BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
M
23 B
25

3-D-32

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
4.D

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible] Google

LUGDUNI
Sumpt PETRI GUILLIMIN, & ANT. BEAUJOLIN,
in Vico Bellæ-Corderiæ Cum privil. Regis M.DC. LXXX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Sancti Joseph.

Ipse Jesus erat incipiens
quasi annorum triginta
ut putabatur filius Joseph.
℣. Os iusti meditabitur sapie[ntiam]
Et lingua eius loquetur iudic[ium]

Oremus.

Sanctissimae Genitricis tuae spo[nsi]
quaesumus Domine precibus
adiuvemur ut quod possibi-
litas nostra non obtinet eius
nobis intercessione donetur
Qui vivis &c.

Digitized by Google

LIBER PRIMUS
ESDRÆ.

Caput Primum.

Cyrus completis 70. captivitatis Babylonicæ annis divinitus inſpiratus, redditis vaſis templi Salomonis 5400. captivitatem Iſraëlitis relaxat, concedens templi readificationem.

1 IN anno primo Cyri regis Per- A
ſarum, ut compleretur ver- *2. Par.*
bum Domini ex ore Jeremiæ, *36. d.*
ſuſcitavit Dominus ſpiritum *22 Ie-re. 25.*
Cyri regis Perſarum: & tra- *c. 12.*
duxit vocem in omni regno *29. c. 10.*
ſuo, etiam per ſcripturam, dicens:
2 Hæc dicit Cyrus rex Perſarum: Omnia B
regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, &
ipſe præcepit mihi ut ædificarem ei domum in
Jeruſalem quæ eſt in Judæa.
3 Quis eſt in vobis de univerſo populo ejus?
Sit Deus illius cum ipſo. Aſcendat in Jeruſa-
lem, quæ eſt in Judæa, & ædificet domum Dñi
Dei Iſraël, ipſe eſt Deus qui eſt in Jeruſalem.
4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicum-
que habitant, adjuvent eum viri de loco ſuo ar-
gento & auro, & ſubſtantia, & pecoribus, ex-

8.23.B.25

cepto quod voluntariè offerunt templo Dei,
quod eſt in Jeruſalem.
C 5 Et ſurrexerunt principes patrum de Juda,
& Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & om-
nis cujus Deus ſuſcitavit ſpiritum, ut aſcende-
rent ad ædificandum templum Domini, quod
erat in Jeruſalem.
6 Univerſique qui erant in circuitu, adjuve-
runt manus eorum in vaſis argenteis & aureis,
in ſubſtantia & jumentis, in ſupellectili, exce-
ptis his quæ ſponte obtulerant.
7 Rex quoque Cyrus protulit vaſa templi
Domini, quæ tulerat Nabuchodonoſor de Jeru-
ſalem, & poſuerat ea in templo Dei ſui.
D 8 Protulit autem ea Cyrus rex Perſarum per
manum Mithridatis filij Gazabar, & annume-
ravit ea Saſſabaſar principi Juda.
9 Et hic eſt numerus eorum: Phialæ aureæ
triginta, phialæ argenteæ, mille, cultri viginti-
novem, ſcyphi aurei triginta,
10 Scyphi argentei ſecundi quadringenti
decem: vaſa alia mille.
11 Omnia vaſa aurea & argentea, quinque
millia quadringenta: univerſa tulit Saſſabaſar,
cum his qui aſcendebant de tranſmigratione
Babylonis in Jeruſalem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zorobabel è captivitate Babylonica in Jeruſalem, ac donorum in reædificationem templi oblatorum.

A 1 HI ſunt autem provinciæ filij, qui aſcen-
2. Eſdra 7. b. 6. derunt de captivitate, quam tranſtulerat
Nabuchodonoſor rex Babylonis in Babylonem,
& reverſi ſunt in Jeruſalem & Judam, unuſ-
quiſque in civitatem ſuam.

2 Qui venerunt cum Zorobabel, Joſue, Nehemia, Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belſan, Meſphar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus virorum populi Iſraël.

3 Filij Pharos, duo millia centum ſeptuagintaduo.

4 Filij Sephatia, trecenti ſeptuagintaduo.

5 Filij Area, ſeptingenti ſeptuagintaquinque.

6 Filij Phahath Moab, filiorum Joſue: Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filij Ælam, mille ducenti quinquagintaquatuor.

8 Filij Zethua, nongēti quadragintaquinque.

9 Filij Zachai, ſeptingenti ſexaginta.

10 Filij Bani, ſexcenti quadragintaduo.

11 Filij Bebai, ſexcenti vigintitres.

12 Filij Azgad, mille ducenti vigintiduo.

13 Filij Adonicam, ſexcenti ſexagintaſex.

14 Filij Beguai, duo millia quinquagintaſex.

15 Filij Adin, quadringenti quinquagintaquatuor.

16 Filij Ather, qui erant ex Ezechia, nonagintaocto.

17 Filij Beſai, trecenti viginti tres.

18 Filij Jora, centum duodecim. B

19 Filij Haſum, ducenti vigintitres.

20 Filij Gebbar, nonagintaquinque.

21 Filij Bethlehem, centum vigintitres.

22 Viri Netupha, quinquaginta ſex.

23 Viri Anathoth, centum vigintiocto.

24 Filij Azmaveth, quadragintaduo.

25 Filij Cariathiarim, Cephira, & Beroth, ſeptingenti quadragintatres.

26 Filij Rama & Gabaa, ſexcenti viginti unus.

27 Viri Machmas, centum vigintiduo.

28 Viri Bethel & Hai, ducenti vigintitres.
29 Filij Nebo, quinquaginta duo.
30 Filij Megbis, centum quinquagintaſex.
31 Filij Ælam alterius, mille ducenti quinquagintaquatuor.
32 Filij Harim, trecenti viginti.
33 Filij Lod, Hadid, & Ono, ſeptingenti vigintiquinque.
34 Filij Iericho, trecenti quadragintaquinque.
35 Filij Senaa, tria millia ſexcenti triginta.
36 Sacerdotes: Filij Iadaia in domo Ioſue, nongenti ſeptuagintatres.
37 Filij Emmer, mille quinquagintaduo.
38 Filij Pheshur, mille ducenti quadragintaſeptem.
39 Filij Harim, mille decem & ſeptem.
40 Levitæ: Filij Ioſue & Cedmihel filiorum Odoviæ, ſeptuagintaquatuor.
41 Cantores: Filij Aſaph, centum vigintiocto.
C 42 Filij Ianitorum: filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: univerſi centum triginta novem.
43 Nathinæi: filij Siha, filij Haſupha, filij Tabbaoth,
44 Filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon,
45 Filij Lebana, filij Hagaba, filij Accub.
46 Filij Hagab, filij Semlai, filij Hanan,
47 Filij Gaddel, filij Gaher, filij Raaia,
48 Filij Raſin, filij Necoda, filij Gazam,
49 Filij Aza, filij Phaſea, filij Beſee,
50 Filij Aſena, filij Munim, filij Nephuſim,
51 Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur,
52 Filij Beſluth, filij Mahida, filij Harſa.
53 Filij Bercos, filij Siſara, filij Thema,
54 Filij Naſia, filij Hatipha,

55 Filij ſervorum Salomonis, filij Sotai, filij Sopheret, filij Pharuda,

56 Filij Jala, filij Dercon, filij Geddel,

57 Filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth, qui erant de Aſebaim, filij Ami.

58 Omnes Nathinæi, & filij ſervorum Salomonis trecenti nonagintaduo.

59 Et hi qui aſcenderunt de Thelmala, Thelhalſa, Cherub, & Adon, & Emer: & non potuerunt indicare domum patrum ſuorum & ſemen ſuum, utrùm ex Iſraël eſſent.

60 Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, ſexcenti quinquagintaduo. D

61 Et de filiis Sacerdotum: Filij Hobia, filij Accos, filij Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis, uxorem, & vocatus eſt nomine eorum:

62 Hi quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ, & non invenerunt, & ejecti ſunt de ſacerdotio.

63 Et dixit Atherſatha eis, ut non comederent de Sancto ſanctorum, donec ſurgeret ſacerdos doctus atque perfectus.

64 Omnis multitudo quaſi unus quadragintaduo millia trecenti ſexaginta:

65 Exceptis ſervis eorum, & ancillis, qui erant ſeptem millia trecenti trigintaſeptem: & in ipſis cantores atque cantatrices ducenti.

66 Equi eorum ſeptingenti trigintaſex, muli eorum ducenti quadragintaquinque,

67 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, aſini eorum, ſex millia ſeptingenti viginti.

68 Et de principibus patrum, cùm ingrederentur templum Domini, quod eſt in Jeruſalem, ſponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco ſuo.

69 Secundùm vires ſuas dederunt impenſas operis, auri, ſolidos ſexaginta millia & mille, argenti mnas quinque millia, & veſtes ſacerdotales centum.

70 Habitaverunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, & de populo, & cantores, & janitores, & Nathinæi, in urbibus ſuis, univerſúſque Iſraël in civitatibus ſuis.

CAPUT III.

Convocato populo in Jeruſalem, extruitur altare ſuper quo victimæ offeruntur; celebratur quoque ſeptem diebus Feſtum tabernaculorum: & ſecundo reverſionis anno templum fundatur, populo vociferante, partim ex gaudio, partim ex fletu.

A 1 JAmque venerat menſis ſeptimus, & erant filij Iſraël in civitatibus ſuis: congregatus eſt ergo populus quaſi vir unus in Jeruſalem.

2 Et ſurrexit Joſue filius Joſedec, & fratres ejus ſacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus, & ædificaverunt altare Dei Iſraël, ut offerrent in eo holocautomata, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi viri Dei:

3 Collocaverunt autem altare Dei ſuper baſes ſuas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt ſuper illud holocauſtum Domino manè & veſpere:

4 Feceruntque ſolemnitatem tabernaculorum, ſicut ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſingulis per ordinem ſecundùm præceptum opus diei in die ſuo.

B 5 Et poſt hæc holocauſtum juge, tam in Calendis quàm in univerſis ſolemnitatibus Domini, quæ erant conſecratæ, & in omnibus in quibus ultrò offerebatur munus Domino.

6 A primo die menſis ſeptimi cœperunt of-

ferre holocauſtum Domino: porrò templum
Dei nondum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cæmentariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Sidoniis Tyriiſque, ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Joppe, juxta quod præceperat Cyrus rex Perſarum eis.

8 Anno autem ſecundo adventus eorum ad templum Dei in Jeruſalem, menſe ſecundo, cœperunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec, & reliqui de fratribus eorum Sacerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Jeruſalē, & conſtituerunt Levitas à viginti annis & ſupra, ut urgerent opus Dñi. C

9 Stetitque Joſue & filij ejus, & fratres ejus: Cedmihel & filij ejus, & filij Juda, quaſi vir unus, ut inſtarent ſuper eos qui faciebant opus in templo Dei: filij Henadad, & filij eorum, & fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur à cæmentariis templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & Levitæ filij Aſaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Iſraël.

11 Et concinebant in hymnis & confeſſione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia ejus ſuper Iſraël. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eò quòd fundatum eſſet templum Domini. D

12 Plurimi etiam de Sacerdotibus & Levitis, & principes patrum, & ſeniores, qui viderant templum priùs cùm fundatum eſſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.

A 4

13 Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem
clamoris lætantium, & vocem fletus populi:
commixtim enim populus vociferabatur clamo-
re magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Iſraëlis hoſtes Samaritani, qui ab Aſſur miſſi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis inſtaurationem, quòd non admitterentur ut ſimul ædificarent, & uſque ad ſecundum Darij annum intermitti procurant.

A 1 AUdierunt autem hoſtes Judæ & Benja-
min, quia filij captivitatis ædificarent
templum Domino Deo Iſraël:
2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad princi-
pes patrum, dixerunt eis: Ædificemus vobiſ-
cum, quia ita ut vos, quærimus Deum veſtrum:
ecce nos immolavimus victimas à diebus Aſor
Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos huc.
3 Et dixit ei Zorobabel, & Joſue, & reliqui
principes patrum Iſraël: Non eſt vobis & no-
bis ut ædificemus domum Deo noſtro, ſed nos
ipſi ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro, ſicut
præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.
4 Factum eſt igitur, ut populus terræ impe-
diret manus populi Judæ, & turbaret eos in
ædificando.
5 Conduxerunt autem adverſus eos conſi-
liatores, ut deſtruerent conſilium eorum omni-
bus diebus Cyri regis Perſarum, & uſque ad
regnum Darij regis Perſarum.
6 In regno autem Aſſueri, in principio regni
ejus, ſcripſerunt accuſationem adverſus habita-
tores Judæ & Jeruſalem.
B 7 Et in diebus Artaxerxis ſcripſit Beſelam
Mithridates, & Thabeel, & reliqui qui erant in
conſilio eorum, ad Artaxerxem regem Perſarum:

epiſtola autem accuſationis ſcripta erat Syriacè,
& legebatur ſermone Syro.
8 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, ſcripſe-
runt epiſtolam unam de Jeruſalem Artaxerxi re-
gi, hujuſcemodi:
9 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, & reli-
qui conſiliatores eorum, Dinæi, & Apharſatha-
chæi, Terphalæi, Apharſæi, Erchuæi, Babylonij,
Suſanechæi, Dievi & Ælamitæ,
10 Et ceteri de Gentibus, quas tranſtulit
Aſenaphar magnus & glorioſus: & habitare
eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis
regionibus trans flumen in pace:
11 (Hoc eſt exemplar epiſtolæ, quam miſe-
runt ad eum) Artaxerxi regi, ſervi tui, viri qui
ſunt trans Fluvium, ſalutem dicunt.
12 Notum ſit regi, quia Judæi, qui aſcende-
runt à te ad nos, venerunt in Jeruſalem civita-
tem rebellem & peſſimam, quam ædificant, ex-
truentes muros ejus, & parietes componentes.
13 Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi civi- C
tas illa ædificata fuerit, & muri ejus inſtaurati,
tributum, & vectigal, & annuos reditus non
dabunt, & uſque ad reges hæc noxa perveniet.
14 Nos autem memores ſalis, quod in palatio
comedimus, & quia læſiones regis videre nefas
ducimus, idcircò miſimus & nuntiavimus regi,
15 Ut recenſeas in libris hiſtoriarum patrum
tuorum, & invenies ſcriptum in commentariis:
& ſcies quoniam urbs illa, urbs rebellis eſt, &
nocens regibus & provinciis, & bella concitan-
tur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem &
civitas ipſa deſtructa eſt.
16 Nuntiamus nos regi, quoniam ſi civitas
illa ædificata, fuerit & muri, ipſius inſtaurati,

poſſeſſionem trans fluvium non habebis.
17 Verbum miſit rex ad Reum Beelteem, & Samſai ſcribam, & ad reliquos qui erant in conſilio eorum habitatores Samariæ, & ceteris trans Fluvium, ſalutem dicens & pacem.
18 Accuſatio, quam miſiſtis ad nos, manifeſtè lecta eſt coram me.
19 Et à me præceptum eſt: & recenſuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa à diebus antiquis adverſum reges rebellat, & ſeditiones, & prælia concitantur in ea:
20 Nam & reges fortiſſimi fuerunt in Jeruſa-
D lem, qui & dominati ſunt omni regioni, quæ trans Fluvium eſt: tributum quoque & vectigal, & reditus accipiebant.
21 Nunc ergo audite ſententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur, donec ſi fortè à me juſſum fuerit.
22 Videte ne negligenter hoc impleatis, & paulatim creſcat malum contra reges.
23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum eſt coram Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, & conſiliariis eorum: & abierunt feſtini in Jeruſalem ad Judæos, & prohibuerunt eos in brachio & robore.
24 Tunc intermiſſum eſt opus domus Domini in Jeruſalem, & non fiebat uſque ad annum ſecundum regni Darij regis Perſarum.

CAPUT V.

Aggæi & Zachariæ Prophetarum exhortatione templi ædificatio repetitur, fruſtrà conantibus hoc impedire principibus qui trans Flumen in Samaria conſtituti erant à rege Aſſyriorum.

1 PRophetaverunt autem Aggæus Propheta
A & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Judæos, qui erant in Judæa & Jeruſalem, in nomine Dei Iſraël.

2 Tunc ſurrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue filius Joſedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Jeruſalem, & cum eis prophetæ Dei adjuvantes eos.

3 In ipſo autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans Flumen, & Stharbuzanai, & conſiliarij eorum: ſicque dixerunt eis: Quis dedit vobis conſilium ut domum hanc ædificaretis, & muros ejus inſtauraretis?

4 Ad quod reſpondimus eis, quæ eſſent nomina hominum auctorum ædificationis illius.

5 Oculus autem Dei eorum factus eſt ſuper ſenes Judæorum, & non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc ſatisfacerent adverſus accuſationem illam.

6 Exemplar epiſtolæ, quam miſit Thathanai dux regionis trans Flumen, & Stharbuzanai, & conſiliatores ejus Arphaſachæi, qui erant trans Flumen ad Darium regem. B

7 Sermo quem miſerant ei, ſic ſcriptus erat: Dario regi pax omnis.

8 Notum ſit regi, iſſe nos ad Judæam provinciam, ad domum Dei magni, qui ædificatur lapide impolito, & ligna ponuntur in parietibus: opúſque illud diligenter extruitur, & creſcit in manibus eorum.

9 Interrogavimus ergo ſenes illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis poteſtatem ut domum hanc ædificaretis, & muros hos inſtauraretis?

10 Sed & nomina eorum quæſivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi: ſcripſimúſque nomina eorum virorum, qui ſunt principes in eis. C

11 Hujuſcemodi autem ſermonem reſponderunt nobis, dicentes: Nos ſumus Servi Dei cæli & terræ, & ædificamus templum, quod erat

extructum ante hos annos multos, quódque rex Iſraël magnus ædificaverat, & extruxerat.

12 Poſtquam autem ad iracundiam provocaverunt patres noſtri Deum cæli, tradidit eos in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis Chaldæi, domum quoque hanc deſtruxit, & populum ejus tranſtulit in Babylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex propoſuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur.

14 Nam & vaſa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo,
D quod erat in Jeruſalem, & aſportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data ſunt Saſſabaſar vocabulo, quem & principem conſtituit,

15 Dixítque ei: Hæc vaſa tolle, & vade, & pone ea in templo, quod eſt in Jeruſalem, & domus Dei ædificetur in loco ſuo.

16 Tunc itaque Saſſabaſar ille venit & poſuit fundamenta templi Dei in Jeruſalem, & ex eo tempore uſque nunc ædificatur, & necdum completum eſt.

17 Nunc ergo, ſi videtur regi bonum, recenſeat in bibliotheca regis, quæ eſt in Babylone, utrúmnam à Cyro rege juſſum fuerit ut ædificaretur domus Dei in Jeruſalem, & voluntatem regis ſuper hac re mittat ad nos.

CAPUT VI.

Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca ſua inventum jubet compleri, ſuppeditato ſumptu, templum autem ſexto Darii anno abſolutum, cum ingenti lætitia plurimiſque victimis dedicatur, ac Paſcha ſeptem diebus celebratur.

A 1 TUnc Darius rex præcepit: & recenſuerunt in bibliotheca librorum, qui erant repoſiti in Babylone,

2 Et inventum eſt in Ecbatanis, quod eſt caſtrum in Medena provincia, volumen unum, taliſque ſcriptus erat in eo commentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei ædificaretur, quæ eſt in Jeruſalem, in loco ubi immolent hoſtias, & ut ponant fundamenta ſupportantia altitudinem cubitorum ſexaginta, & latitudinem cubitorum ſexaginta,

4 Ordines de lapidibus impolitis tres, & ſic ordines de lignis novis: ſumptus autem de domo regis dabuntur.

5 Sed & vaſa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo Jeruſalem, & attulerat ea in Babylonem, reddantur, & referantur in templum in Jeruſalem in locum ſuum, quæ & poſita ſunt in templo Dei.

6 Nunc ergo Thathanai dux regionis, quæ eſt trans Flumen, Stharbuzanai, & conſiliarij veſtri Apharſachæi, qui eſtis trans Flumen, procul recedite ab illis,

7 Et dimittite fieri templum Dei illud à duce Judæorum, & à ſenioribus eorum, ut domum Dei illam ædificent in loco ſuo.

8 Sed & à me præceptum eſt, quid oporteat fieri à presbyteris Judæorum illis, ut ædificetur domus Dei, ſcilicet ut de arca regis, id eſt, de tributis, quæ dantur de regione trans Flumen, ſtudioſè ſumptus dentur viris illis ne impediatur opus.

9 Quòd ſi neceſſe fuerit, & vitulos, & agnos, & hœdos in holocauſtum Deo cæli, frumentum, ſal, vinum, & oleum, ſecundùm ritum Sacerdotum, qui ſunt in Jeruſalem, detur eis per ſingulos dies, ne ſit in aliquo quærimonia. B

28 Viri Bethel & Hai, ducenti vigintitres.

29 Filij Nebo, quinquaginta duo.

30 Filij Megbis, centum quinquagintaſex.

31 Filij Ælam alterius, mille ducenti quinquagintaquatuor.

32 Filij Harim, trecenti viginti.

33 Filij Lod, Hadid, & Ono, ſeptingenti vigintiquinque.

34 Filij Jericho,trecenti quadragintaquinque.

35 Filij Senaa, tria millia ſexcenti triginta.

36 Sacerdotes: Filij Jadaia in domo Ioſue, nongenti ſeptuagintatres.

37 Filij Emmer, mille quinquagintaduo.

38 Filij Pheſhur, mille ducenti quadragintaſeptem.

39 Filij Harim, mille decem & ſeptem.

40 Levitæ: Filij Ioſue & Cedmihel filiorum Odoviæ, ſeptuagintaquatuor.

41 Cantores: Filij Aſaph,centum vigintiocto.

C 42 Filij Janitorum: filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: univerſi centum triginta novem.

43 Nathinæi: filij Siha, filij Haſupha, filij Tabbaoth,

44 Filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon,

45 Filij Lebana, filij Hagaba, filij Accub.

46 Filij Hagab, filij Semlai, filij Hanan,

47 Filij Gaddel, filij Gaher, filij Raaia,

48 Filij Raſin, filij Necoda, filij Gazam,

49 Filij Aza, filij Phaſea, filij Beſee,

50 Filij Aſena, filij Munim, filij Nephuſim,

51 Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur,

52 Filij Beſluth, filij Mahida, filij Harſa.

53 Filij Bercos, filij Siſara, filij Thema,

54 Filij Naſia, filij Hatipha,

55 Filij ſervorum Salomonis, filij Sotai, filij
Sopheret, filij Pharuda,
56 Filij Jala, filij Dercon, filij Geddel,
57 Filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth,
qui erant de Aſebaim, filij Ami.
58 Omnes Nathinæi, & filij ſervorum Salo-
monis trecenti nonagintaduo.
59 Et hi qui aſcenderunt de Thelmala, Thel-
halſa, Cherub, & Adon, & Emer: & non po-
tuerunt indicare domum patrum ſuorum & ſe-
men ſuum, utrùm ex Iſraël eſſent.
60 Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, ſex- D
centi quinquagintaduo.
61 Et de filiis Sacerdotum: Filij Hobia, filij
Accos, filij Berzellai, qui accepit de filiabus
Berzellai Galaaditis, uxorem, & vocatus eſt no-
mine eorum:
62 Hi quæſierunt ſcripturam genealogiæ ſuæ,
& non invenerunt, & ejecti ſunt de ſacerdotio.
63 Et dixit Atherſatha eis, ut non comede-
rent de Sancto ſanctorum, donec ſurgeret ſa-
cerdos doctus atque perfectus.
64 Omnis multitudo quaſi unus quadragin-
taduo millia trecenti ſexaginta:
65 Exceptis ſervis eorum, & ancillis, qui
erant ſeptem millia trecenti trigintaſeptem: &
in ipſis cantores atque cantatrices ducenti.
66 Equi eorum ſeptingenti trigintaſex, mu-
li eorum ducenti quadragintaquinque,
67 Cameli eorum, quadringenti trigintaquin-
que, aſini eorum, ſex millia ſeptingenti viginti.
68 Et de principibus patrum, cùm ingrede-
rentur templum Domini, quod eſt in Jeruſalem,
ſponte obtulerunt in domum Dei ad extruen-
dam eam in loco ſuo.

69 Secundùm vires ſuas dederunt impenſas operis, auri, ſolidos ſexaginta millia & mille, argenti mnas quinque millia, & veſtes ſacerdotales centum.

70 Habitaverunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, & de populo, & cantores, & janitores, & Nathinæi, in urbibus ſuis, univerſúſque Iſraël in civitatibus ſuis.

CAPUT III.

Convocato populo in Jeruſalem, extruitur altare ſuper quo victimæ offeruntur; celebratur quoque ſeptem diebus Feſtum tabernaculorum: & ſecundo reverſionis anno templum fundatur, populo vociferante, partim ex gaudio, partim ex fletu.

A 1 JAmque venerat menſis ſeptimus, & erant
filij Iſraël in civitatibus ſuis: congregatus
eſt ergo populus quaſi vir unus in Jeruſalem.

2 Et ſurrexit Joſue filius Joſedec, & fratres ejus ſacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus, & ædificaverunt altare Dei Iſraël, ut offerrent in eo holocautomata, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi viri Dei:

3 Collocaverunt autem altare Dei ſuper baſes ſuas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt ſuper illud holocauſtum Domino manè & veſpere:

4 Feceruntque ſolemnitatem tabernaculorum, ſicut ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſingulis per ordinem ſecundùm præceptum opus diei in die ſuo.

B 5 Et poſt hæc holocauſtum juge, tam in Calendis quàm in univerſis ſolemnitatibus Domini, quæ erant conſecratæ, & in omnibus in quibus ultrò offerebatur munus Domino.

6 A primo die menſis ſeptimi cœperunt of-

ferre holocauſtum Domino : porrò templum
Dei nondum fundatum erat.

7 Dederunt autem pecunias latomis & cæ-
mentariis : cibum quoque, & potum, & oleum,
Sidoniis Tyriiſque, ut deferrent ligna cedrina
de Libano ad mare Joppe, juxta quod præce-
perat Cyrus rex Perſarum eis.

8 Anno autem ſecundo adventus eorum ad C
templum Dei in Jeruſalem, menſe ſecundo,
cœperunt Zorobabel filius Salathiel, & Joſue
filius Joſedec, & reliqui de fratribus eorum Sa-
cerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de
captivitate in Jeruſalē, & conſtituerunt Levitas
à viginti annis & ſupra, ut urgerent opus Dñi.

9 Stetítque Joſue & filij ejus, & fratres ejus:
Cedmihel & filij ejus, & filij Juda, quaſi vir
unus, ut inſtarent ſuper eos qui faciebant opus
in templo Dei : filij Henadad, & filij eorum, &
fratres eorum Levitæ.

10 Fundato igitur à cæmentariis templo Do-
mini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum
tubis : & Levitæ filij Aſaph in cymbalis, ut lau-
darent Deum per manus David regis Iſraël.

11 Et concinebant in hymnis & confeſſione D
Domino : Quoniam bonus, quoniam in æter-
num miſericordia ejus ſuper Iſraël. Omnis quo-
que populus vociferabatur clamore magno in
laudando Dominum, eò quòd fundatum eſſet
templum Domini.

12 Plurimi etiam de Sacerdotibus & Levi-
tis, & principes patrum, & ſeniores, qui vide-
rant templum priùs cùm fundatum eſſet, &
hoc templum in oculis eorum, flebant voce
magna : & multi vociferantes in lætitia, eleva-
bant vocem.

13 Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem
clamoris lætantium, & vocem fletus populi:
commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Iſraëlis hoſtes Samaritani, qui ab Aſſur miſſi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis inſtaurationem, quòd non admitterentur ut ſimul ædificarent, & uſque ad ſecundum Darij annum intermitti procurant.

A 1 Audierunt autem hoſtes Judæ & Benjamin, quia filij captivitatis ædificarent
templum Domino Deo Iſraël:

2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: Ædificemus vobiſcum, quia ita ut vos, quærimus Deum veſtrum:
ecce nos immolavimus victimas à diebus Aſor
Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos huc.

3 Et dixit ei Zorobabel, & Joſue, & reliqui
principes patrum Iſraël: Non eſt vobis & nobis ut ædificemus domum Deo noſtro, ſed nos
ipſi ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro, ſicut
præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.

4 Factum eſt igitur, ut populus terræ impediret manus populi Judæ, & turbaret eos in
ædificando.

5 Conduxerunt autem adverſus eos conſiliatores, ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perſarum, & uſque ad
regnum Darij regis Perſarum.

6 In regno autem Aſſueri, in principio regni
ejus, ſcripſerunt accuſationem adverſus habitatores Judæ & Jeruſalem.

B 7 Et in diebus Artaxerxis ſcripſit Beſelam
Mithridates, & Thabeel, & reliqui qui erant in
conſilio eorum, ad Artaxerxem regem Perſarum:

epiſtola autem accuſationis ſcripta erat Syriacè, & legebatur ſermone Syro.

8 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, ſcripſerunt epiſtolam unam de Jeruſalem Artaxerxi regi, hujuſcemodi:

9 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, & reliqui conſiliatores eorum, Dinæi, & Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi, Erchuæi, Babylonij, Suſanechæi, Dievi & Ælamitæ,

10 Et ceteri de Gentibus, quas tranſtulit Aſenaphar magnus & glorioſus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace:

11 (Hoc eſt exemplar epiſtolæ, quam miſerunt ad eum) Artaxerxi regi, ſervi tui, viri qui ſunt trans Fluvium, ſalutem dicunt.

12 Notum ſit regi, quia Judæi, qui aſcenderunt à te ad nos, venerunt in Jeruſalem civitatem rebellem & peſſimam, quam ædificant, extruentes muros ejus, & parietes componentes.

13 Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi civitas illa ædificata fuerit, & muri ejus inſtaurati, tributum, & vectigal, & annuos reditus non dabunt, & uſque ad reges hæc noxa perveniet. C

14 Nos autem memores ſalis, quod in palatio comedimus, & quia læſiones regis videre nefas ducimus, idcircò miſimus & nuntiavimus regi,

15 Ut recenſeas in libris hiſtoriarum patrum tuorum, & invenies ſcriptum in commentariis: & ſcies quoniam urbs illa, urbs rebellis eſt, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas ipſa deſtructa eſt.

16 Nuntiamus nos regi, quoniam ſi civitas illa ædificata, fuerit & muri, ipſius inſtaurati,

poſſeſſionem trans fluvium non habebis.
17 Verbum miſit rex ad Reum Beelteem, & Samſai ſcribam, & ad reliquos qui erant in conſilio eorum habitatores Samariæ, & ceteris trans Fluvium, ſalutem dicens & pacem.
18 Accuſatio, quam miſiſtis ad nos, manifeſtè lecta eſt coram me.
19 Et à me præceptum eſt: & recenſuerunt, inveneruntque quoniam civitas illa à diebus antiquis adverſum reges rebellat, & ſeditiones, & prælia concitantur in ea:
20 Nam & reges fortiſſimi fuerunt in Jeruſa-
D lem, qui & dominati ſunt omni regioni, quæ trans Fluvium eſt: tributum quoque & vectigal, & reditus accipiebant.
21 Nunc ergo audite ſententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur, donec ſi fortè à me juſſum fuerit.
22 Videte ne negligenter hoc impleatis, & paulatim creſcat malum contra reges.
23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum eſt coram Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, & conſiliariis eorum: & abierunt feſtini in Jeruſalem ad Judæos, & prohibuerunt eos in brachio & robore.
24 Tunc intermiſſum eſt opus domus Domini in Jeruſalem, & non fiebat uſque ad annum ſecundum regni Darij regis Perſarum.

CAPUT V.

Aggai & Zachariæ Prophetarum exhortatione templi ædificatio repetitur, fruſtrà conantibus hoc impedire principibus qui trans Flumen in Samaria conſtituti erant à rege Aſſyriorum.

1 PRophetaverunt autem Aggæus Propheta
A & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Judæos, qui erant in Judæa & Jeruſalem, in nomine Dei Iſraël.

2 Tunc ſurrexerunt Zorobabel filius Sala-
thiel, & Joſue filius Joſedec, & cœperunt ædi-
ficare templum Dei in Jeruſalem, & cum eis
prophetæ Dei adjuvantes eos.
3 In ipſo autem tempore venit ad eos Tha-
thanai, qui erat dux trans Flumen, & Stharbu-
zanai, & conſiliarij eorum: ſicque dixerunt eis:
Quis dedit vobis conſilium ut domum hanc
ædificaretis, & muros ejus inſtauraretis?
4 Ad quod reſpondimus eis, quæ eſſent no-
mina hominum auctorum ædificationis illius.
5 Oculus autem Dei eorum factus eſt ſuper
ſenes Judæorum, & non potuerunt inhibere
eos. Placuítque ut res ad Darium referretur, &
tunc ſatisfacerent adverſus accuſationem illam.
6 Exemplar epiſtolæ, quam miſit Thathanai B
dux regionis trans Flumen, & Stharbuzanai, &
conſiliatores ejus Arphaſachæi, qui erant trans
Flumen ad Darium regem.
7 Sermo quem miſerant ei, ſic ſcriptus erat:
Dario regi pax omnis.
8 Notum ſit regi, iiſſe nos ad Judæam pro-
vinciam, ad domum Dei magni, qui ædificatur
lapide impolito, & ligna ponuntur in parieti-
bus: opúſque illud diligenter extruitur, &
creſcit in manibus eorum.
9 Interrogavimus ergo ſenes illos, & ita dixi-
mus eis: Quis dedit vobis poteſtatem ut domum
hanc ædificaretis, & muros hos inſtauraretis?
10 Sed & nomina eorum quæſivimus ab eis, C
ut nuntiaremus tibi: ſcripſimúſque nomina eo-
rum virorum, qui ſunt principes in eis.
11 Hujuſcemodi autem ſermonem reſpon-
derunt nobis, dicentes: Nos ſumus Servi Dei
cæli & terræ, & ædificamus templum, quod erat

extructum ante hos annos multos, quódque rex
Iſraël magnus ædificaverat, & extruxerat.

12 Poſtquam autem ad iracundiam provocaverunt patres noſtri Deum cæli, tradidit eos in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis Chaldæi, domum quoque hanc deſtruxit, & populum ejus tranſtulit in Babylonem.

13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex propoſuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur.

14 Nam & vaſa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo,
D quod erat in Jeruſalem, & aſportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data ſunt Saſſabaſar vocabulo, quem & principem conſtituit,

15 Dixítque ei: Hæc vaſa tolle, & vade, & pone ea in templo, quod eſt in Jeruſalem, & domus Dei ædificetur in loco ſuo.

16 Tunc itaque Saſſabaſar ille venit & poſuit fundamenta templi Dei in Jeruſalem, & ex eo tempore uſque nunc ædificatur, & necdum completum eſt.

17 Nunc ergo, ſi videtur regi bonum, recenſeat in bibliotheca regis, quæ eſt in Babylone, utrúmnam à Cyro rege juſſum fuerit ut ædificaretur domus Dei in Jeruſalem, & voluntatem regis ſuper hac re mittat ad nos.

CAPUT VI.

Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca ſua inventum jubet compleri, ſuppeditato ſumptu, templum autem ſexto Darii anno abſolutum, cum ingenti lætitia plurimiſque victimis dedicatur, ac Paſcha ſeptem diebus celebratur.

A 1 TUnc Darius rex præcepit: & recenſuerunt in bibliotheca librorum, qui erant repoſiti in Babylone,

2 Et inventum eſt in Ecbatanis, quod eſt caſtrum in Medena provincia, volumen unum, taliſque ſcriptus erat in eo commentarius:

3 Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus Dei ædificaretur, quæ eſt in Jeruſalem, in loco ubi immolent hoſtias, & ut ponant fundamenta ſupportantia altitudinem cubitorum ſexaginta, & latitudinem cubitorum ſexaginta,

4 Ordines de lapidibus impolitis tres, & ſic ordines de lignis novis: ſumptus autem de domo regis dabuntur.

5 Sed & vaſa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonoſor tulerat de templo Jeruſalem, & attulerat ea in Babylonem, reddantur, & referantur in templum in Jeruſalem in locum ſuum, quæ & poſita ſunt in templo Dei.

6 Nunc ergo Thathanai dux regionis, quæ eſt trans Flumen, Stharbuzanai, & conſiliarij veſtri Apharſachæi, qui eſtis trans Flumen, procul recedite ab illis,

7 Et dimittite fieri templum Dei illud à duce Judæorum, & à ſenioribus eorum, ut domum Dei illam ædificent in loco ſuo.

8 Sed & à me præceptum eſt, quid oporteat fieri à preſbyteris Judæorum illis, ut ædificetur domus Dei, ſcilicet ut de arca regis, id eſt, de tributis, quæ dantur de regione trans Flumen, ſtudioſè ſumptus dentur viris illis ne impediatur opus.

9 Quòd ſi neceſſe fuerit, & vitulos, & agnos, & hœdos in holocauſtum Deo cæli, frumentum, ſal, vinum, & oleum, ſecundùm ritum Sacerdotum, qui ſunt in Jeruſalem, detur eis per ſingulos dies, ne ſit in aliquo quærimonia. B

10 Et offerant oblationes Deo cæli, oréntque
pro vita regis, & filiorum ejus.
11 A me ergo poſitum eſt decretum: Ut omnis homo qui hanc mutaverit juſſionem, tollatur lignum de domo ipſius, & erigatur, & configatur in eo, domus autem ejus publicetur.

C

12 Deus autem, qui habitare fecit nomen
ſuum ibi, diſſipet omnia regna, & populum qui
extenderit manum ſuam ut repugnet, & diſſipet domum Dei illam, quæ eſt in Jeruſalem.
Ego Darius ſtatui decretum, quod ſtudiosè impleri volo.
13 Igitur Thathanai dux regionis trans Flumen & Stharbuzanai, & conſiliarij ejus, ſecundùm quod præceperat Darius rex, ſic diligenter executi ſunt.
14 Seniores autem Judæorum ædificabant, &
proſperabantur juxta prophetiam Aggæi prophetæ, & Zachariæ filij Addo: & ædificaverunt
& conſtruxerunt, jubente Deo Iſraël, & jubente
Cyro, & Dario, & Artaxerxe, regibus Perſarum:
15 Et compleverunt domum Dei iſtam uſque ad diem tertium menſis Adar, qui eſt annus ſextus regni Darij regis.
16 Fecerunt autem filij Iſraël, Sacerdotes &
Levitæ, & reliqui filiorum tranſmigrationis, dedicationem Domus Dei in gaudio.

D

17 Et obtulerunt in dedicationem Domus
Dei vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius
Iſraël duodecim, juxta numerum tribuum Iſraël.
18 Et ſtatuerunt Sacerdotes in ordinibus ſuis,
& Levitas in vicibus ſuis, ſuper opera Dei in
Jeruſalem, * ſicut ſcriptum eſt in libro Moyſi.

* Nu. 3. a. 6. & b. 9.

19 Fecerunt autem filij Iſraël tranſmigratio-

nis, Paſcha, quartadecima die menſis primi.
20 Purificati enim fuerant Sacerdotes & Le-
vitæ quaſi unus: omnes mundi ad immolan-
dum paſcha univerſis filiis tranſmigrationis, &
fratribus ſuis Sacerdotibus, & ſibi.
21 Et comederunt filij Iſraël, qui reverſi
fuerant de tranſmigratione, & omnes qui ſe ſe-
paraverant à coinquinatione Gentium terræ ad
eos, ut quærerent Dominum Deum Iſraël.
22 Et fecerunt ſolemnitatem azymorum ſe-
ptem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat
eos Dominus, & converterat cor regis Aſſur ad
eos, ut adjuvaret manus eorum in opere domus
Domini Dei Iſraël.

Caput VII.

Eſdras ſcriba, aſſumptis comitibus, Jeruſalem aſcendit, cum edicto regis magniſque muneribus, legem Dei docturus, populúmque recturus; & refertur regis edictum.

1 POſt hæc autem verba in regno Artaxerxis A
regis Perſarum, Eſdras filius Saraiæ filij
Azariæ, filij Helciæ,
2 Filij Sellum, filij Sadoc, filij Achitob,
3 Filij Amariæ, filij Azariæ, filij Maraioth,
4 Filij Zarahiæ, filij Ozi, filij Bocci,
5 Filij Abiſue, filij Phinees, filij Eleazar, filij
Aaron ſacerdotis ab initio.
6 Ipſe Eſdras aſcendit de Babylone, & ipſe
ſcriba velox in lege Moyſi, quam Dominus
Deus dedit Iſraël: & dedit ei rex ſecundùm ma-
num Domini Dei ejus ſuper eum, omnem peti-
tionem ejus.
7 Et aſcenderunt de filiis Iſraël, & de filiis
Sacerdotum, & de filiis Levitarum, & de can-
toribus, & de janitoribus, & de Nathinæis, in
Jeruſalem, anno ſeptimo Artaxerxis regis.

8 Et venerunt in Jeruſalem menſe quinto, ipſe eſt annus ſeptimus regis.

9 Quia in primo die menſis primi cœpit aſcendere de Babylone, & in primo die menſis quinti venit in Jeruſalem, juxta manum Dei ſui bonam ſuper ſe.

10 Eſdras enim paravit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini, & faceret & doceret in Iſraël præceptum & judicium.

B 11 Hoc eſt autem exemplar epiſtolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti ſcribæ erudito in ſermonibus & præceptis Domini, & ceremoniis ejus in Iſraël.

12 Artaxerxes rex regum Eſdræ ſacerdoti, ſcribæ legis Dei cæli doctiſſimo, ſalutem.

13 A me decretum eſt, ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Iſraël, & de Sacerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Jeruſalem, tecum vadat.

14 A facie enim regis, & ſeptem conſiliatorum ejus, miſſus es, ut viſites Judæam & Jeruſalem in lege Dei tui, quæ eſt in manu tua:

15 Et ut feras argentum & aurum, quod rex & conſiliatores ejus ſponte obtulerunt Deo Iſraël, cujus in Jeruſalem tabernaculum eſt.

16 Et omne argentum & aurum quodcumque inveneris in univerſa provincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de Sacerdotibus quæ ſponte obtulerint domui Dei ſui, quæ eſt in Jeruſalem.

C 17 Liberè accipe, & ſtudioſè eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, & ſacrificia & libamina eorum, & offer ea ſuper altare templi Dei veſtri, quod eſt in Jeruſalem.

18 Sed & ſi quid tibi & fratribus tuis pla-

cuerit, de reliquo argento & auro ut faciatis, juxta voluntatem Dei veſtri facite.

19 Vaſa quoque, quæ dantur tibi in miniſterium domus Dei tui, trade in conſpectu Dei in Jeruſalem.

20 Sed & cetera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quantumcumque neceſſe eſt ut expendas, dabitur de theſauro, & de fiſco regis,

21 Et à me. Ego Artaxerxes, rex ſtatui atque decrevi omnibus cuſtodibus arcæ publicæ, qui ſunt trans Flumen, ut quodcumque petierit à vobis Eſdras ſacerdos, ſcriba legis Dei cæli abſque mora detis,

22 Uſque ad argenti talenta centum, & uſque ad frumenti coros centum, & uſque ad vini batos centum, & uſque ad batos olei centum, ſal verò abſque menſura.

23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne fortè iraſcatur contra regnum regis, & filiorum ejus.

24 Vobis quoque notum facimus de univerſis Sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, Nathinæis, & miniſtris domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas, non habeatis poteſtatem imponendi ſuper eos. D

25 Tu autem Eſdra ſecundùm ſapientiam Dei tui, quæ eſt in manu tua, conſtitue judices & præſides, ut judicent omni populo qui eſt trans Flumen, his videlicet qui noverunt legem Dei tui, ſed & imperitos docete liberè.

26 Et omnis qui non fecerit legem Dei tui, & legem regis diligenter, judicium erit de eo, ſive in mortem, ſive in exilium, ſive in condemnationem ſubſtantiæ ejus, vel certè in carcerem.

27 Benedictus Dominus Deus patrum no-

ſtrorum, qui dedit hoc in corde regis, ut glori-
ficaret domum Domini, quæ eſt in Jeruſalem.
28 Et in me inclinavit miſericordiam ſuam
coram rege & conſiliatoribus ejus, & univerſis
principibus regis potentibus: & ego conforta-
tus manu Domini Dei mei, quæ erat in me, con-
gregavi de Iſraël principes qui aſcenderent
mecum.

Caput VIII.

Recenſentur qui de Babylone aſcenderunt cum Eſdra: qui indicto jejunio pro directione itineris Deum precantes, proſperè perveniunt in Jeruſalem, ac vaſa quæ ſecum attulerunt, in templum afferunt cum victimis.

A 1 HI ſunt ergo principes familiarum, & ge-
nealogia eorum, qui aſcenderunt mecum
in regno Artaxerxis regis de Babylone.
2 De filiis Phinees, Gerſom. De filiis Itha-
mar, Daniel. De filiis David, Hattus.
3 De filiis Secheniæ, filiis Pharos, Zacharias:
& cum eo numerati ſunt viri centum quin-
quaginta.
4 De filiis Phahath Moab, Elioënai filius Za-
rehe, & cum eo ducenti viri.
5 De filiis Secheniæ, filius Ezechiel, & cum
eo trecenti viri.
6 De filiis Adan, Abed filius Jonathan, &
cum eo quinquaginta viri.
7 De filiis Alam, Iſaias filius Athaliæ, &
cum eo ſeptuaginta viri.
8 De filiis Saphatiæ, Zebedia filius Michaël,
& cum eo octoginta viri.
B 9 De filiis Joab, Obedia filius Jahiel, & cum
eo ducenti decem & octo viri.
10 De filiis Selomith, filius Joſphiæ, & cum
eo centum ſexaginta viri.
11 De filiis Bebai, Zacharias filius Bebai, &
cum eo viginti octo viri,

12 De filiis Azgad, Johanan filius Eccetan, & cum eo centum & decem viri.
13 De filiis Adonicam, qui erant noviſſimi: & hæc nomina eorum: Elipheleth, & Jehiel, & Samaias, & cum eis ſexaginta viri.
14 De filiis Begui, Uthai & Zachur, & cum eis ſeptuaginta viri.
15 Congregavi autem eos ad fluvium, qui decurrit ad Ahava, & manſimus ibi tribus diebus: quæſivique in populo & in ſacerdotibus de filiis Levi, & non inveni ibi.
16 Itaque miſi Eliezer, & Ariel, & Semeiam, & Elnathan, & Jarib, & alterum Elnathan, & Nathan, & Zachariam, & Moſollam principes: & Joiarib, & Elnathan ſapientes. C
17 Et miſi eos ad Eddo, qui eſt primus in Chaſphiæ loco, & poſui in ore eorum verba, quæ loquerentur ad Eddo, & fratres ejus Nathinæos, in loco Chaſphiæ, ut adducerent nobis miniſtros domus Dei noſtri.
18 Et adduxerunt nobis per manum Dei noſtri bonam ſuper nos, virum doctiſſimum de filiis Moholi filij Levi filij Iſraël, & Sarabiam & filios ejus & fratres ejus decem & octo.
19 Et Haſabiam, & cum eo Iſaiam de filiis Merari, fratréſque ejus & filios ejus viginti:
20 Et de Nathinæis, quos dederat David & principes ad miniſteria Levitarum, Nathinæos ducentos viginti: omnes hi ſuis nominibus vocabantur. D
21 Et prædicavi ibi jejunium juxta fluvium Ahava, ut affligeremur coram Domino Deo noſtro, & peteremus ab eo viam rectam nobis & filiis noſtris, univerſæque ſubſtantiæ noſtræ.
22 Erubui enim petere à rege auxilium &

equites, qui defenderent nos ab inimico in via: quia dixeramus regi: Manus Dei noſtri eſt ſuper omnes, qui quærunt eum in bonitate: & imperium ejus & fortitudo ejus, & furor ſuper omnes, qui derelinquunt eum.

23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum noſtrum per hoc: & evenit nobis proſperè.

E 24 Et ſeparavi de principibus Sacerdotum duodecim, Sarabiam, & Haſabiam, & cum eis de fratribus eorum decem.

25 Appendíque eis argentum & aurum, & vaſa conſecrata domus Dei noſtri, quæ obtulerat rex & conſiliatores ejus, & principes ejus, univerſuſque Iſraël eorum, qui inventi fuerant:

26 Et appendi in manibus eorum argenti talenta ſexcenta quinquaginta, & vaſa argentea centum, auri centum talenta:

27 Et crateres aureos viginti, qui habebant ſolidos millenos, & vaſa æris fulgentis optimi duo, pulchra, ut aurum.

F 28 Et dixi eis: Vos ſancti Domini, & vaſa ſancta, & argentum & aurum quod ſponte oblatum eſt Domino Deo patrum noſtrorum:

29 Vigilate & cuſtodite, donec appendatis coram principibus Sacerdotum, & Levitarum, & ducibus familiarum Iſraël in Jeruſalem, in theſaurum domus Domini.

30 Suſceperunt autem Sacerdotes & Levitæ pondus argenti, & auri, & vaſorum, ut deferrent Jeruſalem in domum Dei noſtri.

31 Promovimus ergo à flumine Ahava duodecimo die menſis primi ut pergeremus Jeruſalem: & manus Dei noſtri fuit ſuper nos, & liberavit nos de manu inimici & inſidiatoris in via.

32 Et venimus Jeruſalem, & manſimus ibi tribus diebus.

33 Die autem quarta appenſum eſt argen- G
tum, & aurum, & vaſa in domo Dei noſtri per
manum Meremoth filij Uriæ Sacerdotis, & cum
eo Eleazar filius Phinees, cúmque eis Jozabed
filius Joſue: & Noadaia filius Bennoi Levitæ,
34 Juxta numerum & pondus omnium: de-
ſcriptúmque eſt omne pondus in tempore illo.
35 Sed & qui venerant de captivitate filij
tranſmigrationis, obtulerunt holocautomata
Deo Iſraël, vitulos duodecim pro omni populo
Iſraël, arietes nonaginta ſex, agnos ſeptuaginta
ſeptem, hircos pro peccato duodecim: omnia
in holocauſtum Domino.
36 Dederunt autem edicta regis ſatrapis, qui
erant de conſpectu regis, & ducibus trans Flu-
men, & elevaverunt populum & domum Dei.

Caput IX.

Audiens Eſdras Judæos matrimonia contraxiſſe cum gentibus, ſcindit veſtimenta ſua, & populi peccata confitetur, lugétque coram Domino.

1 POſtquam autem hæc completa ſunt, ac- A
ceſſerunt ad me principes, dicentes: Non
eſt ſeparatus populus Iſraël, Sacerdotes &
Levitæ, à populis terrarum, & abominatio-
nibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi,
& Pherezæi, & Jebuſæi, & Ammonitarum, &
Moabitarum, & Ægyptiorum, & Amorrhæo-
rum:
2 Tulerunt enim de filiabus eorum ſibi & filiis
ſuis, & commiſcuerunt ſemen ſanctum cum
populis terrarum: manus etiam principum &
magiſtratuum fuit in tranſgreſſione hac prima.
3 Cúmque audiſſem ſermonem iſtum, ſcidi
pallium meum & tunicam, & evelli capillos ca-
pitis mei & barbæ, & ſedi mœrens.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

4 Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Iſraël, pro tranſgreſſione eorum qui de captivitate venerant,& ego ſedebam triſtis uſque ad ſacrificium veſpertinum :

B 5 Et in ſacrificio veſpertino ſurrexi de afflictione mea, & ſciſſo pallio & tunica, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum,

6 Et dixi : Deus meus confundor & erubeſco levare faciem meam ad te : quoniam iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrum, & delicta noſtra creverunt uſque ad cælum,

7 A diebus patrum noſtrorum : ſed & nos ipſi peccavimus graviter uſque ad diem hanc, & in iniquitatibus noſtris traditi ſumus ipſi, & reges noſtri, & Sacerdotes noſtri, in manum regum terrarum, & in gladium, & in captivitatem, & in rapinam, & in confuſionem vultus, ſicut & die hac.

C 8 Et nunc quaſi parum & ad momentum facta eſt deprecatio noſtra apud Dominum Deum noſtrum, ut dimitterentur nobis reliquiæ, & daretur nobis paxillus in loco ſancto ejus, & illuminaret oculos noſtros Deus noſter, & daret nobis vitam modicam in ſervitute noſtra,

9 Quia ſervi ſumus, & in ſervitute noſtra non dereliquit nos Deus noſter, ſed inclinavit ſuper nos miſericordiam coram rege Perſarum, ut daret nobis vitam, & ſublimaret domum Dei noſtri, & exſtrueret ſolitudines ejus, & daret nobis ſepem in Juda & Jeruſalem.

10 Et nunc quid dicemus Deus noſter poſt hæc? quia dereliquimus mandata tua,

11 Quæ præcepiſti in manu ſervorum tuorum

prophetarum, dicens: Terra, ad quam vos ingredimini ut poſſideatis eam, terra immunda eſt,
juxta immunditiam populorum, ceterarúmque
terrarum, abominationibus eorum qui repleverũt
eam ab ore uſque ad os in coinquinatione ſua.
12 Nunc ergo * filias veſtras ne detis filiis *
eorum, & filias eorum ne accipiatis filiis veſtris, *Deut. 7 a. 3.*
& non quæratis pacem eorum, & proſperitatem D
eorum, uſque in æternum: ut confortemini, &
comedatis quæ bona ſunt terræ, & heredes habeatis filios veſtros uſque in ſæculum.
13 Et poſt omnia quæ venerunt ſuper nos in
operibus noſtris peſſimis, & in delicto noſtro
magno, quia tu Deus noſter liberaſti nos de
iniquitate noſtra, & dediſti nobis ſalutem ſicut
eſt hodie,
14 Ut non converteremur, & irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia jungeremus cum populis abominationũ iſtarum. Numquid iratus es nobis uſque ad conſummationem
ne dimitteres nobis reliquias ad ſalutem?
15 Domine Deus Iſraël juſtus es tu: quoniam derelicti ſumus, qui ſalvaremur ſicut die
hac. Ecce coram te ſumus in delicto noſtro,
non enim ſtari poteſt coram te ſuper hoc.

CAPUT X.

Eſdras, convocatis univerſis filiis tranſmigrationis præcipit repudiari uxores alienigenas: quod cum ſe facturos ſpopondiſſent, recenſentur qui huic operi præſint, & qui hujuſmodi matrimonia contraxerant.

1 Sic ergo orante Eſdra, & implorante eo, & A
flente, & jacente ante templum Dei, collectus eſt ad eum de Iſraël cœtus grandis nimis
virorum & mulierum & puerorum, & flevit
populus fletu multo.

2 Et reſpondit Sechenias filius Jehiel de filiis Ælam, & dixit Eſdræ: Nos prævaricati ſumus in Deum noſtrum, & duximus uxores alienigenas de populis terræ, & nunc, ſi eſt pœnitentia in Iſraël ſuper hoc,

3 Percutiamus fœdus cum Domino Deo noſtro, ut projiciamus univerſas uxores, & eos qui de his nati ſunt, juxta voluntatem Domini, & eorum qui timent præceptum Domini Dei noſtri: ſecundùm legem fiat.

4 Surge, tuum eſt decernere, nóſque erimus tecum: confortare, & fac.

5 Surrexit ergo Eſdras, & adjuravit principes Sacerdotum & Levitarum, & omnem Iſraël, ut facerent ſecundùm verbum hoc, & juraverunt.

B 6 Et ſurrexit Eſdras ante domum Dei, & abiit ad cubiculum Johanan filij Eliaſib, & ingreſſus eſt illuc, panem non comedit, & aquam non bibit: lugebat enim tranſgreſſionem eorum, qui venerant de captivitate.

7 Et miſſa eſt vox in Juda, & in Jeruſalem omnibus filiis tranſmigrationis, ut congregarentur in Jeruſalem.

8 Et omnis qui non venerit in tribus diebus juxta conſilium principum & ſeniorum, auferetur univerſa ſubſtantia ejus, & ipſe abjicietur de cœtu tranſmigrationis.

9 Convenerunt igitur omnes viri Juda & Benjamin in Jeruſalem tribus diebus, ipſe eſt
A menſis nonus, vigeſimo die menſis: & ſedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato, & pluviis.

10 Et ſurrexit Eſdras ſacerdos, & dixit ad eos: Vos tranſgreſſi eſtis, & duxiſtis uxores alienigenas, ut adderetis ſuper delictum Iſraël.

11 Et

11 Et nunc date confeſſionem Domino Deo patrum veſtrorum, & facite placitum ejus, & ſeparamini à populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.

12 Et reſpondit univerſa multitudo, dixítque C voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, ſic fiat.

13 Verumtamen quia populus multus eſt, & tempus pluviæ, & non ſuſtinemus ſtare foris, & opus non eſt diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in ſermone iſto)

14 Conſtituantur principes in univerſa multitudine: & omnes in civitatibus noſtris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus ſtatutis, & cum his ſeniores per civitatem & civitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei noſtri à nobis ſuper peccato hoc.

15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaaſia filius Thecue, ſteterunt ſuper hoc, & Meſollam & Sebethai Levites adjuverunt eos:

16 Fecerúntque ſic filij tranſmigrationis. Et abierunt, Eſdras Sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum ſuorum, & omnes per nomina ſua, & ſederunt in die primo menſis decimi ut quærerent rem.

17 Et conſummati ſunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, uſque ad diem primam menſis primi.

18 Et inventi ſunt de filiis ſacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Joſue filij Joſedec, & fratres ejus, Maaſia, & Eliezer, & Jarib, & Godolia.

19 Et dederunt manus ſuas ut ejicerent uxores ſuas, & pro delicto ſuo arietem de ovibus offerrent.

20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.

21 Et de filiis Harim, Maaſia, & Elia, & Semeia, & Jehiel, & Ozias.
22 Et de filiis Pheshur, Elioënai, Maaſia, Iſmaël, Nathanaël, Jozabed, & Elaſa.
23 Et de filiis Levitarum, Jozabed, & Semei, & Celaia, ipſe eſt Calita, Phataia, Juda, & Eliezer.
24 Et de cantoribus, Eliaſib. Et de janitoribus, Sellum, & Telem, & Uri.
25 Et ex Iſraël, de filiis Pharos, Remeia, & Jezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.
D 26 Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.
27 Et de filiis Zethua, Elioënai, Eliaſib, Mathania, & Jerimuth, & Zabad, & Aziza.
28 Et de filiis Bebai, Johanan, Hanania, Zabbai, Athalai.
29 Et de filiis Bani, Moſollam, & Melluch, & Adaia, Jaſub, & Saal, & Ramoth.
30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chalal, Banaias, & Maaſias, Mathanias, Beſeleel, Bennui, & Manaſſe.
31 Et de filiis Herem, Eliezer, Joſue, Melchias, Semeias, Simeon.
32 Benjamin, Maloch, Samarias:
33 Et de filiis Haſom, Mathanai, Mathatha. Zabad, Eliphelet, Jermai, Manaſſe, Semei.
34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel,
35 Baneas, & Badaias, Cheliau,
36 Vania, Marimuth, & Eliaſib,
37 Mathanias, Mathanai, & Jaſi.
38 Et Bani, & Bennui, Semei,
39 Et Salmias, & Nathan, & Adaias,
40 Et Mechnedebai, Siſai, Sarai,
41 Ezrel, & Selemiau, Semeria,

42 Sellum, Amaria, Joſeph.
43 De filiis Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Jeddu, & Joël, & Banaia.
44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, & fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ, QUI ET ESDRÆ SECUNDUS DICITUR.

CAPUT PRIMUM.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Judæorum qui à captivitate reſidui erant afflictione, flet, ac multis diebus jejunat, populi peccata confitens, & miſericordiam à Deo petens.

1 VERBA Nehemiæ filij Helchiæ. A
Et factum eſt in menſe Caſleu,
anno vigeſimo, & ego eram in
Suſis caſtro.
2 Et venit Hanani unus de
fratribus meis, ipſe & viri ex Juda: & interrogavi eos de Judæis, qui remanſerant & ſupererant de captivitate, & Jeruſalem.
3 Et dixerunt mihi: Qui remanſerunt, & relicti ſunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna ſunt, & in opprobrio: & murus Jeruſalem diſſipatus eſt, & portæ ejus combuſtæ ſunt igni.
4 Cúmque audiſſem verba hujuſcemodi, ſedi, & flevi, & luxi diebus multis: jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli. B
5 Et dixi: * Quæſo Domine Deus cæli for- *Dan. 9. a. 4.*

tis, magne atque terribilis, qui cuſtodis pactum
& miſericordiam cum his qui te diligunt, &
cuſtodiunt mandata tua.

C 6 Fiant aures tuæ auſcultantes & oculi tui
aperti, ut audias orationem ſervi tui, quam ego
oro coram te hodie, nocte & die, pro filiis Iſ-
raël ſervis tuis: & confiteor pro peccatis filio-
rum Iſraël, quibus peccaverunt tibi: ego &
domus patris mei peccavimus,

7 Vanitate ſeducti ſumus, & non cuſtodivi-
mus mandatum tuum, & ceremonias, & judi-
cia, quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo.

8 Memento verbi, quod mandaſti Moyſi ſer-
vo tuo, dicens: Cùm tranſgreſſi fueritis, ego
diſpergam vos in populos:

D 9 Et ſi revertamini ad me, & cuſtodiatis
præcepta mea, & faciatis ea; etiamſi abducti
fueritis ad extrema cæli, inde congregabo vos,
& reducam in locum, quem elegi ut habitaret
nomen meum ibi.

10 Et ipſi ſervi tui, & populus tuus: quos
redemiſti in fortitudine tua magna, & in manu
tua valida.

11 Obſecro Domine, ſit auris tua attendens ad
orationem ſervi tui, & ad orationem ſervorum
tuorũ, qui volunt timere nomen tuum: & dirige
ſervum tuum hodie, & da ei miſericordiam ante
virum hunc. ego enim eram pincerna regis.

CAPUT II.

*Nehemias, impetratis à rege litteris, venit Jeroſoly-
mam, & ad murorum inſtaurationem hortatur, & in-
cumbit, fruſtrà frementibus hoſtibus.*

A 1 FActum eſt autem in menſe Niſan, anno
vigeſimo Artaxerxis regis: & vinum erat
ante eum, & levavi vinum, & dedi regi: &

eram quaſi languidus ante faciem ejus.
2 Dixítque mihi rex: Quare vultus tuus triſtis eſt, cùm te ægrotum non videam? non eſt hoc fruſtrà, ſed malum neſcio quod in corde tuo eſt. Et timui valdè, ac nimis.
3 Et dixi regi: Rex in æternum vive: quare non mœreat vultus meus, quia civitas domus ſepulchrorum patris mei deſerta eſt, & portæ ejus combuſtæ ſunt igni.
4 Et ait mihi rex: Pro qua re poſtulas? Et oravi Deum cæli,
5 Et dixi ad regem: Si videtur regi bonum, & ſi placet ſervus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Judæam, ad civitatem ſepulchri patris mei, & ædificabo eam.
6 Dixítque mihi rex, & regina quæ ſedebat B
juxta eum: Uſque ad quod tempus erit iter tuum, & quando revertêris? & placuit ante vultum regis, & miſit me: & conſtitui ei tempus.
7 Et dixi regi: Si regi videtur bonum, epiſtolas det mihi ad duces regionis trans Flumen, ut traducant me, donec veniam in Judæam:
8 Et epiſtolam ad Aſaph cuſtodem ſaltus regis, ut det mihi ligna, ut tegere poſſim portas turris domus, & muros civitatis, & domum, quam ingreſſus fuero. Et dedit mihi rex juxta manum Dei mei bonam mecum.
9 Et veni ad duces regionis trans Flumen, dedíque eis epiſtolas regis. Miſerat autem rex mecum principes militum, & equites.
10 Et audierunt, Sanaballat Horonites, & C
Tobias ſervus Ammanites: & contriſtati ſunt afflictione magna, quòd veniſſet homo, qui quæreret proſperitatem filiorum Iſraël.
11 Et veni Jeruſalē, & eram ibi tribus diebus,

12 Et ſurrexi nocte ego,& viri pauci mecum,
& non indicavi cuiquam quid Deus dediſſet in
corde meo ut facerem in Jeruſalem, & jumen-
tum non erat mecum, niſi animal, cui ſedebam.
13 Et egreſſus ſum per portam vallis nocte,
& ante fontem draconis, & ad portam ſterco-
ris, & conſiderabam murum Jeruſalem diſſipa-
tum, & portas ejus conſumptas igni.
14 Et tranſivi ad portam fontis, & ad aquæ-
ductum regis, & non erat locus jumento, cui
ſedebam, ut tranſiret.
15 Et aſcendi per torrentem nocte, & con-
ſiderabam murum, & reverſus veni ad portam
vallis, & redij.
16 Magiſtratus autem neſciebant quò abiiſ-
ſem, aut quid ego facerem: ſed & Judæis &
ſacerdotibus, & optimatibus, & magiſtratibus,
& reliquis qui faciebant opus, uſque ad id loci
nihil indicaveram.
D 17 Et dixi eis: Vos noſtis afflictionem in
qua ſumus; quia Jeruſalem deſerta eſt, & portæ
ejus conſumptæ ſunt igni: venite,& ædificemus
muros Jeruſalem,& nõ ſimus ultrà opprobrium.
18 Et indicavi eis manum Dei mei,quòd eſſet
bona mecum, & verba regis,quæ locutus eſſet
mihi, & aio: Surgamus, & ædificemus. Et con-
fortatæ ſunt manus eorum in bono.
19 Audierunt autem, Sanaballat Horonites,
& Tobias ſervus Ammanites, & Goſem Arabs,
& ſubſannaverunt nos, & deſpexerunt, dixe-
rúntque: Quæ eſt hæc res, quam facitis? num-
quid contra regem vos rebellatis?
20 Et reddidi eis ſermonem, dixíque ad eos:
Deus cæli ipſe nos juvat, & nos ſervi ejus ſu-
mus: ſurgamus & ædificemus: vobis autem
non eſt pars,& juſtitia,& memoria in Jeruſalem.

Jeruſalem in muris, turribus, ac portis, ædificatur à variis qui hic recenſentur.

1 ET ſurrexit Eliaſib ſacerdos magnus, & A
fratres ejus ſacerdotes, & ædificaverunt
portam gregis: ipſi ſanctificaverunt eam, &
ſtatuerunt valvas ejus, & uſque ad turrim cen-
tum cubitorum ſanctificaverunt eam uſque ad
turrim Hananeel.
2 Et juxta eum ædificaverunt viri Jericho:
& juxta eum ædificavit Zachur filius Amri.
3 Portam autem piſcium ædificaverunt filij
Aſnaa: ipſi texerunt eam, & ſtatuerunt valvas
ejus, & ſeras, & vectes. Et juxta eos ædificavit
Marimuth filius Uriæ, filij Accus.
4 Et juxta eum ædificavit Moſollam filius B
Barachiæ, filij Meſezebel: & juxta eos ædifica-
vit Sadoc filius Baana:
5 Et juxta eos ædificaverunt Thecueni: op-
timates autem eorum non ſuppoſuerunt colla
ſua in opere Domini ſui.
6 Et portam veterem ædificaverunt, Joiada
filius Pháſea, & Moſollam filius Beſodia: ipſi
texerunt eam, & ſtatuerunt valvas ejus, & ſe-
ras, & vectes:
7 Et juxta eos ædificaverunt, Meltias Gabao-
nites, & Jadon Meronathites, viri de Gabaon
& Maſpha, pro duce qui erat in regione trans
Flumen.
8 Et juxta eum ædificavit Eziel filius Araia
aurifex: & juxta eum ædificavit Ananias filius
pigmentarij: & dimiſerunt Jeruſalem uſque ad
murum plateæ latioris.
9 Et juxta eum ædificavit Raphaia filius C
Hur, princeps vici Jeruſalem.
10 Et juxta eum ædificavit Jedaia filius Ha-

romaph contra domum ſuam: & juxta eum ædificavit Hattus filius Haſeboniæ.

11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Haſub filius Phahath Moab, & turrim furnorum.

12 Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jeruſalem, ipſe & filiæ ejus.

13 Et portam vallis ædificavit Hanum,& habitatores Zanoë: ipſi ædificaverunt eam,& ſtatuerunt valvas ejus, & ſeras, & vectes, & mille cubitos in muro uſque ad portam ſterquilinij.

14 Et portam ſterquilinij ædificavit Melchias filius Rechab,princeps vici Bethacharam: ipſe ædificavit eam, & ſtatuit valvas ejus, & ſeras, & vectes.

D 15 Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza, princeps pagi Maſpha: ipſe ædificavit eam, & texit, & ſtatuit valvas ejus, & ſeras, & vectes,& muros piſcinæ Siloë in hortum regis, & uſque ad gradus, qui deſcendunt de Civitate David.

16 Poſt eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethſur,uſque contra ſepulchrum David, & uſque ad piſcinam, quæ grandi opere conſtructa eſt, & uſque ad domum fortium.

17 Poſt eum ædificaverunt Levitæ, Rehum filius Benni: Poſt eum ædificavit Haſebias princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico ſuo.

18 Poſt eum ædificaverunt fratres eorum, Bavai filius Enadad, princeps dimidiæ partis Ceilæ.

E 19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Joſue, princeps Maſpha, menſuram ſecundam, contra aſcenſum firmiſſimi anguli.

20 Poſt eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai menſuram ſecundam, ab angulo uſque ad portam domus Eliaſib ſacerdotis magni.

21 Poſt eum ædificavit Merimuth filius Uriæ filij Haccus, menſuram ſecundam, à porta domus Eliaſib, donec extenderetur domus Eliaſib.

22 Et poſt eum ædificaverunt ſacerdotes, viri de campeſtribus Jordanis.

23 Poſt eum ædificavit Benjamin & Haſub contra domum ſuam: & poſt eum ædificavit Azarias filius Maaſiæ filij Ananiæ contra domum ſuam.

24 Poſt eum ædificavit Bennui filius Henadad menſuram ſecundam, à domo Azariæ uſque ad flexuram, & uſque ad angulum. F

25 Phalel filius Ozi contra flexuram & turrim, quæ eminet de domo regis excelſa, id eſt, in atrio carceris: poſt eum Phadaia filius Pharos.

26 Nathinæi autem habitabant in Ophel uſque contra portam aquarum ad Orientem, & turrim, quæ prominebat.

27 Poſt eum ædificaverunt Thecueni menſuram ſecundam è regione, à turre magna & eminente uſque ad murum templi.

28 Surſum autem à porta equorum ædificaverunt ſacerdotes, unuſquiſq; contra domũ ſuam. G

29 Poſt eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum ſuam. Et poſt eum ædificavit Semaia filius Secheniæ, cuſtos portæ Orientalis.

30 Poſt eum ædificavit Hanania filius Selemiæ, & Hanun filius Seleph ſextus, menſuram ſecundam: poſt eum ædificavit Moſollam filius Barachiæ, contra gazophylacium ſuum. Poſt eum ædificavit Melchias filius aurificis uſque ad domum Nathinæorum, & ſcruta vendentium

contra portam judicialem, & uſque ad cœnaculum anguli.

31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt aurifices & negotiatores.

Caput IV.

Adverſantibus Sanaballat & Tobia cum ceteris gentibus, Iudæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum ſubſannationes & inſidias Deum orante opus perficitur.

A 1 Factum eſt autem, cùm audiſſet Sanaballat quòd ædificaremus murum, iratus eſt valdè: & motus nimis ſubſannavit Judæos.

2 Et dixit coram fratribus ſuis, & frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num ſacrificabunt, & complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris, qui combuſti ſunt?

3 Sed & Tobias Ammanites proximus ejus, ait: Ædificent: ſi aſcenderit vulpes, tranſiliet murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noſter, quia facti ſumus deſpectui: converte opprobrium ſuper caput eorum, & da eos in deſpectionem in terra captivitatis.

5 Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædificantes.

B 6 Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum uſque ad partem dimidiam: & provocatum eſt cor populi ad operandum.

7 Factum eſt autem, cùm audiſſet Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotij, quòd obducta eſſet cicatrix muri Jeruſalem, & quòd cœpiſſent interrupta concludi, irati ſunt nimis.

8 Et congregati ſunt omnes pariter, ut ve-

nirent, & pugnarent contra Jeruſalem, & molirentur inſidias.

9 Et oravimus Deum noſtrum, & poſuimus cuſtodes ſuper murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Judas: Debilitata eſt fortitudo portantis, & humus nimia eſt, & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hoſtes noſtri: Neſciant, & C
ignorent, donec veniamus in medium eorum,& interficiamus eos, & ceſſare faciamus opus.

12 Factum eſt autem, venientibus Judæis, qui habitabant juxta eos, & dicentibus nobis per decem vices, ex omnibus locis quibus venerant ad nos,

13 Statui in loco poſt murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis ſuis, & lanceis, & arcubus.

14 Et perſpexi atque ſurrexi: & aio ad optimates & magiſtratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere à facie eorum. Domini magni & terribilis mementote, & pugnate pro fratribus veſtris, filiis veſtris, & filiabus veſtris, & uxoribus veſtris, & domibus veſtris.

15 Factum eſt autem, cùm audiſſent inimici noſtri nuntiatum eſſe nobis, diſſipavit Deus conſilium eorum. Et reverſi ſumus omnes ad muros, unuſquiſque ad opus ſuum.

16 Et factum eſt à die illa, media pars juve- D
num eorum faciebat opus, & media parata erat ad bellum,& lanceæ,& ſcuta,& arcus,& loricæ, & principes poſt eos in omni domo Juda

17 Ædificantium in muro, & portantium onera, & imponentium: una manu ſua faciebat opus, & altera tenebat gladium:

18 Ædificantium enim unuſquiſque gladio

erat accinctus renes. Et ædificabant, & clange-
bant buccina juxta me.
19 Et dixi ad optimates, & ad magiſtratus,
& ad reliquam partem vulgi: Opus grande eſt
& latum, & nos ſeparati ſumus in muro procul
alter ab altero.:
20 In loco quocumque audieritis clangorem
tubæ, illuc concurrite ad nos: Deus noſter
pugnabit pro nobis.
21 Et nos ipſi faciamus opus: & media pars
noſtrûm teneat lanceas, ab aſcenſu auroræ do-
nec egrediantur aſtra.
22 In tempore quoque illo dixi populo:
Unuſquiſque cum puero ſuo maneat in mediō
Jeruſalem, & ſint nobis vices per noctem, &
diem, ad operandum.
23 Ego autem & fratres meì, & pueri mei,
& cuſtodes, qui erant poſt me, non deponeba-
mus veſtimenta noſtra: unuſquiſque tantùm
nudabatur ad baptiſmum.

CAPUT V.

In magna fame Nehemias divites avaros increpat, uſuráſque prohibet, ſua indigentibus ſponte elargiens: itaque hanc operis remoram ſubmovet.

A 1 ET factus eſt clamor populi & uxorum ejus
magnus, adverſus fratres ſuos Judæos.
2 Et erant qui dicerent: Filij noſtri, & filiæ
noſtræ multæ ſunt nimis: accipiamus pro pretio
eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.
3 Et erant qui dicerent: Agros noſtros, &
vineas, & domos noſtras opponamus, & acci-
piamus frumentum in fame.
4 Et alij dicebant: Mutuò ſumamus pecunias
in tributa regis, demúſque agros noſtros & vi-
neas:

5 Et nunc ſicut carnes fratrum noſtrorum,
ſic carnes noſtræ ſunt: & ſicut filij eorum, ita
& filij noſtri. Ecce nos ſubjugamus filios noſtros
& filias noſtras in ſervitutem, & de filiabus no-
ſtris ſunt famulæ, nec habemus unde poſſint re-
dimi, & agros noſtros, & vineas noſtras alij
poſſident.
6 Et iratus ſum nimis cùm audiſſem clamo-
rem eorum ſecundùm verba hæc:
7 Cogitavítque cor meum mecum: & in- B
crepavi optimates & magiſtratus, & dixi eis:
Uſuráſne ſinguli à fratribus veſtris exigitis? Et
congregavi adverſum eos concionem magnam,
8 Et dixi eis: Nos, ut ſcitis, redemimus
fratres noſtros Judæos, qui venditi fuerant gen-
tibus, ſecundùm poſſibilitatem noſtram, & vos
igitur vendetis fratres veſtros, & redimemus
eos? Et ſiluerunt, nec invenerunt quid reſpon-
derent.
9 Dixíque ad eos: Non eſt bona res, quam
facitis: quare non in timore Dei noſtri ambula-
tis, ne exprobretur nobis à gentibus inimicis
noſtris?
10 Et ego, & fratres mei, & pueri mei, com-
modavimus plurimis pecuniam & frumentum:
non repetamus in commune iſtud, æs alienum
concedamus, quod debetur nobis.
11 Reddite eis hodie agros ſuos, & vineas
ſuas, & oliveta ſua, & domos ſuas: quin po-
tiùs & centeſimam pecuniæ, frumenti, vini, &
olei, quam exigere ſoletis ab eis, date pro illis.
12 Et dixerunt: Reddemus, & ab eis nihil C
quæremus: ſícque faciemus ut loqueris. Et vo-
cavi Sacerdotes, & adjuravi eos, ut facerent
juxta quod dixeram.

13 Inſuper excuſſi ſinum meum, & dixi: Sic
excutiat Deus omnem virum, qui non comple-
verit verbum iſtud, de domo ſua, & de laboribus
ſuis, ſic excutiatur, & vacuus fiat. Et dixit uni-
verſa multitudo: Amen. Et laudaverunt Deum.
Fecit ergo populus ſicut erat dictum.
14 A die autem illa, qua præceperat rex mihi
ut eſſem dux in terra Juda, ab anno vigeſimo uſ-
que ad annum trigeſimum ſecundum Artaxer-
xis regis, per annos duodecim, ego & fratres
mei annonas, quæ ducibus debebantur, non
comedimus.
D 15 Duces autem primi, qui fuerant ante me,
gravaverunt populum, & acceperunt ab eis, in
pane & vino, & pecunia, quotidie ſiclos qua-
draginta: ſed & miniſtri eorum depreſſerunt
populum. Ego autem non feci ita propter ti-
morem Dei:
16 Quin potiùs in opere muri ædificavi, &
agrum non emi, & omnes pueri mei congrega-
ti ad opus erant.
17 Judæi quoque & magiſtratus, centum
quinquaginta viri, & qui veniebant ad nos de
gentibus quæ in circuitu noſtro ſunt, in menſa
mea erant.
18 Parabatur autem mihi per dies ſingulos
bos unus, arietes ſex electi, exceptis volatilibus,
& inter dies decem vina diverſa, & alia multa
tribuebam: inſuper & annonas ducatus mei non
quæſivi: valdè enim attenuatus erat populus.
19 Memento mei Deus meus in bonum, ſe-
cundùm omnia quæ feci populo huic.

CAPUT VI.

Sanaballat cum ſociis Judæis Nehemiam ad fœdus in-ſidioſis litteris invitans, minatur accuſationem de affe-

ſtato regno, ac ſic ædificationem impedire nitens, non terret, nec immutat propoſitum Nehemiæ: completóque muro, timuerunt omnes finitimæ gentes.

1 FActum eſt autem, cùm audiſſet Sanabal- A
lat, & Tobias, & Goſſem Arabs, & ceteri
inimici noſtri, quòd ædificaſſem ego murum, &
non eſſet in ipſo reſidua interruptio (uſque ad
tempus autem illud valvas non poſueram in
portis.)

2 Miſerunt Sanaballat & Goſſem ad me, dicentes: Veni, & percutiamus fœdus pariter in viculis in Campo Ono. Ipſi autem cogitabant ut facerent mihi malum.

3 Miſi ergo ad eos nuntios, dicens: Opus grande ego facio, & non poſſum deſcendere: ne fortè negligatur, cùm venero & deſcendero ad vos.

4 Miſerunt autem ad me ſecundùm verbum hoc per quatuor vices: & reſpondi eis juxta ſermonem priorem.

5 Et miſit ad me Sanaballat juxta verbum B
prius quinta vice puerum ſuum, & epiſtolam
habebat in manu ſua ſcriptam hoc modo:

6 IN GENTIBUS auditum eſt, & Goſſem dixit, quòd tu & Judæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices murum, & levare te velis ſuper eos regem: propter quam cauſam,

7 Et prophetas poſueris, qui prædicent de te in Jeruſalem, dicentes: Rex in Judæa eſt. Auditurus eſt rex verba hæc: idcircò nunc veni, ut ineamus conſilium pariter.

8 Et miſi ad eos, dicens: Non eſt factum ſecundùm verba hæc, quæ tu loqueris: de corde enim tuo tu componis hæc.

9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes

quòd ceſſarent manus noſtræ ab opere, & quieſceremus. Quam ob cauſam magis confortavi manus meas:

C 10 Et ingreſſus ſum domum Semaiæ filij Dalaiæ filij Metabeel ſecretò. Qui ait: Tractemus nobiſcum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi ſunt ut interficiant te, & nocte venturi ſunt ad occidendum te.

11 Et dixi: Num quiſquam ſimilis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet? non ingrediar.

12 Et intellexi quòd Deus non miſiſſet eum, ſed quaſi vaticinans locutus eſſet ad me, & Tobias, & Sanaballat conduxiſſent eum.

13 Acceperat enim pretium, ut territus facerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.

14 Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorum talia: ſed & Noadiæ prophetæ, & ceterorum prophetarum, qui terrebant me.

D 15 Completus eſt autem murus vigeſimo quinto die menſis Elul, quinquaginta duobus diebus.

16 Factum eſt ergo cùm audiſſent omnes inimici noſtri, ut timerent univerſæ gentes, quæ erant in circuitu noſtro, & conciderent intra ſemetipſos, & ſcirent quòd à Deo factum eſſet opus hoc.

17 Sed & in diebus illis, multæ optimatum Judæorum epiſtolæ mittebantur ad Tobiam, & à Tobia veniebant ad eos.

18 Multi enim erant in Judæa habentes juramentum ejus, quia gener erat Secheniæ filij

Area, & Johanan filius ejus acceperat filiam
Moſollam filij Barachiæ:
19 Sed & laudabant eum coram me, & verba mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epiſtolas ut terreret me.

CAPUT VII.

Per Nehemiam conſtituuntur cuſtodes in Jeruſalem: deinde convocato populo recenſentur hi qui primùm aſcenderant Jeruſalem, unà cum jumentis ipſorum; dantúrque munera ad opus ædificationis.

1 POſtquam autem ædificatus eſt murus, & A
poſui valvas, & recenſui janitores, & can- *Eccl. 49. d. 15.*
tores, & Levitas:
2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hananiæ principi domus de Jeruſalem (ipſe enim quaſi vir verax & timens Deum plus ceteris videbatur.)
3 Et dixi eis: Non aperiantur portæ Jeruſalem uſque ad calorem ſolis. Cúmque adhuc aſſiſterent, clauſæ portæ ſunt, & oppilatæ: & poſui cuſtodes de habitatoribus Jeruſalem, ſingulos per vices ſuas, & unumquemque contra domum ſuam.
4 Civitas autem erat lata nimis & grandis, & populus parvus in medio ejus, & non erant domus ædificatæ.
5 Deus autem dedit in corde meo, & congre- B
gavi optimates, & magiſtratus, & vulgus, ut recenſerem eos: & inveni librum cenſus eorum, qui aſcenderant primùm, & inventum eſt ſcriptum in eo.
6 * Iſti filij provinciæ, qui aſcenderunt de * *1. Eſdr. 2. a. 1.*
captivitate migrantium, quos tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylonis, & reverſi ſunt in Jeruſalem, & in Judæam unuſquiſque in civitatem ſuam.

B 7 Qui venerunt cum Zorobabel, Ioſue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardochæus, Belſam, Meſpharath, Begoai, Nahum, Baana. Numerus virorum populi Iſraël:

8 Filij Pharos, duo millia centum ſeptuaginta duo:

9 Filij Saphatia, trecenti ſeptuaginta duo:

10 Filij Area, ſexcenti quinquaginta duo:

11 Filij Phahathmoab filiorum Ioſue & Ioab, duo millia octingenti decem & octo:

12 Filij Ælam, mille ducenti quinquaginta quatuor.

13 Filij Zethua, octingenti quadragintaquinque:

14 Filij Zachai, ſeptingenti ſexaginta:

15 Filij Bannui, ſexcenti quadraginta octo:

C 16 Filij Bebai, ſexcenti viginti octo:

17 Filij Azgad, duo millia trecenti viginti duo:

18 Filij Adonicam, ſexcenti ſexaginta ſeptem: Filij Beguai, duo millia ſexaginta ſeptem:

19 Filij Adin, ſexcenti quinquaginta quinque:

20 Filij Ater, filij Hezeciæ, nonaginta octo:

21 Filij Haſem, trecenti viginti octo:

22 Filij Beſai, trecenti viginti quatuor:

23 Filij Hareph, centum duodecim:

24 Filij Gabaon, nonagintaquinque:

25 Filij Bethlehem & Netupha, centum octoginta octo.

26 Viri Anathoth, centum viginti octo.

27 Viri Bethazmoth, quadraginta duo.

28 Viri Cariathiarim, Cephira, & Beroth, ſeptingenti quadraginta tres.

29 Viri Rama & Geba, ſexcenti vigintiunus.

30 Viri Machmas, centum vigintiduo.

31 Viri Bethel & Hai, centum vigintitres. D
32 Viri Nebo alterius, quinquagintaduo.
33 Viri Ælam alterius, mille ducenti quinquagintaquatuor.
34 Filij Harem, trecenti viginti.
35 Filij Jericho, trecenti quadraginta quinque.
36 Filij Lod Hadid & Ono, ſeptingenti vigintiunus.
37 Filij Senaa, tria millia nongenti triginta.
38 Sacerdotes: Filij Idaia in domo Joſue, nongenti ſeptuagintatres.
39 Filij Emmer, mille quinquagintaduo.
40 Filij Phashur, mille ducenti quadraginta ſeptem.
41 Filij Arem, mille decem & ſeptem.
42 Levitæ:
43 Filij Joſue & Cedmihel filiorum.
44 Oduiæ, ſeptuagintaquatuor. Cantores:
45 Filij Aſaph, centum quadragintaocto.
46 Janitores: Filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai: E centum trigintaocto.
47 Nathinæi: filij Soha, filij Haſupha, filij Tebbaoth,
48 Filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon, filij Lebana, filij Hagaba, filij Selmai,
49 Filij Anan, filij Geddel, filij Gaher,
50 Filij Raaia, filij Raſin, filij Necoda,
51 Filij Gezen, filij Aza, filij Phaſea,
52 Filij Beſai, filij Munim, filij Nephuſſim,
53 Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur,
54 Filij Beſloth, filij Mahida, filij Harſa,
55 Filij Bercos, filij Siſara, filij Thema,
56 Filij Naſia, filij Hatipha,

57 Filij ſervorum Salomonis, filij Sothai, filij Sopheret, filij Pharida,
58 Filij Jahala, filij Darcon, filij Jeddel,
59 Filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth, qui erat ortus ex Sabaim, filio Amon.
60 Omnes Nathinæi, & filij ſervorum Salomonis, trecenti nonaginta duo.
61 Hi ſunt autem, qui aſcenderunt de Thelmela, Thelharſa, Cherub, Addon, & Emmer: & non potuerunt indicare domum patrum ſuorum, & ſemen ſuum, utrùm ex Iſraël eſſent.
F 62 Filij Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, ſexcenti quadraginta duo.
63 Et de Sacerdotibus, filij Habia, filij Accos, filij Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem: & vocatus eſt nomine eorum.
64 Hi quæſierunt ſcripturam ſuam in cenſu, & non invenerunt: & ejecti ſunt de ſacerdotio.
65 Dixítque Atherſatha eis ut non manducarent de Sanctis ſanctorum, donec ſtaret Sacerdos doctus & eruditus.
66 Omnis multitudo quaſi vir unus, quadragintaduo millia trecenti ſexaginta,
67 Abſque ſervis & ancillis eorum, qui erant ſeptem millia trecenti trigintaſeptem, & inter eos cantores, & cantatrices, ducenti quadragintaquinque.
68 Equi eorum, ſeptingenti triginta ſex: muli eorum, ducenti quadragintaquinque:
69 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, aſini, ſex millia ſeptingenti viginti.

Hucuſque refertur quid in commentario ſcriptum fuerit, exin Nehemiæ hiſtoria texitur.

G 70 Nonnulli autem de principibus familiarum

dederunt in opus. Atherſatha dedit in theſaurum auri drachmas mille, phialas quinquaginta, tunicas ſacerdotales quingentas triginta.

71 Et de principibus familiarum dederunt in theſaurum operis, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia ducentas.

72 Et quod dedit reliquus populus, auri drachmas viginti millia, & argenti mnas duo millia, & tunicas ſacerdotales ſexaginta ſeptem.

73 Habitaverunt autem Sacerdotes, & Levitæ, & janitores, & cantores, & reliquum vulgus, & Nathinæi, & omnis Iſraël, in civitatibus ſuis.

CAPUT VIII.

Eſdras diſtinctè populo verba Legis recitat, explicátque, facto per Levitas ſilentio, & contriſtatum populum Nehemias conſolatur, allatíſque frondibus celebrant ſeptem diebus feſtum tabernaculorum; legente ſingulis diebus Eſdra in libro Legis.

1 ET venerat menſis ſeptimus: filij autem A
Iſraël erant in civitatibus ſuis. Congregatúſque eſt omnis populus quaſi vir unus, ad plateam quæ eſt ante portam aquarum: & dixerunt Eſdræ ſcribæ ut afferret librum legis Moyſi, quam præceperat Dominus Iſraëli.

2 Attulit ergo Eſdras Sacerdos legem coram multitudine virorum & mulierum, cunctíſque qui poterant intelligere, in die prima menſis ſeptimi.

3 Et legit in eo apertè in platea, quæ erat ante portam aquarum, de manè uſque ad mediam diem, in conſpectu virorum & mulierum & ſapientium: & aures omnis populi erant erectæ ad Librum.

4 Stetit autem Eſdras ſcriba ſuper gradum B
ligneum, quem fecerat ad loquendum: & ſteterunt juxta eum, Mathathias, & Semeia, &

Ania, & Uria, & Helcia, & Maaſia, ad dexteram ejus: & ad ſiniſtram, Phadaia, Miſaël, & Melchia, & Haſum, & Hasbadana, Zacharia, & Moſollam.
5 Et aperuit Eſdras librum coram omni populo: ſuper univerſum quippe populum eminebat: & cùm aperuiſſet eum, ſtetit omnis populus.
6 Et benedixit Eſdras Domino Deo magno: & reſpondit omnis populus: Amen, Amen: elevans manus ſuas, & incurvati ſunt, & adoraverunt Deum proni in terram.
7 Porrò Joſue, & Bani, & Serebia, Jamin, Accub, Septhai, Odia, Maaſia, Celitha, Azarias, Jozabed, Hanan, Phalaia, Levitæ, ſilentium faciebant in populo ad audiendam legem: populus autem ſtabat in gradu ſuo.
8 Et legerunt in Libro legis Dei diſtinctè: & apertè ad intelligendum: & intellexerunt cùm legeretur.
C 9 Dixit autem Nehemias (ipſe eſt Atherſatha) & Eſdras ſacerdos & ſcriba, & Levitæ interpretantes univerſo populo: Dies ſanctificatus eſt Domino Deo noſtro, nolite lugere, & nolite flere. Flebat enim omnis populus cùm audiret verba legis.
10 Et dixit eis: Ite, comedite pinguia, & bibite mulſum, & mittite partes his qui non præparaverunt ſibi: quia ſanctus dies Domini eſt, & nolite contriſtari: gaudium etenim Domini eſt fortitudo noſtra.
11 Levitæ autem ſilentium faciebant in omni populo, dicentes: Tacete quia dies ſanctus eſt, & nolite dolere.
12 Abiit itaque omnis populus, ut comederet & biberet, & mitteret partes, & faceret læ-

titiam magnam: quia intellexerant verba, quæ
docuerat eos.
13 Et in die ſecundo congregati ſunt princi-
pes familiarum univerſi populi, Sacerdotes &
Levitæ, ad Eſdram ſcribam, ut interpretaretur
eis verba Legis.
14 Et invenerunt ſcriptum in Lege, præce-
piſſe Dñm in manu Moyſi, ut habitent filij Iſraël
in tabernaculis, in die ſolemni, menſe ſeptimo:
15 Et ut prædicent, & divulgent vocem in D
univerſis urbibus ſuis, & in Jeruſalem, dicentes:
Egredimini in montem, & afferte frondes olivæ,
& frondes ligni pulcherrimi, frondes myrti, &
ramos palmarum, & frondes ligni nemoroſi:
ut fiant tabernacula, ſicut ſcriptum eſt.
16 Et egreſſus eſt populus, & attulerunt. Fe-
cerúntque ſibi tabernacula unuſquiſque in do-
mate ſuo, & in atriis ſuis, & in atriis domus
Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea
portæ Ephraim.
17 Fecit ergo univerſa Eccleſia eorum qui re-
dierant de captivitate, tabernacula, & habitave-
runt in tabernaculis: non enim fecerant à die-
bus Joſue filij Nun taliter filij Iſraël uſque ad
diem illum. Et fuit lætitia magna nimis.
18 Legit autem in Libro legis Dei per dies
ſingulos, à die primo uſque ad diem noviſſimum.
& fecerunt ſolemnitatem ſeptem diebus, & In
die octavo collectam juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & ſaccis pœnitens ſeparat ſe ab alienigenis: Levitæ confitentur Dei beneficia, Iſraëlitarúmque ſcelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino feriunt.

1 IN die autem vigeſimoquarto menſis hujus, A
convenerunt filij Iſraël in jejunio & in ſac-
cis, & humus ſuper eos.

2 Et ſeparatum eſt ſemen filiorum Iſraël ab
omni filio alienigena:& ſteterunt,& confitebantur peccata ſua, & iniquitates patrum ſuorum.
3 Et conſurrexerunt ad ſtandum:& legerunt
in volumine legis Domini Dei ſui, quater in die, & quater confitebantur, & adorabant Dominum Deum ſuum.
4 Surrexerunt autem ſuper gradum Levitarum, Joſue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, & Canani, & clamaverunt voce magna ad Dominum Deum ſuum.
5 Et dixerunt Levitæ, Joſue, & Cedmihel,
Bõni, Haſebnia, Serebia, Odaia, Sebnia, Phatahia: Surgite, benedicite Domino Deo veſtro ab æterno uſque in æternum:& benedicant nomini gloriæ tuæ excelſo in omni benedictione & laude.
B 6 Tu ipſe Domine, ſolus, tu feciſti cælum,&
cælum cælorum, & omnem exercitum eorum: terram, & univerſa quæ in ea ſunt: maria, & omnia quæ in eis ſunt: & tu vivificas omnia hæc, & exercitus cæli te adorat.
7 Tu ipſe, Domine Deus, qui elegiſti Abram,
*Gen. 11. d. 31. & * eduxiſti eum de igne Chaldæorum, & poſuiſti nomen ejus Abraham.
8 Et inveniſti cor ejus fidele coram te:& percuſſiſti cum eo fœdus, ut dares ei Terram Chananæi, Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Jebuſæi, & Gergeſæi, ut dares ſemini ejus: & impleſti verba tua, quoniam juſtus es.
9 Et vidiſti afflictionem patrum noſtrorum
in Ægypto: clamorémque eorum audiſti ſuper Mare rubrum.
10 Et dediſti ſigna atque portenta in Pharaone, & in univerſis ſervis ejus, & in omni populo terræ illius: cognoviſti enim quia ſuperbè

egerant

egerant contra eos: & feciſti tibi nomen, ſicut & in hac die.

11 Et mare diviſiſti ante eos, & tranſierunt per medium maris in ſicco: perſecutores autem eorum projeciſti in profundum, quaſi lapidem in aquas validas.

12 Et in columna nubis ductor eorum fuiſti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur. C

13 Ad montem quoque Sinai deſcendiſti,& locutus es cum eis de cælo, & dediſti eis judicia recta, & legem veritatis, ceremonias, & præcepta bona:

14 Et ſabbatum ſanctificatum tuum oſtendiſti eis, & mandata, & ceremonias, & legem præcepiſti eis, in manu Moyſi ſervi tui.

15 Panem quoque de cælo dediſti eis in fame eorum, & aquam de petra eduxiſti eis ſitientibus, & dixiſti eis ut ingrederentur & poſſiderent terram, ſuper quam levaſti manum tuam, ut traderes eis.

16 Ipſi verò & patres noſtri ſuperbè egerunt, & induraverunt cervices ſuas, & non audierunt mandata tua.

17 Et noluerunt audire,& non ſunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervices ſuas, & dederunt caput ut converterentur ad ſervitutem ſuam, quaſi per contentionem. Tu autem Deus propitius, clemens & miſericors, longanimis & multæ miſerationis, non dereliquiſti eos: D

18 Et quidem cùm feciſſent ſibi vitulum conflatilem, & dixiſſent: iſte eſt Deus tuus, qui eduxit te de Ægypto: fecerúntque blaſphemias magnas.

19 Tu autem in miſericordiis tuis multis non dimiſiſti eos in deſerto: columna nubis non receſſit ab eis per diem, ut duceret eos in viam, & columna ignis per noctem, ut oſtenderet eis iter per quod ingrederentur.

20 Et ſpiritum tuum bonum dediſti qui doceret eos, & manna tuum non prohibuiſti ab ore eorum, & aquam dediſti eis in ſiti.

21 Quadraginta annis paviſti eos in deſerto, nihilque eis defuit: veſtimenta eorum non inveteraverunt, & pedes eorum non ſunt attriti.

22 Et dediſti eis regna, & populos, & partitus es eis ſortes: & poſſederunt terram Sehon, & terram regis Heſebon, & terram Og regis Baſan.

23 Et multiplicaſti filios eorum ſicut ſtellas cæli, & adduxiſti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur & poſſiderent.

E 24 Et venerunt filij, & poſſederunt terram, & humiliaſti coram eis habitatores terræ Chananæos, & dediſti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis ſicut placebat illis.

25 Ceperunt itaque urbes munitas, & humum pinguem, & poſſederunt domos plenas cunctis bonis; ciſternas ab aliis fabricatas, vineas, & oliveta, & ligna pomifera multa: & comederunt, & ſaturati ſunt, & impinguati ſunt, & abundaverunt deliciis in bonitate tua magna.

26 Provocaverunt autem te ad iracundiam, & receſſerunt à te, & projecerunt legem tuam poſt terga ſua: & prophetas tuos occiderunt, qui conteſtabantur eos ut reverterentur ad te: feceruntque blaſphemias grandes.

F 27 Et dediſti eos in manu hoſtium ſuorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis ſuæ

clamaverunt ad te,& tu de cælo audiſti,& ſecundùm miſerationes tuas multas dediſti eis ſalvatores, qui ſalvarent eos de manu hoſtium ſuorum.

28 Cúmque requieviſſent, reverſi ſunt ut facerent malum in conſpectu tuo: & dereliquiſti eos in manu inimicorum ſuorum,& poſſederunt eos. Conversíque ſunt, & clamaverunt ad te:tu autem de cælo exaudiſti, & liberaſti eos in miſericordiis tuis, multis temporibus.

29 Et conteſtatus es eos ut reverterentur ad Legem tuam. Ipſi verò ſuperbè egerunt, & non audierunt mandata tua, & in judiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo, & vivet in eis: & dederunt humerum recedentem, & cervicem ſuam induraverunt, nec audierunt.

30 Et protraxiſti ſuper eos annos multos, & conteſtatus es eos in ſpiritu tuo per manum prophetarum tuorum: & non audierunt, & tradidiſti eos in manu populorum terrarum.

31 In miſericordiis autem tuis plurimis non feciſti eos in conſumptionem, nec dereliquiſti eos: quoniam Deus miſerationum, & clemens es tu.

32 Nunc itaque Deus noſter magne, fortis, & terribilis, cuſtodiens pactum & miſericordiam, ne avertas à facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges noſtros, & principes noſtros,& ſacerdotes noſtros,& prophetas noſtros, & patres noſtros, & omnem populum tuum, à diebus regis Aſſur uſque in diem hanc.

33 Et tu juſtus es in omnibus, quæ venerunt ſuper nos: quia veritatem feciſti, nos autem impiè egimus. G

34 Reges noſtri, principes noſtri, ſacerdotes noſtri, & patres noſtri, non fecerunt legem

tuam, & non attenderunt mandata tua, & teſtimonia tua quæ teſtificatus es in eis.

35 Et ipſi in regnis ſuis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latiſſima & pingui, quam tradideras in conſpectu eorum, non ſervierunt tibi, nec reverſi ſunt à ſtudiis ſuis peſſimis.

36 Ecce nos ipſi hodie ſervi ſumus: & terra, quam dediſti patribus noſtris ut comederent panem ejus, & quæ bona ſunt ejus, & nos ipſi ſervi ſumus in ea.

37 Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos poſuiſti ſuper nos propter peccata noſtra, & corporibus noſtris dominantur, & jumentis noſtris ſecundùm voluntatem ſuam, & in tribulatione magna ſumus.

38 Super omnibus ergo his nos ipſi percutimus fœdus, & ſcribimus, & ſignant principes noſtri, Levitæ noſtri, & Sacerdotes noſtri.

CAPUT X.

Deſignantur qui fœdus initum ſignarunt, quo pollicentur ſe ſervaturos univerſa Dei præcepta, maximè de non commiſcendo cum alienigenis, de ſervandis ſabbato, anno ſeptimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

A 1 Signatores autem fuerunt, Nehemias, Atherſatha filius Hachelai, & Sedecias,

2 Saraias, Azarias, Jeremias,

3 Pheshur, Amarias, Melchias,

4 Hattus, Sebenia, Melluch,

5 Harem, Merimuth, Obdias,

6 Daniel, Genthon, Baruch,

7 Moſollam, Abia, Miamin,

8 Maazia, Belgai, Semeia: hi Sacerdotes.

9 Porrò Levitæ, Joſue filius Azaniæ, Bennui de filiis Henadad, Cedmihel,

10 Et fratres eorum, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia, Hanan,

11 Micha, Rohob, Haſebia,
12 Zachur, Serebeia, Sabania,
13 Odaia, Bani, Baninu.
14 Capita populi, Pharos, Phahathmoab, Aelam, Zethu, Bani,
15 Bonni, Azgad, Bebai,
16 Adonia, Begoai, Adin,
17 Ater, Hezecia, Azur,
18 Odaia, Haſum, Beſai,
19 Hareph, Anathoth, Nebai,
20 Megphias, Moſollam, Hazir,
21 Meſizabel, Sadoc, Jeddua,
22 Pheltia, Hanan, Anaia,
23 Oſee, Hanania, Haſub,
24 Alohes, Phalea, Sobec,
25 Rehum, Haſebna, Maaſia,
26 Echaia, Hanan, Anan,
27 Melluch, Haram, Baana:

28 Et reliqui de populo, Sacerdotes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinæi, & omnes qui ſe ſeparaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eorum, filij eorum, & filiæ eorum.

29 Omnes qui poterant ſapere ſpondentes pro fratribus ſuis, optimates eorum, & qui veniebant ad pollicendum & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moyſi ſervi Dei, ut facerent & cuſtodirent univerſa mandata Domini Dei noſtri, & judicia ejus & ceremonias ejus.

30 Et ut non daremus filias noſtras populo terræ, & filias eorum non acciperemus filiis noſtris.

31 Populi quoque terræ, qui importent venalia, & omnia ad uſum per diem ſabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in ſabbato & in die ſanctificato. Et dimittemus annum ſepti- B

mum, & exactionem univerſæ manus.
C 32 Et ſtatuemus ſuper nos præcepta, ut demus tertiam partem ſicli per annum ad opus domus Dei noſtri,
33 Ad panes propoſitionis, & ad ſacrificium ſempiternum, & in holocauſtum ſempiternum in ſabbatis, in calendis, in ſolemnitatibus, & in ſanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Iſraël, & in omnem uſum domus Dei noſtri.
34 Sortes ergo miſimus ſuper oblationem lignorum, inter Sacerdotes, & Levitas, & populum, ut inferrentur in domum Dei noſtri per domos patrum noſtrorum, per tempora, à temporibus anni uſque ad annum: ut arderent ſuper altare Domini Dei noſtri, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi:
35 Et ut afferremus primogenita terræ noſtræ, & primitiva univerſi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini.
D 36 Et primitiva filiorum noſtrorum, & pecorum noſtrorum, ſicut ſcriptum eſt in lege, & primitiva boum noſtrorum, & ovium noſtrarum, ut offerrentur in domo Dei noſtri, Sacerdotibus qui miniſtrant in domo Dei noſtri:
37 Et primitias ciborum noſtrorum, & libaminum noſtrorum, & poma omnis ligni, vindemiæ quoque & olei, afferemus Sacerdotibus ad gazophylacium Dei noſtri, & decimam partem terræ noſtræ Levitis. Ipſi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum noſtrorum.
38 Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ ſuæ in domo Dei noſtri, ad gazophylacium in domum theſauri.

39 Ad gazophylacium enim deportabunt filij Iſraël, & filij Levi, primitias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vaſa ſanctificata, & Sacerdotes, & cantores, & janitores, & miniſtri, & non dimittemus domum Dei noſtri.

CAPUT XI.

Recenſentur incolæ Jeruſalem & civitatum Juda poſt inſtaurationem.

1 HAbitaverunt autem principes populi in Jeruſalem: reliqua verò plebs miſit ſortem, ut tollerent unam partem de decem, qui habitaturi eſſent in Jeruſalem civitate ſancta, novem verò partes in civitatibus. A

2 Benedixit autem populus omnibus viris qui ſe ſponte obtulerant ut habitarent in Jeruſalem.

3 Hi ſunt itaque principes provinciæ, qui habitaverunt in Jeruſalem, & in civitatibus Juda. Habitavit autem unuſquiſque in poſſeſſione ſua, in urbibus ſuis, Iſraël, Sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filij ſervorum Salomonis.

4 Et in Jeruſalem habitaverunt de filiis Juda, & de filiis Benjamin: de filiis Juda, Athaias filius Aziam, filij Zachariæ, filij Amariæ, filij Saphatiæ, filij Malaleel: de filiis Phares,

5 Maaſia filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius Adaia, filius Joiarib, filius Zachariæ, filius Silonitis:

6 Omnes hi filij Phares, qui habitaverunt in Jeruſalem, quadringenti ſexagintaocto viri fortes.

7 Hi ſunt autem filij Benjamin: Sellum filius Moſollam, filius Joed, filius Phadaia, filius Colaia, filius Maſia, filius Etheel, filius Iſaia, B

8 Et poſt eum Gebbai, Sellai, nongenti vigintiocto.

9 Et Joël filius Zechri præpoſitus eorum, & Judas filius Senua ſuper civitatem ſecundus.
10 Et de ſacerdotibus, Idaia filius Joarib, Jachin,
11 Saraia filius Helciæ, filius Moſollam, filius Sadoc, filius Meraioth, filius Achitob princeps domus Dei,
12 Et fratres eorum facientes opera templi: octingenti viginti duo. Et Adaia filius Jeroham, filius Phelelia, filius Amſi, filius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchiæ,
13 Et fratres ejus principes patrum: ducenti quadraginta duo. Et Amaſſai filius Azreel, filius Ahazi, filius Moſollamoth, filius Emmer,
14 Et fratres eorum potentes nimis: centum vigintiocto, & præpoſitus eorum Zabdiel filius potentium.
15 Et de Levitis Semeia filius Haſub, filius Azaricam, filius Haſabia, filius Boni,
C 16 Et Sabathai & Jozabed, ſuper omnia opera, quæ erant forinſecus in domo Dei, à principibus Levitarum.
17 Et Mathania filius Micha, filius Zebedei, filius Aſaph, princeps ad laudandum & ad confitendum in oratione, & Becbecia ſecundus de fratribus ejus, & Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithum:
18 Omnes Levitæ in civitate ſancta ducenti octoginta quatuor.
19 Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui cuſtodiebant oſtia: centum ſeptuaginta duo.
20 Et reliqui ex Iſraël Sacerdotes & Levitæ in univerſis civitatibus Juda, unuſquiſque in poſſeſſione ſua.

21 Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaſpha de Nathinæis.
22 Et epiſcopus Levitarum in Jeruſalem, Azzi filius Bani, filius Haſabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ. De filiis Aſaph, cantores in miniſterio domus Dei.
23 Præceptum quippe regis ſuper eos erat, & ordo in cantoribus per dies ſingulos,
24 Et Phathahia filius Meſezebel, de filiis Zara filij Juda in manu regis, juxta omne verbum populi, D
25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Juda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus ejus: & in Dibon, & in filiabus ejus: & in Cabſeel, & in viculis ejus,
26 Et in Jeſue, & in Molada, & in Bethphaleth,
27 Et in Haſerſual, & in Berſabée, & in filiabus ejus,
28 Et in Siceleg: & in Mochona, & in filiabus ejus,
29 Et in Remmon, & in Saraa, & in Jerimuth,
30 Zanoa, Odollam, & in villis earum, Lachis & regionibus ejus, & Azeca, & filiabus ejus. Et manſerunt in Berſabee uſque ad vallem Ennom.
31 Filij autem Benjamin, à Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filiabus ejus:
32 Anathoth, Nob, Anania,
33 Aſor, Rama, Gethaim,
34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod.
35 Et Ono valle artificum.
36 Et de Levitis portiones Judæ & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia Sacerdotum ac Levitarum qui cum

Zorobabel in Jeruſalem aſcenderunt, & cuſtodes theſaurorum: magna ſolemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Jeruſalem.

A 1 HI ſunt autem Sacerdotes & Levitæ, qui
aſcenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Joſue: Saraia, Jeremias, Eſdras,
2 Amaria, Melluch, Hattus,
3 Sebenias, Rheum, Merimuth,
4 Addo, Genthon, Abia,
5 Miamin, Madia, Belga,
6 Semeia, & Joiarib, Idaia, Sellum, Amoc, Helcias,
7 Idaia. Iſti principes Sacerdotum, & fratres eorum, in diebus Joſue.
8 Porrò Levitæ, Jeſua, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, ſuper hymnos ipſi & fratres eorum,
9 Et Becbecia atque Hanni, & fratres eorum, unuſquiſque in officio ſuo.
10 Joſue autem genuit Joacim, & Joacim genuit Eliaſib, & Eliaſib genuit Joiada,
11 Et Joiada genuit Jonathan, & Jonathan genuit Jeddoa.
12 In diebus autem Joacim erant Sacerdotes & principes familiarum: Saraiæ, Maraia: Jeremiæ, Hanania:
13 Eſdræ, Moſollam: Amariæ, Johanam:
14 Milicho, Jonathan: Sebeniæ, Joſeph:
15 Haram, Edna: Maraioth, Helci:
16 Adaiæ, Zacharia: Genthon, Moſollam:
17 Abiæ, Zechri: Miamin & Moadiæ: Phelti:
18 Belgæ, Samua: Semaiæ, Jonathan:
19 Joiarib, Mathanai: Jodaiæ: Azzi:
20 Sellai, Celai: Amoc, Heber:
21 Helciæ, Haſebia: Idaiæ, Nathanaël.

22 Levitæ in diebus Eliaſib, & Joiada, & B
hanan, & Jeddoa, ſcripti principes familia-
m, & Sacerdotes in regno Darij Perſæ.
23 Filij Levi principes familiarum, ſcripti in
oro verborum dierum, & uſque ad dies Jo-
than, filij Eliaſib.
24 Et principes Levitarum, Haſebia, Sere-
i, & Joſue filius Cedmihel: & fratres eorum
r vices ſuas, ut laudarent & confiterentur
ta præceptum David viri Dei, & obſerva-
t æquè per ordinem.
25 Mathania, & Becbecia, Obedia, Moſol-
i, Telmon, Accub, cuſtodes portarum &
tibulorum ante portas.
6 Hi in diebus Joacim filij Joſue filij Joſe-
, & in diebus Nehemiæ ducis, & Eſdræ ſa-
dotis ſcribæque.
27 In dedicatione autem muri Jeruſalem,
uiſierunt Levitas de omnibus locis ſuis, ut
lucerent eos in Jeruſalem, & facerent dedi-
onem & lætitiam in actione gratiarum, &
tico, & in cymbalis, pſalteriis, & citharis.
8 Congregati ſunt autem filij cantorum de
npeſtribus circa Jeruſalem, & de villis Ne-
phati,
9 Et de domo Galgal, & de regionibus Ge-
& Azmáveth: quoniam villas ædificaverunt
cantores in circuitu Jeruſalem.
Et mundati ſunt Sacerdotes & Levitæ, & C
ndaverunt populum, & portas, & murum.
1 Aſcendere autem feci principes Juda ſu-
murum, & ſtatui duos magnos choros lau-
ium. Et ierunt ad dexteram ſuper murum
ortam ſterquilinij.
2 Et ivit poſt eos Oſaias, & media pars

principum Juda,
33 Et Azarias, Eſdras, & Moſollam, Judas, &
Benjamin, & Semeia, & Jeremias,
34 Et de filiis ſacerdotum in tubis, Zacharias
filius Jonathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ,
filius Michaiæ, filius Zechur, filius Aſaph,
35 Et fratres ejus, Semeia, & Azareel, Ma-
lalai, Galalai, Maai, Nathanaël, & Judas, &
Hanani, in vaſis cantici David viri Dei: & Eſ-
dras ſcriba ante eos in porta Fontis.
36 Et contra eos aſcenderunt in gradibus
Civitatis David, in aſcenſu muri ſuper do-
mum David, & uſque ad portam Aquarum
ad Orientem.
37 Et chorus ſecundus gratias referentium
ibat ex adverſo, & ego poſt eum, & media
pars populi ſuper murum & ſuper turrim fur-
norum, & uſque ad murum latiſſimum,
38 Et ſuper portam Ephraim, & ſuper por-
tam antiquam, & ſuper portam piſcium & tur-
rim Hananeel, & turrim Emath: & uſque ad
portam gregis: & ſteterunt in porta cuſtodiæ,
39 Steterúntque duo chori laudantium in
domo Dei, & ego, & dimidia pars magiſtra-
tuum mecum.
40 Et Sacerdotes, Eliachim, Maaſia, Mia-
min, Michæa, Elioënai, Zacharia, Hanania in
tubis,
D 41 Et Maaſia, & Semeia, & Eleazar, & Az-
zi, & Johanan, & Melchia, & Ælam, & Ezer.
Et clarè cecinerunt cantores, & Jezaria præpo-
ſitus:
42 Et immolaverunt in die illa victimas ma-
gnas, & lætati ſunt: Deus enim lætificaverat eos
lætitia magna: ſed & uxores eorum & liberi ga-

ſi ſunt, & audita eſt lætitia Jeruſalem procul.
43 Recenſuerunt quoque in die illa viros ſu-
:r gazophylacia theſauri ad libamina, & ad
imitias, & ad decimas, ut introferrent per eos
incipes civitatis in decore gratiarum actionis,
cerdotes & Levitas: quia lætificatus eſt Ju-
ı in Sacerdotibus & Levitis aſtantibus.
44 Et cuſtodierunt obſervationem Dei ſui,
obſervationem expiationis, & cantores, &
ıitores juxta præceptum David, & Salomonis
ij ejus.
45 Quia in diebus David & Aſaph ab exor-
ɔ erant principes conſtituti cantorum, in car-
ne laudantium & confitentium Deo.
ı6 Et omnis Iſraël, in diebus Zorobabel, & in
:bus Nehemiæ, dabant partes cantoribus &
ıitoribus per dies ſingulos, & ſanctificabant
vitas, & Levitæ ſanctificabant filios Aaron.

CAPUT XIII.

*:ecto Deuteronomio ejiciuntur alienigenæ, partes Le-
:is aſſignantur, è quo tamen gazophylacio vaſa domus
ıia projiciuntur & ſabbati violatores puniuntur: in-
pat Nehemias Judæos qui uxores duxerant alieni-
ıas.*

IN die autem illo lectum eſt in volumine A
Moyſi audiente populo: & inventum eſt *Deut.*
:iptum in eo, quòd non debeant introire Am- *23. a.*
ɔnites & Moabites in Eccleſiam Dei uſque *3.*
æternum:
2 Eò quòd non occurrerint filiis Iſraël cum
ne & aqua: & conduxerint adverſum eos Ba-
m, ad maledicendum eis: & convertit Deus
ſter maledictionem in benedictionem.
3 Factum eſt autem, cùm audiſſent legem,
ıaraverunt omnem alienigenam ab Iſraël.
4 Et ſuper hoc erat Eliaſib ſacerdos, qui fue-

rat præpoſitus in gazophylacio domus Dei noſtri, & proximus Tobiæ.

5 Fecit ergo ſibi gazophylacium grande, & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vaſa, & decimam frumenti, vini, & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias ſacerdotales.

6 In omnibus autem his non fui in Jeruſalem, quia anno trigeſimo ſecundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, & in fine dierum rogavi regem.

7 Et veni in Jeruſalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliaſib Tobiæ, ut faceret ei theſaurum in veſtibulis domus Dei.

B 8 Et malum mihi viſum eſt valdè. Et projeci vaſa domus Tobiæ foras de gazophylacio:

9 Præcepíque, & emundaverunt gazophylacia: & retuli ibi vaſa domus Dei, ſacrificium, & thus.

10 Et cognovi quòd partes Levitarum non fuiſſent datæ: & fugiſſet unuſquiſque in regionem ſuam de Levitis, & cantoribus, & de his qui miniſtrabant:

11 Et egi cauſam adverſus magiſtratus, & dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos, & feci ſtare in ſtationibus ſuis.

12 Et omnis Juda apportabat decimam frumenti, vini, & olei, in horrea.

13 Et conſtituimus ſuper horrea Selemiam Sacerdotem, & Sadoc ſcribam, & Phadaiam de Levitis, & juxta eos Hanan filium Zachur, filium Mathaniæ: quoniam fideles comprobati ſunt, & ipſis creditæ ſunt partes fratrum ſuorum.

14 Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas miſerationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in cæremoniis ejus.

15 In diebus illis vidi in Juda calcantes torcularia in ſabbato, portantes acervos, & oneantes ſuper aſinos vinum, & uvas, & ficus, & omne onus, & inferentes in Jeruſalem die ſabbati. Et conteſtatus ſum, ut in die qua vendere liceret, venderent.

16 Et Tyrij habitaverunt in ea, inferentes C piſces, & omnia venalia: & vendebant in ſabbatis filiis Juda in Jeruſalem:

17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis: Quæ eſt hæc res mala quam vos facitis, & profanatis diem ſabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres noſtri, & adduxit Deus noſter ſuper nos omne malum hoc, & ſuper civitatem hanc? Et vos additis iracundiam ſuper Iſraël violando Sabbatum.

19 Factum eſt autem, cùm quieviſſent portæ Jeruſalem in die Sabbati, dixi: & clauſerunt januas, & præcepi ut non aperirent eas uſque poſt Sabbatum: & de pueris meis conſtitui ſuper portas ut nullus inferret onus in die Sabbati.

20 Et manſerunt negotiatores, & vendentes univerſa venalia, foris Jeruſalem ſemel & bis.

21 Et conteſtatus ſum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverſo muri? ſi ſecundò hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in Sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & D venirent ad cuſtodiendas portas, & ſanctificandam diem Sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus: & parce mihi ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Judæos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas.

24 Et filij eorum ex media parte loquebantur

Azoticè, & neſciebant loqui Judaicè, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos, & maledixi. Et cecîdi ex eis viros, & decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias ſuas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filiis ſuis: & ſibimetipſis, dicens:

* 3. Reg. 3. a. 1. 11. a. 1. 26 * Numquid non in hujuſcemodi re peccavit Salomon rex Iſraël? & certè in gentibus multis non erat rex ſimilis ei, & dilectus Deo ſuo erat, & poſuit eum Deus regem ſuper omnem Iſraël: * & ipſum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.

* 3. Reg. 11. a. 4. 27 Numquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo noſtro, & ducamus uxores peregrinas?

28 De filiis autem Joiada filia Eliaſib Sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi à me.

29 Recordare Domine Deus meus, adverſum eos qui polluunt ſacerdotium, júſque Sacerdotale & Leviticum.

30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, & conſtitui ordines Sacerdotum & Levitarum, unumquemque in miniſterio ſuo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus conſtitutis, & in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate conſtitutus, à lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore ſuſceptum Deum timere docet: gratus regi Salmanaſar, pergit quocumque vult: confratres captivos conſolatur: & juvat eleemoſyna: Gabelo mutuat decem argenti ta'enta: Sennacherib, quod mortuos ſepeliret, eum perſequitur.

1 TOBIAS ex tribu & civitate A
Nephthali (quæ eſt in ſuperioribus Galilææ ſupra Naaſon, poſt viam quæ ducit ad Occidentem, in ſiniſtro habens civitatem Sephet.)
2 * Cùm captus eſſet in diebus Salmanaſar re- * 4.
gis Aſſyriorum, in captivitate tamen poſitus, Reg.
viam veritatis non deſeruit, 17. a.
3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie 3. 18. b. 9.
concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere
impertiret.
4 Cúmque eſſet junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile geſſit in opere.
5 Denique cùm irent omnes ad vitulos aureos, * quos Jeroboam fecerat rex Iſraël, hic ſo- * 3.
lus fugiebat conſortia omnium, Reg.
6 Sed pergebat in Jeruſalem ad templum Do- 12. g. 28.
mini, & ibi adorabat Dñm Deum Iſraël, omnia B
primitiva ſua, & decimas ſuas fideliter offerens,
7 Ita ut in tertio anno proſelytis & advenis
miniſtraret omnem decimationem.
8 Hæc & his ſimilia ſecundùm legem Dei
puerulus obſervabat.
9 Cùm verò factus eſſet vir, accepit uxorem
Annam de tribu ſua, genuítque ex ea filium,
nomen ſuum imponens ei,

10 Quem ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato.

11 Igitur, cùm per captivitatem deveniſſet cum uxore ſua, & filio in civitatem Niniven cum omni tribu ſua,

12 (Cùm omnes ederent ex cibis Gentilium) iſte cuſtodivit animam ſuam, & nunquam contaminatus eſt in eſcis eorum.

C 13 Et quoniam memor fuit Domini in toto corde ſuo, dedit illi Deus gratiam in conſpectu Salmanaſar regis,

14 Et dedit illi poteſtatem quocumque vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluiſſet.

15 Pergebat ergo ad omnes, qui erant in captivitate, & monita ſalutis dabat eis.

16 Cùm autem veniſſet in Rages civitatem Medorum, & ex his, quibus honoratus fuerat à rege, habuiſſet decem talenta argenti:

D 17 Et cùm in multa turba generis ſui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus, ſub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti.

18 Poſt multum verò temporis, mortuo Salmanaſar rege, cùm regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, & filios Iſraël exoſos haberet in conſpectu ſuo:

19 Tobias quotidie pergebat per omnẽ cognationem ſuam, & conſolabatur eos, dividebátque unicuique, prout poterat, de facultatibus ſuis:

E 20 Eſurientes alebat, nudiſque veſtimenta præbebat, & mortuis atque occiſis ſepulturam ſolicitus exhibebat.

* 4. Reg. 19. 21 * Denique cùm reverſus eſſet rex Sennacherib, fugiens à Judæa plagam, quam circa

eum fecerat Deus propter blaſphemiam ſuam, g. 35.
& iratus multos occideret ex filiis Iſraël, Tobias Eccli.
ſepeliebat corpora eorum. 48. d. 24. 2.
22 At ubi nuntiatum eſt regi, juſſit eum oc- Mac.
cidi, & tulit omnem ſubſtantiam ejus. 8. e.
23 Tobias verò cùm filio ſuo & cum uxore 19.
fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.
24 * Poſt dies verò quadragintaquinque oc- * 4.
ciderunt regem filij ipſius, Reg.
25 Et reverſus eſt Tobias in domum ſuam, 19. g. 37. 2.
omniſque facultas ejus reſtituta eſt ei. Par.

CAPUT II. 32. e.

Tobias ex mortuorum defatigatus ſepultura, hirundi- 21.
nis ſtercore in patientiæ probationem excæcatur, & ab Iſai.
uxore ac amicis ipſum irridentibus affectus opprobrio, 37. g.
patientiſſime tolerat inſtar Iobi. 38.

1 POſt hæc verò, cum eſſet dies feſtus Do- A
mini, & factum eſſet prandium bonum in
domo Tobiæ,
2 Dixit filio ſuo: Vade, & adduc aliquos de
tribu noſtra, timentes Deum, ut epulentur no-
biſcum.
3 Cúmque abiiſſet, reverſus nuntiavit ei, unum
ex filiis Iſraël jugulatum jacere in platea. Sta-
timque exiliens de accubitu ſuo, relinquens
prandium, jejunus pervenit ad corpus:
4 Tollenſque illud portavit ad domum ſuam
occulte, ut, dum ſol occubuiſſet, caute ſepeli-
ret eum.
5 Cúmque occultaſſet corpus, manducavit B
panem cum luctu & tremore, *
6 Memorans illum ſermonem, quem dixit Amos
Dominus * per Amos prophetam: Dies feſti ve- 8. c.
ſtri convertentur in lamentationem & luctum. 10. 1. Ma-
7 Cum verò ſol occubuiſſet, abiit, & ſepeli- chab.
vit eum. 1. e. 41.

8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Jam hujus rei cauſa interfici juſſus es, & vix effugiſti mortis imperium, & iterum ſepelis mortuos:

*Sup. 1. d. 21. 9 * Sed Tobias plus timens Deum, quam regem, rapiebat corpora occiſorum, & occultabat in domo ſua, & mediis noctibus ſepeliebat ea.

10 Contigit autem ut quadam die fatigatus è ſepultura, veniens in domum ſuam, jactaſſet ſe juxta parietem, & obdormiſſet,

11 Et ex nido hirundinum dormienti illi calida ſtercora inciderent ſuper oculos ejus, fierétque cæcus.

12 Hanc autem tentationem ideo permiſit Dominus evenire illi, ut poſteris daretur exemplum patientiæ ejus, ſicut & ſancti Job.

13 Nam cum ab infantia ſua ſemper Deum timuerit, & mandata ejus cuſtodierit, non eſt contriſtatus contra Deum, quòd plaga cæcitatis evenerit ei,

C 14 Sed immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ.

15 Nam ſicut beato Job, inſultabant reges, ita iſti parentes & cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes:

16 Ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepulturas faciebas?

17 Tobias verò increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui:

18 Quoniam filij ſanctorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam numquam mutant ab eo.

D 19 Anna verò uxor ejus ibat ad opus textrinum quotidie, & de labore manuum ſuarum victum, quem conſequi poterat, deferebat.

20 Unde factum eſt, ut hœdum caprarum

accipiens detuliſſet domi:

21 Cujus cum vocem balantis vir ejus audiſſet, dixit: Videte, ne forte furtivus ſit, reddite eum dominis ſuis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

22 * Ad hæc uxor ejus irata reſpondit: Manifeſtè vana facta eſt ſpes tua, & eleemoſynæ tuæ modò apparuerunt. * Iob. 2. c. 9.

23 Atque his & aliis hujuſcemodi verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

Tobia ob uxoris convicium mori petentis oratio ad Deum, & Sara filia Raguelis humilis cum triduano jejunio oratio, ob ancilla improperium de ſeptem ipſius maritis à dæmonio interemptis: utriúſque autem preces exaudiuntur, angelo Raphaële ad eos curandos miſſo.

1 TUnc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lacrymis, A

2 Dicens: Juſtus es Domine, & omnia judicia tua juſta ſunt, & omnes viæ tuæ, miſericordia, & veritas, & judicium.

3 Et nunc Domine memor eſto mei, & ne vindictam ſumas de peccatis meis, neque reminiſcaris delicta mea, vel parentum meorum.

4 * Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideò traditi ſumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperiũ omnibus nationibus, in quibus diſperſiſti nos. * Deut. 28. b. 15.

5 Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus ſecundùm præcepta tua, & non ambulavimus ſinceriter coram te.

6 Et nunc Domine ſecundùm voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi ſpiritum meum: expedit enim mihi mori magis quàm vivere. B

7 Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Ra-

guelis in Rages civitate Medorum,& ipſa audiret improperium ab una ex ancillis patris ſui,

8 Quoniam tradita fuerat ſeptem viris, & dæmonium nomine Aſmodæus occiderat eos, mox ut ingreſſi fuiſſent ad eam.

9 Ergo cùm pro culpa ſua increparet puellam, reſpondit ei, dicens: Ampliùs ex te non videamus filium aut filiam ſuper terram, interfectrix virorum tuorum.

10 Numquid & occidere me vis, ſicut jam occidiſti ſeptem viros? Ad hanc vocem perrexit in ſuperius cubiculum domus ſuæ: & tribus diebus,& tribus noctibus non manducavit, neque bibit:

11 Sed in oratione perſiſtens, cum lacrymis deprecabatur Deum, ut ab iſto improperio liberaret eam.

12 Factum eſt autem die tertia, dum compleret orationem benedicens Dominum,

C 13 Dixit; Benedictum eſt nomen tuum Deus patrum noſtrorum: qui cùm iratus fueris, miſericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14 Ad te Domine faciem meam converto,ad te oculos meos dirigo.

15 Peto Domine ut de vinculo improperij hujus abſolvas me, aut certè deſuper terram eripias me.

16 Tu ſcis Domine, quia numquam concupivi virum, & mundam ſervavi animam meam ab omni concupiſcentia.

17 Numquam cum ludentibus miſcui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18 Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea conſenſi ſuſcipere.

19 Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forſitan me non fuerunt digni: quia forſitan viro alij conſervaſti me.

20 Non eſt enim in hominis poteſtate conſilium tuum.

21 Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quòd vita ejus, ſi in probatione fuerit, coronabitur: ſi autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & ſi in correptione fuerit, ad miſericordiam tuam venire licebit. D

22 Non enim delectaris in perditionibus noſtris: quia poſt tempeſtatem, tranquillum facis: & poſt lacrymationem & fletum, exultationem infundis.

23 Sit nomen tuum Deus Iſraël benedictum in ſæcula.

24 In illo tempore exauditæ ſunt preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei:

25 In illo tempore exauditæ ſunt preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei:

26 Et miſſus eſt Angelus Domini ſanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore ſunt orationes in conſpectu Domini recitatæ.

CAPUT IV.

Tobias cùm ſe brevi putaret moriturum, filio piiſſima ſalutis monita inculcat, eleemoſynæ virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo mutuò datis indicat.

1 IGitur cùm Tobias putaret orationem ſuam exaudiri ut mori potuiſſet, vocavit ad ſe Tobiam filium ſuum, A

2 * Dixitque ei: Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quaſi fundamentum conſtrue. * Eccli. 7. c. 29

3 Cùm acceperit Deus animam meam, cor-

*Exo. pus meum ſepeli: * & honorem habebis matri
20. c. tuæ omnibus diebus vitæ ejus:
12. 4 Memor enim eſſe debes, quæ & quanta
pericula paſſa ſit propter te in utero ſuo.
5 Cùm autem & ipſa compleverit tempus
vitæ ſuæ, ſepelias eam circa me.
B 6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum: & cave ne aliquando peccato conſentias, & prætermittas præcepta Domini Dei noſtri.
* 7 * Et ſubſtantia tua fac eleemoſynam, &
Prov. noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita
3. b 9 enim fiet ut nec à te avertantur facies Domini.
Eccli. 4. a. 1. 8 * Quomodo potueris, ita eſto, miſericors.
14. b. 9 * Si multum tibi fuerit, abundanter tribue:
13. ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter
Luc. 14. c. impertiri ſtude.
13. 10 Præmium enim bonum tibi theſauriſas in
* die neceſſitatis.
Eccli. 35. b. 11 * Quoniam eleemoſyna ab omni peccato
12. & à morte liberat, & non patietur animam ire
* Ec in tenebras.
c i 29. b. 15. 12 Fiducia magna erit coram ſummo Deo
C eleemoſyna omnibus facientibus eam.
* 1. 13 * Attende tibi fili mi ab omni fornica-
Theſ. tione, & præter uxorem tuam numquam pa-
4. a. 3. tiaris crimen ſcire.
14 Superbiam numquam in tuo ſenſu, aut in
*Gen. tuo verbo dominari permittas: * in ipſa enim
3. a. 5. initium ſumpſit omnis perditio.
*Lev. 15 * Quicumque tibi aliquid operatus fue-
19. c. 13 Deut. rit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mer-
24. c. cenarij tui apud te omnino non remaneat.
14. 16 * Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne
*Mat. 7. b. 12 tu aliquando alteri facias.

17 * Panem tuum cum eſurientibus & egenis *Luc.*
comede, & de veſtimentis tuis nudos tege. *6. d.*
18 Panem tuum & vinum tuum ſuper ſe- *31.*
pulturam juſti conſtitue, & noli ex eo mandu- **Luc.*
care & bibere cum peccatoribus. *14. c. 13.*
19 Conſilium ſemper à ſapiente perquire. D
20 Omni tempore benedic Deum: & pete
ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia conſilia tua
in ipſo permaneant.
21 Indico etiam tibi fili mi, dediſſe me decem
talenta argenti, dum adhuc infantulus eſſes,
Gabelo, in Rages civitate Medorum, & chi-
rographum ejus apud me habeo:
22 Et ideò perquire quo modo ad eum per-
venias, & recipias ab eo ſuprà memoratum pon-
dus argenti, & reſtituas ei chirographum ſuum.
23 Noli timere fili mi: pauperem quidem
vitam gerimus, ſed * multa bona habebimus, ſi *
timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni *Rom.*
peccato, & fecerimus benè. *8. d. 17.*

CAPUT V.

Tobiæ ſocium ac ducem itineris in Rages Medorum quærenti Raphaël Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectis mater filij deflet abſentiam.

1 TUnc reſpondit Tobias patri ſuo, & dixit: A
Omnia quæcumque præcepiſti mihi fa-
ciam pater.
2 Quo modo autem pecuniam hanc requi-
ram, ignoro. ille me neſcit, & ego eum igno-
ro: quod ſignum dabo ei? ſed neque viam, per
quam pergatur illuc, aliquando cognovi.
3 Tunc pater ſuus reſpondit illi, & dixit:
Chirographum quidem illius penes me habeo:
quod dum illi oſtenderis, ſtatim reſtituet.
4 Sed perge nunc, & inquire tibi aliquem fi-

delem virum, qui eat tecum ſalva mercede ſua: ut, dum adhuc vivo, recipias eam.

B 5 Tunc egreſſus Tobias, invenit juvenem ſplendidum, ſtantem præcinctum, & quaſi paratum ad ambulandum.

6 Et ignorans quòd Angelus Dei eſſet, ſalutavit eum, & dixit: Unde te habemus bone juvenis?

7 At ille reſpondit: Ex filiis Iſraël. Et Tobias dixit ei: Noſti viam, quæ ducit in regionem Medorum?

8 Cui reſpondit: Novi: & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & manſi apud Gabelum fratrem noſtrum: qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ poſita eſt in monte Ecbatanis.

9 Cui Tobias ait: Suſtine me obſecro, donec hæc ipſa nuntiem patri meo.

10 Tunc ingreſſus Tobias, indicavit univerſa hæc patri ſuo. Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.

11 Ingreſſus itaque ſalutavit eum, & dixit: Gaudium tibi ſit ſemper.

12 Et ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & lumen cæli non video?

13 Cui ait juvenis: Forti animo eſto, in proximo eſt ut à Deo cureris.

C 14 Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cùm redieris, reſtituam tibi mercedem tuam.

15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam & reducam eum ad te.

16 Cui Tobias reſpondit: Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?

17 Cui Raphaël Angelus dixit: Genus quæ-

ris mercenarij, an ipſum mercenarium, qui cum filio tuo eat?

18 Sed ne fortè ſolicitum te reddam, Ego ſum Azarias Ananiæ magni filius.

19 Et Tobias reſpondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne iraſcaris quòd voluerim cognoſcere genus tuum.

20 Dixit autem illi Angelus: Ego ſanum ducam, & ſanum tibi reducam, filium tuum.

21 Reſpondens autem Tobias, ait: Benè ambuletis, & ſit Deus in itinere veſtro, & Angelus ejus comitetur vobiſcum.

22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri ſuo & matri ſuæ, & ambulaverunt ambo ſimul. D

23 * Cúmque profecti eſſent, cœpit mater ejus flere, & dicere: Baculum ſenectutis noſtræ tuliſti, & tranſmiſiſti à nobis. *Inf. 10. a. 4.*

24 Numquam fuiſſet ipſa pecunia, pro qua miſiſti eum.

25 Sufficiebat enim nobis paupertas noſtra, ut divitias computaremus hoc, quòd videbamus filium noſtrum.

26 Dixítque ei Tobias: Noli flere, ſalvus perveniet filius noſter, & ſalvus revertetur ad nos, & oculi tui videbunt illum.

27 Credo enim quòd Angelus Dei bonus comitetur ei, & benè diſponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.

28 Ad hanc vocem ceſſavit mater ejus flere, & tacuit.

CAPUT VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piſcem apprehendit & exenterat, cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta

reſervans: & ad Raguelem divertunt, ut juſſu Angeli petat in uxorem illius filiam Saram; cujus ſeptem viros occiderat dæmonium, diſcens ab Angelo quo fine ſuſcipiendum ac ſervandum ſit conjugium.

A 1 PRofectus eſt autem Tobias, & canis ſecutus eſt eum, & manſit prima manſione juxta fluvium Tigris.

2 Et exivit ut lavaret pedes ſuos, & ecce piſcis immanis exivit ad devorandum eum.

3 Quem expaveſcens Tobias clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me.

4 Et dixit ei Angelus: Apprehende branchiam ejus, & trahe eum ad te. Quod cùm feciſſet, attraxit eum in ſiccum, & palpitare cœpit ante pedes ejus.

5 Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piſcem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi: ſunt enim hæc neceſſaria ad medicamenta utiliter.

6 Quod cùm feciſſet, aſſavit carnes ejus, & ſecum tulerunt in via: cetera ſalierunt, quæ ſufficerent eis, quouſque pervenirent in Rages civitatem Medorum.

B 7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: Obſecro te Azaria frater ut dicas mihi, quod remedium habebunt iſta, quæ de piſce ſervare juſſiſti?

8 Et reſpondens Angelus, dixit ei: Cordis ejus particulam ſi ſuper carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, ſive à viro, ſive à muliere, ita ut ultrà nõ accedat ad eos.

9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, & ſanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias: Ubi vis ut maneamus?

11 Reſpondénſque Angelus, ait: Eſt hîc Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hîc habet filiã nomine Saram, ſed neque maſculum,

neque feminam ullam habet aliam præter eam.
12 * Tibi debetur omnis ſubſtantia ejus, & *
oportet eam te accipere conjugem. Num.
13 Pete ergo eam à patre ejus, & dabit tibi 27. b.
eam in uxorem. 8. 36. c. 8.
14 Tunc reſpondit Tobias, & dixit: Audio C
quia tradita eſt ſeptem viris, & mortui ſunt: ſed
& hoc audivi, quia dæmonium occidit illos.
15 Timeo ergo, ne fortè & mihi hæc eveniant:
& cùm ſim unicus parentibus meis, deponam
ſenectutem illorum cum triſtitia ad inferos.
16 Tunc Angelus Raphaël dixit ei: Audì
me, & oſtendam tibi qui ſunt, quibus prævale-
re poteſt dæmonium.
17 Hi namque qui conjugium ita ſuſcipiunt,
ut Deum à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ
libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, quibus
non eſt intellectus: habet poteſtatem dæmo-
nium ſuper eos.
18 Tu autem cùm acceperis eam ingreſſus D
cubiculum, per tres dies continens eſto ab ea, &
nihil aliud, niſi orationibus vacabis cum ea.
19 Ipſa autem nocte, incenſo jecore piſcis,
fugabitur dæmonium.
20 Secunda verò nocte in copulatione ſan-
ctorum patriarcharum admittêris.
21 Tertia autem nocte, benedictionem conſe-
quêris, ut filij ex vobis procreentur incolumes.
22 Tranſacta autem tertia nocte, accipies
virginem cum timore Domini, amore filiorum
magis quàm libidine ductus, ut in ſemine Abra-
hæ benedictionem in filiis conſequaris.

CAPUT VII.

Raguel petitam à Tobia Saram filiam in uxorem tra-

dit conſilio Raphaëlis, & ſcriptis conjugij litteris nuptiæ celebrantur.

A 1 INgreſſi ſunt autem ad Raguelem, & ſuſce-
pit eos Raguel cum gaudio.
2 Intuénſque Tobiam Raguel, dixit Annæ
uxori ſuæ: Quàm ſimilis eſt juvenis iſte conſo-
brino meo!
3 Et cùm hæc dixiſſet, ait: Unde eſtis juve-
nes fratres noſtri? At illi dixerunt: Ex tribu
Nephthali ſumus, ex captivitate Ninive.
4 Dixítque illis Raguel: Noſtis Tobiam fra-
trem meum? Qui dixerunt: Novimus.
5 Cúmque multa bona loqueretur de eo, di-
xit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo in-
terrogas, pater iſtius eſt.
B 6 Et miſit ſe Raguel, & cum lacrymis oſcu-
latus eſt eum, & plorans ſupra collum ejus,
7 Dixit: Benedictio ſit tibi fili mi, quia bo-
ni & optimi viri filius es.
8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipſorum filia,
lacrymatæ ſunt.
9 Poſtquam autem locuti ſunt, præcepit Ra-
guel occidi arietem, & parari convivium. Cúm-
que hortaretur eos diſcumbere ad prandium,
10 Tobias dixit: Hîc ego hodie non mandu-
cabo neque bibam, niſi priùs petitionem meam
confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam
tuam.
11 Quo audito verbo Raguel, expavit, ſciens
quid evenerit illis ſeptem viris, qui ingreſſi ſunt
ad eam: & timere cœpit ne forte & huic ſimi-
liter contingeret: & cùm nutaret, & non daret
petenti ullum reſponſum,
C 12 Dixit ei Angelus: Noli timere dare eam iſti,
quoniam huic timenti Deum debetur conjux

filia tua: propterea alius non potuit habere illam.
13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quòd
Deus preces & lacrymas meas in conſpectu ſuo
admiſerit,
14 Et credo quoniam ideò fecit vos venire
ad me, ut iſta conjungeretur cognationi ſuæ
* ſecundùm legem Moyſi: & nunc noli dubium *
gerere quòd tibi eam tradam. Num. 36. c. 6.
15 Et apprehendens dexteram filiæ ſuæ, dex-
træ Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, & D
Deus Iſaac, & Deus Jacob vobiſcum ſit, & ip-
ſe conjungat vos, impleátque benedictionem
ſuam in vobis.
16 Et accepta charta, fecerunt conſcriptio-
nem conjugij.
17 Et poſt hæc epulati ſunt, benedicentes Deũ.
18 Vocavítque Raguel ad ſe Annam uxorem
ſuam, & præcepit ei ut præpararet alterum cu-
biculum.
19 Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, &
lacrymata eſt.
20 Dixítque ei: Forti animo eſto filia mea:
Dominus cæli det tibi gaudium pro tædio quod
perpeſſa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingreſſus, partem jecoris piſcis aſſat; & dæmonio à Raphaële ligato, Tobias & Sara ſimul orantes noctem tranſigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat ſepulchro, actiſque Deo gratiis à Sara parentibus, lætum apparatur convivium; & pro dote medietas bonorum aſſignatur, cedente & reliqua medietate poſt parentum obitum.

1 POſtquam verò cœnaverunt, introduxe- A
runt juvenem ad eam.
2 Recordatus itaque Tobias ſermonum An-
geli, protulit de caſſidili ſuo partem jecoris, po-

dit conſilio Raphaëlis, & ſcriptis conjugij litteris nuptiæ celebrantur.

A 1 INgreſſi ſunt autem ad Raguelem, & ſuſce-
pit eos Raguel cum gaudio.
2 Intuénſque Tobiam Raguel, dixit Annæ
uxori ſuæ: Quàm ſimilis eſt juvenis iſte conſo-
brino meo!
3 Et cùm hæc dixiſſet, ait: Unde eſtis juve-
nes fratres noſtri? At illi dixerunt: Ex tribu
Nephthali ſumus, ex captivitate Ninive.
4 Dixítque illis Raguel: Noſtis Tobiam fra-
trem meum? Qui dixerunt: Novimus.
5 Cúmque multa bona loqueretur de eo, di-
xit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo in-
terrogas, pater iſtius eſt.
B 6 Et miſit ſe Raguel, & cum lacrymis oſcu-
latus eſt eum, & plorans ſupra collum ejus,
7 Dixit: Benedictio ſit tibi fili mi, quia bo-
ni & optimi viri filius es.
8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipſorum filia,
lacrymatæ ſunt.
9 Poſtquam autem locuti ſunt, præcepit Ra-
guel occidi arietem, & parari convivium. Cúm-
que hortaretur eos diſcumbere ad prandium,
10 Tobias dixit: Hîc ego hodie non mandu-
cabo neque bibam, niſi priùs petitionem meam
confirmes, & promittas mihi dare Saram filiam
tuam.
11 Quo audito verbo Raguel, expavit, ſciens
quid evenerit illis ſeptem viris, qui ingreſſi ſunt
ad eam: & timere cœpit ne fortè & huic ſimi-
liter contingeret: & cùm nutaret, & non daret
petenti ullum reſponſum,
C 12 Dixit ei Angelus: Noli timere dare eam iſti,
quoniam huic timenti Deum debetur conjux

filia tua:propterea alius non potuit habere illam.
13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quòd
Deus preces & lacrymas meas in conſpectu ſuo
admiſerit,
14 Et credo quoniam ideò fecit vos venire
ad me, ut iſta conjungeretur cognationi ſuæ
* ſecundùm legem Moyſi: & nunc noli dubium
gerere quòd tibi eam tradam. * Num. 36. c. 6.
15 Et apprehendens dexteram filiæ ſuæ, dex-
træ Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, & D
Deus Iſaac, & Deus Jacob vobiſcum ſit, & ip-
ſe conjungat vos, impleátque benedictionem
ſuam in vobis.
16 Et accepta charta, fecerunt conſcriptio-
nem conjugij.
17 Et poſt hæc epulati ſunt, benedicentes Deũ.
18 Vocavítque Raguel ad ſe Annam uxorem
ſuam, & præcepit ei ut præpararet alterum cu-
biculum.
19 Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, &
lacrymata eſt.
20 Dixítque ei: Forti animo eſto filia mea:
Dominus cæli det tibi gaudium pro tædio quod
perpeſſa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingreſſus, partem jecoris piſcis aſſat; & dæmonio à Raphaële ligato, Tobias & Sara ſimul orantes noctem tranſigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat ſepulchro, actiſque Deo gratiis à Saræ parentibus, lætum apparatur convivium; & pro dote medietas bonorum aſſignatur, cedente & reliqua medietate poſt parentum obitum.

1 POſtquam verò cœnaverunt, introduxe- A
runt juvenem ad eam.
2 Recordatus itaque Tobias ſermonum An-
geli, protulit de caſſidili ſuo partem jecoris, po-

ſuítque eam ſuper carbones vivos.

3 Tunc Raphaël Angelus apprehendit dæmonium, & religavit illud in deſerto ſuperioris Ægypti.

4 Tunc hortatus eſt virginem Tobias, dixítque ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, & cras, & ſecundum cras: quia his tribus noctibus Deo jungimur: tertia autem tranſacta nocte, in noſtro erimus conjugio.

5 Filij quippe ſanctorum ſumus, & non poſſumus ita conjungi, ſicut gentes quæ ignorant Deum.

B 6 Surgentes autem pariter, inſtanter orabant ambo ſimul, ut ſanitas daretur eis.

7 Dixítque Tobias: Domine Deus patrum noſtrorum, benedicant te cæli & terræ, maréque & fontes, & flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis ſunt:

*Gen. 2. a. 7. 8 * Tu feciſti Adam de limo terræ, dediſtíque ei adjutorium Hevam.

9 Et nunc Domine tu ſcis, quia non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam conjugem, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in ſæcula ſæculorum.

10 Dixit quoque Sara: Miſerere nobis Domine, miſerere nobis, & conſeneſcamus ambo pariter ſani.

11 Et factum eſt circa pullorum cantum, acceſiri juſſit Raguel ſervos ſuos, & abierunt cum eo pariter ut foderent ſepulchrum.

C 12 Dicebat enim: ne fortè ſimili modo evenerit ei, quo & ceteris illis ſeptem viris qui ſunt ingreſſi ad eam.

13 Cúmque paraſſent foſſam, reverſus Raguel ad uxorem ſuam, dixit ei:

14 Mitte unam ex ancillis tuis, & videat ſi mortuus eſt, ut ſepeliam eum antequam illuceſcat dies.

15 At illa miſit unam ex ancillis ſuis. Quæ ingreſſa cubiculum, reperit eos ſalvos & incolumes, ſecum pariter dormientes.

16 Et reverſa, nuntiavit bonum nuntium: & benedixerunt Dominum, Raguel videlicet & Anna uxor ejus,

17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Iſraël, quia non contigit quemadmodum putabamus.

18 Feciſti enim nobiſcum miſericordiam tuam, & excluſiſti à nobis inimicum perſequentem nos.

19 Miſertus es autem duobus unicis. Fac eos Domine pleniùs benedicere te: & ſacrificium tibi laudis tuæ & ſuæ ſanitatis offerre, ut cognoſcat univerſitas gentium, quia tu es Deus ſolus in univerſa terra. D

20 Statímque præcepit ſervis ſuis Raguel, ut replerent foſſam, quam fecerant, priuſquam eluceſceret.

21 Uxori autem ſuæ dixit ut inſtrueret convivium, & præpararet omnia, quæ in cibos erant iter agentibus neceſſaria.

22 Duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vicinis ſuis, cunctiſque amicis.

23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas hebdomadas moraretur apud ſe.

24 De omnibus autem, quæ poſſidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiæ: & fecit ſcripturam, ut pars dimidia, quæ ſupererat poſt obitum eorum, Tobiæ dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphaël Tobiæ rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobiæ nuptias adducit: ille autem Tobiam ac Saram benedicit.

A 1 TUnc vocavit Tobias Angelum ad ſe, quem quidem hominem exiſtimabat, dixítque ei: Azaria frater, peto ut auſcultes verba mea.

2 Si me ipſum tradam tibi ſervum, non ero condignus providentiæ tuæ.

3 Tamen obſecro te, ut aſſumas tibi animalia ſive ſervitia, & vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum: reddáſque ei chirographum ſuum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum venire ad nuptias meas.

B 4 Scis enim ipſe quoniam numerat pater meus dies: & ſi tardavero una die plus, contriſtatur anima ejus.

5 Et certè vides quomodo adjuravit me Raguel, cujus adjuramentum ſpernere non poſſum.

6 Tunc Raphaël aſſumens quatuor ex ſervis Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum ſuum, & recepit ab eo omnem pecuniam.

C 7 Indicavítque ei de Tobia filio Tobiæ, omnia quæ geſta ſunt: fecítque eum ſecum venire ad nuptias.

8 Cúmque ingreſſus eſſet domum Raguelis, invenit Tobiam diſcumbentem: & exiliens, oſculati ſunt ſe invicem: & flevit Gabelus, benedixítque Deum,

9 Et dixit: Benedicat te Deus Iſraël, quia filius es optimi viri, & juſti, & timentis Deum, & eleemoſynas facientis:

10 Et dicatur benedictio ſuper uxorem tuam, & ſuper parentes veſtros:

11 Et videatis filios veſtros, & filios filio- D
rum veſtrorum, uſque in tertiam & quartam
generationem:& ſit ſemen veſtrum benedictum
à Deo Iſraël, qui regnat in ſæcula ſæculorum.
12 Cúmque omnes dixiſſent, Amen, acceſ-
ſerunt ad convivium: ſed & cum timore Do-
mini nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobiæ longam ejus moram anxiè queruntur; ille autem ægrè obtinet, ut à Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porrò Raguel illis benè precando, admonet filiam de officio matrisfamilias.

1 CUm verò moras faceret Tobias, cauſa A
nuptiarum, ſolicitus erat pater ejus To-
bias, dicens: Putas quare moratur filius meus,
aut quare detentus eſt ibi?
2 Putáſne Gabelus mortuus eſt, & nemo
reddet illi pecuniam?
3 Cœpit autem contriſtari nimis ipſe,& An-
na uxor ejus cum eo: & cœperunt ambo ſimul
flere: eò quòd die ſtatuto minimè reverteretur
filius eorum ad eos.
4 * Flebat igitur mater ejus irremediabilibus * Sup.
lacrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, 5. d.
ut quid te miſimus peregrinari, lumen oculo- 23.
rum noſtrorum, baculum ſenectutis noſtræ, ſo-
latium vitæ noſtræ, ſpem poſteritatis noſtræ?
5 Omnia ſimul in te uno habentes, te non B
debuimus dimittere à nobis.
6 Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari,
ſanus eſt filius noſter: ſatis fidelis eſt vir ille,
cum quo miſimus eum.
7 Illa autem nullo modo conſolari poterat,
ſed quotidie exiliens circũſpiciebat, & circuibat
vias omnes, per quas ſpes remeandi videbatur, ut
procul videret eum, ſi fieri poſſet, venientem.

C 8 At verò Raguel dicebat ad generum ſuum: Mane hîc, & ego mittam nuntium ſalutis de te ad Tobiam patrem tuum.

9 Cui Tobias ait: Ego novi, quia pater meus & mater mea modò dies computant, & cruciatur ſpiritus eorum in ipſis.

10 Cúmque verbis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis ſubſtantiæ ſuæ in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & ſalvum atque gaudentem dimiſit eum à ſe,

D 11 Dicens: Angelus Domini ſanctus ſit in itinere veſtro, perducátque vos incolumes, & inveniatis omnia rectè circa parentes veſtros, & videant oculi mei filios veſtros priuſquam moriar.

12 Et apprehendentes parentes filiam ſuam, oſculati ſunt eam, & dimiſerunt ire:

13 Monentes eam honorare ſoceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & ſe ipſam irreprehenſibilem exhibere.

CAPUT XI.

Relictis in itinere Sara reliquáque familia, Tobias & Raphaël præcedentes, latè à parentibus Tobiæ excipiuntur: filio patris oculos felle jecoris liniente, ille viſum recipit; quapropter actis Deo gratiis, poſt adventum Saræ ac familiæ ſeptem diebus læti epulantur.

A 1 CUmque reverterentur, pervenerunt ad Charan, quæ eſt in medio itinere contra Niniven, undecimo die.

2 Dixítque Angelus: Tobia frater, ſcis quemadmodum reliquiſti patrem tuum.

3 Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu ſequantur iter noſtrum familiæ, ſimul cum conjuge tua, & cum animalibus.

4 Cúmque hoc placuiſſet ut irent, dixit Raphaël ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piſcis: erit enim neceſſarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.

5 Anna autem ſedebat ſecus viam, quotidie in ſupercilio montis, unde reſpicere poterat de longinquo.

6 Et dum ex eodem loco ſpecularetur adventum ejus, vidit à longè, & illicò agnovit venientem filium ſuum: curréntſque nuntiavit viro ſuo, dicens: Ecce venit filius tuus. B.

7 Dixítque Raphaël ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, ſtatim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & oſculare eum.

8 Statímque lini ſuper oculos ejus ex felle iſto piſcis, quod portas tecum. ſcias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aſpectu tuo gaudebit.

9 Tunc præcucurrit canis, qui ſimul fuerat in via: & quaſi nuntius adveniens, blandimento ſuæ caudæ gaudebat. C

10 Et conſurgens cæcus pater ejus, cœpit offendens pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviàm filio ſuo.

11 Et ſuſcipiens oſculatus eſt eum cum uxore ſua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.

12 Cúmque adoraſſent Deum, & gratias egiſſent, conſederunt.

13 Tunc ſumens Tobias de felle piſcis, linivit oculos patris ſui.

14 Et ſuſtinuit quaſi dimidiam ferè horam: & cœpit albugo ex oculis ejus, quaſi membrana ovi, egredi.

15 Quam apprehendens Tobias traxit ab

oculis ejus, ſtatímque viſum recepit.
16 Et glorificabant Deum, ipſe videlicet, & uxor ejus, & omnes qui ſciebant eum.
D 17 Dicebátque Tobias: Benedico te Domine Deus Iſraël, quia tu caſtigaſti me, & tu ſalvaſti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.
18 Ingreſſa eſt etiam poſt ſeptem dies Sara uxor filij ejus, & omnis familia ſana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: ſed & illa pecunia, quam receperat à Gabelo.
19 Et narravit parentibus ſuis omnia beneficia Dei, quæ feciſſet circa eum per hominem qui eum duxerat.
20 Venerúntque Achior & Nabath conſobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa illum oſtenderat Deus.
21 Et per ſeptem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gaviſi ſunt.

CAPUT XII.

Tobias cum filio de mercede Raphaëlis conſultans, auditiſque quæ ſibi ac filio præſtiterat beneficiis, medietatem offert omnium quæ attulerant: at ille ſe Dei Angelum declarat, & poſt revelata alia myſteria in cælum ſublevatur; quo facto, illi in terram proni ruentes Deum benedicunt.

A 1 TUnc vocavit ad ſe Tobias filium ſuum, dixítque ei: Quid poſſumus dare viro iſti ſancto, qui venit tecum?
2 Reſpondens Tobias, dixit patri ſuo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit eſſe beneficiis ejus?
3 Me duxit & reduxit ſanum, pecuniam à Gabelo ipſe recepit, uxorem ipſe me habere fecit, & dæmonium ab ea ipſe compeſcuit,

gaudium parentibus ejus fecit, meipſum à devoratione piſcis eripuit, te quoque videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti ſumus. Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?

4 Sed peto te pater mi, ut roges eum, ſi fortè dignabitur medietatem de omnibus, quæ allata ſunt, ſibi aſſumere. B

5 Et vocantes eum, pater ſcilicet & filius, tulerunt eum in partem: & rogare cœperunt, ut dignaretur dimidiam partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere.

6 Tunc dixit eis occultè: Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam.

7 Etenim ſacramentum regis abſcondere bonum eſt: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum eſt.

8 Bona eſt oratio cum jejunio, & eleemoſyna magis quàm theſauros auri recondere:

9 Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit invenire miſericordiam & vitam æternam.

10 Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, hoſtes ſunt animæ ſuæ. C

11 Manifeſto ergo vobis veritatem, & non abſcondam à vobis occultum ſermonem.

12 Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abſcondebas per diem in domo tua, & nocte ſepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.

13 Et quia acceptus eras Deo, neceſſe fuit ut tentatio probaret te.

14 Et nunc miſit me Dominus ut curarem te,

& Saram uxorem filij tui à dæmonio liberarem.
15 Ego enim ſum Raphaël Angelus, unus ex
ſeptem, qui aſtamus ante Dominum.
16 Cúmque hæc audiſſent, turbati ſunt, & tre-
mentes ceciderunt ſuper terram in faciem ſuam.
17 Dixítque eis Angelus; Pax vobis, nolite
timere.
D 18 Etenim cùm eſſem vobiſcum, per volunta-
tem Dei eram: ipſum benedicite, & cantate illi.
19 Videbar quidem vobiſcum manducare,
& bibere: ſed ego cibo inviſibili, & potu, qui
ab hominibus videri non poteſt, utor.
20 Tempus eſt ergo ut revertar ad eum, qui
me miſit: vos autem benedicite Deum, & nar-
rate omnia mirabilia ejus.
21 Et cùm hæc dixiſſet, ab aſpectu eorum
ablatus eſt, & ultrà eum videre non potuerunt.
22 Tunc proſtrati per horas tres in faciem,
benedixerunt Deum: & exurgentes narrave-
runt omnia mirabilia ejus.

CAPUT XIII.

Tobias ſenior benedicit ac gratias agit Domino, & uni-verſos ad idipſum hortatur; prophetat quoque de reſti-tutione & magna felicitate futura Jeruſalem.

A 1 APeriens autem Tobias ſenior os ſuum be-
nedixit Dominum, & dixit: Magnus es
Domine in æternum, & in omnia ſæcula re-
gnum tuum:
* Deut. 32. f. 39. 1. Reg. 2. b 6. Sap. 16. b. 13. 2 * Quoniam tu flagellas & ſalvas: deducis
ad inferos, & reducis: & non eſt qui effugiat
manum tuam.
3 Confitemini Domino filij Iſraël, & in con-
ſpectu gentium laudate eum:
4 Quoniam ideò diſperſit vos inter gentes,
quæ ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia

ejus, & faciatis ſcire eos, quia non eſt alius Deus
omnipotens præter eum.
5 Ipſe caſtigavit nos propter iniquitates no-
ſtras: & ipſe ſalvabit nos propter miſericor-
diam ſuam.
6 Aſpicite ergo quæ fecit nobiſcum, & cum B
timore & tremore confitemini illi: regémque
ſæculorum exaltate in operibus veſtris.
7 Ego autem in terra captivitatis meæ con-
fitebor illi: quoniam oſtendit majeſtatem ſuam
in gentem peccatricem.
8 Convertimini itaque peccatores, & facite
juſtitiam coram Deo, credentes quòd faciat vo-
biſcum miſericordiam ſuam.
9 Ego autem, & anima mea in eo lætabimur.
10 Benedicite Dominum omnes electi ejus:
agite dies lætitiæ, & confitemini illi.
11 Jeruſalem civitas Dei, caſtigavit te Do-
minus in operibus manuum tuarum.
12 Confitere Domino in bonis tuis, & bene- C
dic Deum ſæculorum, ut reædificet in te taber-
naculum ſuum, & revocet ad te omnes captivos,
& gaudeas in omnia ſæcula ſæculorum.
13 Luce ſplendida fulgebis: & omnes fines
terræ adorabunt te.
14 * Nationes ex longinquo ad te venient: *Iſai.
& munera deferentes, adorabunt in te Dñm, & 60. a.
terram tuam in ſanctificationem habebunt. 5.
15 Nomen enim magnum invocabunt in te.
16 Maledicti erunt qui contempſerint te: &
condemnati erunt omnes qui blaſphémaverint
te: benedictíque erunt qui ædificaverint te.
17 Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam D
omnes benedicentur, & congregabuntur ad
Dominum.

18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent ſuper pace tua.

19 Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jeruſalem civitatem ſuam à cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus noſter.

20 Beatus ero, ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei ad videndam claritatem Jeruſalem.

21 * Portæ Jeruſalem ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioſo omnis circuitus murorum ejus.

* Apoc. 21. f. 19.

22 Ex lapide candido & mundo omnes plateæ ejus ſternentur: & per vicos ejus alleluia cantabitur.

23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, & ſit regnum ejus in ſæcula ſæculorum ſuper eam. Amen.

CAPUT XIV.

Tobias ſenior moriturus completis 102. ætatis ſuæ annis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, útque ſepultis parentibus è Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Jeruſalem inſtaurandam: quod filius obſervans, tandem ad ſoceros revertitur, ibique completis 99. annis moritur.

A 1 ET conſummati ſunt ſermones Tobiæ. Et poſtquam illuminatus eſt Tobias, vixit annis quadragintaduobus, & vidit filios nepotum ſuorum.

2 Completis itaque annis centum duobus, ſepultus eſt honorificè in Ninive.

3 Quinquaginta namque & ſex annorum lumen oculorum amiſit, ſexagenarius verò recepit.

4 Reliquum verò vitæ ſuæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

5 In hora autem mortis ſuæ vocavit ad ſe Tobiam filium ſuum, & ſeptem juvenes filios ejus nepotes ſuos, dixítque eis:

6 Propè erit interitus Ninive: non enim excidit verbum Domini: & * Fratres noſtri, qui diſperſi ſunt à terra Iſraël, revertentur ad eam. B

* I. Eſdr. 3. c. 8.

7 Omnis autem deſerta terra ejus replebitur, & domus Dei, quæ in ea incenſa eſt, iterùm reædificabitur: ibíque revertentur omnes timentes Deum,

8 Et relinquent gentes idola ſua, & venient in Jeruſalem, & inhabitabunt in ea,

9 Et gaudebunt in ea omnes reges terræ, adorantes regem Iſraël.

10 Audite ergo filij mei patrem veſtrùm: Servite Domino in veritate, & inquirite ut faciatis quæ placita ſunt illi:

11 Et filiis veſtris mandate ut faciant juſtitias & eleemoſynas, ut ſint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute ſua. C

12 Nunc ergo filij audite me, & nolite manere hîc: ſed quacumque die ſepelieritis matrem veſtram circa me in uno ſepulchro, ex eo dirigite greſſus veſtros ut exeatis hinc:

13 Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14 Factum eſt autem poſt obitum matris ſuæ, Tobias abſceſſit ex Ninive cum uxore ſua, & filiis, & filiorum filiis, & reverſus eſt ad ſoceros ſuos.

15 Invenítque eos incolumes in ſenectute bona: & curam eorum geſſit, & ipſe clauſit oculos eorum: & omnem hereditatem domus Raguelis ipſe percepit: vidítque quintam generationem, filios filiorum ſuorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio ſepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus,& omnis gene-
ratio ejus in bona vita,& in ſancta converſatione
permanſit, ita ut accepti eſſent tam Deo, quàm
hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad conſtruit urbem Ecbatanis: at verò Nabuchodonoſor victo rege Medorum cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus abſque honore remiſſis, indignatus jurat ſe id ulturum.

A 1 ARPHAXAD itaque,rex Me-
dorum, ſubjugaverat multas
gentes imperio ſuo, & ipſe
ædificavit civitatem poten-
tiſſimam, quam appellavit
Ecbatanis,
2 Ex lapidibus quadratis
& ſectis: fecit muros ejus in latitudinem cubi-
torum ſeptuaginta, & in altitudinem cubito-
rum triginta, turres verò ejus poſuit in altitudi-
nem cubitorum centum.
B 3 Per quadrum verò earum, latus utrumque
vicenorum pedum ſpatio tendebatur, poſuít-
que portas ejus in altitudinem turrium:
4 Et gloriabatur quaſi potens in potentia
exercitus ſui, & in gloria quadrigarum ſuarum.
5 Anno igitur duodecimo regni ſui: Nabu-
chodonoſor rex Aſſyriorum, qui regnabat in
Ninive civitate magna,pugnavit contra Arpha-
xad, & obtinuit eum
C 6 In campo magno, qui appellatur Ragau,
circa Euphraten, & Tigrin, & Jadaſon, in cam-
po Erioch regis Elicorum.

7 Tunc exaltatum eſt regnum Nabuchodo-
noſor, & cor ejus elevatum eſt: & miſit ad om-
nes, qui habitabant in Cilicia, & Damaſco, &
Libano,

8 Et ad gentes quæ ſunt in Carmelo, & Ce-
dar, & inhabitantes Galilæam in campo magno
Eſdrelon,

9 Et ad omnes qui erant in Samaria, & trans D
flumen Jordanem uſque ad Jeruſalem, & om-
nem terram Jeſſe, quouſque perveniatur ad ter-
minos Æthiopiæ.

10 Ad hos omnes miſit nuntios Nabucho-
donoſor rex Aſſyriorum:

11 Qui omnes uno animo contradixerunt, &
remiſerunt eos vacuos, & ſine honore abjecerũt.

12 Tunc indignatus Nabuchodonoſor rex
adverſus omnem terram illam, juravit per thro-
num & regnum ſuum, quòd defenderet ſe de
omnibus regionibus his.

Caput II.

Holofernes à Nabuchodonoſor mittitur, omnia regna & populos vaſtaturus, deſcribitur potentia exercitus ipſius; multiſque locis per ipſum expugnatis, vehemens timor univerſos invaſit.

1 ANno tertio decimo Nabuchodonoſor re- A
gis, vigeſima & ſecunda die menſis pri-
mi, factum eſt verbum in domo Nabuchodo-
noſor regis Aſſyriorum, ut defenderet ſe.

2 Vocavítque omnes majores natu, omnéſ-
que duces, & bellatores ſuos, & habuit cum
eis myſterium conſilij ſui.

3 Dixítque cogitationem ſuam in eo eſſe, ut
omnem terram ſuo ſubjugaret imperio.

4 Quod dictum cùm placuiſſet omnibus, vo-
cavit Nabuchodonoſor rex Holofernem princi-
pem militiæ ſuæ,

5 Et dixit ei: Egredere adverſus omne re-
gnum Occidentis, & contra eos præcipuè, qui
contempſerunt imperium meum.
B 6 Non parcet oculus tuus ulli regno, om-
némque urbem munitam ſubjugabis mihi.
7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magi-
ſtratus virtutis Aſſyriorum: & dinumeravit vi-
ros in expeditionem, ſicut præcepit ei rex, cen-
tum viginti millia peditum pugnatorum, &
equitum ſagittariorum duodecim millia.
8 Omnémque expeditionem ſuam fecit præ-
ire in multitudine innumerabilium camelorum,
cum his quæ exercitibus ſufficerent copiosè,
boum quoque armenta gregéſque ovium, quo-
rum non erat numerus.
9 Frumentum ex omni Syria in tranſitu ſuo
parari conſtituit.
10 Aurum verò & argentum, de domo regis
aſſumpſit multum nimis.
C 11 Et profectus eſt ipſe, & omnis exercitus,
cum quadrigis, & equitibus, & ſagittariis qui
cooperuerunt faciem terræ, ſicut locuſtæ.
12 Cúmque pertranſiſſet fines Aſſyriorum,
venit ad magnos montes Ange, qui ſunt à ſini-
ſtro Ciliciæ, aſcendítque omnia caſtella eorum,
& obtinuit omnem munitionem.
13 Effregit autem civitatem opinatiſſimam
Melothi, prædavítque omnes filios Tharſis, &
filios Iſmael, qui erant contra faciem deſerti, &
ad auſtrum terræ Cellon.
D 14 Et tranſivit Euphraten, & venit in Me-
ſopotamiam: & fregit omnes civitates excelſas,
quæ erant ibi, à torrente Mambre uſquequò
perveniatur ad mare:
15 Et occupavit terminos ejus, à Cilicia uſ-

que ad fines Japheth, qui ſunt ad auſtrum.
16 Abduxítque omnes filios Madian, & prædavit omnem locupletationem eorum, omnéſque reſiſtentes ſibi occidit in ore gladij.
17 Et poſt hæc deſcendit in campos Damaſci in diebus meſſis, & ſuccendit omnia ſata, omnéſque arbores & vineas fecit incîdi.
18 Et cecidit timor illius ſuper omnes inhabitantes terram.

CAPUT III.

Holoferni ſe ultrò dedunt univerſarum urbium ac provinciarum principes, ex quibus auxiliares ſibi aſſumit, & tamen ipſorum civitates ac deos deſtruit, quò ſolus Nabuchodonoſor deus habeatur.

1 TUnc miſerunt legatos ſuos, univerſarum urbium ac provinciarum reges ac principes, Syriæ ſcilicet Meſopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Lybiæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt: A

2 Deſinat indignatio tua circa nos: Melius eſt enim ut viventes ſerviamus Nabuchodonoſor regi magno, & ſubditi ſimus tibi, quàm morientes cum interitu noſtro ipſi ſervitutis noſtræ damna patiamur.

3 Omnis civitas noſtra, omníſque poſſeſſio, omnes montes, & colles, & campi, & armenta boum, gregéſque ovium, & caprarum, equorúmque & camelorum, & univerſæ facultates noſtræ, atque familiæ, in conſpectu tuo ſunt: B

4 Sint omnia noſtra ſub lege tua.

5 Nos, & filij noſtri, ſervi tui ſumus.

6 Veni nobis pacificus dominus, & utere ſervitio noſtro, ſicut placuerit tibi.

7 Tunc deſcendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

C 8 De univerſis autem urbibus aſſumpſit ſibi
auxiliarios viros fortes, & electos ad bellum.
9 Tantúſque metus provinciis illis incubuit,
ut univerſarum urbium habitatores principes
& honorati ſimul cum populis exirent obviàm
venienti,
10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus
ducentes choros in tympanis, & tibiis.
11 Nec iſta tamen facientes, ferocitatem
ejus pectoris mitigare potuerunt:
12 Nam & civitates eorum deſtruxit, & lucos
eorum excîdit.
D 13 Præceperat enim illi Nabuchodonoſor
rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet
ut ipſe ſolus diceretur Deus ab his nationibus,
quæ potuiſſent Holofernis potentia ſubjugari.
14 Pertranſiens autem Syriam Sobal, & omnem
Apameam, omnémque Meſopotamiam,
venit ad Idumæos in terram Gabaa,
15 Accepítque civitates eorum, & ſedit ibi
per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit
univerſum exercitum virtutis ſuæ.

CAPUT IV.

Filij Iſraël vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim ſacerdotis ſeſe jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliúmque à Domino implorant.

A 1 TUnc audientes hæc filij Iſraël, qui habitabant
in Terra Juda, timuerunt valdè à
facie ejus.
2 Tremor & horror invaſit ſenſus eorum, ne
hoc faceret Jeruſalem & templo Domini, quod
fecerat ceteris civitatibus & templis earum.
3 Et miſerunt in omnem Samariam per circuitum
uſque Jericho, & præoccupaverunt omnes
vertices montium.

4 Et

4 Et muris circumdederunt vicos ſuos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.
5 Sacerdos etiam Eliachim, ſcripſit ad univerſos qui erant contra Eſdrelon, quæ eſt contra faciem campi magni juxta Dothain, & univerſos, per quos viæ tranſitus eſſe poterat, B
6 Ut obtinerent aſcenſus montium, per quos via eſſe poterat ad Jeruſalem, & illic cuſtodirent ubi anguſtum iter eſſe poterat inter montes.
7 Et fecerunt filij Iſraël, ſecundùm quod conſtituerat eis ſacerdos Domini Eliachim.
8 Et clamavit omnis populus ad Dñm inſtantia magna, & humiliaverunt animas ſuas in jejuniis, & orationibus, ipſi & mulieres eorum.
9 Et induerunt ſe Sacerdotes ciliciis, & infantes proſtraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:
10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Iſraël unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in diviſionem, & civitates eorum in exterminium, & ſancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium Gentibus. C
11 Tunc Eliachim, ſacerdos Dñi magnus, circuivit omnem Iſraël, allocutúſque eſt eos,
12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in jejuniis, & orationibus in conſpectu Domini.
13 * Memores eſtote Moyſi ſervi Domini, qui Amalec confidentẽ in virtute ſua, & in potentia ſua, & in exercitu ſuo, & in clypeis ſuis, & in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non ferro pugnando, ſed precibus ſanctis orando dejecit: D

* *Exod.* 17. *d.* 12.

14 Sic erunt univerſi hoſtes Iſraël: ſi perſe-

veraveritis in hoc opere, quod cœpiſtis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conſpectu Domini,

16 Ita ut etiam hi, qui offerebant Domino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent ſacrificia Domino, & erat cinis ſuper capita eorum.

17 Et ex toto corde ſuo omnes orabant Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſraël.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Iſraëlitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Iſraëliticum, monétque ne temerè contra illos pugnet, quibus auditis indignantur ipſi Achior principes Holofernis.

A 1 Nuntiatúmque eſt Holoferni principi militiæ Aſſyriorum, quòd filij Iſraël præpararent ſe ad reſiſtendum, ac montium itinera concluſiſſent,

2 Et furore nimio exarſit in iracundia magna, vocavítque omnes principes Moab & duces Ammon,

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui montana obſidet: aut quæ, & quales, & quantæ ſint civitates eorum: quæ etiam ſit virtus eorum, aut quæ ſit multitudo eorùm: vel quis rex militiæ illorum:

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in Oriente, iſti contempſerunt nos, & non exierunt obviàm nobis, ut ſuſciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon reſpondens, ait: Si digneris audire domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo, de populo iſto qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falſum ex ore meo.

6 Populus iſte ex progenie Chaldæorum eſt:

7 * Hic primùm in Meſopotamia habitavit, B
quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, *Gen.
qui erant in terra Chaldæorum. 11. d.
8 Deſerentes itaque ceremonias patrum ſuo- 31.
rum, quæ in multitudine deorum erant,
9 Unum Deum cæli coluerunt, * qui & *Gen.
præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in 12. a. 1.
Charan. Cúmque operuiſſet omnem terram fa-
mes, * deſcenderunt in Ægyptum, illícque per *Gen.
quadringentos annos ſic multiplicati ſunt, ut 46. a. 6.
dinumerari eorum non poſſet exercitus.
10 Cúmque gravaret eos rex Ægypti, atque
in ædificationibus urbium ſuarum in luto & la-
tere ſubjugaſſet eos, clamaverunt ad Dominum
ſuum, & percuſſit totam Terram Ægypti pla-
gis variis.
11 * Cúmque ejeciſſent eos Ægyptij à ſe, & *
ceſſaſſet plaga ab eis, & iterùm eos vellent ca- Exod.
pere, & ad ſuum ſervitium revocare, 12. e.
12 * Fugientibus his Deus cæli mare ape- 33.
ruit, ita ut hinc inde aquæ quaſi murus ſolida- * Exod.
rentur, & iſti pede ſicco fundum maris peram- 14. g.
bulando tranſirent. 29.
13 In quo loco dum innumerabilis exerci-
tus Ægyptiorum eos perſequeretur, ita aquis
coopertus eſt, ut non remaneret vel unus, qui
factum poſteris nuntiaret.
14 Egreſſi verò mare rubrum, deſerta Sina
montis occupaverunt, in quibus numquam ho-
mo habitare potuit, vel filius hominis requievit.
15 Illic fontes amari obdulcati ſunt eis ad
bibendum, & per annos quadraginta annonam
de cælo conſecuti ſunt.
16 Ubicumque ingreſſi ſunt ſine arcu & ſa- C
gitta, & abſque ſcuto & gladio, Deus eorum

pugnavit pro eis, & vicit.
17 Et non fuit qui inſultaret populo iſti, niſi
quando receſſit à cultu Domini Dei ſui.
18 Quotieſcumque autem præter ipſum
Deum ſuum, alterum coluerunt, dati ſunt in
prædam, & in gladium, & in opprobrium.
19 Quotieſcumque autem pœnituerunt ſe
receſſiſſe à cultura Dei ſui, dedit eis Deus cæli
virtutem reſiſtendi.
20 Denique Chananæum regem, & Jebu-
ſæum, & Pherezæum, & Hethæum, & He-
væum, & Amorrhæum, & omnes potentes in
Heſebon proſtraverunt, & terras eorum, & ci-
vitates eorum ipſi poſſederunt:
21 Et uſque dum non peccarent in conſpe-
ctu Dei ſui, erant cum illis bona: Deus enim
illorum odit iniquitatem.
D 22 Nam & ante hos annos, cùm receſſiſſent
à via, quam dederat illis Deus, ut ambularent
in ea, exterminati ſunt præliis à multis nationi-
bus, & plurimi eorum captivi abducti ſunt in
terram non ſuam.
23 Nuper autem reverſi ad Dominum Deum
ſuum, ex diſperſione qua diſperſi fuerant, adu-
nati ſunt, & aſcenderunt montana hæc omnia,
& iterùm poſſident Jeruſalem, ubi ſunt ſancta
eorum.
24 Nunc ergo mi domine, perquire ſi eſt
aliqua iniquitas eorum in conſpectu Dei eorum:
aſcendamus ad illos, quoniam tradens tradet
illos Deus eorum tibi, & ſubjugati erunt ſub
jugo potentiæ tuæ.
25 Si verò non eſt offenſio populi hujus co-
ram Deo ſuo, non poterimus reſiſtere illis: quo-
niam Deus eorum defendet illos; & erimus in
opprobrium univerſæ terræ.

26 Et factum eſt, cùm ceſſaſſet loqui Achior verba hæc, irati ſunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis eſt iſte, qui filios Iſraël poſſe dicat reſiſtere regi Nabuchodonoſor, & exercitibus ejus, homines inermes, & ſine virtute, & ſine peritia artis pugnæ.

28 Ut ergo agnoſcat Achior quoniam fallit nos, aſcendamus in montana: & cùm capti fuerint potentes eorum, tunc cum eiſdem gladio tranſverberabitur:

29 Ut ſciat omnis gens, quoniam Nabuchodonoſor deus terræ eſt, & præter ipſum alius non eſt.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achior duci in Bethuliam, ut ea devicta ſimul puniatur; at ſervi à fundibulariis repulſi, eum arbori alligant: quem ſolutum filij Iſraël cognita cauſa benignè conſolantur, Deum humiliter implorantes.

1 FActum eſt autem cùm ceſſaſſent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior: A

2 Quoniam propheταſti nobis dicens, quòd gens Iſraël defendatur à Deo ſuo, ut oſtendam tibi quoniã non eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor:

3 Cùm percuſſerimus eos omnes, ſicut hominem unum, tunc & ipſe cum illis Aſſyriorum gladio interibis, & omnis Iſraël tecum perditione diſperiet:

4 Et probabis quoniam Nabuchodonoſor dominus ſit univerſæ terræ: túncque gladius militiæ meæ tranſiet per latera tua, & confixus cades inter vulneratos Iſraël, & non reſpirabis ultrà, donec extermineris cum illis.

5 Porrò autem ſi prophetiam tuam veram
exiſtimas, non concidat vultus tuus, & pallor,
qui faciem tuam obtinet, abſcedat à te, ſi ver-
ba mea hæc putas impleri non poſſe.
B 6 Ut autem noveris quia ſimul cum illis hæc
experieris, ecce ex hac hora illorum populo ſo-
ciaberis, ut, dum dignas mei gladij pœnas ex-
ceperint, ipſe ſimul ultioni ſubjaceas.
7 Tunc Holofernes præcepit ſervis ſuis ut
comprehenderent Achior, & perducerent eum
in Bethuliam, & traderent eum in manus filio-
rum Iſraël.
8 Et accipientes eum ſervi Holofernis, profe-
cti ſunt per campeſtria: ſed cùm appropinquaſ-
ſent ad montana, exierũt contra eos fundibularij.
9 Illi autem divertentes à latere montis liga-
verunt Achior ad arborem manibus, & pedibus,
& ſic vinctum reſtibus dimiſerunt eum, & re-
verſi ſunt ad dominum ſuum.
10 Porrò filij Iſraël deſcendentes de Bethulia,
venerunt ad eum: Quem ſolventes duxerunt ad
Bethuliam, atque in medium populi illum ſta-
tuentes, percunctati ſunt quid rerum eſſet, quòd
illum vinctum Aſſyrij reliquiſſent.
C 11 In diebus illis erant illic principes, Ozias
filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui
& Gothoniel.
12 In medio itaque ſeniorum, & in conſpe-
ctu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus
ipſe fuerat ab Holoferne interrogatus: & qua-
liter populus Holofernis voluiſſet propter hoc
verbum interficere eum,
13 Et quemadmodum ipſe Holofernes iratus
juſſerit eum Iſraëlitis hac de cauſa tradi: ut,
dum vicerit filios Iſraël, tunc & ipſum Achior

diverſis jubeat interire ſuppliciis, propter hoc
quòd dixiſſet: Deus cæli defenſor eorum eſt.
14 * Cúmque Achior univerſa hæc expoſuiſ- * Sup.
ſet, omnis populus cecidit in faciem, adorantes 5.a.6.
Dominum, & communi lamentatione & fletu
unanimes preces ſuas Domino effuderunt,
15 Dicentes: Domine Deus cæli & terræ, in- D
tuere ſuperbiam eorum, & reſpice ad noſtram
humilitatem, & faciem ſanctorum tuorum at-
tende, & oſtende quoniam non derelinquis
præſumentes de te: & præſumentes de ſe, &
de ſua virtute gloriantes, humilias.
16 Finito itaq; fletu, & per totam diem oratio-
ne populorum completa, conſolati ſunt Achior,
17 Dicentes: Deus patrum noſtrorum, cujus tu
virtutem prædicaſti, ipſe tibi hanc dabit viciſſi-
tudinem, ut eorum magis tu interitum videas.
18 Cùm verò Dominus Deus noſter dederit
hanc libertatem ſervis ſuis, ſit & tecum Deus
in medio noſtri: ut ſicut placuerit tibi, ita
cum tuis omnibus converſeris nobiſcum.
19 Tunc Ozias, finito conſilio, ſuſcepit eum
in domum ſuam, & fecit ei cœnam magnam.
20 Et vocatis omnibus preſbyteris, ſimul
expleto jejunio refecerunt.
21 Poſteà verò convocatus eſt omnis popu-
lus, & per totam noctem intra eccleſiam orave-
runt, petentes auxilium à Deo Iſraël.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obſidet, ac præciſo aquæductu jubet fontes omnes cuſtodiri: quapropter cives ſui cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen princeps populi perſuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

1 HOlofernes autem altera die præcepit exer- A
citibus ſuis, ut aſcenderent contra Be-
thuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia,& equites viginti duo millia,præter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus univerſæ juventutis.

3 Omnes paraverunt ſe pariter ad pugnam contra filios Iſraël, & venerunt per crepidinem montis uſque ad apicem, qui reſpicit ſuper Dothain, à loco qui dicitur Belma, uſque ad Chelmon qui eſt contra Eſdrelon.

4 Filij autem Iſraël ut viderunt multitudinem illorum, proſtraverunt ſe ſuper terram, mittentes cinerem ſuper capita ſua, unanimes orantes ut Deus Iſraël miſericordiam ſuam oſtenderet ſuper populum ſuum.

B 5 Et aſſumentes arma ſua bellica, ſederunt per loca, quæ ad anguſti itineris tramitem dirigunt inter montoſa, & erant cuſtodientes ea tota die & nocte.

6 Porrò Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit quòd fons, qui influebat, aquæ ductum illorum à parte auſtrali extra civitatem dirigeret: & incîdi præcepit aquæ ductum illorum.

7 Erant tamen non longè à muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potiùs quàm ad portandum.

8 Sed filij Ammon & Moab acceſſerunt ad Holofernem,dicentes: Filij Iſraël, non in lancea nec in ſagitta confidunt, ſed montes defendunt illos, & muniunt illos colles in præcipitio conſtituti.

9 Ut ergo ſine congreſſione pugnæ poſſis ſuperare eos,pone cuſtodes fontium,ut non hauriant aquam ex eis,& ſine gladio interficies eos, vel certè fatigati tradent civitatem ſuam, quam

putant in montibus poſitam ſuperari non poſſe.

10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram ſatellitibus ejus, & conſtituit per gyrum centenarios per ſingulos fontes.

11 Cúmque iſta cuſtodia per dies viginti fuiſſet expleta, defecerunt ciſternæ, & collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ùt non eſſet intra civitatem unde ſatiarentur vel una die, quoniam ad menſuram dabatur populis aqua quotidie. C

12 Tunc ad Oziam congregati omnes viri, feminæque, juvenes, & parvuli, omnes ſimul una voce

13 Dixerunt: * Judicet Deus inter nos & te, quoniam feciſti in nos mala, nolens loqui pacificè cum Aſſyriis, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.

* Exod. 5. d. 21.

14 Et ideò non eſt qui adjuvet, cùm proſternamur ante oculos eorũ in ſiti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate univerſos qui in civitate ſunt, ut ſpontè tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius eſt enim ut captivi benedicamus Dñm, viventes, quàm moriamur, & ſimus opprobriũ omni carni, cùm viderimus uxores noſtras, & infantes noſtros, mori ante oculos noſtros.

17 Conteſtamur hodie cælum & terram, & Deum patrum noſtrorum, qui ulciſcitur nos ſecundùm peccata noſtra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, & ſit finis noſter brevis in ore gladij, qui longior efficitur in ariditate ſitis. D

18 Et cùm hæc dixiſſent, factus eſt fletus & ululatus magnus in eccleſia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

*Pſal. 105. a.6. 19 * Peccavimus cum patribus noſtris, injuſtè egimus, iniquitatem fecimus.

20 Tu, quia pius es, miſerere noſtri, aut in tuo flagello vindica iniquitates noſtras, & noli tradere confitentes te, populo qui ignorat te,

21 Ut non dicant inter Gentes: Ubi eſt Deus eorum?

22 Et cùm fatigati his clamoribus, & his fletibus laſſati ſiluiſſent,

23 Exurgens Ozias infuſus lacrymis, dixit: Æquo animo eſtote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino miſericordiam.

24 Forſitan enim indignationem ſuam abſcindet, & dabit gloriam nomini ſuo.

25 Si autem tranſactis quinque diebus non venerit adjutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti eſtis.

Caput VIII.

Judith, cujus laus deſcribitur, vacillantes presbyteros & præ anguſtia deditionem quinto die meditantes objurgat, quòd tempus Domini miſerationi præſcripſerint, eóſque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro ſe Deum precentur, nec factum ſuum ſcrutentur.

A 1 ET factum eſt, cùm audiſſet hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filij Idox, filij Joſeph, filij Oziæ, filij Elai, filij Jamnor, filij Gedeon, filij Raphaim, filij Achitob, filij Melchiæ, filij Enan, filij Nathaniæ, filij Salathiel, filij Simeon, filij Ruben.

2 Et vir ejus fuit Manaſſes, qui mortuus eſt in diebus meſſis hordeaceæ:

3 Inſtabat enim ſuper alligantes manipulos in campo, & venit æſtus ſuper caput ejus, & mortuus eſt in Bethulia civitate ſua, & ſepultus eſt illic cum patribus ſuis.

4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus, & menſibus ſex.

5 Et in ſuperioribus domus ſuæ fecit ſibi ſecretum cubiculum, in quo cum puellis ſuis clauſa morabatur.

6 Et habens ſuper lumbos ſuos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſabbata, & neomenias, & feſta domus Iſraël.

7 Erat autem eleganti aſpectu nimis, cui vir ſuus reliquerat divitias multas, & familiam copioſam, ac poſſeſſiones armentis boum & gregibus ovium plenas:

8 Et erat hæc in omnibus famoſiſſima, quoniam timebat Dominum valdè, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.

9 Hæc itaque cùm audiſſet, quoniã Ozias promiſiſſet quòd tranſacto quinto die traderet civitatem, miſit ad preſbyteros Chabri & Charmi. B

10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: quod eſt hoc verbum, in quo conſenſit Ozias, ut tradat civitatem Aſſyriis, ſi intra quinque dies non venerit vobis adjutorium?

11 Et qui eſtis vos, qui tentatis Dominum?

12 Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam provocet, ſed potiùs qui iram excitet, & furorem accendat.

13 Poſuiſtis vos tempus miſerationis Domini, & in arbitrium veſtrum, diem conſtituiſtis ei.

14 Sed quia patiens Dominus eſt, in hoc ipſo pœniteamus, & indulgentiam ejus fuſis lacrymis poſtulemus:

15 Non enim quaſi homo, ſic Deus comminabitur, neque ſicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

16 Et ideò humiliemus illi animas noſtras, &

in ſpiritu conſtituti humiliato, ſervientes illi,

17 Dicamus flentes Domino, ut ſecundùm voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcum miſericordiam ſuam: ut ſicut conturbatum eſt cor noſtrum in ſuperbia eorum, ita etiam de noſtra humilitate gloriemur:

C 18 Quoniam non ſumus ſecuti peccata patrum noſtrorum, qui dereliquerunt Deum ſuum, & adoraverunt deos alienos,

19 Pro quo ſcelere dati ſunt in gladium, & in rapinam, & in confuſionem inimicis ſuis: nos autem alterum Deum neſcimus præter ipſum.

20 Expectemus humiles conſolationem ejus, & exquiret ſanguinem noſtrum de afflictionibus inimicorum noſtrorum, & humiliabit omnes Gentes, quæcumque inſurgunt contra nos, & faciet illas ſine honore Dominus Deus noſter.

21 Et nunc fratres, quoniã vos eſtis preſbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorũ, ad eloquium veſtrum corda eorum erigite, ut memores ſint, quia tentati ſunt patres noſtri ut probarentur, ſi verè colerent Deum ſuum.

*Gen. 22. a. 1. 22 * Memores eſſe debent, quomodo pater noſter Abraham tentatus eſt, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus eſt.

23 Sic Iſaac, ſic Jacob, ſic Moyſes, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes tranſierunt fideles.

24 Illi autem, qui tentationes non ſuſceperunt cum timore Domini, & impatientiam ſuam & improperium murmurationis ſuæ contra Dominum protulerunt,

* 1. Cor. 10. b. 9. 25 * Exterminati ſunt ab exterminatore, & à ſerpentibus perierunt.

26 Et nos ergo non ulciſcamur nos pro his quæ patimur,

27 Sed reputantes peccatis noſtris hæc ipſa D
ſupplicia minora eſſe, flagella Domini, quibus
quaſi ſervi corripimur, ad emendationem, & non
ad perditionem noſtram eveniſſe credamus.

28 Et dixerunt illi Ozias & preſbyteri: Omnia, quæ locuta es, vera ſunt, & non eſt in ſermonibus tuis ulla reprehenſio.

29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier ſancta es, & timens Deum.

30 Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui, Dei eſſe cognoſcitis:

31 Ita quod facere diſpoſui, probate ſi ex Deo eſt, & orate ut firmum faciat Deus conſilium meum.

32 Stabitis vos ad portam nocte iſta, & ego exeam cum abra mea: & orate, ut ſicut dixiſtis, in diebus quinque reſpiciat Dominus populum ſuum Iſraël.

33 Vos autem nolo ut ſcrutemini actum meũ, & uſque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, niſi oratio pro me ad Dñm Deum noſtrum.

34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade in pace, & Dñs ſit tecum in ultionem inimicorum noſtrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith ſeſe affligens ac humilians, pro populi liberatione proſtrata precatur, útque ſibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 QUibus abſcedentibus, Judith ingreſſa eſt A
oratorium ſuum: & induens ſe cilicio,
poſuit cinerem ſuper caput ſuum: & proſternens ſe Domino, clamabat ad Dñm, dicens:

2 Dñe Deus patris mei Simeon, * qui dediſti *Gen.
illi gladium in defenſionem alienigenarum, qui 34. d.
violatores extiterunt in coinquinatione ſua, & 26.

denudaverunt femur virginis in confuſionem:
3 Et dediſti mulieres illorum in prædam; & filias illorum in captivitatem; & omnem prædam in diviſionem ſervis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: ſubveni quæſo te Domine Deus meus mihi viduæ.
4 Tu enim feciſti priora, & illa poſt illa co-
B gitaſti: & hoc factum eſt quod ipſe voluiſti.
5 Omnes enim viæ tuæ paratæ ſunt, & tua
* judicia in tua providentia poſuiſti.
Exod. 6 * Reſpice caſtra Aſſyriorum nunc, ſicut
14. b. tunc caſtra Ægyptiorum videre dignatus es,
9. quando poſt ſervos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equitatu ſuo, & in multitudine bellatorum.
7 Sed aſpexiſti ſuper caſtra eorum, & tenebræ fatigaverunt eos.
8 Tenuit pedes eorum abyſſus, & aquæ operuerunt eos.
9 Sic fiant & iſti, Dñe, qui confidunt in multitudine ſua, & in curribus ſuis, & in contis, & in ſcutis, & in ſagittis ſuis, & in lanceis gloriantur.
C 10 Et neſciunt quia tu ipſe es Deus noſter, qui conteris bella ab initio, & Dñs nomen eſt tibi.
11 Erige brachium tuum ſicut ab initio, & allide virtutem illorum in virtute tua: cadat virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt ſe violare ſancta tua, & polluere tabernaculum nominis tui, & dejicere gladio ſuo cornu altaris tui.
12 Fac Domine, ut gladio proprio ejus ſuperbia amputetur:
13 Capiatur laqueo oculorum ſuorum in me, & percuties eum ex labiis charitatis meæ.
14 Da mihi in animo conſtantiam, ut contemnam illum; & virtutem, ut evertam illum.

15 * Erit enim hoc memoriale nominis tui, D
cùm manus feminæ dejecerit eum. * *Iud.*
16 Non enim in multitudine eſt virtus tua 4.d.21
Domine, neque in equorum viribus voluntas 5.d.
tua eſt, nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi: 26.
ſed humilium & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio.
17 Deus cælorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miſeram deprecantem, & de tua miſericordia præſumentem.
18 Memento Domine teſtamenti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo conſilium corrobora, ut domus tua in ſanctificatione tua permaneat:
19 Et omnes Gentes agnoſcant, quia tu es Deus, & non eſt alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptiſſimè ornata Bethuliam cum ſua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehenſa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

1 FActum eſt autem, cùm ceſſaſſet clamare A
ad Dominum, ſurrexit de loco, in quo jacuerat proſtrata ad Dominum.
2 Vocavítque abram ſuam, & deſcendens in domum ſuam, abſtulit à ſe cilicium, & exuit ſe veſtimentis viduitatis ſuæ,
3 Et lavit corpus ſuum, & unxit ſe myro optimo, & diſcriminavit crinem capitis ſui, & impoſuit mitram ſuper caput ſuum, & induit ſe veſtimentis jucunditatis ſuæ, induítque ſandalia pedibus ſuis, aſſumpsítque dextraliola, & lilia, & inaures, & annulos, & omnibus ornamentis ſuis ornavit ſe.
4 Cui etiam Dominus contulit ſplendorem, quoniam omnis iſta compoſitio, non ex libidi-

ne, ſed ex virtute pendebat: & ideò Dominus
hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

B 5 Impoſuit itaque abræ ſuæ aſcoperam vini, & vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caſeum, & profecta eſt.

6 Cúmque veniſſent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cùm vidiſſent eam, ſtupentes mirati ſunt nimis pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiſerunt tranſire, dicentes: Deus patrum noſtrorum det tibi gratiam, & omne conſilium tui cordis ſua virtute corroboret, ut glorietur ſuper te Jeruſalem, & ſit nomen tuum in numero ſanctorum & juſtorum.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat.

10 Judith verò orans Dominum tranſivit per portas ipſa & abra ejus.

C 11 Factum eſt autem, cùm deſcenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Aſſyriorum, & tenuerunt eam dicentes: Unde venis? aut quò vadis?

12 Quæ reſpondit: Filia ſum Hebræorum, ideò ego fugi à facie eorum, quoniam futurum agnovi, quòd dentur vobis in deprædationem, pro eo quòd contemnentes vos, noluerunt ultrò tradere ſeipſos, ut invenirent miſericordiam in conſpectu veſtro.

13 Hac de cauſa cogitavi mecum dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi ſecreta illorum, & oſtendam illi quo aditu poſſit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cùm audiſſent viri illi verba ejus, conſiderabant faciem ejus, & erat in oculis eorum ſtupor, quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

15 Et dixerunt ad eam: Conſervaſti animam tuam, eò quòd tale reperiſti conſilium, ut deſcenderes ad dominum noſtrum. D

16 Hoc autem ſcias, quoniam cùm ſteteris in conſpectu ejus, benè tibi faciet, & eris gratiſſima in corde ejus. Duxerúntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cúmque intraſſet ante faciem ejus, ſtatim captus eſt in ſuis oculis Holofernes.

18 Dixerúntque ad eum ſatellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his meritò pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Judith Holofernem ſedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & ſmaragdo, & lapidibus pretioſis intextum:

20 Et cùm in faciem ejus intendiſſet, adoravit eum, proſternens ſe ſuper terram. Et elevaverunt eam ſervi Holofernis, jubente domino ſuo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne ſuper cauſa fugæ ſuæ interrogata imponit illi, ſpecioſam pollicens victoriam.

1 TUnc Holofernes dixit ei: Æquo animo eſto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit ſervire Nabuchodonoſor regi. A

2 Populus autem tuus, ſi non contempſiſſet me, non levaſſem lanceam meam ſuper eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex cauſa receſſiſti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Judith: Sume verba ancillæ tuæ,

quoniam ſi ſecutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonoſor rex terræ,& vivit virtus ejus, quæ eſt in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non ſolùm homines ſerviunt illi per te, ſed & beſtiæ agri obtemperant illi.

B 6 Nuntiatur enim animi tui induſtria univerſis gentibus, & indicatum eſt omni ſæculo, quoniam tu ſolus bonus & potens es in omni regno ejus, & diſciplina tua omnibus provinciis prædicatur.

* *Sup.* 7 * Nec hoc latet, quod locutus eſt Achior;
5.*a.* 5. nec illud ignoratur,quod ei juſſeris evenire.

8 Conſtat enim, Deum noſtrum ſic peccatis offenſum, ut mandaverit per prophetas ſuos ad populum, quòd tradat eum pro peccatis ſuis.

9 Et quoniam ſciunt ſe offendiſſe Deum ſuum filij Iſraël, tremor tuus ſuper ipſos eſt.

10 Inſuper etiam fames invaſit eos,& ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

C 11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora ſua, & bibant ſanguinem eorum:

12 Et ſancta Domini Dei ſui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt conſumere quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum eſt quòd in perditionem dabuntur.

13 Quod ego ancilla tua cognoſcens,fugi ab illis,& miſit me Dominus hæc ipſa nuntiare tibi:

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nũc apud te:& exiet ancilla tua,& orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum ſuum, & veniens nuntiabo tibi,ita ut ego addu-

cam te per mediam Jeruſalem, & habebis omnem populum Iſraël, ſicut oves, quibus non eſt paſtor, & non latrabit vel unus canis contra te: D

16 Quoniam hæc mihi dicta ſunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus eſt illis Deus, hæc ipſa miſſa ſum nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur ſapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu, in pulchritudine, & in ſenſu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus qui miſit te ante populum ut des illum tu in manibus noſtris:

21 Et quoniam bona eſt promiſſio tua, ſi fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonoſor magna eris, & nomen tuum nominabitur in univerſa terra.

CAPUT XII.

Judith in locum theſaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis veſcendi cibis, noctéque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducta, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiſcentia ardens, vehementer inebriatur.

1 TUnc juſſit eam introire ubi repoſiti erant thesauri ejus, & juſſit illic manere eam, & conſtituit quid daretur illi de convivio ſuo. A

2 Cui reſpondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat ſuper me offenſio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi iſta, quæ tecum detuliſti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine

meus quoniam non expendet omnia hæc ancilla
tua, donec faciat Deus in manu mea hæc quæ
cogitavi. Et induxerunt illam ſervi ejus in ta-
B bernaculum, quod præceperat.
5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei co-
pia noĉte & ante lucem egrediendi foras ad
orationem, & deprecandi Dominum.
6 Et præcepit cubiculariis ſuis, ut ſicut pla-
ceret illi, exiret & introiret ad adorandum
Deum ſuum, per triduum:
7 Et exibat noĉtibus in vallem Bethuliæ, &
baptizabat ſe in fonte aquæ.
8 Et ut aſcendebat, orabat Dominum Deum
Iſraël, ut dirigeret viam ejus ad liberationem
populi ſui.
9 Et introiens, munda manebat in tabernacu-
lo, uſque dum acciperet eſcam ſuam in veſpere.
10 Et factum eſt, in quarto die Holofernes
fecit cœnam ſervis ſuis, & dixit ad Vagao eunu-
chum ſuum: Vade, & ſuade Hebræam illam,
ut ſponte conſentiat habitare mecum.
C 11 Fœdum eſt enim apud Aſſyrios, ſi femina
irrideat virũ, agendo ut immunis ab eo tranſeat.
12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit:
Non vereatur bona puella introire ad dominum
meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut mã-
ducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.
13 Cui Judith reſpondit: Quæ ego ſum, ut
contradicam domino meo?
14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum
& optimum faciam. Quidquid autem illi pla-
cuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus
vitæ meæ.
D 15 Et ſurrexit, & ornavit ſe veſtimento ſuo,
& ingreſſa ſtetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concuſſum eſt: erat
enim ardens in concupiſcentia ejus.
17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc,
& accumbe in jucunditate, quoniam inveniſti
gratiam coram me.
18 Et dixit Judith: Bibam domine, quo-
niam magnificata eſt anima mea hodie præ om-
nibus diebus meis.
19 Et accepit, & manducavit, & bibit co-
ram ipſo, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.
20 Et jucundus factus eſt Holofernes ad
eam, bibítque vinum multum nimis, quantum
numquam biberat in vita ſua.

Caput XIII.

Judith facta ad Deum oratione præſcidit caput ebrii Holofernis: quod ad concives Bethuliæ efferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipſa verò ab omnibus benedicitur, & Achior viſo Holofernis capite obſtupeſcit.

1 UT autem ſerò factum eſt, & feſtinaverunt A
ſervi illius ad hoſpitia ſua, & concluſit
Vagao oſtia cubiculi, & abiit.
2 Erant autem omnes fatigati à vino:
3 Erátque Judith ſola in cubiculo.
4 Porrò Holofernes jacebat in lecto, nimia
ebrietate ſopitus.
5 Dixítque Judith puellæ ſuæ ut ſtaret foris
ante cubiculum, & obſervaret.
6 Stetítque Judith ante lectum, orans cum
lacrymis, & labiorum motu in ſilentio,
7 Dicens: Confirma me Domine Deus Iſ- B
raël, reſpice in hac hora ad opera manuum mea-
rum, ut ſicut promiſiſti, Jeruſalem civitatem
tuam erigas: & hoc, quod credens per te poſſe
fieri cogitavi, perficiam.
8 Et cùm hæc dixiſſet, acceſſit ad columnam,

quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem
ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.
9 Cúmque evaginaſſet illum, apprehendit
comam capitis ejus, & ait: Confirma me Do-
mine Deus in hac hora.
10 Et percuſſit bis in cervicem ejus, & ab-
ſcidit caput ejus, & abſtulit conopeum ejus à
columnis, & evolvit corpus ejus truncum.
11 Et poſt puſillum exivit, & tradidit ca-
put Holofernis ancillæ ſuæ, & juſſit ut mitteret
illud in peram ſuam.
12 Et exierũt duæ, ſecundùm conſuetudinem
ſuam, quaſi ad orationem, & tranſierunt caſtra,
& gyrantes vallem, venerũt ad portam civitatis.
13 Et dixit Judith à longè cuſtodibus muro-
rum: Aperite portas, quoniam nobiſcum eſt
Deus, qui fecit virtutem in Iſraël.
C 14 Et factum eſt, cùm audiſſent viri vocem
ejus, vocaverunt preſbyteros civitatis.
15 Et concurrerunt ad eam omnes, à mini-
mo uſque ad maximum: quoniam ſperabant
eam jam non eſſe venturam.
16 Et accendentes luminaria congyraverunt
circa eam univerſi: illa autem aſcendens in emi-
nentiorem locum, juſſit fieri ſilentium. Cúm-
que omnes tacuiſſent,
17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum
noſtrum, qui non deſeruit ſperantes in ſe:
18 Et in me ancilla ſua adimplevit miſericor-
diam ſuam, quam promiſit domui Iſraël: & in-
terfecit in manu mea hoſtẽ populi ſui hac nocte.
19 Et proferens de pera caput Holofernis,
oſtendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis
principis militiæ Aſſyriorum, & ecce cono-
peum illius, in quo recumbebat in ebrietate ſua,

ubi per manum feminæ percuſſit illum Dominus Deus noſter.

20 Vivit autem ipſe Dominus, quoniam cuſtodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari, ſed ſine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria ſua, in evaſione mea, & in liberatione veſtra.

21 * Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia ejus. *Pſal. 105. a. 1. 106. a. 1.

22 Univerſi autem adorantes Dñm, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute ſua, quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros.

23 Porrò Ozias princeps populi Iſraël, dixit ad eam: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelſo, præ omnibus mulieribus ſuper terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum noſtrorum:

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, D
ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ, propter anguſtias & tribulationem generis tui, ſed ſubveniſti ruinæ ante conſpectum Dei noſtri,

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porrò Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Iſraël, cui tu teſtimonium dediſti quòd ulciſcatur ſe de inimicis ſuis, ipſe caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes quia ita eſt, ecce caput Holofernis, qui in contemptu ſuperbiæ ſuæ Deum Iſraël contempſit, & tibi interitum minabatur,

dicens: Cùm captus fuerit populus Iſraël, gla-
dio perforari præcipiam latera tua.
29 Videns autem Achior caput Holofernis,
anguſtiatus præ pavore, cecidit in faciem ſuam
ſuper terram, & æſtuavit anima ejus.
30 Poſteà verò quàm reſumpto ſpiritu re-
creatus eſt, procidit ad pedes ejus, & adora-
vit eam, & dixit:
31 Benedicta tu à Deo tuo in omni tabernaculo
Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit no-
men tuum, magnificabitur ſuper te Deus Iſraël.

Caput XIV.

*Holofernis capite in muro ſuſpenſo, Achiórque cir-
cumciſo, Judæi in Aſſyrios irruunt; qui Holofernem ex-
citantes, mortuúmque invenientes, vehementi timore
concutiuntur.*

A 1 Dixit autem Judith ad omnem populum:
Audite me fratres, ſuſpendite caput hoc
ſuper muros noſtros:
2 Et erit, cùm exierit Sol, accipiat unuſquiſq;
arma ſua, & exite cum impetu, non ut deſcen-
datis deorſum, ſed quaſi impetum facientes.
3 Tunc exploratores neceſſe erit ut fugiant
ad principem ſuum excitandum ad pugnam.
4 Cúmque duces eorum cucurrerint ad ta-
bernaculum Holofernis, & invenerint eum trun-
cum in ſuo ſanguine volutatum, decidet ſuper
eos timor.
B 5 Cúmque cognoveritis fugere eos, ite poſt
illos ſecuri, quoniam Dominus conteret eos ſub
pedibus veſtris.
6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit
Deus Iſraël, relicto gentilitatis ritu, credidit
Deo, & circumcîdit carnem præputij ſui, & ap-
poſitus eſt ad populum Iſraël, & omnis ſucceſ-
ſio generis ejus uſque in hodiernum diem.

7 Mox

7 Mox autem ut ortus eſt dies, ſuſpenderunt
ſuper muros caput Holofernis,accepitque unuſ-
quiſque vir arma ſua, & egreſſi ſunt cum gran-
di ſtrepitu & ululatu.
8 Quod videntes exploratores, ad taberna-
culum Holofernis cucurrerunt.
9 Porrò hi qui in tabernaculo erant, venien- C
tes, & ante ingreſſum cubiculi perſtrepentes,
excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, ſed à ſonantibus
Holofernes evigilaret.
10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis
Aſſyriorum pulſando aut intrando aperire.
11 Sed cùm veniſſent ejus duces ac tribuni,
& univerſi majores exercitus regis Aſſyriorum,
dixerunt cubiculariis:
12 Intrate, & excitate illum,quoniam egreſ-
ſi mures de cavernis ſuis, auſi ſunt provocare
nos ad prælium.
13 Tunc ingreſſus Vagao cubiculum ejus,ſte-
tit ante cortinam,& plauſum fecit manibus ſuis:
ſuſpicabatur enim illum cum Judith dormire.
14 Sed cùm nullum motum jacentis ſenſu D
aurium caperet,acceſſit proximans ad cortinam,
& elevans eam, vidénſque cadaver abſque ca-
pite Holofernis in ſuo ſanguine tabefactum ja-
cêre ſuper terram, exclamavit voce magna cum
fletu, & ſcidit veſtimenta ſua.
15 Et ingreſſus tabernaculum Judith, non
invenit eam, & exiliit foras ad populum.
16 Et dixit: Una mulier Hebræa fecit con-
fuſionem in domo regis Nabuchodonoſor, ec-
ce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus
non eſt in illo.
17 Quod cùm audiſſent principes virtutis

Aſſyriorum, ſciderunt omnes veſtimenta ſua,
& intolerabilis timor & tremor cecidit ſuper
eos, & turbati ſunt animi eorum valdè.

18 Et factus eſt clamor incomparabilis in
medio caſtrorum eorum.

Caput XV.

*Aſſyrij cæde ducis ſui perculſi, omnibus relictis fugiunt;
at Iudæi eos perſequuntur, & cadunt, & ſpoliis collectis
plurimum ditati ſunt: Judith autem à pontifice & po-
pulo benedicitur; & quæ Holoferni propria fuerant ipſi
traduntur.*

A 1 Cumque omnis exercitus decollatum Ho-
lofernem audiſſet, fugit mens & conſi-
lium ab eis, & ſolo tremore & metu agitati fu-
gæ præſidium ſumunt.

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo ſuo,
ſed inclinato capite, relictis omnibus, evadere
feſtinabant Hebræos, quos armatos ſuper ſe ve-
nire audiebant, fugientes per vias camporum
& ſemitas collium.

3 Videntes itaque filij Iſraël fugientes, ſecuti
ſunt illos. Deſcenderúntque clangentes tubis, &
ululantes poſt ipſos.

B 4 Et quoniã Aſſyrij non adunati, in fugã ibant
præcipites: filij autẽ Iſraël uno agmine perſequẽ-
tes, debilitabãt omnes, quos invenire potuiſſent.

5 Miſit itaque Ozias nuntios per omnes civi-
tates & regiones Iſraël.

6 Omnis itaque regio, omniſque urbs, ele-
ctam juventutem armatam miſit poſt eos, &
perſecuti ſunt eos in ore gladij, quouſque per-
venirent ad extremitatem finium ſuorum:

7 Reliqui autem qui erant in Bethulia, ingreſſi
ſunt caſtra Aſſyriorum, & prædam, quam fu-
gientes Aſſyrij reliquerant, abſtulerunt, & onu-
ſtati ſunt valde.

8 Hi verò, qui victores reverſi ſunt ad Bethuliam, omnia quæ erant illorum attulerunt ſecum, ita ut non eſſet numerus in pecoribus, & jumentis, & univerſis mobilibus eorum, ut à minimo uſque ad maximum omnes divites fierent de prædationibus eorum. C

9 Joacim autem ſummus pontifex, de Jeruſalem venit in Bethuliam cum univerſis presbyteris ſuis, ut videret Judith.

10 Quæ cùm exiſſet ad illum, benedixerũt eam omnes una voce, dicentes: Tu gloria Jeruſalem, tu lætitia Iſraël: tu honorificentia populi noſtri:

11 Quia feciſti viriliter, & confortatum eſt cor tuum, eò quòd caſtitatem amaveris, & poſt virum tuum, alterum neſcieris: ideò & manus Domini confortavit te, & ideò eris benedicta in æternum. D

12 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

13 Per dies autem triginta, vix collecta ſunt ſpolia Aſſyriorum à populo Iſraël.

14 Porrò autem univerſa, quæ Holofernis peculiaria fuiſſe probata ſunt, dederunt Judith in auro, & argento, & veſtibus, & gemmis, & omni ſupellectili, & tradita ſunt omnia illi à populo.

15 Et omnes populi gaudebant, cum mulieribus, & virginibus, & juvenibus, in organis & citharis.

Caput XVI.

Canticum Judith ob victoriam: venit populus Jeruſalem holocauſta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandémque Judith plena dierum moritur; & dies hujus victoriæ perpetuò apud Judæos in numero ſanctorum dierum celebratur.

1 TUnc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens: A

2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi pſalmum novum, exaltate & invocate nomen ejus.

3 Dominus conterens bella, Dominus nomen eſt illi.

4 Qui poſuit caſtra ſua in medio populi ſui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum noſtrorum.

5 Venit Aſſur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis ſuæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.

6 Dixit ſe incenſurum fines meos, & juvenes meos occiſurum gladio, infantes meos dare in prædam, & virgines in captivitatem.

7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus feminæ, & confodit eum.

B 8 Non enim cecidit potens eorum à juvenibus, nec filij Titan percuſſerunt eum, nec excelſi gigantes oppoſuerunt ſe illi, ſed Judith filia Merari in ſpecie faciei ſuæ diſſolvit eum.

9 Exuit enim ſe veſtimento viduitatis, & induit ſe veſtimento lætitiæ in exultatione filiorum Iſraël.

10 Unxit faciem ſuam unguento, & colligavit cincinnos ſuos mitra, accepit ſtolam novam ad decipiendum illum.

11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus,

12 Horruerunt Perſæ conſtantiam ejus, & Medi audaciam ejus.

13 Tunc ululaverunt caſtra Aſſyriorum, quando apparuerunt humiles mei, areſcentes in ſiti.

14 Filij puellarum compunxerunt eos, & ſicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in prælio à facie Domini Dei mei.

15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo noſtro.

16 Adonai Dñe magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & quem ſuperare nemo poteſt. C

17 Tibi ſerviet omnis creatura tua: * quia dixiſti, & facta ſunt: miſiſti ſpiritum tuum, & creata ſunt, & non eſt qui reſiſtat voci tuæ. *Gen. 1. Pſ. 32. b. 9.*

18 Montes à fundamentis movebuntur cum aquis petræ ſicut cera, liqueſcent ante faciem tuam.

19 Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia.

20 Væ genti inſurgenti ſuper genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicij viſitabit illos.

21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & ſentiant uſque in ſempiternum.

22 Et factum eſt poſt hæc, omnis populus poſt victoriam venit in Jeruſalem adorare Dñm: & mox ut purificati ſunt, obtulerunt omnes holocauſta, & vota, & repromiſſiones ſuas.

23 Porrò Judith, univerſa vaſa bellica Holofernis, quæ dedit illi populus, & conopeum, quod ipſa ſuſtulerat de cubili ipſius, obtulit in anathema oblivionis. D

24 Erat autem populus jucundus ſecundùm faciem ſanctorum, & per tres menſes gaudium hujus victoriæ celebratum eſt cum Judith.

25 Poſt dies autem illos unuſquiſque rediit in domum ſuam, & Judith magna facta eſt in Bethulia, & præclarior erat univerſæ terræ Iſraël.

26 Erat etiam virtuti caſtitas adjuncta, ita ut
non cognoſceret virum omnibus diebus vitæ
ſuæ, ex quo defunctus eſt Manaſſes vir ejus.
27 Erat autem diebus feſtis procedens cum
magna gloria.
28 Manſit autem in domo viri ſui annos centũ
quinque, & dimiſit abram ſuam liberam, & de-
functa eſt ac ſepulta cum viro ſuo in Bethulia.
29 Luxitq; illam omnis populus diebus ſeptẽ.
30 In omni autem ſpatio vitæ ejus non fuit,
qui perturbaret Iſraël, & poſt mortem ejus an-
nis multis.
31 Dies autem victoriæ hujus feſtivitatis, ab
Hebræis in numero ſanctorum dierum accipi-
tur, & colitur à Judæis ex illo tempore uſque
in præſentem diem.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Aſſuero ad potentiæ & gloriæ ſuæ oſtentationem toto ſemeſtri ſplendidum celebrante convivium, regina Vaſthi accerſita venire recuſat, ideóque repudiatur; & ſapientum conſilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.

A 1 IN diebus Aſſueri, qui regna-
vit ab India uſque Æthio-
piam, ſuper centum viginti
ſeptem provincias:
2 Quando ſedit in ſolio re-
gni ſui, Suſan civitas regni
ejus exordium fuit.
3 Tertio igitur anno imperij ſui, fecit grande
convivium cunctis principibus, & pueris ſuis,
fortiſſimis Perſarum, & Medorum inclytis, &
præfectis provinciarum coram ſe.

4 Ut oſtenderet divitias gloriæ regni ſui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiæ ſuæ, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.

5 Cúmque implerentur dies convivij, invitavit omnem populum, qui inventus eſt in Suſan, à maximo uſque ad minimum: & juſſit ſeptem diebus convivium præparari in veſtibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu conſitum erat. B

6 Et pendebant ex omni parte tentoria aërij coloris, & carbaſini ac hyacinthini, ſuſtentata funibus byſſinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inſerti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei & argentei, ſuper pavimentum ſmaragdino & pario ſtratum lapide, diſpoſiti erant: quod mira varietate pictura decorabat.

7 Bibebant autem qui invitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vaſis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & præcipuum ponebatur.

8 Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, ſed ſicut rex ſtatuerat, præponens menſis ſingulos de principibus ſuis, ut ſumeret unuſquiſque quod vellet.

9 Vaſthi quoque regina fecit convivium feminarum, in palatio, ubi rex Aſſuerus manere conſueverat.

10 Itaque die ſeptimo, cùm rex eſſet hilarior, & poſt nimiam potationem incaluiſſet mero, præcepit Maümam, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha, & Abgatha, & Zethar, & Charchas, ſeptem eunuchis, qui in conſpectu ejus miniſtrabant, C

11 Ut introducerent reginam Vaſthi coram rege, poſito ſuper caput ejus diademate, ut oſtenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valdè.

12 Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempſit. Unde iratus rex, & nimio furore ſuccenſus,

13 Interrogavit ſapientes, qui ex more regio ſemper ei aderant, & illorum faciebat cuncta conſilio, ſcientium leges ac jura majorum.

14 (Erant autem primi & proximi, Charſena, & Sethar, & Admatha, & Tharſis, & Mares, & Marſana, & Mamuchan, ſeptem duces Perſarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, & primi poſt eum reſidere ſoliti erant.)

15 Cui ſententiæ Vaſthi regina ſubjaceret, quæ Aſſueri regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluiſſet.

16 Reſponditque Mamuchan, audiente rege, atque principibus, Non ſolùm regem læſit regina Vaſthi, ſed & omnes populos, & principes, qui ſunt in cunctis provinciis regis Aſſueri.

D 17 Egredietur enim ſermo reginæ ad omnes mulieres, ut contemnant viros ſuos, & dicant: Rex Aſſuerus juſſit ut regina Vaſthi intraret ad eum, & illa noluit.

18 Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Perſarum atque Medorum, parvipendent imperia maritorum: unde regis juſta eſt indignatio.

19 Si tibi placet, egrediatur edictum à facie tua, & ſcribatur juxta legem Perſarum atque Medorum, quam præteriri illicitum eſt, ut nequaquam ultrà Vaſthi ingrediatur ad regem, ſed regnum illius, altera, quæ melior eſt illa, accipiat.

20 Et hoc in omne (quod latiſſimum eſt) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctæ uxores tam majorum, quàm minorum, deferant maritis ſuis honorem.

21 Placuit conſilium ejus regi, & principibus: fecítque rex juxta conſilium Mamucham,

22 Et miſit epiſtolas ad univerſas provincias regni ſui, ut quæque gens audire & legere poterat, diverſis linguis & litteris, eſſe viros principes ac majores in domibus ſuis: & hoc per D
cunctos populos divulgari.

Caput II.

Præ ceteris virginibus Aſſuero quaſitis Eſther neptis, occulta Mardochæi Judæi placens, regina loco Vaſthi facta eſt, celebrato nuptiarum magnifico convivio, ac datis muneribus. Porrò Mardochæus ad oſtium palatij manens, eunuchos regi inſidiantes prodit; quod factum Mardochæi, annalibus inſcribitur.

1 HIs ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri in- A
dignatio deferbuerat, recordatus eſt Vaſthi, & quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet:

2 Dixerúntque pueri regis, ac miniſtri ejus: Quærantur regi puellæ virgines ac ſpecioſæ,

3 Et mittantur qui conſiderent per univerſas provincias puellas ſpecioſas & virgines: & adducant eas ad civitatem Suſan, & tradant eas in domum feminarum ſub manu Egei eunuchi, qui eſt præpoſitus & cuſtos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cetera ad uſus neceſſaria.

4 Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipſa regnet pro Vaſthi. Placuit ſermo regi: & ita, ut ſuggeſſerant, juſſit fieri.

5 Erat vir Judæus in Suſan civitate, vocabulo Mardochæus: * filius Jair, filij Semei, filij * Inf. 11. b.
Cis, de ſtirpe Jemini, 2.

6 Qui tranſlatus fuerat de Jeruſalem eo tem-
* 4. pore * quo Jechoniam regem Juda Nabucho-
Reg. donoſor rex Babylonis tranſtulerat ,
24. *d.* 7 Qui fuit nutritius filiæ fratris ſui Ediſſæ,
15. *Inf.* 11 quæ altero nomine vocabatur Eſther : & utrum-
b. 4. que parentem amiſerat : pulchra nimis , & de-
cora facie. Mortuíſque patre ejus ac matre,
Mardochæus ſibi eam adoptavit in filiam.
B 8 Cúmque percrebruiſſet regis imperium, &
juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines
adducerentur Suſan, & Egeo traderentur eunu-
cho; Eſther quoque inter ceteras puellas ei tra-
dita eſt , ut ſervaretur in numero feminarum.
9 Quæ placuit ei, & invenit gratiam in con-
ſpectu illius. Et præcepit eunucho, ut accelera-
ret mundum muliebrem , & traderet ei partes
ſuas , & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas de domo
regis , & tam ipſam quàm pediſſequas ejus or-
naret atque excoleret.
10 Quæ noluit indicare ei populum & pa-
triam ſuam : Mardochæus enim præceperat ei,
ut de hac re omnino reticeret :
11 Qui deambulabat quotidie ante veſtibu-
lum domus, in qua electæ virgines ſervabantur,
curam agens ſalutis Eſther, & ſcire volens quid
ei accideret.
12 Cùm autem veniſſet tempus ſingularum
per ordinem puellarum , ut intrarent ad regem
expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem
pertinebant , menſis duodecimus vertebatur :
ita dumtaxat , ut ſex menſibus oleo ungerentur
myrrhino , & aliis ſex quibuſdam pigmentis &
aromatibus uterentur.
C 13 Ingredientéſque ad regem, quidquid po-
ſtulaſſent ad ornatum pertinens, accipiebant, &

ut eis placuerat, compoſitæ de triclinio feminarum ad regis cubiculum tranſibant.

14 Et quæ intraverat veſpere, egrediebatur manè, atque inde in ſecundas ædes deducebatur, quæ ſub manu Suſagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præſidebat: nec habebat poteſtatem ad regem ultrà redeundi, niſi voluiſſet rex, & eam venire juſſiſſet ex nomine.

15 Evoluto autem tempore per ordinem, inſtabat dies, quo Eſther filia Abihail fratris Mardochæi, quam ſibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quæſivit muliebrem cultum, ſed quæcumque voluit Egeus eunuchus cuſtos virginum, hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim formoſa valdè, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratioſa & amabilis videbatur.

16 Ducta eſt itaque ad cubiculum regis Aſſueri menſe decimo, qui vocatur Tebeth, ſeptimo anno regni ejus.

17 Et adamavit eam rex plus quàm omnes mulieres, habuítque gratiam & miſericordiam coram eo ſuper omnes mulieres, & poſuit diadema regni in capite ejus, fecítque eam regnare in loco Vaſthi.

18 Et juſſit convivium præparari permagnificum cunctis principibus, & ſervis ſuis, pro conjunctione & nuptiis Eſther. Et dedit requiem univerſis provinciis, ac dona largitus eſt juxta magnificentiam principalem. D

19 Cúmque ſecundò quærerentur virgines & congregarentur, Mardochæus manebat ad januam regis:

20 Necdum prodiderat Eſther patriam, & populum ſuum, juxta mandatum ejus. Quid-

quid enim ille præcipiebat, obſervabat Eſther:
& ita cuncta faciebat, ut eo tempore ſolita erat
quo eam parvulam nutriebat.
21 Eo igitur tempore, quo Mardochæus ad
regis januam morabatur, irati ſunt Bagathan &
Thares duo eunuchi regis, qui janitores erant,
& in primo palatij limine præſidebant: volue-
rúntque inſurgere in regem, & occidere eum.
22 Quod Mardochæum non latuit, ſtatím-
que nuntiavit reginæ Eſther; & illa regi, ex no-
mine Mardochæi, qui ad ſe rem detulerat.
23 Quæſitum eſt, & inventum: & appenſus
eſt uterque eorum in patibulo. Mandatúmque
eſt hiſtoriis, & annalibus traditum coram rege.

Caput III.

Aman à rege ſublimatus, omnibus Medorum ac Perſarum principibus indignatur quòd ſolus Mardochæus Judæus ipſum non adoret: quapropter omnium Judæorum interitum ab Aſſuero impetrat; mittitque ad univerſas provincias litteras regis annulo ſignatas, ut tertiodecimo die menſis duodecimi univerſi ubique Judæi occidantur.

A 1 POſt hæc rex Aſſuerus exaltavit Aman fi-
lium Amadathi, qui erat de ſtirpe Agag:
& poſuit ſolium ejus ſuper omnes principes,
quos habebat.
2 Cunctíque ſervi regis, qui in foribus palatij
verſabantur, flectebāt genua, & adorabāt Aman:
ſic enim præceperat eis imperator. ſolus Mardo-
chæus non flectebat genu, neque adorabat eum.
3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores pa-
latij præſidebant: Cur præter ceteros non ob-
ſervas mandatum regis?
4 Cúmque hoc crebriùs dicerent, & ille
nollet audire, nuntiaverunt Aman, ſcire cupien-
tes utrùm perſeveraret in ſententia: dixerat
enim eis ſe eſſe Judæum.

5 Quod cùm audiſſet Aman, & experimento B
probaſſet quòd Mardochæus non flecteret ſibi
genu, nec ſe adoraret, iratus eſt valdè,
6 Et pro nihilo duxit in unum Mardochæum
mittere manus ſuas: audierat enim quòd eſſet
gentis Judææ, magíſque voluit omnem Judæorũ,
qui erant in regno Aſſueri, perdere nationem.
7 Menſe primo (cujus vocabulum eſt Niſan)
anno duodecimo regni Aſſueri, miſſa eſt ſors in
urnam, quæ Hebraicè dicitur phur, coram
Aman, quo die & quo menſe gens Judæorum
deberet interfici: & exivit menſis duodecimus,
qui vocatur Adar.
8 Dixítque Aman regi Aſſuero: Eſt populus
per omnes provincias regni tui diſperſus, & à
ſe mutuò ſeparatus, novis utens legibus & ce-
remoniis, inſuper & regis ſcita contemnens. Et
optimè noſti quòd non expediat regno tuo ut
inſoleſcat per licentiam.
9 Si tibi placet, decerne ut pereat, & decem C
millia talentorum appendam arcariis gazæ tuæ.
10 Tulit ergo rex annulum, quo utebatur
de manu ſua, & dedit eum Aman filio Amada-
thi de progenie Agag, hoſti Judæorum,
11 Dixítque ad eum: Argentum, quod tu pol-
liceris, tuum ſit, de populo age quod tibi placet.
12 Vocatíque ſunt ſcribæ regis menſe primo
Niſan, tertiadecima die ejuſdem menſis, & ſcri-
ptum eſt, ut juſſerat Aman, ad omnes ſatrapas
regis & judices provinciarum, diverſarúmque
gentium, ut quæque gens legere poterat, & au-
dire pro varietate linguarum, ex nomine regis
Aſſueri: & litteræ ſignatæ ipſius annulo,
13 Miſſæ ſunt per curſores regis ad univerſas D
provincias, ut occiderent atque delerent om-

nes Judæos, à puero uſque ad ſenem, parvulos & mulieres, uno die, hoc eſt, tertiodecimo menſis duodecimi, qui vocatur Adar, & bona eorum diriperent.

14 Summa autem epiſtolarum hæc fuit, ut omnes provinciæ ſcirent, & pararent ſe ad prædictam diem.

15 Feſtinabant curſores,qui miſſi erant,regis imperium explere.Statímque in Suſan pependit edictum, rege & Aman celebrante convivium, & cunctis Judæis, qui in urbe erant, flentibus.

Caput IV.

Luctus Mardochai ac reliquorum Judæorum ob paratum ipſis interitum: Eſther autem ut juſſu Mardochai Judæorum neci occurrat, & non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejunio pro ſe triduo orari, idem ipſa faciente cum ſuo gyneceo.

A 1 QUæ cùm audiſſet Mardochæus, ſcidit veſtimenta ſua, & indutus eſt ſacco,ſpargens cinerem capiti: & in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, oſtendens amaritudinem animi ſui,

2 Et hoc ejulatu uſque ad fores palatij gradiens. Non enim erat licitum indutum ſacco aulam regis intrare.

3 In omnibus quoque provinciis,oppidis,ac locis, ad quæ crudele regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Judæos, jejunium, ululatus, & fletus ſacco & cinere multis pro ſtrato utentibus.

B 4 Ingreſſæ autem ſunt puellæ Eſther & eunuchi, nuntiaverúntque ei. Quod audiens conſternata eſt: & veſtem miſit, ut ablato ſacco induerent eum, quam accipere noluit.

5 Accitóque Athach eunucho,quem rex miniſtrum ei dederat, præcepit ei ut iret ad Mar-

dochæum, & diſceret ab eo cur hoc faceret.
6 Egreſſúſque Athach, ivit ad Mardochæum
ſtantem in platea civitatis, ante oſtium palatij:
7 Qui indicavit ei omnia quæ acciderant,
quo modo Aman promiſiſſet, ut in theſauros regis
pro Judæorum nece inferret argentum.
8 Exemplar quoque edicti, quod pendebat
in Suſan, dedit ei, ut reginæ oſtenderet, & moneret
eam, ut intraret ad regem, & deprecaretur
eum pro populo ſuo.
9 Regreſſus Athach, nuntiavit Eſther omnia, C
quæ Mardochæus dixerat.
10 Quæ reſpondit ei, & juſſit ut diceret
Mardochæo:
11 Omnes ſervi regis, & cunctæ, quæ ſub
ditione ejus ſunt, norunt provinciæ, quòd ſive
vir, ſive mulier, non vocatus, interius atrium
regis intraverit, abſque ulla cunctatione ſtatim
interficiatur: niſi fortè rex auream virgam ad
eum tetenderit pro ſigno clementiæ, atque ita
poſſit vivere. Ego igitur quo modo ad regem
intrare potero, quæ triginta jam diebus non
ſum vocata ad eum?
12 Quod cùm audiſſet Mardochæus,
13 Rurſum mandavit Eſther, dicens: Ne D
putes quòd animam tuam tantùm liberes, quia
in domo regis es præ cunctis Judæis:
14 Si enim nunc ſilueris, per aliam occaſionem
liberabuntur Judæi: & tu, & domus patris
tui peribitis. Et quis novit, utrùm idcircò ad
regnum veneris, ut in tali tempore parareris?
15 Rurſúmque Eſther hæc Mardochæo verba
mandavit:
16 Vade & congrega omnes Judæos, quos
in Suſan repereris, & orate pro me. Non come-

datis, & non bibatis tribus diebus, & tribus
noctibus: & ego cum ancillis meis ſimiliter je-
junabo, & tunc ingrediar ad regem, contra le-
gem faciens, non vocata, tradénſque me morti
& periculo.
17 Ivit itaque Mardochæus, & fecit omnia
quæ ei Eſther præceperat.

Caput V.

*Eſther contempto vitæ periculo ad regem ingreſſa po-
ſtulat ut cum Aman ad ſuum veniat convivium; in
quo ab exhilarato rege de ſua petitione interrogata, rur-
ſum utrumque ad ſequentis diei convivium invitat:
interea Aman indignatus ſe à Mardochæo non honora-
ri, crucem illi parat.*

A 1 Die autem tertio induta eſt Eſther regali-
bus veſtimentis, & ſtetit in atrio domus
regiæ, quod erat interius, contra baſilicam re-
gis: at ille ſedebat ſuper ſolium ſuum in conſi-
ſtorio palatij contra oſtium domus.
2 Cúmque vidiſſet Eſther reginam ſtantem,
placuit oculis ejus, & extendit contra eam vir-
gam auream, quam tenebat manu. Quæ acce-
dens, oſculata eſt ſummitatem virgæ ejus.
3 Dixítque ad eam rex: Quid vis Eſther re-
gina? quæ eſt petitio tua? etiam ſi dimidiam
partem regni petieris, dabitur tibi.
B 4 At illa reſpondit: Si regi placet, obſecro
ut venias ad me hodie, & Aman tecum, ad
convivium quod paravi.
5 Statímque rex, Vocate, inquit, citò Aman, ut
Eſther obediat voluntati. Venerunt itaque rex &
Aman ad convivium, quod eis regina paraverat.
6 Dixítque ei rex, poſtquam vinum biberat
abundanter: Quid petis ut detur tibi? & pro
qua re poſtulas? etiam ſi dimidiam partem re-
gni mei petieris, impetrabis.

7 Cui reſpondit Eſther: petitio mea, & preces ſunt iſtæ.

8 Si inveni in conſpectu regis gratiam, & ſi regi placet ut det mihi quod poſtulo, & meam impleat petitionem: veniat rex & Aman ad convivium quod paravi eis, & cras aperiam regi voluntatem meam. C

9 Egreſſus eſt itaque illo die Aman lætus & alacer. Cúmque vidiſſet Mardochæum ſedentem ante fores palatij, & non ſolùm non aſſurrexiſſe ſibi, ſed nec motum quidem de loco ſeſſionis ſuæ, indignatus eſt valdè:

10 Et diſſimulata ira reverſus in domum ſuam, convocavit ad ſe amicos ſuos, & Zares uxorem ſuam:

11 Et expoſuit illis magnitudinem divitiarum ſuarum, filiorúmque turbam, & quanta eum gloria ſuper omnes principes & ſervos ſuos rex elevaſſet. D

12 Et poſt hæc ait: Regina quoque Eſther nullum alium vocavit ad convivium cum rege, præter me: apud quam etiam cras cum rege pranſurus ſum.

13 Et cùm hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardochæum Judæum ſedentem ante fores regias.

14 Reſponderúntque ei, Zares uxor ejus, & ceteri amici: Jube parari excelſam trabem, habentem altitudinis quinquaginta cubitos, & dic manè regi ut appendatur ſuper eam Mardochæus, & ſic ibis cum rege lætus ad convivium. Placuit ei conſilium, & juſſit excelſam parari crucem.

Caput VI.

Rex in lectis ſibi nocte annalibus Mardochai fidelitatem in detectis adverſus regem eunuchorum inſidiis reperiens, jubet ipſum ut ſecundum à rege per Aman capitalem ipſius hoſtem honorari.

A 1 NOctem illam duxit rex inſomnē, juſſítq;
ſibi afferri hiſtorias & annales priorum
temporum. Quæ cùm illo præſente legerentur,
2 Ventum eſt ad illum locum ubi ſcriptum
erat quo modo nuntiaſſet Mardochæus inſidias
Bagathan & Thares eunuchorum regem Aſſuerum
jugulare cupientium.
3 Quod cùm audiſſet rex, ait: Quid pro hac
fide honoris ac præmij Mardochæus conſecutus
eſt? Dixerunt ei ſervi illius ac miniſtri: Nihil
omnino mercedis accepit.
B 4 Statímque rex, Quis eſt, inquit, in atrio?
Aman quippe interius atrium domus regiæ intraverat,
ut ſuggereret regi, & juberet Mardochæum
affigi patibulo, quod ei fuerat preparatū.
5 Reſponderunt pueri: Aman ſtat in atrio.
Dixítque rex: Ingrediatur.
6 Cúmque eſſet ingreſſus, ait illi: Quid debet
fieri viro, quem rex honorare deſiderat? Cogitans
autem in corde ſuo Aman, & reputans
quòd nullum alium rex, niſi ſe, vellet honorare,
C 7 Reſpōdit: Homo, quem rex honorare cupit,
8 Debet indui veſtibus regiis, & imponi ſuper
equum, qui de ſella regis eſt: & accipere
regium diadema ſuper caput ſuum,
9 Et primus de regiis principibus ac tyrannis
teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens
clamet, & dicat: Sic honorabitur, quemcumque
voluerit rex honorare.
10 Dixítque ei rex: Feſtina, & ſumpta ſtola
& equo, fac, ut locutus es, Mardochæo Judæo

qui ſedet ante fores palatij. Cave ne quidquam
de his, quæ locutus es, prætermittas.
11 Tulit itaque Aman ſtolam & equum, in-
dutúmque Mardochæum in platea civitatis, &
impoſitum equo præcedebat, atque clamabat:
Hoc honore condignus eſt, quemcumque rex
voluerit honorare.
12 Reverſúſque eſt Mardochæus ad januam D
palatij, & Aman feſtinavit ire in domum ſuam,
lugens & operto capite.
13 Narravítque Zares uxori ſuæ, & amicis
omnia quæ eveniſſent ſibi. Cui reſponderunt
ſapientes, quos habebat in conſilio, & uxor
ejus: Si de ſemine Judæorum eſt Mardochæus,
ante quem cadere cœpiſti, non poteris ei reſi-
ſtere, ſed cades in conſpectu ejus.
14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunu-
chi regis, & citò eum ad convivium, quod re-
gina paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Eſther in convivio regem jam exhilaratum pro ſua & populi vita precatur, & Aman Judæorum adverſarium accuſat; quem rex in cruce ab illo parata Mardochæo ſuſpendi jubet.

1 INtravit itaque rex & Aman, ut biberent A
cum regina.
2 Dixítque ei rex etiam ſecunda die, poſt-
quam vino incaluerat. Quæ eſt petitio tua Eſt-
her ut detur tibi? & quid vis fieri? etiam ſi di-
midiam partem regni mei petieris, impetrabis.
3 Ad quem illa reſpondit: Si inveni gratiam
in oculis tuis ô rex, & ſi tibi placet, dona mi-
hi animam meam, pro qua rogo, & populum
meum pro quo obſecro.
4 Traditi enim ſumus ego & populus meus, B
ut conteramur, jugulemur, & pereamus. At-

que utinam in ſervos & famulas venderemur:
eſſet tolerabile malum,& gemens tacerem:nunc
autem hoſtis noſter eſt, cujus crudelitas redun-
dat in regem.
5 Reſpondénſque rex Aſſuerus ait: Quis eſt
iſte, & cujus potentiæ, ut hæc audeat facere?
6 Dixítque Eſther: Hoſtis & inimicus no-
ſter peſſimus iſte eſt Aman. Quod ille audiens,
illicò obſtupuit, vultum regis ac reginæ ferre
non ſuſtinens.
C 7 Rex autem iratus ſurrexit, & de loco con-
vivij intravit in hortum arboribus conſitum.
Aman quoque ſurrexit ut rogaret Eſther regi-
nam pro anima ſua, intellexit enim à rege ſibi
paratum malum.
8 Qui cùm reverſus eſſet de horto nemori-
bus conſito, & intraſſet convivij locum, reperit
Aman ſuper lectulum corruiſſe, in quo jacebat
Eſther,& ait: Etiam reginā vult opprimere,me
præſente, in domo mea.Necdum verbum de ore
regis exierat, & ſtatim operuerunt faciem ejus.
D 9 Dixítque Harbona, unus de eunuchis, qui
ſtabant in miniſterio regis: En lignum, quod
paraverat Mardochæo, qui locutus eſt pro rege,
ſtat in domo Aman, habens altitudinis quin-
quaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite
eum in eo.
10 Suſpenſus eſt itaq; Aman in patibulo quod
paraverat Mardochæo: & regis ira quievit.

Caput VIII.

Eſther ſuffecto Mardochæo in locum Amanis, impetrat à rege ut ferales & veteres Aman literas novis irritet, & Judæis ſecuritatem, & ut ſe de ſuis inimicis ulciſcantur, unde maxima ubique lætitia exoritur.

A 1 DIe illo dedit rex Aſſuerus Eſther reginæ
domum Aman adverſarij Judæorum, &

Mardochæus ingreſſus eſt ante faciē regis. Confeſſa eſt enim ei Eſther quod eſſet patruus ſuus.
2 Tulítque rex annulum, quem ab Aman recipi juſſerat, & tradidit Mardochæo. Eſther autem conſtituit Mardochæum ſuper domum ſuam.
3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevítque, & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus peſſimas, quas excogitaverat contra Judæos, juberet irritas fieri.
4 At ille ex more ſceptrum aureum protendit manu, quo ſignum clementiæ monſtrabatur: illáque conſurgens ſtetit ante eum,
5 Et ait: Si placet regi, & ſi inveni gratiam in oculis ejus, & deprecatio mea non ei videtur eſſe contraria, obſecro, ut novis epiſtolis, veteres Aman litteræ, inſidiatoris & hoſtis Judæorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire præceperat, corrigantur. B
6 Quo modo enim potero ſuſtinere necem & interfectionem populi mei?
7 Reſpondítque rex Aſſuerus Eſther reginæ, & Mardochæo Judæo: Domum Aman conceſſi Eſther, & ipſum juſſi affigi cruci, quia auſus eſt manum mittere in Judæos.
8 Scribite ergo Judæis, ſicut vobis placet, regis nomine ſignantes litteras annulo meo. Hæc enim conſuetudo erat, ut epiſtolis, quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo ſignatæ erant, nemo auderet contradicere.
9 Accitíſque ſcribis & librariis regis (erat autem tempus tertij menſis, qui appellatur Siban) vigeſima & tertia die illius, ſcriptæ ſunt epiſtolæ, ut Mardochæus voluerat, ad Judæos, & ad principes, procuratoréſque & judices, qui C

centum viginti ſeptem provinciis ab India uſque ad Æthiopiam præſidebant; provinciæ atque provinciæ, populo & populo, juxta linguas & litteras ſuas, & Judæis, prout legere poterant, & audire.

10 Ipſæque epiſtolæ, quæ regis nomine mittebantur, annulo ipſius obſignatæ ſunt, & miſſæ per veredarios: qui per omnes provincias diſcurrentes, veteres litteras novis nuntiis prævenirent.

11 Quibus imperavit rex ut convenirent Judæos per ſingulas civitates, & in unum præciperent congregari, ut ſtarent pro animabus ſuis, & omnes inimicos ſuos, cum conjugibus ac liberis & univerſis domibus, interficerent atque delerent, & ſpolia eorum diriperent.

12 Et conſtituta eſt per omnes provincias una ultionis dies, id eſt, tertiadecima menſis duodecimi Adar.

D 13 Summáque epiſtolæ hæc fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regis Aſſueri ſubjacebant imperio, notum fieret, paratos eſſe Judæos ad capiendam vindictam de hoſtibus ſuis.

14 Egreſſique ſunt veredarij celeres nuntia perferentes, & edictum regis pependit in Suſan.

15 Mardochæus autem de palatio & de conſpectu regis egrediens, fulgebat veſtibus regiis, hyacinthinis videlicet & aëreis, coronam auream portans in capite, & amictus ſerico pallio atque purpureo. Omníſque civitas, exultavit, atque lætata eſt.

16 Judæis autem nova lux oriri viſa eſt, gaudium, honor, & tripudium.

17 Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis juſſa veniebant, mi-

ra exultatio, epulæ atque convivia, & feſtus dies: in tantum ut plures alterius gentis & ſectæ, eorum religioni & ceremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Judaici nominis terror invaſerat.

Caput IX.

Iudæi paſſim hoſtes ſuos eodem die quem ipſi Iudæorum cædi præſtituerant, trucidant; & ſuſpenſis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc eſt Sortium perpetuò ſolemnem Mardochæus inſtituit.

1 IGitur duodecimi menſis, quem Adar vocari A
ante jam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Judæis interfectio parabatur, & hoſtes eorũ inhiabant ſanguini, verſa vice Judæi ſuperiores eſſe cœperunt, & ſe de adverſariis vindicare.

2 Congregatíque ſunt per ſingulas civitates, oppida, & loca, ut extenderent manum contra inimicos & perſecutores ſuos. Nullúſque auſus eſt reſiſtere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat.

3 Nam & provinciarum judices, & duces, & procuratores, omníſque dignitas quæ ſingulis locis ac operibus præerat, extollebant Judæos timore Mardochæi:

4 Quem principem eſſe palatij, & plurimum B
poſſe cognoverant: fama quoque nominis ejus creſcebat quotidie, & per cunctorũ ora volitabat.

5 Itaque percuſſerunt Judæi inimicos ſuos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis quod ſibi paraverant facere:

6 In tantum ut etiam in Suſan quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitæ hoſtis Judæorum: quorum iſta ſunt nomina:

7 Pharſandatha, & Delphon, & Eſphatha,

8 Et Phoratha, & Adalia, & Aridatha,

9 Et Phermeſta, & Ariſai, & Aridai, & Jezatha.

10 Quos cum occidiſſent, prædas de ſubſtantiis eorum tangere noluerunt.

11 Statímque numerus eorum, qui occiſi erant in Suſan, ad regem relatus eſt.

C 12 Qui dixit reginæ: In urbe Suſan interfecerunt Judæi quingentos viros, & alios decem filios Aman: quantam putas eos exercere cædem in univerſis provinciis? Quid ultrà poſtulas, & quid vis ut fieri jubeam?

13 Cui illa reſpondit: Si regi placet, detur poteſtas Judæis, ut ſicut fecerunt hodie in Suſan, ſic & cras faciant, & decem filij Aman in patibulis ſuſpendantur.

14 Præcepítque rex ut ita fieret. Statímque in Suſan pependit edictum, & decem filij Aman ſuſpenſi ſunt.

15 Congregatis Judæis quartadecima die menſis Adar, interfecti ſunt in Suſan trecenti viri: nec eorum ab illis direpta ſubſtantia eſt.

16 Sed & per omnes provincias, quæ ditioni regis ſubjacebant, pro animabus ſuis ſteterunt Judęi, interfectis hoſtibus ac perſecutoribus ſuis: in tantum ut ſeptuaginta quinque millia occiſorum implerentur, & nullus de ſubſtantiis eorum quidquam contingeret.

17 Dies autem tertiuſdecimus menſis Adar, primus apud omnes interfectionis fuit: & quartadecima die cædere deſierunt. Quem conſtituerunt eſſe ſolemnem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atq; conviviis.

D 18 At hi qui in urbe Suſan cædem exercuerant tertiodecimo & quartodecimo die ejuſdem mẽſis in cæde verſati ſunt: quintodecimo autem die percutere deſierunt. Et idcircò eumdem diem conſtituerunt ſolemnem epularum atq; lætitiæ.

19 Hi

19 Hi verò Judæi, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartum decimum diem menſis Adar conviviorum & gaudij decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant ſibi mutuò partes epularum & ciborum.

20 Scripſit itaque Mardochæus omnia hæc, & litteris comprehenſa miſit ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino poſitis, quàm procul,

21 Ut quartamdecimam & quintamdecimã diem menſis Adar pro feſtis ſuſciperẽt, & revertente ſemper anno ſolemni celebrarent honore: E

22 Quia in ipſis diebus ſe ulti ſunt Judæi de inimicis ſuis, & luctus atque triſtitia in hilaritatem gaudiúmque converſa ſunt, eſſéntque dies iſti epularum atque lætitiæ, & mitterent ſibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuſcula largirentur.

23 Suſceperúntque Judæi in ſolemnem ritum cuncta quæ eo tempore facere cœperant, & quæ Mardochæus litteris facienda mandaverat.

24 Aman enim, filius Amadathi ſtirpis Agag, hoſtis & adverſarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos, atque deleret: & miſit phur, quod noſtra lingua vertitur in ſortem.

25 Et poſteà ingreſſa eſt Eſther ad regem, obſecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat, reverteretur in caput ejus. Denique & ipſum & filios ejus affixerunt cruci,

26 Atque ex illo tempore dies iſti appellati ſunt phurim, id eſt, ſortium, eò quòd phur, id eſt, ſors, in urnam miſſa fuerit. Et cuncta quæ

geſta ſunt, epiſtolæ, id eſt libri hujus, volumine continentur:

27 Quæque ſuſtinuerunt, & quæ deinceps immutata ſunt ſuſceperunt Judæi ſuper ſe & ſemen ſuum, & ſuper cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies abſque ſolemnitate tranſigere: quod ſcriptura teſtatur, & certa expetunt tempora, annis ſibi jugiter ſuccedentibus.

G 28 Iſti ſunt dies, quos nulla umquam delebit oblivio: & per ſingulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrabunt: nec eſt ulla civitas, in qua dies phurim, id eſt ſortium, non obſerventur à Judæis, & ab eorum progenie, quæ his ceremoniis obligata eſt.

29 Scripſerúntque Eſther regina filia Abihail & Mardochæus Judæus etiam ſecundam epiſtolam, ut omni ſtudio dies iſta ſolemnis ſanciretur in poſterum.

30 Et miſerunt ad omnes Judæos, qui in centum vigintiſeptem provinciis regis Aſſueri verſabantur, ut haberent pacem, & ſuſciperent veritatem,

31 Obſervantes Dies ſortium, & ſuo tempore cum gaudio celebrarent: ſicut conſtituerant Mardochæus & Eſther, & illi obſervanda ſuſceperunt à ſe, & à ſemine ſuo, jejunia & clamores, & Sortium dies,

32 Et omnia, quæ libri hujus, qui vocatur Eſther, hiſtoria continentur.

Caput X.

Somnij Mardochai declaratio, de reducto Judeorum populo in libertatem.

A 1 Rex verò Aſſuerus, omnem terram & cunctas maris inſulas fecit tributarias:

2 Cujus fortitudo & imperium, & dignitas
atque ſublimitas, qua exaltavit Mardochæum,
ſcripta ſunt in libris Medorum, atque Perſarum:
3 Et quomodo Mardochæus Judaici generis
ſecundus à rege Aſſuero fuerit: & magnus
apud Judæos, & acceptabilis plebi fratrum ſuorum,
quærens bono populo ſuo, & loquens
ea quæ ad pacem ſeminis ſui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expreſſi. Hæc autem, quæ ſequuntur, ſcripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim poſt finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta conſuetudinem noſtram obelo, id eſt, veru prænotavimus.

4 Dixítque Mardochæus: A Deo facta ſunt B
iſta.
5 Recordatus ſum ſomnij, quod videram,
hæc eadem ſignificantis: nec eorum quidquam
irritum fuit.
6 Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in
lucem ſolémque converſus eſt, & in aquas plurimas
redundavit: Eſther eſt, quam rex accepit
uxorem, & voluit eſſe reginam.
7 Duo autem dracones: ego ſum, & Aman.
8 Gentes, quæ convenerant, hi ſunt, qui
conati ſunt delere nomen Judæorum.
9 Gens autem mea: Iſraël eſt, quæ clamavit C
ad Dominum, & ſalvum fecit Dominus populum
ſuum: liberavítque nos ab omnibus malis,
& fecit ſigna magna atq; portenta inter Gentes:
10 Et duas ſortes eſſe præcepit, unam Populi
Dei, & alteram cunctarum Gentium.
11 Venítque utraque ſors in ſtatutum ex illo
jam tépore diem coram Deo univerſis gentibus:
12 Et recordatus eſt Dominus populi ſui, D
ac miſertus eſt hereditatis ſuæ.

13 Et obſervabuntur dies iſti in menſe Adar;
quartadecima & quintadecima die ejuſdem
menſis, cum omni ſtudio & gaudio in unum
cœtum populi congregati, in cunctas deinceps
generationes populi Iſraël.

Caput XI.

Somnium Mardochæi.

A 1 Anno quarto regnantibus Ptolemæo &
Cleopatra, attulerunt, Doſitheus, qui
ſe Sacerdotem & Levitici generis ferebat, &
Ptolemæus filius ejus, hanc epiſtolam phurim,
quam dixerunt interpretatum eſſe Lyſimachum
Ptolemæi filium in Jeruſalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

B 2 Anno ſecundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die menſis Niſan, vidit ſomnium Mardochæus filius Jairi, filij Semei, filij Cis, de tribu Benjamin:
3 Homo Judæus, qui habitabat in urbe Suſis, vir magnus, & inter primos aulæ regiæ.
* 4. 4 * Erat autem de eo numero captivorum,
Reg. quos tranſtulerat Nabuchodonoſor rex Babylo-
24. d. nis de Jeruſalem cum Jeconia rege Juda?
15. Sup. 5 Et hoc ejus ſomnium fuit: Apparuerunt
2. a. 6. voces, & tumultus, & tonitrua, & terræ motus, & conturbatio ſuper terram:
6 Et ecce duo dracones magni, paratique contra ſe in prælium.
7 Ad quorum clamorem cunctæ cõcitatæ ſunt nationes, ut pugnarent contra gentem juſtorum.
8 Fuitque dies illa tenebrarum & diſcriminis, tribulationis & anguſtiæ, & ingens formido ſuper terram.
9 Conturbatáque eſt gens juſtorum timen-

tium mala ſua, & præparata ad mortem:
10 Clamaveruntque ad Deum: & illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit.
11 Lux & ſol ortus eſt, & humiles exaltati ſunt, & devoraverunt inclytos.
12 Quod cùm vidiſſet Mardochæus, & ſurrexiſſet de ſtrato, cogitabat quid Deus facere vellet, & fixum habebat in animo ſcire cupiens quid ſignificaret ſomnium.

CAPUT XII.

Manifeſtatio inſidiarum eunuchorum in regem à Mardochæo, ex ſecundo capite repetita.

1 MOrabatur autem eo tempore in aula re- A
gis, cum Bagatha & Thara eunuchis *Supr.*
regis, qui janitores erant palatij. *2. d. 21. 6.*
2 Cùmque intellexiſſet cogitationes eorum, *&. 2.*
& curas diligentiùs pervidiſſet, didicit quòd B
conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit ſuper eo regi.
3 Qui de utroque habita quæſtione, confeſſos juſſit duci ad mortem.
4 Rex autem quod geſtum erat, ſcripſit in C
commentariis: ſed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit.
5 Præcepitque ei rex, ut in aula palatij moraretur, datis ei pro delatione muneribus:
6 Aman verò filius Amadathi bugæus, erat glorioſiſſimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucuſque procemium.

Quæ ſequuntur, in eo loco poſita erant, ubi ſcriptum eſt in volumine.

Et diripuerunt bona, vel ſubſtantias eorum.

Quæ in ſola vulgata editione reperimus.

Epiſtolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epiſtolæ regiæ, quam miſit Aman ad principes provinciarum ſuper cæde Iudæorum, & Mardochæi oratio pro eorum liberatione.

A 1 REx maximus Artaxerxes ab India uſque
Æthiopiam, centum vigintiſeptem
provinciarum principibus & ducibus, qui
ejus imperio ſubjecti ſunt, ſalutem.
2 Cùm plurimis gentibus imperarem, &
univerſum orbem meæ ditioni ſubjugaſſem,
volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine,
ſed clementia & lenitate gubernare ſubjectos,
ut abſque ullo terrore vitam ſilentio tranſigentes,
optata cunctis mortalibus pace fruerentur.
3 Quærente autem me à conſiliariis meis,
quomodo poſſet hoc impleri, unus qui ſapientia
& fide ceteros præcellebat, & erat poſt
regem ſecundus, Aman nomine,
B 4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum
eſſe diſperſum, qui novis uteretur legibus,
& contra omnium Gentium conſuetudinem
faciens, Regum juſſa contemneret, &
univerſarum concordiam nationum ſua diſſenſione
violaret.
5 Quod cùm didiciſſemus, videntes unam
gentem rebellem adverſus omne hominum genus
perverſis uti legibus, noſtríſque juſſionibus
contraïre, & turbare ſubjectarum nobis
provinciarum pacem atque concordiam,
6 Juſſimus, ut quoſcumque Aman, qui omnibus
provinciis præpoſitus eſt, & ſecundus à
rege, & quem patris loco colimus, monſtraverit;
cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis
ſuis: nullúſque eorum miſereatur, quarta-

decima die duodecimi mẽſis Adar anni præſẽtis:
7 Ut nefarij homines uno die ad inferos deſ- C
cendentes, reddant imperio noſtro pacem,
quam turbaverant.

Hucuſque exemplar epiſtolæ.
Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, ubi legitur.

Pergénſque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Eſther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 Mardochæus autem deprecatus eſt Dominum, memor omnium operum ejus,
9 Et dixit: Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris, ſalvare Iſraël:
10 Tu feciſti cœlum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur.
11 Dominus omnium es, nec eſt qui reſiſtat majeſtati tuæ.
12 Cuncta noſti, & ſcis, quia non pro ſuper- D
bia & contumelia, & aliqua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman ſuperbiſſimum,
13 (Libenter enim pro ſalute Iſraël etiam veſtigia pedum ejus deoſculari paratus eſſem,)
14 Sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quempiam adorarem excepto Deo meo.
15 Et nunc Domine rex Deus Abraham, miſerere populi tui, quia volunt nos inimici noſtri perdere, & hereditatem tuam delere.
16 Ne deſpicias partem tuam, quam redemiſti tibi de Ægypto.
17 Exaudi deprecationem meam, & propitius

eſto ſorti & funiculo tuo: & converte luctum
noſtrum in gaudiũ,ut viventes laudemus nomen
tuum Domine, & ne claudas ora te canentium.

18 Omnis quoque Iſraël pari mente & ob-
ſecratione clamavit ad Dominum, eò quòd eis
certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Plangit Eſther, Deum in ſpiritu humilitatis obſecrans.

A 1 ESther quoque regina confugit ad Domi-
num, pavens periculum, quod imminebat.
2 Cúmque depoſuiſſet veſtes regias, fletibus
& luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro un-
guentis variis, cinere & ſtercore implevit ca-
put, & corpus ſuum humiliavit jejuniis: om-
niáque loca, in quibus anteà lætari conſueverat,
crinium laceratione complevit.
3 Et deprecabatur Dominum Deum Iſraël,
dicens: Domine mi, qui rex noſter es ſolus, ad-
juva me ſolitariam, & cujus præter te nullus eſt
auxiliator alius.
4 Periculum meum in manibus meis eſt.
* Deut. 5 * Audivi à patre meo, quòd tu Domine
4. c. 20 tuliſſes Iſraël de cunctis Gentibus, & patres
e. 34. noſtros ex omnibus retrò majoribus ſuis, ut poſ-
32. b. ſideres hereditatem ſempiternam, feciſtíque eis
9. B ſicut locutus es.
6 Peccavimus in conſpectu tuo, & idcircò
tradidiſti nos in manus inimicorum noſtrorum:
7 Coluimus enim deos eorum. Juſtus es Dñe:
8 Et nunc non eis ſufficit, quòd duriſſima
nos opprimunt ſervitute, ſed robur manuum
ſuarum, idolorum potentiæ deputantes,
9 Volunt tua mutare promiſſa, & delere he-
reditatem tuam, & claudere ora laudantium te,
atque extinguere gloriam templi & altaris tui,

10 Ut aperiant ora Gentium, & laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in ſempiternum.

11 Ne tradas Domine ſceptrum tuum his, qui non ſunt, ne rideant ad ruinam noſtram: ſed converte conſilium eorum ſuper eos, & eum, qui in nos cœpit ſævire, diſperde. C

12 Memento Domine, & oſtende te nobis in tempore tribulationis noſtræ, & da mihi fiduciam Dñe rex deorum, & univerſæ poteſtatis:

13 Tribue ſermonem compoſitum in ore meo in conſpectu leonis, & transfer cor illius in odium hoſtis noſtri, ut & ipſe pereat, & ceteri qui ei conſentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nullum aliud auxilium habentem, niſi te, Domine, qui habes omnium ſcientiam,

15 Et noſti quia oderim gloriam iniquorum, & deteſter cubile incircumciſorum, & omnis alienigenæ.

16 Tu ſcis neceſſitatem meam, quòd abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij mei. D

17 Et quòd non comederim in menſa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinum libaminum:

18 Et numquam lætata ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum uſque in præſentem diem, niſi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis ſuper omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam ſpem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me à timore meo.

CAPUT XV.

Mandante Mardochæo, intrat Eſther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

A 1 ET mandavit ei (haud dubium quin Eſther Mardochæus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo ſuo & pro patria ſua.

2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita ſis in manu mea, quia Aman ſecundus à rege locutus eſt contra nos in mortẽ:

3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt.

4 Die autem tertio depoſuit veſtimenta ornatus ſui, & circumdata eſt gloria ſua.

B 5 Cúmque regio fulgeret habitu, & invocaſſet omnium rectorem & ſalvatorem Deum, aſſumpſit duas famulas,

6 Et ſuper unam quidem innitebatur, quaſi præ deliciis & nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens:

7 Altera autem famularum ſequebatur dominam, defluentia in humũ indumenta ſuſtentans.

8 Ipſa autem roſeo colore vultum perfuſa, & gratis ac nitentibus oculis, triſtem cælabat animum, & nimio timore contractum.

9 Ingreſſa igitur cuncta per ordinem oſtia, ſtetit contra regem, ubi ille reſidebat ſuper ſolium regni ſui, indutus veſtibus regiis, auróque fulgens, & pretioſis lapidibus, erátque terribilis aſpectu.

C 10 Cúmque elevaſſet faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicaſſet, regina corruit, & in pallorem colore mutato, laſſum ſuper ancillulam reclinavit caput.

11 Convertítque Deus ſpiritum regis in manſuetudinem, & feſtinus ac metuens exilivit de ſolio, & ſuſtentans eam ulnis ſuis, donec rediret ad ſe, his verbis blandiebatur:

12 Quid habes Eſther? Ego ſum frater tuus, noli metuere.

13 Non morieris: non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt.

14 Accede igitur, & tange ſceptrum.

15 Cúmque illa reticeret, tulit auream vir- D
gam, & poſuit ſuper collum ejus, & oſculatus eſt eam, & ait: Cur mihi non loqueris?

16 Quæ reſpondit: Vidi te domine quaſi Angelum Dei, & conturbatum eſt cor meum præ timore gloriæ tuæ.

17 Valdè enim mirabilis es domine, & facies tua plena eſt gratiarum.

18 Cúmque loqueretur, rurſus corruit, & pænè exanimata eſt.

19 Rex autem turbabatur, & omnes miniſtri ejus conſolabantur eam.

CAPUT XVI.

Aſſueri epiſtola pro Judæorum ſalute cum inimicorum ſuorum interemptione, ad ſingulas regni provincias, irritando epiſtolam miſſam ab Aman.

Exemplar epiſtolæ regis Artaxerxis, quam pro Judæis ad totas regni ſui provincias miſit: quod & ipſum in Hebraico volumine non habetur.

1 REx magnus Artaxerxes ab India uſque A
Æthiopiam, centum vigintiſeptem pro- *Sup.*
vinciarum ducibus ac principibus, qui noſtræ *11.a.2.*
juſſioni obediunt, ſalutem dicit.

2 Multi bonitate principum, & honore qui in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam:

3 Et non ſolùm ſubjectos regibus nituntur

opprimere, ſed datam ſibi gloriam non ferentes, in ipſos, qui dederunt, moliuntur inſidias.

4 Nec contenti ſunt gratias non agere beneficiis, & humanitatis in ſe jura violare, ſed Dei quoque cuncta cernentis arbitrantur ſe poſſe fugere ſententiam.

5 Et in tantum veſaniæ proruperunt, ut eos, qui credita ſibi officia diligenter obſervant, & ita cuncta agunt ut omnium laude digni ſint, mendaciorum cuniculis conentur ſubvertere,

B 6 Dum aures principum ſimplices, & ex ſua natura alios æſtimantes, callida fraude decipiunt.

7 Quæ res & ex veteribus probatur hiſtoriis, & ex his quæ geruntur quotidie, quomodo malis quorumdam ſuggeſtionibus regum ſtudia depraventur.

8 Unde providendum eſt paci omnium provinciarum.

9 Nec putare debetis, ſi diverſa jubeamus, ex animi noſtri venire levitate, ſed pro qualitate & neceſſitate temporum, ut reipublicæ poſcit utilitas, ferre ſententiam.

10 Et ut manifeſtiùs, quod dicimus, intelligatis; * Aman filius Amadathi, & animo & gente Macedo, alienúſque à Perſarum ſanguine, & pietatem noſtram ſua crudelitate commaculans, peregrinus à nobis ſuſceptus eſt:

* Sup. 3. 4. 1.

11 Et tantam in ſe expertus humanitatem, ut pater noſter vocaretur, & adoraretur ab omnibus poſt regem ſecundus:

12 Qui in tantum arrogantiæ tumorem ſublatus eſt, ut regno privare nos niteretur & ſpiritu.

C 13 Nam Mardochæum, cujus fide & beneficiis vivimus, & conſortem regni noſtri Eſther, cum omni gente ſua, nobis quibuſdam atque

inauditis machinis expetivit in mortem.

14 Hoc cogitans, ut illis interfectis, inſidiaretur noſtræ ſolitudini, & regnum Perſarum transferret in Macedonas.

15 Nos autem, à peſſimo mortalium Judæos neci deſtinatos, in nullâ penitus culpa reperimus, ſed econtrariò juſtis utentes legibus,

16 Et filios altiſſimi & maximi, ſempérque viventis Dei, cujus beneficio & patribus noſtris & nobis regnum eſt traditum, & uſque hodie cuſtoditur.

17 Unde eas litteras, quas ſub nomine noſtro ille direxerat, ſciatis eſſe irritas.

18 Pro quo ſcelere ante portas hujus urbis, id eſt, Suſan, & ipſe qui machinatus eſt, & omnis cognatio ejus pendet in patibulis: non nobis, ſed Deo reddente ei quod meruit.

19 Hoc autem edictum, quod nunc mittimus, in cunctis urbibus proponatur, ut liceat Judæis uti legibus ſuis. D

20 Quibus debetis eſſe adminiculo, ut eos, qui ſe ad necem eorum paraverant, poſſint interficere tertiadecima die menſis duodecimi, qui vocatur Adar.

21 Hanc enim diem, Deus omnipotens, mœroris & luctus, eis vertit in gaudium.

22 Unde & vos, inter ceteros feſtos dies hanc habetote diem, & celebrate eam cum omni lætitia, ut & in poſterum cognoſcatur,

23 Omnes, qui fideliter Perſis obediunt, dignam pro fide recipere mercedem: qui autem inſidiantur regno eorum, perire pro ſcelere.

24 Omnis autem provincia & civitas, quæ noluerit ſolemnitatis hujus eſſe particeps, gladio & igne pereat, & ſic deleatur, ut non ſo-

lùm hominibus, ſed etiam beſtiis invia ſit in ſempiternum, pro exemplo contemptus, & inobedientiæ.

LIBER JOB.

Caput Primum.

Job ſanctus & dives, pro filiis viciſſim convivia celebrantibus Domino ſacrificat, cujus poſſeſſiones petenti ſatanæ Dominus diripiendas exponit, per quem perdita omni illius ſubſtantia, interemptiſque filiis, ipſe cum ſignis mœſtitiæ patiens, in Dei laudes prorumpit.

A 1 VIR erat in Terra Hus, nomine
Job, & erat vir ille ſimplex,
& rectus, ac timens Deum,
& recedens à malo:
2 Natique ſunt ei ſeptem
C filij, & tres filiæ.
3 Et fuit poſſeſſio ejus, ſeptem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ aſinæ, ac familia multa nimis: erátque vir ille magnus inter omnes Orientales.
4 Et ibant filij ejus, & faciebant convivium per domos, unuſquiſque in die ſuo. Et mittentes vocabant tres ſorores ſuas ut comederent & biberent cum eis.
5 Cúmque in orbem tranſiſſent dies convivij, mittebat ad eos Job, & ſanctificabat illos, conſurgénſque diluculo offerebat holocauſta pro ſingulis. Dicebat enim: Ne fortè peccaverint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus ſuis. Sic faciebat Job cunctis diebus.
B 6 Quadam autem die, cùm veniſſent filij Dei ut aſſiſterent coram Domino, adfuit inter eos etiam ſatan.

7 Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui reſpondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

8 Dixítque Dominus ad eum: Numquid conſideraſti ſervum meum Job, quòd non ſit ei ſimilis in terra, homo ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo?

9 Cui reſpondens ſatan, ait: Numquid Job fruſtrà timet Deum?

10 Nónne tu vallaſti eum, ac domum ejus, universámque ſubſtantiam per circuitum, operibus manuum ejus benedixiſti, & poſſeſſio ejus crevit in terra?

11 Sed extende paululùm manum tuam, & tange cuncta quæ poſſidet, niſi in faciem benedixerit tibi.

12 Dixit ergo Dominus ad ſatan: Ecce, univerſa quæ habet, in manu tua ſunt: tantùm in C
eum ne extendas manum tuam. Egreſſúſque eſt ſatan à facie Domini.

13 Cùm autem quadam die filij & filiæ ejus comederent & biberent vinum in domo fratris ſui primogeniti,

14 Nuntius venit ad Job, qui diceret: Boves arabant, & aſinæ paſcebantur juxta eos,

15 Et irruerunt Sabæi, tulerúntque omnia, & pueros percuſſerunt gladio, & evaſi ego ſolus ut nuntiarem tibi.

16 Cúmque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit è cælo, & tactas oves puerórſque conſumpſit, & effugi ego ſolus ut nuntiarem tibi.

17 Sed & illo adhuc loquente, venit alius, D
& dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, & invaſerunt camelos, & tulerunt eos, necnon &

pueros percuſſerunt gladio, & ego fugi ſolus
ut nuntiarem tibi.
18 Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filiis tuis & filiabus veſcentibus & bibentibus vinũ in domo fratris ſui primogeniti,
19 Repentè ventus vehemens irruit à regione deſerti, & concuſſit quatuor angulos domus, quæ corruens oppreſſit liberos tuos, & mortu is ſunt, & effugi ego ſolus ut nuntiarem tibi.
20 Tunc ſurrexit Job, & ſcidit veſtimenta ſua, & tonſo capite corruens in terram, adoravit,
* Eccle 5. c. 14 I. Timoth. 6. b. 7. 21 Et dixit: * Nudus egreſſus ſum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum.
22 In omnibus his non peccavit Job labiis ſuis, neque ſtultum quid contra Deum locutus eſt.

Caput II.

Satanas obtenta à Deo facultate, percutit Job ulcere peſſimo; cui etiam propria uxor inſultat: tres autem ipſius amici eum viſitantes, ſeptem diebus compatientes in terra cum eo taciti ſedent.

A 1 Factum eſt autem, cùm quadam die veniſſent filij Dei, & ſtarent coram Domino, veniſſet quoque ſatan inter eos, & ſtaret in conſpectu ejus,
2 Ut diceret Dominus ad ſatan: Unde venis? Qui reſpondens ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.
3 Et dixit Dominus ad ſatan: Numquid conſideraſti ſervum meum Job: quòd non ſit ei ſimilis in terra, vir ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commoviſti me adverſus eum, ut affligerem eum fruſtrà.

4 Cui reſpondens ſatan,ait: Pellem pro pelle, B
& cuncta quæ habet homo,dabit pro anima ſua:

5 Alioquin mitte manum tuam, & tange os
ejus & carnem, & tunc videbis quòd in faciem
benedicat tibi.

6 Dixit ergo Dominus ad ſatan: Ecce in ma-
nu tua eſt, verumtamen animam illius ſerva.

7 Egreſſus igitur ſatan à facie Domini, per-
cuſſit Job ulcere peſſimo, à planta pedis uſque
ad verticem ejus:

8 Qui teſta ſaniem radebat, ſedens in ſter-
quilinio.

9 Dixit autem illi uxor ſua: Adhuc tu perma- C
nes in ſimplicitate tua? benedic Deo & morere.

10 Qui ait ad illam: Quaſi una de ſtultis
mulieribus locuta es. ſi bona ſuſcepimus de
manu Dei, mala quare non ſuſcipiamus? In
omnibus his non peccavit Job labiis ſuis.

11 Igitur audientes tres amici Job omne ma-
lum quod accidiſſet ei,venerunt ſinguli de loco
ſuo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites,&
Sophar Naamathites.Condixerant enim,ut pari-
ter venientes viſitarent eum, & conſolarentur.

12 Cúmque elevaſſent procul oculos ſuos, D
non cognoverunt eum, & exclamantes plora-
verunt, ſciſsíſque veſtibus ſparſerunt pulverem
ſuper caput ſuum in cælum.

13 Et ſederunt cum eo in terra ſeptem diebus
& ſeptem noctibus,& nemo loquebatur ei ver-
bum: videbant enim dolorem eſſe vehementem.

CAPUT III.

Job laxatis natura habenis,maledicit diei nativitatis ſua præſentique vita, oſtendens mortalium miſerias, & à quot malis liberatur qui hac luce ſtatim privatus eſt.

1 POſt hæc aperuit Job os ſuum, & maledi- A
xit diei ſuo,

2 Et locutus eſt.
*Ier. 20. d. 14. 3 * Pereat dies in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt: Conceptus eſt homo.
4 Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus deſuper, & non illuſtretur lumine.
5 Obſcurent eum tenebræ,& umbra mortis, occupet eum caligo,& involvatur amaritudine.
6 Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in menſibus.
7 Sit nox illa ſolitaria nec laude digna:
B 8 Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare Leviathan:
9 Obtenebrentur ſtellæ caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum ſurgentis auroræ:
10 Quia non concluſit oſtia ventris, qui portavit me, nec abſtulit mala ab oculis meis.
11 Quare non in vulva mortuus ſum, egreſſus ex utero non ſtatim perij?
12 Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?
C 13 Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerem:
14 Cum regibus & conſulibus terræ, qui ædificant ſibi ſolitudines:
15 Aut cum principibus, qui poſſident aurum, & replent domos ſuas argento:
16 Aut ſicut abortivum abſconditum non ſubſiſterem, vel qui concepti non viderunt lucem.
17 Ibi impij ceſſaverunt à tumultu, & ibi requieverunt feſſi robore.
18 Et quondam vincti pariter ſine moleſtia, non audierunt vocem exactoris.
19 Parvus & magnus ibi ſunt, & ſervus liber à domino ſuo.

20 Quare miſero data eſt lux, & vita his, qui D
in amaritudine animæ ſunt?
21 Qui expectant mortem, & non venit,
quaſi effodientes theſaurum:
22 Gaudéntque vehementer cùm invenerint
ſepulchrum.
23 Viro cujus abſcondita eſt via, & circumdedit
eum Deus tenebris?
24 Antequam comedam ſuſpiro: & tamquam
inundantes aquæ, ſic rugitus meus:
25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi:
& quod verebar accidit.
26 Nónne diſſimulavit nónne ſilui? nónne
quievi? & venit ſuper me indignatio.

CAPUT IV.

Eliphaz arguit Job impatientiæ: conatúrque ei perſuadere quòd propter peccata ſua flagelletur à Deo, qui innocenti adverſa non immittit.

1 RESpondens autem Eliphaz Themanites, A
dixit:
2 Si cœperimus loqui tibi, forſitan moleſtè
accipies, ſed conceptum ſermonem tenere quis
poterit?
3 Ecce docuiſti multos, & manus laſſas roboraſti:
4 Vacillantes confirmaverunt ſermones tui,
& genua trementia confortaſti:
5 Nunc autem venit ſuper te plaga, & defeciſti: B
tetigit te, & conturbatus es.
6 Ubi eſt timor tuus, fortitudo tua, patientia
tua, & perfectio viarum tuarum?
7 Recordare obſecro te, quis umquam innocens
periit? aut quando recti deleti ſunt?
8 Quin potiùs vidi eos, qui operantur iniquitatem,
& ſeminant dolores, & metunt eos,

9 Flante Deo periiſſe, & ſpiritu iræ ejus eſſe
conſumptos:

10 Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes
catulorum leonum contriti ſunt.

C 11 Tigris periit, eò quòd non haberet præ-
dam, & catuli leonis diſſipati ſunt.

12 Porro ad me dictum eſt verbum abſcon-
ditum, & quaſi furtivè ſuſcepit auris mea ve-
nas ſuſurri ejus.

13 In horrore viſionis nocturnæ, quando ſo-
let ſopor occupare homines:

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia oſ-
ſa mea perterrita ſunt:

15 Et cùm ſpiritus me præſente tranſiret, in-
horruerunt pili carnis meæ.

16 Stetit quidam, cujus non agnoſcebam
vultum, imago coram oculis meis, & vocem
quaſi auræ lenis audivi.

D 17 * Numquid homo, Dei comparatione ju-
* *Inf.* ſtificabitur, aut factore ſuo purior erit vir.
25. a. 18 * Ecce qui ſerviunt ei, non ſunt ſtabiles:
4. * *Inf.* & in angelis ſuis reperit pravitatem:
15. b. 19 Quantò magis hi qui habitant domos lu-
1. Pet 2. teas, qui terrenum habent fundamentum, con-
a. 4. ſumentur velut à tinea?
Iudæ 20 De manè uſque ad veſperam ſuccidentur:
b. 6. & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.

21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex
eis: morientur, & non in ſapientia.

CAPUT V.

Eliphaz rurſum arguit Iob iniquitatis, quòd nemo ſine culpa ſua à Deo puniatur: ideóque hortatur Iob ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi proſpera pollicetur ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

A 1 VOca ergo, ſi eſt qui tibi reſpondeat, &
ad aliquem ſanctorum convertere.

2 Verè ſtultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia.
3 Ego vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus ſtatim.
4 Longè fient filij ejus à ſalute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.
5 Cujus meſſem famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes divitias ejus.
6 Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo non oritur dolor.
7 Homo naſcitur ad laborẽ,& avis ad volatum. B
8 Quamobrem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:
9 Qui facit magna & inſcrutabilia & mirabilia abſque numero:
10 Qui dat pluviam ſuper faciem terræ, & irrigat aquis univerſa:
11 Qui ponit humiles in ſublime, & mœrentes erigit ſoſpitate:
12 Qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod cœperant:
13 * Qui apprehendit ſapientes in aſtutia C
eorum, & conſilium pravorum diſſipat: * 1.
14 Per diem incurrent tenebras, & quaſi in Cor.
nocte ſic palpabunt in meridie. 3. d.
15 Porrò ſalvum faciet egenum à gladio oris 19.
eorum, & de manu violenti pauperem.
16 Et erit egeno ſpes, iniquitas autem contrahet os ſuum.
17 Beatus homo, qui corripitur à Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes:
18 Quia ipſe vulnerat, & medetur: percutit, & manus ejus ſanabunt.

19 In ſex tribulationibus liberabit te, & in
ſeptima non tanget te malum.

20 In fame eruet te de morte, & in bello
de manu gladij.

D 21 A flagello linguæ abſcondêris, & non ti-
mebis calamitatem cùm venerit.

22 In vaſtitate & fame ridebis, & beſtias
terræ non formidabis.

23 Sed cum lapidibus regionum pactum
tuum, & beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.

24 Et ſcies quòd pacem habeat tabernacu-
lum tuum, & viſitans ſpeciem tuam, non pec-
cabis.

25 Scies quoque quoniam multiplex erit ſe-
men tuum, & progenies tua quaſi herba terræ.

26 Ingredieris in abundantia ſepulchrum,
ſicut infertur acervus tritici in tempore ſuo.

27 Ecce, hoc, ut inveſtigavimus, ita eſt:
quod auditum mente pertracta.

CAPUT VI.

Oſtendit Iob ſe longè graviora pati quàm meritus ſit, conquerens ſe ab amicis deſeri, graviter arguens, & hos tres qui ad ſe venerant, ipſum conſolaturi; ac ſe æquoque patienter audiri petit.

A 1 RESpondens autem Job, dixit:
2 Utinam appenderentur peccata mea,
quibus iram merui: & calamitas, quam patior,
in ſtatera.

3 Quaſi arena maris hæc gravior appareret:
unde & verba mea dolore ſunt plena:

4 Quia ſagittæ Domini in me ſunt, quarum
indignatio ebibit ſpiritum meum, & terrores
Domini militant contra me.

5 Numquid rugiet onager cùm habuerit her-
bam? aut mugiet bos cùm ante præſepe plenum
ſteterit?

6 Aut poterit comedi inſulſum, quod non B
eſt ſale conditum? aut poteſt aliquis guſtare,
quod guſtatum affert mortem?

7 Quæ priùs nolebat tangere anima mea,
nunc præ anguſtia, cibi mei ſunt.

8 Quis det ut veniat petitio mea: & quod ex-
pecto, tribuat mihi Deus?

9 Et qui cœpit, ipſe me conterat: ſolvat
manum ſuam, & ſuccîdat me?

10 Et hæc mihi ſit conſolatio, ut affligens
me dolore, non parcat, nec contradicam ſer-
monibus Sancti.

11 Quæ eſt enim fortitudo mea ut ſuſtineam?
aut quis finis meus, ut patienter agam?

12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea,
nec caro mea ænea eſt.

13 Ecce, non eſt auxilium mihi in me, & ne- C
ceſſarij quoque mei receſſerunt à me.

14 Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam,
timorem Domini derelinquit.

15 Fratres mei præterierunt me ſicut tor-
rens qui raptim tranſit in convallibus.

16 Qui timent pruinam, irruet ſuper eos nix.

17 Tempore, quo fuerint diſſipati, peri-
bunt: ut incaluerit, ſolventur de loco ſuo.

18 Involutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum:
ambulabunt in vacuum, & peribunt.

19 Conſiderate ſemitas Thema, itinera Sa-
ba, & expectate pauliſper.

20 Confuſi ſunt, quia ſperavi: venerunt quo-
que uſque ad me, & pudore cooperti ſunt.

21 Nunc veniſtis: & modò videntes pla-
gam meam timetis.

22 Numquid dixi: Afferte mihi, & de ſub-
ſtantia veſtra donate mihi?

D 23 Vel, Liberate me de manu hoſtis, & de
manu robuſtorum eruite me?

24 Docete me, & ego tacebo: & ſiquid for-
tè ignoravi, inſtruite me.

25 Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis,
cum è vobis nullus ſit qui poſſit arguere me?

26 Ad increpandum tantum eloquia concin-
natis, & in ventum verba profertis.

27 Super pupillum irruitis, & ſubvertere ni-
timini amicum veſtrum:

28 Verumtamen quod cœpiſtis explete: præ-
bete aurem, & videte an mentiar.

29 Reſpondete obſecro abſque contentione:
& loquentes id quod juſtum eſt, judicate.

30 Et non invenietis in lingua mea iniquita-
tem, nec in faucibus meis ſtultitia perſonabit.

Caput VII.

Job humanæ vitæ ſuáſque calamitates varias explicat, nec reditum ſibi fore veriſimilem ad præſentis vitæ felicitatem: petit quoque à Deo liberari à miſeriis, admirans Dei erga miſerum hominem providentiam.

A 1 Militia eſt vita hominis ſuper terram: &
ſicut dies mercenarij, dies ejus.

2 Sicut ſervus deſiderat umbram, & ſicut
mercenarius præſtolatur finem operis ſui:

3 Sic & ego habui menſes vacuos, & noctes
laborioſas enumeravi mihi.

4 Si dormiero, dicam: Quando conſurgam?
& rurſum expectabo veſperam, & replebor do-
loribus uſque ad tenebras.

5 Induta eſt caro mea putredine & ſordibus
pulveris, cutis mea aruit, & contracta eſt.

B 6 Dies mei velocius tranſierunt quam à te-
xente tela ſucciditur, & conſumpti ſunt abſque
ulla ſpe.

7 Memento quia ventus eſt vita mea, & non
revertetur

revertetur oculus meus ut videat bona.
8 Nec aſpiciet me viſus hominis: oculi tui
in me, & non ſubſiſtam.
9 Sicut conſumitur nubes, & pertranſit: ſic
qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet.
10 Nec revertetur ultra in domum ſuam, ne-
que cognoſcet eum amplius locus ejus.
11 Quapropter & ego non parcam ori meo, C
loquar in tribulatione ſpiritus mei: confabula-
bor cum amaritudine animæ meæ.
12 Numquid mare ego ſum, aut cetus, quia
circumdediſti me carcere?
13 Si dixero: Conſolabitur me lectulus meus,
& revelabor loquens mecum in ſtrato meo:
14 Terrebis me per ſomnia, & per viſiones
horrore concuties.
15 Quam ob rem elegit ſuſpendium anima
mea, & mortem oſſa mea.
16 Deſperavi, nequaquam ultra jam vivam: D
parce mihi, nihil enim ſunt dies mei.
17 Quid eſt homo, quia magnificas eum? aut
quid apponis erga eum cor tuum?
18 Viſitas eum diluculo, & ſubito probas
illum:
19 Uſque quo non parcis mihi, nec dimittis
me ut glutiam ſalivam meam?
20 Peccavi, quid faciam tibi ô cuſtos homi-
num? quare poſuiſti me contrarium tibi, & fa-
ctus ſum mihimetipſi gravis?
21 Cur non tollis peccatum meum, & qua-
re non aufers iniquitatem meam? ecce, nunc
in pulvere dormiam: & ſi mane me quæſieris,
non ſubſiſtam.

CAPUT VIII.

Baldad Jobum quaſi de impio ſermone arguit, & eum

ut ad Deum meliorémque vitam ſe convertat hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit : explicat etiam quam ſit vana ſpes hypocritarum, aſſerens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

A 1 RESpondens autem Baldad Suhites, dixit:
2 Uſque quo loqueris talia, & ſpiritus multiplex ſermones oris tui?
3 Numquid Deus ſupplantat judicium? aut Omnipotens ſubvertit quod juſtum eſt?
4 Etiamſi filij tui peccaverunt ei, & dimiſit eos in manu iniquitatis ſuæ:
5 Tu tamen ſi diluculo conſurrexeris ad Deum, & Omnipotentem fueris deprecatus:
B 6 Si mundus & rectus inceſſeris, ſtatim evigilabit ad te, & pacatum reddet habitaculum juſtitiæ tuæ:
7 In tantum, ut ſi priora tua fuerint parva, & noviſſima tua multiplicentur nimis.
8 Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inveſtiga patrum memoriam.
*Inf. 9 * (Heſterni quippe ſumus, & ignoramus
14. a. quoniam ſicut umbra dies noſtri ſunt ſuper ter-
2. Pſ. ram.)
143. b.
4. 10 Et ipſi docebunt te: loquentur tibi, & de corde ſuo proferent eloquia.
C 11 Numquid virere poteſt ſcirpus abſque humore? aut creſcere carectum ſine aqua?
12 Cum adhuc ſit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas areſcit:
13 Sic viæ omnium, qui obliviſcuntur Deum, & ſpes hypocritæ peribit,
14 Non ei placebit vecordia ſua, & ſicut tela aranearum fiducia ejus.
15 Innitetur ſuper domum ſuam, & non ſtabit: fulciet eam, & non conſurget:
16 Humectus videtur antequam veniat Sol,

Digitized by Google

& in ortu ſuo germen ejus egredietur.
17 Super acervum petrarum radices ejus D
denſabuntur, & inter lapides commorabitur.
18 Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit
eum, & dicet: Non novi te.
19 Hæc eſt enim lætitia viæ ejus, ut rurſum
de terra alij germinentur.
20 Deus non projiciet ſimplicem, nec porriget manum malignis:
21 Donec impleatur riſu os tuum, & labia
tua jubilo.
22 Qui oderunt te, induentur confuſione:
& tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.

Caput IX.

Admittit Job, Deum per omnia juſtum eſſe, nec poſſe hominem convincere, Deum injuſtitia: homo, inquit Job, comparatus Deo non poteſt juſtificari divinæ potentiæ ac ſapientiæ magnitudo oſtenditur, ut nemo ei reſiſtere aut reſpondere valeat: porro Deus & impium percutit & innocentem: ſuam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans ſuam afflictionem.

1 ET reſpondens Job, ait:
2 Vere ſcio quod ita ſit, & quod non A
juſtificetur homo compoſitus Deo.
3 Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei reſpondere unum pro mille.
4 Sapiens corde eſt, & fortis robore: quis
reſtitit ei, & pacem habuit?
5 Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi quos
ſubvertit in furore ſuo.
6 Qui commovet terram de loco ſuo, & columnæ ejus concutiuntur.
7 Qui præcipit Soli, & non oritur: & ſtellas
claudit quaſi ſub ſignaculo:
8 Qui extendit cælos ſolus, & graditur ſuper fluctus maris.

9 Qui facit Arcturum, & Oriona, & Hyadas, & interiora Auſtri.
B 10 Qui facit magna, & incomprehenſibilia, & mirabilia, quorum non eſt numerus.
11 Si venerit ad me, non videbo eum: ſi abierit, non intelligam.
12 Si repente interroget, quis reſpondebit ei? vel quis dicere poteſt: Cur ita facis?
13 Deus, cujus iræ nemo reſiſtere poteſt, & ſub quo curvantur qui portant orbem.
14 Quantus ergo ſum ego, ut reſpondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?
15 Qui etiam ſi habuero quippiam juſtum, non reſpondebo, ſed meum judicem deprecabor.
C 16 Et cùm invocantem exaudierit me, non credo quòd audierit vocem meam.
17 In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam ſine cauſa.
18 Non concedit requieſcere ſpiritum meum, & implet me amaritudinibus.
19 Si fortitudo quæritur, robuſtiſſimus eſt: ſi æquitas judicij, nemo audet pro me teſtimonium dicere.
20 Si juſtificare me voluero, os meum condemnabit me: ſi innocentem oſtendero, pravum me comprobabit.
21 Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
22 Unum eſt quod locutus ſum, & innocentem & impium ipſe conſumit.
23 Si flagellat, occidat ſemel, & non de pœnis innocentum rideat.
24 Terra data eſt in manus impij, vultum judicum ejus operit. Quòd ſi non ille eſt, quis ergo eſt?

25 Dies mei velociores fuerunt curſore: fugerunt, & non viderunt bonum.

26 Pertranſierunt quaſi naves poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam.

27 Cùm dixero: Nequaquam ita loquar: D
commuto faciem meam, & dolore torqueor.

28 Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non parceres delinquenti.

29 Si autem & ſic impius ſum, quare fruſtrà laboravi?

30 Si lotus fuero quaſi aquis nivis, & fulſerint velut mundiſſimæ manus meæ:

31 Tamen ſordibus intinges me, & abominabuntur me veſtimenta mea.

32 Neque enim viro qui ſimilis mei eſt, reſpondebo: nec qui mecum in judicio ex æquo poſſit audiri.

33 Non eſt qui utrumque valeat arguere, & ponere manum ſuam in ambobus.

34 Auferat à me virgam ſuam, & pavor ejus non me terreat.

35 Loquar, & non timebo eum: neque enim poſſum metuens reſpondere.

CAPUT X.

Iob ſuam afflictionem lamentatur, illius cauſam à Deo inquirens: quam oſtendit non fuiſſe ſuam malitiam neq; Dei ignorãtiam, qui creatum à ſe hominem exactè novit, rurſumq; propter pœnarũ exuberantiã plangit ſe natum.

1 TÆdet animam meam vitæ meæ, dimittam adverſum me eloquium meum, lo- A
quar in amaritudine animæ meæ.

2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita judices.

3 Numquid bonum tibi videtur, ſi calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & conſilium impiorum adjuves?

4 Numquid oculi carnei tibi ſunt? aut ſicut
videt homo, & tu videbis?
B 5 Numquid ſicut dies hominis dies tui, &
anni tui ſicut humana ſunt tempora.
6 Ut quæras iniquitatem meam,& peccatum
meum ſcruteris?
7 Et ſcias quia nihil impium fecerim, cùm ſit
nemo qui de manu tua poſſit eruere.
8 Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt
me totum in circuitu: & ſic repentè præcipitas
me?
9 Memento quæſo quòd ſicut lutum feceris
me, & in pulverem reduces me.
10 Nónne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut ca-
ſeum me coagulaſti?
11 Pelle & carnibus veſtiſti me, oſſibus &
nervis compegiſti me:
C 12 Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi,&
viſitatio tua cuſtodivit ſpiritum meum.
13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen ſcio
quia univerſorum memineris.
14 Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi:
cur ab iniquitate mea mundum me eſſe non pa-
teris?
15 Et ſi impius fuero, væ mihi eſt: & ſi ju-
ſtus, non levabo caput, ſaturatus afflictione &
miſeria.
16 Et propter ſuperbiam quaſi leænam ca-
pies me, reverſúſque mirabiliter me crucias.
17 Inſtauras teſtes tuos contra me, & mul-
tiplicas iram tuam adverſum me, & pœnæ mi-
litant in me.
D 18 Quare de vulva eduxiſti me? qui utinam
conſumptus eſſem ne oculus me videret.
19 Fuiſſem quaſi non eſſem, de utero tranſ-
latus ad tumulum:

20 Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevì? dimitte ergo me, ut plangam paululùm dolorem meum:

21 Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebroſam, & opertam mortis caligine:

22 Terram miſeriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.

CAPUT XI.

Sophar iniquè aſſerit Iob propter multa ipſius peccata, quæ recenſet, fuiſſe à Deo percuſſum, oſtendens Deum incomprehenſibilem, reſipiſcenti tamen Iob feliciſſima quæque pollicetur.

1 Reſpondens autem Sophar Naamathites, A
dixit:

2 Numquid qui multa loquitur, non & audiet? aut vir verboſus juſtificabitur?

3 Tibi ſoli tacebunt homines? & cùm ceteros irriſeris, à nullo confutaberis?

4 Dixiſti enim: Purus eſt ſermo meus, & mundus ſum in conſpectu tuo.

5 Atque utinam Deus loqueretur tecum, & B
aperiret labia ſua tibi.

6 Ut oſtenderet tibi ſecreta ſapientiæ, & quòd multiplex eſſet lex ejus, & intelligeres quòd multò minora exigaris ab eo, quàm meretur iniquitas tua.

7 Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & uſque ad perfectum Omnipotentem reperies?

8 Excelſior cælo eſt, & quid facies? profundior inferno, & unde cognoſces?

9 Longior terra menſura ejus, & latior mari.

10 Si ſubverterit omnia, vel in unum coarctaverit, quis contradicet ei?

11 Ipſe enim novit hominum vanitatem, & C

videns iniquitatem, nónne conſiderat?
12 Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tamquam pullum onagri ſe liberum natum putat.
13 Tu autem firmaſti cor tuum, & expandiſti ad eum manus tuas.
14 Si iniquitatem, quæ eſt in manu tua, abſtuleris à te, & non manſerit in tabernaculo tuo injuſtitia:
15 Tunc levare poteris faciem tuam abſque macula, & eris ſtabilis, & non timebis.
D. 16 Miſeriæ quoque oblivîſceris, & quaſi aquarum quæ prætericrunt recordaberis.
17 Et quaſi meridianus fulgor conſurget tibi ad veſperam & cùm te conſumptum putaveris, orieris ut lucifer.
18 Et habebis fiduciam, propoſita tibi ſpe, & defoſſus ſecurus dormies.
*Leu. 26. a. 6. 19 * Requieſces,& non erit qui te exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.
*Leu. 26. c. 16. 20 * Oculi autem impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, & ſpes illorum abominatio animæ.

CAPUT XII.

Job ut amicorum confundat jactantiam, aſſerit neminem ignorare Dei potentiam ac ſapientiam ex creaturarum gubernatione, quarum ſtatus pro ſuo variat arbitrio.

A 1 Reſpondens autem Job, dixit:
2 Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſcum morietur ſapientia.
*Inf. 21. a. 3. 3 * Et mihi eſt cor, ſicut & vobis,nec inferior veſtri ſum: quis enim hæc,quæ noſtis, ignorat?
*Prov. 14. a. 2. 4 * Qui deridetur ab amico ſuo ſicut ego,invocabit Deum & exaudiet eum:deridetur enim juſti ſimplicitas.
5 Lampas contempta apud cogitationes di-

vitum, parata ad tempus ſtatutum.
6 Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum, cùm ipſe dederit omnia in manus eorum.
7 Nimirum interroga jumenta, & docebunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi. B
8 Loquere terræ, & reſpondebit tibi: & narrabunt piſces maris.
9 Quis ignorat quòd omnia hæc manus Domini fecerit?
10 In cujus manu anima omnis viventis, & ſpiritus univerſæ carnis hominis.
11 * Nónne auris verba dijudicat, & fauces comedentis, ſaporem? * Inf. 34. a. 3.
12 In antiquis eſt ſapientia, & in multo tempore prudentia.
13 Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo, ipſe habet conſilium & intelligentiam.
14 * Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: ſi incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat. C * Iſa. 22. f. 22. Apoc. 3. b. 7.
15 Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur: & ſi emiſerit eas, ſubvertent terram.
16 Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: ipſe novit & decipientem, & eum qui decipitur.
17 Adducit conſiliarios in ſtultum finem, & judices in ſtuporem.
18 Balteum regum diſſolvit, & præcingit fune renes eorum:
19 Ducit ſacerdotes inglorios, & optimates ſupplantat:
20 Commùtans labium veracium, & doctrinam ſenum auferens. D
21 Effundit deſpectionem ſuper principes, eos, qui oppreſſi fuerant, relevans.
22 Qui revelat profunda de tenebris, & pro-

ducit in lucem umbram mortis.
23 Qui multiplicat gentes & perdit eas, &
ſubverſas in integrum reſtituit.
24 Qui immutat cor principum populi terræ,
& decipit eos ut fruſtrà incedant per invium:
25 Palpabunt quaſi in tenebris, & non in
luce, & errare eos faciet quaſi ebrios.

Caput XIII.

Iob amicos ſuos ex ipſorum verbis confutans, à Deo arguendos aſſerit; ſuam quoque juſtitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens à Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

A 1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus, &
audivit auris mea, & intellexi ſingula.
2 Secundùm ſcientiam veſtram & ego novi:
nec inferior veſtri ſum.
3 Sed tamen ad omnipotentem loquar, &
diſputare cum Deo cupio:
4 Priùs vos oſtendens fabricatores mendacij,
& cultores perverſorum dogmatum.
5 Atque utinam taceretis, ut putaremini eſſe
ſapientes.
6 Audite ergo correptionem meam, & judicium
labiorum meorum attendite.
B 7 Numquid Deus indiget veſtro mendacio,
ut pro illo loquamini dolos?
8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro
Deo judicare nitimini?
9 Aut placebit ei quem celare nihil poteſt?
aut decipietur ut homo, veſtris fraudulentiis?
10 Ipſe vos arguet, quoniam in abſcondito
faciem ejus accipitis.
11 Statim ut ſe commoverit, turbabit vos, &
terror ejus irruet ſuper vos.
12 Memoria veſtra comparabitur cineri, &

redigentur in lutum cervices veſtræ.

13 Tacete pauliſper, ut loquar quodcumque mihi mens ſuggeſſerit.

14 Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis? C

15 Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo: verumtamen vias meas in conſpectu ejus arguam.

16 Et ipſe erit ſalvator meus: non enim veniet in conſpectu ejus omnis hypocrita.

17 Audite ſermonem meum, & ænigmata percipite auribus veſtris.

18 Si fuero judicatus, ſcio quòd juſtus inveniar.

19 Quis eſt qui judicetur mecum? veniat: quare tacens conſumor?

20 Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à facie tua non abſcondar:

21 Manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat.

22 Voca me, & ego reſpondebo tibi: aut certè loquar, & tu reſponde mihi.

23 Quantas habeo iniquitates & peccata, D ſcelera mea & delicta oſtende mihi.

24 Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum?

25 Contra folium, quod vento rapitur, oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam perſequeris:

26 Scribis enim contra me amaritudines, & conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ meæ.

27 Poſuiſti in nervo pedem meum, & obſervaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum meorum conſideraſti:

28 Qui quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum, quod comeditur à tinea.

Caput XIV.

Iob, conſiderata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quòd poſt hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur reſurrectionem.

A 1 HOmo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis.

* *Sup. 8.b.9. Pſal. 143.b. 4.* 2 * Qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nuinquam in eodem ſtatu permanet.

3 Et dignum ducis ſuper hujuſcemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium?

* *Pſ. 50. a. 4.* 4 * Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? nónne tu qui ſolus es?

5 Breves dies hominis ſunt, numerus menſium ejus apud te eſt: conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.

B 6 Recede paululùm ab eo ut quieſcat, donec optata veniat, ſicut mercenarij dies ejus.

7 Lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami ejus pullulant.

8 Si ſenuerit in terra radix ejus, & in pulvere emortuus fuerit truncus illius,

9 Ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quaſi cùm primùm plantatum eſt:

10 Homo verò cùm mortuus fuerit, & nudatus atque conſumptus, ubi quæſo eſt?

11 Quomodo ſi recedant aquæ de mari, & fluvius vacuefactus areſcat:

C 12 Sic homo cùm dormierit, non reſurget; donec atteratur cælum, non evigilabit, nec conſurget de ſomno ſuo.

13 Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus, in quo recorderis mei?

14 Putáſne mortuus homo rurſum vivat?
cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto
donec veniat immutatio mea.
15 Vocabis me, & ego reſpondebo tibi: operi
manuum tuarum porriges dexteram.
16 * Tu quidem greſſus meos dinumeraſti, * *Inf.*
ſed parce peccatis meis. *31. a.*
17 Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea, ſed *4. 34. c. 21.*
curaſti iniquitatem meam. *Prov.*
18 Mons cadens defluit, & ſaxum trans- *5. d.*
fertur de loco ſuo. *21.*
19 Lapides excavant aquæ, & alluvione D
paulatim terra conſumitur: & hominem ergo
ſimiliter perdes.
20 Roboraſti eum paululùm ut in perpetuum
tranſiret: immutabis faciem ejus, & emittes
eum.
21 Sive nobiles fuerint filij ejus, ſive ignobiles,
non intelliget.
22 Attamen caro ejus dum vivet dolebit, &
anima illius ſuper ſemetipſo lugebit.

CAPUT XV.

Eliphaz Iob arguit jactantiæ, impatientiæ, & blaſphemiæ in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, deſcribens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 RESpondens autem Eliphaz Themanites, A
dixit:
2 Numquid ſapiens reſpondebit quaſi in
ventum loquens, & implebit ardore ſtomachum
ſuum?
3 Arguis verbis eum qui non eſt æqualis tibi,
& loqueris quod tibi non expedit.
4 Quantum in te eſt, evacuaſti timorem, &
tuliſti preces coram Deo.
5 Docuit enim iniquitas tua os tuum, & imi-

taris linguam blaſphemantium.
6 Condemnabit te os tuum, & non ego: & labia tua reſpondebunt tibi.
7 Numquid primus homo tu natus es, & ante colles formatus?
8 Numquid conſilium Dei audiſti, & inferior te erit ejus ſapientia?
9 Quid noſti quod ignoremus? quid intelligis quod neſciamus?
*Eccl. 18. b. 8. 10 * Et ſenes & antiqui ſunt in nobis, multò vetuſtiores quàm patres tui.
B 11 Numquid grande eſt ut conſoletur te Deus? ſed verba tua prava hoc prohibent.
12 Quid te elevat cor tuum, & quaſi magna cogitans, attonitos habes oculos?
13 Quid tumet contra Deum ſpiritus tuus, ut proferas de ore tuo hujuſmodi ſermones?
14 Quid eſt homo, ut immaculatus ſit, & ut juſtus appareat natus de muliere?
*Sup. 4. d. 18. 15 * Ecce inter ſanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non ſunt mundi in conſpectu ejus.
16 Quantò magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem?
17 Oſtendam tibi, audi me: quod vidi narrabo tibi.
18 Sapientes confitentur, & non abſcondunt patres ſuos.
C 19 Quibus ſolis data eſt terra, & non tranſivit alienus per eos.
20 Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit, & numerus annorum incertus eſt tyrannidis ejus.
21 Sonitus terroris ſemper in auribus illius: & cùm pax ſit, ille ſemper inſidias ſuſpicatur.
22 Non credit quòd reverti poſſit de tenebris ad lucem, circumſpectans undique gladium.

23 Cùm ſe moverit ad quærendum panem,
novit quòd paratus ſit in manu ejus tenebrarum dies.
24 Terrebit eum tribulatio, & anguſtia vallabit eum, ſicut regem qui præparatur ad prælium.
25 Tetendit enim adverſus Deum manum
ſuam, & contra Omnipotentem roboratus eſt.
26 Cucurrit adverſus eum erecto collo, &
pingui cervice armatus eſt.
27 Operuit faciem ejus craſſitudo, & de la- D
teribus ejus arvina dependet.
28 Habitavit in civitatibus deſolatis, & in
domibus deſertis, quæ in tumulos ſunt redactæ.
29 Non ditabitur, nec perſeverabit ſubſtan-
tia ejus, nec mittet in terra radicem ſuam.
30 Non recedet de tenebris: ramos ejus are-
faciet flamma, & auferetur ſpiritu oris ſui.
31 Non credet fruſtrà errore deceptus, quòd
aliquo pretio redimendus ſit.
32 Antequam dies ejus impleantur, peribit:
& manus ejus areſcent.
33 Lædetur quaſi vinea in primo flore botrus
ejus, & quaſi oliva projiciens florem ſuum.
34 Congregatio enim hypocritæ ſterilis, &
ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.
35 * Concepit dolorem, & peperit iniqui- * Pſ. 7. b. 15. Iſai. 59. a. 4.
tatem, & uterus ejus præparat dolos.

CAPUT XVI.

Job amicorum auctoritate commotus, dolorem ſuum plangit, calamitatis magnitudinem oſtendens, ſeque pati citra iniquitatem, cujus conſcium eſſe Deum aſſerit.

1 RESpondens autem Job, dixit: A
2 Audivi frequenter talia, conſolato-

res oneroſi omnes vos eſtis.
3 Numquid habebunt finem verba ventoſa? aut aliquid tibi moleſtum eſt ſi loquaris?
4 Poteram & ego ſimilia veſtri loqui: atque utinam eſſet anima veſtra pro anima mea:
5 Conſolarer & ego vos ſermonibus, & moverem caput meum ſuper vos.
6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia mea, quaſi parcens vobis.
B 7 Sed quid agam? Si locutus fuero, non quieſcet dolor meus: & ſi tacuero, non recedet à me.
8 Nunc autem oppreſſit me dolor meus, & in nihilum redacti ſunt omnes artus mei.
9 Rugæ meæ teſtimonium dicunt contra me, & ſuſcitatur falſiloquus adverſus faciem meam contradicens mihi.
10 Collegit furorem ſuum in me, & comminans mihi, infremuit contra medentibus ſuis: hoſtis meus terribilibus oculis me intuitus eſt.
C 11 Aperuerunt ſuper me ora ſua, & exprobrantes percuſſerunt maxillam meam, ſatiati ſunt pœnis meis.
12 Concluſit me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.
13 Ego ille quondam opulentus, repentè contritus ſum: tenuit cervicem meam, confregit me, & poſuit me ſibi quaſi in ſignum.
14 Circumdedit me lanceis ſuis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viſcera mea.
15 Concîdit me vulnere ſuper vulnus, irruit in me quaſi gigas.
16 Saccum conſui ſuper cutem meam, & operui cinere carnem meam.

17 Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ
meæ caligaverunt.
18 Hæc paſſus ſum abſque iniquitate manus
meæ, cùm haberem mundas ad Deum preces.
19 Terra ne operias ſanguinem meum, neque
inveniat in te locum latendi clamor meus.
20 Ecce enim in cælo teſtis meus, & conſcius
meus in excelſis.
21 Verboſi amici mei: ad Deum ſtillat oculus
meus.
22 Atque utinam ſic judicaretur vir cum
Deo, quomodo judicatur filius hominis cum
collega ſuo.
23 Ecce enim breves anni tranſeunt, & ſemitam,
per quam non revertar, ambulo.

CAPUT XVII.

Job ex afflictionis ſuæ magnitudine ſibi hîc nihil præter mortem reſtare contendit, & amicos præſentem tantùm remunerationem ſtatuentes inſipientiæ arguens, ipſe futuram requiem præſtolatur.

1 SPiritus meus attenuabitur, dies mei brevia- A
būtur, & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum.
2 Non peccavi, & in amaritudinibus moratur
oculus meus.
3 Libera me Domine, & pone me juxta te,
& cujuſvis magnus pugnet contra me.
4 Cor eorum longè feciſti à diſciplina, propterea
non exaltabuntur.
5 Prædam pollicetur ſociis, & oculi filiorum B
ejus deficient.
6 Poſuit me quaſi in proverbium vulgi, &
exemplum ſum coram eis.
7 Caligavit ab indignatione oculus meus,
& membra mea quaſi in nihilum redacta ſunt.
8 Stupebunt juſti ſuper hoc, & innocens
contra hypocritam ſuſcitabitur.

Digitized by Google

C 9 Et tenebit juſtus viam ſuam, & mundis manibus addet fortitudinem.

10 Igitur omnes vos convertimini, & venite, & non inveniam in vobis ullum ſapientem.

11 Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum.

12 Noctem verterunt in diem, & rurſum poſt tenebras ſpero lucem.

D 13 Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, & in tenebris ſtravi lectulum meum,

14 Putredini dixi: Pater meus es, mater mea, & ſoror mea, vermibus.

15 Ubi eſt ergo nunc præſtolatio mea, & patientiam meam quis conſiderat?

16 In profundiſſimum infernum deſcendent omnia mea: putáſne ſaltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Job jactantiæ & impatientiæ, deſcribit impiorum maledictiones: ut ſuam contra Job ſententiam ſtatuat, nempe ipſum tantùm propter peccata ſua puniri.

A 1 Reſpondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Uſque ad quem finem verba jactabitis? intelligite priùs, & ſic loquamur.

3 Quare reputati ſumus ut jumenta, & ſorduimus coram vobis?

4 Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco ſuo?

B 5 Nónne lux impij extinguetur, nec ſplendebit flamma ignis ejus?

6 Lux obtenebreſcet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ ſuper eum eſt, extinguetur.

7 Arctabuntur greſſus virtutis ejus, & præcipitabit eum conſilium ſuum.

8 Immiſit enim in rete pedes ſuos, & in maculis ejus ambulat.

9 Tenebitur planta illius laqueo, & exardeſcet contra eum ſitis.

10 Abſcondita eſt in terra pedica ejus, & decipula illius ſuper ſemitam.

11 Undique terrebunt eum formidines, & involvent pedes ejus. C

12 Attenuetur fame robur ejus, & inedia invadat coſtas illius.

13 Devoret pulchritudinem cutis ejus, conſumat brachia illius primogenita mors.

14 Avellatur de tabernaculo ſuo fiducia ejus, & calcet ſuper eum, quaſi rex, interitus.

15 Habitent in tabernaculo illius ſocij ejus, qui non eſt, aſpergatur in tabernaculo ejus ſulphur.

16 Deorſum radices ejus ſiccentur, ſurſum autem atteratur meſſis ejus. D

17 * Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis. * Prov. 2. d. 22.

18 Expellet eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum.

19 Non erit ſemen ejus, neque progenies in populo ſuo, nec ullæ reliquiæ in regionibus ejus.

20 In die ejus ſtupebunt noviſſimi, & primos invadet horror.

21 Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte locus ejus qui ignorat Deum.

CAPUT XIX.

Iob crudelitatis amicos arguens, ſe à Deo flagellari dicit immeritò, non ob ſua flagitia, ſed ob alias juſtas cauſas, oſtendens afflictionis acerbitatem, & ſe ab amicis deſtitutum, unde ſuper futura reſurrectione ſeipſum conſolatur.

1 RESpondens autem Job, dixit: A

2 Uſquequò affligitis animam meam, & atteritis me ſermonibus?

3 En, decies confunditis me, & non erubeſcitis opprimentes me.

4 Nempe, etſi ignoravi, mecum erit ignorantia mea.

5 At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis.

6 Saltem nunc intelligite, quia Deus non æquo judicio afflixerit me, & flagellis ſuis me cinxerit.

7 Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non eſt qui judicet.

8 Semitam meam circumſepſit, & tranſire non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit.

B 9 Spoliavit me gloria mea, & abſtulit coronam de capite meo.

10 Deſtruxit me undique, & pereo, & quaſi evulſæ arbori abſtulit ſpem meam.

11 Iratus eſt contra me furor ejus, & ſic me habuit quaſi hoſtem ſuum.

12 Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt ſibi viam per me, & obſederunt in gyro tabernaculum meum.

13 Fratres meos longè fecit à me, & noti mei quaſi alieni receſſerunt à me.

14 Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti ſunt mei.

C 15 Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ, ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum.

16 Servum meum vocavi, & non reſpondit, ore proprio deprecabar illum.

17 Halitum meum exhorruit uxor mea, & orabam filios uteri mei.

18 Stulti quoque deſpiciebant me, & cùm ab eis receſſiſſem, detrahebant mihi.

19 Abominati ſunt me quondam conſiliarij
mei: & quem maximè diligebam, averſatus
eſt me.
20 Pelli meæ, conſumptis carnibus, adhæ-
ſit os meum, & derelicta ſunt tantummodò la-
bia circa dentes meos.
21 Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem
vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.
22 Quare perſequimini me ſicut Deus, &
carnibus meis ſaturamini?
23 Quis mihi tribuat ut ſcribantur ſermones D
mei? quis mihi det ut exarentur in libro.
24 Stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte
ſculpantur in ſilice?
25 Scio enim quòd Redemptor meus vivit,
& in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum:
26 Et rurſum circumdabor pelle mea, & in
carne mea videbo Deum meum.
27 Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei
conſpecturi ſunt, & non alius: repoſita eſt hæc
ſpes mea in ſinu meo.
28 Quare ergo nunc dicitis: Perſequamur
eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?
29 Fugite ergo à facie gladij, quoniam ultor
iniquitatum gladius eſt: & ſcitote eſſe judicium.

CAPUT XX.

Sophar verbis Iob motus, correptionem ipſius ſe dicit auditurum; & quæ ſit apud Deum pars impij, multis verbis proſequitur.

1 RESpondens autem Sophar Naamathites, A
dixit.
2 Idcircò cogitationes meæ variæ ſuccedunt
ſibi, & mens in diverſa rapitur.
3 Doctrinam, qua me arguis, audiam, &
ſpiritus intelligentiæ meæ reſpondebit mihi.

4 Hoc ſcio à principio, ex quo poſitus eſt homo ſuper terram,
5 Quòd laus impiorum brevis ſit,& gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.
6 Si aſcenderit uſque ad cælum ſuperbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit:
7 Quaſi ſterquilinium in fine perdetur: & qui eum viderant, dicent: Ubi eſt?
8 Velut ſomnium avolans non invenietur, tranſiet ſicut viſio nocturna.
B 9 Oculus, qui eum viderat, non videbit, neque ultrà intuebitur eum locus ſuus.
10 Filij ejus atterentur egeſtate, & manus illius reddent ei dolorem ſuum.
11 Oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.
12 Cùm enim dulce fuerit in ore ejus malum, abſcondet illud ſub lingua ſua.
13 Parcet illi, & non derelinquet illud, & celabit in gutture ſuo.
14 Panis ejus in utero illius vertetur in fel aſpidum intrinſecus.
15 Divitias, quas devoravit, evomet, & de ventre illius extrahet eas Deus.
16 Caput aſpidum ſuget, & occidet eum lingua viperæ.
C 17 (Non videat rivulos fluminis, torrentes, mellis, & butyri.)
18 Luet quæ fecit omnia, nec tamen conſumetur: juxta multitudinem adinventionum ſuarum, ſic & ſuſtinebit.
19 Quoniam confringens nudavit pauperes: domum rapuit, & non ædificavit eam.
* Eccl. 5. c. 9. 20 * Nec eſt ſatiatus venter ejus: & cùm habuerit quæ concupierat, poſſidere non poterit.

21 Non remanſit de cibo ejus, & propterea
nihil permanebit de bonis ejus.
22 Cùm ſatiatus fuerit, arctabitur, æſtuabit,
& omnis dolor irruet ſuper eum.
23 Utinam impleatur venter ejus, ut emit- D
tat in eum iram furoris ſui, & pluat ſuper il-
lum bellum ſuum.
24 Fugiet arma ferrea, & irruet in arcum
æreum.
25 Eductus, & egrediens de vagina ſua,
& fulgurans in amaritudine ſua: vadent & ve-
nient ſuper eum horribiles.
26 Omnes tenebræ abſconditæ ſunt in oc-
cultis ejus: devorabit eum ignis, qui non ſuc-
cenditur, affligetur relictus in tabernaculo ſuo.
27 Revelabunt cæli iniquitatem ejus, & ter-
ra conſurget adverſus eum.
28 Apertum erit germen domus illius, de-
trahetur in die furoris Dei.
29 Hæc eſt pars hominis impij à Deo, &
hereditas verborum ejus à Domino.

CAPUT XXI.

Iob patienter ab amicis audiri poſtulans, cauſam inquirit quare impiorum nonnulli in finem uſque vitæ proſperentur, pij contrà adverſis cadantur; & reſpondet, impium in diem perditionis à Deo ſervari, falſam amicorum conſolationem per hoc convellens.

1 RESpondens autem Job, dixit: A
2 Audite quæſo ſermones meos, &
agite pœnitentiam.
3 Suſtinete me, & ego loquar, & pòſt mea, ſi
videbitur, verba ridete.
4 Numquid contra hominem diſputatio mea
eſt, ut meritò non debeam contriſtari?
5 Attendite me, & obſtupeſcite, & ſuper-
ponite digitum ori veſtro:

6 Et

6 Et ego quando recordatus fuero, pertimeſco, & concutit carnem meam tremor.

* Ier. 12. a 1. Habac. 1. a. 3. d. 13. 7 * Quare ergo impij vivunt, ſublevati ſunt, confortatique divitiis?

8 Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba & nepotum in conſpectu eorum.

B 9 Domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, & non eſt virga Dei ſuper illos.

10 Bos eorum concepit, & non abortivit: vacca peperit, & non eſt privata fœtu ſuo.

11 Egrediuntur quaſi greges parvuli eorum, & infantes eorum exultant luſibus.

12 Tenent tympanum, & citharam, & gaudent ad ſonitum organi.

13 Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt.

14 Qui dixerunt Deo: Recede à nobis, & ſcientiam viarum tuarum nolumus.

*Mal. 3. d. 14. 15 * Quis eſt Omnipotens ut ſerviamus ei? & quid nobis prodeſt ſi oraverimus illum?

16 Verumtamen quia non ſunt in manu eorum bona ſua, conſilium impiorum longè ſit à me.

17 Quoties lucerna impiorum extinguetur, & ſuperveniet eis inundatio, & dolores dividet furoris ſui?

C 18 Erunt ſicut paleæ ante faciem venti, & ſicut favilla quam turbo diſpergit.

19 Deus ſervabit filiis illius dolorem patris: & cùm reddiderit, tunc ſciet.

20 Videbunt oculi ejus interfectionem ſuam, & de furore Omnipotentis bibet:

21 Quid enim ad eum pertinet de domo ſua poſt ſe?& ſi numerus menſium ejus dimidietur?

22 Numquid

22 Numquid Deum docebit quipiam ſcientiam, qui excelſos judicat?

23 Iſte moritur robuſtus & ſanus, dives & felix.

24 Viſcera ejus plena ſunt adipe, & medullis oſſa illius irrigantur.

25 Alius verò moritur in amaritudine animæ abſque ullis opibus.

26 Et tamen ſimul in pulvere dormient, & vermes operient eos. D

27 Certè novi cogitationes veſtras, & ſententias contra me iniquas.

28 Dicitis enim: Ubi eſt domus principis? & ubi tabernacula impiorum?

29 Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem illum intelligere cognoſcetis.

30 Quia in diem perditionis ſervatur malus, & ad diem furoris ducetur.

31 Quis arguet coram eo viam ejus? & quæ fecit, quis reddet illi?

32 Ipſe ad ſepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

33 Dulcis fuit glareis Cocyti, & poſt ſe omnem hominem trahet, & ante ſe innumerabiles.

34 Quomodo igitur conſolamini me fruſtrà, cùm reſponſio veſtra repugnare oſtenſa ſit veritati?

CAPUT XXII.

Eliphaz arguit Job immiſericordiæ in pauperum oppreſſione, & aliorum facinorum; oſtendens ipſum de divina providentia non rectè ſentire, ac pœnitenti bona promittens.

1 Reſpondens autem Eliphaz Themanites, dixit: A

2 Numquid Deo poteſt comparari homo, etiam cùm perfectæ fuerit ſcientiæ?

3 Quid prodeſt Deo ſi juſtus fueris? aut quid ei confers, ſi immaculata fuerit via tua?
4 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in judicium,
5 Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?
6 Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum ſine cauſa, & nudos ſpoliaſti veſtibus.
7. Aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubtraxiſti panem.
B 8 In fortitudine brachij tui poſſidebas terram, & potentiſſimus obtinebas eam.
9 Viduas dimiſiſti vacuas, & lacertos pupillorum comminuiſti.
10 Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido ſubita.
11 Et putabas te tenebras non viſurum, & impetu aquarum inundantium non oppreſſum iri?
12 An non cogitas quòd Deus excelſior cælo ſit, & ſuper ſtellarum verticem ſublimetur?
13 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quaſi per caliginem judicat.
14 Nubes latibulum ejus, nec noſtra conſiderat, & circa cardines cæli perambulat.
15 Numquid ſemitam ſæculorum cuſtodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui?
C 16 Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & fluvius ſubvertit fundamentum eorum:
17 Qui dicebant Deo: Recede à nobis: & quaſi nihil poſſet facere Omnipotens, æſtimabant eum:
18 Cùm ille impleſſet domos eorum bonis: quorum ſententia procul ſit à me.
19 * Videbunt juſti & lætabuntur, & innocens ſubſannabit eos.

* Pſ. 106.d. 42.

20 Nónne ſucciſa eſt erectio eorum, & reliquias eorum devorabit ignis?
21 Acquieſce igitur ei, & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos.
22 Suſcipe ex ore illius legem, & pone ſermones ejus in corde tuo.
23 Si reverſus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis, & longè facies iniquitatem à tabernaculo tuo. D
24 Dabit pro terra ſilicem, & pro ſilice torrentes aureos.
25 Eritque Omnipotens contra hoſtes tuos, & argentum coacervabitur tibi.
26 Tunc ſuper Omnipotentem deliciis afflues, & elevabis ad Deum faciem tuam.
27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.
28 Decernes rem, & veniet tibi, & in viis tuis ſplendebit lumen.
29 * Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipſe ſalvabitur. *Prov. 29. d. 23.*
30 Salvabitur innocens, ſalvabitur autem in munditia manuum ſuarum.

Caput XXIII.

Job divinum judicium humiliter invocans, oſtendit ſe non puniri propter peccata ſua, rectéque ſentire de providentia Dei incomprehenſibilis, omnia pro ſua voluntate facientis.

1 RESpondens autem Job, ait: A
2 Nunc quoque in amaritudine eſt ſermo meus, & manus plagæ meæ aggravata eſt ſuper gemitum meum.
3 Quis mihi tribuat ut cognoſcam & inveniam illum, & veniam uſque ad ſolium ejus?
4 Ponam coram eo judicium, & os meum replebo increpationibus.

5 Ut ſciam verba quæ mihi reſpondeat, & intelligam quid loquatur mihi.

6 Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis ſuæ mole me premat.

7 Proponat æquitatem contra me, & perveniat ad victoriam judicium meum.

B 8 Si ad Orientem iero, non apparet: ſi ad Occidentem, non intelligam eum.

9 Si ad ſiniſtram, quid agam? non apprehendam eum: ſi me vertam ad dexteram, non videbo illum.

10 Ipſe verò ſcit viam meam, & probavit me quaſi aurum quod per ignem tranſit.

11 Veſtigia ejus ſecutus eſt pes meus, viam ejus cuſtodivi, & non declinavi ex ea.

C 12 A mandatis labiorum ejus non receſſi, & in ſinu meo abſcondi verba oris ejus.

13 Ipſe enim ſolus eſt, & nemo avertere poteſt cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.

14 Cùm expleverit in me voluntatem ſuam, & alia multa ſimilia præſtò ſunt ei.

15 Et idcircò à facie ejus turbatus ſum, & conſiderans eum, timore ſollicitor.

D 16 Deus mollivit cor meum, & omnipotens conturbavit me.

17 Non enim perij propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

Caput XXIV.

Job ut rectè ſe ſentire oſtendat de divina providentia, dicit Deo nota eſſe tempora, & hominum varias recenſet iniquitates, ab ipſo puniendas.

A 1 AB Omnipotente non ſunt abſcondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.

2 Alij terminos tranſtulerunt, diripuerunt greges, & paverunt eos.

3 Aſinum pupillorum abegerunt, & abſtulerunt pro pignore bovem viduæ.

4 Subverterunt pauperum viam, & oppreſſerunt pariter manſuetos terræ.

5 Alij quaſi onagri in deſerto egrediuntur ad opus ſuum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.

6 Agrum non ſuum demetunt: & vineam ejus, quem vi oppreſſerint, vindemiant. B

7 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes quibus non eſt operimentum in frigore.

8 Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapides.

9 Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliaverunt.

10 Nudis & incedentibus abſque veſtitu, & eſurientibus tulerunt ſpicas.

11 Inter acervos eorum meridiati ſunt, qui calcatis torcularibus ſitiunt.

12 De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur.

13 Ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt vias ejus, nec reverſi ſunt per ſemitas ejus. C

14 Manè primò conſurgit homicida, interficit egenum & pauperem: per noctem verò erit quaſi fur.

15 Oculus adulteri obſervat caliginem, dicens: Non me videbit oculus: & operiet vultum ſuum.

16 Perfodit in tenebris domos, ſicut in die condixerant ſibi, & ignoraverunt lucem.

17 Si ſubitò apparuerit aurora, arbitrantur

umbram mortis: & ſic in tenebris quaſi in luce ambulant.

18 Levis eſt ſuper faciem aquæ: maledicta ſit pars ejus in terra, nec ambulet per viam vinearum.

19 Ad nimium calorem tranſeat ab aquis nivium & uſque ad inferos peccatum illius.

D 20 Obliviſcatur ejus miſericordia: dulcedo illius vermes: non ſit in recordatione, ſed conteratur quaſi lignum infructuoſum.

21 Pavit enim ſterilem, quæ non parit, & viduæ benè non fecit.

22 Detraxit fortes in fortitudine ſua: & cùm ſteterit, non credet vitæ ſuæ.

* *Apoc. 2. ſ. 21.* 23 * Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in ſuperbiam: oculi autem ejus ſunt in viis illius.

24 Elevati ſunt ad modicum, & non ſubſiſtent, & humiliabuntur ſicut omnia, & auferentur, & ſicut ſummitates ſpicarum conterentur.

25 Quod ſi non eſt ita, quis me poteſt arguere eſſe mentitum, & ponere ante Deum verba mea?

CAPUT XXV.

Baldad ex Dei ſublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum juſtificari poſſe.

A 1 RESpondens autem Baldad Suhites, dixit:
2 Poteſtas & terror apud eum eſt, qui facit concordiam in ſublimibus ſuis.

3 Numquid eſt numerus militum ejus? & ſuper quem non ſurget lumen illius?

4 Numquid juſtificari poteſt homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu ejus:

6 Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis.

CAPUT XXVI.

Job dicit nullum Deo ab homine auxilium præſtari poſſe, Dei incomprehenſibilem potentiam ex ipſius operibus demonſtrans.

1 RESpondens autem Job, dixit: A
2 Cujus adjutor es? numquid imbecillis? & ſuſtentas brachium ejus, qui non eſt fortis?
3 Cui dediſti conſilium? forſitan illi, qui non habet ſapientiam, & prudentiam tuam oſtendiſti plurimam.
4 Quem docere voluiſti? nónne eum, qui fecit ſpiramentum?
5 Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui B
habitant cum eis.
6 Nudus eſt infernus coram illo, & nullum eſt operimentum perditioni.
7 Qui extendit Aquilonem ſuper vacuum, & appendit terram ſuper nihilum.
8 Qui ligat aquas in nubibus ſuis, ut non erumpant pariter deorſum.
9 Qui tenet vultum ſolij ſui, & expandit C
ſuper illud nebulam ſuam.
10 Terminum circumdedit aquis, uſque dum finiantur lux & tenebræ.
11 Columnæ cæli contremiſcunt, & pavent ad nutum ejus.
12 In fortitudine illius repentè maria con- D
gregata ſunt, & prudentia ejus percuſſit ſuperbum.
13 Spiritus ejus ornavit cælos: & obſtetricante manu ejus, eductus eſt coluber tortuoſus.

14 Ecce, hæc ex parte dicta ſunt viarum ejus:
& cùm vix parvam ſtillam ſermonis ejus audie-
rimus, quis poterit tonitruum magnitudinis il-
lius intueri?

Caput XXVII.

Job perpetuò conſtans in ſui juſtificatione, rejecta amicorum calumnia, oſtendit cur innocentiæ ſtuduerit, quod impij ex præſentis vitæ brevi proſperitate in morte rapiantur à Deo ad ſupplicia.

A 1 Addidit quoque Job, aſſumens parabo-
lam ſuam, & dixit:
2 Vivit Deus, qui abſtulit judicium meum,
& Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit
animam meam.
3 Quia donec ſupereſt halitus in me, & ſpi-
ritus Dei in naribus meis,
4 Non loquentur labia mea iniquitatem, nec
lingua mea meditabitur mendacium.
5 Abſit à me ut juſtos vos eſſe judicem: do-
nec deficiam, non recedam ab innocentia mea.
B 6 Juſtificationem meam, quam cœpi tene-
re, non deſeram: neque enim reprehendit me
cor meum in omni vita mea.
7 Sit ut impius, inimicus meus: & adverſa-
rius meus quaſi iniquus.
8 Quæ eſt enim ſpes hypocritæ ſi avarè ra-
piat, & non liberet Deus animam ejus?
9 Numquid Deus audiet clamorem ejus cùm
venerit ſuper eum anguſtia?
10 Aut poterit in omnipotente delectari, &
invocare Deum omni tempore?
11 Docebo vos per manum Dei quæ Omni-
potens habeat, nec abſcondam.
12 Ecce, vos omnes noſtis, & quid ſine
cauſa vana loquimini?
C 13 Hæc eſt pars hominis impij apud Deum,

& hereditas violentorum, quam ab Omnipotente ſuſcipient.

14 Si multiplicati fuerint filij ejus, in gladio erunt, & nepotes ejus non ſaturabuntur pane.

15 Qui reliqui fuerint ex eo, ſepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabunt.

16 Si comportaverit quaſi terram argentum, & ſicut lutum præparaverit veſtimenta:

17 Præparabit quidem, ſed juſtus veſtietur illis: & argentum innocens dividet.

18 Ædificavit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit umbraculum.

19 * Dives cùm dormierit, nihil ſecum auferet: aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet. * Pſ. 48. d. 18.

20 Apprehendet eum quaſi aqua inopia, D
nocte opprimet eum tempeſtas.

21 Tollet eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco ſuo.

22 Et mittet ſuper eum, & non parcet: de manu ejus fugiens fugiet.

23 Stringet ſuper eum manus ſuas, & ſibilabit ſuper illum, intuens locum ejus.

CAPUT XXVIII.

Job etiam innocentiæ ſtuduit, quod hæc ſit unica via obtinendæ ſapientiæ, quam oſtendit auro longè eſſe præſtantiorem, tum origine tum rei dignitate; Deo autem perſpecta eſſe quæque occultiſſima naturæ, & ſapientiam è cælo dari non auro emi: cujus ſapientiæ particula quædam communicatur per Dei timorem.

1 HAbet argentum, venarum ſuarum principia: & auro locus eſt, in quo conflatur. A

2 Ferrum de terra tollitur: & lapis ſolutus calore, in æs vertitur.

3 Tempus poſuit tenebris, & univerſorum finem ipſe conſiderat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis.

4 Dividit torrens à populo peregrinante, eos, quos oblitus eſt pes egentis hominis, & invios.

5 Terra de qua oriebatur panis in loco ſuo, igne ſubverſa eſt.

6 Locus ſapphiri lapides ejus, & glebæ illius aurum.

7 Semitam ignoravit avis, nec intuitus eſt eam oculus vulturis.

B 8 Non calcaverunt eam filij inſtitorum, nec pertranſivit per eam leæna.

9 Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſubvertit à radicibus montes.

10 In petris rivos excidit, & omne pretioſum vidit oculus ejus.

11 Profunda quoque fluviorum ſcrutatus eſt, & abſcondita in lucem produxit.

12 Sapientia verò ubi invenitur? & quis eſt locus intelligentiæ?

13 Neſcit homo pretium ejus, nec invenitur in terra ſuaviter viventium.

14 Abyſſus dicit: Non eſt in me: & mare loquitur: Non eſt mecum.

Sap. 7.a.9 15 * Non dabitur aurum obrizum pro ea,
C nec appendetur argentum in commutatione ejus.

16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi Sardonicho pretioſiſſimo, vel ſapphiro.

17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vaſa auri.

18 Excelſa & eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem ſapientia de occultis.

19 Non adæquabitur ei topazius de Æthio-

pia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur:
20 Unde ergo ſapientia venit? & quis eſt
locus intelligentiæ?
21 Abſcondita eſt ab oculis omnium viven-
tium, volucres quoque cæli latet.
22 Perditio & mors dixerunt: Auribus no- D
ſtris audivimus famam ejus.
23 Deus intelligit viam ejus, & ipſe novit
locum illius.
24 Ipſe enim fines mundi intuetur: & om-
nia, quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.
25 Qui fecit ventis pondus, & aquas ap-
pendit in menſura.
26 Quando ponebat pluviis legem, & viam
procellis ſonantibus.
27 Tunc vidit illam, & enarravit, & præpa-
ravit, & inveſtigavit.
28 Et dixit homini: Ecce timor Domini, ipſa
eſt ſapientia: & recedere à malo, intelligentia.

CAPUT XXIX.

Job priſtinæ cupiens reſtitui felicitati, multis verbis illam enarrat, unà cum bonis ſuis operibus, quò ſe de contraria amicorum calumnia vindicet.

1 ADdidit quoque Job, aſſumens parabolam A
ſuam, & dixit:
2 Quis mihi tribuat, ut ſim juxta menſes
priſtinos, ſecundùm dies quibus Deus cuſto-
diebat me?
3 Quandò ſplendebat lucerna ejus ſuper ca-
put meum, & ad lumen ejus ambulabam in te-
nebris?
4 Sicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ, quan-
do ſecretò Deus erat in tabernaculo meo?
5 Quando erat Omnipotens mecum: & in
circuitu meo pueri mei?

6 Quando lavabam pedes meos butyro, & petra fundebat mihi rivos olei?
7 Quando procedebam ad portam civitatis, & in platea parabant cathedram mihi?
8 Videbant me juvenes, & abſcondebantur: & ſenes aſſurgentes ſtabant.
9 Principes ceſſabant loqui, & digitum ſuperponebant ori ſuo.
10 Vocem ſuam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi ſuo adhærebat.
11 Auris audiens beatificabat me, & oculus videns teſtimonium reddebat mihi.
B 12 Eò quòd liberaſſem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non eſſet adjutor.
13 Benedictio perituri ſuper me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum.
14 Juſtitia indutus ſum: & veſtivi me, ſicut veſtimento & diademate, judicio meo.
15 Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 Pater eram pauperum: & cauſam quam neſciebam, diligentiſſimè inveſtigabam.
17 Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.
C 18 Dicebámque: In nidulo meo moriar, & ſicut palma multiplicabo dies.
19 Radix mea aperta eſt ſecus aquas, & ros morabitur in meſſione mea.
20 Gloria mea ſemper innovabitur, & arcus meus in manu mea inſtaurabitur.
21 Qui me audiebant, expectabant ſententiam, & intenti tacebant ad conſilium meum.
22 Verbis meis addere nihil audebant, & ſuper illos ſtillabat eloquium meum.
23 Expectabant me ſicut pluviam, & os ſuum aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinum.

24 Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram.
25 Si voluiſſem ire ad eos, ſedebam primus: cúmque ſederem quaſi rex, circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.

Caput XXX.

Plangit Job priſtinam illam felicitatem, verſam ſibi permittente Deo, in ſummam calamitatem.

1 NUnc autem derident me juniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei: A
2 Quorum virtus manuum mihi erat pro nihilo, & vita ipſa putabantur indigni.
3 Egeſtate & fame ſteriles, qui rodebant in ſolitudine, ſquallentes calamitate & miſeria.
4 Et mandebant herbas, & arborum cortices, & radix juniperorum erat cibus eorum:
5 Qui de convallibus iſta rapientes, cùm ſingula reperiſſent, ad ea cum clamore currebant.
6 In deſertis habitabant torrentium, & in cavernis terræ, vel ſuper glaream.
7 Qui inter hujuſcemodi lætabantur, & eſſe B
ſub ſentibus delicias computabant.
8 Filij ſtultorum & ignobilium, & in terra penitus non parentes.
9 Nunc in eorum canticum verſus ſum, & factus ſum eis in proverbium.
10 Abominantur me, & longè fugiunt à me, & faciem meam conſpuere non verentur.
11 Pharetram enim ſuam aperuit, & afflixit me, & frænum poſuit in os meum.
12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illicò ſurrexerunt: pedes meos ſubverterunt, & oppreſſerunt quaſi fluctibus ſemitis ſuis.

13 Diſſipaverunt itinera mea, inſidiati ſunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium.

C 14 Quaſi rupto muro, & aperta janua, irruerunt ſuper me, & ad meas miſerias devoluti ſunt.

15 Redactus ſum in nihilum: abſtuliſti quaſi ventus deſiderium meum: & velut nubes pertranſiit ſalus mea.

16 Nunc autem in memetipſo marceſcit anima mea, & poſſident me dies afflictionis.

17 Nocte os meum perforatur doloribus: & qui me comedunt, non dormiunt.

18 In multitudine eorum conſumitur veſtimentum meum, & quaſi capitio tunicæ ſuccinxerunt me.

19 Comparatus ſum luto, & aſſimilatus ſum favillæ & cineri.

20 Clamo ad te, & non exaudis me: ſto, & non reſpicis me.

21 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adverſaris mihi.

22 Elevaſti me, & quaſi ſuper ventum ponens eliſiſti me validè.

D 23 Scio quia morti trades me, ubi conſtituta eſt domus omni viventi.

24 Verumtamen non ad conſumptionem eorum emittis manum tuam: & ſi corruerint, ipſe ſalvabis.

25 Flebam quondam ſuper eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.

26 Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præſtolabar lucem, & eruperunt tenebræ.

27 Interiora mea efferbuerunt abſque ulla requie, prævenerunt me dies afflictionis.

28 Mœrens incedebam, ſine furore; conſurgens, in turba clamabam.
29 Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum.
30 Cutis mea denigrata eſt ſuper me, & oſſa mea aruerunt præ caumate.
31 Verſa eſt in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

Caput XXXI.

Job ut de amicorum calumnia ſe purget, ſummum judicem innocentiæ ſuæ teſtem invocans; ſuas enarrat virtutes, quibus à puero aſſuevit.

1 PEpigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. A
2 Quam enim partem haberet in me Deus deſuper, & hereditatem Omnipotens de excelſis?
3 Numquid non perditio eſt iniquo, & alienatio operantibus injuſtitiam?
4 Nónne ipſe conſiderat vias meas, & cunctos greſſus meos dinumerat?
5 Si ambulavi in vanitate, & feſtinavit in dolo pes meus:
6 Appendat me in ſtatera juſta, & ſciat Deus ſimplicitatem meam.
7 Si declinavit greſſus meus de via, & ſi ſecutum eſt oculos meos cor meum, & ſi manibus meis adhæſit macula:
8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.
9 Si deceptum eſt cor meum ſuper muliere, & ſi ad oſtium amici mei inſidiatus ſum:
10 Scortum alterius ſit uxor mea, & ſuper illam incurventur alij. B
11 Hoc enim nefas eſt, & iniquitas maxima.
12 Ignis eſt uſque ad perditionem devorans,

& omnia eradicans genimina.
13 Si contempſi ſubire judicium cum ſervo
meo, & ancilla mea, cùm diſceptarent adver-
ſum me.
14 Quid enim faciam cùm ſurrexerit ad ju-
dicandum Deus? & cùm quæſierit, quid reſ-
pondebo illi?
15 Numquid non in utero fecit me qui & il-
lum operatus eſt: & formavit me in vulva unus?
16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, &
oculos viduæ expectare feci.
17 Si comedi buccellam meam ſolus, & non
comedit pupillus ex ea:
C 18 (Quia ab infantia mea crevit mecum mi-
ſeratio: & de utero matris meæ egreſſa eſt me-
cùm.)
19 Si deſpexi pereuntem, eò quòd non ha-
buerit indumentum, & abſque operimento pau-
perem:
20 Si non benedixerunt mihi latera ejus &
de velleribus ovium mearum calefactus eſt.
21 Si levavi ſuper pupillum manum meam,
etiam cùm viderem me in porta ſuperiorem:
22 Humerus meus à junctura ſua cadat, &
brachium meum cum ſuis oſſibus confringatur.
23 Semper enim quaſi tumentes ſuper me
fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non
potui.
24 Si putavi aurum robur meum, & obrizo
dixi: Fiducia mea.
25 Si lætatus ſum ſuper multis divitiis meis,
& quia plurima reperit manus mea.
26 Si vidi Solem cùm fulgeret, & lunam
incedentem clarè:
27 Et lætatum eſt in abſcondito cor meum,

& oſculatus ſum manum meam ore meo.
28 Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſſimum.
29 Si gaviſus ſum ad ruinam ejus qui me oderat,& exultavi quòd inveniſſet eum malum.
30 Non enim dedi ad peccandum guttur D
meum,ut expeterem maledicens animam ejus.
31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus ut ſaturemur?
32 Foris non manſit peregrinus,oſtium meum viatori patuit.
33 Si abſcondi quaſi homo peccatum meum, & celavi in ſinu meo iniquitatem meam.
34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & deſpectio propinquorum terruit me:& non magis tacui, nec egreſſus ſum oſtium.
35 Quis mihi tribuat auditorem, ut deſiderium meum audiat Omnipotens:& librum ſcribat ipſe qui judicat.
36 Ut in humero meo portem illum,& circumdem illum quaſi coronam mihi?
37 Per ſingulos gradus meos pronuntiabo illum, & quaſi principi offeram eum.
38 Si adverſum me terra mea clamat,& cum ipſa ſulci ejus deflent.
39 Si fructus ejus comedi abſque pecunia,& animam agricolarum ejus afflixi:
40 Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo ſpina.

Finita ſunt verba Job.

CAPUT XXXII.

Job ſilentio amicis impoſito, arguitur unà cum illis inſipientiæ ab Eliu, qui ſuam jactat ſapientiam.

1 OMiſerunt autem tres viri iſti reſpondere A
Job, eò quòd juſtus ſibi videretur.

2 Et iratus, indignatúſque eſt Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus eſt autem adverſum Job, eò quòd juſtum ſe eſſe diceret coram Deo.
3 Porrò adverſum amicos ejus indignatus eſt, eò quòd non inveniſſent reſponſionem rationa-
B bilem, ſed tantummodò condemnaſſent Job.
4 Igitur Eliu expectavit Job loquentem: eò quòd ſeniores eſſent qui loquebantur.
5 Cùm autem vidiſſet quòd tres reſpondere non potuiſſent, iratus eſt vehementer.
6 Reſpondénſque Eliu filius Barachel Buxites, dixit:
Junior ſum tempore, vos autem antiquiores, idcircò demiſſo capite, veritus ſum vobis indicare meam ſententiam.
7 Sperabam enim quòd ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapientiam.
C 8 Sed, ut video, Spiritus eſt in hominibus, & inſpiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
9 Non ſunt longævi ſapientes, nec ſenes intelligunt judicium.
10 Ideo dicam: Audite me, oſtendam vobis etiam ego meam ſapientiam.
11 Expectavi enim ſermones veſtros, audivi prudentiam veſtram, donec diſceptaremini ſermonibus:
12 Et donec putabam vos aliquid dicere, conſiderabam: ſed, ut video, non eſt qui poſſit arguere Job, & reſpondere ex vobis ſermonibus ejus.
13 Ne fortè dicatis: Invenimus ſapientiam, Deus projecit eum, non homo.
14 Nihil locutus eſt mihi, & ego non ſecundùm ſermones veſtros reſpondebo illi.

15 Extimuerunt, nec reſponderunt ultrà, D
abſtulerúntque à ſe eloquia.

16 Quoniam igitur expectavi, & non ſunt
locuti: ſteterunt, nec ultrà reſponderunt:

17 Reſpondebo & ego partem meam, &
oſtendam ſcientiam meam.

18 Plenus ſum enim ſermonibus, & coarctat
me ſpiritus uteri mei.

19 En venter meus quaſi muſtum abſque
ſpiraculo, quod laguncula novas diſrumpit.

20 Loquar & reſpirabo paululùm: ape-
riam labia mea, & reſpondebo:

21 Non accipiam perſonam viri, & Deum
homini non æquabo.

22 Neſcio enim quàm diu ſubſiſtam, & ſi
poſt modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex ſermonibus Job oſtendere nititur eum non eſſe juſtum, docens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac reſipiſcenti propitietur.

1 AUdi igitur Job eloquia mea, & omnes A
ſermones meos auſculta.

2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua
mea in faucibus meis.

3 Simplici corde meo ſermones mei, & ſen-
tentiam puram labia mea loquentur.

4 Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculum Om-
nipotentis vivificavit me.

5 Si potes, reſponde mihi, & adverſus fa-
ciem meam conſiſte.

6 Ecce, & me ſicut & te fecit Deus, & de
eodem luto ego quoque formatus ſum.

7 Verumtamen miraculum meum non te
terreat, & eloquentia mea non ſit tibi gravis.

8 Dixiſti ergo in auribus meis, & vocem

verborum tuorum audivi:
9 Mundus ſum ego, & abſque delicto immaculatus, & non eſt iniquitas in me.
B 10 Quia querelas in me reperit, ideò arbitratus eſt me inimicum ſibi.
11 Poſuit in nervo pedes meos, cuſtodivit omnes ſemitas meas.
12 Hoc eſt ergo, in quo non es juſtificatus: reſpondebo tibi, quia major ſit Deus homine.
13 Adverſus eum contendis, quòd non ad omnia verba reſponderit tibi:
14 Semel loquitur Deus, & ſecundò idipſum non repetit.
15 Per ſomnium in viſione nocturna, quando irruit ſopor ſuper homines, & dormiunt in lectulo.
16 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos inſtruit diſciplina,
17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de ſuperbia:
C 18 Eruens animam ejus à corruptione: & vitam illius, ut non tranſeat in gladium.
19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia oſſa ejus marceſcere facit.
20 Abominabilis ei fit in vita ſua panis, & animæ illius cibus antè deſiderabilis.
21 Tabeſcet caro ejus, & oſſa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.
22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.
23 Si fuerit pro eo Angelus loquens unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem:
24 Miſerebitur ejus, & dicet: Libera eum ut non deſcendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier.

25 Conſumpta eſt caro ejus à ſuppliciis, revertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.
26 Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: D
& videbit faciem ejus in jubilo, & reddet homini juſtitiam ſuam.
27 Reſpiciet homines, & dicet: Peccavi, & verè deliqui, & ut eram dignus, non recepi.
28 Liberavit animam ſuam ne pergeret in interitum, ſed vivens lucem videret.
29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per ſingulos.
30 Ut revocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viventium.
31 Attende Job, & audi me: & tace, dum ego loquor.
32 Si autem habes quod loquaris, reſponde mihi, loquere: volo enim, te apparere juſtum.
33 Quòd ſi non habes, audi me: tace, & docebo te ſapientiam.

Caput XXXIV.

Eliu rurſum ex verbis Job accuſat eum blaſphemiæ aliorúmque criminum, æquitatem oſtendens divini judicij, ejus quoque potentiæ & notitiæ cuncta ſubeſſe.

1 PRonuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus eſt: A
2 Audite ſapientes verba mea, & eruditi auſcultate me:
3 *Auris enim verba probat, & guttur eſcas guſtu dijudicat. * Sap. 12. b. 11.
4 Judicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid ſit melius.
5 Quia dixit Job: Juſtus ſum, & Deus ſubvertit judicium meum.
6 In judicando enim me, mendacium eſt: violenta ſagitta mea abſque ullo peccato.

7 Quis eſt vir, ut eſt Job, qui bibit ſubſan-
nationem quaſi aquam.
8 Qui graditur cum operantibus iniquita-
tem, & ambulat cum viris impiis?
B 9 Dixit enim: Non placebit vir Deo: etiam
ſi cucurrerit eum eo.
10 Ideò viri cordati audite me, abſit à Deo
impietas, & ab Omnipotente iniquitas.
11 Opus enim hominis reddet ei, & juxta
vias ſingulorum reſtituet eis.
12 Verè enim Deus non condemnabit fru-
ſtrà, nec Omnipotens ſubvertet judicium.
13 Quem conſtituit alium ſuper terram? aut
quem poſuit ſuper orbem, quem fabricatus eſt?
14 Si direxerit ad eum cor ſuum, ſpiritum
illius & flatum ad ſe trahet.
15 Deficiet omnis caro ſimul, & homo in
cinerem revertetur.
16 Si habes ergo intellectum, audi quod di-
citur, & auſculta vocem eloquij mei.
17 Numquid qui non amat judicium, ſanari
poteſt? & quomodo tu eum, qui juſtus eſt, in
tantum condemnas:
18 Qui dicit regi, apoſtata: qui vocat duces
C impios.
* 19 * Qui non accipit perſonas principum:
Deut. nec cognovit tyrannum, cùm diſceptaret con-
10. *d.* tra pauperem: opus enim manuum ejus ſunt
17. 2.*Par.* univerſi.
19.*b.*7 20 Subito morientur, & in media nocte tur-
*Sap.*6. babuntur populi, & pertranſibunt, & aufe-
b. 8. *Eccl.* rent violentum abſque manu.
35. *b.* 21 Oculi enim ejus ſuper vias hominum, &
1. omnes greſſus eorum conſiderat.
Act. 10. *e.* 22 Non ſunt tenebræ, & non eſt umbra mor-

tis, ut abſcondantur ibi qui operantur iniquitatē. 34.
23 Neque enim ultrà in hominis poteſtate Rom. 2.b.11.
eſt, ut veniat ad Deum in judicium. Gal 2.
24 Conteret multos & innumerabiles, & ſta- b. 6.
re faciet alios pro eis. Eph.6 b 9.
25 Novit enim opera eorum: & idcircò in- Col.3.
ducet noctem, & conterentur. d 25.
26 Quaſi impios percuſſit eos in loco viden- 1. Pet. 1.c.17.
tium.
27 Qui quaſi de induſtria receſſerunt ab eo,
& omnes vias ejus intelligere noluerunt:
28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem
egeni, & audiret vocem pauperum.
29 Ipſo enim concedente pacem, quis eſt D
qui condemnet? ex quo abſconderit vultum,
quis eſt qui contempletur eum & ſuper gentes
& ſuper omnes homines?
30 Qui regnare facit hominem hypocritam
propter peccata populi.
31 Quia ergo ego locutus ſum ad Deum, te
quoque non prohibebo.
32 Si erravi, tu doce me: ſi iniquitatem lo-
cutus ſum, ultrà non addam.
33 Numquid à te Deus expetit eam, quia
diſplicuit tibi: tu enim cœpiſti loqui, & non
ego: quòd ſi quid noſti melius loquere.
34 Viri intelligentes loquantur mihi, & vir
ſapiens audiat me.
35 Job autem ſtultè locutus eſt, & verba il-
lius non ſonant diſciplinam.
36 Pater mi, probetur Job uſque ad finem:
ne deſinas ab homine iniquitatis.
37 Quia addit ſuper peccata ſua blaſphe-
miam, inter nos interim conſtringatur: & tunc
ad judicium provocet ſermonibus ſuis Deum.

Caput XXXV.

Eliu falsò colligens Job dixiſſe Deo non placere quod rectum eſt, oſtendit non Deo ſed homini & pietatem prodeſſe & impietatem obeſſe.

A 1 Igitur Eliu hæc rurſum locutus eſt:

2 Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Juſtior ſum Deo?

3 Dixiſti enim: Non tibi placet quod rectum eſt: vel quid tibi proderit, ſi ego peccavero?

4 Itaque ego reſpondebo ſermonibus tuis, & amicis tuis tecum.

5 Suſpice cœlum & intuere, & contemplare æthera quòd altior te ſit.

B 6 Si peccaveris, quid ei nocebis: & ſi multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?

7 Porrò ſi juſtè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?

8 Homini, qui ſimilis tui eſt, nocebit impietas tua: & filium hominis adjuvabit juſtitia tua.

C 9 Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: & ejulabunt propter vim brachij tyrannorum.

10 Et non dixit: Ubi eſt Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?

11 Qui docet nos ſuper jumenta terræ, & ſuper volucres cæli erudit nos.

12 Ibi clamabunt, & non exaudiet, propter ſuperbiam malorum.

13 Non ergo fruſtrà audiet Deus, & Omnipotens cauſas ſingulorum intuebitur.

D 14 Etiam cùm dixeris: Non conſiderat: judicare coram illo, & expecta eum.

15 Nunc

15 Nunc enim non infert furorem ſuum,nec ulciſcitur ſcelus valdè.
16 Ergo Job fruſtrà aperit os ſuum, & abſque ſcientia verba multiplicat.

Caput XXXVI.

Eliu æquitatem divini judicij tuetur, qui percutit ut erudiat, loquitur ut ad ſe redeant, redeuntes à flagellis liberat: hortatur itaque Job ad reſipiſcentiam, promittens cuncta proſpera.

1 ADdens quoque Eliu, hæc locutus eſt: A
2 Suſtine me paululùm, & indicabo tibi:adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 Repetam ſcientiam meam à principio, & operatorem meum probabo juſtum.
4 Verè enim abſque mendacio ſermones mei, & perfecta ſcientia probabitur tibi.
5 Deus potentes non abjicit, cùm & ipſe ſit potens.
6 Sed non ſalvat impios, & judicium pauperibus tribuit.
7 Non auferet à juſto oculos ſuos, & reges in ſolio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
8 Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis:
9 Indicabit eis opera eorum, & ſcelera eorum, quia violenti fuerunt. B
10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat:& loquetur, ut revertantur ab iniquitate:
11 Si audierint & obſervaverint,complebunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in gloria.
12 Si autem non audierint, tranſibunt per gladium, & conſumentur in ſtultitia.
13 Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cùm vincti fuerint.
14 Morietur in tempeſtate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos.

15 Eripiet de anguſtia ſua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus.

16 Igitur ſalvabit te de ore anguſto latiſſimè, & non habente fundamentum ſubter ſe: requies autem menſæ tuæ erit plena pinguedine.

C 17 Cauſa tua quaſi impij judicata eſt, cauſam judiciúmque recipies.

18 Non te ergo ſuperet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.

19 Depone magnitudinem tuam abſque tribulatione, & omnes robuſtos fortitudine.

20 Ne protrahas noctem, ut aſcendant populi pro eis.

21 Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim cœpiſti ſequi poſt miſeriam.

22 Ecce, Deus excelſus in fortitudine ſua,& nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.

23 Quis poterit ſcrutari vias ejus? aut quis poteſt ei dicere: Operatus es iniquitatem?

24 Memento quòd ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri.

25 Omnes homines vident eum, unuſquiſque intuetur procul.

D 26 Ecce,Deus magnus vincens ſcientiam noſtram: numerus annorum ejus inæſtimabilis.

27 Qui aufert ſtillas pluviæ, & effundit imbres ad inſtar gurgitum.

28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta deſuper.

29 Si voluerit extendere nubes quaſi tentorium ſuum,

30 Et fulgurare lumine ſuo deſuper, cardines quoque maris operiet.

31 Per hæc enim judicat populos, & dat eſcas multis mortalibus.

32 In

32 In manibus abſcondit lucem, & præcipit ei ut rurſus adveniat.

33 Annuntiat de ea amico ſuo, quòd poſſeſſio ejus ſit, & ad eam poſſit aſcendere.

CAPUT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus declarat Dei ſapientiam, potentiam ac juſtitiam, & inſcrutabile judicium ipſius: quibus vult Job detraxiſſe: unde monet Jobum, ut ſe mutui divino penitus ſubjiciat.

1 SUper hoc expavit cor meum, & emotum eſt de loco ſuo. A

2 Audite auditionem in terrore vocis ejus, & ſonum de ore illius procedentem.

3 Subter omnes cælos ipſe conſiderat, & lumen illius ſuper terminos terræ.

4 Poſt eum rugiet ſonitus, tonabit voce magnitudinis ſuæ; & non inveſtigabitur, cùm audita fuerit vox ejus.

5 Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter, qui facit magna & inſcrutabilia.

6 Qui præcipit nivi ut deſcendat in terram, B
& hiemis pluviis, & imbri fortitudinis ſuæ.

7 Qui in manu omnium hominum ſignat, ut noverint ſinguli opera ſua.

8 Ingredietur beſtia latibulum, & in antro ſuo morabitur.

9 Ab interioribus egredietur tempeſtas, & ab Arcturo frigus.

10 Flante Deo concreſcit gelu, & rurſum latiſſimæ funduntur aquæ.

11 Frumentum deſiderat nubes, & nubes ſpargunt lumen ſuum.

12 Quæ luſtrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod præceperit illis ſuper faciem orbis terrarum.

13 Sive in una tribu, ſive in terra ſua, ſive C

in quocumque loco miſericordiæ ſuæ eas juſſerit inveniri.
14 Auſculta hæc Job: ſta, & conſidera mirabilia Dei.
15 Numquid ſcis quando præceperit Deus pluviis, ut oſtenderent lucem nubium ejus?
16 Numquid noſti ſemitas nubium magnas & perfectas ſcientias?
17 Nónne veſtimenta tua calida ſunt, cùm perflata fuerit terra Auſtro?
18 Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos qui ſolidiſſimi quaſi ære fuſi ſunt.
19 Oſtende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris.
D 20 Quis narrabit ei quæ loquor? etiam ſi locutus fuerit homo, devorabitur:
21 At nunc non vident lucem: ſubitò aër cogetur in nubes, & ventus tranſiens fugabit eas.
22 Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum formidoloſa laudatio:
23 Dignè eum invenire non poſſumus: magnus fortitudine, & judicio, & juſtitia, & enarrari non poteſt.
24 Ideò timebunt eum viri, & non audebunt contéplari omnes qui ſibi vidétur eſſe ſapientes.

Caput XXXVIII.

Deus ipſe diſputationi ſe interponit, & Eliu ſilere juſſo, arguit Job, oſtendens ex conditis à ſe operibus non poſſe illum divinam potentiam ac ſapientiam comprehendere.

A 1 Reſpondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
2 Quis eſt iſte involvens ſententias ſermonibus imperitis?
3 Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & reſponde mihi.

4 Ubi

4 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi ſi habes intelligentiam.

5 Quis poſuit menſuras ejus: ſi noſti: vel quis tetendit ſuper eam lineam?

6 Super quo baſes illius ſolidatæ ſunt: aut quis demiſit lapidem angularem ejus.

7 Cùm me laudarent ſimul aſtra matutina, & jubilarent omnes filij Dei?

8 Quis concluſit oſtiis mare, quando erumpebat quaſi de vulva procedens:

9 Cùm ponerem nubem veſtimentum ejus, & caligine illud quaſi pannis infantiæ obvolverem?

10 Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem, & oſtia; B

11 Et dixi: Uſque huc venies, & non procedes ampliùs, & hìc confringes tumentes fluctus tuos.

12 Numquid poſt ortum tuum præcepiſti diluculo, & oſtendiſti auroræ locum ſuum?

13 Et tenuiſti concutiens extrema terræ, & excuſſiſti impios ex ea?

14 Reſtituetur ut lutum ſignaculum, & ſtabit ſicut veſtimentum:

15 Auferetur ab impiis lux ſua, & brachium excelſum confringetur.

16 Numquid ingreſſus es profunda maris, & in noviſſimis abyſſi deambulaſti?

17 Numquid apertæ ſunt tibi portæ mortis, & oſtia tenebroſa vidiſti?

18 Numquid conſideraſti latitudinem terræ? indica mihi, ſi noſti, omnia,

19 In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus ſit:

20 Ut ducas unumquodque ad terminos C

ſuos, & intelligas ſemitas domus ejus.
21 Sciebas tunc quòd naſciturus eſſes ? & numerum dierum tuorum noveras ?
22 Numquid ingreſſus es theſauros nivis, aut theſauros grandinis aſpexiſti ?
23 Quæ præparavi in tempus hoſtis, in diem pugnæ & belli ?
24 Per quam viam ſpargitur lux, dividitur æſtus ſuper terram ?
25 Quis dedit vehementiſſimo imbri curſum, & viam ſonantis tonitrui,
26 Ut plueret ſuper terram abſque homine in deſerto, ubi nullus mortalium commoratur.
27 Ut impleret inviam & deſolatam, & produceret herbas virentes ?
28 Quis eſt pluviæ pater ? vel quis genuit ſtillas roris ?
29 De cujus utero egreſſa eſt glacies? & gelu de cælo quis genuit?
30 In ſimilitudinem lapidis aquæ durantur, & ſuperficies abyſſi conſtringitur.
31 Numquid conjungere valebis micantes ſtellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris diſſipare.
D 32 Numquid producis Luciferum in tempore ſuo; & Veſperum ſuper filios terræ conſurgere facis ?
33 Numquid noſti ordinem cæli, & pones rationem ejus in terra ?
34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te ?
35 Numquid mittes fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi : Adſumus ?
36 Quis poſuit in viſceribus hominis ſapientiam ? vel quis dedit gallo intelligentiam ?

37 Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?
38 Quando fundebatur pulvis in terra, & glebæ compingebantur?
39 Numquid capies leænæ prædam, & animam catulorum ejus implebis,
40 Quando cubant in antris, & in ſpecubus inſidiantur?
41 * Quis præparat corvo eſcam ſuam, quando pulli ejus clamant ad Deum, vagantes, eò quòd non habeant cibos? * Pſ. 146 b. 9.

CAPUT XXXIX.

Deus ipſi Iob oſtendit mirabilia opera ſua etiam ex ibicibus, onagro, rhinocerote, ſtruthione, equo, & aquila; arguens eum quòd cum ipſo contendere voluerit: quibus Iob commotus, agnoſcit ſe temerè locutum.

1 NUmquid noſti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas obſervaſti? A
2 Dinumeraſti menſes conceptus earum, & ſciſti tempus partus earum?
3 Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugitus emittunt.
4 Separantur filij earum, & pergunt ad paſtum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.
5 Quis dimiſit onagrum liberum, & vincula ejus quis ſolvit?
6 Qui dedi in ſolitudine domum, & tabernacula ejus in terra ſalſuginis.
7 Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
8 Circumſpicit montes paſcuæ ſuæ, & virentia quæque perquirit. B
9 Numquid volet rhinoceros ſervire tibi, aut morabitur ad præſepe tuum?
10 Numquid alligabis rhinocerota ad arandū loro tuo? aut confringet glebas vallium poſt te?

11 Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?
12 Numquid credes illi quòd ſementem reddat tibi, & aream tuam congreget?
13 Penna ſtruthionis ſimilis eſt pennis herodij, & accipitris.
14 Quando derelinquit ova ſua in terra, tu forſitan in pulvere calefacies ea?
15 Obliviſcitur quòd pes conculcet ea, aut beſtia agri conterat.
16 Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui, fruſtrà laboravit nullo timore cogente.
17 Privavit enim eam Deus ſapientia, nec dedit illi intelligentiam.
18 Cùm tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & aſcenſorem ejus.
C 19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?
20 Numquid ſuſcitabis eum quaſi locuſtas? gloria narium ejus terror.
21 Terram ungula fodit, exultat audacter: in occurſum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
23 Super ipſum ſonabit pharetra, vibrabit haſta & clypeus.
24 Fervens & fremens ſorbet terram, nec reputat tubæ ſonare clangorem.
25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & ululatum exercitus.
D 26 Numquid per ſapientiam tuam plumeſcit accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum?
27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum?
28 In petris manet, & in præruptis ſilicibus

commoratur, atque inacceſſis rupibus.

29 Inde contemplatur eſcam, & de longè oculi ejus proſpiciunt.

30 Pulli ejus lambent ſanguinem: & ubicumque cadaver fuerit, ſtatim adeſt.

31 Et adjecit Dominus, & locutus eſt ad Job:

32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facilè conquieſcit? utique qui arguit Deum, debet reſpondere ei.

33 Reſpondens autem Job Domino, dixit:

34 Qui leviter locutus ſum, reſpondere quid poſſum? manum meam ponam ſuper os meum.

35 Unum locutus ſum, quod utinam non dixiſſem; & alterum, quibus ultrà non addam.

Caput XL.

Deus arguens Job quòd viſus ſit juſtitiæ ipſius detraxiſſe, oſtendit ei ſuam potentiam in Behemoth & Leviathan, ſilentium ei imponens.

1 Reſpondens autem Dominus Job de turbine, dixit: A

2 Accinge ſicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & indica mihi.

3 Numquid irritum facies judicium meum: & condemnabis me, ut tu juſtificeris?

4 Et ſi habes brachium ſicut Deus, & ſi voce ſimili tonas?

5 Circumda tibi decorem, & in ſublime erigere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis induere veſtibus.

6 Diſperge ſuperbos in furore tuo, & reſpiciens omnem arrogantem humilia.

7 Reſpice cunctos ſuperbos, & confunde eos, & contere impios in loco ſuo.

8 Abſconde eos in pulvere ſimul, & facies eorum demerge in foveam: B

9 Et ego confitebor quòd ſalvare te poſſit dextera tua.

10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quaſi bos comedet.

11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.

12 Stringit caudam ſuam quaſi cedrum, nervi teſticulorum ejus perplexi ſunt.

C 13 Oſſa ejus velut fiſtulæ æris, cartilago illius quaſi laminæ ferreæ.

14 Ipſe eſt principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.

15 Huic montes herbas ferunt: omnes beſtiæ agri ludent ibi.

16 Sub umbra dormit in ſecreto calami, & in locis humentibus.

17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum ſalices torrentis.

18 Ecce, abſorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quòd influat Jordanis in os ejus.

19 In oculis ejus quaſi hamo capiet eum, & in ſudibus perforabit nares ejus.

20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?

D 21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?

22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?

23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum ſervum ſempiternum?

24 Numquid illudes ei quaſi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?

25 Concident eum amici, divident illum negotiatores?

26 Numquid implebis ſagenas pelle ejus, & gurguſtium piſcium capite illius?
27 Pone ſuper eum manum tuam: memento belli, nec ultrà addas loqui.
28 Ecce, ſpes ejus fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPUT XLI.

Malitia Behemoth explicatur fuſius juxta illius membra, duritiam & ſuperbiam.

1 Non quaſi crudelis ſuſcitabo eum? quis enim reſiſtere poteſt vultui meo? A
2 Quis antè dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.
3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compoſitis.
4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?
5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum dentium ejus formido.
6 Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compactum ſquamis ſe prementibus.
7 Una uni conjungitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per ea: B
8 Una alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.
9 Sternutatio ejus ſplendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi.
10 De ore ejus lampades procedunt, ſicut tedæ ignis accenſæ.
11 De naribus ejus procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ atque ferventis.
12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.
13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egeſtas.

14 Membra carniū ejus cohærentia ſibi: mittet cōtra eum fulmina,& ad locum aliū non ferētur.
C 15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus.
16 Cùm ſublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur.
17 Cùm apprehenderit eum gladius, ſubſiſtere non poterit neque haſta, neque thorax.
18 Reputabit enim quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum, æs.
19 Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.
20 Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrantem haſtam.
21 Sub ipſo erunt radij ſolis, & ſternet ſibi aurum quaſi lutum.
22 Fervſcere faciet quaſi ollam profundum mare, & ponet quaſi cùm unguenta bulliunt.
D 23 Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem.
24 Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt ut nullum timeret.
25 Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ.

CAPUT. XLII.

Agnoſcit Job ſe inſipienter locutum, & à Domino præfertur amicis, ac pro illis orat duplicia recipiens eorum quæ amiſerat, tandémque plenus dierum in pace quievit.

A 1 RESpondens autem Job Domino, dixit:
2 Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.
3 Quis eſt iſte, qui celat conſilium abſque ſcientia? ideò inſipienter locutus ſum, & quæ ultra modum excederent ſcientiam meam.
4 Audi, & ego loquar: interrogabo te, & reſponde mihi.

5 Auditu auris audivi te, nunc autem oculus
meus videt te.
6 Idcircò ipſe me reprehendo, & ago pœni-
tentiam in favilla & cinere.
7 Poſtquam autem locutus eſt Dominus ver- B
ba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem:
Iratus eſt furor meus in te, & in duos amicos
tuos, quoniam non eſtis locuti coram me re-
ctum, ſicut ſervus meus Job.
8 Sumite ergo vobis ſeptem tauros, & ſeptem
arietes, & ite ad ſervum meum Job, & offerte
holocauſtum pro vobis: Job autem ſervus meus
orabit pro vobis: faciem ejus ſuſcipiam ut non
vobis imputetur ſtultitia: neque enim locuti
eſtis ad me recta, ſicut ſervus Job.
9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Bal- C
dad Suhites, & Sophar Naamathites, & fece-
runt ſicut locutus fuerat Dominus ad eos, &
ſuſcepit Dominus faciem Job.
10 Dominus quoque converſus eſt ad pœ-
nitentiam Job, cùm oraret ille pro amicis ſuis.
Et addidit Dominus omnia quæcumque fue-
rant Job, duplicia.
11 Venerunt autem ad eum omnes fratres ſui,
& univerſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui noverant
eum priùs, & comederunt cum eo panem in
domo ejus: & moverunt ſuper eum caput, &
conſolati ſunt eum ſuper omni malo quod intu-
lerat Dñs ſuper eum: & dederunt ei, unuſquiſ-
que ovem unam, & inaurem auream unam.
12 Dominus autem benedixit noviſſimis Job D
magis quàm principio ejus. Et facta ſunt ei
quatuordecim millia ovium, & ſex millia came-
lorum, & mille juga boum, & mille aſinæ.
13 Et fuerunt ei ſeptem filii, & tres filiæ.

14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen
ſecundæ Caſſiam, & nomen tertiæ Cornuſtibij.
15 Non ſunt autem inventæ mulieres ſpecio-
ſæ ſicut filiæ Job in univerſa terra: dedítque eis
pater ſuus hereditatem inter fratres earum.
16 Vixit autem Job poſt hæc, centum qua-
draginta annis, & vidit filios ſuos, & filios filio-
rum ſuorum uſque ad quartam generationem,
& mortuus eſt ſenex & plenus dierum.

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS I.

A 1 BEATUS vir, qui non abiit
in conſilio impiorum, & in
via peccatorum non ſtetit, &
in cathedra peſtilentiæ non
ſedit:
* *Ioſ. 1. b. 8.* 2 * Sed in lege Domini vo-
luntas ejus, & in lege ejus
meditabitur die ac nocte.
* *Ier. 17. b. 8.* 3 * Et erit tamquam lignum, quod planta-
tum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum
ſuum dabit in tempore ſuo:
Et folium ejus non defluet: & omnia quæ-
cumque faciet proſperabuntur.
4 Non ſic impij, non ſic: ſed tamquam pul-
vis, quem projicit ventus à facie terræ.
5 Ideò non reſurgent impij in judicio: neque
peccatores in concilio juſtorum.
6 Quoniam novit Dominus viam juſtorum:
& iter impiorum peribit.

Pſalm. II.

1 QUare fremuerunt Gentes, & populi me- A
ditati ſunt inania? *Act.*
2 Aſtiterunt reges terræ, & principes con- 4. c.
venerunt in unum, adverſus Dominum, & ad- 25.
verſus Chriſtum ejus.
3 Dirumpamus vincula eorum: & projicia-
mus à nobis jugum ipſorum.
4 Qui habitat in cælis irridebit eos: & Do- B
minus ſubſannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in fu-
rore ſuo conturbabit eos.
6 Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſu-
per Sion montem ſanctum ejus, prædicans præ-
ceptum ejus.
7 * Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, * *Act.*
ego hodie genui te. 13. e.
8 Poſtula à me, & dabo tibi Gentes heredita- 33. *Heb.* 1.
tem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. b. 5. 5.
9 * Reges eos in virga ferrea, & tamquam b. 5.
vas figuli confringes eos. * *Apoc.*
10 Et nunc reges intelligite: erudimini qui 2. g. 27
judicatis terram. 19. c.
11 Servite Domino in timore: & exultate ei 15.
cum tremore.
12 Apprehendite diſciplinam, nequando
iraſcatur Dominus, & pereatis de via juſta.
13 Cùm exarſerit in brevi ira ejus, beati om-
nes, qui confidunt in eo.

1 Pſalmus David, cùm fugeret à facie Abſalom
filij ſui. (2. *Reg.* 15. 14.) III.

2 DOmine quid multiplicati ſunt qui tribu- A
lant me? multi inſurgunt adverſum me.
3 Multi dicunt animæ meæ: Non eſt ſalus
ipſi in Deo ejus.

4 Tu autem Domine ſuſceptor meus es, glo-
ria mea, & exaltans caput meum.
5 Voce mea ad Dominum clamavi: & exau-
divit me de monte ſancto ſuo.
6 Ego dormivi, & ſoporatus ſum: & exur-
rexi, quia Dominus ſuſcepit me.
7 Non timebo millia populi circumdantis
me: exurge Dñe, ſalvum me fac Deus meus.
8 Quoniam tu percuſſiſti omnes adverſan-
tes mihi ſine cauſa, dentes peccatorum contri-
viſti.
9 Domini eſt ſalus: & ſuper populum tuum
benedictio tua.

1 In finem in carminibus. Pſalmus
David. IV.

A 2 Cum invocarem, exaudivit me Deus juſti-
tiæ meæ: in tribulatione dilataſti mihi.
Miſerere mei, & exaudi orationem meam.
3 Filii hominum uſquequò gravi corde? ut
quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
4 Et ſcitote quoniam mirificavit Dominus
ſanctum ſuum: Dominus exaudiet me cùm cla-
mavero ad eum.
5 Iraſcimini, & nolite peccare: quæ dici-
tis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris com-
pungimini.
6 Sacrificate ſacrificium juſtitiæ, & ſperate
in Domino. multi dicunt: Quis oſtendit nobis
bona?
B 7 Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui
Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
8 A fructu frumenti, vini, & olei ſui, multi-
plicati ſunt.
9 In pace in idipſum dormiam, & requieſcam;
10 Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe
conſtituiſti me.

1 In finem pro ea, quæ hereditatem conſequitur, Pſalmus David. V.

2 VErba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. A

3 Intende voci orationis meæ, rex meus & Deus meus.

4 Quoniam ad te orabo: Domine manè exaudies vocem meam.

5 Manè aſtabo tibi & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

6 Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt injuſti ante oculos tuos.

7 Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.
Virum ſanguinum & doloſum abominabitur B
Dominus, 8 Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ,
Introibo in domum tuam: adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.

9 Domine deduc me in juſtitia tua: propter C
inimicos meos dirige in conſpectu tuo viã meã.

10 Quoniam non eſt in ore eorum veritas: cor eorum vanum eſt.

11 * Sepulchrum patens eſt guttur eorum, *Infr.
linguis ſuis doloſè agebant, judica illos Deus. 13. a.
Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundùm 3. Rom.
multitudinem impietatum eorum expelle eos, 3. b.
quoniam irritaverunt te Domine. 13.

12 Et lætentur omnes, qui ſperant in te, in æternum exultabunt: & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum, 13 Quoniam tu benedices juſto.
Domine, ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos.

11 Numquid fiduciam habebis in magna
fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos ?
12 Numquid credes illi quòd ſementem red-
dat tibi, & aream tuam congreget ?
13 Penna ſtruthionis ſimilis eſt pennis hero-
dij, & accipitris.
14 Quando derelinquit ova ſua in terra, tu
forſitan in pulvere calefacies ea ?
15 Obliviſcitur quòd pes conculcet ea, aut
beſtia agri conterat.
16 Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui,
fruſtrà laboravit nullo timore cogente.
17 Privavit enim eam Deus ſapientia, nec
dedit illi intelligentiam.
18 Cùm tempus fuerit, in altum alas erigit:
deridet equum & aſcenſorem ejus.
C 19 Numquid præbebis equo fortitudinem,
aut circumdabis collo ejus hinnitum ?
20 Numquid ſuſcitabis eum quaſi locuſtas ?
gloria narium ejus terror.
21 Terram ungula fodit, exultat audacter:
in occurſum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
23 Super ipſum ſonabit pharetra, vibrabit
haſta & clypeus.
24 Fervens & fremens ſorbet terram, nec
reputat tubæ ſonare clangorem.
25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, pro-
cul odoratur bellum, exhortationem ducum,
& ululatum exercitus.
D 26 Numquid per ſapientiam tuam plumeſ-
cit accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum ?
27 Numquid ad præceptum tuum elevabi-
tur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum ?
28 In petris manet, & in præruptis ſilicibus

commoratur, atque inacceſſis rupibus.
29 Inde contemplatur eſcam, & de longè
oculi ejus proſpiciunt.
30 Pulli ejus lambent ſanguinem: & ubi-
cumque cadaver fuerit, ſtatim adeſt.
31 Et adjecit Dominus,& locutus eſt ad Job:
32 Numquid qui contendit cum Deo, tam
facilè conquieſcit? utique qui arguit Deum,de-
bet reſpondere ei.
33 Reſpondens autem Job Domino, dixit:
34 Qui leviter locutus ſum, reſpondere quid
poſſum? manum meam ponam ſuper os meum.
35 Unum locutus ſum,quod utinam non di-
xiſſem; & alterum, quibus ultrà non addam.

Caput XL.

*Deus arguens Job quòd viſus ſit juſtitiæ ipſius detra-
xiſſe,oſtendit ei ſuam potentiam in Behemoth & Levia-
than, ſilentium ei imponens.*

1 Respondens autem Dominus Job de turbi- A
ne, dixit:
2 Accinge ſicut vir lumbos tuos: interroga-
bo te, & indica mihi.
3 Numquid irritum facies judicium meum:
& condemnabis me, ut tu juſtificeris?
4 Et ſi habes brachium ſicut Deus, & ſi vo-
ce ſimili tonas?
5 Circumda tibi decorem,& in ſublime eri-
gere, & eſto glorioſus, & ſpecioſis induere ve-
ſtibus.
6 Diſperge ſuperbos in furore tuo, & reſpi-
ciens omnem arrogantem humilia.
7 Reſpice cunctos ſuperbos, & confunde
eos, & contere impios in loco ſuo.
8 Abſconde eos in pulvere ſimul,& facies eo- B
rum demerge in foveam:

9 Et ego confitebor quòd ſalvare te poſſit dextera tua.

10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quaſi bos comedet.

11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.

12 Stringit caudam ſuam quaſi cedrum, nervi teſticulorum ejus perplexi ſunt.

C 13 Oſſa ejus velut fiſtulæ æris, cartilago illius quaſi laminæ ferreæ.

14 Ipſe eſt principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.

15 Huic montes herbas ferunt: omnes beſtiæ agri ludent ibi.

16 Sub umbra dormit in ſecreto calami, & in locis humentibus.

17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum ſalices torrentis.

18 Ecce, abſorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quòd influat Jordanis in os ejus.

19 In oculis ejus quaſi hamo capiet eum, & in ſudibus perforabit nares ejus.

20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?

D 21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?

22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?

23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eum ſervum ſempiternum?

24 Numquid illudes ei quaſi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?

25 Concident eum amici, divident illum negotiatores?

26 Numquid implebis ſagenas pelle ejus, & gurguſtium piſcium capite illius?

27 Pone ſuper eum manum tuam: memento belli, nec ultrà addas loqui.

28 Ecce, ſpes ejus fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPUT XLI.

Malitia Behemoth explicatur fuſius juxta illius membra, duritiam & ſuperbiam.

1 NOn quaſi crudelis ſuſcitabo eum? quis enim reſiſtere poteſt vultui meo? A

2 Quis antè dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.

3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compoſitis.

4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?

5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum dentium ejus formido.

6 Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compactum ſquamis ſe prementibus.

7 Una uni conjungitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per ea: B

8 Una alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.

9 Sternutatio ejus ſplendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi.

10 De ore ejus lampades procedunt, ſicut tedæ ignis accenſæ.

11 De naribus ejus procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ atque ferventis.

12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.

13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egeſtas.

14 Membra carniũ ejus cohærentia ſibi: mittet
cõtra eum fulmina,& ad locum aliũ non ferẽtur.
C 15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, &
ſtringetur quaſi malleatoris incus.
16 Cùm ſublatus fuerit, timebunt angeli, &
territi purgabuntur.
17 Cùm apprehenderit eum gladius, ſubſi-
ſtere non poterit neque haſta, neque thorax.
18 Reputabit enim quaſi paleas ferrum, &
quaſi lignum putridum, æs.
19 Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſti-
pulam verſi ſunt ei lapides fundæ.
20 Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, &
deridebit vibrantem haſtam.
21 Sub ipſo erunt radij ſolis, & ſternet ſibi
aurum quaſi lutum.
22 Ferveſcere faciet quaſi ollam profundum
mare, & ponet quaſi cùm unguenta bulliunt.
D 23 Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſ-
ſum quaſi seneſcentem.
24 Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ com-
paretur ei, qui factus eſt ut nullum timeret.
25 Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper
univerſos filios ſuperbiæ.

CAPUT. XLII.

*Agnoſcit Job ſe inſipienter locutum, & à Domino præ-
fertur amicis, ac pro illis orat duplicia recipiens eorum
quæ amiſerat, tandémque plenus dierum in pace quievit.*

A 1 RESpondens autem Job Domino, dixit:
2 Scio quia omnia potes, & nulla te
latet cogitatio.
3 Quis eſt iſte, qui celat conſilium abſque
ſcientia? ideò inſipienter locutus ſum, & quæ
ultra modum excederent ſcientiam meam.
4 Audi, & ego loquar: interrogabo te, &
reſponde mihi.

5 Auditu auris audivi te, nunc autem oculus
meus videt te.

6 Idcircò ipſe me reprehendo, & ago pœni-
tentiam in favilla & cinere.

7 Poſtquam autem locutus eſt Dominus ver- B
ba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem:
Iratus eſt furor meus in te, & in duos amicos
tuos, quoniam non eſtis locuti coram me re-
ctum, ſicut ſervus meus Job.

8 Sumite ergo vobis ſeptem tauros, & ſeptem
arietes, & ite ad ſervum meum Job, & offerte
holocauſtum pro vobis: Job autem ſervus meus
orabit pro vobis: faciem ejus ſuſcipiam ut non
vobis imputetur ſtultitia: neque enim locuti
eſtis ad me recta, ſicut ſervus Job.

9 Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & Bal- C
dad Suhites, & Sophar Naamathites, & fece-
runt ſicut locutus fuerat Dominus ad eos, &
ſuſcepit Dominus faciem Job.

10 Dominus quoque converſus eſt ad pœ-
nitentiam Job, cùm oraret ille pro amicis ſuis.
Et addidit Dominus omnia quæcumque fue-
rant Job, duplicia.

11 Venerunt autem ad eum omnes fratres ſui,
& univerſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui noverant
eum priùs, & comederunt cum eo panem in
domo ejus: & moverunt ſuper eum caput, &
conſolati ſunt eum ſuper omni malo quod intu-
lerat Dñs ſuper eum: & dederunt ei, unuſquiſ-
que ovem unam, & inaurem auream unam.

12 Dominus autem benedixit noviſſimis Job D
magis quàm principio ejus. Et facta ſunt ei
quatuordecim millia ovium, & ſex millia came-
lorum, & mille juga boum, & mille aſinæ.

13 Et fuerunt ei ſeptem filij, & tres filiæ.

14 Et vocavit nomen unius Diem, & nomen
ſecundæ Caſſiam, & nomen tertiæ Cornuſtibij.
15 Non ſunt autem inventæ mulieres ſpecio-
ſæ ſicut filiæ Job in univerſa terra: dedítque eis
pater ſuus hereditatem inter fratres earum.
16 Vixit autem Job poſt hæc, centum qua-
draginta annis, & vidit filios ſuos, & filios filio-
rum ſuorum uſque ad quartam generationem,
& mortuus eſt ſenex & plenus dierum.

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS I.

A 1 BEatus vir, qui non abiit
in conſilio impiorum, & in
via peccatorum non ſtetit, &
in cathedra peſtilentiæ non
ſedit:
* *Ioſ.* 2 * Sed in lege Domini vo-
1. b. 8. luntas ejus, & in lege ejus
meditabitur die ac nocte.
* *Ier.* 3 * Et erit tamquam lignum, quod planta-
17. b. tum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum
8. ſuum dabit in tempore ſuo:
Et folium ejus non defluet: & omnia quæ-
cumque faciet proſperabuntur.
4 Non ſic impij, non ſic: ſed tamquam pul-
vis, quem projicit ventus à facie terræ.
5 Ideò non reſurgent impij in judicio: neque
peccatores in concilio juſtorum.
6 Quoniam novit Dominus viam juſtorum:
& iter impiorum peribit.

Digitized by Google

Pſalm. II.

1 QUare fremuerunt Gentes, & populi me- A
ditati ſunt inania? *Act.*
2 Aſtiterunt reges terræ, & principes con- 4. *c.*
venerunt in unum, adverſus Dominum, & ad- 25.
verſus Chriſtum ejus.
3 Dirumpamus vincula eorum: & projicia-
mus à nobis jugum ipſorum.
4 Qui habitat in cælis irridebit eos: & Do- B
minus ſubſannabit eos.
5 Tunc loquetur ad eos in ira ſua, & in fu-
rore ſuo conturbabit eos.
6 Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo ſu-
per Sion montem ſanctum ejus, prædicans præ-
ceptum ejus.
7 * Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, * *Act.*
ego hodie genui te. 13. *e.*
8 Poſtula à me, & dabo tibi Gentes heredita- 33. *Heb.* 1.
tem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. *b.* 5. 5.
9 * Reges eos in virga ferrea, & tamquam *b.* 5.
vas figuli confringes eos. * *Apoc.*
10 Et nunc reges intelligite: erudimini qui 2. *g.* 27
judicatis terram. 19. *c.*
11 Servite Domino in timore: & exultate ei 15.
cum tremore.
12 Apprehendite diſciplinam, nequando
iraſcatur Dominus, & pereatis de via juſta.
13 Cùm exarſerit in brevi ira ejus, beati om-
nes, qui confidunt in eo.

1 Pſalmus David, cùm fugeret à facie Abſalom
filij ſui. (2. *Reg.* 15. 14.) III.

2 DOmine quid multiplicati ſunt qui tribu- A
lant me? multi inſurgunt adverſum me.
3 Multi dicunt animæ meæ: Non eſt ſalus
ipſi in Deo ejus.

4 Tu autem Domine ſuſceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.
5 Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte ſancto ſuo.
6 Ego dormivi, & ſoporatus ſum: & exurrexi, quia Dominus ſuſcepit me.
7 Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Dñe, ſalvum me fac Deus meus.
8 Quoniam tu percuſſiſti omnes adverſantes mihi ſine cauſa, dentes peccatorum contriviſti.
9 Domini eſt ſalus: & ſuper populum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus. Pſalmus
David. IV.

A 2 CUm invocarem, exaudivit me Deus juſtitiæ meæ: in tribulatione dilataſti mihi.
Miſerere mei, & exaudi orationem meam.
3 Filij hominum uſquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
4 Et ſcitote quoniam mirificavit Dominus ſanctum ſuum: Dominus exaudiet me cùm clamavero ad eum.
* Epheſ. 4 f. 26. 5 * Iraſcimini, & nolite peccare; quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini.
6 Sacrificate ſacrificium juſtitiæ, & ſperate in Domino. multi dicunt: Quis oſtendit nobis bona?
B 7 Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
8 A fructu frumenti, vini, & olei ſui, multiplicati ſunt.
9 In pace in idipſum dormiam, & requieſcam;
10 Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me.

1 In finem pro ea, quæ hereditatem conſequitur, Pſalmus David. V.

2 VErba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. A

3 Intende voci orationis meæ, rex meus & Deus meus.

4 Quoniam ad te orabo: Domine manè exaudies vocem meam.

5 Manè aſtabo tibi & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

6 Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt injuſti ante oculos tuos.

7 Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

Virum ſanguinum & doloſum abominabitur B
Dominus, 8 Ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ,

Introibo in domum tuam: adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.

9 Domine deduc me in juſtitia tua: propter C
inimicos meos dirige in conſpectu tuo viā meā.

10 Quoniam non eſt in ore eorum veritas: cor eorum vanum eſt.

11 * Sepulchrum patens eſt guttur eorum, *Infr.
linguis ſuis doloſè agebant, judica illos Deus. 13. a.
Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundùm 3. Rom.
multitudinem impietatum eorum expelle eos, 3. b.
quoniam irritaverunt te Domine. 13.

12 Et lætentur omnes, qui ſperant in te, in æternum exultabunt: & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum, 13 Quoniam tu benedices juſto.

Domine, ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos.

1 In finem in carminibus, Pſalmus
David, pro octava. VI.

A 2 DOmine, ne in furore tuo arguas me, ne-
que in ira tua corripias me.
3 Miſerere mei Domine quoniam infirmus
ſum: ſana me Domine quoniam conturbata ſunt
oſſa mea.
4 Et anima mea turbata eſt valde: ſed tu
Domine uſquequo.
B 5 Convertere Domine, & eripe animam
meã: ſalvum me fac propter miſericordiam tuam.
6 Quoniam non eſt in morte qui memor ſit
tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per ſingu-
las noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum
meum rigabo.
8 Turbatus eſt à furore oculus meus: invete-
ravi inter omnes inimicos meos.
*Mat. 9 * Diſcedite à me omnes qui operamini ini-
7.c.23 quitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem
25.d. 41. fletus mei.
Luc. 10 Exaudivit Dominus deprecationem meam,
13 f. 27. Dominus orationem meam ſuſcepit.
11 Erubeſcant, & conturbentur vehemen-
ter omnes inimici mei: convertantur & erubeſ-
cant valde velociter.

1 Pſalmus David: quem cantavit Domino
pro verbis Chuſi filij Iemini.
(2. Reg. 16.) VII.

A 2 DOmine Deus meus in te ſperavi: ſalvum
me fac ex omnibus perſequentibus me,
& libera me.
3 Nequando rapiat ut leo animam meam, dum
non eſt qui redimat, neque qui ſalvum faciat.
4 Domine Deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt ini-
quitas in manibus meis:

5 Si reddidi retribuentibus mihi mala, deci-
dam meritò ab inimicis meis inanis.
6 Perſequatur inimicus animam meam, &
comprehendat, & conculcet in terra vitam
meam, & gloriam meam in pulverem deducat.
7 Exurge Domine in ira tua: & exaltare in
finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in præcepto
quod mandaſti: 8 Et ſynagoga populorum
circumdabit te.
Et propter hanc in altum regredere:
9 Dominus judicat populos. B
Judica me Domine ſecundùm juſtitiam meam,
& ſecundùm innocentiam meam ſuper me.
10 Conſumetur nequitia peccatorum, &
diriges juſtum, * ſcrutans corda & renes Deus. * 1.
Juſtum 11 adjutorium meum à Domino, *Par.*
qui ſalvos facit rectos corde. *28. b.*
12 Deus judex juſtus, fortis, & patiens, *9. Ier. 11. d.*
numquid iraſcitur per ſingulos dies: *20. 17.*
13 Niſi converſi fueritis, gladium ſuum vi- *b. 10.*
brabit: arcum ſuum tetendit, & paravit illum. *20. c. 12.*
14 Et in eo paravit vaſa mortis, ſagittas ſuas
ardentibus effecit.
15 * Ecce parturiit injuſtitiam: concepit do- * *Iob.*
lorem, & peperit iniquitatem. *15. d.*
16 Lacum aperuit, & effodit eum: & inci- *35. Iſ. 59. a.*
dit in foveam, quam fecit. *4.*
17 Convertetur dolor ejus in caput ejus: &
in verticem ipſius iniquitas ejus deſcendet.
18 Confitebor Domino ſecundùm juſtitiam
ejus: & pſallam nomini Domini altiſſimi.

1 In finem pro torcularibus, Pſalmus
David. VIII.

2 DOmine Dominus noſter, quàm admira- A
bile eſt nomen tuum in univerſa terra!

Quoniam elevata eſt magnificentia tua ſu-
per cælos.
3 Ex ore infantium & lactentium perfeciſti
laudem propter inimicos tuos, ut deſtruas ini-
micum & ultorem.
4 Quoniam videbo cælos tuos, opera digi-
torum tuorum: lunam & ſtellas, quæ tu fun-
daſti.
5 Quid eſt homo, quòd memor es ejus: aut
filius hominis, quoniam viſitas eum?
*Heb. 6 * Minuiſti eum paulò minùs ab angelis,
2. b. 7. gloria & honore coronaſti eum: 7 Et conſtitui-
B ſti eum ſuper opera manuum tuarum.
*Gen. 8 * Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus, oves
1. d. 28. 1. & boves univerſas, inſuper & pecora campi:
Cor. 9 Volucres cæli, & piſces maris, qui peram-
15. d. 26. bulant ſemitas maris.
10 Domine Dominus noſter, quàm admira-
bile eſt nomen tuum in univerſa terra!

1 In finem pro occultis filij, Pſalmus
David. IX.

A 2 Confitebor tibi Domine in toto corde
meo: narrabo omnia mirabilia tua.
3 Lætabor & exultabo in te: pſallam nomini
tuo Altiſſime.
4 In convertendo inimicum meum retror-
ſum: infirmabuntur, & peribunt à facie tua.
5 Quoniam feciſti judicium meum & cau-
ſam meam: ſediſti ſuper thronum qui judicas
juſtitiam.
6 Increpaſti Gentes, & periit impius: no-
men eorum deleſti in æternum, & in ſæculum
ſæculi.
7 Inimici defecerunt frameæ in finem: & ci-
vitates eorum deſtruxiſti.

Periit memoria eorum cum ſonitu: 8 Et Dominus in æternum permanet.

Paravit in judicio thronum ſuum: 9 Et ipſe judicabit orbem terræ in æquitate, judicabit populos in juſtitia. B

10 Et factus eſt Dominus refugium pauperi: adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.

11 Et ſperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquiſti quærentes te Domine.

12 Pſallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter Gentes ſtudia ejus:

13 Quoniam requirens ſanguinem eorum recordatus eſt: non eſt oblitus clamorē pauperum. C

14 Miſerere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.

15 Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion:

16 Exultabo in ſalutari tuo: infixæ ſunt Gentes in interitu, quem fecerunt.

In laqueo iſto, quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum.

17 Cognoſcetur Dominus judicia faciens: in operibus manuum ſuarum comprehenſus eſt peccator.

18 Convertantur peccatores in infernum, omnes Gentes quæ obliviſcuntur Deum.

19 Quoniam non in finem oblivio erit pauperi: patientia pauperum non peribit in finem.

20 Exurge Domine, non confortetur homo: judicentur Gentes in conſpectu tuo.

21 Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos: ut ſciant gentes quoniam homines ſunt.

A Pſalm. X. ſecundùm Hebræos.

1 Ut quid Domine receſſiſti, longè deſpicis in opportunitatibus, in tribulatione?

2 Dum ſuperbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in conſiliis quibus cogitant.

3 Quoniam laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ: & iniquus benedicitur.

4 Exacerbavit Dominum peccator, ſecundùm multitudinem iræ ſuæ non quæret.

B 5 Non eſt Deus in conſpectu ejus: inquinatæ ſunt viæ illius in omni tempore.

Auferuntur judicia tua à facie ejus: omnium inimicorum ſuorum dominabitur.

6 Dixit enim in corde ſuo: Non movebor à generatione in generationem, ſine malo.

* Inf. 7 * Cujus maledictione os plenum eſt, &
13. a. amaritudine, & dolo: ſub lingua ejus labor &
3. Rom. dolor.
3. b.] 8 Sedet in inſidiis cum divitibus in occultis,
14. ut interficiat innocentem.

C 9 Oculi ejus in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelunca ſua.

Inſidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.

10 In laqueo ſuo humiliabit eum, inclinabit ſe, & cadet cùm dominatus fuerit pauperum.

11 Dixit enim in corde ſuo: Oblitus eſt Deus, avertit faciem ſuam ne videat in finem.

12 Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obliviſcaris pauperum.

D 13 Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde ſuo: Non requiret.

14 Vides quoniam tu laborem & dolorem conſideras: ut tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus eſt pauper: orphano tu eris adjutor.
15 Contere brachium peccatoris & maligni: quæretur peccatum illius, & non invenietur.
16 Dominus regnabit in æternum, & in ſæculum ſæculi: peribitis Gentes de terra illius.
17 Deſiderium pauperum exaudivit Dñs: præparationem cordis eorum audivit auris tua.
18 Judicare pupillo & humili, ut non apponat ultrà magnificare ſe homo ſuper terram.

1 In finem, Pſalmus David. X.

2 IN Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Tranſmigra in montem ſicut paſſer? A
3 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittent in obſcuro rectos corde.
4 Quoniam quæ perfeciſti, deſtruxerunt: juſtus autem quid fecit?
5 * Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in cælo ſedes ejus: B
Oculi ejus in pauperem reſpiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum. * Habac. 2. d. 20.
6 Dominus interrogat juſtum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam ſuam.
7 Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis, & ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars calicis eorum.
8 Quoniam juſtus Dominus & juſtitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro octava, Pſalmus David. XI.

2 SAlvum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus: quoniam diminutæ ſunt veritates à filiis hominum. A
3 Vana locuti ſunt unuſquiſque ad proxi-

mum ſuum: labia doloſa, in corde & corde
locuti ſunt.

4 Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa,
& linguam magniloquam.

5 Qui dixerunt: Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt?

B 6 Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus.

Ponam in ſalutari: fiducialiter agam in eo.

* Prov. 30. a. 5. 7 * Eloquia Domini, eloquia caſta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum.

8 Tu Domine ſervabis nos: & cuſtodies nos à generatione hac in æternum.

9 In circuitu impij ambulant: ſecundùm altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

1 In finem, Pſalmus David. XII.

A Uſquequò Domine obliviſceris me in finem? Uſquequò avertis faciem tuam à me?

2 Quamdiu ponam conſilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

3 Uſquequò exaltabitur inimicus meus ſuper me? 4 Reſpice, & exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte: 5 Ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adverſus eum.

Qui tribulant me, exultabunt ſi motus fuero:

6 Ego autem in miſericordia tua ſperavi.

Exultabit cor meum in ſalutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi: & pſallam nomini Domini altiſſimi.

1 In

1 In finem, Pſalmus David. XIII.

DIxit inſipiens in corde ſuo: Non eſt Deus. A
Corrupti ſunt, & abominabiles facti
ſunt in ſtudiis ſuis: non eſt qui faciat bonum,
non eſt uſque ad unum.

2 Dominus de cælo proſpexit ſuper filios ho-
minum ut videat ſi eſt intelligens, aut requi-
rens Deum.

3 Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti
ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque
ad unum.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum: linguis
ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum ſub la-
biis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine ple-
num eſt: veloces pedes eorum ad effundendum
ſanguinem.

Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam
pacis non cognoverunt: non eſt timor Dei ante
oculos eorum.

4 Nónne cognoſcent omnes qui operantur B
iniquitatem, qui devorant plebem meam ſicut
eſcam panis?

5 Dominum non invocaverunt, illic trepida-
verunt timore, ubi non erat timor.

6 Quoniam Dominus in generatione juſta eſt,
conſilium inopis confudiſtis: quoniam Domi-
nus ſpes ejus eſt.

7 Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cum
averterit Dominus captivitatem plebis ſuæ,
exultabit Jacob, & lætabitur Iſraël.

Pſalmus David. XIV.

1 DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? A
aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?

2 Qui ingreditur ſine macula, & operatur
juſtitiam:
3 Qui loquitur veritatem in corde ſuo, qui
non egit dolum in lingua ſua:
Nec fecit proximo ſuo malum, & opprobrium
non accepit adverſus proximos ſuos.
B 4 Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus
malignus: timentes autem Dominum glorificat:
Qui jurat proximo ſuo, & non decipit,
5 Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram,
& munera ſuper innocentem non accepit.
Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

Tituli inſcriptio ipſi David. XV.

A 1 CONſerva me Domine, quoniam ſperavi
in te.
2 Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam
bonorum meorum non eges.
3 Sanctis, qui ſunt in terra ejus, mirificavit
omnes voluntates meas in eis.
4 Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum: po-
ſtea acceleraverunt.
Non congregabo conventicula eorum de
ſanguinibus: nec memor ero nominum eorum
per labia mea.
5 Dominus pars hereditatis meæ, & cali-
cis mei: tu es, qui reſtitues hereditatem meam
mihi.
6 Funes ceciderunt mihi in præclaris, ete-
nim hereditas mea præclara eſt mihi.
B 7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi in-
tellectum: inſuper & uſque ad noctem incre-
puerunt me renes mei.
* Act. 2. d. 25. — 8 * Providebam Dominum in conſpectu
meo ſemper: quoniam à dextris eſt mihi, ne
commovear.

9 Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea: inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.
10 * Quoniam non derelinques animam *Act.
meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum vi- 2.c.31
dere corruptionem. 13. c.
11 Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis 35.
me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua uſque in finem.

I Oratio David. XVI.

EXaudi Domine juſtitiam meam: intende A
deprecationem meam.
Auribus percipe orationem meam, non in labiis doloſis.
2 De vultu tuo judicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.
3 Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte: igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas.
4 Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras.
5 Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: ut non B
moveantur veſtigia mea.
6 Ego clamavi, quoniam exaudiſti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.
7 Mirifica miſericordias tuas, qui ſalvos facis ſperantes in te.
8 A reſiſtentibus dexteræ tuæ cuſtodi me, ut pupillam oculi.
Sub umbra alarum tuarum protege me: 9 C
A facie impiorum qui me afflixerunt.
Inimici mei animam meam circumdederunt,
10 Adipem ſuum concluſerunt: os eorum locutum eſt ſuperbiam.

11 Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.
12 Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam; & ſicut catulus leonis habitans in abditis.
13 Exurge Domine, præveni eum, & ſupplanta eum: eripe animam meam ab impio,
frameam tuam 14 ab inimicis manus tuæ.
D Domine à paucis de terra divide eos in vita eorum: de abſconditis tuis adimpletus eſt venter eorum.

Saturati ſunt filiis: & dimiſerunt reliquias ſuas parvulis ſuis.

15 Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui tuo: ſatiabor cùm apparuerit gloria tua.

1 In finem puero Domini David, qui locutus eſt Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit: (2. Reg. 22. 2.)

XVII.

A 2 Diligam te Domine fortitudo mea:
3 Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
* Heb. 2. d. 13. * Deus meus adjutor meus, & ſperabo in eum.
Protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus.
4 Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis ſalvus ero.
5 Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.
6 Dolores inferni circumdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.
7 In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:
Et exaudivit de templo ſancto ſuo vocem

meam : & clamor meus in conſpectu ejus, introivit in aures ejus.
8 Commota eſt, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata ſunt,& commota ſunt, quoniam iratus eſt eis.
9 Aſcendit fumus in ira ejus : & ignis à facie ejus exarſit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.
10 Inclinavit cælos, & deſcendit : & caligo ſub pedibus ejus.
11 Et aſcendit ſuper cherubim, & volavit: volavit ſuper pennas ventorum.
12 Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebroſa aqua in nubibus aëris.
13 Præ fulgore in conſpectu ejus nubes tranſierunt, grando, & carbones ignis.
14 Et intonuit de cælo Dn̄s, & Altiſſimus dedit vocem ſuam: grando & carbones ignis.
15 Et miſit ſagittas ſuas, & diſſipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.
16 Et apparuerunt fontes aquarum, & re- B
velata ſunt fundamenta orbis terrarum;
Ab increpatione tua Domine, ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.
17 Miſit de ſummo, & accepit me: & aſſumpſit me de aquis multis.
18 Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati ſunt ſuper me.
19 Prævenerunt me in die afflictionis meæ: & factus eſt Dominus protector meus.
20 Et eduxit me in latitudinem: ſalvum me fecit quoniam voluit me.
21 Et retribuet mihi Dominus ſecundùm juſtitiam meam: & ſecundùm puritatem manuum

mearum retribuet mihi :

22 Quia cuſtodivi vias Domini, nec impiè
geſſit à Deo meo.

C 23 Quoniam omnia judicia ejus in conſpe-
ctu meo : & juſtitias ejus non repuli à me.

24 Et ero immaculatus cum eo : & obſer-
vabo me ab iniquitate mea.

25 Et retribuet mihi Dominus ſecundùm ju-
ſtitiam meam : & ſecundùm puritatem ma-
nuum mearum in conſpectu oculorum ejus.

26 Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro
innocente innocens eris :

27 Et cum electo electus eris : & cum per-
verſo pervertêris.

28 Quoniam tu populum humilem ſalvum
facies : & oculos ſuperborum humiliabis.

29 Quoniam tu illuminas lucernam meam
Domine : Deus meus illumina tenebras meas.

30 Quoniam in te eripiar à tentatione, &
in Deo meo tranſgrediar murum.

31 Deus meus impolluta via ejus : eloquia
Domini igne examinata: protector eſt omnium
ſperantium in ſe.

32 Quoniam quis Deus præter Dominum ?
aut quis Deus præter Deum noſtrum ?

33 Deus qui præcinxit me virtute : & po-
ſuit immaculatam viam meam.

* 2. Reg. 22. c. 34. 34 * Qui perfecit pedes meos tamquam cer-
vorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.

* 2. Reg. 22. c. 35. 35 * Qui docet manus meas ad prælium :
& poſuiſti ut arcum æreum, brachia mea.

36 Et dediſti mihi protectionem ſalutis tuæ:
& dextera tua ſuſcepit me:

Et diſciplina tua correxit me in finem : &
diſciplina tua ipſa me docebit.

37 Dilataſti greſſus meos ſubtus me : & non D
ſunt infirmata veſtigia mea.
38 Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos : & non convertar donec deficiant.
39 Confringam illos, nec poterunt ſtare ; cadent ſubtus pedes meos.
40 Et præcinxiſti me virtute ad bellum : & ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me.
41 Et inimicos meos dediſti mihi dorſum, & odientes me diſperdidiſti.
42 Clamaverunt, nec erat qui ſalvos faceret ad Dominum, nec exaudivit eos.
43 Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti : ut lutum platearum delebo eos.
44 Eripies me de contradictionibus populi : conſtitues me in caput Gentium :
45 Populus, quem non cognovi, ſervivit mihi : in auditu auris obedivit mihi.
46 Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alieni inveterati ſunt, & claudicaverunt à ſemitis ſuis.
47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus ſalutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi, & ſubdis populos ſub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
49 Et ab inſurgentibus in me exaltabis me : à viro iniquo eripies me.
50 * Propterea confitebor tibi in nationibus * 2.
Domine : & nomini tuo pſalmum dicam. Reg.
51 Magnificans ſalutes regis ejus, & faciens 22. d. 50.
miſericordiam chriſto ſuo David, & ſemini Rom.
ejus uſque in ſæculum. 15. c.
1 In finem, Pſalmus David. XVIII. 9.
2 CÆli enarrant gloriam Dei, & opera ma- A
nuum ejus annuntiat firmamentum.

3 Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.
4 Non ſunt loquelæ, neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum.
* Rom. 10. d 18. 5 * In omnem terram exivit ſonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.
6 In ſole poſuit tabernaculum ſuum: * & ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo:
B
* Luc. 24. g. 46. Exultavit ut gigas ad currendam viam, 7 A ſummo cælo egreſſio ejus:
Et occurſus ejus uſque ad ſummum ejus: nec eſt qui ſe abſcondat à calore ejus.
8 Lex Domini immaculata convertens animas: teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans parvulis.
9 Juſtitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Dñi lucidum, illuminans oculos.
10 Timor Domini ſanctus, permanens in ſæculum ſæculi: judicia Domini vera, juſtificata in ſemetipſa.
11 Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum: & dulciora ſuper mel & favum.
C 12 Etenim ſervus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa.
13 Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me: 14 Et ab alienis parce ſervo tuo.
Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor à delicto maximo.
15 Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper.
Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1 In finem, Pſalmus David. XIX.

A 2 EXaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob.

3 Mittat tibi auxilium de ſancto : & de Sion tueatur te.

4 Memor ſit omnis ſacrificij tui : & holocauſtum tuum pingue fiat.

5 Tribuat tibi ſecundùm cor tuum : & omne conſilium tuum confirmet.

6 Lætabimur in ſalutari tuo : & in nomine Dei noſtri magnificabimur. B

7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas : nunc cognovi quoniam ſalvum fecit Dominus CHRISTUM ſuum.

Exaudiet illum de cælo ſancto ſuo : in potentatibus ſalus dexteræ ejus.

8 Hi in curribus, & hi in equis : nos autem in nomine Domini Dei noſtri invocabimus.

9 Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt : nos autem ſurreximus & erecti ſumus.

10 Domine ſalvum fac regem : & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

1 In finem, Pſalmus David. XX.

2 DOmine in virtute tua lætabitur rex : & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer. A

3 Deſiderium cordis ejus tribuiſti ei : & voluntate labiorum ejus non fraudaſti eum.

4 Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis : poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo.

5 Vitam petiit à te : & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. B

6 Magna eſt gloria ejus in ſalutari tuo : gloriam & magnum decorem impones ſuper eum.

7 Quoniam dabis eum in benedictionem in ſæculum ſæculi : lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

8 Quoniam rex ſperat in Domino : & in mi-

ſericordia Altiſſimi non commovebitur.
9 Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis:
dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.
C 10 Pones eos ut clibanum ignis in tempore
vultus tui: Dominus in ira ſua conturbabit eos,
& devorabit eos ignis.
11 Fructum eorum de terra perdes: & ſemen
eorum à filiis hominum.
12 Quoniam declinaverunt in te mala; co-
gitaverunt conſilia, quæ non potuerunt ſtabilire.
13 Quoniam pones eos dorſum: in reliquiis
tuis præparabis vultum eorum.
14 Exaltare Domine in virtute tua: cantabi-
mus & pſallemus virtutes tuas.

1 In finem pro ſuſceptione matutina.

Pſalmus David. XXI.

A 2 DEus Deus meus reſpice in me: quare me
Mat. dereliquiſti? longè à ſalute mea verba de-
27. *e.* lictorum meorum.
46. 3 Deus meus clamabo per diem, & non exau-
Marc. dies: & nocte, & non ad inſipientiam mihi.
15. *d.*
34. 4 Tu autem in ſancto habitas, Laus Iſraël.
5 In te ſperaverunt patres noſtri: ſperaverunt,
& liberaſti eos.
6 Ad te clamaverunt, & ſalvi facti ſunt: in
te ſperaverunt, & non ſunt confuſi.
7 Ego autem ſum vermis, & non homo: op-
probrium hominum, & abjectio plebis.
**Mat.* 8 * Omnes videntes me, deriſerunt me: lo-
27. *e.* cuti ſunt labiis, & moverunt caput.
39. 9 * Speravit in Domino, eripiat eum: ſal-
Marc. vum faciat eum, quoniam vult eum.
15. *e.*
29. 10 Quoniam tu es, qui extraxiſti me de ven-
**Mat.* tre: ſpes mea ab uberibus matris meæ.
27. *e.* 11 In te projectus ſum ex utero: de ventre
43.

matris meæ Deus meus es tu, 12 Ne diſceſſeris
à me:
Quoniam tribulatio proxima eſt: quoniam B
non eſt qui adjuvet.
13 Circumdederunt me vituli multi: tauri
pingues obſederunt me.
14 Aperuerunt ſuper me os ſuum: ſicut leo
rapiens & rugiens.
15 Sicut aqua effuſus ſum: & diſperſa ſunt
omnia oſſa mea.
Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſ-
cens in medio ventris mei.
16 Aruit tamquam teſta virtus mea, & lin-
gua mea adhæſit faucibus meis: & in pulve-
rem mortis deduxiſti me.
17 Quoniam circumdederunt me canes mul-
ti: conſilium malignantium obſedit me. 18 Fo-
derunt manus meas & pedes meos: dinumera- C
verunt omnia oſſa mea.
Ipſi verò conſideraverunt & inſpexerunt me:
19 * Diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper *Mat.
veſtem meam miſerunt ſortem. 27. d.
20 Tu autem Dñe ne elongaveris auxilium 35. Ioan.
tuum à me: ad defenſionem meam conſpice. 19. d.
21 Erue à framea Deus animam meam: & 23.24.
de manu canis unicam meam.
22 Salva me ex ore leonis: & à cornibus
unicornium humilitatem meam.
23 * Narrabo nomen tuum fratribus meis: *Heb.
in medio eccleſiæ laudabo te. 2. c. 12.
24 Qui timetis Dominum laudate eum: uni-
verſum ſemen Jacob glorificate eum.
25 Timeat eum omne ſemen Iſraël: quo-
niam non ſprevit, neque deſpexit deprecatio-
nem pauperis:

Nec avertit faciem ſuam à me: & cùm clamarem ad eum, exaudivit me.
D 26 Apud te laus mea in eccleſia magna: vota mea reddam in conſpectu timentium eum.
27 Edent pauperes, & ſaturabuntur: & laudabunt Dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in ſæculum ſæculi.
28 Reminiſcentur & convertentur ad Dominum univerſi fines terræ:
Et adorabunt in conſpectu ejus univerſæ familiæ Gentium.
29 Quoniam Domini eſt regnum: & ipſe dominabitur Gentium.
30 Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terræ: in conſpectu ejus cadent omnes qui deſcendunt in terram.
31 Et anima mea illi vivet: & ſemen meum ſerviet ipſi.
32 Annuntiabitur Domino generatio ventura: & annuntiabunt cæli juſtitiam ejus populo qui naſcetur, quem fecit Dominus.

1 Pſalmus David. XXII.

A DOminus regit me, & nihil mihi deerit:
Iſa.40 2 In loco paſcuæ ibi me collocavit.
c.11. Super aquam refectionis educavit me: 3 Ani-
Iere. mam meam convertit.
23.a. Deduxit me ſuper ſemitas juſtitiæ, propter
4. Ezechiel. nomen ſuum.
4 Nam, & ſi ambulavero in medio umbræ
34.c. *11.f.23* mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.
1.Pet. Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſo-
2.d.25 lata ſunt.
5.b.4. 5 Paraſti in conſpectu meo menſam, adver-
B ſus eos, qui tribulant me.
Impinguaſti in oleo caput meum: & calix

meus inebrians quàm præclarus eſt !
6 Et miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ :
Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.
1 Prima ſabbati, Pſalmus David. XXIII.
DOmini eſt terra, & plenitudo ejus: orbis A
terrarum, & univerſi qui habitant in eo. *Pſ.49.*
2 Quia ipſe ſuper maria fundavit eum: & *c. 12.*
ſuper flumina præparavit eum. *1.Cor. 10. f.*
3 Quis aſcendet in montem Domini? aut *26.*
quis ſtabit in loco ſancto ejus?
4 Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam ſuam, nec juravit in dolo proximo ſuo.
5 Hic accipiet benedictionem à Domino: & B
miſericordiam à Deo ſalutari ſuo.
6 Hæc eſt generatio quærentium eum; quærentium faciem Dei Jacob.
7 Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.
8 Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio.
9 Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.
10 Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus virtutum ipſe eſt rex gloriæ.
1 In finem, Pſalmus David. XXIV.
AD te Domine levavi animam meam: A
2 Deus meus in te confido, non erubeſcam:
3 Neque irrideant me inimici mei: etenim univerſi, qui ſuſtinent te, non confundentur.
4 Confundantur omnes iniqua agentes ſupervacuè.

Vias tuas Domine demonſtra mihi: & ſemitas tuas edoce me.

5 Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus ſalvator meus, & te ſuſtinui tota die.

6 Reminiſcere miſerationum tuarum Domine, & miſericordiarũ tuarum, quæ à ſæculo ſunt.

B 7 Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.

Secundùm miſericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.

8 Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 Diriget manſuetos in judicio: docebit mites vias ſuas.

10 Univerſæ viæ Domini, miſericordia & veritas, requirentibus teſtamentum ejus & teſtimonia ejus.

C 11 Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum eſt enim.

12 Quis eſt homo qui timet Dominum? legem ſtatuit ei in via, quam elegit.

13 Anima ejus in bonis demorabitur: & ſemen ejus hereditabit terram.

14 Firmamentum eſt Dominus timentibus eum: & teſtamentum ipſius ut manifeſtetur illis.

15 Oculi mei ſemper ad Dominum: quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos.

16 Reſpice in me, & miſerere mei: quia unicus & pauper ſum ego.

D 17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis erue me.

18 Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte univerſa delicta mea.

19 Reſpice inimicos meos quoniam multi-

plicati ſunt., & * odio iniquo oderunt me. *Ioan.
20 Cuſtodi animam meam, & erue me: non 15. d.
erubeſcam quoniam ſperavi in te. 25.
21 Innocentes & recti adhæſerunt mihi: quia
ſuſtinui te.
22 Libera Deus Iſraël, ex omnibus tribulationibus
ſuis.

1 In finem, Pſalmus David. XXV.

JUdica me Domine, quoniam ego in innocen- A
tia mea ingreſſus ſum: & in Domino ſperans
non infirmabor.
2 Proba me Domine, & tenta me: ure renes
meos & cor meum,
3 Quoniam miſericordia tua ante oculos
meos eſt: & complacui in veritate tua.
4 Non ſedi cum conſilio vanitatis: & cum B
iniqua gerentibus non introibo.
5 Odivi eccleſiam malignantium: & cum
impiis non ſedebo.
6 Lavabo inter innocentes manus meas: &
circumdabo altare tuum Domine:
7 Ut audiam vocem laudis, & enarrem univerſa
mirabilia tua.
8 Domine dilexi decorem domus tuæ, &
locum habitationis gloriæ tuæ.
9 Ne perdas cum impiis Deus animam meam, C
& cum viris ſanguinum vitam meam:
10 In quorum manibus iniquitates ſunt:
dextera eorum repleta eſt muneribus.
11 Ego autem in innocentia mea ingreſſus
ſum: redime me, & miſerere mei.
12 Pes meus ſtetit in directo: in eccleſiis benedicam
te Domine.

1 Pſalmus David priuſquam liniretur.

XXVI.

A DOminus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo?

Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?

2 Dum appropiant ſuper me nocentes, ut edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt.

3 Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum.

B Si exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo.

4 Unam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ:

Ut videam voluptatem Domini, & viſitem templum ejus.

5 Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo: in die malorum protexit me in abſcondito abernaculi ſui.

C 6 In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum ſuper inimicos meos:

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hoſtiam vociferationis: cantabo, & pſalmum dicam Domino.

7 Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miſerere mei, & exaudi me.

8 Tibi dixit cor meum, exquiſivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram,

9 Ne avertas faciem tuam à me: ne declines in ira à ſervo tuo.

Adjutor meus eſto: ne derelinquas me, neque deſpicias me Deus ſalutaris meus.

10 Quoniam pater meus, & mater mea, dereliquerunt me: Dominus autem aſſumpſit me.
11 Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in ſemitam rectam propter inimicos meos. D
12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui, & mentita eſt iniquitas ſibi.
13 Credo videre bona Domini in terra viventium.
14 Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.

Pſalmus ipſi David. XXVII.

1 AD te Domine clamabo, Deus meus ne ſileas à me: ne quando taceas à me, & aſſimilabor deſcendentibus in lacum. A
2 Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum.
3 Ne ſimul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me:
Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo, mala autem in cordibus eorum.
4 Da illis ſecundùm opera eorum, & ſecundùm nequitiam adinventionum ipſorum.
Secundùm opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipſis.
5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus deſtrues illos, & non ædificabis eos. B
6 Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ.
7 Dominus adjutor meus, & protector meus: in ipſo ſperavit cor meum, & adjutus ſum.

Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea
confitebor ei.
8 Dominus fortitudo plebis ſuæ: & protector
ſalvationum Chriſti ſui eſt.
9 Salvum fac populum tuum Domine, &
benedic hereditati tuæ, & rege eos, & extol-
le illos uſque in æternum.

1 Pſalmus David, In conſummatione
tabernaculi. XXVIII.

A AFferte Domino filij Dei: afferte Domino
filios arietum.
2. Afferte Domino gloriam & honorem, affer-
te Domino gloriam nomini ejus: adorate Do-
minum in atrio ſancto ejus.
B 3 Vox Domini ſuper aquas, Deus majeſtatis
intonuit: Dominus ſuper aquas multas.
4 Vox Domini in virtute: vox Domini in
magnificentia.
5 Vox Domini confringentis cedros: & con-
fringet Dominus cedros Libani:
6 Et comminuet eas tamquam vitulum Liba-
ni: & dilectus quemadmodū filius unicornium.
7 Vox Domini intercidentis flammam ignis:
8 Vox Domini concutientis deſertum: &
commovebit Dominus deſertum Cades.
C 9 Vox Domini præparātis cervos, & revelabit
condenſa: & in templo ejus omnes dicēt gloriam.
10 Dominus diluvium inhabitare facit: &
ſedebit Dominus rex in æternum.
11 Dominus virtutem populo ſuo dabit: Do-
minus benedicet populo ſuo in pace.

1 Pſalmus Cantici, In dedicatione domus
David. XXIX.

A 2 EXaltabo te Domine quoniā ſuſcepiſti me:
nec delectaſti inimicos meos ſuper me.

3 Domine Deus meus clamavi ad te, & ſanaſti me.
4 Domine eduxiſti ab inferno animam meam: ſalvaſti me à deſcendentibus in lacum.
5 Pſallite Domino ſancti ejus: & confitemini memoriæ ſanctitatis ejus.
6 Quoniam ira in indignatione ejus & vita in voluntate ejus. B
Ad veſperum demorabitur fletus; & ad matutinum lætitia.
7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.
8 Domine in voluntate tua, præſtitiſti decori meo virtutem.
Avertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. C
9 Ad te Domine clamabo: & ad Deum meum deprecabor.
10 Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?
11 Audivit Dominus, & miſertus eſt mei: Dominus factus eſt adjutor meus.
12 Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia:
13 Ut cantet tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1 In finem, Pſalmus David, pro extaſi.

XXX.

2 IN te Domine ſperavi, non confundar in æternum: in juſtitia tua libera me. A
3 Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.

Eſto mihi in Deum protectorem; & in domum refugij, ut ſalvum me facias.
4 Quoniam fortitudo mea,& refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.
5 Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
*Luc. 23. f. 46. 6 * In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me Domine Deus veritatis:
7 Odiſti obſervantes vanitates, ſupervacuè.
Ego autem in Domino ſperavi: 8 Exultabo, & lætabor in miſericordia tua.
Quoniam reſpexiſti humilitatem meam, ſalvaſti de neceſſitatibus animam meam.
9 Nec concluſiſti me in manibus inimici: ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.
B 10 Miſerere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:
11 Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.
Infirmata eſt in paupertate virtus mea: & oſſa mea conturbata ſunt.
12 Super omnes inimicos meos factus ſum opprobrium & vicinis meis valdè, & timor notis meis.
C Qui videbant me, foras fugerunt à me:
13 Oblivioni datus ſum, tamquam mortuus à corde.
Factus ſum tamquam vas perditum:
14 Quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu.
In eo dum convenirent ſimul adverſum me, accipere animam meam conſiliati ſunt.
15 Ego autem in te ſperavi Domine: dixi:

Deus meus es tu: 16 In manibus tuis ſortes meæ.
Eripe me de manu inimicorum meorum, & à perſequentibus me.
17 Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum, ſalvum me fac in miſericordia tua: 18 Domine non confundar, quoniam invocavi te.
Erubeſcant impij, & deducantur in infernum: 19 muta fiant labia doloſa.
Quæ loquuntur adverſus juſtum iniquitatem, in ſuperbia, & in abuſione.
20 Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ D
Domine, quam abſcondiſti timentibus te.
Perfeciſti eis, qui ſperant in te, in conſpectu filiorum hominum.
21 Abſcondes eos in abſcondito faciei tuæ à conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.
22 Benedictus Dominus: quoniam mirificavit miſericordiam ſuam mihi in civitate munita.
23 Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ: Projectus ſum à facie oculorum tuorum.
Ideò exaudiſti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.
24 Diligite Dominum omnes ſancti ejus: quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.
25 Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino:

Ipſi David intellectus. XXXI.

1 BEati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates: & A
quorum tecta ſunt peccata. *Rom.*
2 Beatus vir, cui non imputavit Dominus 4. *b.* 7.
peccatum, nec eſt in ſpiritu ejus dolus.

3 Quoniam tacui, inveteraverunt oſſa mea,
dum clamarem tota die.
4 Quoniam die ac nocte gravata eſt ſuper me
manus tua: converſus ſum in ærumna mea,
dum configitur ſpina.
B 5 Delictum meum cognitum tibi feci: & in-
juſtitiam meam non abſcondi.
* *Iſa. 65. d. 24.* * Dixi: Confitebor adverſum me injuſtitiam
meam Domino: & tu remiſiſti impietatem pec-
cati mei.
6 Pro hac orabit ad te omnis ſanctus, in
tempore opportuno.
Veruntamen in diluvio aquarum multarum,
ad eum non approximabunt.
C 7 Tu es refugium meum à tribulatione, quæ
circumdedit me: exultatio mea erue me à cir-
cumdantibus me.
8 Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in
via hac, qua gradieris: firmabo ſuper te oculos
meos.
9 Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus
non eſt intellectus.
In camo & fræno maxillas eorum conſtringe,
qui non approximant ad te.
10 Multa flagella peccatoris, ſperantem au-
tem in Domino miſericordia circumdabit.
11 Lætamini in Domino & exultate juſti, &
gloriamini omnes recti corde.

Pſalmus David. XXXII.

A 1 EXultate juſti in Domino: rectos decet
collaudatio.
2 Confitemini Domino in cithara: in pſalte-
rio decem chordarum pſallite illi.
3 Cantate ei canticum novum: benè pſallite
ei in vociferatione.

4 Quia rectum eſt verbum Domini, & omnia opera ejus in fide.

5 Diligit miſericordiam & judicium: miſericordia Domini plena eſt terra.

6 Verbo Domini cæli firmati ſunt: & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. B

7 Congregans ſicut in utre aquas maris: ponens in theſauris abyſſos.

8 Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

9 * Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandavit, & creata ſunt. * *Judith.* 16. c. 17.

10 Dominus diſſipat conſilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat conſilia principum.

11 Conſilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis ejus in generatione & generationem. C

12 Beata gens, cujus eſt Dominus, Deus ejus; populus, quem elegit in hereditatem ſibi.

13 De cælo reſpexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14 De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſuper omnes, qui habitant terram.

15 Qui finxit ſigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.

16 Non ſalvatur rex per multam virtutem: & gigas non ſalvabitur in multitudine virtutis ſuæ.

17 Fallax equus ad ſalutem: in abundantia autem virtutis ſuæ non ſalvabitur. D

18 Ecce oculi Domini ſuper metuentes eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.

19 Ut eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame.

20 Anima noſtra ſuſtinet Dominum: quo-

niam adjutor & protector noſter eſt.
21 Quia in eo lætabitur cor noſtrum : & in nomine ſancto ejus ſperavimus.
22 Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos: quemadmodum ſperavimus in te.

1 Davidi, cùm immutavit vultum ſuum coram Achimelech, & dimiſit eum & abiit.
(1. *Reg.* 21.) XXXIII.

A 2 BEnedicam Dominum in omni tempore: ſemper laus ejus in ore meo.
3 In Domino laudabitur anima mea : audiant manſueti, & lætentur.
4 Magnificate Dominum mecum : & exaltemus nomen ejus in idipſum.
5 Exquiſivi Dominum, & exaudivit me:& ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.
6 Accedite ad eum, & illuminamini : & facies veſtræ non confundentur.
B 7 Iſte pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum : & de omnibus tribulationibus ejus ſalvavit eum.
8 Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum : & eripiet eos.
9 Guſtate, & videte quoniam ſuavis eſt Dominus : beatus vir, qui ſperat in eo.
10 Timete Dominum omnes ſancti ejus: quoniam non eſt inopia timentibus eum.
* *Luc.* 1 *f.* 53. 11 * Divites eguerunt & eſurierunt : inquirentes autem Dñm non minuentur omni bono.
C 12 Venite Filij, audite me : timorem Domini docebo vos.
* 1. *Pet.* 3. *b.* 10. 13 * Quis eſt homo qui vult vitam : diligit dies videre bonos?
14 Prohibe linguam tuam à malo : & labia tua ne loquantur dolum.
15 Diverte

15 Diverte à malo, & fac bonum: inquire
pacem, & perſequere eam.
16 Oculi Domini * ſuper juſtos: & aures *Eccl.
ejus in preces eorum. 15. d.
17 Vultus autem Domini ſuper facientes ma- 20.
la: ut perdat de terra memoriam eorum. Hebr. 4. d 13
18 Clamaverunt juſti, & Dominus exaudi- D
vit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum
liberavit eos.
19 Juxtà eſt Dominus iis, qui tribulato ſunt
corde: & humiles ſpiritu ſalvabit.
20 Multæ tribulationes juſtorum, & de om-
nibus his liberabit eos Dominus.
21 Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum:
unum ex his non conteretur.
22 Mors peccatorum peſſima: & qui ode-
runt juſtum delinquent.
23 Redimet Dominus animas ſervorum
ſuorum: & non delinquent omnes qui ſpe-
rant in eo.

1 Ipſi David. XXXIV.

JUdica Domine nocentes me, expugna impu- A
gnantes me.
2 Apprehende arma & ſcutum: & exurge
in adjutorium mihi.
3 Effunde frameam, & conclude adverſus
eos, qui perſequuntur me: dic animæ meæ: Sa-
lus tua ego ſum.
4 * Confundantur & revereantur, quæren- *Infr.
tes animam meam. 39. d. 15.
Avertantur retrorſum, & confundantur co-
gitantes mihi mala.
5 Fiant tamquam pulvis ante faciem venti:
& angelus Domini coarctans eos.
6 Fiat via illorum tenebræ & lubricum: &

angelus Domini perſequens eos.

B 7 Quoniam gratis abſconderunt mihi interitum laquei ſui: ſupervacuè exprobraverunt animam meam.

8 Veniat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abſcondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipſum.

9 Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur ſuper ſalutari ſuo.

10 Omnia oſſa mea dicent: Domine, quis ſimilis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem à diripientibus eum.

11 Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.

12 Retribuebant mihi mala pro bonis: ſterilitatem animæ meæ.

13 Ego autem cùm mihi moleſti eſſent; induebar cilicio.

C Humiliabam in jejunio animam meam: & oratio mea in ſinu meo convertetur.

14 Quaſi proximum, & quaſi fratrem noſtrum, ſic complacebam: quaſi lugens & contriſtatus ſic humiliabar.

15 Et adverſum me lætati ſunt, & convenerunt: congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoravi.

16 Diſſipati ſunt, nec compuncti, tentaverunt me, ſubſannaverunt me ſubſannatione: frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.

17 Domine quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.

18 Confitebor tibi in eccleſia magna, in populo gravi laudabo te.

19 Non ſupergaudeant mihi qui adverſan-
tur mihi iniquè: * qui oderunt me gratis & an- * Ioan
nuunt oculis. 15. d.
20 Quoniam mihi quidem pacificè loque- 25.
bantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos
cogitabant.
21 Et dilataverunt ſuper me os ſuum: dixe-
runt: Euge, euge, viderunt oculi noſtri.
22 Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine ne
diſcedas à me.
23 Exurge & intende judicio meo; Deus D
meus, & Dominus meus, in cauſam meam.
24 Judica me ſecundùm juſtitiam tuam Do-
mine Deus meus, & non ſupergaudeant mihi.
25 Non dicant in cordibus ſuis: Euge, euge,
animæ noſtræ: nec dicant: Devoravimus eum.
26 Erubeſcant & revereantur ſimul, qui
gratulantur malis meis.
Induantur confuſione & reverentia qui magna
loquuntur ſuper me.
27 Exultent & lætentur qui volunt juſtitiam
meam: & dicant ſemper: Magnificetur Domi-
nus, qui volunt pacem ſervi ejus.
28 Et lingua mea meditabitur juſtitiam tuam,
tota die laudem tuam.
1 In finem, ſervo Domini ipſi David.

XXXV.

2 DIxit injuſtus ut delinquat in ſemetipſo: A
non eſt timor Dei ante oculos ejus.
3 * Quoniam doloſè egit in conſpectu ejus: * Sup.
ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. 13. a.
4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: noluit 3.
intelligere ut benè ageret.
5 Iniquitatē meditatus eſt in cubili ſuo: aſtitit
omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit.

6 Domine in cælo miſericordia tua: & veritas tua uſque ad nubes.
7 Juſtitia tua ſicut montes Dei: judicia tua abyſſus multa.
Homines, & jumenta ſalvabis Domine: 8
Quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam Deus.
B Filij autem hominum, in tegmine alarum tuarum ſperabunt.
9 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos.
10 Quoniam apud te eſt fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.
11 Prætende miſericordiam tuam ſcientibus te, & juſtitiam tuam his, qui recto ſunt corde.
12 Non veniat mihi pes ſuperbiæ: & manus peccatoris non moveat me.
13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare.

1 Pſalmus ipſi David. XXXVI.

A NOli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.
2 Quoniam tamquam fœnum velociter areſcent: & quemadmodum olera herbarum citò decident.
3 Spera in Domino, & fac bonitatem: & inhabita terram, & paſcêris in divitiis ejus.
4 Delectare in Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.
5 Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo: & ipſe faciet.
6 Et educet quaſi lumen juſtitiam tuam, & judicium tuum tamquam meridiem: 7 Subditus eſto Domino, & ora eum.
Noli æmulari in eo, qui proſperatur in via

ſua; in homine faciente injuſtitias.
8 Deſine ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.
9 Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: ſuſtinentes autem Dominum, ipſi hereditabunt terram.
10 Et adhuc puſillum, & non erit peccator: & quæres locum ejus, & non invenies. B
11 * Manſueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. *Matt. 5. a. 4.*
12 Obſervabit peccator juſtum: & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis.
13 Dominus autem irridebit eum: quoniam proſpicit quòd veniet dies ejus.
14 Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum ſuum,
Ut dejiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.
15 Gladius eorum intret in corda ipſorum: & arcus eorum confringatur.
16 Melius eſt modicum juſto, ſuper divitias peccatorum multas.
17 Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem juſtos Dominus.
18 Novit Dominus dies immaculatorum: & hæreditas eorum in æternum erit.
19 Non confundentur in tempore malo: & in diebus famis ſaturabuntur:
20 Quia peccatores peribunt.
Inimici verò Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient. C
21 Mutuabitur peccator, & non ſolvet: juſtus autem miſeretur & tribuet.
22 Quia benedicentes ei hæreditabunt ter-

ram : maledicentes autem ei diſperibunt.
23 Apud Dominum greſſus hominis dirigen-
tur : & viam ejus volet.
24 Cum ceciderit, non collidetur : quia Do-
minus ſupponit manum ſuam.
25 Junior fui, etenim ſenui : & non vidi juſtum
derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.
26 Tota die miſeretur & commodat : & ſe-
men illius in benedictione erit.
27 Declina à malo, & fac bonum : & inhabi-
ta in ſeculum ſeculi.
28 Quia Dñs amat judicium, & non dereliń-
quet ſanctos ſuos : in æternum conſervabuntur.
Injuſti punientur : & ſemen impiorum peribit.
D 29 Juſti autem hæreditabunt terram : & in-
habitabunt in ſeculum ſeculi ſuper eam.
30 * Os juſti meditabitur ſapientiam, & lin-
gua ejus loquetur judicium.
* 31 * Lex Dei ejus in corde ipſius : & non
Prov. ſupplantabuntur greſſus ejus.
31. d.
26. 32 Conſiderat peccator juſtum : & quærit
* Iſai. mortificare eum.
51. c. 33 Dominus autem non derelinquet eum in
7. manibus ejus : nec damnabit eum cum judica-
bitur illi.
34 Expecta Dominum, & cuſtodi viam ejus :
& exaltabit te ut hæreditate capias terram : cum
perierint peccatores videbis.
35 Vidi impium ſuperexaltatum, & eleva-
tum ſicut cedros Libani.
36 Et tranſivi, & ecce non erat : & quæſivi
eum, & non eſt inventus locus ejus.
37 Cuſtodi innocentiam, & vide æquitatem :
quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.
38 Injuſti autem diſperibunt ſimul : reliquiæ
impiorum interibunt.

39 Salus autem juſtorum à Domino: & protector eorum in tempore tribulationis.

40 Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos: & eruet eos à peccatoribus, & ſalvabit eos: quia ſperaverunt in eo.

1 Pſalmus David, in rememorationem de ſabbatho. XXXVII.

2 DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. A Sap. 6. a. 2.

3 Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi: & confirmaſti ſuper me manum tuam.

4 Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ: non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.

5 Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum: & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me.

6 Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ, à facie inſipientiæ meæ.

7 Miſer factus ſum & curvatus ſum uſque in finem: tota die contriſtatus ingrediebar.

8 Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea. B

9 Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

10 Domine, ante te omne deſiderium meum: & gemitus meus à te non eſt abſconditus.

11 Cor meum conturbatum eſt, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum.

12 Amici mei, & proximi mei adverſum me appropinquaverunt, & ſteterunt.

Et qui juxta me erant, de longè ſteterunt: C

13 Et vim faciebant qui quærebant animam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti ſunt
vanitates: & dolos tota die meditabantur.
14 Ego autem tanquam ſurdus non audie-
bam: & ſicut mutus non aperiens os ſuum.
15 Et factus ſum ſicut homo non audiens:
& non habens in ore ſuo redargutiones.
16 Quoniam in te Domine ſperavi: tu exau-
dies me Domine Deus meus.
17 Quia dixi: Nequando ſupergaudeant mi-
hi inimici mei: & dum commoventur pedes
mei, ſuper me magna locuti ſunt.
18 Quoniam ego in flagella paratus ſum: &
dolor meus in conſpectu meo ſemper.
D 19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo:
& cogitabo pro peccato meo.
20 Inimici autem mei vivunt, & confirmati
ſunt ſuper me: & multiplicati ſunt qui ode-
runt me iniquè.
21 Qui retribuunt mala pro bonis, detrahe-
bant mihi: quoniam ſequebar bonitatem.
22 Ne derelinquas me Domine Deus meus:
ne diſceſſeris à me.
23 Intende in adjutorium meum, Domine
Deus ſalutis meæ.

1 In finem, ipſi Idithun, Canticum
David. XXXVIII.

A 2 DIxi: Cuſtodiam vias meas: ut non delin-
quam in lingua mea.
Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret
peccator adverſum me.
3 Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à
bonis: & dolor meus renovatus eſt.
4 Concaluit cor meum intra me: & in me-
ditatione mea exardeſcet ignis.
5 Locutus ſum in lingua mea: Notum fac

mihi Domine finem meum,
Et numerum dierum meorum quis eſt: ut B
ſciam quid deſit mihi.
6 Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos: &
ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te.
Verumtamen univerſa vanitas, omnis homo
vivens.
7 Verumtamen in imagine pertranſit homo:
ſed & fruſtrà conturbatur.
Theſaurizat: & ignorat cui congregabit ea.
8 Et nunc quæ eſt expectatio mea? nónne
Dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt.
9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me:
opprobrium inſipienti dediſti me.
10 Obmutui, & non aperui os meum, quo- C
niam tu feciſti: 11 Amove à me plagas tuas.
12 A fortitudine manus tuæ ego defeci in
increpationibus: propter iniquitatem corripui-
ſti hominem.
Et tabeſcere feciſti ſicut araneam animam ejus:
verumtamen vanè conturbatur omnis homo.
13 Exaudi orationem meam Dñe,& depreca-
tionem meam: auribus percipe lacrymas meas.
Ne ſileas: quoniam advena ego ſum apud te,
& peregrinus, ſicut omnes patres mei.
14 Remitte mihi, ut refrigerer priùs quàm
abeam, & ampliùs non ero.

1 In finem, Pſalmus ipſi David.

XXXIX.

2 EXpectans expectavi Dominum, & inten- A
dit mihi.
3 Et exaudivit preces meas: & eduxit me de
lacu miſeriæ, & de luto fæcis.
Et ſtatuit ſuper petram pedes meos: & dire-
xit greſſus meos.

4 Et immiſit in os meum canticum novum,
carmen Deo noſtro.
Videbunt multi & timebunt: & ſperabunt
in Domino.
5 Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes
ejus: & non reſpexit in vanitates & inſanias
falſas.
6 Multa feciſti tu Domine Deus meus mira-
bilia tua: & cogitationibus tuis non eſt qui
ſimilis ſit tibi.
Annuntiavi & locutus ſum: multiplicati ſunt
B ſuper numerum.
*Heb. 10. b. 5. 7 * Sacrificium & oblationem noluiſti: au-
res autem perfeciſti mihi.
Holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti.
8 tunc dixi: Ecce venio.
In capite libri ſcriptum eſt de me 9 ut face-
rem voluntatem tuam: Deus meus volui, & le-
gem tuam in medio cordis mei.
10 Annuntiavi juſtitiam tuam in eccleſia
magna, ecce labia mea non prohibebo: Domi-
ne tu ſciſti.
11 Juſtitiam tuam non abſcondi in corde
meo: veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.
C Non abſcondi miſericordiam tuam, & veri-
tatem tuam, à concilio multo.
12 Tu autem Domine ne longè facias miſe-
rationes tuas à me: miſericordia tua & veritas
tua ſemper ſuſceperunt me.
13 Quoniam circumdederunt me mala,
quorum non eſt numerus: comprehenderunt
me iniquitates meæ, & non potui ut viderem.
Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis mei:
& cor meum dereliquit me.
14 Complaceat tibi Domine ut eruas me:

* Domine, ad adjuvandum me reſpice. * *Inf.*
15 * Confundantur & revereantur ſimul, qui 69 *a.*
quærunt animam meam, ut auferant eam. 1.
Convertantur retrorſum, & revereantur qui * *Sup.* 34. *a.*
volunt mihi mala. 4.
16 Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui D
dicunt mihi: Euge, euge.
17 Exultent & lætentur ſuper te omnes quæ-
rentes te: & dicant ſemper: Magnificetur Do-
minus: qui diligunt ſalutare tuum.
18 Ego autem mendicus ſum, & pauper:
Dominus ſolicitus eſt mei.
Adjutor meus, & protector meus tu es: Deus
meus ne tardaveris.

1 In finem, Pſalmus ipſi David. XL.

2 BEatus qui intelligit ſuper egenum, & A
pauperem: in die mala liberabit eum Do-
minus.
3 Dominus conſervet eum, & vivificet eum,
& beatum faciat eum in terra; & non tradat
eum in animam inimicorum ejus.
4 Dominus opem ferat illi ſuper lectum do-
loris ejus: univerſum ſtratum ejus verſaſti in
infirmitate ejus.
5 Ego dixi: Domine miſerere mei: ſana ani-
mam meam, quia peccavi tibi.
6 Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando
morietur, & peribit nomen ejus?
7 Et ſi ingrediebatur ut videret, vana loque-
batur, cor ejus congregavit iniquitatem ſibi.
Egrediebatur foras, & loquebatur 8 in idip- B
ſum.
Adverſum me ſuſurrabant omnes inimici mei:
adverſum me cogitabant mala mihi.
9 Verbum iniquum conſtituerunt adverſum

me: Nũquid qui dormit non adjiciet ut reſurgat?
*Act. 10 * Etenim homo pacis meæ, in quo ſpe-
1.c.16. ravi: qui edebat panes meos, magnificavit ſu-
per me ſupplantationem.
C 11 Tu autem Domine miſerere mei, & re-
ſuſcita me: & retribuam eis.
12 In hoc cognovi quoniam voluiſti me: quo-
niam non gaudebit inimicus meus ſuper me.
13 Me autem propter innocentiam ſuſcepiſti:
& confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum.
14 Benedictus Dominus Deus Iſraël à ſæcu-
lo, & uſque in ſæculum: fiat, fiat.
1 In finem, Intellectus filiis Core. XLI.
A 2 QUemadmodum deſiderat cervus ad fon-
tes aquarum: ita deſiderat anima mea
ad te Deus.
*Fon- 3 Sitivit anima mea ad Deum * fortem vivum:
tem. quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
4 Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac
nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi eſt
Deus tuus?
B 5 Hæc recordatus ſum, & effudi in me ani-
mam meam: quoniam tranſibo in locum taber-
naculi admirabilis, uſque ad domum Dei:
In voce exultationis, & confeſſionis: ſonus
epulantis.
6 Quare triſtis es anima mea? & quare con-
turbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi:
ſalutare vultus mei, 7 Et Deus meus.
Ad meipſum anima mea conturbata eſt: pro-
pterea memor ero tui de terra Jordanis, & Her-
moniim à monte modico.
C 8 Abyſſus abyſſum invocat, in voce catara-
ctarum tuarum.

Omnia excelſa tua, & fluctus tui ſuper me
tranſierunt.
9 In die mandavit Dominus miſericordiam
ſuam, & nocte canticum ejus.
Apud me oratio Deo vitæ meæ, 10 Dicam
Deo: Suſceptor meus es.
Quare oblitus es mei? & quare contriſtatus D
incedo, dum affligit me inimicus?
11 Dum confringuntur oſſa mea, exprobra-
verunt mihi qui tribulant me inimici mei:
Dum dicunt mihi per ſingulos dies: Ubi eſt
Deus tuus? 12 Quare triſtis es anima mea? &
quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor il-
li: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

Pſalmus David. XLII.

1 JUdica me Deus, & diſcerne cauſam meam A
de gente non ſancta, ab homine iniquo &
doloſo erue me.
2 Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me
repuliſti? & quare triſtis incedo, dum affligit
me inimicus?
3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam:
ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem
ſanctum tuum, & in tabernacula tua.
4 Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui B
lætificat juventutem meam.
Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus:
5 Quare triſtis es anima mea? & quare contur-
bas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor il-
li: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filiis Core ad intellectum.
XLIII.

2 DEus auribus noſtris audivimus, patres A
noſtri annuntiaverunt nobis.

Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos: afflixiſti populos, & expuliſti eos:

4 Nec enim in gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſalvavit eos:

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiſti in eis.

5 Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui mandas ſalutes Jacob.

6 In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgẽtes in nobis.

B 7 Non enim in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſalvabit me.

8 Salvaſti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confudiſti.

9 In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in ſæculum.

10 Nunc autem repuliſti & confudiſti nos: & non egredieris Deus in virtutibus noſtris.

11 Avertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros: & qui oderunt nos, diripiebant ſibi.

12 Dediſti nos tamquam oves eſcarum: & in gentibus diſperſiſti nos.

C 13 Vendidiſti populum tuum ſine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

14 Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris, ſubſannationem & deriſum his, qui ſunt in circuitu noſtro.

15 Poſuiſti nos in ſimilitudinem Gentibus; commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.

17 A voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & perſequentis.

18 Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec obli-
ti ſumus te: & iniquè non egimus in teſtamen-
to tuo.
19 Et non receſſit retrò cor noſtrum: & de- D
clinaſti ſemitas noſtras à via tua.
20 Quoniam humiliaſti nos in loco afflictio-
nis, & cooperuit nos umbra mortis.
21 Si obliti ſumus nomen Dei noſtri, & ſi
expandimus manus noſtras ad deum alienum:
22 Nónne Deus requiret iſta? ipſe enim no-
vit abſcondita cordis.
* Quoniam propter te mortificamur tota die: * *Rom.*
æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis. 8. *g.*
23 Exurge, quare obdormis Domine? exur- 36.
ge, & ne repellas in finem.
24 Quare faciem tuam avertis, oblivíſceris
inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ?
25 Quoniam humiliata eſt in pulvere anima
noſtra: conglutinatus eſt in terra venter noſter.
26 Exurge Domine, adjuva nos: & redime
nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur,
filiis Core, ad intellectum, Canticum
pro dilecto. XLIV.

2 ERuctavit cor meum verbum bonum: di- A
co ego opera mea regi.
Lingua mea calamus ſcribæ, velociter ſcri-
bentis.
3 Speciosus forma præ filiis hominum, dif-
fuſa eſt gratia in labiis tuis: propterea benedi-
xit te Deus in æternum.
4 Accingere gladio tuo ſuper femur tuum,
potentiſſime.
5 Specie tua & pulchritudine tua intende, B
proſperè procede, & regna.

Propter veritatem & manſuetudinem, & ju-
ſtitiam : & deducet te mirabiliter dextera tua.
6 Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in
corda inimicorum regis.
*Heb. 1.c.8. 7 * Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi : virga
directionis virga regni tui.
8 Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem :
propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ
præ conſortibus tuis.
C 9 Myrrha, & gutta, & caſia à veſtimentis
tuis, à domibus eburneis : ex quibus delectave-
runt te 10 filiæ regum in honore tuo.
Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaura-
to : circumdata varietate.
11 Audi filia, & vide, & inclina aurem
tuam : & obliviſcere populum tuum, & do-
mum patris tui.
12 Et concupiſcet rex decorem tuum : quo-
niam ipſe eſt Dñs Deus tuus : & adorabunt eum.
13 Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum
deprecabuntur, omnes divites plebis.
D 14 Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus, in
fimbriis aureis 15 circum amicta varietatibus.
Adducentur regi virgines poſt eam : proximæ
ejus afferentur tibi.
16 Afferentur in lætitia & exultatione : ad-
ducentur in templum regis.
17 Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij : con-
ſtitues eos principes ſuper omnem terram.
18 Memores erunt nominis tui in omni ge-
neratione & generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi in æter-
num & in ſæculum ſæculi.

1 In finem, Filiis Core pro arcanis,
Pſalmus XLV.

2 DEus noſter refugium, & virtus, adjutor in A
tribulationibus, quæ invenerũt nos nimis.
3 Propterea non timebimus dum turbabitur
terra: & transferentur montes in cor maris.
4 Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum:
conturbati ſunt montes in fortitudine ejus.
5 Fluminis impetus lætificat civitatem Dei:
ſanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.
6 Deus, in medio ejus, non commovebitur: B
adjuvabit eam Deus manè diluculo.
7 Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt
regna: dedit vocem ſuam, mota eſt terra.
8 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor
noſter Deus Jacob.
9 Venite, & videte opera Domini, quæ po-
ſuit prodigia ſuper terram: 10 Auferens bella
uſque ad finem terræ.
Arcum conteret & confringet arma: & ſcu- C
ta comburet igni.
11 Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus:
exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.
12 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor
noſter Deus Jacob.

1 In finem, pro filiis Core Pſalmus
XLVI.

2 OMnes Gentes plaudite manibus: jubilate A
Deo in voce exultationis.
3 Quoniam Dominus excelſus, terribilis:
Rex magnus ſuper omnem terram.
4 Subjecit populos nobis, & gentes ſub pe-
dibus noſtris.
5 Elegit nobis hereditatem ſuam, ſpeciem
Jacob, quam dilexit.

2. 6 * Aſcendit Deus in jubilo, & Dominus in
Reg.6. voce tubæ.
c.15. 7 Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite Regi
noſtro, pſallite.
8 Quoniam Rex omnis terræ Deus: pſallite
B ſapienter.
9 Regnabit Deus ſuper Gentes: Deus ſedet
ſuper ſedem ſanctam ſuam.
10 Principes populorum congregati ſunt
cum Deo Abraham: quoniam dij fortes terræ,
vehementer elevati ſunt.

1 Pſalmus Cantici filiis Core ſecunda ſabbati. XLVII.

A 2 MAgnus Dominus, & laudabilis nimis in
civitate Dei noſtri, in monte ſancto ejus.
3 Fundatur exultatione univerſæ terræ mons
Sion, latera Aquilonis, civitas Regis magni.
4 Deus in domibus ejus cognoſcetur, cùm
ſuſcipiet eam.
5 Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt:
convenerunt in unum.
6 Ipſi videntes ſic admirati ſunt, conturbati
ſunt, commoti ſunt: 7 Tremor apprehendit
eos.
Ibi dolores ut parturientis, 8 In ſpiritu vehementi
conteres naves Tharſis.
B 9 Sicut audivimus, ſic vidimus in civitate
Domini virtutum, in civitate Dei noſtri Deus
fundavit eam in æternum.
10 Suſcepimus Deus miſericordiam tuam,
in medio templi tui.
11 Secundùm nomen tuum Deus, ſic & laus
tua in fines terræ: juſtitia plena eſt dextera tua.
12 Lætetur mons Sion, & exultent filiæ Judæ,
propter judicia tua Domine.

13 Circumdate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus ejus.

14 Ponite corda veſtra in virtute ejus: & diſtribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.

15 Quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in æternum, & in ſæculum ſæculi: ipſe reget nos in ſæcula.

1 In finem, filiis Core Pſalmus XLVIII.

2 AUdite hæc omnes Gentes: auribus percipite omnes, qui habitatis orbem. A

3 Quique terrigenæ, & filij hominum: ſimul in unum dives & pauper.

4 Os meum loquetur ſapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam.

5 * Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in pſalterio propoſitionem meam. * Pſ. 77. a. 2.

6 Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me. Matt. 13. e. 35.

7 Qui confidunt in virtute ſua: & in multitudine divitiarum ſuarum gloriantur. B

8 Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem ſuam.

9 Et pretium redemptionis animæ ſuæ: & laborabit in æternum, 10 Et vivet adhuc in finem.

11 Non videbit interitum, cùm viderit ſapientes morientes: ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt.

Et relinquent alienis divitias ſuas: 12 Et ſepulchra eorum domus illorum in æternum. C

Tabernacula eorum in progenie, & progenie: vocaverunt nomina ſua in terris ſuis.

13 Et homo, cùm in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.

14 Hæc via illorum ſcandalum ipſis: & poſteà in ore ſuo complacebunt.
D 15 Sicut oves in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet eos.
Et dominabuntur eorum juſti in matutino: & auxilium eorum veteraſcet in inferno à gloria eorum.
16 Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cùm acceperit me.
17 Ne timueris cùm dives factus fuerit homo: & cùm multiplicata fuerit gloria domus ejus.
18 Quoniam cùm interierit, non ſumet omnia: neque deſcendet cum eo gloria ejus.
19 Quia anima ejus in vita ipſius benedicetur: confitebitur tibi cùm benefeceris ei.
20 Introibit uſque in progenies patrum ſuorum: & uſque in æternum non videbit lumen.
21 Homo, cùm in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.

1 Pſalmus Aſaph. XLIX.

A DEus deorum Dominus locutus eſt: & vocavit terram,
A ſolis ortu uſque ad occaſum: 2 Ex Sion ſpecies decoris ejus.
3 Deus manifeſtè veniet: Deus noſter & non ſilebit.
Ignis in conſpectu ejus exardeſcet: & in circuitu ejus tempeſtas valida.
4 Advocabit cælum deſurſum, & terram diſcernere populum ſuum.
5 Congregate illi ſanctos ejus: qui ordinant teſtamentum ejus ſuper ſacrificia.
B 6 Et annuntiabunt cæli juſtitiam ejus: quoniam Deus judex eſt.

7 Audi populus meus, & loquar; Iſraël, &
teſtificabor tibi: Deus Deus tuus ego ſum.
8 Non in ſacrificiis tuis arguam te: holocau-
ſta autem tua in conſpectu meo ſunt ſemper.
9 Non accipiam de domo tua vitulos, neque
de gregibus tuis hircos.
10 Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſilvarum,
jumenta in montibus & boves.
11 Cognovi omnia volatilia cæli; & pulchri-
tudo agri mecum eſt.
12 Si eſuriero, non dicam tibi: meus eſt C
enim orbis terræ, & plenitudo ejus.
13 Numquid manducabo carnes taurorum?
aut ſanguinem hircorum potabo?
14 Immola Deo ſacrificium laudis: & redde
Altiſſimo vota tua.
15 Et invoca me in die tribulationis: eruam
te, & honorificabis me.
16 Peccatori autem dixit Deus: Quare tu
enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum
meum per os tuum?
17 Tu verò odiſti diſciplinam: & projeciſti
ſermones meos retrorſum.
18 Si videbas furem, currebas cum eo: &
cum adulteris portionem tuam ponebas.
19 Os tuum abundavit malitia: & lingua D
tua concinnabat dolos.
20 Sedens adverſus fratrem tuum loquebaris,
& adverſus filium matris tuæ ponebas ſcanda-
lum: 21 Hæc feciſti, & tacui.
Exiſtimaſti iniquè quòd ero tui ſimilis: ar-
guam te, & ſtatuam contra faciem tuam.
22 Intelligite hæc qui obliviſcimini Deum:
nequando rapiat, & non ſit qui eripiat.
23 Sacrificium laudis honorificabit me: &
illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei.

1 In finem, Pſalmus David,

2 Cùm venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Bethſabée.

(2. *Reg.* 12.) L.

A 3 MIſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam.

Et ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, dele iniquitatem meam:

4 Ampliùs lava me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me.

5 Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco: & peccatum meum contra me eſt ſemper.

6 Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci:
* *Rom.* 3. *a.* 4. * ut juſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cùm judicaris.

B 7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum: & in peccatis concepit me mater mea.

8 Ecce enim veritatem dilexiſti: incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.

* *Lev.* 14. *Num.* 19. 9 * Aſperges me hyſſopo, & mundabor: lavabis me, & ſuper nivem dealbabor.

10 Auditui meo dabis gaudium & lætitiam: & exultabunt oſſa humiliata.

11 Averte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

12 Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis.

C 13 Ne projicias me à facie tua: & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.

14 Redde mihi lætitiam ſalutaris tui: & ſpiritu principali confirma me.

15 Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te convertentur.

16 Libera me de ſanguinibus Deus, Deus ſalutis meæ: & exultabit lingua mea juſtitiam tuam.

17 Domine, labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.

18 Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium dediſſem D
utique: holocauſtis non delectaberis.

19 Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.

20 Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut ædificentur muri Jeruſalem.

21 Tunc acceptabis ſacrificium juſtitiæ, oblationes, & holocauſta: tunc imponent ſuper altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus David,
2 Cùm venit Doëg Idumæus, & nuntiavit Saüli: Venit David in domum Achimelech.
(1. *Reg.* 22. 9.) LI.

3 QUid gloriaris in malitia, qui potens es A
in iniquitate?

4 Tota die injuſtitiam cogitavit lingua tua: ſicut novacula acuta feciſti dolum.

5 Dilexiſti malitiam ſuper benignitatem: iniquitatem magis quàm loqui æquitatem.

6 Dilexiſti omnia verba præcipitationis, lingua doloſa.

7 Propterea Deus deſtruet te in finem: evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; & radicem tuam de terra viventium.

8 Videbunt juſti, & timebunt, & ſuper eum B
ridebunt, & dicent: 9 Ecce homo qui non po-
ſuit Deum adjutorem ſuum.

Sed ſperavit in multitudine divitiarum ſuarum: & prævaluit in vanitate ſua.

10 Ego autem, ſicut oliva fructifera in domo Dei, ſperavi in miſericordia Dei in æternum, & in ſæculum ſæculi.

11 Confitebor tibi in ſæculum quia feciſti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.

1 In finem, Pro Maëleth intelligentiæ David. LII.

A DIxit inſipiens in corde ſuo: Non eſt Deus.
Pſal. 2 Corrupti ſunt, & abominabiles facti
13.a.1 ſunt in iniquitatibus: non eſt qui faciat bonum.
* *Pſ.* 3 * Deus de cælo proſpexit ſuper filios ho-
13.a.2. minum: ut videat ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.
* *Rom.* 4 * Omnes declinaverunt, ſimul inutiles fa-
3.b.12 cti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.
B 5 Nónne ſcient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?
6 Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
Quoniam Deus diſſipavit oſſa eorum qui hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam Deus ſprevit eos.
7 Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm converterit Deus captivitatem plebis ſuæ, exultabit Jacob, & lætabitur Iſraël.

1 In finem, In carminibus intellectus David,
2 Cùm veniſſent Ziphæi, & dixiſſent ad Saül: Nónne David abſconditus eſt apud nos (1. *Reg.* 23. 19. & 26. 1.) LIII.

A 3 DEus in nomine tuo ſalvum me fac: & in virtute tua judica me.
4 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.
5 Quoniam alieni inſurrexerunt adverſum me, & fortes quæſierunt animam meam: & non propoſue

propoſuerunt Deum ante conſpectum ſuum.
6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.
7 Averte mala inimicis meis: & in veritate tua diſperde illos. B
8 Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum eſt.
9 Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me: & ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.

1 In finem, In carminibus intellectus David. LIV.

2 EXaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris deprecationem meam: 3 Intende mihi, & exaudi me. A

Contriſtatus ſum in exercitatione mea: & conturbatus ſum 4 à voce inimici, & à tribulatione peccatoris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira moleſti erant mihi.

5 Cor meum conturbatum eſt in me: & formido mortis cecidit ſuper me.

6 Timor & tremor venerunt ſuper me: & contexerunt me tenebræ:

7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? B

8 Ecce elongavi fugiens: & manſi in ſolitudine.

9 Expectabam eum, qui ſalvum me fecit à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.

10 Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate.

11 Die ac nocte circumdabit eam ſuper muros ejus iniquitas: & labor in medio ejus, 12 & in juſtitia.

C Et non defecit de plateis ejus uſura, & dolus.
13 Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utique.
Et ſi is, qui oderat me, ſuper me magna locutus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitan ab eo.
14 Tu verò homo unanimis, dux meus, & notus meus:
15 Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum conſenſu.
16 Veniat mors ſuper illos: & deſcendant in infernum viventes:
Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in medio eorum.
17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus ſalvabit me.
18 Veſpere, & manè, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.
20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui
D eſt ante ſæcula.
Non enim eſt illis commutatio, & non timuerunt Deum: 21 Extendit manum ſuam in retribuendo.
Contaminaverunt teſtamentum ejus, 22 Diviſi ſunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor illius.
Molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum: & ipſi ſunt jacula.
23 * Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem juſto.
24 Tu verò Deus deduces eos, in puteum interitus.

* *Mat.* 6. c. 25. *Luc.* 12. c. 22. 1. *Pet.* 5. b. 7.

Viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos: ego autem ſperabo in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui à Sanctis longè factus eſt, David in tituli inſcriptionem, cùm tenuerunt eum Allophyli in Geth. (1. *Reg.* 21. 12.)

L V.

2 Miſerere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. A

3 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adverſum me.

4 Ab altitudine diei timebo: ego verò in te ſperabo.

5 In Deo laudabo ſermones meos, in Deo ſperavi: non timebo quid faciat mihi caro.

6 Tota die verba mea execrabantur: adverſum me omnes cogitationes eorum, in malum.

7 Inhabitabunt & abſcondent: ipſi calcaneum meum obſervabunt. B

Sicut ſuſtinuerunt animam meam, 8 pro nihilo ſalvos facies illos: in ira populos confringes.

Deus, 9 vitam meam annuntiavi tibi: poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo.

Sicut & in promiſſione tua: 10 tunc convertentur inimici mei retrorſum:

In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo ſermonem: in Deo ſperavi, non timebo quid faciat mihi homo.

12 In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.

13 Quoniam eripuiſti animam meam de

morte, & pedes meos de lapſu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem, cùm fugeret à facie Saul in ſpeluncam.

(2. Reg. 22. 1. & 24. 4.)

L V I.

A 2 MIſerere mei Deus, miſerere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas.

3 Clamabo ad Deum altiſſimum: Deum qui benefecit mihi.

4 Miſit de cælo, & liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.

Miſit Deus miſericordiam ſuam, & veritatem ſuam, 5 & eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.

Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus.

B 6 Exaltare ſuper cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incurvaverunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foveam: & inciderunt in eam.

8 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & pſalmum dicam.

9 Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara: exurgam diluculo.

10 Confitebor tibi in populis Domine: & pſalmum dicam tibi in gentibus:

11 Quoniam magnificata eſt uſque ad cælos miſericordia tua, & uſque ad nubes veritas tua.

12 Exaltare ſuper cælos Deus; & ſuper omnem terram gloria tua.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem.

L V I I.

2 SI verè utique juſtitiam loquimini: recta A
judicate filij hominum.

3 Etenim in corde iniquitates operamini: in
terra injuſtitias manus veſtræ concinnant.

4 Alienati ſunt peccatores à vulva, errave-
runt ab utero: locuti ſunt falſa.

5 Furor illis ſecundùm ſimilitudinem ſerpen-
tis: ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas,

6 Quæ non exaudiet vocem incantantium, &
venefici incantantis ſapienter.

7 Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum: B
molas leonum confringet Dominus.

8 Ad nihilum devenient tamquam aqua
decurrens: intendit arcum ſuum donec infir-
mentur.

9 Sicut cera, quæ fluit, auferentur: ſuperce-
cidit ignis, & non viderunt ſolem.

10 Priuſquam intelligerēt ſpinæ veſtræ rham-
num: ſicut viventes, ſic in ira abſorbet eos.

11 Lætabitur juſtus cùm viderit vindictam:
manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris.

12 Et dicet homo: Si utique eſt fructus juſto:
utique eſt Deus judicans eos in terra.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem, quando miſit Saul, & cuſtodivit domum ejus, ut eum interficeret (1. *Reg.* 19. 11.)

L V I I I.

2 ERipe me de inimicis meis Deus meus: & A
ab inſurgentibus in me libera me.

3 Eripe me de operantibus iniquitatem: &

de viris ſanguinum ſalva me.

4 Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.

5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: ſine iniquitate cucurri, & direxi.

6 Exurge in occurſum meum, & vide: & tu, Domine Deus virtutum, Deus Iſraël,

B Intende ad viſitandas omnes gentes: non miſerearis omnibus, qui operantur iniquitatem.

7 Convertentur ad veſperam: & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.

8 Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit?

9 Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.

10 Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia Deus ſuſceptor meus es:

11 Deus meus, miſericordia ejus præveniet me.

12 Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos ne occidas eos: nequando obliviſcantur populi mei.

Diſperge illos in virtute tua: & depone eos protector meus Domine.

C 13 Delictum oris eorum, ſermonem labiorum ipſorum: & comprehendantur in ſuperbia ſua.

Et de execratione & mendacio annuntiabuntur
14 in conſummatione: in ira conſummationis, & non erunt.

Et ſcient quia Deus dominabitur Jacob, & finium terræ.

15 Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes: & circuibunt civitatem.

16 Ipſi diſpergentur ad manducandum: ſi

verò non fuerint ſaturati, & murmurabunt.
17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam, D
& exultabo manè miſericordiam tuam.
Quia factus es ſuſceptor meus, & refugium
meum, in die tribulationis meæ.
18 Adjutor meus tibi pſallam, quia Deus
ſuſceptor meus es: Deus meus miſericordia mea.

1 In finem,
Pro his qui immutabuntur, in tituli inſcriptio-
nem ipſi David in doctrinam, 2 cùm ſuccen-
dit Meſopotamiam Syriæ, & Sobal, & con-
vertit Joab, & percuſſit Idumæam in valle
Salinarum duodecim millia. (2. *Reg.* 8. 1. &
10. 7. & 1. *Par.* 18. 1.)

LIX.

3 Deus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos: ira- A
tus es, & miſertus es nobis.
4 Commoviſti terram, & conturbaſti eam:
ſana contritiones ejus, quia commota eſt.
5 Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti nos B
vino compunctionis.
6 Dediſti metuentibus te ſignificationem: ut
fugiant à facie arcus:
Ut liberentur dilecti tui: 7 ſalvum fac dexte-
ra tua, & exaudi me.
8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo: Lætabor &
partibor Sichimam: & convallem tabernaculo-
rum metibor.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: &
Ephraim fortitudo capitis mei.
Juda rex meus: 10 Moab olla ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum:
mihi alienigenæ ſubditi ſunt.
11 Quis deducet me in civitatem munitam? C

[illegible]
[illegible] & non
[illegible]
[illegible] quia
[illegible]
[illegible] & ipſe ad ni-
[illegible]

[illegible] LX.

[illegible] : in-
[illegible]
[illegible]
[illegible] meæ-
[illegible]
[illegible] in ſæcula :
[illegible]
[illegible] oratio-
[illegible] nos no-
[illegible]
[illegible] annos ejus
[illegible] generationis.
[illegible] Dei :
[illegible] ?
[illegible] in ſæcu-
[illegible] in diem.

[illegible] Pſalmus David. LXI.

[illegible] anima mea : ab
[illegible] meum.
[illegible] & ſuſceptor meus :
[illegible] amplius.
[illegible] interfici-
[illegible] inclinato &
[illegible]

Digitized by Google

5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt
repellere, cucurri in ſiti: ore ſuo benedicebant,
& corde ſuo maledicebant.
6 Verumtamen Deo ſubjecta eſto anima B
mea: quoniam ab ipſo patientia mea.
7 Quia ipſe Deus meus, & ſalvator meus: adjutor
meus non emigrabo.
8 In Deo ſalutare meum, & gloria mea:
Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.
9 Sperate in eo omnis congregatio populi,
effundite coram illo corda veſtra: Deus adjutor
noſter in æternum.
10 Verumtamen vani filij hominum, mendaces
filij hominum in ſtateris: ut decipiant ipſi
de vanitate in idipſum.
11 Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas
nolite concupiſcere: divitiæ ſi affluant, nolite
cor apponere.
12 Semel locutus eſt Deus, duo hæc audivi,
quia poteſtas Dei eſt, 13 & tibi Domine miſericordia:
* quia tu reddes unicuique juxta *Mat. 16. d. 27. Rom. 2. a 6. 1. Cor. 3. b. 8. Gal. 6. b. 5.*
opera ſua.

Pſalmus David:
1 Cùm eſſet in deſerto Idumææ.
(1. Reg. 22. 5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce vigilo.
Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter
tibi caro mea. A
3 In terra deſerta & invia, & inaquoſa: ſic
in ſancto apparui tibi, ut viderem virtutem
tuam, & gloriam tuam.
4 Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper
vitas: labia mea laudabunt te.
5 Sic benedicam te in vita mea: & in nomine
tuo levabo manus meas.

11 Confitebor tibi in ſæculum quia feciſti : & expectabo nomen tuum, quoniam bonum eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.

1 In finem, Pro Maëleth intelligentiæ David. LII.

A DIxit inſipiens in corde ſuo : Non eſt Deus.
Pſal. 2 Corrupti ſunt, & abominabiles facti
13.*a*.1 ſunt in iniquitatibus : non eſt qui faciat bonum.
* *Pſ.* 3 * Deus de cælo proſpexit ſuper filios ho-
13.*a*.2. minum : ut videat ſi eſt intelligens, aut requirens Deum.

* *Rom.* 4 * Omnes declinaverunt, ſimul inutiles fa-
3.*b*.12 cti ſunt : non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum.

B 5 Nónne ſcient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?

6 Deum non invocaverunt : illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus diſſipavit oſſa eorum qui hominibus placent : confuſi ſunt, quoniam Deus ſprevit eos.

7 Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm converterit Deus captivitatem plebis ſuæ, exultabit Jacob, & lætabitur Iſraël.

1 In finem, In carminibus intellectus David, 2 Cùm veniſſent Ziphæi, & dixiſſent ad Saül: Nónne David abſconditus eſt apud nos (1. *Reg.* 23. 19. & 26. 1.) LIII.

A 3 DEus in nomine tuo ſalvum me fac : & in virtute tua judica me.

4 Deus exaudi orationem meam : auribus percipe verba oris mei.

5 Quoniam alieni inſurrexerunt adverſum me, & fortes quæſierunt animam meam : & non

propoſue

propoſuerunt Deum ante conſpectum ſuum.

6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus
ſuſceptor eſt animæ meæ.

7 Averte mala inimicis meis: & in veritate B
tua diſperde illos.

8 Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor
nomini tuo Domine: quoniam bonum eſt.

9 Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me:
& ſuper inimicos meos deſpexit oculus meus.

1 In finem, In carminibus intellectus
David. LIV.

2 EXaudi Deus orationem meam, & ne deſ- A
pexeris deprecationem meam: 3 Intende
mihi, & exaudi me.

Contriſtatus ſum in exercitatione mea: &
conturbatus ſum 4 à voce inimici, & à tribula-
tione peccatoris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates: &
in ira moleſti erant mihi.

5 Cor meum conturbatum eſt in me: & for-
mido mortis cecidit ſuper me.

6 Timor & tremor venerunt ſuper me: &
contexerunt me tenebræ:

7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas ſicut co- B
lumbæ, & volabo, & requieſcam?

8 Ecce elongavi fugiens: & manſi in ſoli-
tudine.

9 Expectabam eum, qui ſalvum me fecit à
puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.

10 Præcipita Domine, divide linguas eorum:
quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem
in civitate.

11 Die ac nocte circumdabit eam ſuper mu-
ros ejus iniquitas: & labor in medio ejus, 12 &
in juſtitia.

C Et non defecit de plateis ejus uſura, & dolus.
13 Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet
mihi, ſuſtinuiſſem utique.
Et ſi is, qui oderat me, ſuper me magna locu-
tus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitan ab eo.
14 Tu verò homo unanimis, dux meus, &
notus meus:
15 Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos:
in domo Dei ambulavimus cum conſenſu.
16 Veniat mors ſuper illos: & deſcendant in
infernum viventes:
Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in
medio eorum.
17 Ego autem ad Deum clamavi: & Domi-
nus ſalvabit me.
18 Veſpere, & manè, & meridie narrabo &
annuntiabo: & exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his,
qui appropinquant mihi: quoniam inter multos
erant mecum.
20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui
D eſt ante ſæcula.
Non enim eſt illis commutatio, & non timue-
runt Deum: 21 Extendit manum ſuam in re-
tribuendo.
Contaminaverunt teſtamentum ejus, 22 Di-
viſi ſunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit
cor illius.
* Molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum: &
Mat. ipſi ſunt jacula.
6. c. 23 * Jacta ſuper Dominum curam tuam, &
25. Luc. ipſe te enutriet: non dabit in æternum fluctua-
12. c. tionem juſto.
22. 1. Pet. 24 Tu verò Deus deduces eos, in puteum
5. b. 7. interitus.

Viri ſanguinum, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos: ego autem ſperabo in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui à Sanctis longè factus eſt, David in tituli inſcriptionem, cùm tenuerunt eum Allophyli in Geth. (1. *Reg.* 21. 12.)

L V.

A

2 MIſerere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. A

3 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adverſum me.

4 Ab altitudine diei timebo: ego verò in te ſperabo.

5 In Deo laudabo ſermones meos, in Deo ſperavi: non timebo quid faciat mihi caro.

6 Tota die verba mea execrabantur: adverſum me omnes cogitationes eorum, in malum.

7 Inhabitabunt & abſcondent: ipſi calcaneum meum obſervabunt. B

Sicut ſuſtinuerunt animam meam, 8 pro nihilo ſalvos facies illos: in ira populos confringes.

Deus, 9 vitam meam annuntiavi tibi: poſuiſti lacrymas meas in conſpectu tuo.

Sicut & in promiſſione tua: 10 tunc convertentur inimici mei retrorſum:

In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo ſermonem: in Deo ſperavi, non timebo quid faciat mihi homo.

12 In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.

13 Quoniam eripuiſti animam meam de

morte, & pedes meos de lapſu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem, cùm fugeret à facie Saul in ſpeluncam.

(2. *Rég.* 22. 1. & 24. 4.)

L V I.

A 2 Miſerere mei Deus, miſerere mei: quoniam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas.

3 Clamabo ad Deum altiſſimum: Deum qui benefecit mihi.

4 Miſit de cælo, & liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.

Miſit Deus miſericordiam ſuam, & veritatem ſuam, 5 & eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.

Filij hominum dentes eorum arma & ſagittæ: & lingua eorum gladius acutus.

B 6 Exaltare ſuper cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis: & incurvaverunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foveam: & inciderunt in eam.

8 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & pſalmum dicam.

9 Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara: exurgam diluculo.

10 Confitebor tibi in populis Domine: & pſalmum dicam tibi in gentibus:

11 Quoniam magnificata eſt uſque ad cælos miſericordia tua, & uſque ad nubes veritas tua.

12 Exaltare ſuper cælos Deus; & ſuper omnem terram gloria tua.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem.

L V I I.

2 SI verè utique juſtitiam loquimini: recta A
judicate filij hominum.

3 Etenim in corde iniquitates operamini: in terra injuſtitias manus veſtræ concinnant.

4 Alienati ſunt peccatores à vulva, erraverunt ab utero: locuti ſunt falſa.

5 Furor illis ſecundùm ſimilitudinem ſerpentis: ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas,

6 Quæ non exaudiet vocem incantantium,& venefici incantantis ſapienter.

7 Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum: B
molas leonum confringet Dominus.

8 Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum ſuum donec infirmentur.

9 Sicut cera, quæ fluit, auferentur: ſupercecidit ignis, & non viderunt ſolem.

10 Priuſquam intelligerēt ſpinæ veſtræ rhamnum: ſicut viventes, ſic in ira abſorbet eos.

11 Lætabitur juſtus cùm viderit vindictam: manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris.

12 Et dicet homo: Si utique eſt fructus juſto: utique eſt Deus judicans eos in terra.

In finem,

1 Ne diſperdas, David in tituli inſcriptionem, quando miſit Saul, & cuſtodivit domum ejus, ut eum interficeret (1. *Reg.* 19. 11.)

L V I I I.

2 ERipe me de inimicis meis Deus meus: & A
ab inſurgentibus in me libera me.

3 Eripe me de operantibus iniquitatem: &

de viris ſanguinum ſalva me.
4 Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.
5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: ſine iniquitate cucurri, & direxi.
6 Exurge in occurſum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Iſraël,
B Intende ad viſitandas omnes gentes: non miſerearis omnibus, qui operantur iniquitatem.
7 Convertentur ad veſperam: & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.
8 Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit?
9 Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.
10 Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia Deus ſuſceptor meus es:
11 Deus meus, miſericordia ejus præveniet me.
12 Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos ne occidas eos: nequando obliviſcantur populi mei.
Diſperge illos in virtute tua: & depone eos protector meus Domine.
C 13 Delictum oris eorum, ſermonem labiorum ipſorum: & comprehendantur in ſuperbia ſua.
Et de execratione & mendacio annuntiabuntur
14 in conſummatione: in ira conſummationis, & non erunt.
Et ſcient quia Deus dominabitur Jacob, & finium terræ.
15 Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes: & circuibunt civitatem.
16 Ipſi diſpergentur ad manducandum: ſi

verò non fuerint ſaturati, & murmurabunt.
17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam, D
& exultabo manè miſericordiam tuam.
Quia factus es ſuſceptor meus, & refugium
meum, in die tribulationis meæ.
18 Adjutor meus tibi pſallam, quia Deus
ſuſceptor meus es: Deus meus miſericordia mea.

1 In finem,
Pro his qui immutabuntur, in tituli inſcriptionem
ipſi David in doctrinam, 2 cùm ſuccendit
Meſopotamiam Syriæ, & Sobal, & convertit
Joab, & percuſſit Idumæam in valle
Salinarum duodecim millia. (2. *Reg.* 8. 1. &
10. 7. & 1. *Par.* 18. 1.)

LIX.

3 Deus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos: ira- A
tus es, & miſertus es nobis.
4 Commoviſti terram, & conturbaſti eam:
ſana contritiones ejus, quia commota eſt.
5 Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti nos B
vino compunctionis.
6 Dediſti metuentibus te ſignificationem: ut
fugiant à facie arcus:
Ut liberentur dilecti tui: 7 ſalvum fac dextera
tua, & exaudi me.
8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo: Lætabor &
partibor Sichimam: & convallem tabernaculorum
metibor.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: &
Ephraim fortitudo capitis mei.
Juda rex meus: 10 Moab olla ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum:
mihi alienigenæ ſubditi ſunt.
11 Quis deducet me in civitatem munitam? C

quis deducet me uſque in Idumæam?
C 12 Nonne tu Deus, qui repuliſti nos: & non
egredieris Deus in virtutibus noſtris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione: quia
vana ſalus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,
1 In hymnis David. LX.

A 2 EXaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ.
3 A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltaſti me.
Deduxiſti me, 4 quia factus es ſpes mea: turris fortitudinis à facie inimici.
5 Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula: protegar in velamento alarum tuarum.
B 6 Quoniam tu Deus meus exaudiſti orationem meam: dediſti hereditatem timentibus nomen tuum.
7 Dies ſuper dies regis adjicies: annos ejus uſque in diem generationis & generationis.
8 Permanet in æternum in conſpectu Dei: miſericordiam & veritatem ejus quis requiret?
9 Sic pſalmum dicam nomini tuo in ſæculum ſæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

In finem,
1 Pro Idithun, Pſalmus David. LXI.

A 2 NOnne Deo ſubjecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum.
3 Nam & ipſe Deus meus, & ſalutaris meus: ſuſceptor meus, non movebor ampliùs.
4 Quouſque irruitis in hominem? interficitis univerſi vos: tamquam parieti inclinato & maceriæ depulſæ?

5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt
repellere, cucurri in ſiti: ore ſuo benedicebant,
& corde ſuo maledicebant.
6 Verumtamen Deo ſubjecta eſto anima B
mea: quoniam ab ipſo patientia mea.
7 Quia ipſe Deus meus, & ſalvator meus: adjutor meus non emigrabo.
8 In Deo ſalutare meum, & gloria mea:
Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.
9 Sperate in eo omnis congregatio populi,
effundite coram illo corda veſtra: Deus adjutor noſter in æternum.
10 Verumtamen vani filij hominum, mendaces filij hominum in ſtateris: ut decipiant ipſi
de vanitate in idipſum.
11 Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas
nolite concupiſcere: divitiæ ſi affluant, nolite
cor apponere.
12 Semel locutus eſt Deus, duo hæc audivi,
quia poteſtas Dei eſt, 13 & tibi Domine miſericordia: * quia tu reddes unicuique juxta *Mat. 16. d. 27. Rom. 2. a 6. 1. Cor. 3 b 8. Gal. 6. b. 5.
opera ſua.

Pſalmus David:
1 Cùm eſſet in deſerto Idumææ.
(1. Reg. 22. 5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce vigilo.
Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. A
3 In terra deſerta & invia, & inaquoſa: ſic
in ſancto apparui tibi, ut viderem virtutem
tuam, & gloriam tuam.
4 Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper vitas: labia mea laudabunt te.
5 Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo levabo manus meas.

B 6 Sicut adipe & pinguedine repleatur anima
mea : & labiis exultationis laudabit os meum.
7 Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, in
matutinis meditabor in te : 8 quia fuiſti adju-
tor meus.
C Et in velamento alarum tuarum exultabo,
9 adhæſit anima mea poſt te : me ſuſcepit dex-
tera tua.
10 Ipſi verò in vanum quæſierunt animam
meam, introibunt in inferiora terræ : 11 tra-
dentur in manus gladij, partes vulpium erunt.
12 Rex verò lætabitur in Deo, laudabuntur
omnes qui jurant in eo : quia obſtructum eſt os
loquentium iniqua.

In finem,
1 Pſalmus David. LXIII.

A 2 EXaudi Deus orationem meam cùm depre-
cor: à timore inimici eripe animam meam.
3 Protexiſti me à conventu malignantium,
à multitudine operantium iniquitatem.
4 Quia exacuerunt ut gladium linguas ſuas:
intenderunt arcum rem amaram, 5 ut ſagit-
tent in occultis immaculatum.
6 Subitò ſagittabunt eum, & non timebunt:
firmaverunt ſibi ſermonem nequam.
Narraverunt ut abſconderent laqueos : dixe-
runt : Quis videbit eos ?
7 Scrutati ſunt iniquitates : defecerunt ſcru-
tantes ſcrutinio.
B Accedet homo ad cor altum : 8 & exalta-
bitur Deus.
Sagittæ parvulorum factæ ſunt plagæ eorum:
9 & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum.
Conturbati ſunt omnes qui videbant eos :
10 & timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei : & facta ejus intellexerunt.

11 Lætabitur juſtus in Domino, & ſperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Pſalmus David,

1 Canticum Jeremiæ, & Ezechielis populo tranſmigrationis, cùm inciperent exire.

LXIV.

2 TE decet hymnus Deus in Sion : & tibi reddetur votum in Jeruſalem. A

3 Exaudi orationem meam : ad te omnis caro veniet.

4 Verba iniquorum prævaluerunt ſuper nos: & impietatibus noſtris tu propitiaberis.

5 Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti : inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ, ſanctum eſt
templum tuum, 6 mirabile in æquitate. B

Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, ſpes omnium finium terræ, & in mari longè.

7 Præparans montes in virtute tua, accinctus
potentia : 8 qui conturbas profundum maris
ſonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes, 9 & timebunt qui
habitant terminos à ſignis tuis : exitus matutini
& veſpere delectabis.

10 Viſitaſti terram & inebriaſti eam : multiplicaſti locupletare eam.

Flumen Dei repletum eſt aquis, paraſti cibum illorum : quoniam ita eſt præparatio ejus. C

11 Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus : in ſtillicidiis ejus lætabitur germinans.

12 Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.

13 Pingueſcent ſpecioſa deſerti : & exulta-

tione colles accingentur.

14 Induti ſunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento : clamabunt, etenim hymnum dicent.

1 In finem, Canticum Pſalmi reſurrectionis. LXV.

A JUbilate Deo omnis terra, 2 pſalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.

3 Dicite Deo quàm terribilia ſunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adoret te, & pſallat tibi: pſalmum dicat nomini tuo.

5 Venite, & videte opera Dei: terribilis in conſiliis ſuper filios hominum.

6 Qui convertit mare in aridam, in flumine pertranſibunt pede: ibi lætabimur in ipſo.

B 7 Qui dominatur in virtute ſua in æternum, oculi ejus ſuper gentes reſpiciunt: qui exaſperant non exaltentur in ſemetipſis.

8 Benedicite Gentes Deum noſtrum: & auditam facite vocem laudis ejus.

9 Qui poſuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.

10 Quoniam probaſti nos Deus: igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentum.

11 Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro: 12 impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.

Tranſivimus per ignem & aquam: & eduxiſti nos in refrigerium.

13 Introibo in domum tuam in holocauſtis: reddam tibi vota mea, 14 quæ diſtinxerunt labia mea.

Et locutum eſt os meum, in tribulatione mea.

15 Holocauſta medullata offeram tibi cum
incenſo arietum: offeram tibi boves cum hircis. C
16 Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 Ad ipſum ore meo clamavi, & exaltavi ſub lingua mea.
18 Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet Dominus.
19 Propterea exaudivit Deus, & attendit voci deprecationis meæ.
20 Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, & miſericordiam ſuam à me.

In finem,

1 In hymnis, Pſalmus Cantici David.

LXVI.

2 Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis: A
illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.
3 Ut cognoſcamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus ſalutare tuum.
4 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.
5 Lætentur & exultent gentes: quoniam judicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.
6 Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes:
7 terra dedit fructum ſuum.
Benedicat nos Deus, Deus noſter, 8 benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ.

In finem,

1 Pſalmus Cantici ipſi David,

LXVII.

2 Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus: A
& fugiant qui oderunt eum, à facie ejus.
3 Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera

à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei.
4 Et juſti epulentur, & exultent in conſpectu
Dei: & delectentur in lætitia.
5 Cantate Deo, pſalmum dicite nomini ejus:
iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum: Dominus nomen illi.
Exultate in conſpectu ejus, turbabuntur à facie ejus, 6 patris orphanorum, & judicis viduarum.
Deus in loco ſancto ſuo: 7 Deus qui inhabitare facit unius moris in domo:
Qui eduxit vinctos in fortitudine, ſimiliter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.
8 Deus cùm egredereris in conſpectu populi tui, cùm pertranſires in deſerto:
9 Terra mota eſt, etenim cæli diſtillaverunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Iſraël.
B 10 Pluviam voluntariam ſegregabis Deus hereditati tuæ: & infirmata eſt, tu verò perfeciſti eam.
11 Animalia tua habitabunt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi, Deus.
12 Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.
13 Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpecie domus dividere ſpolia.
14 Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi ejus in pallore auri.
15 Dum diſcernit cæleſtis reges ſuper eam, nive dealbabuntur in Selmon: 16 Mons Dei, mons pinguis.
Mons coagulatus, mons pinguis: 17 ut quid ſuſpicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum eſt Deo habitare

in eo: etenim Dominus habitabit in finem.
18 Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in ſancto.
19 Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem: C
accepiſti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum. *Epheſ. 4. b. 8.*
20 Benedictus Dominus die quotidie: proſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum.
21 Deus noſter, Deus ſalvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.
22 Verumtamen Deus confringet capita inimicorum ſuorum: verticem capilli perambulantium in delictis ſuis.
23 Dixit Dominus: Ex Baſan convertam, convertam in profundum maris:
24 Ut intingatur pes tuus in ſanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipſo.
25 Viderunt ingreſſus tuos Deus, ingreſſus Dei mei; regis mei qui eſt in ſancto.
26 Prævenerunt principes conjuncti pſallentibus, in medio juvencularum tympaniſtriarum.
27 In Eccleſiis benedicite Deo Domino, de fontibus Iſraël.
28 Ibi Benjamin adoleſcentulus, in mentis D
exceſſu.
Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.
29 Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
30 A templo tuo in Jeruſalem, tibi offerent reges munera.
31 Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos,

qui probati ſunt argento.
Diſſipa gentes, quæ bella volunt: 32 venient
legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus
ejus Deo.
33 Regna terræ, cantate Deo: pſallite Do-
mino: pſallite Deo, 34 qui aſcendit ſuper cæ-
lum cæli, ad Orientem.
Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, 35 date
gloriam Deo ſuper Iſraël, magnificentia ejus, &
virtus ejus in nubibus.
36 Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſraël
ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ:
benedictus Deus.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur.
David. LXVIII.

A 2 Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt
aquæ uſque ad animam meam.
3 Infixus ſum in limo profundi: & non eſt
ſubſtantia.
Veni in altitudinem maris: & tempeſtas de-
merſit me.
4 Laboravi clamans, raucæ factæ ſunt fauces
meæ: defecerunt oculi mei, dum ſpero in
Deum meum.
5 Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei,
C qui oderunt me gratis.
Confortati ſunt qui perſecuti ſunt me inimici
mei injuſtè: quæ non rapui, tunc exolvebam.
6 Deus tu ſcis inſipientiam meam: & delicta
mea à te non ſunt abſcondita.
7 Non erubeſcant in me qui expectant te
Domine, Domine virtutum.
Non confundantur ſuper me qui quærunt te,
Deus Iſraël.
B 8 Quoniam propter te ſuſtinui opprobrium:

operuit confuſio faciem meam.
9 Extraneus factus ſum fratribus meis, & peregrinus filiis matris meæ.
10 * Quoniam zelus domus tuæ comedit me: *
* & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt ſuper me. *Ioan. 2.c.17* * *Rõ. 15 a 3*
11 Et operui in jejunio animam meam: & factum eſt in opprobrium mihi:
12 Et poſui veſtimentum meum cilicium: & factus ſum illis in parabolam.
13 Adverſum me loquebantur qui ſedebãt in porta: & in me pſallebant qui bibebant vinum.
14 Ego verò orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi me, in veritate ſalutis tuæ.
15 Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum.
16 Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſorbeat me profundum: neque urgeat ſuper me puteus os ſuum.
17 Exaudi me Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua: ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum reſpice in me.
18 Et ne avertas faciem tuam à puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.
19 Intende animæ meæ, & libera eam: propter inimicos meos eripe me. C
20 Tu ſcis improperium meum, & confuſionem meam, & reverentiam meam.
21 In conſpectu tuo ſunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum & miſeriam.
Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit: & qui conſolaretur, & non inveni.

*Mat. 27. f. 48. 22 * Et dederunt in eſcam meam fel: & in ſiti mea potaverunt me aceto.

*Rom 11. b. 9 23 * Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum, & in retributiones, & in ſcandalum.

24 Obſcurentur oculi eorum ne videant: & dorſum eorum ſemper incurva.

25 Effunde ſuper eos iram tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos.

*Act. 1. d. 20 26 * Fiat habitatio eorum deſerta: & in tabernaculis eorum non ſit qui inhabitet.

D 27 Quoniam quem tu percuſſiſti, perſecuti ſunt: & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt.

28 Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum: & non intrent in juſtitiam tuam.

29 Deleantur de Libro viventium: & cum juſtis non ſcribantur.

30 Ego ſum pauper & dolens: ſalus tua Deus ſuſcepit me.

31 Laudabo nomen Dei cum cantico: & magnificabo eum in laude:

32 Et placebit Deo ſuper vitulum novellum, cornua producentem & ungulas.

33 Videant pauperes & lætentur: quærite Deum, & vivet anima veſtra:

34 Quoniam exaudivit pauperes Dominus: & vinctos ſuos non deſpexit.

35 Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis,

36 Quoniam Deus ſalvam faciet Sion: & ædificabuntur civitates Juda.

Et inhabitabũt ibi, & hereditate acquirẽt eam.

37 Et ſemen ſervorum ejus poſſidebit eam, & qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

In finem, Pſalmus David,
1 In rememorationem, quòd ſalvum fecerit
eum Dominus. LXIX.

2 DEus in adjutorium meum intende: Do- A
mine ad adjuvandum me feſtina.
3 Confundantur, & revereantur, qui quæ-
runt animam meam:
4 Avertantur retrorſum, & erubeſcant, qui
volunt mihi mala:
Avertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt
mihi: Euge, euge.
5 Exultent & lætentur in te omnes qui quæ-
runt te, & dicant ſemper: Magnificetur Domi-
nus: qui diligunt ſalutare tuum.
6 Ego verò egenus, & pauper ſum: Deus
adjuva me.
Adjutor meus, & liberator meus es tu: Do-
mine ne moreris.

Pſalmus David,
1 Filiorum Jonadab, & priorum captivorum.
LXX.

IN te Domine ſperavi, non confundar in æter- A
num: 2 in juſtitia tua libera me, & eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & ſalva me.
3 Eſto mihi in Deum protectorem, & in lo-
cum munitum: ut ſalvum me facias:
Quoniam firmamentum meum, & refugium
meum es tu.
4 Deus meus eripe me de manu peccatoris,
& de manu contra legem agentis & iniqui:
5 Quoniam tu es patientia mea Domine:
Domine ſpes mea à juventute mea.
6 In te confirmatus ſum ex utero: de ventre B
matris meæ tu es protector meus.
In te cantatio mea ſemper: 7 tamquam pro-

digium factus ſum multis, & tu adjutor fortis.
8 Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam; tota die magnitudinem tuam.
9 Ne projicias me in tempore ſenectutis: cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me:
10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui cuſtodiebant animam meam, conſilium fecerunt in unum,
11 Dicentes: Deus dereliquit eum, perſequimini, & comprehendite eum: quia non eſt qui eripiat.
C 12 Deus ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum reſpice.
13 Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confuſione & pudore qui quærunt mala mihi.
14 Ego autem ſemper ſperabo: & adjiciam ſuper omnem laudem tuam.
15 Os meum annuntiabit juſtitiam tuam; tota die ſalutare tuum.
Quoniam non cognovi litteraturam, 16 introibo in potentias Domini: Domine memorabor juſtitiæ tuæ ſolius.
17 Deus docuiſti me à juventute mea: & uſque nunc pronuntiabo mirabilia tua:
18 Et uſque in ſenectam & ſenium: Deus ne derelinquas me,
Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura eſt;
D Potentiam tuam, 19 & juſtitiam tuam Deus uſque in altiſſima, quæ feciſti magnalia: Deus quis ſimilis tibi?
20 Quantas oſtendiſti mihi tribulationes multas, & malas: & converſus vivificaſti me: & de abyſſis terræ iterùm reduxiſti me:

21 Multiplicaſti magnificentiam tuam: & converſus conſolatus es me.

22 Nam & ego confitebor tibi in vaſis pſalmi veritatem tuam: Deus pſallam tibi in cithara: ſanctus Iſraël.

23 Exultabunt labia mea cùm cantavero tibi, & anima mea, quam redemiſti.

24 Sed & lingua mea tota die meditabitur juſtitiam tuam: cùm confuſi & reveriti fuerint qui quærunt mala mihi.

Pſalmus,
1 In Salomonem. LXXI.

2 Deus judicium tuum regi da: & juſtitiam A
tuam filio regis:

Judicare populum tuum in juſtitia, & pauperes tuos in judicio.

3 Suſcipiant montes pacem populo, & colles juſtitiam.

4 Judicabit pauperes populi, & ſalvos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

5 Et permanebit cum Sole, & ante Lunam, B
in generatione & generationem.

6 Deſcendet ſicut pluvia in vellus: & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram.

7 Orietur in diebus ejus juſtitia, & abundantia pacis: donec auferatur luna.

8 Et dominabitur à mari uſque ad mare; & à flumine uſque ad terminos orbis terrarum.

9 Coram illo procident Æthiopes: & inimici ejus terram lingent.

10 Reges Tharſis & inſulæ munera offerent: C
reges Arabum & Saba dona adducent:

11 Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes ſervient ei:

12 Quia liberabit pauperem à potente; &

pauperem, cui non erat adjutor.
13 Parcet pauperi & inopi: & animas pauperum ſalvas faciet.
14 Ex uſuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo.
15 Et vivet, & dabitur ei de auro Arabiæ, & adorabunt de ipſo ſemper: tota die benedicēt ei.
D 16 Et erit firmamentum in terra in ſummis montium, ſuperextolletur ſuper Libanum fructus ejus: & florebunt de civitate ſicut fœnum terræ.
17 Sit nomen ejus benedictum in ſæcula: ante Solem permanet nomen ejus.
Et benedicentur in ipſo omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum.
18 Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui facit mirabilia ſolus:
19 Et benedictum nomen majeſtatis ejus in æternum: & replebitur majeſtate ejus omnis terra: fiat, fiat.
20 Defecerunt laudes David filij Jeſſe.

1 Pſalmus Aſaph. LXXII.

A QUàm bonus Iſraël Deus his, qui recto ſunt corde?
2 Mei autem penè moti ſunt pedes: penè effuſi ſunt greſſus mei.
3 Quia zelavi ſuper iniquos, pacem peccatorum videns.
4 Quia non eſt reſpectus morti eorum: & firmamentum in plaga eorum.
5 In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur:
B 6 Ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua.
7 Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum:

tranſierunt in affectum cordis.
8 Cogitaverunt, & locuti ſunt nequitiam: iniquitatem in excelſo locuti ſunt.
9 Poſuerunt in cælum os ſuum: & lingua eorum tranſivit in terra.
10 Ideò convertetur populus meus hîc: & dies pleni invenientur in eis.
11 Et dixerunt: Quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo?
12 Ecce ipſi peccatores, & abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias.
13 Et dixi: Ergo ſine cauſa juſtificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas:
14 Et fui flagellatus tota die, & caſtigatio mea in matutinis.
15 Si dicebam: Narrabo ſic: ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. C
16 Exiſtimabam ut cognoſcerem hoc, labor eſt ante me:
17 Donec intrem in Sanctuarium Dei: & intelligam in noviſſimis eorum.
18 Verumtamen propter dolos poſuiſti eis: dejeciſti eos dum allevarentur.
19 Quomodo facti ſunt in deſolationem, ſubitò defecerunt; perierunt propter iniquitatem ſuam.
20 Velut ſomnium ſurgentium Domine; in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges.
21 Quia inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt?
22 Et ego ad nihilum redactus ſum, & neſcivi.
23 Ut jumentum factus ſum apud te: & ego ſemper tecum.

D 24 Tenuiſti manum dexteram meam, &
in voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria
ſuſcepiſti me.

25 Quid enim mihi eſt in cælo? & à te quid
volui ſuper terram?

26 Defecit caro mea, & cor meum: Deus
cordis mei, & pars mea Deus in æternum.

27 Quia ecce, qui elongant ſe à te, peribunt:
perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te.

28 Mihi autem adhærere Deo bonum eſt:
ponere in Domino Deo ſpem meam:

Ut annuntient omnes prædicationes tuas, in
portis filiæ Sion.

A 1 Intellectus Aſaph. LXXIII.

UT quid Deus repuliſti in finem: iratus eſt
furor tuus ſuper oves paſcuæ tuæ?

2 Memor eſto congregationis tuæ, quam
poſſediſti ab initio.

Redemiſti virgam hereditatis tuæ: mons Sion,
in quo habitaſti in eo.

3 Leva manus tuas in ſuperbias eorum in finē:
quanta malignatus eſt inimicus in ſancto?

4 Et gloriati ſunt qui oderunt te, in medio
ſolemnitatis tuæ.

Poſuerunt ſigna ſua, ſigna:

5 Et non cognoverunt ſicut in exitu ſuper
ſummum.

Quaſi in ſilva lignorum ſecuribus 6 Exciderunt
januas ejus in idipſum: in ſecuri & aſcia
dejecerunt eam.

* 4. Reg. 25. b. 9. 7 * Incenderunt igni Sanctuarium tuum: in
terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

8 Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſimul:
B Quieſcere faciamus omnes dies feſtos Dei
à terra.

9 Signa

9 Signa noſtra non vidimus, jam non eſt propheta: & nos non cognoſcet ampliùs.
10 Uſquequò Deus improperabit inimicus: irritat adverſarius nomen tuum in finem?
11 Ut quid avertis manum tuam, & dexteram tuam, de medio ſinu tuo in finem?
12 * Deus autem rex noſter ante ſæcula, operatus eſt ſalutem in medio terræ. * Luc. 1. g. 68.
13 Tu confirmaſti in virtute tua mare: contribulaſti capita draconum in aquis. C
14 Tu confregiſti capita draconis: dediſti eum eſcam populis Æthiopum.
15 Tu dirupiſti fontes, & torrentes: tu ſiccaſti fluvios Ethan.
16 Tuus eſt dies, & tua eſt nox: tu fabricatus es auroram & ſolem.
17 Tu feciſti omnes terminos terræ: æſtatem & ver tu plaſmaſti ea:
18 Memor eſto hujus, inimicus improperavit Domino: & populus inſipiens incitavit nomen tuum.
19 Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi, & animas pauperum tuorum ne obliviſcaris in finem.
20 Reſpice in teſtamentum tuum: quia repleti ſunt, qui obſcurati ſunt terræ domibus iniquitatum. D
21 Ne avertatur humilis factus confuſus: pauper & inops laudabunt nomen tuum.
22 Exurge Deus, judica cauſam tuam, memor eſto improperiorum tuorum eorum quæ ab inſipiente ſunt tota die.
23 Ne obliviſcaris voces inimicorum tuorum: ſuperbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.

1 In finem, Ne corrumpas, Pſalmus Cantici Aſaph. LXXIV.

A 2 Confitebimur tibi Deus: confitebimur,& invocabimus nomen tuum.
Narrabimus mirabilia tua: 3 Cùm accepero
tempus, ego juſtitias judicabo.
4 Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus.
5 Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu.
6 Nolite extollere in altum cornu veſtrum: nolite loqui adverſus Deum iniquitatem.
B 7 Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque à deſertis montibus:
8 Quoniam Deus judex eſt.
Hunc humiliat, & hunc exaltat: 9 Quia ca-
lix in manu Domini vini meri plenus miſto.
Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fæx ejus non eſt exinanita: bibent omnes peccatores terræ.
10 Ego autem annuntiabo in ſæculum: cantabo Deo Jacob.
11 Et omnia cornua peccatorum confringam: & exaltabuntur cornua juſti.

1 In finem, in Laudibus, Pſalmus Aſaph, Canticum ad Aſſyrios. LXXV.

A 2 Notus in Judæa Deus: in Iſraël magnum nomen ejus:
3 Et factus eſt in pace locus ejus: & habitatio ejus in Sion.
4 Ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, gladium, & bellum.
5 Illuminans tu mirabiliter à mõtibus æternis:
B 6 Turbati ſunt omnes inſipientes corde.

Dormierunt ſomnum ſuum: & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis.
7 Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt qui aſcenderunt equos.
8 Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua.
9 De cælo auditum feciſti judicium: terra C
tremuit & quievit.
10 Cùm exurgeret in judicium Deus, ut ſalvos faceret omnes manſuetos terræ.
11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi.
12 Vovete, & reddite Domino Deo veſtro, omnes qui in circuitu ejus affertis munera,
Terribili 13 & ei qui aufert ſpiritum principum, terribili apud reges terræ.

1 In finem, pro Idithun, Pſalmus Aſaph. LXXVI.

2 VOce mea ad Dominum clamavi: voce A
mea ad Deum, & intendit mihi.
3 In die tribulationis meæ Deum exquiſivi, manibus meis nocte contra eum: & non ſum deceptus.
Renuit conſolari anima mea, 4 Memor fui
Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum: & defecit ſpiritus meus.
5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus ſum, & non ſum locutus.
6 Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui.
7 Et meditatus ſum nocte cum corde meo, B
& exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum.
8 Numquid in æternum projiciet Deus: aut non apponet ut complacitior ſit adhuc?

9 Aut in finem miſericordiam ſuam abſcindet, à generatione in generationem?

10 Aut obliviſcetur miſereri Deus? aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas?

11 Et dixi nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.

C 12 Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.

13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinventionibus tuis exercebor.

14 Deus in ſancto via tua: quis Deus magnus ſicut Deus noſter? 15 Tu es Deus qui facis mirabilia.

Notam feciſti in populis virtutem tuam:
16 Redemiſti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob, & Joſeph.

D 17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.

18 Multitudo ſonitus aquarum: vocem dederunt nubes.

Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt: 19 Vox tonitrui tui in rota.

Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ: commota eſt & contremuit terra.

20 In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis: & veſtigia tua non cognoſcentur.

21 * Deduxiſti ſicut oves populum tuum, in manu Moyſi & Aaron.

* Exod. 14. g. 29.

1 Intellectus Aſaph. LXXVII.

A ATtendite popule meus legem meam: inclinate aurem veſtram in verba oris mei.

2 Aperiam in parabolis os meum: loquar propoſitiones ab initio.

3 Quanta audivimus & cognovimus ea: & patres noſtri narraverunt nobis.

4 Non ſunt occultata à filiis eorum, in generatione altera:
Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.
5 Et ſuſcitavit teſtimonium in Jacob: & legem poſuit in Iſraël.
Quanta mandavit patribus noſtris nota facere ea filiis ſuis:
6 Ut cognoſcat generatio altera.
Filij qui naſcentur, & exurgent, & narrabunt filiis ſuis.
7 Ut ponant in Deo ſpem ſuam, & non obliviſcatur operum Dei: & mandata ejus exquirant.
8 Ne fiant ſicut patres eorum, generatio prava & exaſperans;
Generatio, quæ non direxit cor ſuum: & non eſt creditus cum Deo ſpiritus ejus.
9 Filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, converſi ſunt in die belli. B
10 Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: & in lege ejus noluerunt ambulare.
11 Et obliti ſunt benefactorum ejus, & mirabilium ejus quæ oſtendit eis.
12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti, in campo Taneos.
13 * Interrupit mare, & perduxit eos: & ſtatuit aquas quaſi in utre. * Exod.
14 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis. 14. e. 21.
15 * Interrupit petram in eremo: & adaquavit eos velut in abyſſo multa. * Exod.
16 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tamquam flumina aquas. 17. b. 6. Pſ. 104.
17 Et appoſuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt Excelſum in inaquoſo. d. 41.

9 Aut in finem miſericordiam ſuam abſcin-
det, à generatione in generationem?
10 Aut obliviſcetur miſereri Deus? aut con-
tinebit in ira ſua miſericordias ſuas?
11 Et dixi nunc cœpi: hæc mutatio dexte-
ræ Excelſi.
C 12 Memor fui operum Domini: quia memor
ero ab initio mirabilium tuorum.
13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: &
in adinventionibus tuis exercebor.
14 Deus in ſancto via tua: quis Deus mag-
nus ſicut Deus noſter? 15 Tu es Deus qui fa-
cis mirabilia.
Notam feciſti in populis virtutem tuam:
16 Redemiſti in brachio tuo populum tuum,
filios Jacob, & Joſeph.
D 17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ:
& timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.
18 Multitudo ſonitus aquarum: vocem de-
derunt nubes.
Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt: 19 Vox toni-
trui tui in rota.
Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ: com-
mota eſt & contremuit terra.
20 In mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis
multis: & veſtigia tua non cognoſcentur.
* 21 * Deduxiſti ſicut oves populum tuum, in
Exod. manu Moyſi & Aaron.
14. g. 1 Intellectus Aſaph. LXXVII.
29. A ATtendite popule meus legem meam: incli-
nate aurem veſtram in verba oris mei.
2 Aperiam in parabolis os meum: loquar pro-
poſitiones ab initio.
3 Quanta audivimus & cognovimus ea: &
patres noſtri narraverunt nobis.

4 Non ſunt occultata à filiis eorum, in generatione altera:
Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.
5 Et ſuſcitavit teſtimonium in Jacob: & legem poſuit in Iſraël.
Quanta mandavit patribus noſtris nota facere ea filiis ſuis:
6 Ut cognoſcat generatio altera.
Filij qui naſcentur, & exurgent, & narrabunt filiis ſuis.
7 Ut ponant in Deo ſpem ſuam, & non obliviſcatur operum Dei: & mandata ejus exquirant.
8 Ne fiant ſicut patres eorum, generatio prava & exaſperans;
Generatio, quæ non direxit cor ſuum: & non eſt creditus cum Deo ſpiritus ejus.
9 Filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, converſi ſunt in die belli. B
10 Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: & in lege ejus noluerunt ambulare.
11 Et obliti ſunt benefactorum ejus, & mirabilium ejus quæ oſtendit eis.
12 Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti, in campo Taneos.
13 * Interrupit mare, & perduxit eos: & ſtatuit aquas quaſi in utre. * Exod. 14. e. 22.
14 Et deduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatione ignis.
15 * Interrupit petram in eremo: & adaquavit eos velut in abyſſo multa. * Exod. 17. b. 6. Pſ. 104. d. 41.
16 Et eduxit aquam de petra: & deduxit tamquam flumina aquas.
17 Et appoſuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt Excelſum in inaquoſo.

18 Et tentaverunt Deum in cordibus ſuis: ut
petetent eſcas animabus ſuis.
C 19 Et malè locuti ſunt de Deo: dixerunt: Numquid
poterit Deus parare menſam in deſerto?
20 Quoniam percuſſit petram, & fluxerunt
aquæ, & torrentes inundaverunt.
Numquid & panem poterit dare, aut parare
menſam populo ſuo?
* Nu. 21 * Ideò audivit Dominus, & diſtulit: &
11. a. ignis accenſus eſt in Jacob, & ira aſcendit in
1. Iſraël:
22 Quia non crediderunt in Deo, nec ſperaverunt
in ſalutari ejus.
23 Et mandavit nubibus deſuper, & januas
cæli aperuit.
* 24 * Et pluit illis manna ad manducandum,
Exod. & panem cæli dedit eis.
16. b. 25 * Panem angelorum manducavit homo:
4. Nü. 11. b. 7 cibaria miſit eis in abundantia.
* Joã. 26 * Tranſtulit Auſtrum de cælo: & indu-
6. d. xit in virtute ſua Africum.
31 I. Cor. 27 Et pluit ſuper eos ſicut pulverem carnes:
10. a. & ſicut arenam maris volatilia pennata.
3. * Nu. 28 Et ceciderunt in medio caſtrorum eorum,
31. g. circa tabernacula eorum.
11. 29 Et manducaverunt & ſaturati ſunt nimis,
& deſiderium eorum attulit eis: 30 non ſunt
fraudati à deſiderio ſuo.
D * Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum: 31
* Nu. & ira Dei aſcendit ſuper eos.
11. g. Et occidit pingues eorum, & electos Iſraël
33. impedivit.
32 In omnibus his peccaverunt adhuc: &
non crediderunt in mirabilibus ejus.
33 Et defecerunt in vanitate dies eorum, &

anni eorum, cum feſtinatione.
34 Cùm occideret eos, quærebant eum: & revertebantur, & diluculò veniebant ad eum.
35 Et rememorati ſunt quia Deus adjutor eſt eorum; & Deus excelſus redemptor eorum eſt.
36 Et dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua ſua mentiti ſunt ei:
37 Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti ſunt in teſtamento ejus.
38 Ipſe autem eſt miſericors, & propitius fiet peccatis eorum: & non diſperdet eos.
Et abundavit ut averteret iram ſuam: & non accendit omnem iram ſuam:
39 Et recordatus eſt quia caro ſunt ſpiritus vadens, & non rediens.
40 Quoties exacerbaverunt eum in deſerto: in iram concitaverunt eum in inaquoſo?
41 Et converſi ſunt, & tentaverunt Deum: & ſanctum Iſraël exacerbaverunt.
42 Non ſunt recordati manus ejus, die qua E
redemit eos de manu tribulantis,
43 Sicut poſuit in Ægypto ſigna ſua, & *Exod.
prodigia ſua in campo Taneos. 7. d.
44 * Et convertit in ſanguinem flumina eo- 20.
rum, & imbres eorum, ne biberent. *Exod.
45 * Miſit in eos cœnomyiam, & comedit 8. f.
eos, * & ranam, & diſperdidit eos. 24.
46 * Et dedit ærugini fructus eorum, & la- *Exod.
bores eorum locuſtæ. 8. b. 6.
47 * Et occidit in grandine vineas eorum & *Exod.
moros eorum in pruina. 10. c.
48 Et tradidit grandini jumenta eorum, & 15.
poſſeſſionem eorum igni. *Exod
49 Miſit in eos iram indignationis ſuæ: in- 9 f. 25.
dignationem, & iram, & tribulationem, immiſ- F

ſiones per angelos malos.

50 Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ, non pepercit à morte animabus eorum: & jumenta eorum in morte concluſit.

* 51 * Et percuſſit omne primogenitum in
Exod. 12. e. terra Ægypti, primitias omnis laboris eorum in
29. tabernaculis Cham.

52 Et abſtulit ſicut oves populum ſuum: & perduxit eos tamquam gregem in deſerto.

53 Et deduxit eos in ſpe, & non timuerunt,
* & * inimicos eorum operuit mare,
Exod. 54 Et induxit eos in montem ſanctificationis
14. 27. f. ſuæ; montem, quem acquiſivit dextera ejus.
* Ioſ. Et ejecit à facie eorum Gentes: & * ſorte di-
13. b. viſit eis terram in funiculo diſtributionis.
7 55 Et habitare fecit in tabernaculis eorum
tribus Iſraël. 56 Et tentaverunt, & exacerba-
verunt Deum excelſum: & teſtimonia ejus non
cuſtodierunt.

57 Et averterunt ſe, & non ſervaverunt pactum: quemadmodum patres eorum, converſi ſunt in arcum pravum.

58 In iram concitaverunt eum in collibus ſuis: & in ſculptilibus ſuis ad æmulationem eum provocaverunt.

G 59 Audivit Deus, & ſprevit: & ad nihilum redegit valdè Iſraël.

* 1. 60 * Et repulit tabernaculum Silo, taberna-
Reg. 4. culum ſuum, ubi habitavit in hominibus.
a. 4. Ier. 61 Et tradidit in captivitatem virtutem eorum:
7. b. & pulchritudinem eorum in manus inimici.
12. 62 Et concluſit in gladio populum ſuum: & hereditatem ſuam ſprevit.

63 Juvenes eorum comedit ignis: & virgines eorum non ſunt lamentatæ.

64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: & viduæ eorum non plorabantur.

65 Et excitatus eſt tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus à vino.

66 Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora: opprobrium ſempiternum dedit illis.

67 Et repulit tabernaculum Joſeph: & tribum Ephraim non elegit:

68 Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

69 Et ædificavit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra, quam fundavit in ſæcula.

70 Et elegit David ſervum ſuum, & ſuſtulit eum de gregibus ovium: de poſt fœtantes accepit eum.

71 Paſcere Jacob ſervum ſuum, & Iſraël hereditatem ſuam.

72 Et pavit eos in innocentia cordis ſui: & in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos.

1 Pſalmus Aſaph. LXXVIII.

DEus venerunt Gentes in hereditatem tuam, A
polluerunt templum ſanctum tuum: poſuerunt Jeruſalem in pomorum cuſtodiam.

2 Poſuerunt morticina ſervorum tuorum, eſcas volatilibus cæli; carnes ſanctorum tuorum, beſtiis terræ.

3 Effuderunt ſanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Jeruſalem: & non erat qui ſepeliret.

4 Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris; B
ſubſannatio & illuſio his, qui in circuitu noſtro ſunt.

5 Uſquequò Domine iraſcêris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus? * Ier. 10. d. 25.

6 * Effunde iram tuam in Gentes, quæ te non

noverunt; & in regna, quæ nomen tuum non
invocaverunt:
7 Quia comederunt Jacob: & locum ejus
deſolaverunt.
* Iſa. 8 * Ne memineris iniquitatum noſtrarum
64. c. 9 antiquarum, citò anticipent nos miſericordiæ
C tuæ: quia pauperes facti ſumus nimis.
9 Adjuva nos Deus ſalutaris noſter: & pro-
pter gloriam nominis tui Domine libera nos: &
propitius eſto peccatis noſtris, propter nomen
tuum:
10 Ne fortè dicant in Gentibus: Ubi eſt
Deus eorum? & innoteſcat in nationibus coram
oculis noſtris?
D Ultio ſanguinis ſervorum tuorum, qui effu-
ſus eſt: 11 introëat in conſpectu tuo gemitus
compeditorum.
Secundùm magnitudinem brachij tui, poſſide
filios mortificatorum.
12 Et redde vicinis noſtris ſeptuplum, in ſinu
eorum: improperium ipſorum, quod expro-
braverunt tibi Domine.
13 Nos autem populus tuus, & oves paſcuæ
tuæ, confitebimur tibi in ſæculum.
In generationem & generationem annuntia-
bimus laudem tuam.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur,
teſtimonium Aſaph, Pſalmus.
LXXIX.

A 2 QUi regis Iſraël, intende: qui deducis velut
ovem Joſeph.
Qui ſedes ſuper cherubim, manifeſtare 3 co-
ram Ephraim, Benjamin, & Manaſſe.
Excita potentiam tuam, & veni, ut ſalvos fa-
cias nos.

4 Deus converte nos : & oſtende faciem
tuam, & ſalvi erimus.
5 Domine Deus virtutum, quouſque iraſ-
cêris ſuper orationem ſervi tui?
6 Cibabis nos pane lacrymarum : & potum B
dabis nobis in lacrymis in menſura?
7 Poſuiſti nos in contradictionem vicinis no-
ſtris : & inimici noſtri ſubſannaverunt nos.
8 Deus virtutum converte nos : & oſtende
faciem tuam : & ſalvi erimus.
9 Vineam de Ægypto tranſtuliſti : ejeciſti
Gentes, & plantaſti eam.
10 Dux itineris fuiſti in conſpectu ejus: plan- C
taſti radices ejus, & implevit terram.
11 Operuit montes umbra ejus : & arbuſta
ejus cedros Dei.
12 Extendit palmites ſuos uſque ad mare : &
uſque ad flumen propagines ejus.
13 Ut quid deſtruxiſti maceriam ejus : &
vindemiant eam omnes, qui prætergrediun-
tur viam?
14 Exterminavit eam aper de ſilva : & ſin-
gularis ferus depaſtus eſt eam.
15 Deus virtutum convertere : reſpice de cæ-
lo, & vide, & viſita vineam iſtam.
16 Et perfice eam, quam plantavit dextera tua: D
& ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi.
17 Incenſa igni, & ſuffoſſa ab increpatione
vultus tui peribunt.
18 Fiat manus tua ſuper virum dexteræ tuæ;
& ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi.
19 Et non diſcedimus à te, vivificabis nos :
& nomen tuum invocabimus.
20 Domine Deus virtutum converte nos : &
oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus.

In finem ,
1 Pro torcularibus , Pſalmus ipſi Aſaph.
LXXX.

A 2 EXultate Deo adjutori noſtro : jubilate
Deo Jacob.
3 Sumite pſalmum , & date tympanum ;
pſalterium jucundum cum cithara.
4 Buccinate in Neomenia tuba, in inſigni die
ſolemnitatis veſtræ.
5 Quia præceptum in Iſraël eſt : & judicium
Deo Jacob.
*Gen. 6 * Teſtimonium in Joſeph poſuit illud, cùm
41. d. exiret de Terra Ægypti : linguam , quam non
29. B noverat , audivit.
7 Divertit ab oneribus dorſum ejus : manus
ejus in cophino ſervierunt.
8 In tribulatione invocaſti me, & liberavi te.
* Exod. exaudivi te in abſcondito tempeſtatis : * proba-
17. b. vi te apud aquam contradictionis.
5. 9 Audi populus meus , & conteſtabor te : Iſ-
* raël ſi audieris me , 10 non * erit in te deus re-
Exod. cens , neque adorabis deum alienum.
20. a. 3. 11 Ego enim ſum Dominus Deus tuus , qui
C eduxi te de terra Ægypti : dilata os tuum , &
implebo illud.
12 Et non audivit populus meus vocem
meam : & Iſraël non intendit mihi.
*Act. 13 * Et dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis
14. c. eorum , ibunt in adinventionibus ſuis.
15. * Ba- 14 * Si populus meus audiſſet me : Iſraël ſi
ruc. 3. in viis meis ambulaſſet :
b. 13. 15 Pro nihilo forſitan inimicos eorum hu-
D miliaſſem : & ſuper tribulantes eos miſiſſem
manum meam.

16 Inimici Domini mentiti ſunt ei : & erit
tempus eorum in ſæcula.
17 Et cibavit eos ex adipe frumenti : & de
petra, melle ſaturavit eos.

1 Pſalmus Aſaph. LXXXI.

DEus ſtetit in ſynagoga deorum : in medio A
autem deos dijudicat.
2 Uſquequò judicatis iniquitatem : & facies
peccatorum ſumitis?
3 Judicate egeno, & pupillo : humilem, &
pauperem juſtificate.
4 * Eripite pauperem : & egenum de manu *Prov.
peccatoris liberate. 24. a.
5 Neſcierunt, neque intellexerunt, in tene- 11.
bris ambulant : movebuntur omnia fundamen-
ta terræ.
6 * Ego dixi : Dij eſtis, & filij excelſi omnes. *
7 Vos autem ſicut homines moriemini : & *Ioan.*
ſicut unus de principibus cadetis. 10. f.
8 Surge Deus, judica terram : quoniam tu 34.
hereditabis in omnibus Gentibus.

1 Canticum Pſalmi Aſaph. LXXXII.

2 DEus, quis ſimilis erit tibi? ne taceas, ne- A
que compeſcaris Deus :
3 Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt : &
qui oderunt te, extulerunt caput.
4 Super populum tuum malignaverunt con-
ſilium : & cogitaverunt adverſus ſanctos tuos.
5 Dixerunt : Venite, & diſperdamus eos de
gente : & non memoretur nomen Iſraël ultrà.
6 Quoniam cogitaverunt unanimiter, ſimul B
adverſum te teſtamentum diſpoſuerunt, 7 ta-
bernacula Idumæorum & Iſmahelitæ :
Moab, & Agareni, 8 Gebal, & Ammon, &
Amalec : alienigenæ cum habitantibus Tyrum.

9 Etenim Aſſur venit cum illis: facti ſunt
in adjutorium filiis Lot.
* 10 Fac illis ſicut * Madian, & Siſaræ; ſicut
*Iudic.** Jabin in torrente Ciſſon.
7. f. 22. 11 Diſperierunt in Endor: facti ſunt ut ſter-
* *Iudic.* cus terræ.
4. c. 12 * Pone principes eorum ſicut Oreb, &
15. Zeb, & * Zebee, & Salmana;
* *Iudic.* Omnes principes eorum, 13 qui dixerunt:
4. d. Hereditate poſſideamus Sanctuarium Dei.
24. C 14 Deus meus pone illos ut rotam: & ſicut
ſtipulam ante faciem venti:
* *Iudic.* 15 Sicut ignis, qui comburit ſilvam: & ſicut
7. g. flamma comburens montes:
25. 16 Ita perſequêris illos in tempeſtate tua: &
* *Iudic.* in ira tua turbabis eos.
8. e. 21. 17 Imple facies eorum ignominia: & quæ-
rent nomen tuum, Domine.
D 18 Erubeſcant, & conturbentur in ſæculum
ſæculi: & confundantur, & pereant.
19 Et cognoſcant quia nomen tibi Dominus:
tu ſolus Altiſſimus in omni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filiis Core, Pſalmus.
LXXXIII.

A 2 QUàm dilecta tabernacula tua Domine
virtutum: 3 concupiſcit, & deficit ani-
ma mea in atria Domini.
Cor meum, & caro mea, exultaverunt in
Deum vivum.
4 Etenim paſſer invenit ſibi domum, & tur-
tur nidum ſibi, ubi ponat pullos ſuos.
B Altaria tua Domine virtutum: rex meus, &
Deus meus.
5 Beati qui habitant in domo tua Domine:

in ſæcula ſæculorum laudabunt te.
6 Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te: aſ-
cenſiones in corde ſuo diſpoſuit, 7 in valle la-
crymarum in loco, quem poſuit.
8 Etenim benedictionem dabit legiſlator, C
ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus
deorum in Sion.
9 Domine Deus virtutum exaudi orationem
meam: auribus percipe Deus Jacob.
10 Protector noſter aſpice Deus: & reſpice
in faciem Chriſti tui:
11 Quia melior eſt dies una in atriis tuis ſu- D
per millia.
Elegi abjectus eſſe in domo Dei mei, magis
quàm habitare in tabernaculis peccatorum.
12 Quia miſericordiam, & veritatem diligit
Deus: gratiam, & gloriam dabit Dominus.
13 Non privabit bonis eos, qui ambulant in
innocentia: Domine virtutum, beatus homo,
qui ſperat in te.

1 In finem, filiis Core, Pſalmus.

LXXXIV.

2 Benedixiſti Domine terram tuam: aver- A
tiſti captivitatem Jacob.
3 Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ: operuiſti
omnia peccata eorum.
4 Mitigaſti omnem iram tuam: avertiſti ab
ira indignationis tuæ.
5 Converte nos Deus ſalutaris noſter: &
averte iram tuam à nobis.
6 Numquid in æternum iraſcêris nobis? aut B
extendes iram tuam à generatione in genera-
tionem.
7 Deus tu converſus vivificabis nos: & plebs
tua lætabitur in te.

8 Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam: & ſalutare tuum da nobis.
C 9 Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem ſuam:
Et ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui convertuntur ad cor.
10 Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius: ut inhabitet gloria in terra noſtra.
11 Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi: juſtitia & pax oſculatæ ſunt.
12 Veritas de terra orta eſt: & juſtitia de cælo proſpexit.
D 13 Etenim Dominus dabit benignitatem: & terra noſtra dabit fructum ſuum.
14 Juſtitia ante eum ambulabit: & ponet in via greſſus ſuos.

Oratio ipſi David. LXXXV.

A 1 INclina Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper ſum ego.
2 Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum: ſalvum fac ſervum tuum, Deus meus, ſperantem in te.
3 Miſerere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die:
4 lætifica animam ſervi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.
* Joel. 2. c. 13. 5 * Quoniam tu Domine ſuavis, & mitis, & multæ miſericordiæ omnibus invocantibus te.
B 6 Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.
7 In die tribulationis meæ clamavi ad te: quia exaudiſti me.
8 Non eſt ſimilis tui in diis Domine: & non eſt ſecundùm opera tua.
9 Omnes gentes quaſcumque feciſti, venient,

& adorabunt coram te Domine: & glorifica-
bunt nomen tuum.
10 Quoniam magnus es tu, & faciens mira- C
bilia: tu es Deus ſolus.
11 Deduc me Domine in via tua, & ingre-
diar in veritate tua: lætetur cor meum ut ti-
meat nomen tuum.
12 Confitebor tibi Domine Deus meus in
toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in
æternum:
13 Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me:
& eruiſti animam meam ex inferno inferiori.
14 Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, & D
ſynagoga potentium quæſierunt animam meam:
& non propoſuerunt te in conſpectu ſuo.
15 Et tu Domine Deus miſerator & miſeri-
cors, patiens, & multæ miſericordiæ, & verax,
16 Reſpice in me, & miſerere mei, da impe-
rium tuum puero tuo: & ſalvum fac filium an-
cillæ tuæ.
17 Fac mecum ſignum in bonum, ut videant
qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu
Domine adjuviſti me, & conſolatus es me.
1 Filiis Core, Pſalmus Cantici.

LXXXVI.

Fundamenta ejus in montibus ſanctis: 2 di- A
ligit Dominus portas Sion ſuper omnia ta-
bernacula Jacob.
3 Glorioſa dicta ſunt de te, civitas Dei.
4 Memor ero Rahab & Babylonis ſcientium
me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthio- B
pum, hi fuerunt illic.
5 Numquid Sion dicet: Homo, & homo na-
tus eſt in ea: & ipſe fundavit eam Altiſſimus?

6 Dominus narrabit in ſcripturis populorum, & principum; horum, qui fuerunt in ea.
7 Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te.

Canticum Pſalmi.

1 Filiis Core, in finem, pro Mahleth ad reſpondendum, intellectus Eman Ezrahitæ. LXXXVII.

A 2 DOmine Deus ſalutis meæ, in die clamavi, & nocte coram te.

3 Intret in conſpectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam:

4 Quia repleta eſt malis anima mea: & vita mea inferno appropinquavit.

5 Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum: factus ſum ſicut homo ſine adjutorio,
6 inter mortuos liber,

Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum non es memor ampliùs: & ipſi de manu tua repulſi ſunt.

B 7 Poſuerunt me in lacu inferiori: in tenebroſis, & in umbra mortis.

8 Super me confirmatus eſt furor tuus: & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.

9 Longè feciſti notos meos à me: poſuerunt me abominationem ſibi.

Traditus ſum, & non egrediebar:
10 oculi mei languerunt præ inopia.

Clamavi ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.

C 11 Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici ſuſcitabunt, & confitebuntur tibi?

12 Numquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione?

13 Numquid cognoſcentur in tenebris mira-

bilia tua, & juſtitia tua in terra oblivionis?
14 Et ego ad te Domine clamavi: & manè
oratio mea præveniet te.
15 Ut quid Domine repellis orationem
meam: avertis faciem tuam à me?
16 Pauper ſum ego, & in laboribus à juven- D
tute mea: exaltatus autem, humiliatus ſum &
conturbatus.
17 In me tranſierunt iræ tuæ: & terrores tui
conturbaverunt me.
18 Circumdederunt me ſicut aqua tota die:
circumdederunt me ſimul.
19 Elongaſti à me amicum, & proximum,
& notos meos à miſeria.

1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.

LXXXVIII.

2 Miſericordias Dñi in æternum cantabo. A
In generationem & generationem
annuntiabo veritatem tuam in ore meo.
3 Quoniam dixiſti: In æternum miſericordia
ædificabitur in cælis: præparabitur veritas tua
in eis.
4 Diſpoſui teſtamentum electis meis, * jura- * 2.
vi David ſervo meo: 5 uſque in æternum præ- Reg.7.
parabo ſemen tuum. b.12.
Et ædificabo in generationem & generatio-
nem ſedem tuam.
6 Confitebuntur cæli mirabilia tua Domine:
etenim veritatem tuam in eccleſia ſanctorum.
7 Quoniam quis in nubibus æquabitur Do- B
mino: ſimilis erit Deo in filiis Dei?
8 Deus, qui glorificatur in conſilio ſancto-
rum: magnus & terribilis ſuper omnes qui in
circuitu ejus ſunt.
9 Domine Deus virtutum quis ſimilis tibi?

potens es Domine,& veritas tua in circuitu tuo.
10 Tu dominaris poteſtati maris : motum autem fluctuum ejus tu mitigas.
11 Tu humiliaſti ſicut vulneratum, ſuperbum : in brachio virtutis tuæ diſperſiſti inimicos tuos.
*Gen. 12 * Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem
1.a.1. terræ & plenitudinem ejus tu fundaſti: 13 aquilonem & mare tu creaſti.
C Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt : 14 tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua,& exaltetur dextera tua:
15 juſtitia & judicium præparatio ſedis tuæ.
Miſericordia & veritas præcedent faciem
tuam: 16 Beatus populus,qui ſcit jubilationem.
Domine in lumine vultus tui ambulabunt,
17 & in nomine tuo exultabunt tota die : & in juſtitia tua exaltabuntur.
18 Quoniam gloria virtutis eorum tu es : & in beneplacito tuo exaltabitur cornu noſtrum.
19 Quia Domini eſt aſſumptio noſtra, & ſancti Iſraël regis noſtri.
20 Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis, & dixiſti : Poſui adjutorium in potente : & exaltavi electum de plebe mea.
* 1. 21 * Inveni David ſervum meum : oleo ſan-
Reg. cto meo unxi eum.
16. a. 22 Manus enim mea auxiliabitur ei : & bra-
1.c.12. Act. chium meum confortabit eum.
13. d. 23 Nihil proficiet inimicus in eo, & filius
22. iniquitatis non apponet nocere ei.
D 24 Et concîdam à facie ipſius inimicos ejus : & odientes eum in fugam convertam.
25 Et veritas mea, & miſericordia mea cum ipſo : & in nomine meo exaltabitur cornu ejus.

26 Et ponam in mari manum ejus, & in flu-
minibus dexteram ejus.
27 Ipſe invocabit me: Pater meus es tu:
Deus meus, & ſuſceptor ſalutis meæ,
28 Et ego primogenitum ponam illum ex-
celſum præ regibus terræ.
29 In æternum ſervabo illi miſericordiam
meam: & teſtamentum meum fidele ipſi.
30 Et ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus, E
& thronum ejus ſicut dies cæli.
31 Si autem dereliquerint filij ejus legem
meam: & in judiciis meis non ambulaverint.
32 Si juſtitias meas profanaverint: & man-
data mea non cuſtodierint:
33 Viſitabo in virga iniquitates eorum: &
in verberibus peccata eorum.
34 Miſericordiam autem meam non diſper-
gam ab eo: neque nocebo in veritate mea:
35 Neque profanabo teſtamentum meum: &
quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.
36 Semel juravi in ſancto meo, ſi David men-
tiar: 37 ſemen ejus in æternum manebit.
38 Et * thronus ejus ſicut Sol in conſpectu * 2. Reg. 7. c. 16.
meo, & ſicut Luna perfecta in æternum: & te-
ſtis in cælo fidelis.
39 Tu verò repuliſti & deſpexiſti: diſtuliſti F
Chriſtum tuum.
40 Evertiſti teſtamentum ſervi tui: profana-
ſti in terra Sanctuarium ejus.
41 Deſtruxiſti omnes ſepes ejus: poſuiſti fir-
mamentum ejus formidinem.
42 Diripuerunt eum omnes tranſeuntes
viam: factus eſt opprobrium vicinis ſuis.
43 Exaltaſti dexteram deprimentium eum:
lætificaſti omnes inimicos ejus.

G 44 Avertiſti adjutorium gladij ejus: & non es
auxiliatus ei in bello.
45 Deſtruxiſti eum ab emundatione: & ſe-
dem ejus in terram colliſiſti.
46 Minoraſti dies temporis ejus: perfudiſti
eum confuſione.
47 Uſquequò Domine avertis in finem: exar-
ceſcet ſicut ignis ira tua?
48 Memorare quæ mea ſubſtantia: numquid
enim vanè conſtituiſti omnes filios hominum?
49 Quis eſt homo, qui vivet, & non videbit
mortem: eruet animam ſuam de manu inferi?
50 Ubi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ Do-
* 2. mine, * ſicut juraſti David in veritate tua.
Reg. 7 b. 11. 51 Memor eſto Domine opprobrij ſervo-
rum tuorum (quod continui in ſinu meo) mul-
tarum gentium.
52 Quod exprobraverunt inimici tui Domi-
ne, quod exprobraverunt commutationem
Chriſti tui.
53 Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.
1 Oratio Moyſi hominis Dei.

LXXXIX.

A DOmine, refugium factus es nobis, à gene-
ratione in generationem.
2 Priuſquam montes fierent, aut formaretur
terra, & orbis, à ſæculo & uſque in ſæculum tu
es Deus.
3 Ne avertas hominem in humilitatem; &
dixiſti: Convertimini filij hominum.
4 Quoniam mille anni ante oculos tuos,
tamquam dies heſterna, quæ præteriit.
Et cuſtodia in nocte, 5 quæ pro nihilo ha-
bentur, eorum anni erunt.
6 Manè ſicut herba tranſeat, manè floreat, &

tranſeat: veſperè decidat, induret, & areſcat.
7 Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati ſumus.
8 Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu tuo, ſæculum noſtrum in illuminatione vultus tui.
9 Quoniam omnes dies noſtri defecerunt: & B
in ira tua defecimus.
Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur: 10 * *
dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptuaginta Eccli.
anni. 18. a.
8.
Si autem in potentatibus, octoginta anni: & amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam ſupervenit manſuetudo, & corripiemur.
11 Quis novit poteſtatem iræ tuæ, & præ
timore tuo iram tuam 12 dinumerare?
Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos corde in ſapientia.
13 Convertere Domine uſquequò? & de- C
precabilis eſto ſuper ſervos tuos.
14 Repleti ſumus manè miſericordia tua: & exultavimus, & delectati ſumus omnibus diebus noſtris.
15 Lætati ſumus pro diebus, quibus nos humiliaſti; annis, quibus vidimus mala.
16 Reſpice in ſervos tuos, & in opera tua: D
& dirige filios eorum.
17 Et ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper nos, & opera manuum noſtrarum dirige ſuper nos: & opus manuum noſtrarum dirige.

Laus Cantici David. XC.

1 QUi habitat in adjutorio Altiſſimi, in pro- A
tectione Dei cæli commorabitur.
2 Dicet Domino: Suſceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus ſperabo in eum.

3 Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aſpero.

4 Scapulis ſuis obumbrabit tibi: & ſub pennis ejus ſperabis.

B 5 Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno,

6 A ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano.

7 Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

8 Verumtamen oculis tuis conſiderabis: & retributionem peccatorum videbis.

C 9 Quoniam tu es Domine ſpes mea: Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.

10 Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

* 11 * Quoniam angelis ſuis mandavit de te:
Matt. ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis.
4.a.6. 12 In manibus portabunt te: ne fortè offen-
Luce 4.b.10 das ad lapidem pedem tuum.

D 13 Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

14 Quoniam in me ſperavit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum replebo eum: & oſtendam illi ſalutare meum.

1 Pſalmus

1 Pſalmus Cantici,
In die ſabbati. XCI.

2 BOnum eſt confiteri Domino, & pſallere A
nomini tuo Altiſſime;
3 Ad annuntiandum manè miſericordiam
tuam, & veritatem tuam per noctem;
4 In decachordo, pſalterio; cum cantico,
in cithara.
5 Quia delectaſti me Domine in factura tua:
& in operibus manuum tuarum exultabo.
6 Quàm magnificata ſunt opera tua Domine! B
nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ.
7 Vir inſipiens non cognoſcet: & ſtultus non
intelliget hæc.
8 Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœ-
num: & apparuerint omnes, qui operantur
iniquitatem:
Ut intereant in ſæculum ſæculi: 9 tu autem
Altiſſimus in æternum Domine.
10 Quoniam ecce inimici tui Domine, quo-
niam ecce inimici tui peribunt: & diſpergentur
omnes, qui operantur iniquitatem.
11 Et exaltabitur ſicut unicornis cornu meum: C
& ſenectus mea in miſericordia uberi:
12 Et deſpexit oculus meus inimicos meos:
& in inſurgentibus in me malignantibus audiet
auris mea.
13 Juſtus, ut palma florebit: ſicut cedrus
Libani multiplicabitur.
14 Plantati in domo Domini, in atriis do-
mus Dei noſtri florebunt.
15 Adhuc multiplicabuntur in ſenecta uberi:
& benè patientes erunt, 16 ut annuntient:
Quoniam rectus Dominus Deus noſter: &
non eſt iniquitas in eo.

Laus Cantici ipſi David in die ante ſabbatum, quando fundata eſt terra.

XCII.

A 1 Dominus regnavit, decorem indutus eſt: indutus eſt Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

2 Parata ſedes tua ex tunc: à ſæculo tu es.

B 3 Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem ſuam.

Elevaverunt flumina fluctus ſuos, 4 à vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

5 Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis: domum tuam decet ſanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Pſalmus ipſi David, Quarta ſabbati.

XCIII.

A 1 Deus ultionum Dominus: Deus ultionum liberè egit.

2 Exaltare qui judicas terram: redde retributionem ſuperbis.

3 Uſquequò peccatores Domine, uſquequò peccatores gloriabuntur.

4 Effabuntur, & loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur injuſtitiam?

5 Populum tuum Domine humiliaverunt: & hereditatem tuam vexaverunt.

6 Viduam & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt.

B 7 Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.

8 Intelligite inſipientes in populo: & ſtulti
aliquando ſapite.
9 Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui
finxit oculum, non conſiderat?
10 Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem ſcientiam?
11 Dominus ſcit cogitationes hominum,
quoniam vanæ ſunt.
12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine,
& de lege tua docueris eum:
13 Ut mitiges ei à diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. C
14 Quia non repellet Dominus plebem ſuam:
& hereditatem ſuam non derelinquet.
15 Quoaduſque juſtitia convertatur in judicium: & qui juxta illam omnes qui recto
ſunt corde.
16 Quis conſurget mihi adverſus malignantes? aut quis ſtabit mecum adverſus operantes
iniquitatem?
17 Niſi quia Dominus adjuvit me: paulominùs habitaſſet in inferno anima mea.
18 Si dicebam: Motus eſt pes meus: miſericordia tua Domine adjuvabat me. D
19 Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam.
20 Numquid adhæret tibi ſedes iniquitatis:
qui fingis laborem in præcepto?
21 Captabunt in animam juſti: & ſanguinem innocentem condemnabunt.
22 Et factus eſt mihi Dominus in refugium,
& Deus meus in adjutorium ſpei meæ.
23 Et reddet illis iniquitatem ipſorum: &
in malitia eorum diſperdet eos: diſperdet illos

Dominus Deus noſter.

Laus Cantici ipſi David. XCIV.

A 1 Venite, exultemus Domino: jubilemus Deo ſalutari noſtro.

2 Præoccupemus faciem ejus in confeſſione: & in pſalmis jubilemus ei.

3 Quoniam Deus magnus Dominus: & Rex magnus ſuper omnes deos.

4 Quia in manu ejus ſunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipſius ſunt.

5 Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit illud: & ſiccam manus ejus formaverunt.

6 Venite adoremus, & procidamus: & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.

B 7 Quia ipſe eſt Dominus Deus noſter: & nos populus paſcuæ ejus, & oves manus ejus.

*Heb. 3. b. 7. 4. b. 7. 8 * Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra;

9 Sicut in irritatione ſecundùm diem tentationis in deſerto: ubi tentaverunt me patres veſtri, probaverunt me, & viderunt opera mea.

* Nū. 14. b. 34. 10 * Quadraginta annis offenſus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde.

* Heb. 4. a. 3. 11 Et iſti non cognoverūt vias meas: * ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

Canticum ipſi David,

1 Quando domus ædificabatur poſt captivitatem. (1. Par. 15.) XCV.

A Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.

2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem ſalutare ejus.

3 Annuntiate inter Gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.

4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis

nimis: terribilis eſt ſuper omnes deos.
5 Quoniam omnes dij Gentium dæmonia:
Dominus autem cælos fecit.
6 Confeſſio & pulchritudo in conſpectu B
ejus: ſanctimonia & magnificentia in ſanctifi-
catione ejus.
7 Afferte Domino patriæ gentium, afferte
Domino gloriam & honorem: 8 afferte Domi-
no gloriam nomini ejus.
Tollite hoſtias, & introite in atria ejus:
9 adorate Dominum in atrio ſancto ejus.
Commoveatur à facie ejus univerſa terra: C
10 dicite in Gentibus quia Dominus regnavit.
Etenim correxit orbem terræ qui non com-
movebitur: judicabit populos in æquitate.
11 Lætentur cæli, & exultet terra, commo-
veatur mare, & plenitudo ejus: 12 gaudebunt
campi, & omnia quæ in eis ſunt.
Tunc exultabunt omnia ligna ſilvarum 13 à
facie Domini, quia venit: quoniam venit judi-
care terram.
Judicabit orbem terræ in æquitate, & popu-
los in veritate ſua.

Huic David,
1 Quando terra ejus reſtituta eſt. XCVI.

DOminus regnavit, exultet terra: lætentur A
inſulæ multæ.
2 Nubes, & caligo in circuitu ejus: juſtitia,
& judicium correctio ſedis ejus.
3 Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit
in circuitu inimicos ejus.
4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit, &
commota eſt terra.
5 Montes, ſicut cera fluxerunt à facie Do-
mini; à facie Domini omnis terra.

6 Annuntiaverunt cæli juſtitiam ejus : & vi-
derunt omnes populi gloriam ejus.
B 7 * Confundantur omnes, qui adorant ſcul-
* ptilia : & qui gloriantur in ſimulachris ſuis.
Exod. * Adorate eum omnes angeli ejus : 8 audivit,
20. a. & lætata eſt Sion.
4. Lev. Et exultaverunt filiæ Judæ, propter judicia
26. a. tua Domine.
1. Deut. 9 Quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper om-
5. a. 8. nem terram:nimis exaltatus es ſuper omnes deos.
**Heb.* 10 * Qui diligitis Dominum, odite malum:
1. b. 6. cuſtodit Dominus animas ſanctorum ſuorum,
**Amos* de manu peccatoris liberabit eos.
5. d. 11 Lux orta eſt juſto, & rectis corde lætitia.
15. 12 Lætamini juſti in Domino: & confitemi-
Rom. 12. b. 9. ni memoriæ ſanctificationis ejus.

1 Pſalmus ipſi David. XCVII.

A CAntate Domino canticum novum : quia
mirabilia fecit.
Salvavit ſibi dextera ejus, & brachium ſan-
ctum ejus.
2 Notum fecit Dominus ſalutare ſuum : in
conſpectu gentium revelavit juſtitiam ſuam.
3 Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & verita-
tis ſuæ domui Iſraël.
B * Viderunt omnes termini terræ ſalutare Dei
** Iſa.* noſtri.
52. c. 10. 4 Jubilate Deo omnis terra : cantate, & exul-
Luc. 3 tate, & pſallite.
b. 6. 5 Pſallite Domino in cithara, in cithara &
voce pſalmi : 6 in tubis ductilibus, & voce tu-
bæ corneæ.
Jubilate in conſpectu regis Domini : 7 mo-
veatur mare, & plenitudo ejus ; orbis terrarum,
& qui habitant in eo.

8 Flumina plaudent manu , ſimul montes
exultabunt 9 à conſpectu Domini : quoniam
venit judicare terram.
Judicabit orbem terrarum in juſtitia, & populos in æquitate.

1 Pſalmus ipſi David. XCVIII.

DOminus regnavit, iraſcantur populi; qui A
ſedet ſuper cherubim, moveatur terra.
2 Dominus in Sion magnus : & excelſus ſu-
per omnes populos.
3 Confiteantur nomini tuo magno : quoniam
terribile, & ſanctum eſt : 4 & honor regis ju-
dicium diligit.
Tu paraſti directiones : & judicium, & juſtitiam in Jacob tu feciſti.
5 Exaltate Dominum Deum noſtrum, &
adorate ſcabellum pedum ejus : quoniam ſan-
ctum eſt.
6 Moyſes & Aaron in ſacerdotibus ejus : & B
Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus,
Invocabant Dominum, & ipſe exaudiebat
eos : 7 in columna nubis loquebatur ad eos.
Cuſtodiebant teſtimonia ejus, & præceptum quod dedit illis.
8 Domine Deus noſter tu exaudiebas eos:
Deus tu propitius fuiſti eis, & ulciſcens in omnes adinventiones eorum.
9 Exaltate Dominum Deum noſtrum, &
adorate in monte ſancto ejus : quoniam ſanctus Dominus Deus noſter.

1 Pſalmus in confeſſione. XCIX.

2 JUbilate Deo omnis terra : ſervite Domino A
in lætitia.
Introite in conſpectu ejus, in exultatione.
3 Scitote quoniam Dominus ipſe eſt Deus:

ipſe fecit nos, & non ipſi nos.

B Populus ejus, & oves paſcuæ ejus: 4 introite portas ejus in confeſſione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen ejus: 5 quoniam ſuavis eſt Dominus, in æternum miſericordia ejus, & uſque in generationem & generationem veritas ejus.

1 Pſalmus ipſi David. C.

A Miſericordiam, & judicium cantabo tibi Domine:

Pſallam, 2 & intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

3 Non proponebam ante oculos meos rem injuſtam: facientes prævaricationes odivi.

Non adhæſit mihi 4 cor pravum: declinantem à me malignum non cognoſcebam.

B 5 Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar.

Superbo oculo, & inſatiabili corde, cum hoc non edebam.

6 Oculi mei ad fideles terræ ut ſedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat.

7 Non habitabit in medio domus meæ qui facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum.

8 In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis,
Cùm anxius fuerit, & in conſpectu
Domini effuderit precem
ſuam. C I.

2 DOmine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat. A
3 Non avertas faciem tuam à me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
In quacumque die invocavero te; velociter exaudi me:
4 Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: & oſſa mea ſicut cremium aruerunt.
5 Percuſſus ſum ut fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus ſum comedere panem meum.
6 A voce gemitus mei adhæſit os meum carni meæ.
7 Similis factus ſum pellicano ſolitudinis: factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.
8 Vigilavi, & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. B
9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me, adverſum me jurabant.
10 Quia cinerem tamquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miſcebam.
11 A facie iræ & indignationis tuæ: quia elevans alliſiſti me.
12 Dies mei ſicut umbra declinaverunt: & ego ſicut fœnum arui.
13 Tu autem Domine in æternum permanes: & memoriale tuum in generationem & generationem.
14 Tu exurgens miſereberis Sion: quia tempus miſerendi ejus, quia venit tempus. C
15 Quoniam placuerunt ſervis tuis lapides ejus: & terræ ejus miſerebuntur.

16 Et timebunt Gentes nomen tuum Domine, & omnes reges terræ gloriam tuam.
17 Quia ædificavit Dominus Sion: & videbitur in gloria ſua.
18 Reſpexit in orationem humilium: & non ſprevit precem eorum.
19 Scribantur hæc in generatione altera: & populus, qui creabitur, laudabit Dominum:
20 Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo: Dominus de cælo in terram aſpexit:
D 21 Ut audiret gemitus compeditorum: ut ſolveret filios interemptorum:
22 Ut annuntient in Sion nomen Domini: & laudem ejus in Jeruſalem.
23 In conveniendo populos in unum, & reges ut ſerviant Domino.
24 Reſpondit ei in via virtutis ſuæ: Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.
25 Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem & generationem anni tui.
26 Initio tu Domine terram fundaſti: & opera manuum tuarum ſunt cæli.
27 Ipſi peribunt, tu autem permanes: & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent.
Et ſicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur:
28 tu autem idem ipſe es, & anni tui non deficient.
29 Filij ſervorum tuorum habitabunt: & ſemen eorum in ſæculum dirigetur.

1 Ipſi David. CII.

A Benedic anima mea Domino: & omnia, quæ intra me ſunt, nomini ſancto ejus.
2 Benedic anima mea Domino: & noli oblivíſci omnes retributiones ejus.
3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus

tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas.
4 Qui redimit de interitu vitam tuam: qui
coronat te in miſericordia & miſerationibus.
5 Qui replet in bonis deſiderium tuum: re-
novabitur ut aquilæ juventus tua.
6 Faciens miſericordias Dominus, & judi- B
cium omnibus injuriam patientibus.
7 Notas fecit vias ſuas Moyſi, filiis Iſraël vo-
luntates ſuas.
8 * Miſerator, & miſericors Dominus: lon- *
ganimis, & multùm miſericors. *Exod.*
9 Non in perpetuum iraſcetur: neque in 34. a.
æternum comminabitur. 6.
Num.
10 Non ſecundùm peccata noſtra fecit no- 14. c.
bis: neque ſecundùm iniquitates noſtras retri- 18.
buit nobis.
11 Quoniam ſecundùm altitudinem cæli à C
terra, corroboravit miſericordiam ſuam ſuper
timentes ſe.
12 Quantum diſtat Ortus ab Occidente:
longè fecit à nobis iniquitates noſtras.
13 Quomodo miſeretur pater filiorum, mi-
ſertus eſt Dominus timentibus ſe: 14 quoniam
ipſe cognovit figmentum noſtrum.
Recordatus eſt quoniam pulvis ſumus: 15 ho-
mo, ſicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri
ſic efflorebit.
16 Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, &
non ſubſiſtet: & non cognoſcet ampliùs lo-
cum ſuum.
17 Miſericordia autem Domini ab æterno,
& uſque in æternum ſuper timentes eum.
Et juſtitia illius in filios filiorum, 18 his qui D
ſervant teſtamentum ejus:
Et memores ſunt mandatorum ipſius: ad fa-
ciendum ea.

19 Dominus in cælo paravit ſedem ſuam: & regnum ipſius omnibus dominabitur.
20 Benedicite Domino omnes angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonum ejus.
21 Benedicite Domino omnes virtutes ejus: miniſtri ejus, qui facitis voluntatem ejus.
22 Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.

1 Ipſi David. CIII.

A BEnedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confeſſionem, & decorem induiſti: 2 amictus lumine ſicut veſtimento:
Extendens cælum ſicut pellem: 3 qui tegis aquis ſuperiora ejus.
Qui ponis nubem aſcenſum tuum: qui ambulas ſuper pennas ventorum.
*Heb. 1. c.7. 4 * Qui facis angelos tuos, ſpiritus; & miniſtros tuos, ignem urentem.
5 Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam: non inclinabitur in ſæculum ſæculi.
6 Abyſſus, ſicut veſtimentum, amictus ejus: ſuper montes ſtabunt aquæ.
7 Ab increpatione tua fugient: à voce tonitrui tui formidabunt:
8 Aſcendunt montes, & deſcendunt campi, in locum quem fundaſti eis.
9 Terminum poſuiſti, quem non tranſgredientur: neque convertentur operire terram.
B
10 Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertranſibunt aquæ.
11 Potabunt omnes beſtiæ agri: expectabunt onagri in ſiti ſua.

12 Super ea volucres cæli habitabunt: de
medio petrarum dabunt voces.
13 Rigans montes de ſuperioribus ſuis: de
fructu operum tuorum ſatiabitur terra:
14 Producens fœnum jumentis, & herbam
ſervituti hominum:
Ut educas panem de terra: 15 & vinum læ-
tificet cor hominis:
Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor ho-
minis confirmet.
16 Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani,
quas plantavit: 17 illic paſſeres nidificabunt.
Herodij domus dux eſt eorum: 18 montes
excelſi cervis: petra refugium herinaciis.
19 Fecit lunam in tempora: ſol cognovit oc- C
caſum ſuum.
20 Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox: in ipſa
pertranſibunt omnes beſtiæ ſilvæ.
21 Catuli leonum rugientes, ut rapiant, &
quærant à Deo eſcam ſibi.
22 Ortus eſt ſol: & congregati ſunt: & in
cubilibus ſuis collocabuntur.
23 Exibit homo ad opus ſuum, & ad opera-
tionem ſuam uſque ad veſperum.
24 Quàm magnificata ſunt opera tua Domi-
ne! omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt terra
poſſeſſione tua.
25 Hoc mare magnum, & ſpatioſum mani-
bus: illic reptilia, quorum non eſt numerus.
Animalia puſilla cum magnis: 26 illic naves
pertranſibunt.
Draco iſte, quem formaſti ad illudendum ei: D
27 omnia à te expectant ut des illis eſcam in
tempore.
28 Dante te illis, colligent: aperiente te ma-

num tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 Avertente autem te faciem, turbabuntur:
auferes ſpiritum eorum, & deficient, & in pulverem
ſuum revertentur.
30 Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur: &
renovabis faciem terræ.
31 Sit gloria Domini in ſæculum: lætabitur
Dominus in operibus ſuis:
32 Qui reſpicit terram, & facit eam tremere:
qui tangit montes, & fumigant.
* *Inf.* 33 * Cantabo Domino in vita mea: pſallam
145. *a.* Deo meo quandiu ſum.
2. 34 Jucundum ſit ei eloquium meum: ego
verò delectabor in Domino.
35 Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita
ut non ſint: benedic anima mea Domino.

Alleluia. (1. PAR. 16. 8.)

C I V.

A 1 CONfitemini Domino, & invocate nomen
1. *Par.* ejus: annuntiate inter Gentes opera ejus.
16. *a.* 2 Cantate ei, & pſallite ei: narrate omnia
8. *Iſa.* 12. *b.* mirabilia ejus.
4. 3 Laudamini in nomine ſancto ejus: lætetur
cor quærentium Dominum.
4 Quærite Dominum, & confirmamini:
quærite faciem ejus ſemper.
5 Mementote mirabilium ejus, quæ fecit:
prodigia ejus, & judicia oris ejus.
6 Semen Abraham, ſervi ejus: filij Jacob
electi ejus.
7 Ipſe Dominus Deus noſter: in univerſa
terra judicia ejus.
8 Memor fuit in ſæculum teſtamenti ſui;
Gen. verbi, quod mandavit in mille generationes.
21. *c.* 16. 9 * Quod diſpoſuit ad Abraham: & juramenti
ſui ad Iſaac:

10 Et ſtatuit illud Jacob in præceptum: & Iſraël in teſtamentum æternum:
11 Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis veſtræ.
12 Cùm eſſent numero brevi, pauciſſimi & incolæ ejus:
13 Et pertranſierunt de gente in gentem, & B
de regno ad populum alterum:
14 Non reliquit hominem nocere eis: & corripuit pro eis reges.
15 * Nolite tangere Chriſtos meos: & in * 2.
prophetis meis nolite malignari. Reg. 1.
16 Et vocavit famem ſuper terram: & omne c. 14.
firmamentum panis contrivit. 1. Par. 16. c.
17 Miſit ante eos * virum: in ſervum ve- 22.
numdatus eſt Joſeph. *Gen. 37. g.
18 * Humiliaverunt in compedibus pedes 36.
ejus, ferrum pertranſiit animam ejus, 19 donec * Gen.
veniret verbum ejus. 39. d.
Eloquium Domini inflammavit eum: 20.
20 * Miſit rex, & ſolvit eum; princeps po- * Gen.
pulorum, & dimiſit eum. 41. b.
21 Conſtituit eum dominum domus ſuæ: 14.
& principem omnis poſſeſſionis ſuæ.
22 Ut erudiret principes ejus ſicut ſemetipſum: & ſenes ejus prudentiam doceret.
23 * Et intravit Iſraël in Ægyptum: & Ja- C
cob accola fuit in Terra Cham. *Gen. 46. a. 6.
24 * Et auxit populum ſuum vehementer:
& firmavit eum ſuper inimicos ejus. * Exod. 1. a. 7.
25 Convertit cor eorum ut odirent popu-
lum ejus: & dolum facerent in ſervos ejus. Act. 7. c. 17.
26 * Miſit Moyſen ſervum ſuum; Aaron,
quem elegit ipſum. * Exod.
27 * Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum, 3. c. 10.

4. g. & prodigiorum in Terra Cham.
29. 28 * Miſit tenebras, & obſcuravit: & non
*Exo. exacerbavit ſermones ſuos.
7. b. 10. 29 * Convertit aquas eorum in ſangui-
* nem: & occidit piſces eorum.
Exod. 30 * Edidit terra eorum ranas in penetrali-
10. f. 21. bus regum ipſorum.
* 31 * Dixit, & venit cœnomyia: & cinifes in
Exod. omnibus finibus eorum.
7. d. 20. 32 Poſuit pluvias eorum grandinem, ignem
* comburentem in terra ipſorum.
Exod. 33 Et percuſſit vineas eorum, & ficulneas
8. b. 6. eorum: & contrivit lignum finium eorum.
*Exod. 34 * Dixit, & venit locuſta, & bruchus, cu-
8. a. 16 jus non erat numerus:
f. 24. 35 Et comedit omne fœnum in terra eorum:
*Exod. & comedit omnem fructum terræ eorum.
10. d. 36 * Et percuſſit omne primogenitum in
12. terra eorum: primitias omnis laboris eorum.
D 37 * Et eduxit eos cum argento & auro: &
*Exod. non erat in tribubus eorum infirmus.
12. e. 38 Lætata eſt Ægyptus in profectione eo-
29. rum: quia incubuit timor eorum ſuper eos.
*Exod. 39 * Expandit nubem in protectionem eo-
12. e. rum, & ignem ut luceret eis per noctem.
35. 40 * Petierunt, & venit coturnix: & pane
*Exod. cæli ſaturavit eos.
13. d. 41 * Dirupit petram, & fluxerunt aquæ:
21. abierunt in ſicco flumina;
Pſ. 77. b. 14. 42 * Quoniam memor fuit verbi ſancti ſui,
1. Cor. quod habuit ad Abraham puerum ſuum.
10. a. 1. 43 Et eduxit populum ſuum in exultatione,
*Exod. & electos ſuos in lætitia.
16. c. 44 Et dedit illis regiones gentium: & labo-
13. res populorum poſſederunt:

45 Ut cuſtodiant juſtificationes ejus, & legem ejus requirant. * Num. 20. b. 11.

Alleluia. (Judith 13. 21.) CV.

1 Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in ſæculum miſericordia ejus. * Gen. 17. a. 7.

2 * Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes ejus? A

3 Beati, qui cuſtodiunt judicium, & faciunt juſtitiam in omni tempore. Judith 13. c. 21.

4 Memento noſtri Domine in beneplacito populi tui: viſita nos in ſalutari tuo: * Eccli. 41. d. 35.

5 Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ: ut lauderis cum hereditate tua. * Judith 7. d. 19.

6 * Peccavimus cum patribus noſtris: injuſtè egimus, iniquitatem fecimus.

7 Patres noſtri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ. B

Et irritaverunt aſcendentes in mare, Mare rubrum.

8 Et ſalvavit eos propter nomen ſuum: ut notam faceret potentiam ſuam.

9 * Et increpuit Mare rubrum, & exiccatum eſt: & deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto. * Exod. 14. e. 21.

10 Et ſalvavit eos de manu odientium: & redemit eos de manu inimici.

11 * Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remanſit. * Exod. 14. f. 27.

12 Et crediderunt verbis ejus: & laudaverunt laudem ejus.

13 Citò fecerunt, obliti ſunt operum ejus, & non ſuſtinuerunt conſilium ejus.

14 * Et concupierunt concupiſcentiam in deſerto: & tentaverunt Deum in inaquoſo. * Exod. 17. a. 2.

* Nũ. 15 * Et dedit eis petitionem ipſorum : & mi-
11. g. ſit ſaturitatem in animas eorum.
31. 16 Et irritaverunt Moyſen in caſtris, Aaron
C ſanctum Domini.
* Nũ. 17 * Aperta eſt terra, & deglutivit Dathan :
16. e. & operuit ſuper congregationem Abiron.
32. 18 Et exarſit ignis in ſynagoga eorum : flamma combuſſit peccatores.
* Exod. 19 * Et fecerunt vitulum in Horeb : & ado-
32. a. raverunt ſculptile.
4. 20 Et mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fœnum.
21 Obliti ſunt Deum, qui ſalvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto, 22 mirabilia in Terra Cham : terribilia in mari rubro.
* Exod. 23 * Et dixit ut diſperderet eos : ſi non
32. c. Moyſes electus ejus ſtetiſſet in confractione in
10. conſpectu ejus :
D Ut averteret iram ejus ne diſperderet eos :
24 & pro nihilo habuerunt terrã deſiderabilem :
Non crediderunt verbo ejus, 25 & murmuraverunt in tabernaculis ſuis : non exaudierunt vocem Domini.
* Nũ. 26 * Et elevavit manum ſuam ſuper eos : ut
14. e. proſterneret eos in deſerto :
32. 27 Et ut dejiceret ſemen eorum in Nationibus : & diſpergeret eos in regionibus.
28 Et initiati ſunt Beelphegor : & comederunt ſacrificia mortuorum.
E 29 Et irritaverunt eum in adinventionibus ſuis : & multiplicata eſt in eis ruina.
* Nũ. 30 * Et ſtetit Phinees, & placavit : & ceſſa-
25. b. 7 vit quaſſatio.
31 Et reputatum eſt ei in juſtitiam, in generationem & generationem uſque in ſempiternum.

32 * Et irritaverunt eum ad Aquas contradi- * Nũ.
ctionis : & vexatus eſt Moyſes propter eos : 20. b.
33 quia exacerbaverunt ſpiritum ejus. 10.

Et diſtinxit in labiis ſuis : 34 non diſperdi-
derunt gentes, quas dixit Dominus illis.

35 Et commiſti ſunt inter gentes, & didice-
runt opera eorum : 36 & ſervierunt ſculptili-
bus eorum : & factum eſt illis in ſcandalum.

37 Et immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas
dæmoniis.

38 Et effuderunt ſanguinem innocentem : F
ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum,
quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaän.

Et infecta eſt terra in ſanguinibus, 39 & con-
taminata eſt in operibus eorum : & fornicati
ſunt in adinventionibus ſuis.

40 Et iratus eſt furore Dominus in populum
ſuum : & abominatus eſt hereditatem ſuam.

41 Et tradidit eos in manus gentium : & do-
minati ſunt eorum qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, &
humiliati ſunt ſub manibus eorum : 43 ſæpè
liberavit eos.

Ipſi autem exacerbaverunt eum in conſilio
ſuo : & humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis.

44 Et vidit cùm tribularentur : & audivit
orationem eorum.

45 * Et memor fuit teſtamenti ſui : & pœni- *
tuit eum ſecundùm multitudinem miſericor- Deut.
diæ ſuæ. 30. a. 1

46 Et dedit eos in miſericordias in conſpectu G
omnium qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Domine Deus noſter : &
congrega nos de Nationibus.

Ut confiteamur nomini ſancto tuo : & glorie-
mur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Iſraël à ſæcu-
lo & uſque in ſæculum : & dicet omnis popu-
lus : Fiat, fiat.

Alleluia. (JUDITH 13.21.) CVI.

A 1 COnfitemini Domino quoniam bonus :
quoniam in ſæculum miſericordia ejus.
2 Dicant qui redempti ſunt à Domino, quos
redemit de manu inimici : & de regionibus con-
gregavit eos,
3 A ſolis ortu, & occaſu ; ab aquilone,
& mari.
4 Erraverunt in ſolitudine in inaquoſo : viam
civitatis habitaculi non invenerunt.
5 Eſurientes, & ſitientes : anima eorum in
ipſis defecit.
6 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribula-
rentur : & de neceſſitatibus eorum eripuit eos.
7 Et deduxit eos in viam rectam : ut irent in
civitatem habitationis.
8 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus :
& mirabilia ejus filiis hominum.
9 Quia ſatiavit animam inanem : & animam
eſurientem ſatiavit bonis.
10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis :
vinctos in mendicitate, & ferro.
11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei : &
conſilium Altiſſimi irritaverunt.
12 Et humiliatum eſt in laboribus cor eorum:
infirmati ſunt, nec fuit qui adjuvaret.
B 13 Et clamaverunt ad Dñm cùm tribularen-
tur : & de neceſſitatibus eorum liberavit eos.
14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mor-
tis : & vincula eorum diſrupit.
15 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus:
& mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas æreas: & vectes
ferreos confregit.
17 Suſcepit eos de via iniquitatis eorum:
propter injuſtitias enim ſuas humiliati ſunt.
18 Omnem eſcam abominata eſt anima eo-
rum: & appropinquaverunt uſque ad portas
mortis.
19 Et clamaverunt ad Dominum cùm tri-
bularentur: & de neceſſitatibus eorum libera-
vit eos.
20 Miſit verbum ſuum, & ſanavit eos: &
eripuit eos de interitionibus eorum.
21 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus: C
& mirabilia ejus filiis hominum:
22 Et ſacrificent ſacrificium laudis: & an-
nuntient opera ejus in exultatione.
23 Qui deſcendunt mare in navibus, facien-
tes operationem in aquis multis.
24 Ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia
ejus in profundo.
25 Dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ: & exal-
tati ſunt fluctus ejus.
26 Aſcendunt uſque ad cælos, & deſcen-
dunt uſque ad abyſſos: anima eorum in malis
tabeſcebat.
27 Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius:
& omnis ſapientia eorum devorata eſt.
28 Et clamaverunt ad Dominum cùm tribula-
rentur, & de neceſſitatibus eorum eduxit eos.
29 Et ſtatuit procellam ejus in auram: &
ſiluerunt fluctus ejus.
30 Et lætati ſunt quia ſiluerunt: & deduxit
eos in portum voluntatis eorum.
31 Confiteantur Domino miſericordiæ ejus:
& mirabilia ejus filiis hominum.

32 Et exaltent eum in eccleſia plebis: & in cathedra ſeniorum laudent eum.

33 Poſuit flumina in deſertum, & exitus aquarum in ſitim;

D. 34 Terram fructiferam in ſalſuginem, à malitia inhabitantium in ea.

35 Poſuit deſertum in ſtagna aquarum: & terram ſine aqua in exitus aquarum.

36 Et collocavit illic eſurientes: & conſtituerunt civitatem habitationis.

37 Et ſeminaverunt agros, & plantaverunt vineas: & fecerunt fructum nativitatis.

38 Et benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis: & jumenta eorum non minoravit.

39 Et pauci facti ſunt: & vexati ſunt à tribulatione malorum, & dolore.

40 Effuſa eſt contemptio ſuper principes: & errare fecit eos in invio, & non in via.

41 Et adjuvit pauperem de inopia: & poſuit ſicut oves familias.

* Iob. 22. c. 19. 42 * Videbunt recti, & lætabuntur: & omnis iniquitas oppilabit os ſuum.

43 Quis ſapiens & cuſtodiet hæc? & intelliget miſericordias Domini?

1 Canticum Pſalmi ipſi David.

(Sup. 56. 8.) CVII.

A 2 PAratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & pſallam in gloria mea.

3 Exurge gloria mea, exurge pſalterium & cithara: exurgam diluculo.

4 Confitebor tibi in populis Domine: & pſallam tibi in nationibus.

5 Quia magna eſt ſuper cælos miſericordia tua: & uſque ad nubes veritas tua.

6 Exaltare ſuper cælos Deus, & ſuper omnem

terram gloria tua: 7 ut liberentur dilecti tui.
Salvum fac dextera tua, & exaudi me:
8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo. B
Exultabo, & dividam Sichimam, & convallem tabernaculorum dimetiar.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes: & Ephraim ſuſceptio capitis mei.
Juda rex meus: 10 Moab lebes ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ amici facti ſunt.
11 Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me uſque in Idumæam?
12 Nónne tu Deus, qui repuliſti nos, & non exibis Deus in virtutibus noſtris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana ſalus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.
1 In finem, Pſalmus David.

CVIII.

2 DEus laudē meam ne tacueris: quia os peccatoris, & os doloſi ſuper me apertum eſt. A
3 Locuti ſunt adverſum me lingua doloſa, & ſermonibus odij circumdederunt me: & expugnaverunt me gratis.
4 Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam:
5 Et poſuerunt adverſum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea.
6 Conſtitue ſuper eum peccatorem: & diabolus ſtet à dextris ejus.
7 Cùm judicatur, exeat condemnatus: & oratio ejus fiat in peccatum.
8 Fiant dies ejus pauci: & epiſcopatum ejus accipiat alter.

9 Fiant filij ejus orphani: & uxor ejus vidua.
B 10 Nutantes transferantur filij ejus, & mendicent: & ejiciantur de habitationibus ſuis.
11 Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam ejus: & diripiant alieni labores ejus.
12 Non ſit illi adjutor: nec ſit qui miſereatur pupilli ejus.
13 Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.
14 In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conſpectu Domini: & peccatum matris ejus non deleatur.
15 Fiant contra Dominum ſemper,& diſpereat de terra memoria eorum:
16 pro eo quòd non eſt recordatus facere miſericordiam.
17 Et perſecutus eſt hominem inopem, & mendicum, & compunctum corde mortificare.
C 18 Et dilexit maledictionem, & veniet ei: & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.
Et induit maledictionem ſicut veſtimentum, & intravit ſicut aqua in interiora ejus, & ſicut oleum in oſſibus ejus.
19 Fiat ei ſicut veſtimentum, quo operitur; & ſicut zona, qua ſemper præcingitur.
20 Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: & qui loquuntur mala adverſus animam meam.
21 Et tu Domine, Dñe, fac mecum propter nomen tuum: quia ſuavis eſt miſericordia tua.
Libera me,
22 quia egenus & pauper ego ſum: & cor meum conturbatum eſt intra me.
D 23 Sicut umbra cùm declinat, ablatus ſum: & excuſſus ſum ſicut locuſtæ.
24 Genua mea infirmata ſunt à jejunio: & caro mea immutata eſt propter oleum.

25 Et

25 Et ego factus ſum opprobrium illis: vi- D
derunt me, & moverunt capita ſua.

26 Adjuva me Domine Deus meus: ſalvum
me fac ſecundùm miſericordiam tuam.

27 Et ſciant quia manus tua hæc: & tu Do-
mine feciſti eam.

28 Maledicent illi, & tu benedices: qui in-
ſurgunt in me, confundantur; ſervus autem
tuus lætabitur.

29 Induantur qui detrahunt mihi, pudore:
& operiantur ſicut diploide confuſione ſua.

30 Confitebor Domino nimis in ore meo: &
in medio multorum laudabo eum.

31 Quia aſtitit à dextris pauperis, ut ſalvam
faceret à perſequentibus animam meam.

1 Pſalmus David. CIX.

DIxit Dominus Domino meo: Sede à dex- A
tris meis: *Matt.*
* Donec ponam inimicos tuos ſcabellum 22. d.
pedum tuorum. 44. & 1.
2 Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex *Cor.*
Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. 15. d. 25.
3 Tecum principium in die virtutis tuæ in *Hebr.*
ſplendoribus ſanctorum: ex utero ante lucife- 1.d.13
rum genui te. 10. c. 13.
4 Juravit Dominus & non pœnitebit eum: B
Tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem *
Melchiſedech. *Joan.*
5 Dominus à dextris tuis, confregit in die 12. e. 34.
iræ ſuæ reges. *Hebr.*
6 Judicabit in nationibus, implebit ruinas: 5. b.6.
conquaſſabit capita in terra multorum. 7. c. 17.
7 De torrente in via bibet: propterea exalta-
bit caput.

Alleluia. CX.

A 1 Confitebor tibi Domine in toto corde meo,
in conſilio juſtorum, & congregatione.
2 Magna opera Domini: exquiſita in omnes
voluntates ejus.
3 Confeſſio & magnificentia opus ejus: &
juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi.
4 Memoriam fecit mirabilium ſuorum, mi-
ſericors & miſerator Dominus: 5 eſcam dedit
timentibus ſe.
Memor erit in ſæculum teſtamenti ſui: 6 vir-
tutem operum ſuorum annuntiabit populo ſuo:
B 7 Ut det illis hereditatem gentium: opera
manuum ejus, veritas & judicium.
8 Fidelia omnia mandata ejus: confirmata in
ſæculum ſæculi, facta in veritate & æquitate.
9 Redemptionem miſit populo ſuo: man-
davit in æternum teſtamentum ſuum.
Sanctum & terribile nomen ejus: 10 * ini-
Prov. tium ſapientiæ timor Domini.
1.a.7. Intellectus bonus omnibus facientibus eum:
9.c.10.
Eccli. laudatio ejus manet in ſæculum ſæculi.
1.c.16. Alleluia, Reverſionis Aggæi, & Zachariæ.

CXI.

A 1 Beatus vir, qui timet Dominum: in man-
datis ejus volet nimis.
2 Potens in terra erit ſemen ejus: generatio
rectorum benedicetur.
3 Gloria, & divitiæ in domo ejus: & juſti-
tia ejus manet in ſæculum ſæculi.
4 Exortum eſt in tenebris lumen rectis: mi-
ſericors, & miſerator, & juſtus.
B 5 Jucundus homo qui miſeretur & commo-
dat, diſponet ſermones ſuos in judicio: 6 quia
in æternum non commovebitur.

7 In memoria æterna erit juſtus : ab auditione mala non timebit.

Paratum cor ejus ſperare in Domino, 8 confirmatum eſt cor ejus : non commovebitur donec deſpiciat inimicos ſuos.

9 Diſperſit, dedit pauperibus : juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi : cornu ejus exaltabitur in gloria.

10 Peccator videbit, & iraſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet : deſiderium peccatorum peribit.

Alleluia. CXII.

1 LAudate pueri Dominum : laudate nomen Domini. A

2 Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

3 * A ſolis ortu uſque ad occaſum, laudabile nomen Domini. *Malach. 1.c.11.

4 Excelſus ſuper omnes gentes Dominus, & ſuper cælos gloria ejus.

5 Quis ſicut Dñs Deus noſter, qui in altis habitat, 6 & humilia reſpicit in cælo & in terra ?

7 Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. B

8 Ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi ſui.

9 Qui habitare facit ſterilem in domo, matrem filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII.

1 IN exitu Iſraël de Ægypto, domus Jacob de populo barbaro. A *Exod. 13. a. 3.*

2 Facta eſt Judæa ſanctificatio ejus, Iſraël poteſtas ejus.

3 Mare vidit, & fugit : Jordanis converſus eſt retrorſum.

4 Montes exultaverunt ut arietes: & colles ſicut agni ovium.

5 Quid eſt tibi mare quòd fugiſti: & tu Jordanis, quia converſus es retrorſum?

6 Montes exultaſtis ſicut arietes, & colles ſicut agni ovium.

7 A facie Domini mota eſt terra, à facie Dei Jacob.

8 Qui convertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum.

B 1 NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS: ſed nomini tuo da gloriam.

2 Super miſericordia tua, & veritate tua: nequando dicant Gentes: Ubi eſt Deus eorum?

3 Deus autem noſter in cælo: omnia quæcumque voluit, fecit.

*Infr. 34. c. 15 4 * Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.

*Sap. 15. c. 15. 5 * Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.

6 Aures habent, & non audient: nares habent, & non odorabunt.

7 Manus habent, & non palpabunt: pedes habent, & non ambulabunt: non clamabunt in gutture ſuo.

8 Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.

C 9 Domus Iſraël ſperavit in Domino: adjutor eorum & protector eorum eſt.

10 Domus Aaron ſperavit in Domino: adjutor eorum & protector eorum eſt.

11 Qui timent Dominum, ſperaverunt in Domino: adjutor eorum & protector eorum eſt.

12 Dominus memor fuit noſtri: & benedixit nobis.

Benedixit domui Iſraël : benedixit domui Aaron.

13 Benedixit omnibus, qui timent Dominum, puſillis cum majoribus.

14 Adjiciat Dominus ſuper vos, ſuper vos, & ſuper filios veſtros.

15 Benedicti vos à Domino, qui fecit cælum & terram. D

16 Cælum cæli Domino : terram autem dedit filiis hominum.

17 * Non mortui laudabunt te Domine : neque omnes qui deſcendunt in infernum. * Baruch. 2 d.17

18 Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino, ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

Alleluia, CXIV.

1 Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ. A

2 Quia inclinavit aurem ſuam mihi : & in diebus meis invocabo.

3 Circumdederunt me dolores mortis : & pericula inferni invenerunt me.

Tribulationem & dolorem inveni : 4 & nomen Domini invocavi.

O Domine libera animam meam : 5 miſericors Dñs, & juſtus, & Deus noſter miſeretur. B

6 Cuſtodiens parvulos Dominus : humiliatus ſum, & liberavit me.

7 Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

8 Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapſu.

9 Placebo Domino in regione vivorum.

Alleluia. CXV.

10 Credidi propter quod locutus ſum : ego autem humiliatus ſum nimis. A 2.Cor. 4.c.13.

*Rom. 11 Ego dixi in exceſſu meo: * Omnis homo
3. 4. mendax.
12 Quid retribuam Domino pro omnibus
quæ retribuit mihi?
13 Calicem ſalutaris accipiam: & nomen
Domini invocabo.
B 14 Vota mea Domino reddam coram omni
populo ejus: 15 pretioſa in conſpectu Domi-
ni mors Sanctorum ejus.
16 O Domine quia ego ſervus tuus: ego
ſervus tuus, & filius ancillæ tuæ.
Dirupiſti vincula mea: 17 tibi ſacrificabo
hoſtiam laudis, & nomen Domini invocabo.
18 Vota mea Domino reddam in conſpectu
omnis populi ejus: 19 in atriis domus Domini,
in medio tui Jeruſalem.

Alleluia. CXVI.

A 1 LAudate Dominum omnes Gentes: lau-
Rom. date eum omnes populi.
15. c. 2 Quoniam confirmata eſt ſuper nos miſeri-
11. *Ioan. cordia ejus: * & veritas Domini manet in æter-
12. e. num.
34.

Alleluia. CXVII.

A 1 COnfitemini Domino quoniam bonus:
quoniam in ſæculum miſericordia ejus.
2 Dicat nunc Iſraël quoniam bonus: quo-
niam in ſæculum miſericordia ejus.
3 Dicat nunc domus Aaron: quoniam in
ſæculum miſericordia ejus.
4 Dicant nunc qui timent Dominum: quo-
niam in ſæculum miſericordia ejus.
5 De tribulatione invocavi Dominum: &
exaudivit me in latitudine Dominus.
B 6 Dominus mihi adjutor: non timebo quid
faciat mihi homo.

Google

7 * Dominus mihi adjutor: & ego deſpi- * *Heb.*
ciam inimicos meos. 13. *a.* 6
8 Bonum eſt confidere in Domino, quàm
confidere in homine.
9 Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſpe-
rare in principibus.
10 Omnes gentes circuierunt me: & in no-
mine Domini quia ultus ſum in eos.
11 Circumdantes circumdederunt me: & in
nomine Domini quia ultus ſum in eos.
12 Circumdederunt me ſicut apes, & exarſe-
runt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini
quia ultus ſum in eos.
13 Impulſus everſus ſum ut caderem: &
Dominus ſuſcepit me.
14 * Fortitudo mea, & laus mea Dominus: C
& factus eſt mihi in ſalutem. *
15 Vox exultationis & ſalutis, in tabernacu- *Exod.*
lis juſtorum. 15. *a.* 2.
16 Dextera Domini fecit virtutem: dextera
Domini exaltavit me, dextera Domini fecit
virtutem.
17 Non moriar, ſed vivam: & narrabo ope-
ra Domini.
18 Caſtigans caſtigavit me Dominus: &
morti non tradidit me.
19 Aperite mihi portas juſtitiæ, ingreſſus in
eas confitebor Domino: 20 hæc porta Domini,
juſti intrabunt in eam.
21 Confitebor tibi quoniam exaudiſti me: * *Iſa.*
& factus es mihi in ſalutem. 28. *d.* 16.
22 * Lapidem quem reprobaverunt ædifi- *Mat.*
cantes, hic factus eſt in caput anguli. 21. *d.* 42.
23 A Domino factum eſt iſtud: & eſt mira- *Luc.*
bile in oculis noſtris. 20. *c.* 17.

D 24 Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: exul-
*Act.*4 temus, & lætemur in ea.
b. 11. 25 O Domine ſalvum me fac, ô Domine
Rom. 9.*g.*33 benè proſperare: 26 benedictus qui venit in
1.*Pet.* nomine Domini.
2.*b.*7. Benediximus vobis de domo Domini:
27 Deus Dominus: & illuxit nobis.
Conſtituite diem ſolemnem in condenſis, uſque ad cornu altaris.
28 Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te:
Confitebor tibi quoniam exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutem.
29 Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in ſæculum miſericordia ejus.

Alleluia. CXVIII.

ALEPH.

A 1 BEati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.
2 Beati, qui ſcrutantur teſtimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.
3 Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.
4 Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis.
5 Utinam dirigantur viæ meæ, ad cuſtodiendas juſtificationes tuas.
6 Tunc non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis.
7 Confitebor tibi in directione cordis, in eo quòd didici judicia juſtitiæ tuæ.
8 Juſtificationes tuas cuſtodiam: non me derelinquas uſquequaque.

BETH.

B 9 In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam? in cuſtodiendo ſermones tuos.

10 In toto corde meo exquiſivi te: ne repel-
las me à mandatis tuis.
11 In corde meo abſcondi eloquia tua: ut
non peccem tibi.
12 Benedictus es Domine: doce me juſtifi-
cationes tuas.
13 In labiis meis pronuntiavi omnia judicia
oris tui.
14 In via teſtimoniorum tuorum delectatus
ſum, ſicut in omnibus divitiis.
15 In mandatis tuis exercebor: & conſidera-
bo vias tuas.
16 In juſtificationibus tuis meditabor: non
obliviſcar ſermones tuos.

GIMEL.

17 Retribue ſervo tuo, vivifica me: & cu- C
ſtodiam ſermones tuos.
18 Revela oculos meos, & conſiderabo mi-
rabilia de lege tua.
19 Incola ego ſum in terra: non abſcondas à
me mandata tua.
20 Concupivit anima mea deſiderare juſtifi-
cationes tuas, in omni tempore.
21 Increpaſti ſuperbos: maledicti qui decli-
nant à mandatis tuis.
22 Aufer à me opprobrium, & contemptum:
quia teſtimonia tua exquiſivi.
23 Etenim ſederunt principes, & adverſum
me loquebantur: ſervus autem tuus exerceba-
tur in juſtificationibus tuis.
24 Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt:
& conſilium meum juſtificationes tuæ.

DALETH.

25 Adhæſit pavimento anima mea: vivifica D
me ſecundùm verbum tuum.

26 Vias meas enuntiavi, & exaudiſti me: doce me juſtificationes tuas.
27 Viam juſtificationum tuarum inſtrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.
28 Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.
29 Viam iniquitatis amove à me: & de lege tua miſerere mei.
30 Viam veritatis elegi: judicia tua non ſum oblitus.
31 Adhæſi teſtimoniis tuis Domine: noli me confundere.
32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum.

H e.

E 33 Legem pone mihi Domine viam juſtificationum tuarum: & exquiram eam ſemper.
34 Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam: & cuſtodiam illam in toto corde meo.
35 Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum: quia ipſam volui.
36 Inclina cor meum in teſtimonia tua, & non in avaritiam.
37 Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.
38 Statue ſervo tuo eloquium tuum, in timore tuo.
39 Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum: quia judicia tua jucunda.
40 Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

V a u.

F 41 Et veniat ſuper me miſericordia tua Domine: ſalutare tuum ſecundùm eloquium tuum.
42 Et reſpondebo exprobrantibus mihi ver-

bum: quia ſperavi in ſermonibus tuis.
43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis
uſquequaque: quia in judiciis tuis ſuperſperavi.
44 Et cuſtodiam legem tuam ſemper, in ſæculum & in ſæculum ſæculi.
45 Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquiſivi.
46 Et loquebar in teſtimoniis tuis in conſpectu regum: & non confundebar.
47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.
48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in juſtificationibus tuis.

ZAIN.

49 Memor eſto verbi tui ſervo tuo, in quo mihi ſpem dediſti. G
50 Hæc me conſolata eſt in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me.
51 Superbi iniquè agebant uſquequaque: à lege autem tua non declinavi.
52 Memor fui judiciorum tuorum à ſæculo Domine: & conſolatus ſum.
53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.
54 Cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.
55 Memor fui nocte nominis tui Domine: & cuſtodivi legem tuam.
56 Hæc facta eſt mihi: quia juſtificationes tuas exquiſivi.

HETH.

57 Portio mea Domine, dixi, cuſtodire legem tuam. H
58 Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo: miſerere mei ſecundùm eloquium tuum.
59 Cogitavi vias meas: & converti pedes

meos in teſtimonia tua.

60 Paratus ſum, & non ſum turbatus: ut cuſtodiam mandata tua.

61 Funes peccatorum circumplexi ſunt me: & legem tuam non ſum oblitus.

62 Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, ſuper judicia juſtificationis tuæ.

63 Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.

64 Miſericordia tua Domine plena eſt terra: juſtificationes tuas doce me.

TETH.

I 65 Bonitatem feciſti cum ſervo tuo Domine, ſecundùm verbum tuum.

66 Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 Priuſquam humiliarer ego deliqui: proptereà eloquium tuum cuſtodivi.

68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me juſtificationes tuas.

69 Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum: ego autem in toto corde meo ſcrutabor mandata tua.

70 Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum: ego verò legem tuam meditatus ſum.

71 Bonum mihi quia humiliaſti me: ut diſcam juſtificationes tuas.

72 Bonum mihi lex oris tui, ſuper millia auri & argenti.

JOD.

K 73 Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me: da mihi intellectum, & diſcam mandata tua.

74 Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua ſuperſperavi.

75 Cognovi Domine quia æquitas judicia
tua: & in veritate tua humiliaſti me.
76 Fiat miſericordia tua ut conſoletur me,
ſecundùm eloquium tuum ſervo tuo.
77 Veniant mihi miſerationes tuæ, & vivam:
quia lex tua meditatio mea eſt.
78 Confundantur ſuperbi, quia injuſtè ini-
quitatem fecerunt in me: ego autem exercebor
in mandatis tuis.
79 Convertantur mihi timentes te, & qui
noverunt teſtimonia tua.
80 Fiat cor meum immaculatum in juſtifi-
cationibus tuis, ut non confundar.

CAPH.

81 Defecit in ſalutare tuum anima mea: & L
in verbum tuum ſuperſperavi.
82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum,
dicentes: Quando conſolaberis me?
83 Quia factus ſum ſicut uter in pruina: ju-
ſtificationes tuas non ſum oblitus.
84 Quot ſunt dies ſervi tui: quando facies
de perſequentibus me judicium?
85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes: ſed
non ut lex tua.
86 Omnia mandata tua veritas: iniquè per-
ſecuti ſunt me, adjuva me.
87 Paulominùs conſummaverunt me in ter-
ra: ego autem non dereliqui mandata tua.
88 Secundùm miſericordiam tuam vivifica
me: & cuſtodiam teſtimonia oris tui.

LAMED.

89 In æternum Domine, verbum tuum per- M
manet in cælo.
90 In generationem & generationem veritas
tua: fundaſti terram, & permanet.

Digitized by Google

91 Ordinatione tua perſeverat dies: quoniam omnia ſerviunt tibi.

92 Niſi quòd lex tua meditatio mea eſt: tunc fortè periiſſem in humilitate mea.

93 In æternum non obliviſcar juſtificationes tuas: quia in ipſis vivificaſti me.

94 Tuus ſum ego, ſalvum me fac: quoniam juſtificationes tuas exquiſivi.

95 Me expectaverunt peccatores ut perderent me: teſtimonia tua intellexi.

96 Omnis conſummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

MEM.

N 97 Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea eſt.

98 Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo: quia in æternum mihi eſt.

99 Super omnes docentes me intellexi: quia teſtimonia tua meditatio mea eſt.

100 Super ſenes intellexi: quia mandata tua quæſivi.

101 Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut cuſtodiam verba tua.

102 A judiciis tuis non declinavi: quia tu legem poſuiſti mihi.

103 Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo!

104 A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

NUN.

O 105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis.

106 Juravi, & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ.

107 Humiliatus ſum uſquequaque Domine:

vivifica me ſecundùm verbum tuum.
108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & judicia tua doce me.
109 Anima mea in manibus meis ſemper: & legem tuam non ſum oblitus.
110 Poſuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi.
111 Hereditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei ſunt.
112 Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SAMECH.

113 Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi. P
114 Adjutor, & ſuſceptor meus es tu: & in verbum tuum ſuperſperavi.
115 Declinate à me maligni: & ſcrutabor mandata Dei mei.
116 Suſcipe me ſecundùm eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.
117 Adjuva me, & ſalvus ero: & meditabor in juſtificationibus tuis ſemper.
118 Spreviſti omnes diſcedentes à judiciis tuis: quia injuſta cogitatio eorum.
119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideò dilexi teſtimonia tua.
120 Configе timore tuo carnes meas: à judiciis enim tuis timui.

AIN.

121 Feci judicium & juſtitiam: non tradas me calumniantibus me. Q
122 Suſcipe ſervum tuum in bonum: non calumnientur me ſuperbi.
123 Oculi mei defecerunt in ſalutare tuum:

& in eloquium juſtitiæ tuæ.

124 Fac cum ſervo tuo ſecundùm miſericordiam tuam: & juſtificationes tuas doce me.

125 Servus tuus ſum ego: da mihi intellectum, ut ſciam teſtimonia tua.

126 Tempus faciendi Domine, diſſipaverunt legem tuam.

127 Ideò dilexi mandata tua, ſuper aurum & topazion.

128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

R 129 Mirabilia teſtimonia tua: ideò ſcrutata eſt ea anima mea.

130 Declaratio ſermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis.

131 Os meum aperui, & attraxi ſpiritum: quia mandata tua deſiderabam.

132 Aſpice in me, & miſerere mei, ſecundùm judicium diligentium nomen tuum.

133 Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis injuſtitia.

134 Redime me à calumniis hominum: ut cuſtodiam mandata tua.

135 Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum: & doce me juſtificationes tuas.

136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non cuſtodierunt legem tuam.

SADE.

S 137 Juſtus es Domine: & rectum judicium tuum.

138 Mandaſti juſtitiam teſtimonia tua: & veritatem tuam nimis.

139 Tabeſcere me fecit zelus meus: quia obliti ſunt verba tua inimici mei.

140 Ignitum eloquium tuum vehementer: & ſervus tuus dilexit illud.
141 Adoleſcentulus ſum ego,& contemptus: juſtificationes tuas non ſum oblitus.
142 Juſtitia tua, juſtitia in æternum: & lex tua veritas.
143 Tribulatio & anguſtia invenerunt me: mandata tua meditatio mea eſt.
144 Æquitas teſtimonia tua in æternum; intellectum da mihi & vivam.

C o p h.

145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: juſtificationes tuas requiram. T
146 Clamavi ad te, ſalvum me fac: ut cuſtodiam mandata tua.
147 Præveni in maturitate, & clamavi: quia in verba tua ſuperſperavi.
148 Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua.
149 Vocem meam audi ſecundum miſericordiam tuam Domine: & ſecundum judicium tuum vivifica me.
150 Appropinquaverunt perſequentes me iniquitati: à lege autem tua longe facti ſunt.
151 Prope es tu Domine: & omnes viæ tuæ veritas.
152 Initio cognovi de teſtimoniis tuis: quia in æternum fundaſti ea.

R e s.

153 Vide humilitatem meam, & eripe me: V
quia legem tuam non ſum oblitus.
154 Judica judicium meum, & redime me propter eloquium tuum vivifica me.
155 Longe à peccatoribus ſalus: quia juſti-

ſicationes tuas non exquiſierunt.

156 Miſericordiæ tuæ multæ Domine: ſecundùm judicium tuum vivifica me.

157 Multi qui perſequuntur me, & tribulant me: à teſtimoniis tuis non declinavi.

158 Vidi prævaricantes, & tabeſcebam: quia eloquia tua non cuſtodierunt.

159 Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in miſericordia tua vivifica me.

160 Principium verborum tuorum, veritas; in æternùm omnia judicia juſtitiæ tuæ.

S I N.

X 161 Principes perſecuti ſunt me gratis: & à verbis tuis formidavit cor meum.

162 Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui invenit ſpolia multa.

163 Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem autem tuam dilexi.

164 Septies in die laudem dixi tibi, ſuper judicia juſtitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus legem tuam: & non eſt illis ſcandalum.

166 Expectabam ſalutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

167 Cuſtodivit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea vehementer.

168 Servavi mandata tua, & teſtimonia tua: quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.

T A U.

Y 169 Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi intellectum.

170 Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: ſecundùm eloquium tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum, cùm

Google

docueris me juſtificationes tuas.
172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
173 Fiat manus tua ut ſalvet me: quoniam mandata tua elegi.
174 Concupivi ſalutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea eſt.
175 Vivet anima mea, & laudabit te: & judicia tua adjuvabunt me.
176 Erravi, ſicut ovis quæ periit: quære ſervum tuum, quia mandata tua non ſum oblitus.

Canticum graduum. CXIX.

1 AD Dominum cùm tribularer clamavi: & A
exaudivit me.
2 Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa.
3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam?
4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus deſolatoriis.
5 Heu mihi, quia incolatus meus prolonga- B
tus eſt: habitavi cum habitantibus Cedar:
6 multum incola fuit anima mea.
7 Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. CXX.

1 LEvavi oculos meos in montes, unde ve- A
niet auxilium mihi. *2 Par.*
2 Auxilium meum à Domino, qui fecit cæ- *20. c. 17.*
lum & terram.
3 Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui cuſtodit te.
4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël.
5 Dominus cuſtodit te, Dominus protectio B

tua, ſuper manum dexteram tuam.

6 Per diem ſol non uret te, neque luna per noctem.

7 Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animam tuam Dominus.

8 Dominus cuſtodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc, & uſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXI.

A LÆtatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi: in domum Domini ibimus.

2 Stantes erant pedes noſtri, in atriis tuis Jeruſalem.

3 Jeruſalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipſum.

4 Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus Domini, teſtimonium Iſraël ad confitendum nomini Domini.

5 Quia illic ſederunt ſedes in judicio, ſedes ſuper domum David.

B 6 Rogate quæ ad pacem ſunt Jeruſalem: & abundantia diligentibus te.

7 Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.

8 Propter fratres meos, & proximos meos, loquebar pacem de te:

9 Propter domum Domini Dei noſtri, quæſivi bona tibi.

1 Canticum graduum. CXXII.

A AD te levavi oculos meos, qui habitas in cælis.

2 Ecce ſicut oculi ſervorum, in manibus dominorum ſuorum.

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ ſuæ: ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri.

3 Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri: quia multum repleti ſumus deſpectione.
4 Quia multùm repleta eſt anima noſtra: opprobrium abundantibus, & deſpectio ſuperbis.

1 Canticum graduum. CXXIII.

NIſi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc A
Iſraël: 2 niſi quia Dominus erat in nobis,
Cùm exurgerent homines in nos, 3 fortè vivos deglutiſſent nos:
Cùm iraſceretur furor eorum in nos, 4 forſitan aqua abſorbuiſſet nos.
5 Torrentem pertranſivit anima noſtra: forſi- B
tan pertrāſiſſet anima noſtra aquā intolerabilem.
6 Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum.
7 Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium: Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.
8 Adjutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.

1 Canticum graduum. CXXIV.

QUi confidunt in Domino, ſicut mons Sion: A
non commovebitur in æternum, qui habitat 2 in Jeruſalem.
Montes in circuitu ejus: & Dn̄s in circuitu populi ſui, ex hoc nunc & uſque in ſæculum.
3 Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum: ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas.
4 Benefac Domine bonis, & rectis corde.
5 Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax ſuper Iſraël.

1 Canticum graduum. CXXV.

A IN convertendo Dominus captivitatem Sion: facti ſumus ſicut conſolati:

2 Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum: & lingua noſtra exultatione.

Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.

3 Magnificavit Dominus facere nobiſcum: facti ſumus lætantes.

4 Converte Domine captivitatem noſtram, ſicut torrens in Auſtro.

5 Qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent.

6 Euntes ibant & flebant, mittẽtes ſemina ſua.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos.

1 Canticum graduum Salomonis.

CXXVI.

A NIſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

Niſi dominus cuſtodierit civitatem, fruſtrà vigilat qui cuſtodit eam.

2 Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere: ſurgite poſtquam ſederitis, qui manducatis panem doloris.

Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum: 3 ecce hereditas Domini, filij; merces, fructus ventris.

4 Sicut ſagittæ in manu potentis: ita filij excuſſorum.

5 Beatus vir qui implevit deſiderium ſuum ex ipſis: non confundetur cùm loquetur inimicis ſuis in porta.

1 Canticum graduum. CXXVII.

A BEati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

2 Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & benè tibi erit.

3 Uxor tua ſicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filij tui ſicut novellæ olivarum, in circuitu menſæ tuæ.

4 Ecce ſic benedicetur homo, qui timet Dominum. B

5 Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Jeruſalem omnibus diebus vitæ tuæ.

6 Et videas filios filiorum tuorum, pacem ſuper Iſraël.

1 Canticum graduum. CXXVIII.

SÆpè expugnaverunt me à juventute mea, A
dicat nunc Iſraël.

2 Sæpè expugnaverunt me à juventute mea: etenim non potuerunt mihi.

3 Supra dorſum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem ſuam:

4 Dominus juſtus concidit cervices peccatorum:
5 confundantur & convertantur retrorſum omnes, qui oderunt Sion.

6 Fiant ſicut fœnum tectorum: quod priuſquam evellatur, exaruit: B

7 De quo non implevit manum ſuam qui metit, & ſinum ſuum qui manipulos colligit:

8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini ſuper vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1 Canticum graduum. CXXIX.

DE profundis clamavi ad te Domine: 2 Do- A
mine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.

3 Si iniquitates obſervaveris Domine: Domine quis ſuſtinebit?
4 Quia apud te propitiatio eſt: & propter legem tuam ſuſtinui te Domine.
B Suſtinuit anima mea in verbo ejus: 5 ſperavit anima mea in Domino.
6 A cuſtodia matutina uſque ad noctem, ſperet Iſraël in Domino.
7 Quia apud Dominum miſericordia: & copioſa apud eum redemptio.
8 Et ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquitatibus ejus.

1 Canticum graduum David. CXXX.

A DOmine non eſt exaltatum cor meum: neque elati ſunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus ſuper me.
2 Si non humiliter ſentiebam: ſed exaltavi animam meam:
Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua, ita retributio in anima mea.
3 Speret Iſraël in Domino, ex hoc nunc & uſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXXI.

A MEmento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus.
2 Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob.
* 2. Reg. 7. 2. 3 * Si introiero in tabernaculum domus meæ, ſi aſcendero in lectum ſtrati mei:
4 Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.
5 Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.

6 Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis ſilvæ.
7 Introibimus in tabernaculum ejus: adorabimus in loco, ubi ſteterunt pedes ejus. B
8 * Surge Domine in requiem tuam, tu & * 2.
arca ſanctificationis tuæ. *Par.6.*
9 Sacerdotes tui induantur juſtitiam: & ſan- *g. 41.*
cti tui exultent.
10 Propter David ſervum tuum, non avertas C
faciem Chriſti tui.
11 Juravit Dominus David veritatem, &
non fruſtrabitur eam: * de fructu ventris tui * 2.
ponam ſuper ſedem tuam. *Reg.7.*
12 Si cuſtodierint filij tui teſtamentum meum, *b. 12.*
& teſtimonia mea hæc, quæ docebo eos. *Luc.1.*
f. 55.
Et filij eorum uſque in ſæculum, ſedebunt *Act.*
ſuper ſedem tuam. *2.e.30*
13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit D
eam in habitationem ſibi.
14 Hæc requies mea in ſæculum ſæculi: hîc habitabo quoniam elegi eam.
15 Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus ſaturabo panibus.
16 Sacerdotes ejus induam ſalutari: & ſancti ejus exultatione exultabunt.
17 * Illuc producam cornu David, paravi * *Mal.*
lucernam Chriſto meo. *3.a.1.*
18 Inimicos ejus induam confuſione: ſuper *Luc.1.*
ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. *g. 69.*

1 Canticum graduum David. CXXXII.

Ecce quàm bonum, & quàm jucundum, habitare fratres in unum: A
2 Sicut unguentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron.
Quod deſcendit in oram veſtimenti ejus:

3 ſicut ros Hermon, qui deſcendit in montem Sion.

Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam uſque in ſæculum.

1 Canticum graduum. CXXXIII.

A ECce nunc benedicite Dominum, omnes ſervi Domini:

Qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri.

2 In noctibus extollite manus veſtras in ſancta, & benedicite Dominum.

3 Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cælum & terram.

1 Alleluia. CXXXIV.

A LAudate nomen Domini, laudate ſervi Dominum.

2 Qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri.

3 Laudate Dominum, quia bonus Dominus, pſallite nomini ejus, quoniam ſuave.

4 Quoniam Jacob elegit ſibi Dominus, Iſraël in poſſeſſionem ſibi.

5 Quia ego cognovi quòd magnus eſt Dominus, & Deus noſter præ omnibus diis.

B 6 Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit
in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyſſis.
* Ier. 7 * Educens nubes ab extremo terræ: fulgu-
10. b. ra in pluviam fecit.
13. Qui producit ventos de theſauris ſuis: 8 * qui
* Exod. percuſſit primogenita Ægypti ab homine uſque
12. e. ad pecus.
29. 9 Et miſit ſigna & prodigia in medio tui Ægy-
pte; in Pharaonem, & in omnes ſervos ejus.
* Ioſ. 10 * Qui percuſſit gentes multas: & occidit
12. a. reges fortes.
1. c. 7.

11 * Sehon regem Amorrhæorum, & Og * Nũ.
regem Baſan, & omnia regna Chanaan. 21. e.
12 Et dedit terram eorum hereditatem, he- 24. g.
reditatem Iſraël populo ſuo. 35.
13 Domine nomen tuum in æternum: Do- C
mine memoriale tuum in generationem & ge-
nerationem.
14 Quia judicabit Dominus populum ſuum:
& in ſervis ſuis deprecabitur.
15 * Simulachra Gentium argentum & au- * Sup.
rum, opera manuum hominum. 113. b.
16 * Os habent, & non loquentur: oculos 4. * Sap.
habent, & non videbunt. 15. c.
17 Aures habent, & non audient: neque 15.
enim eſt ſpiritus in ore ipſorum.
18 Similes illis fiant qui faciunt ea: & om- D
nes qui confidunt in eis.
19 Domus Iſraël benedicite Domino: domus
Aaron benedicite Domino.
20 Domus Levi benedicite Domino: qui ti-
metis Dominum, benedicite Domino.
21 Benedictus Dominus ex Sion, qui habi-
tat in Jeruſalem.

1 Alleluia. CXXXV.

Confitemini Domino quoniam bonus: quo- A
niam in æternum miſericordia ejus.
2 Confitemini Deo deorum: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
3 Confitemini Domino dominorum: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
4 Qui facit mirabilia magna ſolus: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
5 * Qui fecit cælos in intellectu: quoniam * Gen.
in æternum miſericordia ejus. 1. a. 1.
6 Qui firmavit terram ſuper aquas: quoniam

in æternum miſericordia ejus.
7 Qui fecit luminaria magna: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
B 8 Solem in poteſtatem diei: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
9 Lunam & ſtellas in poteſtatem noctis: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
* 10 * Qui percuſſit Ægyptum cum primo-
Exod. genitis eorum: quoniam in æternum miſericor-
12. e. dia ejus.
29. * 11 * Qui eduxit Iſraël de medio eorum: quo-
Exod. niam in æternum miſericordia ejus.
13. c. 12 In manu potenti, & brachio excelſo: quo-
17. niam in æternum miſericordia ejus.
13 Qui diviſit Mare rubrum in diviſiones:
quoniam in æternum miſericordia ejus.
C 14 Et eduxit Iſraël per medium ejus: quo-
niam in æternum miſericordia ejus.
* 15 * Et excuſſit Pharaonem, & virtutem ejus
Exod. in Mari rubro: quoniam in æternum miſericor-
14. g. dia ejus:
28. 16 Qui traduxit populum ſuum per deſer-
tum: quoniam in æternum miſericordia ejus.
17 Qui percuſſit reges magnos: quoniam in
æternum miſericordia ejus.
* *Nũ.* 18 * Et occidit reges fortes: quoniam in æter-
21. e. num miſericordia ejus.
24. 19 Sehon regem Amorrhæorum: quoniam
in æternum miſericordia ejus.
* *Nũ.* 20 * Et Og regem Baſan: quoniam in æter-
21. g. num miſericordia ejus.
33. 21 * Et dedit terram eorum hereditatem:
* *Ioſ.* quoniam in æternum miſericordia ejus.
13. b. 7. 22 Hereditatem Iſraël ſervo ſuo: quoniam
D in æternum miſericordia ejus.

23 Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri: quoniam in æternum miſericordia ejus.

24 Et redemit nos ab inimicis noſtris: quoniam in æternum miſericordia ejus.

25 Qui dat eſcam omni carni: quoniam in æternum miſericordia ejus.

26 Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum miſericordia ejus.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum miſericordia ejus.

Pſalmus David, Jeremiæ. CXXXVI.

1 SUper flumina Babylonis, illic ſedimus & flevimus: cùm recordaremur Sion: A

2 In ſalicibus in medio ejus, ſuſpendimus organa noſtra.

3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum:

Et qui adduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

4 Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?

5 Si oblitus fuero tui Jeruſalem, oblivioni B
detur dextera mea.

6 Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi non meminero tui;

Si non propoſuero Jeruſalem, in principio
lætitiæ meæ. 7 Memor eſto Domine filiorum
Edom, in die Jeruſalem.

Qui dicunt: Exinanite, exinanite uſque ad fundamentum in ea.

8 Filia Babylonis miſera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuiſti nobis.

9 Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

1 Ipſi David. CXXXVII.

A CONfitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audiſti verba oris mei.

In conſpectu angelorum pſallam tibi : 2 adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super miſericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificaſti ſuper omne, nomen ſanctum tuum.

3 In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

4 Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:

B 5 Et cantent in viis Domini: quoniam magna eſt gloria Domini.

6 Quoniam excelſus Dominus, & humilia reſpicit: & alta à longè cognoſcit.

7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & ſuper iram inimicorum meorum extendiſti manum tuam, & ſalvum me fecit dextera tua.

8 Dominus retribuet pro me: Domine miſericordia tua in ſæculum: opera manuum tuarum ne deſpicias.

1 In finem, Pſalmus David.

CXXXVIII.

A DOmine probaſti me, & cognoviſti me: 2 tu cognoviſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam.

3 Intellexiſti cogitationes meas de longè: ſemitam meam, & funiculum meum inveſtigaſti.

4 Et omnes vias meas prævidiſti: quia non eſt ſermo in lingua mea.

5 Ecce Domine tu cognoviſti omnia, noviſſima & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam.

6 Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: confortata eſt, & non potero ad eam.
7 Quò ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie tua B
fugiam?
8 * Si aſcendero in cœlum, tu illic es: ſi deſ- *
cendero in infernum, ades. *Amos*
9 Si ſumpſero pennas meas diluculo, & ha- *9. a. 2.*
bitavero in extremis maris:
10 Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
11 Et dixi: forſitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis.
12 Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur; ſicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.
13 Quia tu poſſediſti renes meos: ſuſcepiſti me de utero matris meæ.
14 Confitebor tibi quia terribiliter magnifi- C
catus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcit nimis.
15 Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto: & ſubſtantia mea in inferioribus terræ.
16 Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.
17 Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui, Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum.
18 Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc ſum tecum.
19 Si occiderit Deus peccatores: viri ſanguinum declinate à me:
20 Quia dicitis in cogitatione: Accipient in vanitate civitates tuas.

D 21 Nónne qui oderunt te Domine, oderam: & ſuper inimicos tuos tabeſcebam?
22 Perfecto odio oderam illos: & inimici facti ſunt mihi.
23 Proba me Deus, & ſcito cor meum: interroga me, & cognoſce ſemitas meas.
24 Et vide, ſi via iniquitatis in me eſt: & deduc me in via æterna.

1 In finem, Pſalmus David. CXXXIX.

A 2 ERipe me Domine ab homine malo: à viro iniquo eripe me.
3 Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die conſtituebant prælia.
* Sup. 5.c.11. Rom. 3.b.13 4 * Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis: venenum aſpidum ſub labiis eorum.
5 Cuſtodi me Domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt ſupplantare greſſus meos:
6 abſconderunt ſuperbi laqueum mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.
7 Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.
B 8 Domine, Domine virtus ſalutis meæ: obumbraſti ſuper caput meum in die belli:
9 Ne tradas me Domine à deſiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltentur.
10 Caput circuitus eorum: labor labiorum ipſorum operiet eos.
11 Cadent ſuper eos carbones, in ignem dejicies eos: in miſeriis non ſubſiſtent.
12 Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum injuſtum mala capient in interitu.
13 Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis, & vindictam pauperum.

14 Verumtamen juſti confitebuntur nomini
tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

Pſalmus David. CXL.

1 DOmine clamavi ad te, exaudi me: inten- A
de voci meæ, cùm clamavero ad te.
2 Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in
conſpectu tuo: elevatio manuum mearum ſa-
crificium veſpertinum.
3 Pone Domine cuſtodiam ori meo: &
oſtium circumſtantiæ labiis meis.
4 Non declines cor meum in verba malitiæ,
ad excuſandas excuſationes in peccatis.
Cum hominibus operantibus iniquitatem, &
non communicabo cum electis eorum.
5 Corripiet me juſtus in miſericordia, & in- B
crepabit me: oleum autem peccatoris non im-
pinguet caput meum.
Quoniam adhuc & oratio mea in beneplaci-
tis eorum: 6 abſorpti ſunt juncti petræ judices
eorum.
Audient verba mea quoniam potuerunt: 7 ſi-
cut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper terram.
Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum:
8 quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te
ſperavi, non auferas animam meam.
9 Cuſtodi me à laqueo, quem ſtatuerunt
mihi: & à ſcandalis operantium iniquitatem.
10 Cadent in retiaculo ejus peccatores: ſin-
gulariter ſum ego donec tranſeam.

1 Intellectus David,
Cùm eſſet in ſpelunca, oratio.
(1. *Reg.* 24.) CXLI.

2 VOce mea ad Dominum clamavi: voce A
mea ad Dominum deprecatus ſum: *Sup.*
3 Effundo in conſpectu ejus orationē meam, *76.a.2*

& tribulationem meam ante ipſum pronuntio.
4 In deficiendo ex me ſpiritum meum, &
tu cognoviſti ſemitas meas.
In via hac, qua ambulabam, abſconderunt
laqueum mihi.
B 5 Conſiderabam ad dexteram, & videbam:
& non erat qui cognoſceret me.
Periit fuga à me, & non eſt qui requirat ani-
mam meam.
6 Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es ſpes
mea, portio mea in terra viventium.
7 Intende ad deprecationem meam: quia
humiliatus ſum nimis.
Libera me à perſequentibus me: quia con-
fortati ſunt ſuper me.
8 Educ de cuſtodia animam meam ad confi-
tendum nomini tuo: me expectant juſti, donec
retribuas mihi.

Pſalmus David,
1 Quando perſequebatur eum Abſalon filius
ejus. (2. Reg. 17.) CXLII.

A DOmine exaudi orationem meam: auribus
percipe obſecrationem meam in veritate
tua: exaudi me in tua juſtitia.
2 Et non intres in judicium cum ſervo tuo:
quia non juſtificabitur in conſpectu tuo om-
nis vivens.
3 Quia perſecutus eſt inimicus animam
meam: humiliavit in terra vitam meam.
Collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæ-
culi: 4 & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus,
in me turbatum eſt cor meum.
5 Memor fui dierum antiquorum, medita-
tus ſum in omnibus operibus tuis: in factis ma-
nuum tuarum meditabar.

6 Expandi manus meas ad te : anima mea B
ſicut terra ſine aqua tibi :
7 Velociter exaudi me Domine : defecit ſpi-
ritus meus.
Non avertas faciem tuam à me : & ſimilis ero
deſcendentibus in lacum.
8 Auditam fac mihi manè miſericordiam C
tuam : quia in te ſperavi.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem :
quia ad te levavi animam meam.
9 Eripe me de inimicis meis Domine, ad te
confugi : 10 doce me facere voluntatem tuam,
quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram re-
ctam : 11 propter nomen tuum Domine vivi-
ficabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animam meam : 12 &
in miſericordia tua diſperdes inimicos meos.
Et perdes omnes, qui tribulant animam
meam : quoniam ego ſervus tuus ſum.

1 Pſalmus David,
Adverſus Goliath. CXLIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet A
manus meas ad prælium, & digitos meos
ad bellum.
2 Miſericordia mea, & refugium meum ;
ſuſceptor meus, & liberator meus :
Protector meus, & in ipſo ſperavi : qui ſub-
dit populum meum ſub me.
3 Domine quid eſt homo, quia innotuiſti B
ei ? aut filius hominis, quia reputas eum ?
4 Homo vanitati ſimilis factus eſt : * dies * Job 8. b. 9.
ejus ſicut umbra prætereunt.
5 Domine inclina cælos tuos, & deſcende : 14. a. 2.
tange montes, & fumigabunt.

6 Fulgura coruſcationem, & diſſipabis eos:
emitte ſagittas tuas, & conturbabis eos.
7 Emitte manum tuam de alto, eripe me, &
libera me de aquis multis; de manu filiorum
alienorum.
C 8 Quorum os locutum eſt vanitatem: &
dextera eorum, dextera iniquitatis.
9 Deus canticum novum cantabo tibi: in
pſalterio, decachordo pſallam tibi.
10 Qui das ſalutem regibus: qui redemiſti David
ſervum tuũ de gladio maligno: 11 eripe me.
Et erue me de manu filiorum alienorum,
quorum os locutum eſt vanitatem: & dextera
eorum, dextera iniquitatis:
12 Quorum filij, ſicut novellæ plantationes
in juventute ſua.
Filiæ eorum compoſitæ: circumornatæ ut ſimilitudo
templi.
D 13 Promptuaria eorum plena, eructantia ex
hoc in illud:
Oves eorum fœtoſæ, abundantes in egreſſibus
ſuis: 14 boves eorum craſſæ.
Non eſt ruina maceriæ, neque tranſitus, neque
clamor in plateis eorum. 15 Beatum dixerunt
populum, cui hæc ſunt: beatus populus,
cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudatio ipſi David. CXLIV.

A EXaltabo te Deus meus rex: & benedicam
nomini tuo in ſæculum, & in ſæculum
ſæculi.
2 Per ſingulos dies benedicã tibi: & laudabo
nomen tuum in ſæculum, & in ſæculum ſæculi.
3 Magnus Dominus & laudabilis nimis: &
magnitudinis ejus non eſt finis.
4 Generatio & generatio laudabit opera tua:

& potentiam tuam pronuntiabunt.
5 Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuæ loquentur: & mirabilia tua narrabunt.
6 Et virtutem terribilium tuorum dicent: & B
magnitudinem tuam narrabunt.
7 Memoriam abundantiæ ſuavitatis tuæ eructabunt: & juſtitia tua exultabunt.
8 Miſerator & miſericors Dominus: patiens, & multùm miſericors.
9 Suavis Dominus univerſis: & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus.
10 Confiteantur tibi Domine omnia opera tua: & ſancti tui benedicant tibi.
11 Gloriam regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur:
12 Ut notam faciant filiis hominum poten- C
tiam tuam: & gloriam magnificentiæ regni tui.
13 Regnum tuum regnum omnium ſæculorum: & dominatio tua in omni generatione & generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.
14 Allevat Dominus omnes, qui corruunt: & erigit omnes eliſos.
15 Oculi omnium in te ſperant Domine: & tu das eſcam illorum in tempore opportuno.
16 Aperis tu manum tuam: & imples omne animal benedictione.
17 Juſtus Dominus in omnibus viis ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis.
18 Propè eſt Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.
19 Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet: & ſalvos faciet eos.
20 Cuſtodit Dominus omnes diligentes ſe:

& omnes peccatores diſperdet.
21 Laudationem Domini loquetur os meum:
& benedicat omnis caro nomini ſancto ejus in
ſæculum, & in ſæculum ſæculi.
1 Alleluia, Aggæi, & Zachariæ.

CXLV.

A 2 LAuda anima mea Dominum, * laudabo
* Sup. Dominum in vita mea: pſallam Deo meo
144. quamdiu fuero.
a.2. Nolite confidere in principibus; 3 in filiis
hominum, in quibus non eſt ſalus.
4 Exibit ſpiritus ejus, & revertetur in terram
ſuam: in illa die peribunt omnes cogitationes
eorum.
B 5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, ſpes
* Act. ejus in Domino Deo ipſius: 6 * qui fecit cælum
14. c. & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt.
14. 7 Qui cuſtodit veritatem in ſæculum, facit
Apoc. 14 b.7. judicium injuriam patientibus: dat eſcam eſurientibus.
Dominus ſolvit compeditos: 8 Dominus
illuminat cæcos.
Dominus erigit eliſos, Dominus diligit juſtos.
9 Dominus cuſtodit advenas, pupillum & viduam
ſuſcipiet: & vias peccatorum diſperdet.
10 Regnabit Dominus in ſæcula, Deus tuus
Sion in generationem & generationem.

Alleluia. CXLVI.

A 1 LAudate Dominum, quoniam bonus eſt
pſalmus: Deo noſtro ſit jucunda, decoráque
laudatio.
2 Ædificans Jeruſalem Dominus: diſperſiones
Iſraëlis congregabit.
3 Qui ſanat contritos corde: & alligat contritiones
eorum.

4 Qui numerat multitudinem ſtellarum: & omnibus eis nomina vocat.
5 Magnus Dominus noſter, & magna virtus ejus: & ſapientiæ ejus non eſt numerus.
6 Suſcipiens manſuetos Dominus: humilians autem peccatores uſque ad terram. B
7 Præcinite Domino in confeſſione: pſallite Deo noſtro in cithara.
8 Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluviam.
Qui producit in montibus fœnum, & herbam ſervituti hominum.
9 Qui dat jumentis eſcam ipſorum, & pullis corvorum invocantibus eum.
10 Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
11 Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.

Alleluia. CXLVII.

12 LAuda Jeruſalem Dominum: lauda Deum tuum Sion. A
13 Quoniam confortavit ſeras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te.
14 Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe frumenti ſatiat te.
15 Qui emittit eloquium ſuum terræ: velociter currit ſermo ejus.
16 Qui dat nivem ſicut lanam: nebulam ſicut cinerem ſpargit. B
17 Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas: ante faciem frigoris ejus quis ſuſtinebit?
18 Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea: flabit ſpiritus ejus, & fluent aquæ.
19 Qui annuntiat verbum ſuum Jacob: juſtitias & judicia ſua Iſraël.

20 Non fecit taliter omni nationi: & judicia
ſua non manifeſtavit eis. Alleluia.

Alleluia. CXLVIII.

A 1 Laudate Dominum de cælis: laudate eum
in excelſis,
2 Laudate eum omnes angeli ejus: laudate
eum omnes virtutes ejus.
3 Laudate eum ſol & luna: laudate eum om-
nes ſtellæ, & lumen.
*Dan. 4 * Laudate eum cæli cælorum: & aquæ
3.c.59 omnes, quæ ſuper cælos ſunt, 5 laudent nomen
60. Domini.
Quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe manda-
vit, & creata ſunt.
B 6 Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſæ-
culi: præceptum poſuit, & non præteribit.
7 Laudate Dominum de terra, dracones &
omnes abyſſi.
8 Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus pro-
cellarum: quæ faciunt verbum ejus.
9 Montes, & omnes colles: ligna fructifera,
& omnes cedri.
10 Beſtiæ, & univerſa pecora: ſerpentes, &
volucres pennatæ:
11 Reges terræ, & omnes populi: principes,
& omnes judices terræ.
12 Juvenes, & virgines: ſenes cum juniori-
bus laudent nomen Domini: 13 quia exalta-
tum eſt nomen ejus ſolius.
14 Confeſſio ejus ſuper cælum & terram:
& exaltavit cornu populi ſui.
Hymnus omnibus ſanctis ejus: filiis Iſraël,
populo appropinquanti ſibi. Alleluia.

Alleluia. CXLIX.

1 CAntate Domino canticum novum: laus A
ejus in eccleſia ſanctorum.
2 Lætetur Iſraël in eo, qui fecit eum: & filij
Sion exultent in rege ſuo.
3 Laudent nomen ejus in choro: in tympano & pſalterio pſallant ei:
4 Quia beneplacitum eſt Domino in populo
ſuo: & exaltabit manſuetos in ſalutem.
5 Exultabunt ſancti in gloria: lætabuntur in
cubilibus ſuis.
6 Exaltationes Dei in gutture eorum: & gla- B
dij ancipites in manibus eorum:
7 Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis.
8 Ad alligandos reges eorum in compedibus:
& nobiles eorum in manicis ferreis.
9 Ut faciant in eis judicium conſcriptum:
gloria hæc eſt omnibus ſanctis ejus. Alleluia.

Alleluia. CL.

1 LAudate Dominum in ſanctis ejus: laudate A
eum in firmamento virtutis ejus.
2 Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum
ſecundùm multitudinem magnitudinis ejus.
3 Laudate eum in ſono tubæ: laudate eum B
in pſalterio, & cithara.
4 Laudate eum in tympano, & choro: laudate eum in chordis, & organo.
5 Laudate eum in cymbalis beneſonantibus,
laudate eum in cymbalis jubilationis: 6 omnis
ſpiritus laudet Dominum. Alleluia.

LIBER PROVERBIORUM, QUEM HEBRÆI MISLE APPELLANT.

Caput Primum.

Parabolarum utilitas: auditus ſapientiæ commendatur; filius admonetur ne peccatorum ſequatur blanditias: ſapientia ad ſui amplexum invitat, & contemptoribus minatur exitium.

A 1 PARABOLÆ Salomonis, filij
David, regis Iſraël.
2 Ad ſciendam ſapientiam,
& diſciplinam:
3 Ad intelligenda verba
prudentiæ, & ſuſcipiendam
eruditionem doctrinæ, juſti-
tiam, & judicium, & æquitatem:
4 Ut detur parvulis aſtutia, adoleſcenti
ſcientia, & intellectus.
5 Audiens ſapiens, ſapientior erit: & intel-
ligens, gubernacula poſſidebit.
6 Animadvertet parabolam, & interpreta-
tionem, verba ſapientum, & ænigmata eorum.
*Pſal. 7 * Timor Domini, principium ſapientiæ.
110. Sapientiam, atque doctrinam ſtulti deſpiciunt.
b.10. 8 Audi fili mi, diſciplinam patris tui, & ne
Eccli. 1.c.6. dimittas legem matris tuæ:
9 Ut addatur gratia capiti tuo, & torques
collo tuo.

10 Fili mi, ſi te lactaverint peccatores, ne acquieſcas eis.

11 Si dixerint: Veni nobiſcum, inſidiemur ſanguini, abſcondamus tendiculas contra inſontem fruſtrà:

12 Deglutiamus eum ſicut infernus viventem, & integrum quaſi deſcendentem in lacum. B

13 Omnem pretioſam ſubſtantiam reperiemus, implebimus domos noſtras ſpoliis.

14 Sortem mitte nobiſcum, marſupium unum ſit omnium noſtrûm.

15 Fili mi, ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à ſemitis eorum.

16 * Pedes enim illorum ad malum currunt, & feſtinant ut effundant ſanguinem. *Iſai. 59. b. 7.

17 Fruſtrà autem jacitur rete ante oculos pennatorum.

18 Ipſi quoque contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & moliuntur fraudes cõtra animas ſuas.

19 Sic ſemitæ omnis avari, animas poſſidentium rapiunt.

20 Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam:

21 In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba ſua dicens: C

22 Uſquequò parvuli diligitis infantiam, & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam?

23 Convertimini ad correptionem meam: en proferam vobis ſpiritum meum, & oſtendam vobis verba mea.

24 * Quia vocavi, & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret. *Iſai. 65. b. 12. 66. b. 4. Iere. 7. c. 13.

25 Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis.

26 Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis id, quod timebatis, advenerit.

D 27 Cùm irruerit repentina calamitas; & interitus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerit ſuper vos tribulatio, & anguſtia:

28 Tunc invocabunt me, & non exaudiam: manè conſurgent, & non invenient me:

29 Eò quòd exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint,

30 Nec acquieverint conſilio meo, & detraxerint univerſæ correptioni meæ.

31 Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur.

32 Averſio parvulorum interficiet eos, & proſperitas ſtultorum perdet illos.

33 Qui autem me audierit, abſque terrore requieſcet, & abundantia perfruetur, timore malorum ſublato.

Caput II.

Sapientiæ acquiſitio quanta bona conferat, & quanta mala avertat, cum qua Dei dona veniunt, & ſine qua ubique erratur.

A 1 Fili mi, ſi ſuſceperis ſermones meos, & mandata mea abſconderis penes te,

2 Ut audiat ſapientiam auris tua: inclina cor tuum ad cognoſcendam prudentiam.

3 Si enim ſapientiam invocaveris, & inclinaveris cor tuum prudentiæ:

4 Si quæſieris eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:

5 Tunc intelliges timorem Domini, & ſcientiam Dei invenies:

6 Quia Dominus dat ſapientiam: & ex ore ejus prudentia, & ſcientia.

7 Cuſtodiet rectorum ſalutem, & proteget
gradientes ſimpliciter,
8 Servans ſemitas juſtitiæ, & vias ſanctorum
cuſtodiens. B
9 Tunc intelliges juſtitiam, & judicium, &
æquitatem, & omnem ſemitam bonam.
10 Si intraverit ſapientia cor tuum, & ſcien-
tia animæ tuæ placuerit:
11 Conſilium cuſtodiet te, & prudentia ſer-
vabit te,
12 Ut eruaris à via mala, & ab homine, qui
perverſa loquitur: C
13 Qui relinquunt iter rectum, & ambulant
per vias tenebroſas:
14 Qui lætantur cùm malefecerint, & exul-
tant in rebus peſſimis:
15 Quorum viæ perverſæ ſunt, & infames
greſſus eorum.
16 Ut eruaris à muliere aliena, & ab extra-
nea, quæ mollit ſermones ſuos;
17 Et relinquit ducem pubertatis ſuæ,
18 Et pacti Dei ſui oblita eſt. inclinata eſt
enim ad mortem domus ejus, & ad inferos ſe- D
mitæ ipſius.
19 Omnes, qui ingrediuntur ad eam, non
revertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ.
20 Ut ambules in via bona: & calles juſto-
rum cuſtodias.
21 Qui enim recti ſunt, habitabunt in terra,
& ſimplices permanebunt in ea.
22 * Impij verò de terra perdentur: & qui * *Iob.*
iniquè agunt, auferentur ex ea. 18. *d.*
17.

Caput III.

Sapientia vitam prolongat: miſericordia & veritas non deſerenda: fiducia in Deum: timor Dei: honoran-

dus Deus: correctio Dei cum lætitia ferenda: ſapientiæ laus: ſapientiam ſequentibus omnia proſpera: amico ſtatim dandum, nec ei malefaciendum: non contendendum: iniqui non imitandi: impiorum perditio, & piorum benedictio.

A 1 Filli mi, ne obliviſcaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum cuſtodiat.

2 Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.

3 Miſericordia & veritas te non deſerant, circumda eas gutturi tuo, & deſcribe in tabulis cordis tui:

4 Et invenies gratiam, & diſciplinam bonam, coram Deo & hominibus.

5 Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.

6 In omnibus viis tuis cogita illum, & ipſe diriget greſſus tuos.

7 * Ne ſis ſapiens apud temetipſum: time Deum, & recede à malo:

* Rom. 12. d. 16.

8 Sanitas quippe erit umbilico tuo, & irrigatio oſſium tuorum.

B 9 * Honora Dominum de tua ſubſtantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da ei:

* Tob. 4. b. 7. Luc. 14. c. 13.

10 Et implebuntur horrea tua ſaturitate, & vino torcularia tua redundabunt.

11 * Diſciplinam Domini, fili mi, ne abjicias: nec deficias cùm ab eo corriperis:

* Heb. 12. b. 5. Apoc. 3. d. 19.

12 Quem enim diligit Dominus corripit: & quaſi pater in filio complacet ſibi.

13 Beatus homo, qui invenit ſapientiam, & qui affluit prudentia.

14 Melior eſt acquiſitio ejus negotiatione argenti, & auri primi & puriſſimi fructus ejus:

15 Pretioſior eſt cunctis opibus: & omnia, quæ deſiderantur, huic non valent comparari.

16 Longitudo dierum in dextera ejus, & in ſiniſtra illius divitiæ, & gloria.

17 Viæ ejus viæ pulchræ, & omnes ſemitæ illius pacificæ.

18 Lignum vitæ eſt his, qui apprehenderint eam: & qui tenuerit eam, beatus: C

19 Dominus ſapientia fundavit terram, ſtabilivit cælos prudentia.

20 Sapientia illius eruperunt abyſſi, & nubes rore concreſcunt.

21 Fili mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Cuſtodi legem atque conſilium:

22 Et erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.

23 Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget:

24 Si dormieris, non timebis: quieſces, & ſuavis erit ſomnus tuus.

25 Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.

26 Dominus enim erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum ne capiaris.

27 Noli prohibere benefacere eum, qui poteſt: ſi vales, & ipſe benefac. D

28 Ne dicas amico tuo: Vade, & revertere: cras dabo tibi: cùm ſtatim poſſis dare.

29 Ne moliaris amico tuo malum, cùm ille in te habeat fiduciam.

30 Ne contendas adverſus hominem fruſtrà, cùm ipſe tibi nihil mali fecerit.

31 * Ne æmuleris hominem injuſtum, nec imiteris vias ejus: *Pſal. 36. a. 1.

32 Quia abominatio Domini eſt omnis illuſor, & cum ſimplicibus ſermocinatio ejus.

33 Egeſtas à Domino in domo impij: habi-

tacula autem juſtorum benedicentur.

34 Ipſe deludet illuſores, & manſuetis dabit gratiam.

35 Gloriam ſapientes poſſidebunt: ſtultorum exaltatio, ignominia.

Caput IV.

Sapiens ſuo exemplo hortatur quærere ſapientiam, cujus explicat utilitates: via impiorum declinanda, & juſtorum amplectenda: de cuſtodia cordis, oris, & greſſuum.

A 1 Audite filij diſciplinam patris, & attendite ut ſciatis prudentiam.

2 Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis.

3 Nam & ego filius fui patris mei, tenellus, & unigenitus coram matre mea:

4 Et docebat me, atque dicebat: Suſcipiat verba mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & vives.

5 Poſſide ſapientiam, poſſide prudentiam: ne obliviſcaris, neque declines à verbis oris mei.

6 Ne dimittas eam, & cuſtodiet te: dilige eam, & conſervabit te.

B 7 Principium ſapientiæ poſſide ſapientiam, & in omni poſſeſſione tua acquire prudentiam.

8 Arripe illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cùm eam fueris amplexatus.

9 Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta proteget te.

10 Audi fili mi, & ſuſcipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ.

11 Viam ſapientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemitas æquitatis:

12 Quas cùm ingreſſus fueris, non arctabuntur greſſus tui, & currens non habebis offendiculum.

13 Tene

13 Tene diſciplinam, ne dimittas eam: cu-
ſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua.
14 Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec C
tibi placeat malorum via.
15 Fuge ab ea, nec tranſeas per illam: de-
clina, & deſere eam.
16 Non enim dormiunt niſi malefecerint: &
rapitur ſomnus ab eis niſi ſupplantaverint.
17 Comedunt panem impietatis, & vinum
iniquitatis bibunt.
18 Juſtorum autem ſemita, quaſi lux ſplen-
dens, procedit & creſcit uſque ad perfectam
diem.
19 Via impiorum tenebroſa: neſciunt ubi
corruant.
20 Fili mi, auſculta ſermones meos, & ad
eloquia mea inclina aurem tuam.
21 Ne recedant ab oculis tuis, cuſtodi ea in
medio cordis tui:
22 Vita enim ſunt invenientibus ea, & uni-
verſæ carni ſanitas.
23 Omni cuſtodia ſerva cor tuum, quia ex
ipſo vita procedit:
24 Remove à te os pravum, & detrahentia D
labia ſint procul à te.
25 Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ
præcedant greſſus tuos.
26 Dirige ſemitam pedibus tuis, & omnes
viæ tuæ ſtabilientur.
27 Ne declines ad dexteram, neque ad ſini-
ſtram: averte pedem tuum à malo. vias enim,
quæ à dextris ſunt, novit Dominus: perverſæ
verò ſunt quæ à ſiniſtris ſunt. Ipſe autem re-
ctos faciet curſus tuos, itinera autem tua in pa-
ce producet.

Caput V.

Vitare jubet meretricem: ne labores & anni perdantur: propria uxor diligatur, & fugiatur aliena.

A 1 Filli mi, attende ad ſapientiam meam, &
prudentiæ meæ inclina aurem tuam,
2 Ut cuſtodias cogitationes, & diſciplinam
labia tua conſervent. Ne attendas fallaciæ mulieris,
3 Favus enim diſtillans labia meretricis, &
nitidius oleo guttur ejus:
B 4 Noviſſima autem illius amara quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps.
5 Pedes ejus deſcendunt in mortem, & ad
inferos greſſus illius penetrant.
6 Per ſemitam vitæ non ambulant, vagi ſunt
greſſus ejus, & inveſtigabiles.
7 Nunc ergo fili mi audi me, & ne recedas
à verbis oris mei.
8 Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus ejus.
9 Ne des alienis honorem tuum, & annos
tuos crudeli.
10 Ne fortè impleantur extranei viribus tuis,
& labores tui ſint in domo aliena,
C 11 Et gemas in noviſſimis, quando conſumpſeris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas:
12 Cur deteſtatus ſum diſciplinam, & increpationibus non acquievit cor meum,
13 Nec audivi vocem docentium me, & magiſtris non inclinavi aurem meam?
14 Penè fui in omni malo, in medio Eccleſiæ & ſynagogæ.
15 Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta
putei tui:
16 Deriventur fontes tui foras, & in plateis
aquas tuas divide.

17 Habeto eas ſolus, nec ſint alieni partici-
pes tui.
18 Sit vena tua benedicta, & lætare cum mu-
liere adoleſcentiæ tuæ:
19 Cerva chariſſima, & gratiſſimus hinnu- D
lus. ubera ejus inebrient te in omni tempore, in
amore ejus delectare jugiter.
20 Quare ſeduceris fili mi ab aliena, & fovê-
ris in ſinu alterius?
21 * Reſpicit Dominus vias hominis, & om- * Iob.
nes greſſus ejus conſiderat. 14. c.
22 Iniquitates ſuæ capiunt impium, & funi- 16. 31.
bus peccatorum ſuorum conſtringitur. a. 4.
34. c.
23 Ipſe morietur, quia non habuit diſcipli- 21.
nam, & in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.

CAPUT VI.

Sponſori ut fidem datam liberet laborandum: pigrum formicæ exemplo excitat ad laborem: apoſtatam deſcribit: ſex quæ Dominus odit: exhortatur ad legis cuſtodiam, utque mulieris pulchritudinem non concupiſcas, ſed conſortium vites adulteræ.

1 FIlli mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, de- A
fixiſti apud extraneum manum tuam,
2 Illaqueatus es verbis oris tui, & captus
propriis ſermonibus.
3 Fac ergo quod dico fili mi, & temetipſum
libera: quia incidiſti in manum proximi tui. Diſ-
curre, feſtina, ſuſcita amicum tuum:
4 Ne dederis ſomnum oculis tuis, nec dor-
mitent palpebræ tuæ.
5 Eruere quaſi damula de manu, & quaſi
avis de manu aucupis.
6 Vade ad formicam ô Piger, & conſidera
vias ejus, & diſce ſapientiam:
7 Quæ cùm non habeat ducem, nec præcep-
torem, nec principem,

8 Parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in
meſſe quod comedat.
9 Uſquequò piger dormies? quando conſurges è ſomno tuo?
* Inf. 10 * Paululum dormies, paululum dormita-
24. d. bis, paululum conſeres manus, ut dormias:
33. 11 Et veniet tibi quaſi viator, egeſtas, &
pauperies quaſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.
B 12 Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore perverſo,
13 Annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
14 Pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia ſeminat.
15 Huic extemplò veniet perditio ſua, & ſubitò conteretur, nec habebit ultrà medicinam.
16 Sex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima ejus:
17 Oculos ſublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium ſanguinem,
C 18 Cor machinans cogitationes peſſimas, pedes veloces ad currendum in malum,
19 Proferentem mendacia, teſtem fallacem, & eum qui ſeminat inter fratres diſcordias.
20 Conſerva fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.
21 Liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo.
22 Cùm ambulaveris, gradiantur tecum: cùm dormieris, cuſtodiant te, & evigilans loquere cum eis.
23 Quia mandatum lucerna eſt, & lex lux, & via vitæ increpatio diſciplinæ:
24 Ut cuſtodiant te à muliere mala, & à blanda lingua extraneæ.

25 Non concupiſcat pulchritudinem ejus cor
tuum, nec capiaris nutibus illius:
26 Pretium enim ſcorti vix eſt unius panis:
mulier autem viri pretioſam animam capit.
27 Numquid poteſt homo abſcondere ignem D
in ſinu ſuo, ut veſtimenta illius non ardeant?
28 Aut ambulare ſuper prunas, ut non com-
burantur plantæ ejus?
29 Sic qui ingreditur ad mulierem Proximi
ſui, non erit mundus cùm tetigerit eam.
30 Non grandis eſt culpa, cùm quis furatus
fuerit: furatur enim ut eſurientem impleat ani-
mam.
31 Deprehenſus quoque reddet ſeptuplum,
& omnem ſubſtantiam domus ſuæ tradet.
32 Qui autem adulter eſt, propter cordis
inopiam perdet animam ſuam:
33 Turpitudinem & ignominiam congregat
ſibi, & opprobrium illius non delebitur:
34 Quia zelus & furor viri non parcet in die
vindictæ.
35 Nec acquieſcet cujuſquam precibus, nec
ſuſcipiet pro redemptione dona plurima.

CAPUT VII.

Hortatur adoleſcentem ad ſapientiæ amplexum, & mandatorum cuſtodiam: itaque ſcortorum blanditias, quas latè deſcribit, evitet.

1 FIli mi, cuſtodi ſermones meos, & præ- A
cepta mea reconde tibi. Fili
2 Serva mandata mea, & vives: & legem
meam quaſi pupillam oculi tui:
3 Liga eam in digitis tuis, ſcribe illam in ta-
bulis cordis tui:
4 Dic ſapientiæ, ſoror mea es: & pruden-
tiam voca amicam tuam,

5 Ut cuſtodiat te à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba ſua dulcia facit.

6 De feneſtra enim domus meæ per cancellos proſpexi,

7 Et video parvulos, conſidero vecordem juvenem,

8 Qui tranſit per plateam juxta angulum, & prope viam domus illius, graditur

9 In obſcuro, adveſperaſcente die, in noctis tenebris, & caligine.

10 Et ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas: garrula & vaga,

B 11 Quietis impatiens, nec valens in domo conſiſtere pedibus ſuis,

12 Nunc foris, nunc in plateis, nunc juxta angulos inſidians.

13 Apprehenſúmque deoſculatur juvenem, & procaci vultu blanditur, dicens:

14 Victimas pro ſalute vovi, hodie reddidi vota mea.

C 15 Idcircò egreſſa ſum in occurſum tuum, deſiderans te videre, & reperi.

16 Intexui funibus lectulum meum, ſtravi tapetibus pictis ex Ægypto.

17 Aſperſi cubile meum myrrha, & aloë, & cinnamomo.

18 Veni, inebriemur uberibus, & fruamur cupitis amplexibus, donec illuceſcat dies.

19 Non eſt enim vir in domo ſua, abiit via longiſſima.

20 Sacculum pecuniæ ſecum tulit: in die plenæ lunæ reverſurus eſt in domum ſuam.

21 Irretivit eum multis ſermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum.

22 Statim eam ſequitur quaſi bos ductus ad D
victimam, & quaſi agnus laſciviens, & igno-
rans quòd ad vincula ſtultus trahatur,

23 Donec transfigat ſagitta jecur ejus: velut
ſi avis feſtinet ad laqueum; & neſcit quòd de
periculo animæ illius agitur.

24 Nunc ergo fili mi, audi me, & attende
verbis oris mei.

25 Ne abſtrahatur in viis illius mens tua:
neque decipiaris ſemitis ejus.

26 Multos enim vulneratos dejecit, & fortiſ-
ſimi quique interfecti ſunt ab ea.

27 Viæ inferi domus ejus, penetrantes in in-
teriora mortis.

Caput VIII.

*Sapientia ad ſui amplexum invitat, ſe quoque mul-
tis modis commendat, quódque ſit Deo coæterna, cum
ipſo cuncta componens: quam quærentes, beati; ſpernen-
tes verò, miſeri tandem evadent.*

1 NUmquid non ſapientia clamitat, & A
prudentia dat vocem ſuam?

2 In ſummis excelsíſque verticibus ſupra
viam, in mediis ſemitis ſtans,

3 Juxta portas civitatis in ipſis foribus, lo-
quitur, dicens:

4 O viri, ad vos clamito, & vox mea ad fi-
lios hominum.

5 Intelligite parvuli aſtutiam, & inſipientes
animadvertite.

6 Audite, quoniam de rebus magnis locu-
tura ſum: & aperientur labia mea, ut recta
prædicent.

7 Veritatem meditabitur guttur meum, &
labia mea deteſtabuntur impium.

8 Juſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in
eis pravum quid, neque perverſum.

9 Recti ſunt intelligentibus, & æqui inve-
nientibus ſcientiam.
B 10 Accipite diſciplinam meam, & non pecu-
niam: doctrinam magis, quàm aurum eligite.
11 Melior eſt enim ſapientia cunctis pretio-
ſiſſimis: & omne deſiderabile ei non poteſt
comparari.
12 Ego ſapientia habito in conſilio, &
eruditis interſum cogitationibus.
13 Timor Domini odit malum: arrogantiam
& ſuperbiam: & viam pravam, & os bilin-
gue deteſtor.
14 Meum eſt conſilium, & æquitas, mea
eſt prudentia, mea eſt fortitudo.
15 Per me reges regnant, & legum condi-
tores juſta decernunt:
16 Per me principes imperant, & potentes
decernunt juſtitiam.
17 Ego diligentes me diligo: & qui manè
vigilant ad me, invenient me.
18 Mecum ſunt divitiæ, & gloria, opes ſu-
perbæ, & juſtitia.
19 Melior eſt enim fructus meus auro, & la-
C pide pretioſo, & genimina mea argento electo.
20 In viis juſtitiæ ambulo, in medio ſemita-
rum judicij,
21 Ut ditem diligentes me, & theſauros eo-
rum repleam.
22 Dominus poſſedit me in initio viarum
ſuarũ, antequam quidquam faceret à principio.
23 Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis
antequam terra fieret.
24 Nondum erant abyſſi, & ego jam concep-
ta eram: necdum fontes aquarum eruperant:
25 Necdum montes gravi mole conſtiterant:

ante colles ego parturiebar:
26 Adhuc terram non fecerat, & flumina,
& cardines orbis terræ.
27 Quando præparabat cælos,aderam:quan- D
do certa lege, & gyro vallabat abyſſos:
28 Quando æthera firmabat ſurſum, & libra-
bat fontes aquarum.
29 Quando circumdabat mari terminũ ſuum,
& legem ponebat aquis, ne tranſirent fines
ſuos: quando appendebat fundamenta terræ.
30 Cum eo eram cuncta componens: & de-
lectabar per ſingulos dies, ludens coram eo om-
ni tempore;
31 Ludens in orbe terrarum: & deliciæ meæ,
eſſe cum filiis hominum.
32 Nunc ergo filij audite me: Beati, qui
cuſtodiunt vias meas.
33 Audite diſciplinam, & eſtote ſapientes,
& nolite abjicere eam.
34 Beatus homo qui audit me, & qui vigi-
lat ad fores meas quotidie, & obſervat ad po-
ſtes oſtij mei.
35 Qui me invenerit, inveniet vitam, & hau-
riet ſalutem à Domino:
36 Qui autẽ in me peccaverit, lædet animam
ſuam.Omnes,qui me oderunt,diligunt mortem.

CAPUT IX.

Sapientia domo ſibi ædificata omnes ad ſe allicit, vitam prorogat, & à muliere ſtulta ac vaga liberat: porrò eruditionem & correptionem non ſuſcipiet impius ac deriſor, ſed juſtus & ſapiens.

1 SApientia ædificavit ſibi domum, excîdit A
columnas ſeptem.
2 Immolavit victimas ſuas, miſcuit vinum,
& propoſuit menſam ſuam.
3 Miſit ancillas ſuas ut vocarent ad arcem,

& ad mœnia civitatis:

B 4 Si quis eſt parvulus, veniat ad me. Et inſipientibus locuta eſt:

5 Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis.

6 Relinquite infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentiæ.

7 Qui erudit deriſorem, ipſe injuriam ſibi facit:& qui arguit impium, ſibi maculam generat.

C 8 Noli arguere deriſorem, ne oderit te. Argue ſapientem, & diliget te.

9 Da ſapienti occaſionem, & addetur ei ſapientia. Doce juſtum, & feſtinabit accipere.

*Pſal. 110.b. 10. 10 * Principium ſapientiæ, timor Domini: & ſcientia ſanctorum, prudentia.

Sup. 1. a. 7. 11 Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.

Eccli. 1.c.16. 12 Si ſapiens fueris, tibimetipſi eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.

13 Mulier ſtulta & clamoſa, plenáque illecebris, & nihil omnino ſciens.

D 14 Sedit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam in excelſo urbis loco,

15 Ut vocaret tranſeuntes per viam, & pergentes itinere ſuo:

16 Qui eſt parvulus, declinet ad me. Et vecordi locuta eſt:

17 Aquæ furtivæ dulciores ſunt, & panis abſconditus ſuavior.

18 Et ignoravit quòd ibi ſint gigantes, & in profundis inferni convivæ ejus.

PARABOLÆ SALOMONIS.

Caput X.

Alternat ſermonem de filio ſapiente & ſtulto, juſto & impio, operante & otioſo, ſimplici & pravo: de charitate & odio: de bono linguæ, ejúſque malo.

1 Filius ſapiens lætificat patrem: filius verò A
ſtultus mœſtitia eſt matris ſuæ.
2 * Nil proderunt theſauri impietatis: juſti- * Inf. 11. a. 4
tia verò liberabit à morte.
3 Non affliget Dominus fame animam juſti,
& inſidias impiorum ſubvertet.
4 Egeſtatem operata eſt manus remiſſa: manus autem fortium divitias parat.
Qui nititur mendaciis, hic paſcit ventos,
idem autem ipſe ſequitur aves volantes.
5 Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt:
qui autem ſtertit æſtate, filius confuſionis.
6 Benedictio Domini ſuper caput juſti: os
autem impiorum operit iniquitas.
7 Memoria juſti cum laudibus: & nomen B
impiorum putreſcet.
8 Sapiens corde præcepta ſuſcipit: ſtultus
cæditur labiis.
9 Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter: qui autem depravat vias ſuas, manifeſtus erit.
10 * Qui annuit oculo, dabit dolorem: & * Eccl. 27. c. 25.
ſtultus labiis verberabitur.
11 Vena vitæ, os juſti: & os impiorum operit iniquitatem.
12 Odium ſuſcitat rixas: * & univerſa de- * 1. Cor. 13 b. 4. 1. Pet. 4. b. 8.
licta operit charitas.
13 In labiis ſapientis invenitur ſapientia: &
virga in dorſo ejus qui indiget corde.

14 Sapientes abſcondunt ſcientiam : os autem ſtulti confuſioni proximum eſt.

15 Subſtantia divitis, urbs fortitudinis ejus: pavor pauperum, egeſtas eorum.

C 16 Opus juſti ad vitam : fructus autem impij ad peccatum.

17 Via vitæ, cuſtodienti diſciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.

18 Abſcondunt odium labia mendacia : qui profert contumeliam, inſipiens eſt.

19 In multiloquio non deerit peccatum : qui autem moderatur labia ſua, prudentiſſimus eſt.

20 Argentum electum, lingua juſti : cor autem impiorum pro nihilo.

21 Labia juſti erudiunt plurimos : qui autem indocti ſunt, in cordis egeſtate morientur.

22 Benedictio Domini divites facit, nec ſociabitur eis afflictio.

23 Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus: ſapientia autem eſt viro prudentia.

24 Quod timet impius, veniet ſuper eum: deſiderium ſuum juſtis dabitur.

D 25 Quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius: juſtus autem quaſi fundamentum ſempiternum.

26 Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, ſic piger his qui miſerunt eum.

27 Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breviabuntur.

28 Expectatio juſtorum lætitia : ſpes autem impiorum peribit.

29 Fortitudo ſimplicis via Domini: & pavor his, qui operantur malum.

30 Juſtus in æternum non commovebitur: impij autem non habitabunt ſuper terram.

31 Os juſti parturiet ſapientiam : lingua pravorum peribit.

32 Labia juſti conſiderant placita : & os impiorum perverſa.

CAPUT XI.

Æquitatis & juſtitiæ ceterarúmque virtutum commoda, & vitiorum ac vanarum divitiarum incommoda.

1 Statera doloſa, abominatio eſt apud Dominum : & pondus æquum, voluntas ejus. A

2 Ubi fuerit ſuperbia, ibi erit & contumelia : ubi autem eſt humilitas, ibi & ſapientia.

3 Simplicitas juſtorum diriget eos : & ſupplantatio perverſorum vaſtabit illos.

4 * Non proderunt divitiæ in die ultionis : juſtitia autem liberabit à morte. * Sup. 10. a. 2

5 Juſtitia ſimplicis diriget viam ejus : & in impietate ſua corruet impius.

6 Juſtitia rectorum liberabit eos : & in inſidiis ſuis capientur iniqui.

7 Mortuo homine impio, nulla erit ultrà ſpes : & expectatio ſolicitorum peribit.

8 Juſtus de anguſtia liberatus eſt : & tradetur impius pro eo. B

9 Simulator ore decipit amicum ſuum : juſti autem liberabuntur ſcientia.

10 In bonis juſtorum exultabit civitas : & in perditione impiorum erit laudatio.

11 Benedictione juſtorum exaltabitur civitas : & ore impiorum ſubvertetur.

12 Qui deſpicit amicum ſuum, indigens corde eſt : vir autem prudens tacebit.

13 Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana : qui autem fidelis eſt animi, celat amici commiſſum.

14 Ubi non eſt gubernator, populus corruet : ſalus autem, ubi multa conſilia.

15 Affligetur malo, qui fidem facit pro extra-

neo: qui autem cavet laqueos, ſecurus erit.

16 Mulier gratioſa inveniet gloriam: & robuſti habebunt divitias.

C 17 Benefacit animæ ſuæ vir miſericors: qui autem crudelis eſt, etiam propinquos abjicit.

18 Impius facit opus inſtabile: ſeminanti autem juſtitiam merces fidelis.

19 Clementia præparat vitam: & ſectatio malorum mortem.

20 Abominabile Domino cor pravum: & voluntas ejus in iis, qui ſimpliciter ambulant.

21 Manus in manu non erit innocens malus: ſemen autem juſtorum ſalvabitur.

22 Circulus aureus in naribus ſuis: mulier pulchra & fatua.

23 Deſiderium juſtorum omne bonum eſt: præſtolatio impiorum furor.

24 Alij dividunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt.

25 Anima, quæ benedicit, impinguabitur: & qui inebriat, ipſe quoque inebriabitur.

D 26 Qui abſcondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem ſuper caput vendentium.

27 Benè conſurgit diluculo qui quærit bona: qui autem inveſtigator malorum eſt, opprimetur ab eis.

28 Qui confidit in divitiis ſuis, corruet: juſti autem quaſi virens folium germinabunt.

29 Qui conturbat domum ſuam, poſſidebit ventos: & qui ſtultus eſt, ſerviet ſapienti.

30 Fructus juſti lignum vitæ: & qui ſuſcipit animas, ſapiens eſt.

1. Pet. 31 Si juſtus in terra recipit: quantò magis
4. d. 18 impius & peccator?

Viciſſim loquitur de diligente diſciplinam & eam odiente; de impio & juſto, operante & otioſo, ſtulto & ſapiente, & de bonis ac malis lingua.

1 QUi diligit diſciplinam, diligit ſcientiam, A
qui autem odit increpationes, inſipiés eſt.
2 Qui bonus eſt, hauriet gratiam à Domino:
qui autem confidit in cogitationibus ſuis, impiè agit.
3 Non roborabitur homo ex impietate: & radix juſtorum non commovebitur.
4 Mulier diligens, corona eſt viro ſuo: & putredo in oſſibus ejus, quæ confuſione res dignas gerit.
5 Cogitationes juſtorum judicia: & conſilia impiorum fraudulenta.
6 Verba impiorum inſidiantur ſanguini: os juſtorum liberabit eos.
7 Verte impios, & non erunt: domus autem B
juſtorum permanebit.
8 Doctrina ſua noſcetur vir: qui autem vanus & excors eſt, patebit contemptui.
9 * Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi, quàm * Eccli. 10. d. 30.
glorioſus & indigens pane.
10 Novit juſtus jumentorum ſuorum animas: viſcera autem impiorum crudelia.
11 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur pa- * Eccli. 20. d. 30.
nibus: qui autem ſectatur otium, ſtultiſſimus eſt.
Qui ſuavis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam.
12 Deſiderium impij munimentum eſt peſſimorum: radix autem juſtorum proficiet.
13 Propter peccata labiorum ruina proximat malo: effugiet autem juſtus de anguſtia.
14 De fructu oris ſui unuſquiſque replebi- C
tur bonis, & juxta opera manuum ſuarum retribuetur ei.

15 Via ſtulti recta in oculis ejus: qui autem ſapiens eſt, audit conſilia.

16 Fatuus ſtatim indicat iram ſuam: qui autem diſſimulat injuriam, callidus eſt.

17 Qui quod novit loquitur, index juſtitiæ eſt: qui autem mentitur, teſtis eſt fraudulentus.

18 Eſt qui promittit, & quaſi gladio pungitur conſcientiæ: lingua autem ſapientium ſanitas eſt.

19 Labium veritatis firmum erit in perpetuum: qui autem teſtis eſt repentinus, concinnat linguam mendacij.

20 Dolus in corde cogitantium mala: qui autem pacis ineunt conſilia, ſequitur eos gaudium.

21 Non contriſtabit juſtum quidquid ei acciderit: impij autem replebuntur malo.

22 Abominatio eſt Domino labia mendacia: qui autem fideliter agunt, placent ei.

D 23 Homo verſutus celat ſcientiam: & cor inſipientium provocat ſtultitiam.

24 Manus fortium dominabitur: quæ autem remiſſa eſt, tributis ſerviet.

25 Mœror in corde viri humiliabit illum, & ſermone bono lætificabitur.

26 Qui negligit damnum propter amicum, juſtus eſt: iter autem impiorum decipiet eos.

27 Non inveniet fraudulentus lucrum: & ſubſtantia hominis erit auri pretium.

28 In ſemita juſtitiæ, vita: iter autem devium ducit ad mortem.

CAPUT XIII.

De filio ſapiente: de oris cuſtodia, & inconſiderato ad loquendum: de paupere divite, & divite paupere, lucerna impiorum, ſubſtantia feſtinata & dilatione ſpei: omnia cum conſilio agenda, & cum ſapientibus gradiendum: de parcente virga, & inſaturabili ventre impij.

A 1 Filius ſapiens, doctrina patris: qui autem illuſor eſt, non audit cùm arguitur.

2 De fructu oris ſui homo ſatiabitur bonis: anima autem prævaricatorum iniqua.
3 Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala.
4 Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur.
5 Verbum mendax juſtus deteſtabitur: impius autem confundit, & confundetur.
6 Juſtitia cuſtodit innocentis viam: impietas autem peccatorem ſupplantat.
7 Eſt quaſi dives, cùm nihil habeat: & eſt B
quaſi pauper, cùm in multis divitiis ſit.
8 Redemptio animæ viri, divitiæ ſuæ: qui autem pauper eſt, increpationem non ſuſtinet.
9 Lux juſtorum lætificat: lucerna autem impiorum extinguetur.
10 Inter ſuperbos ſemper jurgia ſunt: qui autem agunt omnia cum conſilio, reguntur ſapientia.
11 Subſtantia feſtinata minuetur: quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.
12 Spes, quæ differtur, affligit animam: lignum vitæ deſiderium veniens.
13 Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futurum C
obligat: qui autem timet præceptum, in pace verſabitur.
Animæ doloſæ errant in peccatis: juſti autem miſericordes ſunt, & miſerantur.
14 Lex ſapientis fons vitæ, ut declinet à ruina mortis.
15 Doctrina bona dabit gratiam: in itinere contemptorum vorago.
16 Aſtutus omnia agit cum conſilio: qui autem fatuus eſt, aperit ſtultitiam.

17 Nuntius impij cadet in malum: legatus autem fidelis ſanitas.

D 18 Egeſtas, & ignominia ei qui deſerit diſciplinam: qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.

19 Deſiderium ſi compleatur, delectat animam: deteſtantur ſtulti eos, qui fugiunt mala.

20 Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur.

21 Peccatores perſequitur malum: & juſtis retribuentur bona.

22 Bonus relinquit heredes filios, & nepotes: & cuſtoditur juſto ſubſtantia peccatoris.

23 Multi cibi in novalibus patrum: & aliis congregantur abſque judicio.

24 Qui parcit virgæ, odit filium ſuum: qui autem diligit illum, inſtanter erudit.

25 Juſtus comedit, & replet animam ſuam: venter autem impiorum inſaturabilis.

Caput XIV.

Sapientiæ & ſtultitiæ variæ conditiones: prudentiâ quivis ſtatus debitè regulatur, quâ quis ad miſericordiam movetur, & affectiones moderatur: vitia autem perdunt homines.

A 1 Sapiens mulier ædificat domum ſuam: inſipiens extructam quoque manibus deſtruet.

2 Ambulans recto itinere, & timens Deum,
Job. 12. a. 4. * deſpicitur ab eo, qui infami graditur via.

3 In ore ſtulti virga ſuperbiæ: labia autem ſapientium cuſtodiunt eos.

4 Ubi non ſunt boves, præſepe vacuum eſt: ubi autem plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt fortitudo bovis.

5 Teſtis fidelis non mentitur: profert autem mendacium doloſus teſtis.

6 Quærit deriſor ſapientiam, & non invenit: doctrina prudentium facilis.
7 Vade contra virum ſtultum, & neſcit labia prudentiæ.
8 Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam: & imprudentia ſtultorum errans.
9 Stultus illudet peccatum, & inter juſtos morabitur gratia.
10 Cor quod novit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio ejus non miſcebitur extraneus. B
11 Domus impiorum delebitur: tabernacula verò juſtorum germinabunt.
12 Eſt via, quæ videtur homini juſta: noviſſima autem ejus deducunt ad mortem.
13 Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat.
14 Viis ſuis replebitur ſtultus, & ſuper eum erit vir bonus.
15 Innocens credit omni verbo: aſtutus conſiderat greſſus ſuos.
Filio doloſo nihil erit boni: ſervo autē ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur via ejus.
16 Sapiens timet, & declinat à malo: ſtultus tranſilit, & confidit.
17 Impatiens operabitur ſtultitiam: & vir verſutus odioſus eſt. C
18 Poſſidebunt parvuli ſtultitiam, & expectabunt aſtuti ſcientiam.
19 Jacebunt mali ante bonos: & impij ante portas juſtorum.
20 Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit: amici verò divitum multi.
21 Qui deſpicit proximum ſuum, peccat: qui autem miſeretur pauperis, beatus erit.
Qui credit in Domino, miſericordiam diligit.

22 Errant qui operantur malum: miſericordia & veritas præparant bona.

23 In omni opere erit abundantia: ubi autem verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.

24 Corona ſapientium, divitiæ eorum: fatuitas ſtultorum, imprudentia.

25 Liberat animas teſtis fidelis: & profert mendacia verſipellis.

26 In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis ejus erit ſpes.

D 27 Timor Domini fons vitæ, ut declinent à ruina mortis.

28 In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

29 Qui patiens eſt, multa gubernatur prudentia: qui autem impatiens eſt, exaltat ſtultitiam ſuam.

30 Vita carnium, ſanitas cordis: putredo oſſium, invidia.

* Infr. 17. a. 5. 31 * Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum, qui miſeretur pauperis.

32 In malitia ſua expelletur impius: ſperat autem juſtus in morte ſua.

33 In corde prudentis requieſcit ſapientia, & indoctos quoſque erudiet.

34 Juſtitia elevat gentem: miſeros autem facit populos peccatum.

35 Acceptus eſt regi miniſter intelligens: iracundiam ejus inutilis ſuſtinebit.

Caput XV.

Reſponſio mollis: linguæ ſapientis, & immoderata: fortitudo domus juſti: victima impiorum ingrata: omnia Deo nota: cor gaudens: dies pauperis mali: ſecura mens: vocari ad olera: vir iracundus & rixoſus: laus patientis: iter pigrorum: domus ſuperborum: fide &

miſericordia purgantur peccata: de abjiciente diſciplinam: laus timoris Domini & humilitatis.

1 RESponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem. A *Inf.25 c.15.*
2 Lingua ſapientium ornat ſcientiam: os fatuorum ebullit ſtultitiam.
3 In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos.
4 Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ autem immoderata eſt, conteret ſpiritum.
5 Stultus irridet diſciplinam patris ſui: qui autem cuſtodit increpationes, aſtutior fiet.
In abundanti juſtitia virtus maxima eſt: cogitationes autem impiorum eradicabuntur.
6 Domus juſti plurima fortitudo: & in fructibus impij conturbatio.
7 Labia ſapientium diſſeminabunt ſcientiam: B
cor ſtultorum diſſimile erit.
8 * Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota juſtorum placabilia. ** Inf 21. d. 27. Eccli. 34. c. 21.*
9 Abominatio eſt Domino via impij: qui ſequitur juſtitiam, diligitur ab eo.
10 Doctrina mala deſerenti viam vitæ: qui increpationes odit, morietur.
11 Infernus, & perditio coram Domino: quantò magis corda filiorum hominum.
12 Non amat peſtilens eum, qui ſe corripit: nec ad ſapientes graditur.
13 * Cor gaudens exhilarat faciem: in mœrore animi dejicitur ſpiritus. ** Inf. 17. d. 22.*
14 Cor ſapientis quærit doctrinam: & os ſtultorum paſcitur imperitia.
15 Omnes dies pauperis, mali: ſecura mens quaſi juge convivium.
16 Melius eſt parum cum timore Domini, C

quàm theſauri magni & inſatiabiles.

17 Melius eſt vocari ad olera cum charitate, quàm ad vitulum ſaginatum cum odio.

18 Vir iracundus provocat rixas: qui patiens eſt, mitigat ſuſcitatas.

19 Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarum: via juſtorum abſque offendiculo.

20 Filius ſapiens lætificat patrem: & ſtultus homo deſpicit matrem ſuam.

21 Stultitia gaudium ſtulto: & vir prudens dirigit greſſus ſuos.

22 Diſſipantur cogitationes ubi non eſt conſilium: ubi verò ſunt plures conſiliarij, confirmantur.

23 Lætatur homo in ſententia oris ſui: & ſermo opportunus eſt optimus.

24 Semita vitæ ſuper eruditum, ut declinet de inferno noviſſimo.

D 25 Domum ſuperborum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos viduæ.

26 Abominatio Domini cogitationes malæ: & purus ſermo pulcherrimus firmabitur ab eo.

27 Conturbat domum ſuam qui ſectatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet.

* Inf. 16. a. 6. * Per miſericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo.

28 Mens juſti meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis.

29 Longè eſt Dominus ab impiis: & orationes juſtorum exaudiet.

30 Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat oſſa.

31 Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio ſapientium commorabitur.

32 Qui abjicit diſciplinam, deſpicit animam
ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus,
poſſeſſor eſt cordis.

33 Timor Domini, diſciplina ſapientiæ: &
gloriam præcedit humilitas.

CAPUT XVI.

Homo animam præparat, Deus ſpirituum ponderator, linguam viáſque hominum dirigit, omnia propter ſeipſum operans, cui abominatio eſt omnis arrogans: miſericordia redimuntur peccata: pondus & ſtatera Dei judicia: indignatio & clementia regis: laus ſapientiæ, prudentiæ, eruditi, ac dulcis in verbo: & patientis: vituperatur inſipiens & perverſus: ſortes à Domino temperantur.

1 HOminis eſt animam præparare: & Do- A
mini gubernare linguam.

2 * Omnes viæ hominis patent oculis ejus: * Inf.
ſpirituum ponderator eſt Dominus. 21. a.

3 Revela Domino opera tua, & dirigentur 2.
cogitationes tuæ.

4 Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt
Dominus; impium quoque ad diem malum.

5 Abominatio Dñi eſt omnis arrogans: etiam
ſi manus ad manum fuerit, non eſt innocens.

Initium viæ bonæ, facere juſtitiam: accepta
eſt autem apud Deum magis, quàm immolare
hoſtias.

6 * Miſericordia & veritate redimitur iniqui- * Sup.
tas: & in timore Domini declinatur à malo. 15. d.

7 Cùm placuerint Domino viæ hominis, ini- 27.
micos quoque ejus convertet ad pacem.

8 Melius eſt parum cum juſtitia, quàm multi B
fructus cum iniquitate.

9 Cor hominis diſponit viam ſuam: ſed Do-
mini eſt dirigere greſſus ejus.

10 Divinatio in labiis regis, in judicio non
errabit os ejus.

11 Pondus & ſtatera judicia Domini ſunt: & opera ejus omnes lapides ſacculi.
12 Abominabiles regi qui agunt impiè: quoniam juſtitia firmatur ſolium.
13 Voluntas regum labia juſta: qui recta loquitur, diligetur.
14 Indignatio regis, nuntij mortis: & vir ſapiens placabit eam.
15 In hilaritate vultus regis, vita: & clementia ejus quaſi imber ſerotinus.
16 Poſſide ſapientiam, quia auro melior eſt: & acquire prudentiã, quia pretioſior eſt argento.
17 Semita juſtorum declinat mala: cuſtos animæ ſuæ ſervat viam ſuam.
C 18 Contritionem præcedit ſuperbia: & ante ruinam exaltatur ſpiritus.
19 Melius eſt humiliari cum mitibus, quàm dividere ſpolia cum ſuperbis.
20 Eruditus in verbo reperiet bona: & qui ſperat in Domino, beatus eſt.
21 Qui ſapiens eſt corde, appellabitur prudens: & qui dulcis eloquio, majora percipiet.
22 Fons vitæ eruditio poſſidentis: doctrina ſtultorum fatuitas.
23 Cor ſapientis erudiet os ejus: & labiis ejus addet gratiam.
24 Favus mellis, compoſita verba: dulcedo animæ, ſanitas oſſium.
D 25 Eſt via quæ videtur homini recta: & noviſſima ejus ducunt ad mortem.
26 Anima laborantis laborat ſibi, quia compulit eum os ſuum.
27 Vir impius fodit malum, & in labiis ejus ignis ardeſcit.
28 Homo perverſus ſuſcitat lites: & verboſus ſeparat principes.

29 Vir

29 Vir iniquus lactat amicum ſuum: & ducit eum per viam non bonam.
30 Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia ſua perficit malum.
31 Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis juſtitiæ reperietur.
32 Melior eſt patiens viro forti: & qui dominatur animo ſuo, expugnatore urbium.
33 Sortes mittuntur in ſinum, ſed à Domino temperantur.

CAPUT XVII.

Buccella ſicca cum gaudio: ſervus ſapiens: Dominus corda probat: deſpiciens pauperem: gaudens de alterius ruina: corona ſenum: celans delictum: fatuus in ſtultitia confidens: ſtulto inutiles divitiæ: altam faciens domum ſuam: omni tempore diligit amicus: animus gaudens, & ſpiritus triſtis: ſtultus tacens.

1 MElior eſt buccella ſicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum jurgio. A
2 * Servus ſapiens dominabitur filiis ſtultis, & inter fratres hereditatem dividet. * Eccli. 10. d. 28.
3 Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus.
4 Malus obedit linguæ iniquæ, & fallax obtemperat labiis mendacibus.
5 * Qui deſpicit pauperem, exprobrat factori ejus: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus. * Sup. 14. d. 31.
6 Corona ſenum filij filiorum: & gloria filiorum patres eorum.
7 Non decent ſtultum verba compoſita; nec principem labium mentiens.
8 Gemma gratiſſima, expectatio præſtolantis: quocumque ſe vertit, prudenter intelligit. B
9 Qui celat delictum, quærit amicitias: qui altero ſermone repetit, ſeparat fœderatos.

10 Plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud ſtultum.

11 Semper jurgia quærit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum.

12 Expedit magis urſæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti in ſtultitia ſua.

* 13 * Qui reddit mala pro bonis, non recedet
Rom. malum de domo ejus.
12. d. 14 Qui dimittit aquam, caput eſt jurgiorum:
17. & antequam patiatur contumeliam, judicium
1. Theſ- deſerit.
ſal. 5. 15 * Qui juſtificat impium, & qui condem-
c. 15. nat juſtum, abominabilis eſt uterq; apud Deum.
1. Pet.
3. b. 9. 16 Quid prodeſt ſtulto habere divitias, cùm
* Iſai. ſapientiam emere non poſſit?
5. e 23. Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam: & qui evitat diſcere, incidet in mala.

C

17 Omni tempore diligit qui amicus eſt: & frater in anguſtiis comprobatur.

18 Stultus homo plaudet manibus, cùm ſpoponderit pro amico ſuo.

19 Qui meditatur diſcordias, diligit rixas: & qui exaltat oſtium, quærit ruinam.

D

20 Qui perverſi cordis eſt, non inveniet bonum: & qui vertit linguam, incidet in malum.

21 Natus eſt ſtultus in ignominiam ſuam: ſed nec pater in fatuo lætabitur.

* Sup. 22 * Animus gaudens ætatem floridam facit:
15. b. ſpiritus triſtis exiccat oſſa.
13. 23 Munera de ſinu impius accipit, ut pervertat ſemitas judicij.

* 24 * In facie prudentis lucet ſapientia: ocu-
Eccle. li ſtultorum in finibus terræ.
2 c. 14. 25 Ira patris, filius ſtultus: & dolor matris
8. a. 1. quæ genuit eum.

26 Non eſt bonum damnum inferre juſto: nec percutere principem, qui recta judicat.
27 * Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & prudens eſt: & pretioſi ſpiritus vir eruditus. * Iacob. 1. c. 19.
28 Stultus quoque ſi tacuerit, ſapiens reputabitur: & ſi compreſſerit labia ſua, intelligens.

CAPUT XVIII.

De receſſu ab amico: de incorrigibili: non deviandum à veritate: os ſtulti: juſtus ſe accuſans: frater juvans fratrem: fructus oris: mulier bona & mala: locutio divitis & pauperis: vir amicabilis.

1 OCcaſiones quærit qui vult recedere ab amico: omni tempore erit exprobrabilis. A
2 Non recipit ſtultus verba prudentiæ: niſi ea dixeris quæ verſantur in corde ejus.
3 Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit: ſed ſequitur eum ignominia & opprobrium.
4 Aqua profunda verba ex ore viri: & torrens redundans fons ſapientiæ.
5 Accipere perſonam impij non eſt bonum, ut declines à veritate judicij.
6 Labia ſtulti miſcent ſe rixis: & os ejus jurgia provocat. B
7 Os ſtulti contritio ejus: & labia ipſius, ruina animæ ejus.
8 Verba bilinguis, quaſi ſimplicia: & ipſa perveniunt uſque ad interiora ventris.
Pigrum dejicit timor: animæ autem effeminatorum eſurient.
9 Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſſipantis.
10 Turris fortiſſima, nomen Domini: ad ipſum currit juſtus, & exaltabitur.
11 Subſtantia divitis urbs roboris ejus, &

quaſi murus validus circumdans eum.

12 Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & antequam glorificetur, humiliatur.

C 13 * Qui priùs reſpondet quàm audiat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignum.

* Eccl. 11. a. 8.

14 Spiritus viri ſuſtentat imbecillitatem ſuam: ſpiritum verò ad iraſcendum facilem quis poterit ſuſtinere?

15 Cor prudens poſſidebit ſcientiam: & auris ſapientium quærit doctrinam.

16 Donum hominis dilatat viam ejus, & ante principes ſpatium ei facit.

17 Juſtus, prior eſt accuſator ſui: venit amicus ejus, & inveſtigabit eum.

18 Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes quoque dijudicat.

19 Frater, qui adjuvatur à fratre, quaſi civitas firma: & judicia quaſi vectes urbium.

D 20 De fructu oris viri replebitur venter ejus: & genimina labiorum ipſius ſaturabunt eum.

21 Mors, & vita in manu linguæ, qui diligunt eam, comedent fructus ejus.

22 Qui invenit mulierem bonam, invenit bonum: & hauriet jucunditatem à Domino.

Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & impius.

23 Cum obſecrationibus loquetur pauper: & dives effabitur rigidè.

24 Vir amabilis ad ſocietatem, magis amicus erit, quàm frater.

CAPUT XIX.

Pauper ambulans in ſimplicitate: divitiæ addunt amicos: verba ſectans: falſus teſtis: non decent ſtultum deliciæ: doctrina per patientiam probatur: ira & hilaritas

regis: mulier litigioſa: uxor prudens datur à Deo: pigritia: præcepti cuſtodia: miſericordia in pauperem: eruditio filij: acceptio conſilij: vir mendax: timor Domini: pigritia: peſtilens: inobediens parentibus: teſtis iniquus: deriſores.

1 MElior eſt pauper, qui ambulat in ſim- A
plicitate ſua, quàm dives torquens labia ſua, & inſipiens.

2 Ubi non eſt ſcientia animæ, non eſt bonum: & qui feſtinus eſt pedibus, offendet.

3 Stultitia hominis ſupplantat greſſus ejus: & contra Deum fervet animo ſuo.

4 Divitiæ addunt amicos plurimos: à paupere autem & hi, quos habuit, ſeparantur.

5 * Teſtis falſus non erit impunitus: & qui * Dan. 13. 5. 51.
mendacia loquitur, non effugiet.

6 Multi colunt perſonam potentis, & amici B
ſunt dona tribuentis.

7 Fratres hominis pauperis oderunt eum: inſuper & amici procul receſſerunt ab eo.

Qui tantùm verba ſectatur, nihil habebit: 8 qui autem poſſeſſor eſt mentis, diligit animam ſuam, & cuſtos prudentiæ inveniet bona.

9 Falſus teſtis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit.

10 Non decent ſtultum deliciæ, nec ſervum dominari principibus.

11 Doctrina viri per patientiam noſcitur: & gloria ejus eſt iniqua prætergredi.

12 Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & ſicut ros ſuper herbam, ita & hilaritas ejus.

13 Dolor patris, filius ſtultus: & tecta jugiter perſtillantia, litigioſa mulier.

14 Domus, & divitiæ dantur à parentibus: à Domino autem propriè uxor prudens.

15 Pigredo immittit ſoporem, & anima diſ- C
ſoluta eſuriet.

16 Qui cuſtodit mandatum, cuſtodit animam ſuam: qui autem negligit viam ſuam, mortificabitur.

17 Fœneratur Domino qui miſeretur pauperis: & viciſſitudinem ſuam reddet ei.

18 Erudi filium tuum, ne deſperes: ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam.

19 Qui impatiens eſt, ſuſtinebit damnum: & cùm rapuerit, aliud apponet.

20 Audi conſilium, & ſuſcipe diſciplinam, ut ſis ſapiens in noviſſimis tuis.

21 Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.

22 Homo indigens miſericors eſt: & melior eſt pauper, quàm vir mendax.

D 23 Timor Domini ad vitam: & in plenitudi-
* Inf. ne commorabitur, abſque viſitatione peſſima.
26. c. 24 * Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcel-
15. la, nec ad os ſuum applicat eam.
* Inf. 21. b. 25 * Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior
11. erit: ſi autem corripueris ſapientem, intelliget diſciplinam.

26 Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominioſus eſt & infelix.

27 Non ceſſes fili audire doctrinam, nec ignores ſermones ſcientiæ.

28 Teſtis iniquus deridet judicium: & os impiorum devorat iniquitatem.

29 Parata ſunt deriſoribus judicia: & mallei percutientes ſtultorum corporibus.

Caput XX.

Luxurioſa res vinum: de peccante in regem, & relinquendis contentionibus: piger propter frigus non laborans: rex in ſolio: nemo poteſt dicere mundum ſe habere cor: pondus & pondus: ſomnus non diligendus: Malum eſt, dicit emptor: panis mendacij: revelans myſte-

ria: non reddendum malum pro malo: devorare ſanctos: feſtinata hereditas, miſericordia, veritas & clementia roborant thronum regis.

1 LUxurioſa res, vinum, & tumultuoſa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit ſapiens. A
2 Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui provocat eum, peccat in animam ſuam.
3 Honor eſt homini, qui ſeparat ſe à contentionibus: omnes autem ſtulti miſcentur contumeliis.
4 Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æſtate, & non dabitur illi.
5 Sicut aqua profunda, ſic conſilium in corde viri: ſed homo ſapiens exhauriet illud.
6 Multi homines miſericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet?
7 Juſtus, qui ambulat in ſimplicitate ſua, beatos poſt ſe filios derelinquet.
8 Rex, qui ſedet in ſolio judicij, diſſipat omne malum intuitu ſuo. B
9 * Quis poteſt dicere: Mundum eſt cor meum, purus ſum à peccato? * 3. Reg.
10 * Pondus & pondus, menſura & menſura: utrumque abominabile eſt apud Deum. 8. f. 46. 2. Par. 6 f 36.
11 Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera ejus. Eccl. 7. c 21. 1 Ioã.
12 Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit utrumque. 1. d. 8. * Sup.
13 Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: aperi oculos tuos, & ſaturare panibus. 11. a. 1. Inf. d. 23.
14 Malum eſt, malum eſt, dicit omnis emptor: & cùm receſſerit, tunc gloriabitur. C
15 Eſt aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretioſum labia ſcientiæ.

* Inf. 16 * Tolle veſtimētum ejus, qui fidejuſſor ex-
27. c. titit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.
13. 17 Suavis eſt homini panis mendacij: & po-
ſteà implebitur os ejus calculo.
18 Cogitationes conſiliis roborantur: & gubernaculis tractanda ſunt bella.
19 Ei, qui revelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.
* 20 * Qui maledicit patri ſuo, & matri, ex-
Exod. tinguetur lucerna ejus in mediis tenebris.
21. c. 21 Hereditas, ad quam feſtinatur in princi-
17. Lev. pio, in noviſſimo benedictione carebit.
20. b. 22 * Ne dicas: Reddam malum: expecta
9. Matt. Dominum, & liberabit te.
15. a. 23 Abominatio eſt apud Dominum pondus
4. & pondus: ſtatera doloſa non eſt bona.
D 24 A Domino diriguntur greſſus viri: quis au-
* Rom. tem hominum intelligere poteſt viam ſuam?
12. d. 25 Ruina eſt homini devorare ſanctos, &
17. poſt vota retractare.
1. Theſſ. 26 Diſſipat impios rex ſapiens, & incurvat
5. c. ſuper eos fornicem.
15. 27 Lucerna Domini ſpiraculum hominis,
1 Pet. quæ inveſtigat omnia ſecreta ventris.
3. b. 9. 28 Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus.
29 Exultatio juvenum, fortitudo eorum: & dignitas ſenum, canities.
30 Livor vulneris abſterget mala: & plagæ in ſecretioribus ventris.

CAPUT XXI.

Cor regis in manu Domini, cui miſericordia, & judicium magis placent quam victima: iniquè theſaurizans: melius eſt ſedere in angulo domatis quàm, &c. obturans aurem pauperi, &c. diligens epulas: pro juſto dabitur impius: qui cuſtodit os ſuum: deſideria occidunt pigrum: non

eſt ſapientia contra Dominum: equus paratur ad bellum, &c.

1 SIcut diviſiones aquarum, ita cor regis in A
manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.

2 * Omnis via viri recta ſibi videtur: appendit autem corda Dominus. *Sup. 16.a.2*

3 Facere miſericordiam & judicium, magis placet Domino, quàm victimæ.

4 Exaltatio oculorum eſt dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.

5 Cogitationes robuſti ſemper in abundantia: omnis autem piger ſemper in egeſtate eſt.

6 Qui congregat theſauros lingua mendacij, vanus & excors eſt, & impingetur ad laqueos mortis.

7 Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere judicium.

8 Perverſa via viri, aliena eſt: qui autem mundus eſt, rectum opus ejus.

9 * Melius eſt ſedere in angulo domatis, quàm B
cum muliere litigioſa, & in domo communi. *Inf. 25.d.24.*

10 Anima impij deſiderat malum, non miſerebitur proximo ſuo.

11 Mulctato peſtilente ſapientior erit parvulus: & ſi ſectetur ſapientem, ſumet ſcientiam.

12 Excogitat juſtus de domo impij, ut detrahat impios à malo.

13 Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit, & non exaudietur.

14 Munus abſconditum extinguit iras, & donum in ſinu indignationem maximam.

15 Gaudium juſto eſt facere judicium, & C
pavor operantibus iniquitatem.

16 Vir, qui erraverit à via doctrinæ, in cœtu

gigantum commorabitur.

17 Qui diligit epulas, in egeſtate erit: qui amat vinum, & pinguia, non ditabitur.

18 Pro juſto datur impius: & pro rectis iniquus.

* Eccli. 25. c. 23. 19 * Melius eſt habitare in terra deſerta, quàm cum muliere rixoſa & iracunda.

20 Theſaurus deſiderabilis, & oleum in habitaculo juſti: & imprudens homo diſſipabit illud.

21 Qui ſequitur juſtitiam & miſericordiam, inveniet vitam, juſtitiam, & gloriam.

22 Civitatem fortium aſcendit ſapiens, & deſtruxit robur fiduciæ ejus.

23 Qui cuſtodit os ſuum, & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtiis animam ſuam.

D 24 Superbus & arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur ſuperbiam.

25 Deſideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari:

26 Tota die concupiſcit & deſiderat: qui autem juſtus eſt, tribuet, & non ceſſabit.

* Sup. 15. b. 8. 27 * Hoſtiæ impiorum abominabiles, quia offeruntur ex ſcelere.

Eccli. 34. e. 21. 28 Teſtis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam.

29 Vir impius procaciter obfirmat vultum ſuum: qui autem rectus eſt, corrigit viam ſuam.

30 Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum.

31 Equus paratur ad diem belli: Dominus autem ſalutem tribuit.

CAPUT XXII.

Laus boni nominis: callidus videns malum: adoleſcens juxta viam ſuam: ſeminans iniquitatem: deriſo-

rem ejice: diligens cordis munditiam: dicit piger, Leo, &c. os alienæ: ſtultitia in corde pueri: calumnians pauperem: audienda eſt ſapientia: vitandi ſponſores: termini antiqui ſervandi: velox in opere ſuo, &c.

1 MElius eſt nomen bonum, quàm divitiæ multæ: ſuper argentum & aurum gratia bona. A *Eccle. 7.a.2.*

2 Dives & pauper obviaverunt ſibi: utriuſque operator eſt Dominus.

3 Callidus vidit malum, & abſcondit ſe: innocens pertranſiit, & afflictus eſt damno.

4 Finis modeſtiæ timor Domini, divitiæ & gloria & vita.

5 Arma & gladij in via perverſi: cuſtos autem animæ ſuæ longè recedit ab eis.

6 Proverbium eſt: Adoleſcens juxta viam ſuam etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.

7 Dives pauperibus imperat: & qui accipit mutuum, ſervus eſt fœnerantis.

8 Qui ſeminat iniquitatem, metet mala, & virga iræ ſuæ conſummabitur.

9 * Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedicetur: de panibus enim ſuis dedit pauperi. * *Eccli. 31. c. 8.*

Victoriam & honorem acquiret qui dat munera: animam autem aufert accipientium. B

10 Ejice deriſorem, & exibit cum eo jurgium, ceſſabúntque cauſæ & contumeliæ.

11 Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum ſuorum, habebit amicum regem,

12 Oculi Domini cuſtodiunt ſcientiam: & ſupplantantur verba iniqui.

13 Dicit piger: Leo eſt foris, in medio platearum occidendus ſum.

14 Fovea profunda os alienæ: cui iratus eſt Dominus, incidet in eam.

C 15 Stultitia colligata eſt in corde pueri, & virga diſciplinæ fugabit eam.

16 Qui calumniatur pauperem, ut augeat divitias ſuas, dabit ipſe ditiori, & egebit.

17 Inclina aurem tuam, & audi verba ſapientium: appone autem cor ad doctrinam meam.

18 Quæ pulchra erit tibi, cùm ſervaveris eam in ventre tuo, & redundabit in labiis tuis:

19 Ut ſit in Domino fiducia tua, unde & oſtendi eam tibi hodie.

20 Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter, in cogitationibus & ſcientia:

21 Ut oſtenderem tibi firmitatem, & eloquia veritatis, reſpondere ex his illis qui miſerunt te.

D 22 Non facias violentiam pauperi, quia pauper eſt: neque conteras egenum in porta:

23 Quia judicabit Dominus cauſam ejus, & configet eos, qui confixerunt animam ejus.

24 Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioſo:

25 Ne fortè diſcas ſemitas ejus, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.

26 Noli eſſe cum his, qui defigunt manus ſuas, & qui vades ſe offerunt pro debitis:

27 Si enim non habes unde reſtituas, quid cauſæ eſt ut tollat operimentum de cubili tuo?

28 Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres tui.

29 Vidiſti virum velocem in opere ſuo, coram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.

CAPUT XXIII.

Quomodo ſit edendum cum principe: non appetendæ divitiæ nec cibi invidorum: non opprimendi pupilli: caſtigandus puer: quærenda ſapientia; fugiendi pecca-

tores & gula dediti, honorandi parentes: fugienda meretrix & ebrietas.

1 QUando ſederis ut comedas cum principe, A
diligenter attende quæ appoſita ſunt ante faciem tuam:
2 Et ſtatue cultrum in gutture tuo, ſi tamen habes in poteſtate animam tuam,
3 Ne deſideres de cibis ejus, in quo eſt panis mendacij.
4 Noli laborare ut diteris: ſed prudentiæ tuæ pone modum.
5 Ne erigas oculos tuos ad opes, quas non potes habere: quia facient ſibi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cælum.
6 Ne comedas cum homine invido, & ne deſideres cibos ejus:
7 Quoniam in ſimilitudinem arioli & conjectoris, æſtimat quod ignorat.
Comede & bibe, dicet tibi: & mens ejus non eſt tecum.
8 Cibos, quos comederas, evomes: & perdes pulchros ſermones tuos.
9 In auribus inſipientium ne loquaris: quia deſpicient doctrinam eloquij tui.
10 Ne attingas parvulorum terminos: & B
agrum pupillorum ne introeas.
11 Propinquus enim illorum fortis eſt: & ipſe judicabit contra te cauſam illorum.
12 Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, & aures tuæ ad verba ſcientiæ.
13 * Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virgâ, non morietur. *Sup. 13. d. 24. Eccli. 30. a. 1.
14 Tu virgâ percuties eum: & animam ejus de inferno liberabis.
15 Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum:

16 Et exultabunt renes mei, cùm locuta fuerint rectum labia tua.
* Inf. 24.a.1. 17 * Non æmuletur cor tuum peccatores: ſed in timore Domini eſto tota die:
18 Quia habebis ſpem in noviſſimo, & præſtolatio tua non auferetur.
19 Audi fili mi, & eſto ſapiens: & dirige in via animum tuum.
C 20 Noli eſſe in conviviis potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt.
21 Quia vacantes potibus, & dantes ſymbola conſumentur, & veſtietur pannis dormitatio.
22 Audi patrem tuum, qui genuit te: & ne contemnas cùm ſenuerit mater tua.
23 Veritatem eme, & noli vendere ſapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.
24 Exultat gaudio pater juſti: qui ſapientem genuit, lætabitur in eo.
25 Gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet quæ genuit te.
26 Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi tui vias meas cuſtodiant.
27 Fovea enim profunda eſt meretrix: & puteus anguſtus, aliena.
28 Inſidiatur in via quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet.
D 29 Cui væ? cujus patri væ? cui rixæ? cui foveæ? cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffuſio oculorum?
30 Nónne his qui commorantur in vino, & ſtudent calicibus epotandis?
31 Ne intuearis vinum quando flaveſcit, cùm ſplenduerit in vitro color ejus: ingreditur blandè,

32 Sed in noviſſimo mordebit ut coluber,& ſicut regulus venena diffundet.

33 Oculi tui videbunt extraneas,& cor tuum loquetur perverſa.

34 Et eris ſicut dormiens in medio mari, & quaſi ſopitus gubernator, amiſſo clavo:

35 Et dices: Verberaverunt me, ſed non dolui: traxerunt me, & ego non ſenſi: quando evigilabo, & rurſus vina reperiam?

CAPUT XXIV.

Æmulatio malorum: ſapientia & eruditio: cogitatio ſtulti: eruendi oppreſſi: doctrina ut melle utendum: non inſidiandum juſto: caſus inimici: detractores: juſtè judicandum: nullus verbis lactandus, nec malum malo reddendum: ager pigri: dormitanti pigro venit egeſtas.

1 NE æmuleris viros malos, nec deſideres eſſe cum eis: A *Sup. 23. b. 17.*

2 Quia rapinas meditatur mens eorum, & fraudes labia eorum loquuntur.

3 Sapientia ædificabitur domus, & prudentia roborabitur.

4 In doctrina replebuntur cellaria, univerſa ſubſtantia pretioſa & pulcherrima.

5 Vir ſapiens, fortis eſt: & vir doctus, robuſtus & validus.

6 Quia cum diſpoſitione initur bellum: & erit ſalus ubi multa conſilia ſunt.

7 Excelſa ſtulto ſapientia, in porta non aperiet os ſuum.

8 Qui cogitat mala facere, ſtultus vocabitur.

9 Cogitatio ſtulti peccatum eſt: & abominatio hominum detractor.

10 Si deſperaveris laſſus in die anguſtiæ: imminuetur fortitudo tua.

11 * Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum liberare ne ceſſes. *Pſal. 81. a. 4.*

B 12 Si dixeris : Vires non ſuppetunt : qui inſpector eſt cordis, ipſe intelligit, & ſervatorem animæ tuæ nihil fallit, reddétque homini juxta opera ſua.

13 Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt, & favum dulciſſimum gutturi tuo.

14 Sic & doctrina ſapientiæ animæ tuæ: quam cùm inveneris, habebis in noviſſimis ſpem & ſpes tua non peribit.

15 Ne inſidieris, & quæras impietatem in domo juſti, neque vaſtes requiem ejus.

16 Septies enim cadet juſtus, & reſurget: impij autem corruent in malum.

C 17 Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina ejus ne exultet cor tuum:

18 Ne fortè videat Dominus, & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam.

19 Ne contendas cum peſſimis, nec æmuleris impios:

20 Quoniam non habent futurorum ſpem mali: & lucerna impiorum extinguetur.

21 Time Dominum, fili mi, & regem: & cum detrectatoribus non commiſcearis:

22 Quoniam repentè conſurget perditio eorum: & ruinam utriuſque quis novit?

*Lev. 23 Hæc quoque ſapientibus: * Cognoſcere
19. c. perſonam in judicio non eſt bonum.
15. Deut. 24 Qui dicunt impio: Juſtus es: maledicent
1. c. 17. eis populi, & deteſtabuntur eos tribus.
16. d. 25 Qui arguunt eum, laudabuntur: & ſuper
19. Eccli. ipſos veniet benedictio.
42. a 26 Labia deoſculabitur, qui recta verba reſ-
1. ponder.

27 Præpara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum: ut poſteà ædifices domum tuam.

28 Ne ſis teſtis fruſtrà contra proximum tuum : nec lactes quemquam labiis tuis.

29 * Ne dicas : Quomodo fecit mihi , ſic faciam ei : reddam unicuique ſecundùm opus ſuum. * Sup. 20. d. 22.

30 Per agrum hominis pigri tranſivi , & per vineam viri ſtulti : D

31 Et ecce totum repleverant urticæ,& operuerant ſuperficiem ejus ſpinæ , & maceria lapidum deſtructa erat.

32 Quod cùm vidiſſem, poſui in corde meo, & exemplo didici diſciplinam.

33 Parum, inquam, dormies, modicùm dormitabis, pauxillùm manus conſeres,ut quieſcas:

34 Et veniet tibi quaſi curſor egeſtas , & mendicitas quaſi vir armatus.

CAPUT XXV.

Gloria Dei & regum : cor regis : rubigo quæ & impietas eſt : ne te exaltes : ne detrahas : ſecreta tua ſerva: mala aurea , & inauris aurea : frigus in meſſe : nubes ſine pluvia : lingua mollis : mel inventum : ſagitta acuta : dens putridus : acetum : tinea : benefac inimico : angulus domatis : aqua frigida : fons turbatus : multum mellis comeſtum : urbs abſque muro.

1 HÆ quoque parabolæ Salomonis , quas tranſtulerunt viri Ezechiæ regis Juda. A

2 Gloria Dei eſt celare verbum , & gloria regum inveſtigare ſermonem.

3 Cælum ſurſum , & terra deorſum , & cor regum inſcrutabile.

4 Aufer rubiginem de argento , & egredietur vas puriſſimum.

5 Aufer impietatem de vultu regis , & firmabitur juſtitia thronus ejus.

6 Ne glorioſus appareas coram rege ,& in loco magnorum ne ſteteris. B

7 Melius eſt enim ut dicatur tibi: Aſcende huc, quàm ut humilieris coram principe.

B 8 Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in jurgio cito: ne poſtea emendare non poſſis, cum dehoneſtaveris amicum tuum.

9 Cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extraneo ne reveles.

10 Ne fortè inſultet tibi cùm audierit, & exprobrare non ceſſet.

Gratia & amicitia liberant: quas tibi ſerva, ne exprobrabilis fias.

11 Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore ſuo.

12 Inauris aurea, & margaritum fulgens, qui arguit ſapientem, & aurem obedientem.

13 Sicut frigus nivis in die meſſis, ita legatus fidelis ei, qui miſit eum, animam ipſius requieſcere facit.

14 Nubes, & ventus, & pluviæ non ſequentes, vir glorioſus, & promiſſa non complens.

C 15 Patientia lenietur princeps, * & lingua

* Sup. mollis confringet duritiam.

15. a. 1. 16 Mel inveniſti, comede quod ſufficit tibi, ne fortè ſatiatus evomas illud.

17 Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando ſatiatus oderit te.

18 Jaculum, & gladius, & ſagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum ſuum falſum teſtimonium.

19 Dens putridus, & pes laſſus, qui ſperat ſuper infideli in die anguſtiæ,

20 Et amittit pallium in die frigoris.

Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi peſſimo.

Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno: ita triſtitia viri nocet cordi.

21 * Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum : ſi *
ſitierit, da ei aquam bibere: Rom.
22 Prunas enim congregabis ſuper caput, 12. d. 20.
ejus, & Dominus reddet tibi. D
23 Ventus aquilo diſſipat pluvias, & facies
triſtis linguam detrahentem.
24 * Melius eſt ſedere in angulo domatis, * Sup.
quàm cum muliere litigioſa, & in domo com- 21. b.
muni. 9.
25 Aqua frigida animæ ſitienti, & nuntius
bonus de terra longinqua.
26 Fons turbatus pede, & vena corrupta,
juſtus cadens coram impio.
27 Sicut qui mel multum comedit, non eſt
ei bonum: * ſic qui ſcrutator eſt majeſtatis,op- *
primetur à gloria. Eccli.
28 Sicut urbs patens & abſque murorum 3. c.
ambitu, ita vir qui non poteſt in loquendo co- 22.
hibere ſpiritum ſuum.

Caput XXVI.

Gloria in ſtulto : avis volans : flagellum equo : reſpondere ſtulto : nuntius ſtultus : parabola ſtulti : honor inſipientis : imponens ſtulto ſilentium : canis ad vomitum : ſapiens proprio judicio : commiſceri rixæ : nocens amico : ſuſurro : iracundus : labia tumentia : inimicus operiens odium : fodiens foveam : lingua fallax.

1 QUomodo nix in æſtate, & pluviæ in meſ- A
ſe : ſic indecens eſt ſtulto gloria.
2 Sicut avis ad alia tranſvolans : & paſſer quò
libet vadens: ſic maledictum fruſtrà prolatum
in quempiam ſuperveniet.
3 Flagellum equo, & camus aſino, & virga
in dorſo imprudentium.
4 Ne reſpondeas ſtulto juxta ſtultitiam ſuam,
ne efficiaris ei ſimilis.
5 Reſponde ſtulto juxta ſtultitiam ſuam,

ne ſibi ſapiens eſſe videatur.

6 Claudus pedibus, & iniquitatem bibens, qui mittit verba per nuntium ſtultum.

B 7 Quomodo pulchras fruſtrà habet claudus tibias: ſic indecens eſt in ore ſtultorum parabola.

8 Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurij: ita qui tribuit inſipienti honorem.

9 Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu temulenti: ſic parabola in ore ſtultorum.

10 Judicium determinat cauſas, & qui imponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.

*2. Pet. 2. d. 21. 11 * Sicut canis, qui revertitur ad vomitum ſuum, ſic imprudens, qui iterat ſtultitiam ſuam.

12 Vidiſti hominem ſapientem ſibi videri? magis illo ſpem habebit inſipiens.

13 Dicit piger: Leo eſt in via, & leæna in itineribus:

14 Sicut oſtium vertitur in cardine ſuo, ita piger in lectulo ſuo.

*Sup. 19. d. 24. 15 * Abſcondit piger manum ſub aſcella ſua, & laborat ſi ad os ſuum eam converterit.

C 16 Sapientior ſibi piger videtur ſeptem viris loquentibus ſententias.

17 Sicut qui apprehendit auribus canem, ſic qui tranſit impatiens, & commiſcetur rixæ alterius.

18 Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas, & lanceas in mortem:

19 Ita vir, qui fraudulenter nocet amico ſuo: & cùm fuerit deprehenſus, dicit: Ludens feci.

20 Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis: & ſuſurrone ſubtracto, jurgia conquieſcent.

*Sup. 15. c. 18. 21 Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, * ſic homo iracundus ſuſcitat rixas.

22 Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa D
perveniunt ad intima ventris.

23 Quomodo ſi argento ſordido ornare velis
vas fictile, ſic labia tumentia cum peſſimo corde
ſociata.

24 Labiis ſuis intelligitur inimicus, cùm in
corde tractaverit dolos.

25 Quando ſubmiſerit vocem ſuam, ne crediderit
ei: quoniam ſeptem nequitiæ ſunt in
corde illius.

26 Qui operit odium fraudulenter, revelabitur
malitia ejus in concilio.

27 Qui fodit foveam, incidet in eam: & qui
volvit lapidem, revertetur ad eum.

28 Lingua fallax non amat veritatem: & os
lubricum operatur ruinas.

Caput XXVII.

Non gloriandum in craſtinum: ne te ipſum laudaveris: ira ſtulti quàm ſit gravis: manifeſta correctio: vulnera diligentis: anima ſaturata: vicinus juxtà: ſpondens pro extraneo: litigioſa mulier: infernus inſatiabilis: probatur homo ore laudantis: ſtultus contuſus: vultum pecoris agnoſce: lac caprarum in cibum.

1 NE glorieris in craſtinum, ignorans quid A
ſuperventura pariat dies.

2 Laudet te alienus, & non os tuum: extraneus,
& non labia tua.

3 * Grave eſt ſaxum, & oneroſa arena: ſed * Eccli. 22. b. 18.
ira ſtulti utroque gravior.

4 Ira non habet miſericordiam, nec erumpens
furor: & impetum concitati ferre quis poterit?

5 Melior eſt manifeſta correptio, quàm
amor abſconditus.

6 Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta
oſcula odientis.

7 * Anima ſaturata calcabit favum: & ani- * Job. 6. b. 7.

B ma eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet.

8 Sicut avis tranſmigrans de nido ſuo, ſic vir qui derelinquit locum ſuum.

9 Unguento & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici conſiliis anima dulcoratur.

10 Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiſeris: & domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuæ.

Melior eſt vicinus juxtà, quàm frater procul.

11 Stude ſapientiæ fili mi, & lætifica cor meũ: ut poſſis exprobranti reſpondere ſermonem.

12 Aſtutus videns malum, abſconditus eſt: parvuli tranſeuntes ſuſtinuerunt diſpendia.

C 13 * Tolle veſtimentum ejus, qui ſpopondit
* Sup. pro extraneo: & pro alienis, aufer ei pignus.
20. c. 14 Qui benedicit proximo ſuo voce grandi,
16. de nocte conſurgens maledicenti ſimilis erit.

* Sup. 15 * Tecta perſtillantia in die frigoris, & li-
19. b. tigioſa mulier comparantur:
13. a. 16 Qui retinet eam, quaſi qui ventum teneat, & oleum dexteræ ſuæ vocabit.

17 Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici ſui.

18 Qui ſervat ficum, comedet fructus ejus: & qui cuſtos eſt domini ſui, glorificabitur.

19 Quomodo in aquis reſplendent vultus proſpicientium, ſic corda hominum manifeſta ſunt prudentibus.

20 Infernus & perditio nunquam implentur: ſimiliter, & * oculi hominum inſatiabiles.

* Eccli. 14. b. 9. 21 * Quomodo probatur in conflatorio ar-
* Sup. gentum, & in fornace aurum: ſic probatur homo
17. a. ore laudantis.
3. Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum
D inquirit ſcientiam.

22 Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia ejus.

23 Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuóſque greges conſidera.

24 Non enim habebis jugiter poteſtatem: ſed corona tribuetur in generationem & generationem.

25 Aperta ſunt prata, & apparuerunt herbæ virentes, & collecta ſunt fœna de montibus.

26 * Agni ad veſtimentum tuum: & hœdi, ad agri pretium. * 1. Tim. 6. b. 8.

27 Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in neceſſaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.

Caput XXVIII.

De fuga impij & ſecuritate juſti: propter peccata terræ multi principes ejus: pauper pauperem calumnians: pauper ſupplex, & dives pravus: nolens audire legem: exultatio juſtorum: abſcondens ſcelera ſua: beatus ſemper pavidus: princeps impius ut leo: dux indigens prudentia: terram ſuam operans: à patre ſubtrahens.

1 Fugit impius, nemine perſequente: juſtus autem quaſi leo confidens, abſque terrore erit. A

2 Propter peccata terræ multi principes ejus: & propter hominis ſapientiam, & horum ſcientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.

3 Vir pauper calumnians pauperes, ſimilis eſt imbri vehementi, in quo paratur fames.

4 Qui derelinquunt legem, laudant impium: qui cuſtodiunt, ſuccenduntur contra eum.

5 Viri mali non cogitant judicium: qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia.

6 * Melior eſt pauper ambulans in ſimplicitate ſua, quàm dives in pravis itineribus. * Sup. 19. a. 1.

B 7 Qui cuſtodit legem, filius ſapiens eſt: qui autem comeſſatores paſcit, confundit patrem ſuum.

8 Qui coacervat divitias uſuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.

9 Qui declinat aures ſuas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

10 Qui decipit juſtos in via mala, in interitu ſuo corruet: & ſimplices poſſidebunt bona ejus.

11 Sapiens ſibi videtur vir dives: pauper autem prudens ſcrutabitur eum.

12 In exultatione juſtorum multa gloria eſt: regnantibus impiis ruinæ hominum.

13 Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.

14 Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus: qui verò mentis eſt duræ, corruet in malum.

15 Leo rugiens, & urſus eſuriens, princeps impius ſuper populum pauperem.

C 16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies ejus.

17 Hominem, qui calumniatur animæ ſanguinem, ſi uſque ad lacum fugerit, nemo ſuſtinet.

18 Qui ambulat ſimpliciter, ſalvus erit: qui perverſis graditur viis, concidet ſemel.

* Sup. 19 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur
12. b. 11 panibus: qui autem ſectatur otium, replebitur
Eccli. egeſtate.
20. d. 20 Vir fidelis multùm laudabitur: * qui au-
30. * Sup. tem feſtinat ditari, non erit innocens.
13. b. 21 Qui cognoſcit in judicio faciem, non be-
11.20. nefacit: iſte & pro buccella panis deſerit veri-
c.21. tatem.

D

22 Vir,

22 Vir, qui feſtinat ditari, & aliis invidet, ignorat quòd egeſtas ſuperveniet ei.

23 Qui corripit hominem, gratiam poſteà inveniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

24 Qui ſubtrahit aliquid à patre ſuo, & à matre: & dicit hoc non eſſe peccatum, particeps homicidæ eſt.

25 Qui ſe jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui verò ſperat in Domino, ſanabitur.

26 Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt: qui autem graditur ſapienter, ipſe ſalvabitur.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.

28 Cùm ſurrexerint impij, abſcondentur homines: cùm illi perierint, multiplicabuntur juſti.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio juſtorum: amor ſapientiæ: rex juſtus: blandus amicus: peſtilentes: contendere cum ſtulto: viri ſanguinum: totum proferens ſpiritum: verba mendacij: pauper & creditor: rex juſtus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicatè ſervum nutriens: iracundus: ſuperbus: cum fure participans: timens hominem: juſti abominantur impium, & è diverſò.

1 VIro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei ſuperveniet interitus: & eum ſanitas non ſequetur. A

2 In multiplicatione juſtorum lætabitur vulgus: cùm impij ſumpſerint principatum, gemet populus.

3 Vir, qui amat ſapientiam, lætificat patrem ſuum: * qui autem nutrit ſcorta, perdet ſubſtantiam. *Luc. 15. c. 13.

4 Rex juſtus erigit terram, vir avarus deſtruet eam.

B 7 Qui cuſtodit legem, filius ſapiens eſt: qui autem comeſſatores paſcit, confundit patrem ſuum.

8 Qui coacervat divitias uſuris & fœnore, liberali in pauperes congregat eas.

9 Qui declinat aures ſuas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.

10 Qui decipit juſtos in via mala, in interitu ſuo corruet: & ſimplices poſſidebunt bona ejus.

11 Sapiens ſibi videtur vir dives: pauper autem prudens ſcrutabitur eum.

12 In exultatione juſtorum multa gloria eſt: regnantibus impiis ruinæ hominum.

13 Qui abſcondit ſcelera ſua, non dirigetur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.

14 Beatus homo, qui ſemper eſt pavidus: qui verò mentis eſt duræ, corruet in malum.

15 Leo rugiens, & urſus eſuriens, princeps impius ſuper populum pauperem.

C 16 Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit avaritiam, longi fient dies ejus.

17 Hominem, qui calumniatur animæ ſanguinem, ſi uſque ad lacum fugerit, nemo ſuſtinet.

18 Qui ambulat ſimpliciter, ſalvus erit: qui perverſis graditur viis, concidet ſemel.

* *Sup.* 12. *b.* 11 *Eccli.* 20. *d.* 30. 19 * Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur panibus: qui autem ſectatur otium, replebitur egeſtate.

* *Sup.* 13. *b.* 11. 20. *a.* 21. 20 Vir fidelis multùm laudabitur: * qui autem feſtinat ditari, non erit innocens.

21 Qui cognoſcit in judicio faciem, non benefacit: iſte & pro buccella panis deſerit veritatem.

D

22 Vir,

22 Vir, qui feſtinat ditari, & aliis invidet, ignorat quòd egeſtas ſuperveniet ei.

23 Qui corripit hominem, gratiam poſteà inveniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.

24 Qui ſubtrahit aliquid à patre ſuo, & à matre: & dicit hoc non eſſe peccatum, particeps homicidæ eſt.

25 Qui ſe jactat, & dilatat, jurgia concitat: qui verò ſperat in Domino, ſanabitur.

26 Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt: qui autem graditur ſapienter, ipſe ſalvabitur.

27 Qui dat pauperi, non indigebit: qui deſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.

28 Cùm ſurrexerint impij, abſcondentur homines: cùm illi perierint, multiplicabuntur juſti.

CAPUT XXIX.

Non audiens corripientem: multiplicatio juſtorum: amor ſapientiæ: rex juſtus: blandus amicus: peſtilentes: contendere cum ſtulto: viri ſanguinum: totum proferens ſpiritum: verba mendacij: pauper & creditor: rex juſtus: correctio: multiplicatio impiorum: erudi filium: prophetia: velox ad loquendum: delicatè ſervum nutriens: iracundus: ſuperbus: cum fure participans: timens hominem: juſti abominantur impium, & è diverſò.

1 VIro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei ſuperveniet interitus: & eum ſanitas non ſequetur. A

2 In multiplicatione juſtorum lætabitur vulgus: cùm impij ſumpſerint principatum, gemet populus.

3 Vir, qui amat ſapientiam, lætificat patrem ſuum: * qui autem nutrit ſcorta, perdet *Luc.
ſubſtantiam. 15. c.
4 Rex juſtus erigit terram, vir avarus de- 13.
ſtruet eam.

5 Homo, qui blandis fictíſque ſermonibus lo-
quitur amico ſuo, rete expandit greſſibus ejus.
B 6 Peccantem virum iniquum involvet la-
queus: & juſtus laudabit atque gaudebit.
7 Novit juſtus cauſam pauperum: impius
ignorat ſcientiam.
8 Homines peſtilentes diſſipant civitatem:
ſapientes verò avertunt furorem.
9 Vir ſapiens, ſi cum ſtulto contenderit, ſive
iraſcatur, ſive rideat, non inveniet requiem.
10 Viri ſanguinum oderunt ſimplicem: juſti
autem quærunt animam ejus.
11 Totum ſpiritum ſuum profert ſtultus: ſa-
piens differt, & reſervat in poſterum.
12 Princeps, qui libenter audit verba men-
dacij, omnes miniſtros habet impios.
13 Pauper & creditor obviaverunt ſibi:
utriuſque illuminator eſt Dominus.
C 14 Rex qui judicat in veritate pauperes,
thronus ejus in æternum firmabitur.
15 Virga atque correptio tribuit ſapientiam:
puer autem, qui dimittitur voluntati ſuæ, con-
fundit matrem ſuam.
16 In multiplicatione impiorum multiplica-
buntur ſcelera: & juſti ruinas eorum videbunt.
17 Erudi filium tuum, & refrigerabit te, &
dabit delicias animæ tuæ.
18 Cùm prophetia defecerit, diſſipabitur po-
pulus: qui verò cuſtodit legem, beatus eſt.
19 Servus verbis non poteſt erudiri: quia
quod dicis intelligit, & reſpondere contemnit.
D 20 Vidiſti hominem velocem ad loquendum?
ſtultitia magis ſperāda eſt, quàm illius correptio.
21 Qui delicatè à pueritia nutrit ſervum
ſuum, poſteà ſentiet eum contumacem.

22 Vir iracundus provocat rixas: & qui ad
indignandum facilis eſt, erit ad peccandum
proclivior.

23 * Superbum ſequitur humilitas: & hu-
milem ſpiritu ſuſcipiet gloria. * Iob. 22. d. 29.

24 Qui cum fure participat, odit animam
ſuam: adjurantem audit, & non indicat.

25 Qui timet hominem, citò corruet: qui
ſperat in Domino, ſublevabitur.

26 Multi requirunt faciem principis: & judi-
cium à Domino egreditur ſingulorum.

27 Abominantur juſti virum impium: &
abominantur impij eos, qui in recta ſunt via.

Verbum cuſtodiens filius, extra perditio-
nem erit.

CAPUT XXX.

Homo Deo vicinus judicat ſe inſipientem, & opera Dei incomprehenſibilia: ſermo Dei ignitus, cui nihil addendum: deprecatur vanitatem, verba mendacij, mendicitatem & divitias: non accuſandus ſervus apud dominum ſuum: aliquot generationes execrabiles: duæ ſanguiſugæ: tria inſaturabilia: oculus patrem ſubſannans: tria difficilia: per tria movetur terra: quatuor minima terræ: tria bene gradientia: vehementer emungens.

1 VErba Congregantis filij Vomentis. A
Viſio, quam locutus eſt vir, cum quo
eſt Deus, & qui Deo ſecum morante confor-
tatus, ait:

2 Stultiſſimus ſum virorum, & ſapientia
hominum non eſt mecum.

3 Non didici ſapientiam, & non novi ſcien-
tiam ſanctorum.

4 Quis aſcendit in cælum atque deſcendit?
quis continuit ſpiritum in manibus ſuis? quis
colligavit aquas quaſi in veſtimento? quis ſuſci-
tavit omnes terminos terræ? quod nomen eſt

ejus, & quod nomen filij ejus, ſi noſti ?
*Pſal. 5 * Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt
11.b.7 ſperantibus in ſe:
* 6 * Ne addas quidquam verbis illius, & ar-
Deut. guaris, inveniariſque mendax.
4.a.2. 12.d. 7 Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam
32. moriar.
B 8 Vanitatem, & verba mendacia longè
fac à me.
Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi:
tribue tantùm victui meo neceſſaria:
9 Ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, &
dicam: Quis eſt Dominus ? aut egeſtate compul-
ſus furer, & perjurem nomen Dei mei.
10 Ne accuſes ſervum ad dominum ſuum,
ne fortè maledicat tibi, & corruas.
11 Generatio, quæ patri ſuo maledicit, &
quæ matri ſuæ non benedicit.
12 Generatio, quæ ſibi munda videtur, &
tamen non eſt lota à ſordibus ſuis.
13 Generatio, cujus excelſi ſunt oculi, &
palpebræ ejus in alta ſurrectæ.
14 Generatio, quæ pro dentibus gladios ha-
bet, & commandit molaribus ſuis, ut comedat
inopes de terra, & pauperes ex hominibus.
C 15 Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes:
Affer, Affer.
Tria ſunt inſaturabilia, & quartum, quod
numquam dicit: Sufficit.
16 Infernus, & os vulvæ, & terra, quæ
non ſatiatur aqua: ignis verò numquam dicit:
Sufficit.
17 Oculum, qui ſubſannat patrem, & qui
deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum cor-
vi de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.

18 Tria ſunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:

19 Viam aquilæ in cælo, viam colubri ſuper petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adoleſcentia.

20 Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os ſuum dicit: Non ſum operata malum.

21 Per tria movetur terra, & quartum non poteſt ſuſtinere:

22 Per ſervum cùm regnaverit: per ſtultum cùm ſaturatus fuerit cibo:

23 Per odioſam mulierem cùm in matrimonio fuerit aſſumpta: & per ancillam cùm fuerit heres dominæ ſuæ:

24 Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa ſunt ſapientiora ſapientibus: D

25 Formicæ, populus infirmus, qui præparat in meſſe cibum ſibi:

26 Lepuſculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile ſuum:

27 Regem locuſta non habet, & egreditur univerſa per turmas ſuas:

28 Stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis.

29 Tria ſunt, quæ benè gradiuntur, & quartum, quod incedit feliciter:

30 Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius pavebit occurſum:

31 Gallus ſuccinctus lumbos: & aries: nec eſt rex, qui reſiſtat ei.

32 Eſt qui ſtultus apparuit poſtquam elevatus eſt in ſublime: ſi enim intellexiſſet, ori ſuo impoſuiſſet manum.

33 Qui autem fortiter premit ubera ad eli-

ciendum lac, exprimit butyrum: & qui vehementer emungit, elicit ſanguinem: & qui provocat iras, producit diſcordias.

CAPUT XXXI.

Exhortatur ne mulieribus dederis ſubſtantiam tuam, nec regibus vinum, ſed mœrentibus: aperi os tuum muto: vindica inopem: laus & raritas mulieris fortis: pulchritudo fallax gratia.

A 1 VErba Lamuelis regis. Viſio, qua erudivit eum mater ſua.

2 Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?

3 Ne dederis mulieribus ſubſtantiam tuam, & divitias tuas ad delendos reges.

4 Noli regibus, ô Lamuel, noli regibus dare vinum: quia nullum ſecretum eſt ubi regnat ebrietas:

5 Et ne fortè bibant, & obliviſcantur judiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis.

6 Date ſiceram mœrentibus, & vinum his qui amaro ſunt animo.

7 Bibant, & obliviſcantur egeſtatis ſuæ, & doloris ſui non recordentur ampliùs.

8 Aperi os tuum muto, & cauſis omnium filiorum qui pertranſeunt:

9 Aperi os tuum, decerne quod juſtum eſt, & judica inopem & pauperem.

B 10 Mulierem fortem quis inveniet? procul, & de ultimis finibus pretium ejus.

11 Confidit in ea cor viri ſui, & ſpoliis non indigebit.

12 Reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ ſuæ.

13 Quæſivit lanam, & linum, & operata eſt conſilio manuum ſuarum.

14 Facta eſt quaſi navis inſtitoris, de longè portans panem ſuum.

15 Et de nocte ſurrexit, dedítque prædam domeſticis ſuis, & cibaria ancillis ſuis.

16 Conſideravit agrum, & emit eum: de fructu manuum ſuarum plantavit vineam.

17 Accinxit fortitudine lumbos ſuos, & roboravit brachium ſuum.

18 Guſtavit & vidit quia bona eſt negotiatio ejus: non extinguetur in nocte lucerna ejus.

19 Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fuſum. C

20 Manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem.

21 Non timebit domui ſuæ à frigoribus nivis: omnes enim domeſtici ejus veſtiti ſunt duplicibus.

22 Stragulatam veſtem fecit ſibi: byſſus & purpura indumentum ejus.

23 Nobilis in portis vir ejus, quando ſederit cum ſenatoribus terræ.

24 Sindonem fecit, & vendidit, & cingulum tradidit Chananæo.

25 Fortitudo & decor indumentum ejus, & ridebit in die noviſſimo.

26 Os ſuum aperuit ſapientiæ, & lex clementiæ in lingua ejus.

27 Conſideravit ſemitas domus ſuæ, & panem otioſa non comedit. D

28 Surrexerunt filij ejus, & beatiſſimam prædicaverunt; vir ejus, & laudavit eam.

29 Multæ filiæ congregaverunt divitias: tu ſupergreſſa es univerſas.

30 Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo: mulier timens Dominum, ipſa laudabitur.

31 Date ei de fructu manuum ſuarum: & laudent eam in portis opera ejus.

ECCLESIASTES,
QUI AB HEBRÆIS
COHELETH APPELLATUR.

CAPUT PRIMUM.

Omnia vana, & nihil ſub ſole novum: cunctarum quoque rerum difficilem eſſe inquiſitionem, eámque vanam, & ſpiritus afflictionem.

A 1 VERBA Eccleſiaſtæ, filij David, regis Jeruſalem.
2 Vanitas vanitatum, dixit Eccleſiaſtes: vanitas vanitatum, & omnia vanitas.
3 Quid habet amplius homo de univerſo labore ſuo, quo laborat ſub ſole?
B 4 Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum ſtat.
5 Oritur ſol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur: ibíque renaſcens,
6 Gyrat per Meridiem, & flectitur ad Aquilonem: luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus, & in circulos ſuos revertitur.
7 Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterùm fluant.
8 Cunctæ res difficiles: non poteſt eas homo explicare ſermone. Non ſaturatur oculus viſu, nec auris auditu impletur.
C 9 Quid eſt quod fuit? ipſum quod futurum eſt: quid eſt quod factum eſt? ipſum quod faciendum eſt.

10 Nihil ſub ſole novum, nec valet quiſquam dicere : Ecce hoc recens eſt : jam enim præceſſit in ſæculis, quæ fuerunt ante nos.
11 Non eſt priorum memoria:ſed nec eorum quidem, quæ poſteà futura ſunt, erit recordatio apud eos, qui futuri ſunt in noviſſimo.
12 Ego Eccleſiaſtes fui rex Iſraël in Jeruſalē,
13 Et propoſui in animo meo quærere & inveſtigare ſapienter de omnibus, quæ fiunt ſub ſole.
Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filiis hominum, ut occuparentur in ea.
14 Vidi cuncta, quæ fiunt ſub ſole, & ecce univerſa vanitas, & afflictio ſpiritus. D
15 Perverſi difficilè corriguntur, & ſtultorum infinitus eſt numerus.
16 Locutus ſum in corde meo, dicens : Ecce magnus effectus ſum, & præceſſi omnes ſapientia, qui fuerunt ante me in Jeruſalem : & mens mea contemplata eſt multa ſapienter, & didici.
17 Dedíque cor meum ut ſcirem prudentiam, atque doctrinam, erroréſque & ſtultitiam : & agnovi quòd in his quoque eſſet labor, & afflictio ſpiritus:
18 Eò quòd in multa ſapientia, multa ſit indignatio : & qui addit ſcientiam, addit & laborem.

CAPUT II.

In affluentia deliciarum, divitiarum, ædificiorum, & in horum labore eſt vanitas & afflictio ſpiritus : dicit etiam quanta ſit vanitatis congregare futuro heredi, qui qualis futurus ſit ignoratur.

1 DIxi ego in corde meo: Vadam, & affluam deliciis, & fruar bonis. Et vidi quòd hoc quoque eſſet vanitas, A

2 Riſum reputavi errorem : & gaudio dixi: Quid fruſtrà deciperis ?
3 Cogitavi in corde meo abſtrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad ſapientiam, devitarémque ſtultitiam, donec viderem quid eſſet utile filiis hominum: quo facto opus eſt ſub ſole numero dierum vitæ ſuæ.
4 Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, & plantavi vineas.
5 Feci hortos, & pomaria, & conſevi ca cuncti generis arboribus,
B 6 Et extruxi mihi piſcinas aquarum, ut irrigarem ſilvam lignorum germinantium,
7 Poſſedi ſervos & ancillas, multámque familiam habui, armenta quoque, & magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Jeruſalem:
8 Coacervavi mihi argentum, & aurum, & ſubſtantias regum, ac provinciarum : feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, ſcyphos & urceos in miniſterio ad vina fundenda:
9 Et ſupergreſſus ſum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Jeruſalem : ſapientia quoque perſeveravit mecum.
10 Et omnia, quæ deſideraverunt oculi mei, non negavi eis : nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur, & oblectaret ſe in his, quæ præparaveram : & hanc ratus ſum partem meam, ſi uterer labore meo.
11 Cúmque me convertiſſem ad univerſa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus fruſtrà ſudaveram, vidi in omnibus vanitatem & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole.

12 Tranſivi ad contemplandam ſapientiam C
erroréſque & ſtultitiam (quid eſt, inquam, ho-
mo, ut ſequi poſſit regem Factorem ſuum?)

13 Et vidi quòd tantum præcederet ſapien-
tia ſtultitiam, quantum differt lux à tenebris.

14 * Sapientis oculi in capite ejus: ſtultus *
in tenebris ambulat: & didici quòd unus utriuſ- *Prov.*
que eſſet interitus. 17. *d.*

15 Et dixi in corde meo: Si unus & ſtulti & 24.
meus occaſus erit, quid mihi prodeſt quòd ma- *Inf.* 8. *a.* 1.
jorem ſapientiæ dedi operam? Locutúſque cum
mente mea, animadverti quòd hoc quoque
eſſet vanitas.

16 Non enim erit memoria ſapientis ſimiliter
ut ſtulti in perpetuum, & futura tempora
oblivione cuncta pariter operient: moritur do-
ctus ſimiliter ut indoctus.

17 Et idcircò tæduit me vitæ meæ, videntem D
mala univerſa eſſe ſub ſole, & cuncta vanita-
tem & afflictionem ſpiritus,

18 Rurſus deteſtatus ſum omnem induſtriam
meam, qua ſub ſole ſtudioſiſſimè laboravi ha-
biturus heredem poſt me,

19 Quem ignoro, utrùm ſapiens an ſtultus
futurus ſit, & dominabitur in laboribus meis,
quibus deſudavi & ſolicitus fui, & eſt quid-
quam tam vanum?

20 Unde ceſſavi, renuntiavítque cor meum
ultrà laborare ſub ſole.

21 Nam cùm alius laboret in ſapientia, &
doctrina, & ſolicitudine, homini otioſo quæ-
ſita dimittit: & hoc ergo, vanitas, & ma-
gnum malum.

22 Quid enim proderit homini de univerſo
labore ſuo, & afflictione ſpiritus, qua ſub ſole
cruciatus eſt?

23 Cuncti dies ejus doloribus & ærumnis
pleni ſunt, nec per noctem mente requieſcit:
& hoc nónne vanitas eſt?

24 Nónne melius eſt comedere & bibere, &
oſtendere animæ ſuæ bona de laboribus ſuis?
& hoc de manu Dei eſt.

25 Quis ita devorabit, & deliciis affluet
ut ego?

26 Homini bono in conſpectu ſuo dedit
Deus ſapientiam, & ſcientiam, & lætitiam:
peccatori autem dedit afflictionem, & curam
ſuperfluam, ut addat, & congreget, & tradat
ei qui placuit Deo: ſed & hoc vanitas eſt, &
caſſa ſolicitudo mentis.

CAPUT III.

Quòd omnia ſuo proveniant tempore & tranſeant, quódque in nullis hic fluxis ſit mentis quies: unus quoque ſit hominis ac jumentorum interitus.

A 1 OMnia tempus habent, & ſuis ſpatiis
tranſeunt univerſa ſub cælo.

2 Tempus naſcendi, & tempus moriendi.
Tempus plantandi, & tempus evellendi quod
plantatum eſt.

3 Tempus occidendi, & tempus ſanandi.
Tempus deſtruendi, & tempus ædificandi.

4 Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi, & tempus ſaltandi.

5 Tempus ſpargendi lapides, & tempus colligendi.
Tempus amplexandi, & tempus longè fieri
ab amplexibus.

6 Tempus acquirendi, & tempus perdendi.
B Tempus cuſtodiendi, & tempus abjiciendi.

7 Tempus ſcindendi, & tempus conſuendi.
Tempus tacendi, & tempus loquendi.

8 Tempus dilectionis, & tempus odij.
Tempus belli, & tempus pacis.
9 Quid habet amplius homo de labore ſuo?
10 Vidi afflictionem, quam dedit Deus fi-
liis hominum, ut diſtendantur in ea.
11 Cuncta fecit bona in tempore ſuo, &
mundum tradidit diſputationi eorum, ut non
inveniat homo opus, quod operatus eſt Deus ab
initio uſque ad finem.
12 Et cognovi quòd non eſſet melius niſi
lætari, & facere benè in vita ſua.
13 Omnis enim homo, qui comedit & bi- C
bit, & videt bonum de labore ſuo, hoc do-
num Dei eſt.
14 Didici quòd omnia opera, quæ fecit
Deus, perſeverent in perpetuum: non poſſu-
mus eis quidquam addere, nec auferre, quæ
fecit Deus ut timeatur.
15 Quod factum eſt, ipſum permanet: quæ
futura ſunt, jam fuerunt: & Deus inſtaurat
quod abiit.
16 Vidi ſub ſole in loco judicij impietatem,
& in loco juſtitiæ iniquitatem.
17 Et dixi in corde meo: Juſtum & impium
judicabit Deus, & tempus omnis rei tunc erit.
18 Dixi in corde meo de filiis hominum, ut
probaret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eſſe
beſtiis.
19 Idcircò unus interitus eſt hominis & ju- D
mentorum, & æqua utriuſque conditio: ſicut
moritur homo, ſic & illa moriuntur: ſimiliter
ſpirant omnia, & nihil habet homo jumento
amplius: cuncta ſubjacent vanitati,
20 Et omnia pergunt ad unum locum: de ter-
ra facta ſunt, & in terram pariter revertuntur.

21 Quis novit ſi ſpiritus filiorum Adam aſcendat ſurſum, & ſi ſpiritus jumentorum deſcendat deorſum?
22 Et deprehendi nihil eſſe melius quàm lætari hominem in opere ſuo, & hanc eſſe partem illius. Quis enim eum adducet, ut poſt ſe futura cognoſcat?

CAPUT IV.

Vanitatem hujus vitæ arguit ſapiens ex innocentum oppreſſione, & quòd induſtria humana ſit invidiæ obnoxia: item quod ſtultus ſecurè in otio agit, alio qui heredem non habet theſaurizante: explicat commoda ſocietatis, regum regnorúmque vanitatem, & obedientiam præfert ſtultorum victimis.

A 1 VErti me ad alia, & vidi calumnias, quæ ſub ſole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem conſolatorem: nec poſſe reſiſtere eorum violentiæ, cunctorum auxilio deſtitutos.
2 Et laudavi magis mortuos, quàm viventes:
3 Et feliciorem utroque judicavi, qui necdum natus eſt, nec vidit mala quæ ſub ſole fiunt.
4 Rurſum contemplatus ſum omnes labores hominum, & induſtrias animadverti patere invidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, & cura ſuperflua eſt.
5 Stultus complicat manus ſuas, & comedit carnes ſuas, dicens:
B 6 Melior eſt pugillus cum requie, quàm plena utraque manus cum labore, & afflictione animi.
7 Conſiderans reperi & aliam vanitatem ſub ſole.
8 Unus eſt, & ſecundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non ceſſat, nec ſatiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: Cui laboro, & fraudo animam

meam bonis? in hoc quoque vanitas eſt, & afflictio peſſima.

9 Melius eſt ergo duos eſſe ſimul, quàm unum: habent enim emolumentũ ſocietatis ſuæ:

10 Si unus ceciderit, ab altero fulcietur, væ C
ſoli: quia cùm ceciderit, non habet ſublevantẽ ſe.

11 Et ſi dormierint duo, fovebuntur mutuò: unus quomodo calefiet?

12 Et ſi quiſpiam prævaluerit contra unum, duo reſiſtunt ei: funiculus triplex difficilè rumpitur.

13 Melior eſt puer pauper & ſapiens, rege ſene & ſtulto, qui neſcit prævidere in poſterum.

14 Quòd de carcere cateniſque interdum quis egrediatur ad regnum: & alius natus in regno, inopia conſumatur.

15 Vidi cunctos viventes, qui ambulant D
ſub ſole cum adoleſcente ſecundo, qui conſurget pro eo.

16 Infinitus numerus eſt populi omnium, qui fuerunt ante eum: & qui poſteà futuri ſunt, non lætabuntur in eo, ſed & hoc vanitas & afflictio ſpiritus.

17 Cuſtodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias. * Multò enim melior eſt obedientia, quàm ſtultorum victimæ, qui neſciunt quid faciunt mali.

* 1. Reg. 15. e. 22. Oſee 6 c. 6.

Caput V.

Nil temerè de Deo & ejus providentia loquendum: vota reddenda: non mirandum de egenorum oppreſſione, cùm iniqui judicem habeant: item quàm ſit miſera conditio avari numquam impleti & divitis coacervantis divitias, in proprium nonnumquam malum.

1 NE temerè quid loquaris, neque cor tuum A
ſit velox ad proferendum ſermonẽ coram Deo. Deus enim in cælo, & tu ſuper terram: id-

idcircò ſint pauci ſermones tui.
2 Multas curas ſequuntur ſomnia, & in multis ſermonibus invenietur ſtultitia.
3 Si quid voviſti Deo, ne morêris reddere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio. ſed quodcumque voveris redde:
4 Multóque melius eſt non vovere, quàm poſt votum promiſſa non reddere.
B 5 Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam: neque dicas coram angelo: Non eſt providentia: ne fortè iratus Deus contra ſermones tuos, diſſipet cuncta opera manuum tuarum.
6 Ubi multa ſunt ſomnia, plurimæ ſunt vanitates, & ſermones innumeri: tu verò Deum time:
7 Si videris calumnias egenorum, & violenta judicia, & ſubverti juſtitiam in provincia, non mireris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior eſt alius, & ſuper hos quoque eminentiores ſunt alij,
8. Et inſuper univerſæ terræ rex imperat ſervienti.
C 9 Avarus non implebitur pecunia: & qui amat divitias, fructum non capiet ex eis, & hoc ergo vanitas.
10 Ubi multæ ſunt opes, multi & qui comedunt eas. Et quid prodeſt poſſeſſori, niſi quòd cernit divitias oculis ſuis?
11 Dulcis eſt ſomnus operanti, ſive parum, ſive multum comedat: ſaturitas autem divitis non ſinit eum dormire.
* Iob. 20. c 20. 12 * Eſt & alia infirmitas peſſima, quã vidi ſub ſole: divitiæ conſervatæ in malum domini ſui.
13 Pereunt enim in afflictione peſſima: generavit filium, qui in ſumma egeſtate erit.

14 * Sicut egreſſus eſt nudus de utero matris * *Iob.*
ſuæ, ſic revertetur, & nihil auferet ſecum de *1.d.21.*
labore ſuo. *1.Tim.*
15 Miſerabilis prorſus infirmitas: quo modo *6.b.7.*
venit, ſic revertetur. Quid ergo prodeſt ei quòd D
laboravit in ventum?
16 Cunctis diebus vitæ ſuæ comedit in tenebris & in curis multis, & in ærumna atque triſtitia.
17 Hoc itaque viſum eſt mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore ſuo, quo laboravit ipſe ſub ſole, numero dierum vitæ ſuæ, quos dedit ei Deus: & hæc eſt pars illius.
18 Et omni homini, cui dedit Deus divitias, atque ſubſtantiam, poteſtatémque ei tribuit ut comedat ex eis, & fruatur parte ſua, & lætetur de labore ſuo: hoc eſt donum Dei.
19 Non enim ſatis recordabitur dierum vitæ ſuæ, eò quòd Deus occupet deliciis cor ejus.

CAPUT VI.

Miſera eſt avari vanitas, qui nec in neceſſariis quidem audet partis uti.

1 EST & aliud malum, quod vidi ſub ſole, & A
quidem frequens apud homines:
2 Vir cui dedit Deus divitias, & ſubſtantiam, & honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ, ex omnibus quæ deſiderat: nec tribuit ei poteſtatem Deus ut comedat ex eo, ſed homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, & miſeria magna eſt.
3 Si genuerit quiſpiam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non utatur bonis ſubſtantiæ ſuæ, ſepulturáque careat: de hoc ego pronuntio quòd melior illo ſit abortivus.

4 Fruſtrà enim venit, & pergit ad tenebras,
& oblivione delebitur nomen ejus.
C 5 Non vidit ſolem, neque cognovit diſtan-
tiam boni & mali:
6 Etiam ſi duobus millibus annis vixerit, &
non fuerit perfruitus bonis: nónne ad unum lo-
cum properant omnia?
7 Omnis labor hominis in ore ejus: ſed ani-
ma ejus non implebitur.
D 8 Quid habet amplius ſapiens à ſtulto? &
quid pauper, niſi ut pergat illuc, ubi eſt vita?
9 Melius eſt videre quod cupias, quàm de-
ſiderare quod neſcias. ſed & hoc vanitas eſt, &
præſumptio ſpiritus.
10 Qui futurus eſt, jam vocatum eſt nomen
ejus: & ſcitur quòd homo ſit, & non poſſit
contra fortiorem ſe in judicio contendere.
11 Verba ſunt plurima, multámque in diſ-
putando habentia vanitatem.

Caput VII.

Vanum eſt altiora ſe quærere, & inter multa quæ quibus magis ſint eligenda, ſic & ſapientia utilior eſt cum divitiis: dies malus præcavendus: ne plus quàm oportet ſapiens aut juſtus ſis: quàm ſit mulieris conſortium amarum & perniciosum: quódque homo ſit à Deo creatus rectus.

A 1 QUid neceſſe eſt homini majora ſe quærere,
cùm ignoret quid cõducat ſibi in vita ſua,
numero dierum peregrinationis ſuæ, & tempore
quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit
indicare quid poſt eum futurum ſub ſole ſit?
* Prov. 2.* Melius eſt nomen bonum, quàm unguen-
22. a. ta pretioſa; & dies mortis die nativitatis.
1. 3 Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad
domum convivij: in illa enim finis cunctorum
admonetur hominum, & vivens cogitat quid
futurum ſit.

4 Melior eſt ira riſu : quia per triſtitiam vultus, corrigitur animus delinquentis.

5 Cor ſapientium ubi triſtitia eſt:& cor ſtultorum ubi lætitia.

6 Melius eſt à ſapiente corripi, quàm ſtultorum adulatione decipi.

7 Quia ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti : ſed & hoc vanitas.

8 Calumnia conturbat ſapientem, & perdet robur cordis illius.

9 Melior eſt finis orationis, quàm principium. Melior eſt patiens arrogante.

10 Ne ſis velox ad iraſcendum : quia ira in ſinu ſtulti requieſcit.

11 Ne dicas: Quid putas cauſæ eſt quod priora tempora meliora fuere quàm nunc ſunt ? ſtulta enim eſt hujuſcemodi interrogatio. B

12 Utilior eſt ſapientia cum divitiis, & magis prodeſt videntibus ſolem.

13 Sicut enim protegit ſapientia, ſic protegit pecunia. hoc autem plus habet eruditio & ſapientia, quod vitam tribuunt poſſeſſori ſuo.

14 Conſidera opera Dei, quod nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit.

15 In die bona fruere bonis, & malam diem præcave. ſicut enim hanc, ſic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum juſtas querimonias.

16 Hæc quoque vidi in diebus vanitatis meæ: uſtus perit in juſtitia ſua, & impius multo vivit tempore in malitia ſua.

17 Noli eſſe juſtus multùm: neque plus ſapias quàm neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.

18 Ne impiè agas multùm : & noli eſſe ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo. C

19 Bo

19 Bonum eſt te ſuſtentare juſtum, ſed & ab
illo ne ſubtrahas manum tuam: quia qui timet
Deum, nihil negligit.
20 Sapientia confortavit ſapientem ſuper
decem principes civitatis.
* 3. 21 * Non eſt enim homo juſtus in terra, qui
Reg. 8. faciat bonum, & non peccet.
e. 46.
2. Par. 22 Sed & cunctis ſermonibus, qui dicuntur,
6. f. 36. ne accommodes cor tuum: ne fortè audias ſer-
Prov. vum tuum maledicentem tibi.
20. b. 9
1. Io. 1. 23 Scit enim conſcientia tua, quia & tu cre-
d. 8. brò maledixiſti aliis.
24 Cuncta tentavi in ſapientia. Dixi: Sa-
piens efficiar: & ipſa longiùs receſſit à me.
D 25 Multò magis quàm erat: & alta profun-
ditas, quis inveniet eam?
26 Luſtravi univerſa animo meo, ut ſcirem,
& conſiderarem, & quærerem ſapientiam, & ra-
tionem: & ut cognoſcerem impietatem ſtulti,
& errorem imprudentium.
27 Et inveni amariorem morte mulierem,
quæ laqueus venatorum eſt, & ſagena cor ejus,
vincula ſunt manus illius. qui placet Deo, ef-
fugiet illam: qui autem peccator eſt, capietur
ab illa.
28 Ecce hoc inveni, dixit Eccleſiaſtes, unum
& alterum, ut invenirem rationem,
29 Quam adhuc quærit anima mea, & non
inveni. Virum de mille unum reperi, mulie-
rem ex omnibus non inveni.
30 Solummodò hoc inveni, quòd fecerit
Deus, hominem rectum, & ipſe ſe infinitis miſ-
cuerit quæſtionibus. Quis talis ut ſapiens eſt? &
quis cognovit ſolutionem verbi?

CAPUT

In vultu lucet ſapientia : à Dei mandatis non recedendum : homo novit tantùm præſentia , neque mortem poteſt evadere : impij ob Dei indulgentiam liberiùs peccant : vaniſſimum videtur quòd juſtis & impiis ſimilia hic eveniunt:& operum Dei ratio non eſt inveſtiganda.

1 Sapientia hominis lucet in vultu ejus , & potentiſſimus faciem illius commutabit. A Sap.2. c.14.

2 Ego os regis obſervo , & præcepta juramenti Dei.

3 Ne feſtines recedere à facie ejus,neque permaneas in opere malo : quia omne, quod voluerit, faciet :

4 Et ſermo illius poteſtate plenus eſt : nec dicere ei quiſquam poteſt : Quare ita facis ?

5 Qui cuſtodit præceptum , non experietur quidquam mali. Tempus & reſponſionem cor ſapientis intelligit.

6 Omni negotio tempus eſt, & opportunitas, & multa hominis afflictio :

7 Quia ignorat præterita,& futura nullo ſcire poteſt nuntio.

8 Non eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum, nec habet poteſtatem in die mortis, nec ſinitur quieſcere ingruente bello, neque ſalvabit impietas impium. B

9 Omnia hæc conſideravi , & dedi cor meum in cunctis operibus quæ fiunt ſub ſole.Interdum dominatur homo homini in malum ſuum.

10 Vidi impios ſepultos : qui etiam cùm adhuc viverent, in loco ſancto erant , & laudabantur in civitate quaſi juſtorum operum , ſed & hoc vanitas eſt.

11 Etenim quia non profertur cirò contra malos ſententia , abſque timore ullo filij hominum perpetrant mala. C

12 Attamen peccator ex eo quòd centies facit

cit malum, & per patientiam ſuſtentatur, ego
cognovi quòd erit bonum timentibus Deum,
qui verentur faciem ejus.

13 Non ſit bonum impio, nec prolongentur
dies ejus, ſed quaſi umbra tranſeant qui non ti-
ment faciem Domini.

D 14 Eſt & alia vanitas, quæ fit ſuper terram.
ſunt juſti, quibus mala proveniunt, quaſi ope-
ra egerint impiorum: & ſunt impij, qui ita ſe-
curi ſunt, quaſi juſtorum facta habeant. ſed &
hoc vaniſſimum judico.

15 Laudavi igitur lætitiam, quòd non eſſet
homini bonum ſub ſole, niſi quòd comederet,
& biberet, atque gauderet: & hoc ſolum ſecum
auferret de labore ſuo, in diebus vitæ ſuæ quos
dedit ei Deus ſub ſole.

16 Et appoſui cor meum ut ſcirem ſapien-
tiam, & intelligerem diſtentionem quæ verſa-
tur in terra: eſt homo, qui diebus & noctibus
ſomnum non capit oculis.

17 Et intellexi, quòd omnium operum Dei
nullam poſſit homo invenire rationem, eorum
quæ fiunt ſub ſole: & quantò plus laboraverit ad
quærendum, tantò minùs inveniat: etiam ſi di-
xerit ſapiens ſe noſſe, non poterit reperire.

CAPUT IX.

*Nemo ſcit an Dei odio vel amore ſit dignus: quòd ea-
dem cunctis hic eveniunt: & cùm poſt hanc brevem &
incertam vitam non reſtet tempus operandi, monet nunc
operibus inſtanter incumbendum: & licet ſapientia præ-
ſtet fortitudini, in paupere tamen non æſtimatur.*

A 1 OMnia hæc tractavi in corde meo, ut cu-
rioſè intelligerem: ſunt juſti atque ſapien-
tes, & opera eorum in manu Dei: & tamen neſ-
cit homo, utrùm amore an odio dignus ſit:

2 Sed omnia in futurum ſervantur incerta,

eò quòd univerſa æquè eveniant juſto & impio,
bono & malo, mundo & immundo, immolanti
victimas, & ſacrificia contemnenti. ſicut bonus,
ſic & peccator: ut perjurus, ita & ille
qui verum dejerat.

3 Hoc eſt peſſimum inter omnia, quæ ſub B
ſole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. unde
& corda filiorum hominum implentur malitia,
& contemptu in vita ſua, & poſt hæc ad inferos
deducentur.

4 Nemo eſt qui ſemper vivat, & qui hujus
rei habeat fiduciam: melior eſt canis vivus leone
mortuo.

5 Viventes enim ſciunt ſe eſſe morituros,
mortui verò nihil noverunt amplius, nec habent
ultra mercedem: quia oblivioni tradita eſt
memoria eorum.

6 Amor quoque, & odium, & invidiæ ſimul
perierunt, nec habent partem in hoc ſæculo,
& in opere quod ſub ſole geritur.

7 Vade ergo & comede in lætitia panem C
tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia
Deo placent opera tua.

8 Omni tempore ſint veſtimenta tua candida,
& oleum de capite tuo non deficiat.

9 Perfruere vita cum uxore, quam diligis,
cunctis diebus vitæ inſtabilitatis tuæ, qui dati
ſunt tibi ſub ſole omni tempore vanitatis tuæ:
hæc eſt enim pars in vita, & in labore tuo, quo
laboras ſub ſole.

10 Quodcumque facere poteſt manus tua,
inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec
ſapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quò
tu properas.

11 Verti me ad aliud, & vidi ſub ſole, nec

velocium eſſe curſum, nec fortium bellum, nec ſapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam; ſed tempus, caſúmque in omnibus.

12 Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & ſicut aves laqueo comprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo, cùm eis extemplò ſupervenerit.

13 Hanc quoque ſub ſole vidi ſapientiam, & probavi maximam:

D 14 Civitas parva, & pauci in ea viri: venit contra eam rex magnus, & vallavit eam, extruxítque munitiones per gyrum, & perfecta eſt obſidio.

15 Inventúſque eſt in ea vir pauper & ſapiens, & liberavit urbem per ſapientiam ſuam, & nullus deinceps recordatus eſt hominis illius pauperis.

16 Et dicebam ego, meliorem eſſe ſapientiam fortitudine: quomodo ergo ſapientia pauperis contempta eſt, & verba ejus non ſunt audita?

17 Verba ſapientium audiuntur in ſilentio, plus quàm clamor principis inter ſtultos.

18 Melior eſt ſapientia, quàm arma bellica: & qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

CAPUT X.

Sapientis à ſtulto differentia: tentationibus potentis ſpiritus reſiſtendum: de ſtulto ac ſervo elevatis, & divite ac principe humiliatis: occultus detractor ſerpenti comparatur: de rege puero, & principibus manè comedentibus: neque regi, neque diviti detrahendum.

A 1 MUſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Pretioſior eſt ſapientia & gloria, parva & ad tempus ſtultitia.

2 Cor ſapientis in dextera ejus, & cor ſtulti in ſiniſtra illius.

3 Sed

3 Sed & in via ſtultus ambulans, cùm ipſe
inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat.

4 Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit
ſuper te, locum tuum ne dimiſeris: quia cura-
tio faciet ceſſare peccata maxima.

5 Eſt malum quod vidi ſub ſole, quaſi per
errorem egrediens à facie principis:

6 Poſitum ſtultum in dignitate ſublimi, &
divites ſedere deorſum.

7 Vidi ſervos in equis, & principes ambu-
lantes ſuper terram quaſi ſervos. B

8 * Qui fodit foveam, incidet in eam: &
qui diſſipat ſepem, mordebit eum coluber. * *Prov.*

9 Qui transfert lapides, affligetur in eis: & *26. d.*
qui ſcindit ligna, vulnerabitur ab eis. *27.*

10 Si retuſum fuerit ferrum, & hoc non ut *Eccli.*
priùs, ſed hebetatum fuerit, multo labore exa- *27.*
cuetur, & poſt induſtriam ſequetur ſapientia. *d. 29.*

11 Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil eo
minus habet qui occultè detrahit.

12 Verba oris ſapientis gratia: & labia inſi- C
pientis præcipitabunt eum:

13 Initium verborum ejus ſtultitia, & noviſ-
ſimum oris illius error peſſimus.

14 Stultus verba multiplicat. Ignorat homo,
quid ante ſe fuerit: & quid poſt ſe futurum ſit,
quis ei poterit indicare?

15 Labor ſtultorum affliget eos, qui neſciunt
in urbem pergere.

16 Væ tibi terra, cujus rex puer eſt, & cujus
principes manè comedunt.

17 Beata terra, cujus rex nobilis eſt, & cu- D
jus principes veſcuntur in tempore ſuo, ad re-
ficiendum, & non ad luxuriam.

18 In pigritiis humiliabitur contignatio, &

in infirmitate manuum perſtillabit domus.

19 In riſum faciunt panem, & vinum ut epulentur viventes: & pecuniæ obediunt omnia.

20 In cogitatione tua regi ne detrahas, & in ſecretō cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia & aves cæli portabunt vocem tuam, & qui habet pennas, annuntiabit ſententiam.

Caput XI.

Monet noſtra aliis impartiri, & ſemper benè eſſe operandum: quòd hominis judicium poſt obitum ſit immutabile; futuri quoque judicij memoriam retinendam, in quo de omnibus judicandi ſumus: iram & malitiam à corde auferendam.

A 1 Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas: quia poſt tempora multa invenies illum.

2 Da partem ſeptem, necnon & octo: quia ignoras quid futurum ſit mali ſuper terram.

3 Si repletæ fuerint nubes, imbrem ſuper terram effundent. Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit.

4 Qui obſervat ventum, non ſeminat: & qui conſiderat nubes, numquam metet.

B 5 Quomodo ignoras quæ ſit via ſpiritus, & qua ratione compingantur oſſa in ventre prægnantis; ſic neſcis opera Dei, qui fabricator eſt omnium.

6 Manè ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet manus tua: quia neſcis quid magis oriatur, hoc aut illud; & ſi utrumque ſimul, melius erit.

C 7 Dulce lumen, & delectabile eſt oculis videre ſolem.

8 Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum: qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.

9 Lætare ergo juvenis in adoleſcentia tua, & in bono ſit cor tuum in diebus juventutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: & ſcito quòd pro omnibus his adducet te Deus in judicium.

10 Aufer iram à corde tuo, & amove malitiam à carne tua. Adoleſcentia enim & voluptas vana ſunt.

CAPUT XII.

Deum præ oculis habeto in juventute, priuſquam ſuccedat moleſta ſenectus, tandémque noviſſima mors: cúmque omnia ſint vanitas, Dei præcepta obſerva; nam de omnibus eſt reddenda ratio.

1 MEmento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent. A

2 Antequam tenebreſcat ſol,& lumen,& luna, & ſtellæ, & revertantur nubes poſt pluviam:

3 Quando commovebuntur cuſtodes domus, & nutabunt viri fortiſſimi, & otioſæ erunt molentes in minuto numero, & tenebreſcent videntes per foramina: B

4 Et claudent oſtia in platea, in humilitate vocis molentis, & conſurgent ad vocem volucris, & obſurdeſcent omnes filiæ carminis.

5 Excelſa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus, impinguabitur locuſta, & diſſipabitur capparis: quoniam ibit homo in domum æternitatis ſuæ, & circuibunt in platea plangentes.

6 Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurrat vitta aurea,& conteratur hydria ſuper fontem, & confringatur rota ſuper ciſternam,

7 Et revertatur pulvis in terrâ ſuam unde erat, & ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. C

8 Vanitas vanitatum, dixit Eccleſiaſtes, &
omnia vanitas.
9 Cúmque eſſet ſapientiſſimus Eccleſiaſtes,
docuit populum, & enarravit quæ fecerat: &
inveſtigans compoſuit parabolas multas.
10 Quæſivit verba utilia, & conſcripſit ſermones
rectiſſimos, ac veritate plenos.
D 11 Verba ſapientium ſicut ſtimuli, & quaſi
clavi in altum defixi, quæ per magiſtrorum
conſilium data ſunt à paſtore uno.
12 His amplius fili mi ne requiras. Faciendi
plures libros nullus eſt finis: frequénſque meditatio,
carnis afflictio eſt.
13 Finem loquendi pariter omnes audiamus.
Deum time, & mandata ejus obſerva: hoc eſt
enim omnis homo:
14 Et cuncta, quæ fiunt, adducet Deus in
judicium pro omni errato, ſive bonum, ſive
malum illud ſit.

CANTICUM
CANTICORUM
SALOMONIS,
QUOD HEBRAICE DICITUR
SIR HASIRIM.

CAPUT PRIMUM.

Hoc canticum totum eſt myſticum, pleniſſimum incomprehenſibilis amoris Chriſti erga ſponſam ſuam, ac viciſſim ſponſæ erga Chriſtum ſponſum.

A 1 OSCULETUR me oſculo oris ſui: quia
meliora ſunt ubera tua vino,
2 Fragrantia unguentis optimis. Oleum effu-

ſum nomen tuum: ideò adoleſcentulæ dilexerunt te.

3 Trahe me: poſt te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria ſua: exultabimus & lætabimur in te, memores uberum tuorum ſuper vinum: recti diligunt te.

4 Nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Jeruſalem, ſicut B
tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomonis.

5 Nolite me conſiderare quòd fuſca ſim, quia decoloravit me ſol: filij matris meæ pugnaverunt contra me, poſuerunt me cuſtodem in vineis: vineam meam non cuſtodivi.

6 Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum.

7 Si ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hœdos tuos juxta tabernacula paſtorum.

8 Equitatui meo in curribus Pharaonis aſſi- C
milavi te amica mea.

9 Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis: collum tuum ſicut monilia.

10 Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.

11 Dum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum.

12 Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.

13 Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.

14 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu D
pulchra es, oculi tui columbarum.

15 Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus noſter floridus:

16 Tigna domorum noſtrarum cedrina, la-
quearia noſtra cypreſſina.

CAPUT II.

A 1 EGo flos campi, & lilium convallium.
2 Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica
mea inter filias.
3 Sicut malus inter ligna ſilvarum, ſic dile-
ctus meus inter filios. Sub umbra illius, quem
deſideraveram, ſedi: & fructus ejus dulcis gut-
turi meo.
4 Introduxit me in cellam vinariam, ordina-
vit in me charitatem.
5 Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia
amore langueo.
6 Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me.
B 7 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, per capreas cer-
vóſque camporum, ne ſuſciteris, neque evigi-
lare faciatis dilectam, quoaduſque ipſa velit.
8 Vox dilecti mei, ecce iſte venit ſaliens in
montibus, tranſiliens colles:
9 Similis eſt dilectus meus capreæ, hinnuló-
que cervorum. en ipſe ſtat poſt parietem no-
ſtrum: reſpiciens per feneſtras, proſpiciens per
cancellos.
C 10 En dilectus meus loquitur mihi: Surge,
propera amica mea, columba mea, formoſa
mea, & veni.
11 Jam enim hiems tranſiit, imber abiit, &
receſſit.
12 Flores apparuerunt in terra noſtra, tem-
pus putationis advenit: vox turturis audita eſt
in terra noſtra:
13 Ficus protulit groſſos ſuos: vineæ floren-
tes dederunt odorem ſuum. Surge, amica mea,
ſpecioſa mea, & veni:

14 Columba mea in foraminibus petræ, in
caverna maceriæ, oſtende mihi faciem tuam, D
ſonet vox tua in auribus meis: vox enim tua
dulcis, & facies tua decora.

15 Capite nobis vulpes parvulas, quæ demo-
liuntur vineas: nam vinea noſtra floruit.

16 Dilectus meus mihi, & ego illi, qui paſ-
citur inter lilia.

17 Donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ.
Revertere: ſimilis eſto, dilecte mi, capreæ, hin-
nulóque cervorum ſuper montes Bether.

CAPUT III.

1 IN lectulo meo per noctes quæſivi quem di- A
ligit anima mea: quæſivi illum, & non
inveni.

2 Surgam, & circuibo civitatem: per vicos
& plateas quæram quem diligit anima mea:
quæſivi illum, & non inveni.

3 Invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt civi- B
tatem: Num quem diligit anima mea, vidiſtis?

4 Paululum cùm pertranſiſſem eos, inveni
quem diligit anima mea: tenui eum; nec di-
mittam, donec introducam illum in domum ma-
tris meæ, & in cubiculum genitricis meæ.

5 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, per capreas cer- C
vóſque camporum, ne ſuſcitetis, neque evigi-
lare faciatis dilectam, donec ipſa velit.

6 Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum,
ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, &
thuris, & univerſi pulveris pigmentarij?

7 En lectulum Salomonis ſexaginta fortes
ambiunt ex fortiſſimis Iſraël:

8 Omnes tenentes gladios, & ad bella doctiſ-
ſimi: uniuſcujuſque enſis ſuper femur ſuum
propter timores nocturnos.

9 Ferculum fecit ſibi rex Salomon de lignis Libani:
D 10 Columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, aſcenſum purpureum: media charitate conſtravit propter filias Jeruſalem:
11 Egredimini & videte filiæ Sion regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater ſua in die deſponſationis illius, & in die lætitiæ cordis ejus.

CAPUT IV.

A 1 QUàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es! Oculi tui columbarum, abſque eo quod intrinſecus latet. Capilli tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderunt de monte Galaad.
2 Dentes tui ſicut greges tonſarum, quæ aſcenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt inter eas.
3 Sicut vitta coccinea, labia tua: & eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ, abſque eo quod intrinſecus latet.
B 4 Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
5 Duo ubera tua, ſicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in liliis,
6 Donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ, vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.
7 Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.
C 8 Veni de Libano ſponſa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum.
9 Vulneraſti cor meum ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui.

10 Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ ſoror mea ſponſa: pulchriora ſunt ubera tua vino, & odor unguētorum tuorum ſuper omnia aromata.

11 Favus diſtillans labia tua ſponſa, mel & lac ſub lingua tua: & odor veſtimentorum tuorum ſicut odor thuris.

12 Hortus concluſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons ſignatus.

13 Emiſſiones tuæ paradiſus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo, D

14 Nardus & crocus, fiſtula & cinnamomum cum univerſis lignis Libani, myrrha & aloë cum omnibus primis unguentis.

15 Fons hortorum: puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.

16 Surge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.

CAPUT V.

1 VEniat dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum. Veni in hortum meum ſoror mea ſponſa, meſſui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. A

2 Ego dormio, & cor meum vigilat; vox dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. B

3 Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?

4 Dilectus meus miſit manum ſuam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum ejus.

5 Surrexi, ut aperirem dilecto meo: manus meæ ſtillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatiſſima.

6 Peſſulum oſtij mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat, atque tranſierat. Anima mea liquefacta eſt, ut locutus eſt: quæſivi, & non inveni illum: vocavi, & non reſpondit mihi.

C 7 Invenerunt me cuſtodes qui circumeunt civitatem: percuſſerunt me, & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum mihi cuſtodes murorum.

8 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei quia amore langueo.

9 Qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, ô pulcherrima mulierum? qualis eſt dilectus tuus ex dilecto, quia ſic adjuraſti nos?

10 Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus.

11 Caput ejus aurum optimum: Comæ ejus ſicut elatæ palmarum, nigræ quaſi corvus.

12 Oculi ejus ſicut columbæ ſuper rivulos aquarum, quæ lacte ſunt lotæ, & reſident juxta fluenta pleniſſima.

13 Genæ illius ſicut areolæ aromatum conſitæ à pigmentariis. Labia ejus lilia diſtillantia myrrham primam.

D 14 Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis. Venter ejus eburneus, diſtinctus ſapphiris.

15 Crura illius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſuper baſes aureas. Species ejus ut libani, electus ut cedri.

16 Guttur illius ſuaviſſimum, & totus deſiderabilis: talis eſt dilectus meus, & ipſe eſt amicus meus, filiæ Jeruſalem.

17 Quò abiit dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum? quò declinavit dilectus tuus? & quæremus eum tecum.

Caput VI.

1 Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum A
ad areolam aromatum, ut paſcatur in hortis, & lilia colligat.
2 Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui paſcitur inter lilia.
3 Pulchra es amica mea, ſuavis, & decora ſicut Jeruſalem: terribilis ut caſtrorum acies ordinata.
4 Averte oculos tuos à me, quia ipſi me avo- B
late fecerunt. Capilli tui ſicut grex caprarum, quæ apparuerunt de Galaad.
5 Dentes tui ſicut grex ovium, quæ adſcenderunt de lavacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in eis.
6 Sicut cortex mali punici, ſic genæ tuæ abſque occultis tuis.
7 Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus.
8 Una eſt columba mea, perfecta mea, una C
eſt matris ſuæ, electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatiſſimam prædicaverunt, reginæ & concubinæ, & laudaverunt eam.
9 Quæ eſt iſta, quæ progreditur quaſi aurora conſurgens, pulchra ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata?
10 Deſcendi in hortum nucum, ut viderem D
poma convallium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germinaſſent mala punica.
11 Neſcivi: anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab.
12 Revertere, revertere Sulamitis: revertere, revertere, ut intueamur te.

Caput VII.

A 1 Quid videbis in Sulamite, niſi choros caſtrorum? Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia principis! Juncturæ femorum tuorum, ſicut monilia quæ fabricata ſunt manu artificis.

2 Umbilicus tuus crater tornatilis: numquam indigens poculis. Venter tuus ſicut acervus tritici, vallatus liliis.

3 Duo ubera tua, ſicut duo hinnuli gemelli capreæ.

B 4 Collum tuum ſicut turris eburnea. Oculi tui ſicut piſcinæ in Heſebon, quæ ſunt in porta filiæ multitudinis. Naſus tuus ſicut turris Libani, quæ reſpicit contra Damaſcum.

5 Caput tuum ut carmelus: & comæ capitis tui, ſicut purpura regis vincta canalibus.

6 Quàm pulchra es, & quàm decora chariſſima, in deliciis!

7 Statura tua aſſimilata eſt palmæ, & ubera tua botris.

C 8 Dixi: Aſcendam in palmam, & apprehendam fructus ejus: & erunt ubera tua ſicut botri vineæ: & odor oris tui ſicut malorum.

9 Guttur tuum ſicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiiſque & dentibus illius ad ruminandum.

10 Ego dilecto meo, & ad me converſio ejus,

D 11 Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis.

12 Manè ſurgamus ad vineas, videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt, ſi floruerunt mala punica: ibi dabo tibi ubera mea.

13 Mandragoræ dederunt odorem. In portis noſtris omnia poma: nova & vetera, dilecte mi, ſervavi tibi.

1 QUis mihi det te fratrem meum ſugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, A
& deoſculer te, & jam me nemo deſpiciat?

2 Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ: ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & muſtum malorum granatorum meorum.

3 Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.

4 Adjuro vos filiæ Jeruſalem, ne ſuſcitetis, neque evigilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.

5 Quæ eſt iſta, quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? Sub B
arbore malo ſuſcitavi te: ibi corrupta eſt mater tua, ibi violata eſt genitrix tua.

6 Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum: quia fortis eſt ut mors dilectio, dura ſicut infernus æmulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum.

7 Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam: ſi dederit C
homo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro dilectione, quaſi nihil deſpiciet eam.

8 Soror noſtra parva, & ubera non habet: quid faciemus ſorori noſtræ in die quando alloquenda eſt?

9 Si murus eſt, ædificemus ſuper eum propugnacula argentea: ſi oſtium eſt, compingamus illud tabulis cedrinis.

10 Ego murus: & ubera mea ſicut turris, ex quo facta ſum coram eo quaſi pacem reperiens. D

11 Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet populos: tradidit eam cuſtodibus, vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

12 Vinea mea coram me eſt. Mille tui pacifici,
& ducenti his, qui cuſtodiunt fructus ejus.
13 Quæ habitas in hortis, amici auſcultant:
fac me audire vocem tuam.
14 Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ hin-
nulóque cervorum ſuper montes aromatum.

LIBER SAPIENTIÆ.

Caput Primum.

Judices ſint juſti: Dominus invenitur ſi ſimplici corde & fide quæratur; fugit autem à peccatoribus & vanis cogitationibus: cúmque omnia repleat, nihil eum latere poteſt: murmuratio, detractio, & mendacium deteſtanda: omnia fecit Deus ad vitam, non mortem intendens, quam ſibi peccatores accerſierunt.

A 1 DILIGITE * juſtitiam, qui
* 3. Reg. 3. b 9. judicatis terram. Sentite de
Iſai. 56. a. 1. Domino in bonitate, & in ſim-
plicitate cordis quærite illum:
2 * Quoniam invenitur ab
* 2. his, qui non tentant illum:
Par. apparet autem eis, qui fidem
15. a. 2 habent in illum.
3 Perverſæ enim cogitationes ſeparant à Deo:
probata autem virtus corripit inſipientes.
4. Quoniam in malevolam animam non in-
troibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſub-
dito peccatis.
B 5 Spiritus enim ſanctus diſciplinæ effugiet fi-
ctum, & auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt
ſine intellectu, & corripietur à ſuperveniente
iniquitate.
* Gal. 6 * Benignus eſt enim ſpiritus ſapientiæ, &
5. d. non liberabit maledicum à labiis ſuis: * quoniam
22. renum illius teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcru-
tator eſt verus, & linguæ ejus auditor.

7 * Quoniam ſpiritus Domini replevit or- * *Ier.*
bem terrarum : & hoc, quod continet omnia, 17. *b.*
ſcientiam habet vocis. 10.
8 Propter hoc qui loquitur iniqua, non poteſt * *Iſa.* 6. *b.* 3.
latere, nec præteriet illum corripiens judicium.
9 In cogitationibus enim impij interrogatio
erit : ſermonum autem illius auditio ad Deum
veniet, ad correptionem iniquitatum illius.
10 Quoniam auris zeli audit omnia, & tu-
multus murmurationum non abſcondetur.
11 Cuſtodite ergo vos à murmuratione, quæ C
nihil prodeſt, & à detractione parcite linguæ,
quoniam ſermo obſcurus in vacuum non ibit:
os autem, quod mentitur, occidit animam.
12 Nolite zelare mortem in errore vitæ ve-
ſtræ, neque acquiratis perditionem in operibus
manuum veſtrarum.
13 * Quoniam Deus mortem non fecit, nec * *Ezec.*
lætatur in perditione vivorum. 18. *g.*
14 Creavit enim, ut eſſent omnia: & ſana- 32 33.
biles fecit nationes orbis terrarum : & non eſt *c.* 11.
in illis medicamentum exterminij, nec infero- D
rum regnum in terra.
15 Juſtitia enim perpetua eſt, & immortalis.
16 Impij autem manibus & verbis accerſie-
runt illam, & æſtimantes illam amicam, deflu-
xerunt, & ſponſiones poſuerunt ad illam : quo-
niam digni ſunt qui ſint ex parte illius.

CAPUT II.

Omnis impiorum vita futura ſpem non habentium ſcopus eſt frui hujus vitæ voluptatibus, idcóque juſtum qui diverſum reſpicit finem ferre nequeunt, ſed ad mortem uſque perſequuntur : ſicut & diaboli invidia homo à Deo creatus immortalis, factus eſt mortalis. A

1 DIxerunt enim cogitantes apud ſe non re- * *Iob.*
ctè : * Exiguum, & cum tædio eſt tem- 7. *a.* 1. 14. *a.* 1

pus vitæ noſtræ, & non eſt refrigerium in fine hominis, & non eſt qui agnitus ſit reverſus ab inferis:

2 Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus tanquam non fuerimus: quoniam fumus flatus eſt in naribus noſtris: & ſermo ſcintilla ad commovendum cor noſtrum:

3 Qua extincta, cinis erit corpus noſtrum, & ſpiritus diffundetur tamquam mollis aer, & tranſibit vita noſtra tamquam veſtigium nubis, & ſicut nebula diſſolvetur, quæ fugata eſt à radiis ſolis, & à calore illius aggravata:

4 Et nomen noſtrum oblivionem accipiet
* 1. Par. 29. d. 15. per tempus, & nemo memoriam habebit ope-
rum noſtrorum.
5 * Umbræ enim tranſitus eſt tempus no-
* Iſai. 22. d. 13 56. d. 12. ſtrum, & non eſt reverſio finis noſtri: quoniam
conſignata eſt, & nemo revertitur.
6 * Venite ergo, & fruamur bonis quæ ſunt,
1. Cor. 15. d. 32. & utamur creatura tamquam in juventute
celeriter.

B 7 Vino pretioſo & unguentis nos impleamus: & non prætereat nos flos temporis.

8 Coronemus nos roſis, antequam marceſcant: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra.

9 Nemo noſtrûm exors ſit luxuriæ noſtræ: ubique relinquamus ſigna lætitiæ: quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc eſt ſors.

10 Opprimamus pauperem juſtum, & non parcamus viduæ, nec veterani revereamur canos multi temporis.

C 11 Sit autem fortitudo noſtra lex juſtitiæ: quod enim infirmum eſt, inutile invenitur.

12 Circumveniamus ergo juſtum: quoniam

inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus no-
ſtris, & improperat nobis peccata legis, & diſ-
famat in nos peccata diſciplinæ noſtræ.
13 * Promittit ſe ſcientiam Dei habere, & *
filium Dei ſe nominat. *Matt.*
14 * Factus eſt nobis in traductionem cogi- *27. e. 42.*
tationum noſtrarum. * *Ioã.*
15 Gravis eſt nobis etiam ad videndum, quo- *7. a. 7.*
niam diſſimilis eſt aliis vita illius, & immutatæ
ſunt viæ ejus.
16 Tamquam nugaces æſtimati ſumus ab
illo, & abſtinet ſe à viis noſtris tamquam ab im-
munditiis, & præfert noviſſima juſtorum, &
gloriatur patrem ſe habere Deum.
17 Videamus ergo ſi ſermones illius veri ſint, D
& tentemus quæ ventura ſunt illi, & ſciemus
quæ erunt noviſſima illius.
18 * Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet **Pſal.*
illum, & liberabit eum de manibus contra- *21. a. 9.*
riorum.
19 Contumelia & tormento interrogemus
eum, ut ſciamus reverentiam ejus, & probe-
mus patientiam illius.
20 * Morte turpiſſima condemnemus eum: * *Ier.*
erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius. *11. d.*
21 Hæc cogitaverunt, & erraverunt: excæ- *19.*
cavit enim illos malitia eorum.
22 Et neſcierunt ſacramenta Dei, neque
mercedem ſperaverunt juſtitiæ, nec judicave- *
runt honorem animarum ſanctarum. *Gen. 1.*
23 * Quoniam Deus creavit hominem inex- *d. 27. 2. a. 7.*
terminabilem, & ad imaginem ſimilitudinis ſuæ *5. a. 1.*
fecit illum. *Eccli.*
24 * Invidia autem diaboli mors introivit in *17. a. 1.*
orbem terrarum: **Gen.*
3. a. 1.

25 Imitantur autem illum qui ſunt ex parte illius.

CAPUT III.

De felicitate juſtorum, qui in hac vita ab impiis contempti, tentationibus à Deo probati fuerunt: & de infelicitate impiorum: item de caſtitatis & bonorum operum mercede, ac infelicitate filiorum adulterorum.

A 1 JUſtorum autem animæ in manu Dei ſunt,
Deut. & non tanget illos tormentum mortis.
33.a.3 2 Viſi ſunt oculis inſipientium mori: & æſti-
Inf. 5. a. 4. mata eſt afflictio exitus illorum;
3 Et quod à nobis eſt iter, exterminium:
illi autem ſunt in pace.
4 Et ſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt,
ſpes illorum immortalitate plena eſt.
5 In paucis vexati, in multis benè diſponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos ſe.
6 Tamquam aurum in fornace probavit illos,
& quaſi holocauſti hoſtiam accepit illos, & in tempore erit reſpectus illorum.
* 7 * Fulgebunt juſti & tamquam ſcintillæ in
Matt. arundineto diſcurrent.
13. f. 8 * Judicabunt nationes, & dominabuntur
43. *1. populis, & regnabit Dominus illorum in per-
Cor. 6. a. 2. petuum.
B 9 Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: & fideles in dilectione acquieſcent illi: quoniam donum & pax eſt electis ejus.
10 Impij autem ſecundùm quæ cogitaverunt, correptionem habebunt: qui neglexerunt juſtum, & à Domino receſſerunt.
11 Sapientiam enim, & diſciplinam qui abjicit, infelix eſt: & vacua eſt ſpes illorum, & labores ſine fructu, & inutilia opera eorum.
12 Mulieres eorum inſenſatæ ſunt, & nequiſſimi filij eorum.

13 Maledicta creatura eorum, quoniam fe- C
lix eſt ſterilis: & incoinquinata, quæ neſcivit
thorum in delicto, habebit fructum in reſpe-
ctione animarum ſanctarum:
14 * Et ſpado, qui non operatus eſt per ma- * *Iſa. 56. b 3*
nus ſuas iniquitatem, nec cogitavit adverſus
Deum nequiſſima: dabitur enim illi fidei donum
electum, & ſors in templo Dei acceptiſſima.
15 Bonorum enim laborum glorioſus eſt fru- D
ctus, & quæ non concidat radix ſapientiæ.
16 Filij autem adulterorum in inconſum-
matione erunt, & ab iniquo thoro ſemen ex-
terminabitur.
17 Et ſi quidem longæ vitæ erunt, in nihi-
lum computabuntur, & ſine honore erit noviſſi-
mà ſenectus illorum.
18 Et ſi celeriùs defuncti fuerint, non ha-
bebunt ſpem, nec in die agnitionis allocutionem.
19 Nationis enim iniquæ diræ ſunt conſum-
mationes.

CAPUT IV.

Caſta generatio in multis ab adulterina diſſidet: de refrigerio juſti morte præoccupati: quæ ſit ſenectus venerabilis, & quòd juſti ſæpiùs è mundo tolluntur à Deo ne ab impiis ſeducantur, & quantum finis utrorumque diſtet.

1 O Quàm pulchra eſt caſta generatio cum A
claritate: immortalis eſt enim memoria
illius: quoniam & apud Deum nota eſt, &
apud homines.
2 Cùm præſens eſt, imitantur illam: & de-
ſiderant eam cùm ſe eduxerit, & in perpetuum
coronata triumphat incoinquinatorum certami-
num præmium vincens.
3 Multigena autem impiorum multitudo
non erit utilis, & ſpuria vitulamina non da-
bunt radices altas, nec ſtabile firmamentum
collocabunt.

*Iere. 17. a. 6. Matt. 7. d. 27. 4 * Et ſi in ramis in tempore germinaverint, infirmiter poſita, à vento commovebuntur, & à nimietate ventorum eradicabuntur.

5 Confringentur enim rami inconſummati,
B & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti.

6 Ex iniquis enim ſomnis filij qui naſcuntur, teſtes ſunt nequitiæ adverſus parentes in interrogatione ſua.

7 Juſtus autem ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

8 Senectus enim venerabilis eſt non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem ſunt ſenſus hominis,

9 Et ætas ſenectutis vita immaculata.

*Heb. 11. a. 5. 10 * Placens Deo factus eſt dilectus, & vivens inter peccatores tranſlatus eſt.

C 11 Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.

12 Faſcinatio enim nugacitatis obſcurat bona, & inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum ſine malitia.

13 Conſummatus in brevi explevit tempora multa:

14 Placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum: populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in præcordiis talia.

D 15 Quoniam gratia Dei, & miſericordia eſt in ſanctos ejus, & reſpectus in electos illius.

16 Condemnat autem juſtus mortuus vivos impios, & juventus celeriùs conſummata, longam vitam injuſti.

17 Videbunt enim finem ſapientis, & non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, & quare munierit illum Dominus.

18 Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus irridebit.

19 Et erunt poſt hæc decidentes ſine honore, & in contumelia inter mortuos in perpetuum: quoniam diſrumpet illos inflatos ſine voce, & commovebit illos à fundamentis, & uſque ad ſupremum deſolabuntur: & erunt gementes, & memoria illorum peribit.

20 Venient in cogitatione peccatorum ſuorum timidi, & traducent illos ex adverſo iniquitates ipſorum.

CAPUT V.

Impij in judicio admirantes gloriam juſtorum quos hìc contempſerant, deflent ſuam miſeriam, quódque tota eorum felicitas fuerit momentanea: juſtorum autem erit perpetua: porrò Deus, tum per creaturas, tum per ſe armatur ad puniendos impios.

1 TUnc ſtabunt juſti in magna conſtantia, A
adverſus eos qui ſe anguſtiaverunt, &
qui abſtulerunt labores eorum.

2 Videntes turbabuntur timore horribili, &
mirabuntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis,

3 Dicentes intra ſe, pœnitentiam agentes, &
præ anguſtia ſpiritus gementes: Hi ſunt quos
habuimus aliquando in deriſum, & in ſimilitudinem improperij.

4 * Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus * Sup.
inſaniam, & finem illorum ſine honore: 3. a 2.

5 Ecce quomodo computati ſunt inter filios
Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt.

6 Ergo erravimus à via veritatis, & juſtitiæ
lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non
eſt ortus nobis.

7 Laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem
Domini ignoravimus.

8 Quid nobis profuit ſuperbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis?

* 1. Par. 29. d. 15. 9 * Tranſierunt omnia illa tamquam umbra, & tamquam nuntius percurrens,

Sup. 2. b. 5. 10 * Et tamquam navis, quæ pertranſit fluctuantem aquam: cujus, cùm præterierit, non eſt veſtigium invenire, neque ſemitam carinæ illius in fluctibus:

* Prov. 30. c. 19. 11 Aut tamquam avis, quæ tranſvolat in aëre, cujus nullum invenitur argumentum itineris, ſed tantùm ſonitus alarum verberans levem ventum, & ſcindens per vim itineris aërem: commotis alis tranſvolavit, & poſt hoc nullum ſignum invenitur itineris illius:

B

12 Aut tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diviſus aër continuò in ſe recluſus eſt, ut ignoretur tranſitus illius:

13 Sic & nos nati continuò deſivimus eſſe: & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem noſtra conſumpti ſumus.

14 Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt.

* Pſal. 1. a. 4. Prov. 10. d. 28. 11. a. 7. 15 * Quoniam ſpes impij tamquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur: & tamquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur: & tamquam fumus, qui à vento diffuſus eſt: & tamquam memoria hoſpitis unius diei prætereuntis.

C

16 Juſti autem in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio illorum apud Altiſſimum.

17 Ideò accipient regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Domini: quoniam dextera ſua teget eos, & brachio ſancto ſuo defendet illos.

18 * Accipiet armaturam zelus illius, & ar- *Pſal.
mabit creaturam ad ultionem inimicorum. 17. d.
19 Induet pro thorace juſtitiam, & accipiet 40.
pro galea judicium certum. Eph. 6 c 13.
20 Sumet ſcutum inexpugnabile æquitatem.
21 Acuet autem duram iram in lanceam, & D
pugnabit cum illo orbis terrarum contra in-
ſenſatos.
22 Ibunt directè emiſſiones fulgurum, &
tamquam à benè curvato arcu nubium extermi-
nabuntur, & ad certum locum inſilient.
23 Et à petroſa ira plenæ mittentur grandi-
nes, excandeſcet in illos aqua maris, & flumi-
na concurrent duriter.
24 Contra illos ſtabit ſpiritus virtutis, &
tamquam turbo venti dividet illos: & ad ere-
mum perducet omnem terram iniquitas illo-
rum, & malignitas evertet ſedes potentium.

CAPUT VI.

Reges & judices ad ſapientiam & juſtitiam ſectandam exhortatur: oſtendens quàm grave maneat injuſtis rectoribus ſupplicium, item quàm ſit obvia ſapientia quærentibus eam: quódque ejus acquiſitio ſit utilis, cujus capax non eſt invidus.

1 MElior eſt ſapientia quàm vires: & vir A
prudens quàm fortis. Eccl.
2 Audite ergo reges, & intelligite, diſcite 9.d.18
judices finium terræ.
3 Præbete aures vos, qui continetis multitu-
dines, & placetis vobis in turbis nationum:
4 * Quoniam data eſt à Domino poteſtas *Rom.
vobis, & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit 13.a.1
opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur:
5 Quoniam cùm eſſetis miniſtri regni illius, B
non rectè judicaſtis nec cuſtodiſtis legem juſti-

tiæ, neque ſecundùm voluntatem Dei ambulaſtis.

6 Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet.

7 Exiguo enim conceditur miſericordia: po-
B tentes autem potenter tormenta patientur.

* 8 * Non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam
Deut. Deus, nec verebitur magnitudinem cujuſquam:
10. d. 17. 2. quoniam puſillum & magnum ipſe fecit, &
Par. æqualiter cura eſt illi de omnibus.

19. b. 7. 9 Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio.

Eccli. 35. b. 10 Ad vos ergo reges ſunt hi ſermones mei,
15. ut diſcatis ſapientiam, & non excidatis.

Act. 11 Qui enim cuſtodierint juſta juſtè, juſtifi-
10. e. cabuntur: & qui didicerint iſta, invenient quid
34. Rõ. 2. reſpondeant.

b. 11. 12 Concupiſcite ergo ſermones meos, diligi-
Gal. 2. b. 6. te illos, & habebitis diſciplinam.

C 13 Clara eſt, & quæ numquam marceſcit ſa-
Eph 6 pientia, & facilè videtur ab his qui diligunt
b. 9. eam, & invenitur ab his qui quærunt illam.

Col. 3. d. 25. 14 Præoccupat qui ſe concupiſcunt, ut illis
1. Pet. ſe prior oſtendat.

1. c. 17. 15 Qui de luce vigilaverit ad illā, non laborabit: aſſidentem enim illam foribus ſuis inveniet.

16 Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilaverit propter illam, citò ſecurus erit.

17 Quoniam dignos ſe ipſa circuit quærens, & in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni providentia occurrit illis.

18 Initium enim illius, veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia.

19 Cura ergo diſciplinæ, dilectio eſt: & dilectio, cuſtodia legum illius eſt: cuſtoditio au-

tem legum, conſummatio incorruptionis eſt :
20 Incorruptio autem facit eſſe proximum Deo.
21 Concupiſcentia itaque ſapientiæ deducit ad regnum perpetuum. D
22 Si ergo delectamini ſedibus & ſceptris, ô reges populi, diligite ſapientiam, ut in perpetuum regnetis.
23 Diligite lumen ſapientiæ omnes qui præeſtis populis.
24 Quid eſt autem ſapientia, & quemadmodum facta ſit referam : & non abſcondam à vobis ſacramenta Dei, ſed ab initio nativitatis inveſtigabo, & ponam in lucem ſcientiam illius, & non præteribo veritatem :
25 Neque cum invidia tabeſcente iter habebo : quoniam talis homo non erit particeps ſapientiæ :
26 Multitudo autem ſapientium ſanitas eſt orbis terrarum : & rex ſapiens ſtabilimentum populi eſt.
27 Ergo accipite diſciplinam per ſermones meos, & proderit vobis.

CAPUT. VII.

Cùm unus ſit omnibus introitus ad vitam, & ſimilis exitus : præ omnibus eligenda eſt ſapientia : adferens ſecum cuncta bona, habens ſecum ſpiritum intelligentiæ multiplicem; & quæ hîc mirum in modum extollitur, quámque abundè auctor fuerat aſſecutus.

1 SUm quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus eſt, & in ventre matris figuratus ſum caro, A
2 Decem menſium tempore * coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine hominis, & delectamento ſomni conveniente. * *Iob.* 10. *b.* 10.

3 Et ego natus accepi communem aërem, & in ſimiliter factam decidi terram, & primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans.

4 In involumentis nutritus ſum, & curis magnis.

5 Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium.

* *Iob.* 1.*d*.21. 6 * Unus ergo introitus eſt omnibus ad vitam, & ſimilis exitus.

1.*Tim.* 6.*b*.7. 7 Propter hoc optavi,& datus eſt mihi ſenſus: & invocavi, & venit in me ſpiritus ſapientiæ:

8 Et præpoſui illam regnis & ſedibus, & divitias nihil eſſe duxi in comparatione illius.

* *Iob.* 28. *c*. 15. *Prov.* 8.*b*.11. 9 * Nec comparavi illi lapidem pretioſum: quoniam omne aurum in comparatione illius, arena eſt exigua, & tanquam lutum æſtimabitur argentum in conſpectu illius.

B 10 Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui pro luce habere illam: quoniam inextinguibile eſt lumen illius.

* 3. *Reg* 3. *c*. 13. *Matt.* 6. *d*. 33. 11 * Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa,& innumerabilis honeſtas per manus illius,

12 Et lætatus ſum in omnibus: quoniam antecedebat me iſta ſapientia, & ignorabam quoniam horum omnium mater eſt.

13 Quam ſine fictione didici, & ſine invidia communico,& honeſtatem illius non abſcondo.

14 Infinitus enim theſaurus eſt hominibus: quo qui uſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati.

15 Mihi autem dedit Deus dicere ex ſententia, & præſumere digna horum quæ mihi dantur: quoniam ipſe ſapientiæ dux eſt, & ſapientium emendator:

16 In manu enim illius, & nos, & ſermones noſtri, & omnis ſapientia, & operum ſcientia, & diſciplina.

17 Ipſe enim dedit mihi horum, quæ ſunt, ſcientiam veram: ut ſciam diſpoſitionem orbis terrarum, & virtutes elementorum,

18 Initium, & conſummationem, & medietatem temporum, viciſſitudinum permutationes, & commutationes temporum, C

19 Anni curſus, & ſtellarum diſpoſitiones.

20 Naturas animalium, & iras beſtiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum,

21 Et quæcumque ſunt abſconſa & improviſa, didici: omnium enim artifex docuit me ſapientia.

22 Eſt enim in illa ſpiritus intelligentiæ, ſanctus, unicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis, incoinquinatus, certus, ſuavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens,

23 Humanus, benignus, ſtabilis, certus, ſecurus, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiritus: intelligibilis, mundus, ſubtilis.

24 Omnibus enim mobilibus mobilior eſt ſapientia: attingit autem ubique propter ſuam munditiam.

25 Vapor eſt enim virtutis Dei, & emanatio quædam eſt claritatis omnipotentis Dei ſincera: & ideò nihil inquinatum in eam incurrit. D

26 * Candor eſt enim lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula Dei majeſtatis, & imago bonitatis illius. * *Hebr.* 1. *a.* 3.

27 Et cùm ſit una, omnia poteſt: & in ſe permanens omnia innovat, & per nationes in animas

ſanctas ſe transfert: amicos Dei & prophetas conſtituit.

28 Neminem enim diligit Deus, niſi eum, qui cum ſapientia inhabitat.

29 Eſt enim hæc ſpecioſior ſole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtellarum, luci comparata invenitur prior.

30 Illi enim ſuccedit nox, ſapientiam autem non vincit malitia.

Caput VIII.

Cùm ſapientiam comitentur omnia deſiderabilia, ſummè ambienda eſt, & à Deo petenda, à quo ſolo datur continentia.

A 1 Attingit ergo à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter.

2 Hanc amavi, & exquiſivi à juventute mea, & quæſivi ſponſam mihi eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius.

3 Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens Dei: ſed & omnium Dominus dilexit illam.

4 Doctrix enim eſt diſciplinæ Dei, & electrix operum illius.

5 Et ſi divitiæ appetuntur in vita, quid ſapientia locupletius, quæ operatur omnia?

6 Si autem ſenſus operatur: quis horum, quæ ſunt, magis quàm illa eſt artifex?

B 7 Et ſi juſtitiam quis diligit: labores hujus magnas habent virtutes: ſobrietatem enim, & prudentiam docet, & juſtitiam, & virtutem, quibus utilius nihil eſt in vita hominibus.

8 Et ſi multitudinem ſcientiæ deſiderat quis, ſcit præterita, & de futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones argumentorum: ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & even-

tus temporum & ſæculorum.

9 Propoſui ergo hanc adducere mihi ad convivendum: ſciens quoniam mecum communicabit de bonis, & erit allocutio cogitationis & tædij mei.

10 Habebo propter hanc claritatem ad turbas, & honorem apud ſeniores juvenis: C

11 Et acutus inveniar in judicio, & in conſpectu potentium admirabilis ero,& facies principum mirabuntur me:

12 Tacentem me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient,& ſermocinante me plura, manus ori ſuo imponent.

13 Præterea habebo per hanc, immortalitatem: & memoriam æternam his, qui poſt me futuri ſunt, relinquam.

14 Diſponam populos ': & nationes mihi erunt ſubditæ.

15 Timebunt me audientes reges horrendi:& in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.

16 Intrans in domum meam, conquieſcam D cum illa: non enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tædium convictus illius, ſed lætitiam & gaudium.

17 Hæc cogitans apud me,& commemorans in corde meo: quoniam immortalitas eſt in cognatione ſapientiæ,

18 Et in amicitia illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honeſtas ſine defectione, & in certamine loquelæ illius ſapientia, & præclaritas in communicatione ſermonũ ipſius: circuibam quærens, ut mihi illam aſſumerem.

19 Puer autem eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam.

20 Et cùm eſſem magis bonus, veni ad cor-

pus incoinquinatum.
21 Et ut ſcivi quoniam aliter non poſſem eſ-
ſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat
ſapientiæ, ſcire cujus eſſet hoc donum: adij Do-
minum, & deprecatus ſum illum, & dixi ex to-
tis præcordiis meis.

Caput IX.

Oratio ſapientis cum agnitione propria imbecillitatis, ad impetrandam à Domino ſapientiam: quæ cùm omnibus neceſſaria ſit, potiſſimùm tamen rectoribus populorum; incerta eſt enim humana ſapientia.

A 1 DEus patrum meorum, & Domine miſeri-
1.R.g. cordiæ, qui feciſti omnia verbo tuo,
3.b.9. 2 Et ſapientia tua conſtituiſti hominem, ut
dominaretur creaturæ, quæ à te facta eſt,
3 Ut diſponat orbem terrarum in æquitate
& juſtitia, & in directione cordis judicium
judicet?
4 Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapien-
tiam, & noli me reprobare à pueris tuis:
* Pſ. 5 * Quoniã ſervus tuus ſum ego, & filius an-
115. b.16. cillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis,
B & minor ad intellectum judicij & legum.
6 Nam & ſi quis erit conſummatus inter filios
hominum, ſi ab illo abfuerit ſapientia tua, in
nihilum computabitur.
* 1. 7 * Tu elegiſti me regem populo tuo, &
Par. judicem filiorum tuorum, & filiarum:
28. a. 8 Et dixiſti me ædificare templum in monte
4.5. 2.Par ſancto tuo, & in civitate habitationis tuæ altare,
1.c.9. ſimilitudinem tabernaculi ſancti tui, quod præ-
* Prov. paraſti ab initio:
8 c.22. 9 * Et tecum ſapientia tua, quæ novit opera
d.27. tua, quæ & affuit tunc cùm orbem terrarum fa-
Ioan. 1. a.1. ceres, & ſciebat quid eſſet placitum oculis tuis,
C & quid directum in præceptis tuis.

10 Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, ut mecum ſit & mecum laboret, ut ſciam quid acceptum ſit apud te:

11 Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia.

12 Et erunt accepta opera mea, & diſponam populum tuum juſtè, & ero dignus ſedium patris mei.

13 * Quis enim hominum poterit ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? * Iſai. 40. c. 13. Rom. 11. d. 34. 1 Cor. 2. d. 16.

14 Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ.

15 Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. D

16 Et difficilè æſtimamus quæ in terra ſunt: & quæ in proſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis ſunt quis inveſtigabit?

17 Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris ſpiritum ſanctum tuum de altiſſimis:

18 Et ſic correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines?

19 Nam per ſapientiam ſanati ſunt quicumque placuerunt tibi Domine à principio.

CAPUT X.

Commendatur ſapientia quòd ſervaverit & à malis liberaverit Adam, Noë, Abraham, Lot, Jacob, Joſeph, Moyſen, per quem filios Iſraël de Ægypto duxit per Mare rubrum, demerſis in eo Ægyptiis.

1 HÆc illum, qui primus formatus eſt à Deo pater orbis terrarum, cùm ſolus eſſet creatus, cuſtodivit, A Gen. 2. d. 27.

*Gen. 2.a.7. 2 * Et eduxit illum à delicto ſuo, & dedit illi virtutem continendi omnia.

*Gen. 4.b.8. 3 * Ab hac ut receſſit injuſtus in ira ſua, per iram homicidij fraterni deperiit.

*Gen. 7.d.21 4 * Propter quem, cùm aqua deleret terram, ſanavit iterùm ſapientia, per contemptibile lignum juſtum gubernans.

*Gen. 11. a. 2. 5 * Hæc & in conſenſu nequitiæ cùm ſe nationes contuliſſent, ſcivit juſtum, & conſervavit ſine quærela Deo, & in filij miſericordia fortem cuſtodivit.

*Gen. 19. d. 17. & 22. 6 * Hæc juſtum à pereuntibus impiis liberavit fugientem, deſcendente igne in pentapolim:

B 7 Quibus in teſtimonium nequitiæ fumigabunda conſtat deſerta terra, & incerto tempore fructus habentes arbores, & incredibilis animæ memoria ſtans figmentum ſalis.

8 Sapientiam enim prætereuntes, non tantùm in hoc lapſi ſunt ut ignorarent bona, ſed & inſipientiæ ſuæ reliquerunt hominibus memoriam, ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuiſſent.

9 Sapientia autem hos, qui ſe obſervant, à doloribus liberavit.

*Gen. 28. a. 5 b.10. 10 * Hæc profugum iræ fratris juſtum deduxit per vias rectas, & oſtendit illi regnum Dei, & dedit illi ſcientiam ſanctorum: honeſtavit illum in laboribus, & complevit labores illius.

11 In fraude circumvenientium illum affuit illi, & honeſtum fecit illum.

C 12 Cuſtodivit illum ab inimicis, & à ſeductoribus tutavit illum, & certamen forte dedit illi ut vinceret, & ſciret quoniam omnium potentior eſt ſapientia.

*Gen. 37. f. 28. 13 * Hæc venditum juſtum non dereliquit,

ſed à peccatoribus liberavit eum : deſcendítque
cum illo in foveam,

14 * Et in vinculis non dereliquit illum, do- * Gen.
nec afferret illi ſceptrum regni, & potentiam 41. e.
adverſus eos, qui eum deprimebant : & menda- 40 Act. 7
ces oſtendit, qui maculaverunt illum, & dedit b. 9.
illi claritatem æternam.

15 * Hæc populum juſtum, & ſemen ſine *
querela, liberavit à nationibus, quæ illum de- Exod.
primebant. 1. b. 11.

16 Intravit in animam ſervi Dei, & ſtetit con-
tra reges horrendos in portentis & ſignis.

17 Et reddidit juſtis mercedem laborum ſuo- D
rum ; & deduxit illos in via mirabili : & fuit il-
lis in velamento diei, & in luce ſtellarum per
noctem :

18 * Tranſtulit illos per Mare rubrum : & *
tranſvexit illos per aquam nimiam. Exod.

19 Inimicos autem illorum demerſit in ma- 14. e.
re, & ab altitudine inferorum eduxit illos. 22. Pſ 77.
* Ideò juſti tulerunt ſpolia impiorum. b. 13.

20 * Et decantaverunt Domine nomen ſan- * Exod.
ctum tuum, & victricem manum tuam lauda- 12. e.
verunt pariter : 35.

21 Quoniam ſapientia aperuit os mutorum, * Exod.
& linguas infantium fecit diſertas. 15. a. 1.

Caput XI.

Sapientia filios Iſraël p r deſertum deduxit, devictis inimicis, datíſque è petra aquis : punitis autem multiplici flagello idololatris Ægyptiis : cùm tamen Deus omnium quærens ſalutem, longanimiter toleret peccatores, ut reſipiſcant, quos univerſos ſolo ſuo nutu continuò perdere poſſet.

1 DIrexit opera eorum in manibus prophe- A
tæ ſancti. Exod.

2 Iter fecerunt per deſerta, quæ non habita- 15. a.
1.

bantur: & in locis deſertis fixerunt caſas.
* Exod. 3 * Steterunt contra hoſtes, & de inimicis ſe
17. d. vindicaverunt.
13. 4 * Sitierunt, & invocaverunt te, & data eſt
* Num. illis aqua de petra altiſſima, & requies ſitis de
20. b. lapide duro.
11. 5 Per quæ enim pœnas paſſi ſunt inimici illorum, à defectione potus ſui, & in eis, cùm abundarent filij Iſraël, lætati ſunt;
6 Per hæc, cùm illis deeſſent, benè cum illis actum eſt.
7 Nam pro fonte quidem ſempiterni fluminis, humanum ſanguinem dediſti injuſtis.
8 Qui cùm minuerentur in traductione infantium occiſorum, dediſti illis abundantem aquam inſperatè,
9 Oſtendens per ſitim, quæ tunc fuit, quemadmodum tuos exaltares, & adverſarios illorum necares.
B 10 Cùm enim tentati ſunt, & quidem cum miſericordia diſciplinam accipientes, ſcierunt quemadmodum cum ira judicati impij tormenta paterentur.
11 Hos quidem tamquam pater monens probaſti: illos autem tamquam durus rex interrogans condemnaſti.
12 Abſentes enim & præſentes ſimiliter torquebantur.
13 Duplex enim illos acceperat tædium, & gemitus cum memoria præteritorum.
14 Cùm enim audirent per ſua tormenta benè ſecum agi, commemorati ſunt Dominum, admirantes in finem exitus.
C 15 Quem enim in expoſitione prava projectum deriſerunt, in finem eventus mirati ſunt, non ſimiliter juſtis ſitientes.

16 Pro cogitationibus autem inſenſatis iniquitatis illorum, * quòd quidam errantes colebant mutos ſerpentes, & beſtias ſupervacuas immiſiſti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam:

17 Ut ſcirent, quia per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.

18 Non enim impoſſibilis erat omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia inviſa, * immittere illis multitudinem urſorum, aut audaces leones,

19 Aut novi generis ira plenas ignotas beſtias, aut vaporem ignium ſpirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis ſcintillas emittentes:

* Inf. 12. d. 24.

* Lev. 26. d. 22. Inf. 16. a. 1. Ier. 8. f. 17.

D

20 Quarum non ſolùm læſura poterat illos exterminare, ſed & aſpectus per timorem occidere.

21 Sed & ſine his uno ſpiritu poterant occidi perſecutionem paſſi ab ipſis factis ſuis, & diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ: ſed omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti.

22 Multum enim valere, tibi ſoli ſupererat ſemper: & virtuti brachij tui quis reſiſtet?

23 Quoniam tamquam momentum ſtateræ, ſic eſt ante te orbis terrarum, & tamquam gutta roris antelucani, quæ deſcendit in terram.

24 Sed miſereris omnium, quia omnia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam.

25 Diligis enim omnia quæ ſunt, & nihil odiſti eorum quæ feciſti: nec enim odiens aliquid conſtituiſti, aut feciſti.

26 Quomodo autem poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes? aut quod à te vocatum non

eſſet, conſervaretur?

27 Parcis autem omnibus: quoniam tua ſunt
Domine, qui amas animas.

CAPUT XII.

Oſtendit quanta clementia & longanimitate Deus corripuerit peccatores terræ ſanctæ incolas, non ſubitò eos delens, cùm non illos tantùm, ſed & omnes nationes, nulli illata injuria, tamquam ſolus omnium Dominus perdere poſſet: hac videlicet erga inimicos clementia electos ſuos de ſe ſuáque bonitate bene ſperare faciens, eóſque à peccatis revocans.

A 1 O Quàm bonus & ſuavis eſt Domine ſpi-
ritus tuus in omnibus,
2 Idcóque eos, qui exerrant, partibus corri-
pis: & de quibus peccant, admones & alloque-
ris: ut relicta malitia, credant in te Domine.
* 3 * Illos enim antiquos inhabitatores terræ
Deut. ſanctæ tuæ, quos exhorruiſti,
9. a. 2. 12 d. 4 Quoniam odibilia opera tibi faciebant per
29. medicamina, & ſacrificia injuſta,
18. c. 5 Et filiorum ſuorum necatores ſine miſeri-
12. cordia, & comeſtores viſcerum hominum, &
devoratores ſanguinis à medio ſacramento tuo,
6 Et auctores parentes animarum inauxilia-
tarum, perdere voluiſti per manus parentum
noſtrorum,
7 Ut dignam perciperent peregrinationem
puerorũ Dei, quæ tibi omnium charior eſt terra.
8 Sed & his tamquam hominibus peperciſti,
& miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas, ut
illos paulatim exterminarent.
B 9 Non quia impotens eras in bello ſubjicere
impios juſtis, aut beſtiis ſævis, aut verbo duro
*Exo. ſimul exterminare:
23. f. 10 * Sed partibus judicans dabas locum pœ-
30. nitentiæ, non ignorans, quoniam nequam eſt
Deut. 7. d. 22. natio eorum, & naturalis malitia ipſorum, &

quoniam non poterat mutari cogitatio illorum
in perpetuum.
11 Semen enim erat maledictum ab initio:
nec timens aliquem, veniam dabas peccatis il-
lorum.
12 Quis enim dicet tibi: Quid feciſti? aut
quis ſtabit contra judicium tuum? aut quis in
conſpectu tuo veniet vindex iniquorum homi-
num? aut quis tibi imputabit, ſi perierint na-
tiones, quas tu feciſti?
13 Non enim eſt alius Deus quàm tu, * cui * 1.
cura eſt de omnibus, ut oſtendas quoniam non Pet. 5.
injuſtè judicas judicium. b. 7.
14 Neque rex neque tyrannus in conſpectu
tuo inquirent de his quos perdidiſti.
15 Cùm ergo ſis juſtus, juſtè omnia diſponis,
ipſum quoque, qui non debet puniri, condem-
nare, exterum æſtimas à tua virtute.
16 Virtus enim tua juſtitiæ initium eſt: & ob C
hoc quòd omnium Dominus es, omnibus te
parcere facis.
17 Virtutem enim oſtendis tu, qui non cre-
deris eſſe in virtute conſummatus, & horum,
qui te neſciunt, audaciam traducis.
18 Tu autem dominator virtutis, cum tran-
quillitate judicas, & cum magna reverentia diſ-
ponis nos: ſubeſt enim tibi, cùm volueris, poſſe.
19 Docuiſti autem populum tuum per talia
opera, quoniam oportet juſtum eſſe & huma-
num, & bonæ ſpei feciſti filios tuos: quoniam
judicans das locum in peccatis pœnitentiæ.
20 Si enim inimicos ſervorum tuorum, &
debitos morti, cum tanta cruciaſti attentione,
dans tempus & locum, per quæ poſſent mutari
à malitia;

21 Cum quanta diligentia judicaſti filios tuos,
quorum parentibus juramenta & conventiones
dediſti bonarum promiſſionum ?
D 22 Cùm ergo das nobis diſciplinam, inimi-
cos noſtros multipliciter flagellas, ut bonitatem
tuam cogitemus judicantes: & cùm de nobis ju-
dicatur, ſperemus miſericordiam tuam.
23 Unde & illis, qui in vita ſua inſenſatè &
injuſtè vixerunt, per hæc, quæ coluerunt, de-
diſti ſumma tormenta.
*Sup. 11. c. 16. Rom. 1. c. 23.
24 * Etenim in erroris via diutiùs erraverunt,
deos æſtimantes hæc, quæ in animalibus ſunt
ſupervacua, infantium inſenſatorum more vi-
ventes.
25 Propter hoc tamquam pueris inſenſatis
judicium in deriſum dediſti.
26 Qui autem ludibriis & increpationibus
non ſunt correcti, dignum Dei judicium ex-
perti ſunt.
27 In quibus enim patientes indignabantur,
per hæc quos putabant deos, in ipſis cùm exter-
minarentur videntes, illum, quem olim nega-
bant ſe noſſe, verum Deum agnoverunt: pro-
pter quod & finis condemnationis eorum venit
ſuper illos.

CAPUT XIII.

Vani quidem ſunt qui ex creaturis Deum non agnoſcentes, ipſas potiùs creaturas pro diis coluerunt: at illi longè ſtultiores qui opus artificis Deum dicunt, ab inſenſato idolo futura interrogantes.

A 1 VAni autem ſunt omnes homines, in qui-
bus non ſubeſt ſcientia Dei: & de his
quæ videntur bona, non potuerunt intelligere
eum qui eſt, neque operibus attendentes agno-
verunt quis eſſet artifex:
Rom. 1. c. 18. * Deut. 4. c. 19. 17. a. 3.
2 * Sed aut ignem, aut ſpiritum, aut cita-

tum aërem, aut gyrum ſtellarum, aut nimiam aquam, aut ſolem & lunam, rectores orbis terrarum deos putaverunt.

3 Quorum ſi ſpecie delectati, deos putaverunt: ſciant quantò his dominator eorum ſpecioſior eſt. ſpeciei enim generator hæc omnia conſtituit.

4 Aut ſi virtutem & opera eorum mirati ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior eſt illis:

5 A magnitudine enim ſpeciei & creaturæ, cognoſcibiliter poterit creator horum videri.

6 Sed tamen adhuc in his minor eſt querela. B Et hi enim fortaſſe errant, Deum quærentes, & volentes invenire.

7 * Etenim cùm in operibus illius converſentur, inquirunt: & perſuaſum habent quoniam bona ſunt quæ videntur. *Rom. 1. c. 21.

8 Iterùm autem nec his debet ignoſci.

9 Si enim tantùm potuerunt ſcire, ut poſſent æſtimare ſæculum: quomodo hujus Dominum non faciliùs invenerunt?

10 Infelices autem ſunt, & inter mortuos ſpes illorum eſt, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum & argentum, artis inventionem, & ſimilitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antiquæ.

11 * Aut ſi quis artifex faber de ſilva lignum rectum ſecuerit: & hujus doctè eradat omnem corticem, & arte ſua uſus, diligenter fabricet vas utile in converſationem vitæ. * Iſa. 44. b. 12. Iere. 10. a. 3.

12 Reliquiis autem ejus operis, ad præparationem eſcæ abutatur: C

13 Et reliquum horum, quod ad nullos uſus facit, lignum curvum, & vorticibus plenum,

ſculpat diligenter per vacuitatem ſuam, & per ſcientiam ſuæ artis figuret illud, & aſſimilet illud imagini hominis,

14 Aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica, & rubicundum faciens fuco colorem illius, & omnem maculam, quæ in illo eſt, perliniens:

D 15 Et faciat ei dignam habitationem, & in pariete ponens illud, & confirmans ferro,

16 Ne fortè cadat, proſpiciens illi, ſciens quoniam non poteſt adjuvare ſe: imago enim eſt, & opus eſt illi adjutorium.

17 Et de ſubſtantia ſua, & de filiis ſuis, & de nuptiis votum faciens, inquirit. Non erubeſcit loqui cum illo, qui ſine anima eſt:

18 Et pro ſanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adjutorium inutilem invocat:

19 Et pro itinere petit ab eo, qui ambulare non poteſt: & de acquirendo, & de operando, & de omnium rerum eventu petit ab eo, qui in omnibus eſt inutilis.

CAPUT XIV.

Utilis inventio navis, qua etiam tempore diluvij ſemen humanum ſervatum eſt: idolum autem maledictum eſt cum ſuo fabricatore, & quod fuerit idolorum idololatriaque exordium ac progreſſus, item quæ mala ex idololatria procedant.

A 1 Iterùm alius navigare cogitans, & per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante ſe, fragilius lignum invocat.

2 Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, & artifex ſapientia fabricavit ſua.

3 Tua autem, Pater, providentia gubernat: quoniam dediſti & in mari viam, & inter fluctus ſemitam firmiſſimam,

* Exod. 14. c. 22.

4 Oſtendens quoniam potens es ex omnibus ſalvare, etiam ſi ſine arte aliquis adeat mare.

5 Sed ut non eſſent vacua ſapientiæ tuæ opera; propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas ſuas, & tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt:

6 * Sed & ab initio cùm perirent ſuperbi gigantes, ſpes orbis terrarum ad ratem confugiens, remiſit ſæculo ſemen nativitatis, quæ manu tua erat gubernata. *Gen. 6.a.4. 7 b. 7.

7 Benedictum eſt enim lignum, per quod fit juſtitia.

8 * Per manus autem quod fit idolum, maledictum eſt & ipſum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus eſt: illud autem cùm eſſet fragile, deus cognominatus eſt. *Pſal 113.. Bar. 6.a.3.

9 Similiter autem odio ſunt Deo impius & impietas ejus.

10 Etenim quod factum eſt, cum illo, qui fecit, tormenta patietur.

11 Propter hoc & in idolis nationum non erit reſpectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ ſunt, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium. B

12 Initiũ enim fornicationis eſt exquiſitio idolorum: & adinventio illorum corruptio vitæ eſt.

13 Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum.

14 Supervacuitas enim hominum advenit in orbem terrarum, & ideò brevis illorum finis eſt inventus.

15 Acerbo enim luctu dolens pater, citò ſibi rapti filij fecit imaginem: & illum, qui tunc quaſi homo mortuus fuerat, nunc tanquam Deum colere cœpit, & conſtituit inter ſervos ſuos ſacra & ſacrificia.

16 Deinde interveniente tempore, convaleſcente iniqua conſuetudine, hic error tanquam lex cuſtoditus eſt, & tyrannorum imperio colebantur figmenta.

17 Et hos quos in palam homines honorare non poterant, propter hoc quod longè eſſent, è longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis, quem honorare volebant, fecerunt: ut illum, qui aberat, tamquam præſentem colerent ſua ſolicitudine.

18 Provexit autem ad horum culturam & hos qui ignorabant, artificis eximia diligentia.

19 Ille enim volens placere illi, qui ſe aſſumpſit, elaboravit arte ſua, ut ſimilitudinem in melius figuraret.

C 20 Multitudo autem hominum abducta per ſpeciem operis, eum, qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat, nunc deum æſtimaverunt.

21 Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut regibus deſervientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis impoſuerunt.

22 Et non ſuffecerat erraſſe eos circa Dei ſciẽtiam, ſed & in magno viventes inſcientiæ bello, tot & tam magna mala pacem appellant.

* Deut. 18. b. 10. 23 * Aut enim filios ſuos ſacrificantes, aut obſcura ſacrificia facientes, aut inſaniæ plenas vigilias habentes,

Ier. 7. b. 6. 24 Neque vitam, neque nuptias mundas jam cuſtodiunt, ſed alius alium per invidiam occidit, aut adulterans contriſtat:

25 Et omnia commiſta ſunt, ſanguis, homicidium, furtum & fictio, corruptio & infidelitas, turbatio & perjurium, tumultus bonorum.

26 Dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconſtantia, inordinatio mœchiæ & impudicitiæ.

27 Infandorum enim idolorum cultura, omnis mali cauſa eſt, & initium & finis.

28 Aut enim dum lætantur, inſaniunt: aut certè vaticinantur falſa, aut vivunt injuſtè, aut pejerant citò.

29 Dum enim confidũt in idolis, quæ ſine anima ſunt, malè jurantes noceri ſe non ſperant.

30 Utraque ergo illis evenient dignè, quoniam malè ſenſerunt de Deo, attendentes idolis; & juraverunt injuſtè, in dolo contemnentes juſtitiam.

31 Non enim juratorum virtus, ſed peccantium pœna perambulat ſemper in juſtorum prævaricationem.

CAPUT XV.

Vox fidelium ſuavitatem & miſericordiam Dei commendantium, cujus gratia ab idololatria ſunt ſervati: mirè quoque ſubſannati idolorum artifices ac cultores.

1 TU autem Deus noſter, ſuavis & verus es, patiens, & in miſericordia diſponens omnia. A

2 Etenim ſi peccaverimus, tui ſumus, ſcientes magnitudinem tuam: & ſi non peccaverimus, ſcimus quoniam apud te ſumus computati.

3 Noſſe enim te, conſummata juſtitia eſt: & ſcire juſtitiam, & virtutem tuam, radix eſt immortalitatis.

4 Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ labor ſine fructu, effigies ſculpta per varios colores,

5 Cujus aſpectus inſenſato dat concupiſ-

centiam, & diligit mortuæ imaginis effigiem ſine anima.

6 Malorum amatores, digni ſunt qui ſpem habeant in talibus, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.

* Rõ. 9.c. 21. 7 * Sed & figulus mollem terram premens, B laborioſè fingit ad uſus noſtros unumquodque vas, & de eodem luto fingit quæ munda ſunt in uſum vaſa, & ſimiliter quæ his ſunt contraria: horum autem vaſorum quis ſit uſus, judex eſt figulus.

8 Et cùm labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulò antè de terra factus fuerat, & poſt puſillum reducit ſe unde acceptus eſt, repetitus animæ debitum quam habebat.

9 Sed cura eſt illi, non quia laboraturus eſt, nec quoniam brevis illi vita eſt, ſed concertatur aurificibus & argentariis: ſed & ærarios imitatur, & gloriam præfert, quoniam res ſupervacuas fingit.

C 10 Cinis eſt enim cor ejus, & terra ſupervacua ſpes illius, & luto vilior vita ejus:

11 Quoniam ignoravit qui ſe finxit, & qui inſpiravit illi animam quæ operatur, & qui inſufflavit ei ſpiritum vitalem.

12 Sed & æſtimaverunt luſum eſſe vitam noſtram, & converſationem vitæ compoſitam ad lucrum, & oportere undecumque etiam ex malo acquirere.

13 Hic enim ſcit ſe ſuper omnes delinquere, qui ex terræ materia fragilia vaſa, & ſculptilia fingit.

14 Omnes enim inſipientes, & infelices ſupra modum animæ ſuperbi, ſunt inimici populi tui, & imperantes illi:

15 Quoniam omnia idola nationum deos
æſtimaverunt, * quibus neque oculorum uſus* Pſ.
eſt ad videndum, neque nares ad percipiendum 113.b.
ſpiritum, neque aures ad audiendum, neque 5.134.
digiti manuum ad tractandum, ſed & pedes c.16.
eorum pigri ad ambulandum.

16 Homo enim fecit illos: & qui ſpiritum D
mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim ſibi ſimilem homo poterit Deum fingere.

17 Cùm enim ſit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim eſt ipſe his quos colit, quia ipſe quidem vixit, cùm eſſet mortalis, illi autem numquam.

18 Sed & animalia miſerrima colunt: inſenſata enim comparata his, illis ſunt deteriora.

19 Sed nec aſpectu aliquis ex his animalibus bona poteſt conſpicere. Effugerunt autem Dei laudem, & benedictionem ejus.

Caput XVI.

Ægyptiis ob idololatriam digna paſſis, Hebræi eſcam à Deo acceperunt: caſtigati tamen aliquantum morſu ſerpentum, erecto ſerpente æneo ſanati ſunt à Deo: impij verò morte conſumpti per locuſtas, muſcas, ignémque grandini miſtum: cùm illi accepto manna, ſatiati ſint & confortati.

1 PRopter hæc, & per his ſimilia paſſi ſunt A
dignè tormenta, & per multitudinem beſtiarum exterminati ſunt.

2 Pro quibus tormentis benè diſpoſuiſti populum tuum, * quibus dediſti concupiſcentiam * Nu.
delectamenti ſui, novum ſaporem, eſcam pa- 11.g.
rans eis ortygometram: 31.

3 Ut illi quidem concupiſcẽtes eſcam propter ea, quæ illis oſtenſa & miſſa ſunt, etiam à neceſſaria concupiſcentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti, novam guſtaverunt eſcam.

4 Oportebat enim illis ſine excuſatione quidem ſupervenire interitum exercentibus tyrannidem: his autem tantùm oſtendere quemadmodum inimici eorum exterminabantur.

* Nü. 21. b. 6. 5 * Etenim cùm illis ſupervenit ſæva beſtiarum ira, morſibus perverſorum colubrorum exterminabantur.

6 Sed non in perpetuum ira tua permanſit, ſed ad correptionem in brevi turbati ſunt, ſignum habentes ſalutis ad commemorationem mandati legis tuæ.

7 Qui enim converſus eſt, non per hoc, quod videbat, ſanabatur, ſed per te omnium ſalvatorem:

B 8 In hoc autem oſtendiſti inimicis noſtris, quia tu es, qui liberas ab omni malo.

* Exod. 10. b. 4. 8. f. 24. Apoc. 6. 7. 9 * Illos enim locuſtarum & muſcarum occiderunt morſus, & non eſt inventa ſanitas animæ illorum: quia digni erant ab hujuſmodi exterminari.

10 Filios autem tuos, nec draconum venenatorum vicerunt dentes: miſericordia enim tua adveniens ſanabat illos.

11 In memoria enim ſermonum tuorum examinabantur, & velociter ſalvabantur, ne in altam incidentes oblivionem, non poſſent tuo uti adjutorio.

* Deut. 32. f. 39. 1. Reg. 2. b. 6. Tob. 13. a. 2. 12 Etenim neque herba, neque malagma ſanavit eos, ſed tuus, Domine, ſermo, qui ſanat omnia.

13 * Tu es enim, Domine, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & deducis ad portas mortis, & reducis:

C 14 Homo autem occidit quidem per malitiam, & cùm exierit ſpiritus, non revertetur,

nec revocabit animam quæ recepta eſt :
15 Sed tuam manum effugere impoſſibile eſt.
16 * Negantes enim te noſſe impij, per for- *Exod.*
titudinem brachij tui flagellati ſunt : novis *9. e. 23.*
aquis, & grandinibus, & pluviis perſecutionem
paſſi, & per ignem conſumpti.
17 Quod enim mirabile erat, in aqua, quæ
omnia extinguit, plus ignis valebat : vindex eſt
enim orbis juſtorum.
18 Quodam enim tempore, manſuetabatur
ignis, ne comburerentur quæ ad impios miſſa
erant animalia : ſed ut ipſi videntes ſcirent, quo-
niam Dei judicio patiuntur perſecutionem.
19 Et quodam tempore in aqua ſupra virtu-
tem ignis, exardeſcebat undique, ut iniquæ
terræ nationem exterminaret.
20 * Pro quibus angelorum eſca nutriviſti po- * *Exod.*
pulum tuum : & paratum panem de cælo præſti- *16. d.*
tiſti illis ſine labore, omne delectamentum in ſe *14.*
habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem. *Num.*
21 Subſtantia enim tua dulcedinem tuam, *11 b 7.* *Pſ. 77.*
quam in filios habes, oſtendebat : & deſerviens *c. 25.*
uniuſcujuſque voluntati, ad quod quiſque vo- *Ioan.*
lebat, convertebatur. *6. d.*
22 * Nix autem & glacies ſuſtinebant vim *31.*
ignis, & non tabeſcebant : ut ſcirent quoniam *Exod.*
fructus inimicorum exterminabat ignis ardens *9 e. 14.*
in grandine & pluvia coruſcans. D
23 Hic autem iterùm ut nutrirentur juſti,
etiam ſuæ virtutis oblitus eſt.
24 Creatura enim tibi Factori deſerviens,
exardeſcit in tormentum adverſus injuſtos : &
lenior fit ad benefaciendum pro his, qui in te
confidunt.
25 Propter hoc & tunc in omnia transfigu-

rata, omnium nutrici gratiæ tuæ deſerviebat, ad voluntatem eorum, qui à te deſiderabant:

26 Ut ſcirent filij tui, quos dilexiſti Domine, * quoniam non nativitatis fructus paſcunt homines. ſed ſermo tuus hos, qui in te crediderint, conſervat.

* *Deut.* 8.*a.* 3. *Matt.* 4.*a.* 4.

27 Quod enim ab igne non poterat exterminari, ſtatim ab exiguo radio ſolis calefactum tabeſcebat.

28 Ut notum omnibus eſſet, quoniam oportet prævenire ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare.

29 Ingrati enim ſpes tamquam hybernalis glacies tabeſcet, & diſperiet tamquam aqua ſupervacua.

Caput XVII.

Ægyptij triduanas paſſi ſunt invincibiles tenebras, cum incredibili timore & horrore: reliqua orbis parte illuſtrata lumine.

A 1 MAgna ſunt enim judicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua: propter hoc indiſciplinatæ animæ erraverunt.

* *Exod.* 10. *f.* 23.

2 * Dum enim perſuaſum habent iniqui poſſe dominari nationi ſanctæ: vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, incluſi ſub tectis, fugitivi perpetuæ providentiæ jacuerunt.

3 Et dum putant ſe latere in obſcuris peccatis, tenebroſo oblivionis velamento diſperſi ſunt, paventes horrendè, & cum admiratione nimia perturbati.

4 Neque enim quæ continebat illos ſpelunca, ſine timore cuſtodiebat, quoniam ſonitus deſcendens perturbabat illos, & perſonæ triſtes illis apparentes pavorem illis præſtabant.

5 Et ignis quidem nulla vis poterat illis

lumen præbere,nec ſiderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.

6 Apparebat autem illis ſubitaneus ignis, timore plenus: & timore perculſi illius, quæ non videbatur, faciei, æſtimabant deteriora eſſe quæ videbantur: B

7 Et * magicæ artis appoſiti erant deriſus, & ſapientiæ gloriæ correptio cum contumelia. * Exod. 7.d.22 8.b.7.

8 Illi enim qui promittebant timores & perturbationes expellere ſe ab anima languente, hi cum deriſu pleni timore languebant.

9 Nam etſi nihil illos ex monſtris perturbabat: tranſitu animalium & ſerpentium ſibilatione commoti, tremebundi peribant: & aërem, quem nulla ratione quis effugere poſſet, negantes ſe videre.

10 Cùm ſit enim timida nequitia, dat teſtimonium condemnationis:ſemper enim præſumit ſæva, perturbata conſcientia. C

11 Nihil enim eſt timor niſi proditio cogitationis auxiliorum.

12 Et dum ab intus minor eſt expectatio, majorem computat inſcientiam ejus cauſæ, de qua tormentum præſtat.

13 Illi autem qui impotentem verè noctem, & ab infimis, & ab altiſſimis inferis ſupervenientem, eundem ſomnum dormientes,

14 Aliquando monſtrorum exagitabantur timore, aliquando animæ deficiebant traductione: ſubitaneus enim illis & inſperatus timor ſupervenerat.

15 Deinde ſi quiſquam ex illis decidiſſet, cuſtodiebatur in carcere ſine ferro recluſus.

16 Si enim ruſticus quis erat, aut paſtor, aut agri laborum operarius præoccupatus eſſet, in- D

effugibilem ſuſtinebat neceſſitatem.

17 Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive ſpiritus ſibilans, aut inter ſpiſſos arborum ramos avium ſonus ſuavis, aut vis aquæ decurrentis nimiùm,

18 Aut ſonus validus præcipitatarum petrarum, aut ludentium animalium curſus inviſus, aut mugientium valida beſtiarum vox, aut reſonans de altiſſimis montibus Echo, deficientes faciebant illos præ timore.

19 Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus, continebatur.

20 Solis autem illis ſuperpoſita erat gravis nox, imago tenebrarum, quæ ſuperventura illis erat. Ipſi ergo ſibi erant graviores tenebris.

CAPUT XVIII.

Hebræi luce gaudent, & ducatum columnæ ignis accipiunt: occiduntur omnia Ægypti primogenita ab Angelo: Hebræi in ſeditione Core iram Dei provocant: ſed in medio incendij liberantur, offerente Aaron incenſum, & pro multitudine deprecante.

A 1 SAnctis autem tuis maxima erat lux, & ho-
Exod. rum quidem vocem audiebant, ſed figu-
10. *f.* ram non videbant. Et quia non & ipſi eadem
23. *c.*
1. paſſi erant, magnificabant te.

2 Et qui antè læſi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: & ut eſſet differentia, donum petebant.

* 3 * Propter quod ignis ardentem columnam
Exod. ducem habuerunt ignotæ viæ, & ſolem ſine
14. *f.* læſura boni hoſpitij præſtitiſti.
24.
Pſ. 77. 4 Digni quidem illi carere luce, & pati car-
b. 14. cerem tenebrarum, qui incluſos cuſtodiebant
104. *d* filios tuos, per quos incipiebat incorruptum le-
39. gis lumen ſæculo dari.

5 * Cùm cogitarent juſtorum occidere infan- *
tes:& * uno expoſito filio, & liberato, in tradu- *Exod.*
ctionem illorum,multitudinem filiorum abſtuli- *1.c.16.*
ſti, & * pariter illos perdidiſti in aqua valida. * *Exod.*
6 Illa enim nox antè cognita eſt à patribus *2.a.3.*
noſtris, ut verè ſcientes quibus juramentis cre- * *Exod.*
diderunt, animæquiores eſſent. *14. f.*
7 Suſcepta eſt autem à populo tuo ſanitas *27.*
quidem juſtorum, injuſtorum autem exter- B
minatio.
8 Sicut enim læſiſti adverſarios: ſic & nos
provocans magnificaſti.
9 Abſconsè enim ſacrificabant juſti pueri bo-
norum, & juſtitiæ legem in concordia diſpo-
ſuerunt: ſimiliter & bona & mala recepturos
juſtos, patrum jam decantantes laudes.
10 Reſonabat autem inconveniens inimico-
rum vox, & flebilis audiebatur planctus plo-
ratorum infantium.
11 * Simili autem pœna ſervus cum domi- *
no afflictus eſt, & popularis homo regi ſimi- *Exod.*
lia paſſus. *12. c.*
12 Similiter ergo omnes, uno nomine mor- *29.*
tis, mortuos habebant innumerabiles. Nec enim
ad ſepeliendum vivi ſufficiebant: quoniam uno
momento, quæ erat præclarior natio illorum,
exterminata eſt:
13 De omnibus enim non credentes propter
veneficia, tunc verò primùm cùm fuit exter-
minium primogenitorum, ſpoponderunt popu-
lum Dei eſſe.
14 Cùm enim quietum ſilentium contine- C
ret omnia, & nox in ſuo curſu medium iter
haberet,
15 Omnipotens ſermo tuus de cœlo à rega-

libus ſedibus, durus debellator in mediam exterminij terram proſilivit,

16 Gladius acutus inſimulatum imperium tuum portans, & ſtans replevit omnia morte, & uſque ad cœlum attingebat ſtans in terra.

17 Tunc continuò viſus ſomniorum malorum turbaverunt illos, & timores ſupervenerunt inſperati.

18 Et alius alibi projectus ſemivivus, propter quam moriebatur, cauſam demonſtrabat mortis.

19 Viſiones enim, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant, ne inſcij, quare mala patiebantur, perirent.

20 Tetigit autem tunc & juſtos tentatio mortis, & commotio in eremo facta eſt multitudinis: ſed non diu permanſit ira tua.

* Nü. 16. g. 46. 21 * Properans enim homo ſine querela deprecari pro populis, proferens ſervitutis ſuæ ſcutum, orationem & per incenſum deprecationem

D allegans, reſtitit iræ, & finem impoſuit neceſſitati, oſtendens quoniam tuus eſt famulus.

22 Vicit autem turbas, non in virtute corporis, nec armaturæ potentia, ſed verbo illum, qui ſe vexabat, ſubjecit, juramenta parentum, & teſtamentum commemorans.

23 Cùm enim jam acervatim cecidiſſent ſuper alterutrum mortui, interſtitit, & amputavit impetum, & diviſit illam quæ ad vivos ducebat viam.

24 * In veſte enim pôderis, quam habebat,
* Exod. totus erat orbis terrarum: & parentum magna-
28. b. lia in quatuor ordinibus lapidum erant ſculpta,
6. & magnificentia tua in diademate capitis illius ſculpta erat.

25 His autem ceſſit qui exterminabat, & hæc extimuit. erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

Hebræos perſequentes Ægyptij, mari abſorpti ſunt, muſcis & ranis anteà vexati; Hebræis verò concupiſcentibus carnes accipientibus, impij inhoſpitales percutiuntur cæcitate: elementa Deo ſerviunt in afflictione malorum, & obſequio bonorum.

1 Impiis autem uſque in noviſſimum ſine miſericordia ira ſupervenit. Præſciebat enim & futura illorum: A

2 Quoniam cùm ipſi permiſiſſent ut ſe educerent, & cum magna ſollicitudine præmiſiſſent illos, conſequebantur illos pœnitentia acti.

3 * Adhuc enim inter manus habentes luctum, & deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam ſibi aſſumpſerunt cogitationem inſcientiæ: & quos rogantes projecerant, hos tamquam fugitivos perſequebantur: * Exod. 14. b. 5.

4 Ducebat enim illos ad hunc finem digna neceſſitas: & horum, quæ acciderant, commemorationem amittebant, ut quæ deerant tormentis, repleret punitio:

5 Et populus quidem tuus mirabiliter tranſiret, illi autem novam mortem invenirent.

6 Omnis enim creatura ad ſuum genus ab initio refigurabatur, deſerviens tuis præceptis, ut pueri tui cuſtodirentur illæſi. B

7 Nam nubes caſtra eorum obumbrabat, & ex aqua quæ antè erat, terra arida apparuit, & in mari rubro via ſine impedimento, & campus germinans de profundo nimio:

8 Per quem omnis natio tranſivit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia & monſtra.

9 Tamquam enim equi depaverunt eſcam, & tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine, qui liberaſti illos.

10 Memores enim erant adhuc eorum, quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmo-

* Exod. 16. c. 13. dum pro natione animalium eduxit terra muſcas, & pro piſcibus eructavit fluvius multitudinem ranarum.

Num. 11. g. 31. Sup. 16. a. 2. 11 * Noviſſimè autem viderunt novam creaturam avium, cùm adducti concupiſcentia poſtulaverunt eſcas epulationis.

12 In allocutione enim deſiderij, aſcendit illis de mari ortygometra: & vexationes peccatoribus ſupervenerunt, non ſine illis, quæ antè facta erant, argumentis per vim fulminum: juſtè enim patiebantur ſecundùm ſuas nequitias.

C

13 Etenim deteſtabiliorem inhoſpitalitatem inſtituerunt: alij quidem ignotos non recipiebant advenas, alij autem bonos hoſpites in ſervitutem redigebant.

14 Et non ſolùm hæc, ſed & alius quidam reſpectus illorum erat: quoniam inviti recipiebant extraneos.

15 Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eiſdem uſi erant juſtitiis, ſæviſſimis afflixerunt doloribus.

*Gen. 19. c. 11. 16 Percuſſi ſunt autem cæcitate: ſicut * illi in foribus juſti, cùm ſubitaneis cooperti eſſent tenebris, unuſquiſque tranſitum oſtij ſui quærebat.

D

17 In ſe enim elementa dum convertuntur, ſicut in organo qualitatis ſonus immutatur, & omnia ſuum ſonum cuſtodiunt: unde æſtimari ex ipſo viſu certò poteſt.

18 Agreſtia enim in aquatica convertebantur: & quæcumque erant natantia, in terram tranſibant.

19 Ignis in aqua valebat ſupra ſuam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliviſcebatur.

20 Flammæ econtrariò, corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec diſſolvebant illam, quæ facilè diſſolvebatur ſicut glacies, bonam eſcam. In omnibus enim magnificaſti populum tuum Domine, & honoraſti, & non deſpexiſti, in omni tempore, & in omni loco aſſiſtens eis.

IN
ECCLESIASTICUM
JESU FILIJ SIRACH
PROLOGUS.

MULTORUM nobis, & magnorum, per legem & prophetas, alióſque qui ſecuti ſunt illos, ſapientia demonſtrata eſt: in quibus oportet laudare Iſraël doctrinæ & ſapientiæ cauſa: quia non ſolùm ipſos loquentes neceſſe eſt eſſe peritos, ſed etiam extraneos poſſe & dicentes & ſcribentes doctiſſimos fieri. Avus meus Jeſus, poſtquam ſe ampliùs dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus noſtris traditi ſunt, voluit & ipſe ſcribere aliquid horum, quæ ad doctrinam & ſapientiam pertinent; ut deſiderantes diſcere, & illorum periti facti, magis magíſque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benevolentia, & attentiori ſtudio lectionem facere, & ve-

niam habere in illis, in quibus videmur, ſequentes imaginem ſapientiæ, deficere in verborum compoſitione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint tranſlata ad alteram linguam. Non autem ſolùm hæc, ſed & ipſa lex, & prophetæ, ceteráque aliorum librorum, non parvam habent differentiam, quando inter ſe dicuntur. Nam in octavo & trigeſimo anno temporibus Ptolemæi Evergetis regis, poſtquam perveni in Ægyptum, & cùm multum temporis ibi fuiſſem, inveni ibi libros relictos, non parvæ neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & neceſſarium putavi & ipſe aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum iſtum: & multa vigilia attuli doctrinam in ſpatio temporis, ad illa quæ ad finem ducunt, librum iſtum dare, & illis qui volunt animum intendere, & diſcere quemadmodum oporteat inſtituere mores, qui ſecundùm legem Domini propoſuerint vitam agere.

ECCLESIASTICUS.

Caput Primum.

Sapientia incomprehenſibilis & in creaturis relucens, ab æterno originem à ſolo Deo omnipotente trahit, quam dat diligentibus ac timentibus ipſum: nam timor Domini, qui hic multipliciter commendatur, non ſolùm ſapientiam, ſed & reliquas ſecum affert virtutes: ſimplici autem corde ad Deum accedendum eſt.

A 1 OMnis ſapientia à Domino Deo eſt,
& cum illo fuit ſemper, & eſt ante
3.Reg. 3.b.9. 4.d. 29. ævum.
2 Arenam maris, & pluviæ guttas,
& dies ſæculi quis dinumeravit? Altitudinem

cæli, & latitudinem terræ & profundum abyſſi quis dimenſus eſt?

3 Sapientiam Dei præcedentem omnia quis inveſtigavit?

4 Prior omnium creata eſt ſapientia, & intellectus prudentiæ ab ævo.

5 Fons ſapientiæ verbum Dei in excelſis, & ingreſſus illius mandata æterna.

6 Radix ſapientiæ cui revelata eſt, & aſtutias illius quis agnovit?

7 Diſciplina ſapientiæ cui revelata eſt, & manifeſtata? & multiplicationem ingreſſus illius quis intellexit?

8 Unus eſt altiſſimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, ſedens ſuper thronum illius, & dominans Deus.

9 Ipſe creavit illam in Spiritu ſancto, & vidit, & dinumeravit, & menſus eſt. B

10 Et effudit illam ſuper omnia opera ſua, & ſuper omnem carnem ſecundùm datum ſuum, & præbuit illam diligentibus ſe.

11 Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis.

12 Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium, & longitudinem dierum.

13 Timenti Dominum benè erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur.

14 Dilectio Dei honorabilis ſapientia.

15 Quibus autem apparuerit in viſu, diligunt eam in viſione, & in agnitione magnalium ſuorum.

*Pſal. 110. d. 10. Prov. 1. a. 7. 9. c. 10.

16 * Initium ſapientiæ, timor Domini, & cum fidelibus in vulva concreatus eſt, cum electis feminis graditur, & cum juſtis & fidelibus agnoſcitur. C

17 Timor Domini, ſcientiæ religioſitas.
18 Religioſitas cuſtodiet & juſtificabit cor, jucunditatem atque gaudium dabit.
19 Timenti Dominum benè erit, & in diebus conſummationis illius benedicetur.
20 Plenitudo ſapientiæ eſt timere Deum, & plenitudo à fructibus illius.
21 Omnem domum illius implebit à generationibus, & receptacula à theſauris illius.
22 Corona ſapientiæ, timor Domini, replens pacem, & ſalutis fructum:
23 Et vidit, & dinumeravit eam: utraque autem ſunt dona Dei.
24 Scientiam, & intellectum prudentiæ ſapientia compartietur: & gloriam tenentium ſe, exaltat.
25 Radix ſapientiæ eſt timere Dominum: & rami illius longævi.
26 In theſauris ſapientiæ intellectus, & ſcientiæ religioſitas: execratio autem peccatoribus ſapientia.
27 Timor Domini expellit peccatum:
28 Nam qui ſine timore eſt, non poterit juſtificari: iracundia enim animoſitatis illius, ſubverſio illius eſt.
29 Uſque in tempus ſuſtinebit patiens, & poſteà redditio jucunditatis.
D 30 Bonus ſenſus uſque in tempus abſcondet verba illius, & labia multorum enarrabunt ſenſum illius.
31 In theſauris ſapientiæ ſignificatio diſciplinæ,
32 Execratio autem peccatori, cultura Dei.
33 Fili concupiſcens ſapientiam, conſerva juſtitiam, & Deus præbebit illam tibi.

34 Sapientia enim & diſciplina timor Domi-
ni: & quod beneplacitum eſt illi,
35 Fides, & manſuetudo, & adimplebit the-
ſauros illius.
36 Ne ſis incredibilis timori Domini: & ne
acceſſeris ad illum duplici corde.
37 Ne fueris hypocrita in conſpectu homi-
num, & non ſcandalizeris in labiis tuis.
38 Attende in illis, ne fortè cadas, & adducas
animæ tuæ inhonorationem,
39 Et revelet Deus abſconſa tua, & in me-
dio ſynagogæ elidat te:
40 Quoniam acceſſiſti malignè ad Domi-
num, & cor tuum plenum eſt dolo & fallacia.

CAPUT II.

*Deo ſerviturus ſtet in juſtitia, Dei timore & patien-
tia; timentes verò Deum credant, fidántque in illum, &
maximos hinc fructus accipient: væ autem incredulis &
impatientibus: effectus quoq; divini timoris explicantur.*

1 FIlli accedens ad ſervitutem Dei, ſta in ju- A
ſtitia, & timore, & præpara animam tuam *Matt.*
ad tentationem. 4.7. 2.
2 Deprime cor tuum, & ſuſtine; inclina au- *Timoth.*
rem tuam, & ſuſcipe verba intellectus: & ne 3.c.12.
feſtines in tempore obductionis.
3 Suſtine ſuſtentationes Dei: conjungere Deo,
& ſuſtine, ut creſcat in noviſſimo vita tua.
4 Omne, quod tibi applicitum fuerit, acci-
pe: & in dolore ſuſtine, & in humilitate tua
patientiam habe:
5 * Quoniam in igne probatur aurum & ar- *Sap.
gentum, homines verò receptibiles in camino 3.a.6.
humiliationis.
6 Crede Deo, & recuperabit te: & dirige B
viam tuam, & ſpera in illum.
Serva timorem illius, & in illo veteraſce.

7 Metuentes Dominum ſuſtinete miſericordiam ejus: & non deflectatis ab illo ne cadatis.
8 Qui timetis Dominum, credite illi: & non evacuabitur merces veſtra.
9 Qui timetis Dominum, ſperate in illum: & in oblectationem veniet vobis miſericordia.
10 Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda veſtra.
11 Reſpicite filij nationes hominum: & ſcitote quia nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt.
*Pſal. 30. a. 1. 12 * Quis enim permanſit in mandatis ejus, & derelictus eſt? aut quis invocavit eum, & deſpexit illum?
C 13 Quoniam pius & miſericors eſt Deus, & remittet in die tribulationis peccata: & protector eſt omnibus exquirentibus ſe in veritate.
14 Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis, &
* 3. Reg. 18. d. 21. manibus malefacientibus, & peccatori * terram ingredienti duabus viis.
15 Væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo: & ideò non protegentur ab eo.
16 Væ his, qui perdiderunt ſuſtinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas.
17 Et quid facient, cùm inſpicere cœperit Dominus?
18 Qui timent Dominum, non erunt incredibiles verbo illius & * qui diligunt illum,
* Ioan. 14. c. 23. conſervabunt viam illius.
19 Qui timent Dominum, inquirent quæ
D beneplacita ſunt ei: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipſius.
20 Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua, & in conſpectu illius ſanctificabunt animas ſuas.

21 Qui timent Dominum, cuſtodiunt mandata illius, & patientiam habebunt uſque ad inſpectionem illius,

22 Dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.

23 Secundùm enim magnitudinem ipſius, ſic & miſericordia illius cum ipſo eſt.

Caput III.

Honor parentum multiplicem Dei meretur benedictionem, & inhonoratio maledictionem: modeſtia animi laudatur contra curioſitatem: & cor durum, nequam & ſuperbum vituperatur, laudato ſapiente & eleemoſynam tribuente.

1 Filij ſapientiæ, eccleſia juſtorum: & natio illorum, obedientia & dilectio. A

2 Judicium patris audite filij, & ſic facite ut ſalvi ſitis.

3 Deus enim honoravit patrem in filiis, & judicium matris exquirens, firmavit in filios.

4 Qui diligit Deum, exorabit pro peccatis, & continebit ſe ab illis, & in oratione dierum exaudietur.

5 Et ſicut qui theſaurizat, ita & qui honorificat matrem ſuam.

6 Qui honorat patrem ſuum, jucundabitur in filiis, & in die orationis ſuæ exaudietur.

7 Qui honorat patrem ſuum, vita vivet longiore: & qui obedit patri, refrigerabit matrem.

8 Qui timet Dominum, honorat parentes, & B
quaſi dominis ſerviet his, qui ſe genuerunt. *Exo.

9 * In opere & ſermone, & omni patientia 20. c. 12.
honora patrem tuum,, Deut.

10 Ut ſuperveniat tibi benedictio ab eo, & 5 b. 16
benedictio illius in noviſſimo maneat. Matt.

11 * Benedictio patris firmat domos filiorum: 15. a. 4.

Mar. maledictio autem matris eradicat fundamenta.
7 b.10. 12 Ne glorieris in contumelia patris tui: non
Eph 6 enim eſt tibi gloria, ejus confuſio.
a. 2.
*Gen 13 Gloria enim hominis ex honore patris ſui,
27. d. & dedecus filij pater ſine honore.
27.49.
a. 2. 14 Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, & non contriſtes eum in vita illius:

15 Et ſi defecerit ſenſu, veniam da, & ne ſpernas eum in virtute tua: eleemoſyna enim patris non erit in oblivione.

16 Nam pro peccato matris reſtituetur tibi bonum,

17 Et in juſtitia ædificabitur tibi, & in die tribulationis commemorabitur tui: & ſicut in ſereno glacies, ſolventur peccata tua.

18 Quàm malæ famæ eſt, qui derelinquit patrem: & eſt maledictus à Deo, qui exaſperat matrem.

C 19 Fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper hominum gloriam diligêris.

* 20 * Quantò magnus es, humilia te in om-
Phil. nibus, & coram Deo invenies gratiam:
2. a. 3.
21 Quoniam magna potentia Dei ſolius, & ab humilibus honoratur.

* 22 * Altiora te ne quæſieris, & fortiora te
Prov. ne ſcrutatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus,
25. d. illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ejus
27. ne fueris curioſus.

23 Non eſt enim tibi neceſſarium, ea quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis.

24 In ſupervacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curioſus.

25 Plurima enim ſuper ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi.

26 Multos quoque ſupplantavit ſuſpicio illo-

rum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum.

27 Cor durum habebit malè in noviſſimo: & qui amat periculum, in illo peribit.

28 Cor ingrediens duas vias, non habebit D ſucceſſus, & pravus corde in illis ſcandalizabitur.

29 Cor nequam gravabitur in doloribus, & peccator adjiciet ad peccandum.

30 Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas: frutex enim peccati radicabitur in illis, & non intelligetur.

31 Cor ſapientis intelligitur in ſapientia, & auris bona audiet cum omni concupiſcentia ſapientiam.

32 Sapiens cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis, & in operibus juſtitiæ ſucceſſus habebit.

33 * Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis: * Dan. 4. c. 24.

34 Et Deus proſpector eſt ejus qui reddit gratiam: meminit ejus in poſterum, & in tempore caſus ſui inveniet firmamentum.

CAPUT IV.

Ad opera miſericordiæ & ſapientiam multipliciter hortatur, hujus oſtendens utilitates: confuſio bona & mala: non occultanda ſapientia, nec veritati contradicendum: pro juſtitia certandum: verbo tuo opus reſpondeat: ſis humanus erga ſubditos, & non avarus.

1 Fili eleemoſynam pauperis ne defraudes, & A oculos tuos ne tranſvertas à paupere. Tob 4. b. 7.

2 Animam eſurientem ne deſpexeris: & non exaſperes pauperem in inopia ſua.

3 Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum anguſtianti.

4 Rogationem contribulati ne abjicias: & non avertas faciem tuam ab egeno.

5 Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quærentibus tibi retrò maledicere:
6 Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.
7 Congregationi pauperum affabilem te facito, & preſbytero humilia animam tuam, & magnato humilia caput tuum.
B 8 Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & reſponde illi pacifica in manſuetudine.
9 Libera eum, qui injuriam patitur de manu ſuperbi: & non acidè feras in anima tua.
10 In judicando eſto pupillis miſericors ut pater, & pro viro matri illorum:
11 Et eris tu velut filius Altiſſimi obediens, & miſerebitur tui magis quàm mater.
12 Sapientia filiis ſuis vitam inſpirat, & ſuſcipit inquirentes ſe, & præibit in via juſtitiæ.
13 Et qui illam diligit, diligit vitam: & qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus.
14 Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt: & quò introibit, benedicet Deus.
15 Qui ſerviunt ei, obſequentes erunt ſancto, & eos, qui diligunt illam, diligit Deus.
16 Qui audit illam, judicabit Gentes: & qui intuetur illam, permanebit confidens.
17 Si crediderit ei, hereditabit illam, & erunt in confirmatione creaturæ illius.
C 18 Quoniam in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum.
19 Timorem & metum, & probationem inducet ſuper illum: & cruciabit illum in tri-

bulatione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in
cogitationibus ſuis, & credat animæ illius.
20 Et firmabit illum, & iter adducet dire-
ctum ad illum, & lætificabit illum,
21 Et denudabit abſconſa ſua illi, & the-
ſaurizabit ſuper illum ſcientiam & intellectum
juſtitiæ.
22 Si autem oberraverit, derelinquet eum,
& tradet eum in manus inimici ſui.
23 Fili conſerva tempus, & devita à malo.
24 Pro anima tua ne confundaris dicere
verum.
25 Eſt enim confuſio adducens peccatum,
& eſt confuſio adducens gloriam & gratiam.
26 Ne accipias faciem adverſus faciem tuam,
nec adverſus animam tuam mendacium.
27 Ne reverearis proximum tuum in caſu
ſuo:
28 Nec retineas verbum in tempore ſalutis. D
Non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo.
29 In lingua enim ſapientia dignoſcitur: &
ſenſus, & ſcientia, & doctrina in verbo ſenſati,
& firmamentum in operibus juſtitiæ.
30 Non contradicas verbo veritatis ullo mo-
do, & de mendacio ineruditionis tuæ confun-
dere.
31 Non confundaris confiteri peccata tua,
& ne ſubjicias te omni homini pro peccato.
32 Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec
coneris contra ictum fluvij.
33 Pro juſtitia agonizare pro anima tua, &
uſque ad mortem certa pro juſtitia, & Deus ex-
pugnabit pro te inimicos tuos.
34 Noli citatus eſſe in lingua tua; & inutilis,
& remiſſus in operibus tuis.

35 Noli eſſe ſicut leo in domo tua, everrens
domeſticos tuos, & opprimens ſubjectos tibi.
36 Non ſit porrecta manus tua ad accipien-
dum, & ad dandum collecta.

Caput V.

*Non permanendum in peccato ob confidentiam divi-
tiarum, juventutis, fortitudinis aut miſericordiæ Domi-
ni: ne ſis vagus, ſed firmus & manſuetus in via Domi-
ni, & cordatus in verbis: ne ſis ſuſurro aut bilinguis.*

A 1 Noli attendere ad poſſeſſiones iniquas, &
ne dixeris: Eſt mihi ſufficiens vita: ni-
hil enim proderit in tempore vindictæ & ob-
ductionis.
2 Ne ſequaris in fortitudine tua concupiſ-
centiam cordis tui:
3 Et ne dixeris, Quomodo potui? aut quis
me ſubjiciet propter facta mea? Deus enim
vindicans vindicabit.
B 4 Ne dixeris: Peccavi, & quid mihi acci-
dit triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor.
5 De propitiato peccato noli eſſe ſine metu,
neque adjicias peccatum ſuper peccatum.
6 Et ne dicas: Miſeratio Domini magna eſt,
multitudinis peccatorum meorum miſerebitur.
* 7 * Miſericordia enim & ira ab illo cito pro-
Prov. ximant, & in peccatores reſpicit ira illius.
10. *a.* 8 Non tardes converti ad Dominum, & ne
6. differas de die in diem.
9 Subito enim veniet ira illius, & in tempore
vindictæ diſperdet te.
* 10 * Noli anxius eſſe in divitiis injuſtis: non
Prov. enim proderunt tibi in die obductionis & vin-
11. *a.* dictæ.
4. *d.*
28. 11 Non ventiles te in omnem ventum, &
C non eas in omnem viam, ſic enim omnis pecca-
tor probatur in duplici lingua.

12 Eſto firmus in via Domini, & in verita-
te ſenſus tui & ſcientia, & proſequatur te ver-
bum pacis & juſtitiæ:
13 Eſto manſuetus ad audiendum verbum,
ut intelligas: & cum ſapientia proferas reſpon-
ſum verum.
14 Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo:
ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuum, ne ca-
piaris in verbo indiſciplinato, & confundaris.
15 Honor & gloria in ſermone ſenſati, lin- D
gua vero imprudentis ſubverſio eſt ipſius.
16 Non appelleris ſuſurro, & lingua tua ne
capiaris, & confundaris.
17 Super furem enim eſt confuſio & pœni-
tentia, & denotatio peſſima ſuper bilinguem:
ſuſurratori autem odium, & inimicitia, & con-
tumelia.
18 Juſtifica puſillum, & magnum ſimiliter.

CAPUT VI.

Proximi dilectionem repellunt, improperium, invidia, ac ferocitas: quam juvant dulcedo in verbis & pacifica converſatio: multiplices ſunt amici, ſed verus amicus non poteſt ſatis æſtimari: quantum diligenda & conſervanda ſit ſapientia: quærenda eſt prudentium ſocietas, & ſervanda Dei præcepta.

1 NOli fieri pro amico inimicus proximo: A
improperium enim & contumeliam ma-
lus hereditabit, & omnis peccator invidus &
bilinguis.
2 * Non te extollas in cogitatione animæ tuæ * Rō.
velut taurus: ne forte elidatur virtus tua per 12. d.
ſtultitiam, 16.
3 Et folia tua comedat, & fructus tuos per- Phil.
dat, & relinquaris velut lignum aridum in cremo. 2. a. 3.
4 Anima enim nequam diſperdet qui ſe ha-

bet, & in gaudium inimicis dat illum, & deducet in ſortem impiorum.

5 Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos: & lingua eucharis in bono homine abundat.

6 Multi pacifici ſint tibi, & conſiliarius ſit tibi unus de mille.

B 7 Si poſſides amicum, in tentatione poſſide eum, & ne facile credas ei.

8 Eſt enim amicus ſecundum tempus ſuum, & non permanebit in die tribulationis.

9 Et eſt amicus, qui convertitur ad inimicitiam: & eſt amicus qui odium & rixam & convitia denudabit.

10 Eſt autem amicus ſocius menſæ, & non permanebit in die neceſſitatis.

11 Amicus ſi permanſerit fixus, erit tibi quaſi coæqualis, & in domeſticis tuis fiducialiter aget:

12 Si humiliaverit ſe contra te, & à facie tua abſconderit ſe, unanimem habebis amicitiam bonam.

13 Ab inimicis tuis ſeparare, & ab amicis tuis attende.

14 Amicus fidelis, protectio fortis: qui autem invenit illum, invenit theſaurum.

15 Amico fideli nulla eſt comparatio, & non eſt digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius.

16 Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis, & qui metuunt Dominum, invenient illum.

17 Qui timet Deum, æque habebit amicitiam bonam: quoniam ſecundum illum erit amicus illius.

18 Fili à juventute tua excipe doctrinam, & uſque ad canos invenies ſapientiam.

19 Quaſi is qui arat, & ſeminat, accede ad eam, & ſuſtine bonos fructus illius.

20 In opere enim ipſius exiguum laborabis, & cito edes de generationibus illius. C

21 Quam aſpera eſt nimium ſapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors.

22 Quaſi lapidis virtus probatio erit in illis, & non demorabuntur projicere illam.

23 Sapientia enim doctrinæ ſecundum nomen eſt ejus, & non eſt multis manifeſta, quibus autem cognita eſt, permanet uſque ad conſpectum Dei.

24 Audi fili, & accipe conſilium intellectus, & ne abjicias conſilium meum.

25 Injice pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum:

26 Subjice humerum tuum, & porta illam, & ne acedieris vinculis ejus.

27 In omni animo tuo accede ad illam, & in omni virtute tua conſerva vias ejus.

28 Inveſtiga illam, & manifeſtabitur tibi, & continens factus ne derelinquas eam:

29 In noviſſimis enim invenies requiem in ea, & convertetur tibi in oblectationem.

30 Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & baſes virtutis, & torques illius in ſtolam gloriæ: D

31 Decor enim vitæ eſt in illa, & vincula illius alligatura ſalutis.

32 Stolam gloriæ indues eam, & coronam gratulationis ſuperpones tibi.

33 Fili, ſi attenderis mihi, diſces: & ſi accommodaveris animum tuum, ſapiens eris.

34 Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam: & ſi dilexeris audire, ſapiens eris.
* Inf. 35 * In multitudine presbyterorum pru-
8.b.9. dentium ſta., & ſapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei poſſis audire, & proverbia laudis non effugiant à te.
36 Et ſi videris ſenſatum, evigila ad eum, & gradus oſtiorum illius exterat pes tuus.
* Pſal. 37 * Cogitatum tuum habe in præceptis Dei,
1.a.2. & in mandatis illius maximè aſſiduus eſto: & ipſe dabit tibi cor, & concupiſcentia ſapientiæ dabitur tibi.

CAPUT VII.

Abſtinendum à malis: vetantur ambitio, præſumptio, puſillanimitas, mendacium, verboſitas coram presbyteris, & præſumptio in oblationibus: laus agricultura, bona mulieris & ſervi frugi: parentes filios erudiant, & filias elocent: filij honorent parentes: Deus ac ſacerdotes ipſius honorandi: ad opera miſericordia hortatur, & ad memoriam noviſſimorum.

A 1 NOli facere mala, & non te apprehendent.
2 Diſcede ab iniquo, & deficient mala abs te.
3 Fili, non ſemines mala in ſulcis injuſtitiæ, & non metes ea in ſeptuplum.
4 Noli quærere à domino ducatum, neque à rege cathedram honoris.
* Iob. 5 * Non te juſtifices ante Deum, quoniam
9.a.2. agnitor cordis ipſe eſt: & penes regem noli vel-
c. 20 le videri ſapiens.
Pſal.
142.a. 6 Noli quærere fieri judex, niſi valeas vir-
2. tute irrumpere iniquitates: ne fortè extimeſcas
Eccl.
7.b.17. faciem potentis, & ponas ſcandalum in æqui-
Luc. tate tua.
18. c. 7 Non pecces in multitudinem civitatis, nec
11. te immittas in populum.

8 * Neque alliges duplicia peccata, nec enim * *Inf.*
in uno eris immunis. *12. b.*
9 Noli eſſe puſillanimis in animo tuo: *7.*
10 Exorare, & facere eleemoſynam ne deſ- B
picias.
11 Ne dicas: In multitudine munerum meo-
rum reſpiciet Deus, & offerente me Deo altiſſi-
mo, munera mea ſuſcipiet.
12 Non irrideas hominem in amaritudine
animæ: * eſt enim qui humiliat & exaltat, cir- * *1.*
cumſpector Deus. *Reg.*
13 Noli arare mendacium adverſus fratrem *2. b. 7.*
tuum: neque in amicum ſimiliter facias.
14 Noli velle mentiri omne mendacium: aſ-
ſiduitas enim illius non eſt bona.
15 Noli verboſus eſſe in multitudine preſby-
terorum, & non iteres verbum in oratione tua.
16 Non oderis laborioſa opera, & ruſticatio-
nem creatam ab Altiſſimo.
17 Non te reputes in multitudine indiſci-
plinatorum.
18 Memento iræ, quoniam non tardabit.
19 Humilia valdè ſpiritum tuum: quoniam
vindicta carnis impij, ignis & vermis.
20 Noli prævaricari in amicum pecuniam
differentem, neque fratrem chariſſimum auro
ſpreveris.
21 Noli diſcedere à muliere ſenſata & bona, C
quam ſortitus es in timore Domini: gratia enim
verecundiæ illius ſuper aurum.
22 * Non lædas ſervum in veritate operantem * *Le-*
neque mercenarium dantem animam ſuam. *vit. 19*
23 Servus ſenſatus ſit tibi dilectus quaſi ani- *c. 13.*
ma tua, non defraudes illum libertate, neque
inopem derelinquas illum.

24 Pecora tibi ſunt: attende illis: & ſi ſunt utilia, perſeverent apud te.

25 Filij tibi ſunt? erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.

26 Filiæ tibi ſunt? ſerva corpus illarum, & non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas.

27 Trade filiam, & grande opus feceris, & homini ſenſato da illam.

28 Mulier ſi eſt tibi ſecundùm animam tuam, non projicias illam: & odibili non credas te. In toto corde tuo

* Tob. 4. a. 3. 29 * Honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ ne obliviſcaris.

D 30 Memento quoniam niſi per illos natus non fuiſſes: & retribue illis, quomodo & illi tibi.

31 In tota anima tua time Dominum, & ſacerdotes illius ſanctifica.

32 In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: & miniſtros ejus ne derelinquas.

* Deut. 12. c. 18. 33 * Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica ſacerdotes, & propurga te cum brachiis.

* Levit. 2. a. 3. Num. 18. c. 15. 34 Da illis partem, * ſicut mandatum eſt tibi, primitiarum & purgationis: & de negligentia tua purga te cum paucis.

35 Datum brachiorum tuorum & ſacrificium ſanctificationis offeres Domino, & initia ſanctorum:

36 Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio & benedictio tua.

37 Gratia dati in conſpectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.

* Rom. 12. c. 15. 38 * Non deſis plorantibus in conſolatione, & cum lugentibus ambula.

39 * Non

39 * Non te pigeat viſitare infirmum: ex *Mat.
his enim in dilectione firmaberis. 25. c.
40 In omnibus operibus tuis memorare no- 36.
viſſima tua, & in æternum non peccabis.

CAPUT VIII.

Non contendendum cum potente, locuplete, linguato, indocto: non deſpiciendus pœnitens, nec ſenex: de mortuo inimico ne gaudeas: audiendi ſeniores, arguendi peccatores & contumelioſi: fœnerari: ſpondere: contra Judicem: cum audace: cum iracundo: cum fatuis: cum extraneo.

1 NOn litiges cum homine potente, ne for- A
tè incidas in manus illius.
2 * Non contendas cum viro locuplete, ne *Mat.
fortè contra te conſtituat litem tibi. 25. c.
3 * Multos enim perdidit aurum & argentum, 25. *Inf.
& uſque ad cor regum extendit & convertit. 31. a.
4 Non litiges cum homine linguato, & non 6.
ſtrues, in ignem illius ligna.
5 Non communices homini indocto, ne ma-
lè de progenie tua loquatur.
6 Ne deſpicias hominem avertentem ſe à
peccato, * neque improperes ei. memento quo- * 2.
niam omnes in correptione ſumus. Cor. 2.
7 * Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute: b. 6. *Gal. 6.
etenim ex nobis ſeneſcunt. a. 1.
8 Noli de mortuo inimico tuo gaudere: ſciens *Lev.
quoniam omnes morimur, & in gaudium no- 19. f.
lumus venire. 32.
9 * Ne deſpicias narrationem preſbytero- B
rum ſapientium, & in proverbiis eorum con- *Sup.
verſare. 6. d.
10 Ab ipſis enim diſces ſapientiam, & do- 35.
ctrinam intellectus, & ſervire magnatis ſine
querela.
11 Non te prætereat narratio ſeniorum: ipſi

enim didicerunt à patribus ſuis:
12 Quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.
13 Non incendas carbones peccatorum arguens eos, & ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum.
14 Ne contra faciem ſtes contumelioſi, ne ſedeat quaſi inſidiator ori tuo.
* Inf. 29. a 4. 15 * Noli fœnerari homini fortiori te: quòd ſi fœneraveris, quaſi perditum habe.
C 16 Non ſpondeas ſuper virtutem tuam: quòd ſi ſpoponderis, quaſi reſtituens cogita.
17 Non judices contra judicem: quoniam ſecundùm quod juſtum eſt judicat.
*Gen. 4. b. 8 18 * Cum audace non eas in via, ne fortè gravet mala ſua in te: ipſe enim ſecundùm voluntatem ſuam vadit, & ſimul cum ſtultitia illius peries.
* Prov. 22. d. 24. 19 * Cum iracundo non facies rixam, & cum audace non eas in deſertum: quoniam quaſi nihil eſt ante illum ſanguis, & ubi non eſt adjutorium, elidet te.
D
20 Cum fatuis conſilium non habeas: non enim poterunt diligere niſi quæ eis placent.
21 Coram extraneo ne facias conſilium: neſcis enim quid pariet.
22 Non omni homini cor tuum manifeſtes: ne fortè inferat tibi gratiam falſam, & convitietur tibi.

Quàm ſit prudenter cum mulieribus agendum, & quàm ſit ſocietas & affectus earum viris periculoſa: amicus antiquus ſervandus: peccatoris gloria non zelanda: abſis ab homine poteſtatem occidendi habente: cum ſapientibus tractandum, & Deus præ oculis habendus.

1 NOn zeles mulierem ſinus tui, ne oſtendat ſuper te malitiam doctrinæ nequam. A
2 Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & confundaris:
3 Ne reſpicias mulierem multivolam: ne fortè incidas in laqueos illius.
4 Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis: nec audias illam, ne fortè pereas in efficacia illius.
5 * Virginem ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius. *Gen. 6. a. 2.*
6 * Ne des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te, & hereditatem tuam. * *Prov. 5. a. 2.*
7 Noli circumſpicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius.
8 * Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. *Gen. 34. a. 2.*
9 Propter ſpeciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. *2. Reg. 11. a. 4. 13. a. 1.*
10 Omnis mulier, quæ eſt fornicaria, quaſi ſtercus in via conculcabitur.
11 Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti ſunt. colloquium enim illius quaſi ignis exardeſcit. *Matt. 5. d. 28.* B
12 Cum aliena muliere ne ſedeas omnino, nec accumbas cum ea ſuper cubitum:
13 Et non alterceris cum illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditionem.
14 Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit ſimilis illi. C

15 Vinum novum, amicus novus: veteraſcet, & cum ſuavitate bibes illud.

* Iudic 9. 16 * Non zeles gloriam & opes peccatoris:
non enim ſcis quæ futura ſit illius ſubverſio.
a. 4. 2.Reg. 17 Non placeat tibi injuria injuſtorum, ſciens
15. b. quoniam uſque ad inferos non placebit impius.
10. 18 Longè abeſto ab homine poteſtatem habente occidendi, & non ſuſpicaberis timorem mortis.

19 Et ſi acceſſeris ad illum, noli aliquid committere, ne fortè auferat vitam tuam.

D 20 Communionem mortis ſcito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, & ſuper dolentium arma ambulabis.

21 Secundùm virtutem tuam cave te à proximo tuo, & cum ſapientibus & prudentibus tracta.

22 Viri juſti ſint tibi convivæ, & in timore Dei ſit tibi gloriatio,

23 Et in ſenſu ſit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altiſſimi.

24 In manu artificum opera laudabuntur, & princeps populi in ſapientia ſermonis ſui, in ſenſu verò Seniorum verbum.

25 Terribilis eſt in civitate ſua homo linguoſus: & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.

CAPUT X.

Sapiens judex, utilis; inſipiens, perniciosus: rectorem ſubditi imitantur: omnia in manu Dei: injuria obliviſcendum: deteſtatio ſuperbiæ, injuſtitiæ, contumeliæ, avaritiæ: homo brevis vitæ poſt mortem vermis diſceſſus à Deo cauſa eſt ſuperbiæ: gentes ob ſuperbiam à Deo perditæ: laus timoris Dei: non deſpiciendus pauper juſtus, nec dives peccator honorandus: anima in manſuetudine ſervanda.

A 1 JUdex ſapiens judicabit populum ſuum, & principatus ſenſati ſtabilis erit.

2 * Secundùm judicem populi, ſic & mini- *
ſtri ejus: & qualis rector eſt civitatis, tales & Prov.
inhabitantes in ea. 29 b.
3 * Rex inſipiens perdet populum ſuum: & ci- 12.
vitates inhabitabuntur per ſenſum potentium. * 3. Reg.
4 In manu Dei poteſtas terræ: & utilem re- 12. c.
ctorem ſuſcitabit in tempus ſuper illam. 13.
5 In manu Dei proſperitas hominis, & ſuper
faciem ſcribæ imponet honorem ſuum.
6 Omnis injuriæ proximi ne memineris, * & * Le-
nihil agas in operibus injuriæ. vi.19.
7 Odibilis coram Deo eſt & hominibus ſu- c.13.
perbia: & execrabilis omnis iniquitas gentium.
8 * Regnum à gente in gentem transfertur *
propter injuſtitias, & injurias, & contumelias, Dan.
& diverſos dolos. 4 c 14
9 Avaro autem nihil eſt ſceleſtius. Quid ſu-
perbit terra & cinis?
10 Nihil eſt iniquius quàm amare pecuniam. B
hic enim & animam ſuam venalem habet: quo-
niam in vita ſua projecit intima ſua.
11 Omnis potentatus brevis vita. Languor
prolixior gravat medicum.
12 Brevem languorem præcidit medicus: ſic
& rex hodie eſt & cras morietur.
13 Cùm enim morietur homo, hereditabit
ſerpentes, & beſtias, & vermes.
14 Initium ſuperbiæ hominis, apoſtatare à
Deo:
15 Quoniam ab eo, qui fecit illum, receſſit C
cor ejus: quoniam initium omnis peccati eſt ſu-
perbia: qui tenuerit illam, adimplebitur male-
dictis, & ſubvertet eum in finem.
16 Propterea exhonoravit Dominus conven-
tus malorum, & deſtruxit eos uſque in finem.

17 Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Deus,
& ſedere fecit mites pro eis.
18 Radices gentium ſuperbarum arefecit
Deus, & plantavit humiles ex ipſis gentibus.
19 Terras gentium evertit Dominus,& perdidit eas uſque ad fundamentum.
20 Arefecit ex ipſis, & diſperdidit eos, &
ceſſare fecit memoriam eorum à terra.
21 Memoriam ſuperborum perdidit Deus,
& reliquit memoriam humilium ſenſu.
22 Non eſt creata hominibus ſuperbia; neque iracundia nationi mulierum.
23 Semen hominum honorabitur hoc, quod
timet Deum: ſemen autem hoc exhonorabitur,
quod præterit mandata Domini.
24 In medio fratrum rector illorum in honore: & qui timent Dominum, erunt in oculis illius.
25 Gloria divitum, honoratorum, & pauperum, timor Dei eſt:
26 Noli deſpicere hominem juſtum pauperem, & noli magnificare virum peccatorem
divitem.
D 27 Magnus, & judex, & potens eſt in honore: & non eſt major illo, qui timet Deum.
* 28 * Servo ſenſato liberi ſervient: * & vir
Prov. prudens & diſciplinatus non murmurabit cor-
17. a. 2. reptus, & inſcius non honorabitur.
* 2. 29 Noli extollere te in faciendo opere tuo,
Reg. & noli cunctari in tempore anguſtiæ.
12. c. 13. 30 * Melior eſt qui operatur, & abundat in
* omnibus, quàm qui gloriatur, & eget pane.
Prov. 31 Fili in manſuetudine ſerva animam tuam,
12. b. 9. & da illi honorem ſecundùm meritum ſuum.
32 Peccantem in animam ſuam quis juſtifi-

cabit? & quis honorificabit exhonorantem animam ſuam?

33 Pauper gloriatur per diſciplinam & timorem ſuum: & eſt homo qui honorificatur propter ſubſtantiam ſuam.

34 Qui autem gloriatur in paupertate, quantò magis in ſubſtantia? & qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem vereatur.

CAPUT XI.

Sapientia humiliati: ex ſpecie nemo judicandus: de veſtitu & honore non gloriandum: de re interrogandum ante judicium: non cumulanda temporalia, nec in illis fidendum aut gloriandum: bona & mala à Deo: & bonorum & malorum memor ſis, in domum non quivis inducendus, & ab inſidiis doloſi cavendum.

1 SApientia humiliati exaltabit caput illius, A
& in medio magnatorum conſedere illum *Gen.*
faciet. 41. *e.*
42.
2 Non laudes virum in ſpecie ſua, neque *Dan.*
ſpernas hominem in viſu ſuo. 6. *a* 3.
3 Brevis in volatilibus eſt apis, & initium *Ioan.*
dulcoris habet fructus illius. 7. *c.* 18.
4 * In veſtitu ne glorieris unquam, nec in * *Act.*
die honoris tui extollaris: quoniam mirabilia 12. *d.*
opera Altiſſimi ſolius, & glorioſa, & abſconſa, 21. 22.
& inviſa opera illius.
5 Multi tyranni ſederunt in throno, & inſuſpicabilis portavit diadema.
6 * Multi potentes oppreſſi ſunt validè, & * 1.
glorioſi traditi ſunt in manus alterorum. *Reg.*
15. *f.*
7 Priuſquam interroges, ne vituperes quem- 28.
quam: & cùm interrogaveris, corripe juſtè. *Eſth.*
8 * Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum: 6. *b.* 7
& in medio ſermonum ne adjicias loqui. * *Prov.*
9 De ea re, quæ te non moleſtat, ne certeris: 18. *b.*
& in judicio peccantium ne conſiſtas. 13.

B 10 Fili ne in multis ſint actus tui: & * ſi di-
* 1. ves fueris, non eris immunis à delicto. ſi enim
Tim. ſecutus fueris, non apprehendes: & non effu-
6.b.9. gies, ſi præcurreris.

* 11 * Eſt homo laborans, & feſtinans, & do-
Eccle. lens impius, & tantò magis non abundabit.
4.b.8.

12 Eſt homo marcidus egens recuperatio-
ne, plus deficiens virtute, & abundans pau-
pertate:

* Iob. 13 * Et oculus Dei reſpexit illum in bono, &
42. c. erexit eum ab humilitate ipſius, & exaltavit ca-
10. put ejus: & mirati ſunt in illo multi, & hono-
raverunt Deum.

* Iob. 14 * Bona & mala, vita & mors, paupertas
2.c.10. & honeſtas à Deo ſunt.

15 Sapientia & diſciplina, & ſcientia legis
apud Deum. Dilectio, & viæ bonorum apud
ipſum.

16 Error & tenebræ peccatoribus concreata
ſunt: qui autem exultant in malis, conſeneſcunt
in malo.

17 Datio Dei permanet juſtis, & profectus
illius ſucceſſus habebit in æternum.

18 Eſt qui locupletatur parcè agendo, &
hæc eſt pars mercedis illius.

*Luc. 19 In eo quod dicit: * Inveni requiem mi-
12. c. hi, & nunc manducabo de bonis meis ſolus:
19.

C 20 Et neſcit quòd tempus præteriet, & mors
appropinquet, & relinquat omnia aliis, & mo-
rietur.

21 Sta in teſtamento tuo, & in illo colloque-
re, & in opere mandatorum tuorum veteraſce.

22 Ne manſeris in operibus peccatorum.
Confide autem in Deo, & mane in loco tuo.

23 Facile eſt enim in oculis Dei ſubitò ho-
neſtare pauperem.

24 Benedictio Dei in mercedem juſti feſti-
nat, & in hora veloci proceſſus illius fructificat.
25 Ne dicas: Quid eſt mihi opus, & quæ
erunt mihi ex hoc bona?
26 Ne dicas: Sufficiens mihi ſum: & quid
ex hoc peſſimabor?
27 * In die bonorum ne immemor ſis ma- * *Inf.*
lorum: & in die malorum ne immemor ſis bo- 18. *c.*
norum: 25.
28 Quoniam facile eſt coram Deo in die obi-
tus retribuere unicuique ſecundùm vias ſuas.
29 Malitia horæ oblivionem facit luxuriæ
magnæ, & in fine hominis denudatio ope-
rum illius.
30 Ante mortem ne laudes hominem quem-
quam, quoniam in filiis ſuis agnoſcitur vir. D
31 Non omnem hominem inducas in domum
tuam: multæ enim ſunt inſidiæ doloſi.
32 Sicut enim eructant præcordia fœten-
tium, & ſicut perdix inducitur in caveam, &
ut caprea in laqueum: ſic & cor ſuperborum, &
ſicut proſpector videns caſum proximi ſui:
33 Bona enim in mala convertens inſidiatur,
& in electis imponet maculam.
34 A ſcintilla una augetur ignis, & ab uno
doloſo augetur ſanguis: homo verò peccator
ſanguini inſidiatur.
35 Attende tibi à peſtifero, fabricat enim
mala: ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem
in perpetuum.
36 Admitte ad te alienigenam, & ſubvertet
te in turbine, & abalienabit te à tuis propriis.

CAPUT XII.

Benefaciendum juſto, impij verò & peccatores non ſuſcipiendi: difficile eſt amicos ab inimicis dignoſcere.

nec inimicis umquam fidendum, quantumvis amicitiam ſimulent.

A 1 SI benefeceris, ſcito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa.

2 Benefac juſto, & invenies retributionem magnam: & ſi non ab ipſo, certè à Domino.

3 Non eſt enim ei benè qui aſſiduus eſt in malis, & eleemoſynas non danti: quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & miſertus eſt pœnitentibus.

*Gal. 6.c.10. 4 * Da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorem: & impiis & peccatoribus reddet vindictam, cuſtodiens eos in diem vindictæ:

5 Da bono, & non receperis peccatorem.

6 Benefac humili, & non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipſis potentior te ſit:

B 7 Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis, quæcumque feceris illi: quoniam & Altiſſimus odio habet peccatores, & impiis reddet vindictam.

8 Non agnoſcetur in bonis amicus, & non abſcondetur in malis inimicus,

9 In bonis viri, inimici illius in triſtitia: & in malitia illius, amicus agnitus eſt.

10 Non credas inimico tuo in æternum: ſicut enim æramentum, æruginat nequitia illius:

11 Et ſi humiliatus vadat curvus, adjice animum tuum, & cuſtodi te ab illo.

C 12 Non ſtatuas illum penes te, nec ſedeat ad dexteram tuam, ne fortè converſus in locum tuum, inquirat cathedram tuam: & in noviſſimo agnoſcas verba mea, & in ſermonibus meis ſtimuleris.

13 Quis miſerebitur incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus, qui appropiant beſtiis?

& ſic qui comitatur cum viro iniquo, & obvo-
lutus eſt in peccatis ejus.
14 Una hora tecum permanebit : ſi autem
declinaveris, non ſupportabit.
15 * In labiis ſuis indulcat inimicus, & in * *Ier.*
corde ſuo inſidiatur ut ſubvertat te in foveam. *41. b.*
16 In oculis ſuis lacrymatur inimicus : & ſi D
invenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine:
17 Et ſi incurrerint tibi mala, invenies eum
illic priorem.
18 In oculis ſuis lacrymatur inimicus, &
quaſi adjuvans ſuffodiet plantas tuas.
19 Caput ſuum movebit, & plaudet manu,
& multa ſuſurrans commutabit vultum ſuum.

CAPUT XIII.

Periculoſa ſunt conſortia cum ſuperbo, divite, & potentiore: dilige Deum ac proximum: non convenit diviti cum paupere, & hoc deſpecto ille honoratur.

1 QUi tetigerit picem, inquinabitur ab ea: A
* & qui communicaverit ſuperbo, in- * *Sup.*
duet ſuperbiam. *7. a. 2.*
2 Pondus ſuper ſe tollet, qui honeſtiori ſe
communicat. Et ditiori te ne ſocius fueris.
3 Quid communicabit cacabus ad ollam?
quando enim ſe colliſerint, confringetur.
4 Dives injuſtè egit, & fremet: pauper au-
tem læſus tacebit.
5 Si largitus fueris, aſſumet te: & ſi non ha-
bueris, derelinquet te.
6 Si habes, convivet tecum, & evacuabit te,
& ipſe non dolebit ſuper te:
7 Si neceſſarius illi fueris, ſupplantabit te, &
ſubridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & di-
cet: Quid opus eſt tibi?
8 Et confundet te in cibis ſuis, donec te exi-

naniat bis, & ter: & in noviſſimo deridebit te: & poſteà videns derelinquet te, & caput ſuum movebit ad te.

9 Humiliare Deo, & expecta manus ejus.

10 Attende ne ſeductus in ſtultitiam humilieris.

B 11 Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris.

12 Advocatus à potentiore diſcede: ex hoc enim magis te advocabit.

13 Ne improbus ſis, ne impingaris: & ne longè ſis ab eo, ne eas in oblivionem.

14 Ne retineas ex æquo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. ex multa enim loquela tentabit te, & ſubridens interrogabit te de abſconditis tuis.

15 Immitis animus illius conſervabit verba tua: & non parcet de malitia, & de vinculis.

16 Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum ſubverſione tua ambulas.

17 Audiens verò illa quaſi in ſomnis vide, & vigilabis.

C 18 Omni vita tua dilige Deum, & invoca illum in ſalute tua.

19 Omne animal diligit ſimile ſibi: ſic & omnis homo proximum ſibi.

20 Omnis caro ad ſimilem ſibi conjungetur, & omnis homo ſimili ſui ſociabitur.

21 Si communicabit lupus agno aliquando, ſic peccator juſto.

* 2. Cor. 6. c. 14. 22 * Quæ communicatio ſancto homini ad canem? aut quæ pars diviti ad pauperem?

23 Venatio leonis, onager in eremo: ſic & paſcua divitum ſunt pauperes.

24 Et ſicut abominatio eſt ſuperbo humili-

tas: ſic & execratio divitis pauper.

25 Dives commotus confirmatur ab amicis ſuis: humilis autem cùm ceciderit, expelletur & à notis.

26 Diviti decepto multi recuperatores: locutus eſt ſuperba, & juſtificaverunt illum.

27 Humilis deceptus eſt, inſuper & arguitur: D
locutus eſt ſenſatè, & non eſt datus ei locus.

28 Dives locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius uſque ad nubes perducent.

29 Pauper locutus eſt, & dicunt: Quis eſt hic? & ſi offenderit, ſubvertent illum.

30 Bona eſt ſubſtantia, cui non eſt peccatum in conſcientia: & nequiſſima paupertas in ore impij.

31 Cor hominis immutat faciem illius, ſive in bona, ſive in mala.

32 Veſtigium cordis boni, & faciem bonam difficilè invenies, & cum labore.

CAPUT XIV.

Beatus qui non eſt verbo lapſus: avaro & livido pernicioſa divitia, & de utriuſque miſeriis: de ſubſtantia benefaciendum ante mortem qua non tardat: de hominis fragilitate, beatus ſapientia & juſtitia ſtudioſus.

1 BEatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex A
ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſti- *Inf. 19.*
tia delicti. *c. 17.*

2 Felix, qui non habuit animi ſui triſtitiam, & non excidit à ſpe ſua.

3 Viro cupido & tenaci ſine ratione eſt ſubſtantia, & homini livido ad quid aurum?

4 Qui acervat ex animo ſuo injuſtè, aliis congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur.

5 Qui ſibi nequam eſt, cui alij bonus erit? & non jucundabitur in bonis ſuis.

6 Qui ſibi invidet, nihil eſt illo nequius, & hæc redditio eſt malitiæ illius:

7 Et ſi benè fecerit, ignoranter, & non volens facit: & in noviſſimo manifeſtat malitiam ſuam.

8 Nequam eſt oculus lividi: & avertens faciem ſuam, & deſpiciens animam ſuam.

B 9 Inſatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis: non ſatiabitur donec conſumat areſaciens animam ſuam.

10 Oculus malus ad mala: & non ſatiabitur pane, ſed indigens & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam.

11 Fili ſi habes, benefac tecum, & Deo dignas oblationes offer.

12 Memor eſto quoniam mors non tardat, & teſtamentum inferorum quia demonſtratum eſt tibi: teſtamentum enim hujus mundi, morte morietur.

* Tob. 13 * Ante mortem benefac amico tuo, & ſe-
4.b.7. cundùm vires tuas exporrigens da pauperi.
Sup 4. 14 Non defrauderis à die bono, & particula
a.1. boni doni non te prætereat.
Luc.
16.b. 15 Nónne aliis relinques dolores & labores
9. tuos in diviſione ſortis?

16 Da, & accipe, & juſtifica animam tuam.

C 17 Ante obitum tuum operare juſtitiam: quoniam non eſt apud inferos invenire cibum.

* Iſa. 18 * Omnis caro ſicut fœnum veteraſcet, &
40 b. ſicut folium fructificans in arbore viridi.
6. Iac. 19 Alia generantur, & alia dejiciuntur: ſic
1.b.10. generatio carnis & ſanguinis, alia finitur, &
1. Pet
1.d. alia naſcitur.
24. 20 Omne opus corruptibile in fine deficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.

21 Et omne opus electum juſtificabitur : &
qui operatur illud, honorabitur in illo.
22 * Beatus vir, qui in ſapientia morabitur, *Pſal. 1.a.2.
& qui in juſtitia ſua meditabitur, & in ſenſu
cogitabit circumſpectionem Dei.
23 Qui excogitat vias illius in corde ſuo, & D
in abſconditis ſuis intelligens, vadens poſt illam
quaſi inveſtigator, & in viis illius conſiſtens:
24 Qui reſpicit per feneſtras illius, & in ja-
nuis illius audiens:
25 Qui requieſcit juxta domum illius, & in
parietibus illius figens palum ſtatuet caſulam
ſuam ad manus illius, & requieſcent in caſula
illius bona per ævum:
26 Statuet filios ſuos ſub tegmine illius, &
ſub ramis ejus morabitur.
27 Protegetur ſub tegmine illius, à fervore,
& in gloria ejus requieſcet.

CAPUT XV.

Beatus qui in timore Dei aptat ſe ad ſapientiam, quam ſtulti & mendaces non aſſequentur: peccata Deo non ſunt adſcribenda, ſed homini qui ab illo conditus eſt libero arbitrio, propoſitis præceptis quæ ſervare poterat: Dei oculis omnia nuda ſunt.

1 QUi timet Deum, faciet bona: & qui con- A
tinens eſt juſtitiæ, apprehendet illam,
2 Et obviabit illi quaſi mater honorificata, &
quaſi mulier à virginitate ſuſcipiet illum.
3 Cibabit illum pane vitæ & intellectus, * & *Joã. 4.b.10
aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum: & fir-
mabitur in illo, & non flectetur:
4 Et continebit illum, & non confundetur:
& exaltabit illum apud proximos ſuos,
5 Et in medio Eccleſiæ aperiet os ejus, &
adimplebit illum ſpiritu ſapientiæ & intellectus,
& ſtola gloriæ veſtiet illum.

B 6 Jucunditatem & exultationem theſaurizabit ſuper illum, & nomine æterno hereditabit illum.

7 Homines ſtulti non apprehendent illam,& homines ſenſati obviabunt illi, homines ſtulti non videbunt eam: longè enim abeſt à ſuperbia & dolo.

8 Viri mendaces non erunt illius memores: & viri veraces invenientur in illa, & ſucceſſum habebunt uſque ad inſpectionem Dei.

C 9 Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris:

10 Quoniam à Deo profecta eſt ſapientia.ſapientiæ enim Dei aſtabit laus, & in ore fideli abundabit, & dominator dabit eam illi.

11 Non dixeris: Per Deum abeſt: quæ enim odit ne feceris.

12 Non dicas: ille me implanavit: non enim neceſſarij ſunt ei homines impij.

13 Omne execramentum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum.

14 Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui.

15 Adjecit mandata & præcepta ſua.

* Matt. 19. b. 17. 16 * Si volueris mandata ſervare, conſervabunt te,& in perpetuum fidem placitam facere.

17 Appoſuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam.

* Ier. 21. c. 8. 18 * Ante hominem vita & mors bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi:

D 19 Quoniam multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes ſine intermiſſione.

* Pſ. 33. c. 16. *Heb. 4. d. 13. 20 * Oculi Domini ad timentes eum, & ipſe * agnoſcit omnem operam hominis.

21 Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit ſpatium peccandi.

22 Non enim concupiſcit multitudinem
filiorum infidelium & inutilium.

CAPUT XVI.

Non exultandum in filiis impiis: de ira Dei in malos & miſericordia in bonos: magna ſunt operum miſericordiæ merita: Dei cognitioni ac judicio nemo ſe poteſt ſubtrahere, cujus opera ſunt ab homine inſcrutabilia.

1 NE jucunderis in filiis impiis, ſi multi- A
plicentur: nec oblecteris ſuper ipſos, ſi
non eſt timor Dei in illis.
2 Non credas vitæ illorum, & ne reſpexeris
in labores eorum.
3 Melior eſt enim unus timens Deum, quàm
mille filij impij.
4 Et utile eſt mori ſine filiis, quàm relinque-
re filios impios.
5 Ab uno ſenſato inhabitabitur patria, tri-
bus impiorum deſeretur.
6 Multa talia vidit oculus meus, & fortiora
horum audivit auris mea.
7 * In ſynagoga peccantium exardebit ignis, * Inf.
& in gente incredibili exardeſcet ira. 21. b.
8 * Non exoraverunt pro peccatis ſuis an- 10.
tiqui gigantes, qui deſtructi ſunt confidentes *Gen.
ſuæ virtuti: 6.a.4.
9 Et non pepercit peregrinationi Lot, & exe-
cratus eſt eos præ ſuperbia verbi illorum.
10 Non miſertus eſt illis, gentem totam per- B
dens, & extollentem ſe in peccatis ſuis.
11 * Et ſicut ſexcenta millia peditum, qui *
congregati ſunt in duritia cordis ſui: & ſi unus Num.
fuiſſet cervicatus, mirum, ſi fuiſſet immunis. 14. d.
12 Miſericordia enim & ira eſt cum illo. Po- 23.24.
tens exoratio, & effundens iram: 26. f.
51.
13 Secundùm miſericordiam ſuam, ſic cor-

reptio illius hominem ſecundùm opera ſua
judicat.
14 Non effugiet in rapina peccator, & non
retardabit ſufferentia miſericordiam facientis.
* Rom. 2. a. 6. 15 Omnis miſericordia faciet locum * uni-
cuique ſecundùm meritum operum ſuorum, &
ſecundùm intellectum peregrinationis ipſius.
16 Non dicas: A Deo abſcondar, & ex ſum-
mo quis mei memorabitur?
C 17 In populo magno non agnoſcar: quæ eſt
enim anima mea in tam immenſa creatura?
18 Ecce cælum, & cæli cælorum, abyſſus, &
univerſa terra, & quæ in eis ſunt, in conſpectu
illius commovebuntur,
19 Montes ſimul, & colles, & fundamenta
terræ: cùm conſpexerit illa Deus, tremore con-
cutientur.
20 Et in omnibus his inſenſatum eſt cor: &
omne cor intelligitur ab illo:
21 Et vias illius quis intelligit, & procellam,
quam nec oculus videbit hominis?
22 Nam plurima illius opera ſunt in abſcon-
ſis: ſed opera juſtitiæ ejus quis enuntiabit? aut
quis ſuſtinebit? Longè enim eſt teſtamentum
à quibuſdam, & interrogatio omnium in con-
ſummatione eſt.
D 23 Qui minoratur corde, cogitat inania: &
vir imprudens & errans, cogitat ſtulta.
24 Audi me fili, & diſce diſciplinam ſenſus,
& in verbis meis attende in corde tuo,
25 Et dicam in æquitate diſciplinam, & ſcru-
tabor enarrare ſapientiam, & in verbis meis at-
tende in corde tuo, & dico in æquitate ſpiritus
virtutes, quas poſuit Deus in opera ſua ab ini-
tio, & in veritate enuntio ſcientiam ejus.

26 In judicio Dei opera ejus ab initio, & ab inſtitutione ipſorum diſtinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus ſuis.

27 Ornavit in æternum opera illorum, nec eſurierunt, nec laboraverunt, & non deſtiterunt ab operibus ſuis.

28 Unuſquiſque proximum ſibi non anguſtiabit uſque in æternum.

29 Non ſis incredibilis verbo illius.

30 Poſt hæc Deus in terram reſpexit, & implevit illam bonis ſuis.

31 Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipſius, & in ipſam iterùm reverſio illorum.

CAPUT XVII.

Creatio primorum parentum, donáque ipſis collata ac præcepta propoſita, diſtinctio generis humani in varias nationes, quibus rectores præpoſuit, illoſque & ipſorum opera univerſa perpetuo intuetur: virtus eleemoſynæ: exhortatur peccatores ad pœnitentiam, dum ſani ſunt, propoſita Dei miſericordia.

1 DEus creavit de terra hominem, & ſecundum imaginem ſuam fecit illum. A Gen.

2 Et iterum convertit illum in ipſam, & ſecundum ſe veſtivit illum virtute. 1.d.27 5.a.1.

3 Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit illi poteſtatem eorum quæ ſunt ſuper terram.

4 Poſuit timorem illius ſuper omnem carnem, & dominatus eſt beſtiarum & volatilium.

5 * Creavit ex ipſo adjutorium ſimile ſibi: *Gen. conſilium, & linguam, & oculos, & aures, & 2.c.18. cor dedit illis excogitandi: & diſciplina intellectus replevit illos.

6 Creavit illis ſcientiam ſpiritus, ſenſu implevit cor illorum, & mala & bona oſtendit illis.

B 7 Poſuit oculum ſuum ſuper corda illorum, oſtendere illis magnalia operum ſuorum,

8 Ut nomen ſanctificationis collaudent ; & gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum ejus.

9 Addidit illis diſciplinam, & lege vitæ hereditavit illos.

10 Teſtamentum æternum conſtituit cum illis, & juſtitiam & judicia ſua oſtendit illis.

11 Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, & honorem vocis audierunt aures illorum, & dixit illis : Attendite ab omni iniquo.

12 Et mandavit illis unicuique de proximo ſuo.

13 Viæ illorum coram ipſo ſunt ſemper, non ſunt abſconſæ ab oculis ipſius.

* Rom. 13. a. 1. 14 * In unamquamque gentem præpoſuit rectorem :

15 Et pars Dei Iſraël facta eſt manifeſta.

C 16 Et omnia opera illorum velut ſol in conſpectu Dei : & oculi ejus ſine intermiſſione inſpicientes in viis eorum.

17 Non ſunt abſconſa teſtamenta per iniquitatem illorum, & omnes iniquitates eorum in conſpectu Dei.

* Inf. 29. b. 16. 18 * Eleemoſyna viri quaſi ſignaculum cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſervabit :

* Matt. 25. c. 35. 19 * Et poſteà reſurget, & retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipſorum, & convertet in interiores partes terræ.

20 Pœnitentibus autem dedit viam juſtitiæ, & confirmavit deficientes ſuſtinere, & deſtinavit illis ſortem veritatis.

21 Convertere ad Dominum, & relinque peccata tua :

22 Precare ante faciem Domini, & minue offendicula.

23 Revertere ad Dominum, & avertere ab injuſtitia tua, & nimis odito execrationem:

24 Et cognoſce juſtitias & judicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis, & orationis altiſſimi Dei.

25 In partes vade ſeculi ſancti, * cum vivis D
& dantibus confeſſionem Deo. *Pſal. 6. b 6.

26 Non demoreris in errore impiorum, ante Iſai.
mortem confitere. A mortuo quaſi nihil, perit 38. d.
confeſſio. 19.

27 Confiteberis vivens, vivus & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus illius.

28 Quàm magna miſericordia Domini, & propitiatio illius, convertentibus ad ſe!

29 Nec enim omnia poſſunt eſſe in hominibus, quoniam non eſt immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placuerunt.

30 Quid lucidius ſole? & hic deficiet. Aut quid nequius quàm quod excogitavit caro & ſanguis? & hoc arguetur.

31 Virtutem altitudinis cæli ipſe conſpicit: & omnes homines terra & cinis.

CAPUT XVIII.

Dei magnalia homini inſcrutabilia: hominis miſeria, & Dei erga illum miſeratio: proximo miſerendum: quomodo infirmus ſe habere debeat: quomodo ſit orandum: conſiderandum Dei judicium, & à propriis concupiſcentiis diſcedendum.

1 QUi vivit in æternum, creavit omnia ſi- A
mul. Deus ſolus juſtificabitur, & manet Gen.
invictus rex in æternum. 1. a. 1.

2 Quis ſufficit enarrare opera illius?

3 Quis enim inveſtigabit magnalia ejus?

4 Virtutem autem magnitudinis ejus quis enunciabit? aut quis adjiciet enarrare miſericordiam ejus?
5 Non eſt minuere, neque adjicere, nec eſt invenire magnalia Dei.
6 Cum conſummaverit homo, tunc incipiet: & cum quieverit, aporiabitur.
7 Quid eſt homo, & quæ eſt gratia illius? & quid eſt bonum, aut quid nequam illius?
* Pſ. 89. c. 10. 8 * Numerus dierum hominum ut multum centum anni: quaſi gutta aquæ maris deputati ſunt: & ſicut calculus arenæ, ſic exigui anni in die ævi.
B 9 Propter hoc patiens eſt Deus in illis, & effundit ſuper eos miſericordiam ſuam.
10 Vidit præſumptionem cordis eorum quoniam mala eſt, & cognovit ſubverſionem illorum quoniam nequam eſt.
11 Ideo adimplevit propitiationem ſuam in illis, & oſtendit eis viam æquitatis.
12 Miſeratio hominis circa proximum ſuum: miſericordia autem Dei ſuper omnem carnem.
13 Qui miſericordiam habet, docet, & erudit quaſi paſtor gregem ſuum.
14 Miſeretur excipientis doctrinam miſerationis, & qui feſtinat in judiciis ejus.
15 Fili in bonis non des querelam, & in omni dato, non des triſtitiam verbi mali.
16 Nonne ardorem refrigerabit ros: ſic & verbum melius quam datum.
17 Nonne ecce verbum ſuper datum bonum? ſed utraque cum homine juſtificato.
18 Stultus acriter improperabit: & datus indiſciplinati tabeſcere facit oculos.
19 Ante judicium para juſtitiam tibi, & antequam loquaris diſce.

20 Ante languorem adhibe medicinam, * & * 1.
ante judicium interroga teipſum, & in conſpe- Cor. 11. f.
ctu Dei invenies propitiationem. 28.
21 Ante languorem humilia te, & in tempore C
infirmitatis oſtende converſationem tuam.
22 * Non impediaris orare ſemper, & ne *Luc.
verearis uſque ad mortem juſtificari: quoniam 18. a. 1.
merces Dei manet in æternum. 1. Theſſ.
23 Ante orationem præpara animam tuam: 1. c. 17.
& noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum.
24 * Memento iræ in die conſummationis, & * Sup.
tempus retributionis in converſatione faciei. 7. b.
25 * Memento paupertatis in tempore abun- 18.
dantiæ, & neceſſitatum paupertatis in die di- * Sup. 11. c.
vitiarum. 27.
26 A manè uſque ad veſperam immutabitur D
tempus, & hæc omnia citata in oculis Dei.
27 Homo ſapiens in omnibus metuet, & in
diebus delictorum attendet ab inertia.
28 Omnis aſtutus agnoſcit ſapientiam, &
invenienti eam dabit confeſſionem.
29 Senſati in verbis & ipſi ſapienter egerunt:
& intellexerunt veritatem & juſtitiam, & im-
pluerunt proverbia & judicia.
30 * Poſt concupiſcentias tuas non eas, & à *
voluntate tua avertere. Rom.
31 Si præſtes animæ tuæ concupiſcentias 6. b. 12.
ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis. 13. d. 13. 14.
32 Ne oblecteris in turbis nec in modicis:
aſſidua enim eſt commiſſio illorum.
33 Ne fueris mediocris in contentione ex
fœnore, & eſt tibi nihil in ſacculo: eris enim
invidus vitæ tuæ.

CAPUT XIX.

De vino, luxuria, loquacitate, citò credente, gaudente ſuper iniquitate, odiente correptionem, exultante in malitia, diſcretione in verbis ſervanda, correptione, ficta humilitate, & laude tacentis.

A 1 OPerarius ebrioſus non locupletabitur: & qui ſpernit modica, paulatim decidet.

*Gen. 19 g. 33. 3. Reg. 11. a. 1.
2 * Vinum & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes, & arguent ſenſatos:
3 Et qui ſe jungit fornicariis, erit nequam: putredo & vermes hereditabunt illum, & extolletur in exemplum majus, & tolletur de numero anima ejus.

* Ioſ. 9. c. 15. 22. c. 11.
4 * Qui credit citò, levis corde eſt, & minorabitur: & qui delinquit in animam ſuam, inſuper habebitur.

5 Qui gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit correptionem, minuetur vita: & qui odit loquacitatem, extinguit malitiam.

B 6 Qui peccat in animam ſuam, pœnitebit: & qui jucundatur in malitia, denotabitur.

7 Ne iteres verbum nequam & durum, & non minoraberis.

8 Amico & inimico noli narrare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi delictum, noli denudare.

9 Audiet enim te, & cuſtodiet te, & quaſi defendens peccatum odiet te, & ſic aderit tibi ſemper.

10 Audiſti verbum adverſus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet.

11 A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis.

12 Sagitta infixa femori carnis, ſic verbum in corde ſtulti.

13 * Corripe

13 * Corripe amicum, ne fortè non intellexerit, & dicat: Non feci: aut ſi fecerit, ne iterùm addat facere.

* Levi. 19. c. 17. Matt. 18. b. 15. Luc. 7. a. 3.

14 Corripe proximum, ne fortè non dixerit: & ſi dixerit, ne fortè iteret.

15 Corripe amicum: ſæpè enim fit cõmiſſio.

16 Et non omni verbo credas. eſt qui labitur lingua, ſed non ex animo. C

17 * Quis eſt enim qui non deliquerit in lingua ſua? Corripe proximum antequam commineris.

* Iac. 3. c. 8.

18 Et da locum timori Altiſſimi: quia omnis ſapientia timor Dei, & in illa timere Deum, & in omni ſapientia diſpoſitio legis.

19 Et non eſt ſapientia nequitiæ diſciplina: & non eſt cogitatus peccatorum prudentia.

20 Eſt nequitia, & in ipſa execratio: & eſt inſipiens qui minuitur ſapientia.

21 Melior eſt homo, qui minuitur ſapientia, & deficiens ſenſu in timore, quàm qui abundat ſenſu, & tranſgreditur legem Altiſſimi.

22 Eſt ſolertia certa, & ipſa iniqua.

23 Et eſt qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Eſt qui nequiter humiliat ſe, & interiora ejus plena ſunt dolo: D

24 Et eſt qui ſe nimiùm ſubmittit à multa humilitate: & eſt qui inclinat faciem ſuam, & fingit ſe non videre quod ignoratum eſt:

25 Et ſi ab imbecillitate virium vetetur peccare, ſi invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.

26 Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus.

27 Amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis enuntiant de illo.

28 Eſt correptio mendax in ira contumelioſi: & eſt judicium, quod non probatur eſſe bonum: & eſt tacens, & ipſe eſt prudens.

CAPUT XX.

De correptione, & correpti pœnitentia: de tacente, & loquace: de dono ſapientis, & fatui: de falſa promiſſione & mendacio: de ſapiente qui placet magnatis: de donis non accipiendis, & ſapientia abſcondita.

A 1 QUàm bonum eſt arguere, quàm iraſci, & confitentem in oratione non prohibere!
2 Concupiſcentia ſpadonis devirginabit juvenculam:
3 Sic qui facit per vim judicium iniquum.
4 Quàm bonum eſt correptum manifeſtare pœnitentiam! ſic enim effugies voluntarium peccatum.
5 Eſt tacens, qui invenitur ſapiens: & eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendum.
B 6 Eſt tacens non habens ſenſum loquelæ: & eſt tacens ſciens tempus aptum.
7 Homo ſapiens tacebit uſque ad tempus: laſcivus autem & imprudens non ſervabunt tempus.
8 Qui multis utitur verbis, lædet animam ſuam: & qui poteſtatem ſibi ſumit injuſtè, odietur.
9 Eſt proceſſio in malis viro indiſciplinato, & eſt inventio in detrimentum.
10 Eſt datum, quod non eſt utile: & eſt datum, cujus retributio duplex.
11 Eſt propter gloriam minoratio: & eſt qui ab humilitate levabit caput.
12 Eſt qui multa redimat modico pretio, & reſtituens ea in ſeptuplum.
13 Sapiens in verbis ſeipſum amabilem facit: gratiæ autem fatuorum effundentur.

14 Datus inſipientis non erit utilis tibi : oculi enim illius ſeptemplices ſunt.

15 Exigua dabit, & multa improperabit : & apertio oris illius inflammatio eſt.

16 Hodie fœneratur quis, & cras expetit : odibilis eſt homo hujuſmodi.

17 Fatuo non erit amicus, & non erit gratia bonis illius.

18 Qui enim edunt panem illius, falſæ linguæ ſunt. Quoties, & quanti irridebunt eum ?

19 Neque enim quod habendum erat, directo ſenſu diſtribuit : ſimiliter & quod non erat habendum.

20 Lapſus falſæ linguæ, quaſi qui in pavimento cadens : ſic caſus malorum feſtinanter veniet. G

21 Homo acharis quaſi fabula vana, in ore indiſciplinatorum aſſidua erit.

22 Ex ore fatui reprobabitur parabola : non enim dicit illam in tempore ſuo.

23 Eſt qui vetatur peccare præ inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.

24 Eſt qui perdet animam ſuam præ confuſione, & ab imprudenti perſona perdet eam : perſonæ autem acceptione perdet ſe.

25 Eſt qui præ confuſione promittit amico, & lucratus eſt eum inimicum gratis.

26 Opprobrium nequam in homine mendacium, & in ore indiſciplinatorum aſſiduè erit.

27 Potior fur quàm aſſiduitas viri mendacis : perditionem autem ambo hereditabunt.

28 Mores hominum mendacium ſine honore : & confuſio illorum cum ipſis ſine intermiſſione.

29 Sapiens in verbis producet ſeipſum, & D

homo prudens placebit magnatis.
30 Qui operatur terram ſuam, inaltabit acervum frugum: & qui operatur juſtitiam, ipſe exaltabitur: qui verò placet magnatis, effugiet iniquitatem.
* Exod. 23. b. 8. 31 * Xenia & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus in ore avertit correptiones eorum.
Deut. 16. d. 19. 32 * Sapientia abſconſa & theſaurus inviſus; quæ utilitas in utriſque?
* Inf. 41. c. 17. 33 Melior eſt qui celat inſipientiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam.

CAPUT XXI.

A *Docet fugiendum peccatum: primùm in genere, deinde in ſpecie productis variis peccatis.*

1 Fili peccaſti? non adjicias iterùm: ſed & de priſtinis deprecare ut tibi dimittantur.
2 Quaſi à facie colubri fuge peccata: & ſi acceſſeris ad illa, ſuſcipient te.
3 Dentes leonis, dentes ejus, interficientes animas hominum.
4 Quaſi rhomphæa bis acuta omnis iniquitas, plagæ illius non eſt ſanitas.
5 Objurgatio & injuriæ annullabunt ſubſtantiam: & domus quæ nimis locuples eſt annullabitur ſuperbia, ſic ſubſtantia ſuperbi eradicabitur.
6 Deprecatio pauperis ex ore uſque ad aures ejus perveniet, & judicium feſtinatò adveniet illi.
7 Qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris: & qui timet Deum, convertetur ad cor ſuum.
8 Notus à longè potens lingua audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipſo.

9 Qui ædificat domum ſuam impendiis alie- B
nis, quaſi qui colligit lapides ſuos in hieme.

10 * Stuppa collecta ſynagoga peccantium, *Sup.
& conſummatio illorum flamma ignis. 16. a.

11 Via peccantium complanata lapidibus, & 7.
in fine illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ.

12 Qui cuſtodit juſtitiam, continebit ſenſum
ejus.

13 Conſummatio timoris Dei, ſapientia &
ſenſus.

14 Non erudietur, qui non eſt ſapiens in
bono.

15 Eſt autem ſapientia, quæ abundat in malo: & non eſt ſenſus ubi eſt amaritudo.

16 Scientia ſapientis tamquam inundatio abundabit, & concilium illius ſicut fons vitæ permanet.

17 Cor fatui quaſi vas confractum, & omnem ſapientiam non tenebit.

18 Verbum ſapiens quodcumque audierit C
ſcius, laudabit, & ad ſe adjiciet: audivit luxurioſus, & diſplicebit illi, & projiciet illud poſt dorſum ſuum.

19 Narratio fatui quaſi ſarcina in via: nam in labiis ſenſati invenietur gratia.

20 Os prudentis quæritur in Eccleſia, & verba illius cogitabunt in cordibus ſuis.

21 Tamquam domus exterminata, ſic fatuo ſapientia: & ſcientia inſenſati inenarrabilia verba.

22 Compedes in pedibus, ſtulto doctrina, & quaſi vincula manuum ſuper manum dextram.

23 Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir D
autem ſapiens vix tacitè ridebit.

24 Ornamentum aureum prudenti doctrina,

& quaſi brachiale in brachio dextro.
25 Pes fatui facilis in domum proximi: & homo peritus confundetur à perſona potentis.
26 Stultus à feneſtra reſpiciet in domum: vir autem eruditus foris ſtabit.
27 Stultitia hominis auſcultare per oſtium: & prudens gravabitur contumelia.
28 Labia imprudentium ſtulta narrabunt: verba autem prudentium ſtatera ponderabuntur.
29 In ore fatuorum cor illorum: & in corde ſapientium os illorum.
30 Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipſe animam ſuam.
31 Suſurro coinquinabit animam ſuam, & in omnibus odietur: & qui cum eo manſerit, odioſus erit: tacitus & ſenſatus honorabitur.

CAPUT XXII.

De lapidatione pigri, filio indiſciplinato, filiáque fatua, muſica in luctu, docente fatuum, mortuo plorando: cum ſtulto non loquendum: de corde ſtulti ac timidi: de ſervanda fide cum amico, & oris cuſtodia.

A 1 IN lapide luteo lapidatus eſt piger, & omnes loquentur ſuper aſpernationem illius.
2 De ſtercore boum lapidatus eſt piger: & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus.
3 Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato: filia autem in deminoratione fiet.
4 Filia prudens hereditas viro ſuo. nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris.
5 Patrem & virum confundit audax, & ab impiis non minorabitur: ab utriſque autem inhonorabitur.
6 Muſica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore ſapientia.
7 Qui docet fatuum, quaſi qui conglutinat teſtam.

8 Qui narrat verbum non audienti, quaſi qui excitat dormientem de gravi ſomno.

9 Cum dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſapientiam: & in fine narrationis dicit: Quis eſt hic?

10 * Supra mortuum plora, defecit enim lux ejus: & ſupra fatuum plora, deficit enim ſenſus. * *Inf.* 38. *b.* 16.

11 Modicum plora ſupra mortuum, quoniam requievit.

12 Nequiſſimi enim nequiſſima vita ſuper mortem fatui.

13 * Luctus mortui ſeptem dies; fatui autem & impii, omnes dies vitæ illorum. * *Gen.* 50. *b.* 10.

14 Cum ſtulto ne multum loquaris, & cum inſenſato ne abieris. B

15 Serva te ab illo, ut non moleſtiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius.

16 Deflecte ab illo, & invenies requiem, & non acediaberis in ſtultitia illius.

17 Super plumbum quid gravabitur? & quod illi aliud nomen quàm fatuus?

18 * Arenam, & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre, quàm hominem imprudentem, & fatuum, & impium. * *Prov.* 27. *a.* 3.

19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento ædificii non diſſolvetur: ſic & cor confirmatum in cogitatione conſilii.

20 Cogitatus ſenſati in omni tempore, metu non depravabitur.

21 Sicut pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa poſita contra faciem venti non permanebunt. C

22 Sic & cor timidum in cogitatione ſtulti contra impetum timoris non reſiſtet.

23 Sicut cor trepidum in cogitatione fatui,
omni tempore non metuet, ſic & qui in præce-
ptis Dei permanet ſemper.
24 Pungens oculum deducit lacrymas: &
qui pungit cor, profert ſenſum.
25 Mittens lapidem in volatilia, dejiciet illa:
ſic & qui conviciatur amico, diſſolvit amicitiam.
26 Ad amicum etſi produxeris gladium, non
deſperes, eſt enim regreſſus. Ad amicum
27 Si aperueris os triſte, non timeas: eſt enim
concordatio; excepto convitio, & improperio,
& ſuperbia, & myſterij revelatione, & plaga
doloſa: in his omnibus effugiet amicus.
D 28 Fidem poſſide cum amico in paupertate
illius, ut & in bonis illius læteris.
29 In tempore tribulationis illius permane
illi fidelis, ut & in hereditate illius coheres ſis.
30 Ante ignem camini vapor, & fumus ignis
inaltatur: ſic & ante ſanguinem maledicta, &
contumeliæ, & minæ.
31 Amicum ſalutare non confundar, à facie
illius non me abſcondam: & ſi mala mihi eve-
nerint per illum, ſuſtinebo.
32 Omnis qui audiet, cavebit ſe ab eo.
* Pſ. 33 * Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſu-
140.a. per labia mea ſignaculum certum, ut non cadam
3. ab ipſis, & lingua mea perdat me?

CAPUT XXIII.

Oratio adverſus ſuperbiam, gulam & luxuriam: conſuetudo jurandi vitanda, & indiſciplinatus ſermo adferens improperium: duo genera in peccato abundantia, & tertium adducens iram: confutatio hominis ad peccandum ſe hortantis: de peccatis in adulterio concurrentibus, & laude timoris Domini.

A 1 DOmine pater, & dominator vitæ meæ,
ne derelinquas me in conſilio eorum: nec
ſinas me cadere in illis.

2 Quis ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in corde meo doctrinam ſapientiæ, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, & non appareant delicta eorum,

3 Et ne adincreſcant ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent, & incidam in conſpectu adverſariorum meorum, & gaudeat ſuper me inimicus meus?

4 Domine pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu illorum.

5 Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, & omne deſiderium averte à me.

6 Aufer à me ventris concupiſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ irreverenti & infrunitæ ne tradas me.

7 Doctrinam oris audire filij: & qui cuſtodierit illam, non periet labiis, nec ſcandalizabitur in operibus nequiſſimis.

8 In vanitate ſua apprehenditur peccator, & ſuperbus & maledicus ſcandalizabitur in illis.

9 * Jurationi non aſſueſcat os tuum, multi *Exo.*
enim caſus in illa. *20. b.*
10 Nominatio verò Dei non ſit aſſidua in ore *7.* *Matt.*
tuo, & nominibus Sanctorum non admiſceaties: *5. e.*
quoniam non eris immunis ab eis. *33.*

11 Sicut enim ſervus interrogatus aſſiduè, à B livore non minuitur: ſic omnis jurans, & nominans, in toto à peccato non purgabitur.

12 Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.

13 Et ſi fruſtraverit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit, delinquit dupliciter.

14 Et ſi in vacuum juraverit, non juſtificabi-

tur: replebitur enim retributione domus illius.
15 Eſt & alia loquela contraria morti, non inveniatur in hereditate Jacob.
16 Etenim à miſericordibus omnia hæc auferentur, & in delictis non volutabuntur.
17 Indiſciplinatæ loquelæ non aſſueſcat os tuum: eſt enim in illa verbum peccati.
18 Memento patris & matris tuæ, in medio enim magnatorum conſiſtis:
19 Ne fortè obliviſcatur te Deus in conſpectu illorum, & aſſiduitate tua infatuatus, improperium patiaris, & maluiſſes non naſci, & diem nativitatis tuæ maledicas.
* 2. Reg. 16. b. 7. 20 * Homo aſſuetus in verbis improperij, in omnibus diebus ſuis non erudietur.
21 Duo genera abundant in peccatis, & tertium adducit iram, & perditionem.
C 22 Anima calida quaſi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat:
23 Et homo nequam in ore carnis ſuæ, non deſinet donec incendat ignem.
24 Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur tranſgrediens uſque ad finem.
25 Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, contemnens in animam ſuam, & dicens:
* Iſa. 29. e. 15. * Quis me videt?
26 Tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumſpicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus.
27 Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit à ſe timorem Dei hujuſmodi hominis timor, & oculi hominum timentes illum:
28 Et non cognovit quoniam oculi Domini

multò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes.

29 Domino enim Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum reſpicit omnia. D

30 Hic in plateis civitatis vindicabitur, & quaſi pullus equinus fugabitur: & ubi non ſpetavit, apprehendetur.

31 Et erit dedecus omnibus, eò quòd non intellexerit timorem Domini.

32 * Sic & mulier omnis relinquens virum ſuum, & ſtatuens hereditatem ex alieno matrimonio: *Lev. 20. b. 10. Deut. 22. c. 22.

33 Primò enim in lege Altiſſimi incredibilis fuit: ſecundò in virum ſuum deliquit: tertiò in adulterio fornicata eſt, & ex alio viro filios ſtatuit ſibi.

34 Hæc in Eccleſiam adducetur, & in filios ejus reſpicietur.

35 Non tradent filij ejus radices, & rami ejus non dabunt fructum.

36 Derelinquet in maledictum memoriam ejus, & dedecus illius non delebitur.

37 Et agnoſcent qui derelicti ſunt, quoniam nihil melius eſt quàm timor Dei: & nihil dulcius, quàm reſpicere in mandatis Domini.

38 Gloria magna eſt ſequi Dominum: longitudo enim dierum aſſumetur ab eo.

CAPUT XXIV.

Sapientia multiplices ſuas laudes & originem deſcribit, & mirè ad ſui amplexum invitat, omnia ſuæ doctrinæ ſplendore illuſtrans.

A 1 SApientia laudabit animam ſuam, & in
Deo honorabitur, & in medio populi ſui
gloriabitur,
2 Et in Eccleſiis Altiſſimi aperiet os ſuum, &
in conſpectu virtutis illius gloriabitur,
3 Et in medio populi ſui exaltabitur, & in
plenitudine ſancta admirabitur,
4 Et in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens:
5 Ego ex ore Altiſſimi prodivi, primogenita
ante omnem creaturam:
6 Ego feci in cælis ut oriretur lumen indeficiens, & ſicut nebula texi omnem terram:
7 Ego in altiſſimis habitavi, & thronus meus
in columna nubis.
8 Gyrum cæli circuivi ſola, & profundum
abyſſi penetravi, in fluctibus maris ambulavi,
9 Et in omni terra ſteti, & in omni populo,
10 Et in omni gente primatum habui.
11 Et omnium excellentium & humilium
corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem
quæſivi: & in hereditate Domini morabor.
12 Tunc præcepit, & dixit mihi Creator
omnium: & qui creavit me, requievit in tabernaculo meo,
13 Et dixit mihi: In Jacob inhabita, &
in Iſraël hereditare, & in electis meis mitte
Prov. radices.
8. c. 14 * Ab initio, & ante ſæcula creata ſum, &
22. uſque ad futurum ſæculum non deſinam, & in
B habitatione ſancta coram ipſo miniſtravi.

15 Et ſic in Sion firmata ſum, & in civitate ſanctificata ſimiliter requievi, & in Jeruſalem poteſtas mea.
16 Et radicavi in populo honorificato, & in parte Dei mei hereditas illius, & in plenitudine ſanctorum detentio mea.
17 Quaſi cedrus exaltata ſum in Libano, & quaſi cypreſſus in monte Sion:
18 Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ in Jericho:
19 Quaſi oliva ſpecioſa in campis, & quaſi platanus exaltata ſum juxta aquam in plateis.
20 Sicut cinnamomum & balſamum aromatizans odorem dedi: quaſi myrrha electa dedi ſuavitatem odoris:
21 Et quaſi ſtorax & galbanus, & ungula, & gutta, & quaſi Libanus non inciſus vaporavi habitationem meam, & quaſi balſamum non miſtum odor meus.
22 Ego quaſi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei honoris & gratiæ.
23 Ego quaſi vitis fructificavi ſuavitatẽ odoris: & flores mei fructus honoris & honeſtatis.
24 Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei.
25 In me gratia omnis viæ & veritatis, in me omnis ſpes vitæ & virtutis.
26 Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & à generationibus meis implemini: C
27 Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & hereditas mea ſuper mel & favum:
28 Memoria mea in generationes ſæculorum. *
29 * Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient. *Joan. 6. d. 35.*

30 Qui audit me, non confundetur: & qui
operantur in me, non peccabunt.
31 Qui elucidant me, vitam æternam habe-
bunt.
32 Hæc omnia liber vitæ; & teſtamentum Al-
tiſſimi, & agnitio veritatis.
33 Legem mandavit Moyſes in præceptis ju-
ſtitiarum, & hæreditatem domui Jacob & Iſ-
raël promiſſiones.
34 Poſuit David puero ſuo excitare regem
ex ipſo fortiſſimum, & in throno honoris ſe-
dentem in ſempiternum.
*Gen. 35 * Qui implet quaſi Phiſon ſapientiam,
2. b. & ſicut Tigris in diebus novorum.
11. 36 Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum:
*Ioſ. * qui multiplicat quaſi Jordanis in tempore
3. d. 15. meſſis.
37 Qui mittit diſciplinam ſicut lucem, &
aſſiſtens quaſi Gehon in die vindemiæ.
38 Qui perficit primus ſcire ipſam, & infir-
mior non inveſtigabit eam.
39 A mari enim abundavit cogitatio ejus, &
conſilium illius ab abyſſo magna.
D 40 Ego ſapientia effudi flumina.
41 Ego quaſi trames aquæ immenſæ de flu-
vio, ego quaſi fluvij Dioryx, & ſicut aquædu-
ctus exivi de paradiſo.
42 Dixi: Rigabo hortum meum plantatio-
num, & inebriabo prati mei fructum.
43 Et ecce factus eſt mihi trames abundans,
& fluvius meus appropinquavit ad mare:
44 Quoniam doctrinam quaſi antelucanum
illumino omnibus, & enarrabo illam uſque ad
longinquum.
45 Penetrabo omnes inferiores partes terræ,

& inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.

46 Adhuc doctrinam quaſi prophetiam effundam, & relinquam illam quærentibus ſapientiam, & non deſinam in progenies illorum uſque in ævum ſanctum.

47 * Videte quoniam non ſoli mihi laboravi, * Inf. 33. c. 18.
ſed omnibus exquirentibus veritatem.

CAPUT XXV.

Tria quæ Domino placent, & tria quæ odit: novem inſuſpicabilia: laus timoris Dei: mulieris nequam mira deteſtatio: à muliere initium peccati & mortis: mulieris dominium non ferendum.

1 IN tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ A
ſunt probata coram Deo & hominibus:

2 Concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier benè ſibi conſentientes.

3 Tres ſpecies odivit anima mea, & aggravor valdè animæ illorum:

4 Pauperem ſuperbum: divitem mendacem: ſenem fatuum & inſenſatum.

5 Quæ in juventute tua non congregaſti, quomodo in ſenectute tua invenies?

6 Quàm ſpecioſum canitiei judicium, & presbyteris cognoſcere conſilium!

7 Quàm ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus, & conſilium!

8 Corona ſenum multa peritia, & gloria illorum timor Dei.

9 Novem inſuſpicabilia cordis magnificavi, B
& decimum dicam in lingua hominibus: * Inf. 26. a. 1.

10 Homo, qui jucundatur in filiis, vivens & videns ſubverſionem inimicorum ſuorum. * Sup. 14. a. 1. 19. c. 16. Iac. 3. a. 2.

11 * Beatus qui habitat cum muliere ſenſata, * & qui lingua ſua non eſt lapſus, & qui non ſervivit indignis ſe.

12 Beatus, qui invenit amicum verum, & qui enarrat juſtitiam auri audienti:

13 Quàm magnus, qui invenit ſapientiam, & ſcientiam! ſed non eſt ſuper timentem Dominum.

14 Timor Dei ſuper omnia ſe ſuperpoſuit:

15 Beatus homo, cui donatum eſt habere timorem Dei: qui tenet illum, cui aſſimilabitur?

C

16 Timor Dei initium dilectionis ejus: fidei autem initium agglutinandum eſt ei.

17 Omnis plaga, triſtitia cordis eſt: & omnis malitia, nequitia mulieris.

18 Et omnem plagam, & non plagam videbit cordis:

19 Et omnem nequitiam, & non nequitiam mulieris:

20 Et omnem obductum, & non obductum odientium:

21 Et omnem vindictam, & non vindictam inimicorum.

22 Non eſt caput nequius ſuper caput colubri:

23 Et non eſt ira ſuper iram mulieris. * Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam.

* Prov. 21. c. 19.

24 Nequitia mulieris immutat faciem ejus: & obcæcat vultum ſuum tamquam urſus: & quaſi ſaccum oſtendit. In medio proximorum ejus

D

25 Ingemuit vir ejus, & audiens ſuſpiravit modicum.

26 Brevis omnis malitia ſuper malitiam mulieris, ſors peccatorum cadat ſuper illam.

27 Sicut aſcenſus arenoſus in pedibus veterani, ſic mulier linguata homini quieto.

28 * Ne reſpicias in mulieris ſpeciem, & non concupiſcas mulierem in ſpecie.

* Inf. 42. a. 6.

29 Mulieris ira, & irreverentia, & confuſio magna.

30 Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo.

31 Cor humile, & facies triſtis, & plaga cordis, mulier nequam.

32 Manus debiles, & genua diſſoluta, mulier quæ non beatificat virum ſuum.

33 * A muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes morimur. *Gen. 3.a.6.

34 Non des aquæ tuæ exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi.

35 Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conſpectu inimicorum.

36 A carnibus tuis abſcinde illam, ne ſemper te abutatur.

CAPUT XXVI.

Proponit viciſſim laudes bonæ mulieris, & vituperia malæ ac zelotypæ: filia cuſtodienda: tria timenda: duo contriſtantia, & duo periculoſa.

1 MUlieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex. A

2 Mulier fortis oblectat virum ſuum, & annos vitæ illius in pace implebit.

3 Pars bona, mulier bona, in parte timentium Deum dabitur viro pro factis bonis:

4 Divitis autem & pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris.

5 A tribus timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit:

6 Delaturam civitatis, & collectionem populi,

7 Calumniam mendacem, ſuper mortem omnia gravia:

8 Dolor cordis & luctus, mulier zelotypa.

9 In muliere zelotypa flagellum linguæ, omnibus communicans.

10 Sicut boum jugum, quod movetur, ita
B & mulier nequam: qui tenet illam, quaſi qui
apprehendit ſcorpionem.

11 Mulier ebrioſa ira magna: & contumelia, & turpitudo illius non tegetur.

12 Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris illius agnoſcetur.

* Inf. 42. 11. 13 * In filia non avertente ſe, firma cuſtodiam: ne inventa occaſione utatur ſe.

14 Ab omni irreverentia oculorum ejus cave, & ne mireris ſi te neglexerit.

15 Sicut viator ſitiens, ad fontem os aperiet, & ab omni aqua proxima bibet, & contra omnem palum ſedebit, & contra omnem ſagittam aperiet pharetram donec deficiat.

C 16 Gratia mulieris ſedulæ delectabit virum ſuum, & oſſa illius impinguabit.

17 Diſciplina illius, datum Dei eſt.

18 Mulier ſenſata & tacita, non eſt immutatio eruditæ animæ.

19 Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta & pudorata.

20 Omnis autem ponderatio non eſt digna continentis animæ.

21 Sicut Sol oriens mundo in altiſſimis Dei, ſic mulieris bonæ ſpecies in ornamentum domus ejus.

22 Lucerna ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, & ſpecies faciei ſuper ætatem ſtabilem.

23 Columnæ aureæ ſuper baſes argenteas, & pedes firmi ſuper plantas ſtabilis mulieris.

24 Fundamenta æterna ſupra petram ſolidam, & mandata Dei in corde mulieris ſanctæ.

25 In duobus contriſtatum eſt cor meum, & D
in tertio iracundia mihi advenit:

26 Vir bellator deficiens per inopiam:
& vir ſenſatus contemptus:

27 Et qui tranſgreditur à juſtitia ad peccatum, Deus paravit eum ad rhomphæam.

28 Duæ ſpecies difficiles & periculoſæ mihi apparuerunt, difficilè exuitur negotians à negligentia: & non juſtificabitur caupo à peccatis labiorum.

CAPUT XXVII.

Ob inopiam & amorem divitiarum multi delinquunt: timor Domini conſtanter ſervandus: tentatio probat eum qui tentatur: ſequenda juſtitia: inconſtantia ſtulti, & modeſtia in verbis ſervanda: ſecreta amici non revelanda: de annuente oculo & inſidioſo.

1 PRopter inopiam multi deliquerunt: & A
qui quærit locupletari, avertit oculum ſuum.

2 Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, ſic & inter medium venditionis & emptionis anguſtiabitur peccatum.

3 Conteretur cum delinquente delictum.

4 Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, citò ſubvertetur domus tua.

5 Sicut in percuſſura cribri remanebit pulvis, ſic aporia hominis in cogitatu illius.

6 Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos tentatio tribulationis.

7 Sicut ruſticatio de ligno oſtendit fructum illius, ſic verbum ex cogitatu cordis hominis.

8 Ante ſermonem non laudes virum: hæc enim tentatio eſt hominum.

9 Si ſequaris juſtitiam, apprehendes illam; & indues quaſi podêrem honoris, & inhabitabis cum ea, & proteget te in ſempiternum, & in

die agnitionis invenies firmamentum.

10 Volatilia ad ſibi ſimilia conveniunt: & veritas ad eos, qui operantur illam, revertetur.

B 11 Leo venationi inſidiatur ſemper; ſic peccata operantibus iniquitates.

12 Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol: nam ſtultus ſicut luna mutatur.

13 In medio inſenſatorum ſerva verbum tempori: in medio autem cogitantium aſſiduus eſto.

14 Narratio peccantium odioſa, & riſus illorum in deliciis peccati.

15 Loquela multum jurans, horripilationem capiti ſtatuet: & irreverentia ipſius obturatio aurium.

16 Effuſio ſanguinis in rixa ſuperborum: & maledictio illorum auditus gravis.

17 Qui denudat arcana amici, fidem perdit, & non inveniet amicum ad animum ſuum.

C 18 Dilige proximum, & conjungere fide cum illo.

19 Quòd ſi denudaveris abſconſa illius, non perſequêris poſt eum.

20 Sicut enim homo, qui perdit amicum ſuum, ſic & qui perdit amicitiam proximi ſui.

21 Et ſicut qui dimittit avem de manu ſua, ſic dereliquiſti proximum tuum, & non eum capies.

22 Non illum ſequaris, quoniam longè abeſt: effugit enim quaſi caprea de laqueo: quoniam vulnerata eſt anima ejus.

23 Ultrà eum non poteris colligare. Et maledicti eſt concordatio.

24 Denudare autem amici myſteria, deſperatio eſt animæ infelicis.

25 Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abjiciet:
26 In conſpectu oculorum tuorum condul- D
cabit os ſuum, & ſuper ſermones tuos admirabitur: noviſſimè autem pervertet os ſuum, & in verbis tuis dabit ſcandalum.
27 Multa odivi, & non coæquavi ei, & Dominus odiet illum.
28 Qui in altum mittit lapidem, ſuper caput ejus cadet: & plaga doloſa, doloſi dividet vulnera.
29 Et qui foveam fodit, incidet in eam: & qui ſtatuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alij ponit, peribit in illo.
30 Facienti nequiſſimum conſilium, ſuper ipſum devolvetur, & non agnoſcet unde adveniat illi.
31 Illuſio, & improperium ſuperborum, & vindicta ſicut leo inſidiabitur illi.
32 Laqueo peribunt qui oblectantur caſu juſtorum: dolor autem conſumet illos antequam moriantur.
33 Ira & furor, utraque execrabilia ſunt, & vir peccator continens erit illorum.

CAPUT XXVIII.

Non quærenda vindicta, ſed offenſa remittenda: ab ira ac lite ceſſandum: mala lingua & pericula ipſius, & de tertia lingua: aures ſepiendæ adverſus linguam nequam, orique frænum imponendum.

1 QUi vindicari vult, à Domino inveniet A
vindictam, & peccata illius ſervans ſer- *Deut.*
vabit. 32. c.
2 Relinque proximo tuo nocenti te: & tunc 35.
deprecanti tibi peccata ſolventur. *Matt.* 6.b.14
3 Homo homini reſervat iram, & à Deo *Mar.*
quærit medelam, 11. c. 25.

Rom. 12. d. 19. 4 In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur?

5 Ipſe cùm caro ſit, reſervat iram, & propitiationem petit à Deo? quis exorabit pro delictis illius?

6 Memento noviſſimorum, & deſine inimicari:

7 Tabitudo enim & mors imminent in mandatis ejus.

8 Memorare timorem Dei, & non iraſcaris proximo.

9 Memorare teſtamentum Altiſſimi, & deſpice ignorantiam proximi.

10 Abſtine te à lite, & minues peccata:

B 11 Homo enim iracundus incendit litem, & vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.

12 Secundùm enim ligna ſilvæ ſic ignis exardeſcit: & ſecundùm virtutem hominis, ſic iracundia illius erit, & ſecundùm ſubſtantiam ſuam exaltabit iram ſuam.

13 Certamen feſtinatum incendit ignem, & lis feſtinans effundit ſanguinem: & lingua teſtificans adducit mortem.

14 Si ſufflaveris in ſcintillam, quaſi ignis exardebit: & ſi exſpueris ſuper illam, extinguetur: utraque ex ore proficiſcuntur.

15 Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.

16 Lingua tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem.

C 17 Civitates muratas divitum deſtruxit, & domos magnatorum effodit.

18 Virtutes populorum concîdit, & gentes fortes diſſolvit.

19 Lingua tertia mulieres viratas ejecit, & privavit illas laboribus ſuis.

20 Qui reſpicit illam, non habebit requiem, nec habebit amicum, in quo requieſcat.

21 Flagelli plaga livorem facit: plaga autem linguæ comminuet oſſa.

22 Multi ceciderunt in ore gladij: ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguam ſuam.

23 Beatus qui tectus eſt à lingua nequam, qui in iracundiam illius non tranſivit, & qui non attraxit jugum illius, & in vinculis ejus non eſt ligatus:

24 Jugum enim illius, jugum ferreum eſt: & vinculum illius vinculum æreum eſt.

25 Mors illius, mors nequiſſima: & utilis potiùs infernus quàm illa.

26 Perſeverantia illius non permanebit: ſed obtinebit vias injuſtorum: & in flamma ſua non comburet juſtos.

27 Qui relinquunt Deum, incident in illam, & exardebit in illis, & non extinguetur, & immittetur in illos quaſi leo, & quaſi pardus lædet illos. D

28 Sepi aures tuas ſpinis, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito oſtia & ſeras.

29 Aurum tuum & argentum tuum conſla, & verbis tuis facito ſtateram, & frænos ori tuo rectos:

30 Et attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

CAPUT XXIX.

Per mutuum ſubveniendum proximo, fidéſque mutuanti ſervanda: & quamquam multi fidem fallant, non tamen ob id ceſſandum ab eleemoſyna, cujus laudes deſcribit: fidejuſſori gratia habenda eſt, fidéſque ſervan-

da: in quibus conſiſtat initium vitæ hominis differit, & de vagis & ingratis hoſpitibus.

A 1 QUi facit miſericordiam, fœneratur proximo ſuo: & qui prævalet manu, mandata ſervat.

2 Fœnerare proximo tuo in tempore neceſſitatis illius, & iterùm redde proximo in tempore ſuo.

3 Confirma verbum, & fideliter age cum illo: & omni tempore invenies quod tibi neceſſarium eſt.

4 Multi quaſi inventionem æſtimaverunt fœnus, & præſtiterunt moleſtiam his qui ſe adjuverunt.

5 Donec accipiant, oſculantur manus dantis, & in promiſſionibus humiliant vocem ſuam:

6 Et in tempore redditionis poſtulabit tempus, & loquetur verba tædij & murmurationum, & tempus cauſabitur:

7 Si autem potuerit reddere, adverſabitur, ſolidi vix reddet dimidium, & computabit illud quaſi inventionem:

B 8 Sin autem, fraudabit illum pecunia ſua, & poſſidebit illum inimicum gratis:

9 Et convitia, & maledicta reddet illi, & pro honore & beneficio reddet illi contumeliam.

10 Multi non cauſa nequitiæ non fœnerati ſunt, ſed fraudari gratis timuerunt.

11 Verumtamen ſuper humilem animo fortior eſto, & pro eleemoſyna non trahas illum.

12 Propter mandatum aſſume pauperem: & propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum.

13 Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abſcondas illam ſub lapide in perditionem.

14 Pone theſaurum tuum in præceptis Altiſſimi,

ſimi, & proderit tibi magis quàm aurum.
15 * Conclude eleemoſynam in corde pau- *,Tob.
peris, & hæc pro te exorabit ab omni malo. 4.b.11.
16 Super ſcutum potentis, & ſuper lanceam, Sup.
adverſus inimicum tuum pugnabit. 17. c.
18.
17 Vir bonus fidem facit pro proximo ſuo;
& qui perdiderit confuſionem, derelinquet ſibi.
18 Gratiam fidejuſſoris ne oblivifcaris: de-
dit enim pro te animam ſuam.
19 Repromiſſorem fugit peccator & immun-
dus.
20 Bona repromiſſoris ſibi aſcribit peccator: C
& ingratus ſenſu derelinquet liberantem ſe.
21 Vir repromittit de proximo ſuo: & cùm
perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo.
22 Repromiſſio nequiſſima multos perdidit
dirigétes,& commovit illos quaſi fluctus maris.
23 Viros potentes gyrans migrare fecit, &
vagati ſunt in gentibus alienis.
24 Peccator tranſgrediens mandatum Domi-
ni, incidet in promiſſionem nequam: & qui co-
natur multa agere, incidet in judicium.
25 Recupera proximum ſecundum virtutem
tuam, & attende tibi ne incidas.
26 * Initium vitæ hominis, aqua & panis, * Inf.
& veſtimentum, & domus protegens turpitu- 39. c.
dinem. 31.
27 Melior eſt victus pauperis ſub tegmine D
aſſerum, quam epulæ ſplendidæ in peregre ſine
domicilio.
28 Minimum pro magno placeat tibi,& im-
properium peregrinationis non audies.
29 Vita nequam hoſpitandi de domo in do-
mum: & ubi hoſpitabitur, non fiducialiter
aget, nec aperiet os.

30 Hoſpitabitur, & paſcet, & putabit ingratos, & ad hæc amara audiet.

31 Tranſi hoſpes, & orna menſam: & quæ in manu habes, ciba ceteros.

32 Exi à facie honoris amicorum meorum: neceſſitudine domus meæ hoſpitio mihi factus eſt frater.

33 Gravia hæc homini habenti ſenſum: Correptio domus, & improperium fœneratoris.

Caput XXX.

Filij in diſciplina educandi, & quàm ſit pernicioſum illis indulgere: corporis ſanitas præſtat divitiis: & quàm ſit noxia & fugienda homini triſtitia, cordis verò jucunditas quàm ſit utilis.

A 1 Qui diligit filium ſuum, aſſiduat illi flagella, ut lætetur in noviſſimo ſuo, &
Prov. 13. *d.* non palpet proximorum oſtia.
24.23. *b.* 13. 2 Qui docet filium ſuum, laudabitur in illo, & in medio domeſticorum in illo gloriabitur.

3 * Qui docet filium ſuum, in zelum mittit inimicum, & in medio amicorum gloriabitur in illo.
* *Deut.* 6 *b.* 7.

4 Mortuus eſt pater ejus, & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim reliquit ſibi poſt ſe.

5 In vita ſua vidit, & lætatus eſt in illo: in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec confuſus eſt coram inimicis.

6 Reliquit enim defenſorem domus contra inimicos, & amicis reddentem gratiam.

B 7 Pro animabus filiorum colligabit vulnera ſua, & ſuper omnem vocem turbabuntur viſcera ejus.

8 Equus indomitus evadit durus, & filius remiſſus evadet præceps.

9 Lacta filium, & paventem te faciet: lude cum eo, & contriſtabit te.

10 Non corrideas illi, ne doleas, & in noviſſimo obſtupeſcent dentes tui.

11 Non des illi poteſtatem in juventute, & ne deſpicias cogitatus illius.

12 * Curva cervicem ejus in juventute, & tunde latera ejus dum infans eſt, ne fortè induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ. * Sup. 7. c. 25

13 Doce filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas.

14 Melior eſt pauper ſanus, & fortis viribus, quàm dives imbecillis & flagellatus malitia.

15 Salus animæ in ſanctitate juſtitiæ, melior eſt omni auro & argento; & corpus validum, quàm cenſus immenſus. C

16 Non eſt cenſus ſuper cenſum ſalutis corporis: & non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium.

17 Melior eſt mors quàm vita amara; & requies æterna quàm languor perſeverans.

18 Bona abſcondita in ore clauſo, quaſi appoſitiones epularum circumpoſitæ ſepulchro.

19 * Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit: * Dan. 14. b. 6.

20 Sic qui effugatur à Domino, portans mercedes iniquitatis:

21 Videns oculis, & ingemiſcens, ſicut ſpado complectens virginem, & ſuſpirans. D

22 * Triſtitiam non des animæ tuæ, & non affligas temetipſum in conſilio tuo. * Prov. 12. d. 15. 13. b. 15. 17. d. 22.

23 Jucunditas cordis hæc eſt vita hominis, & theſaurus ſine defectione ſanctitatis: & exultatio viri eſt longævitas.

24 Miſerere animæ tuæ placens Deo, & contine: congrega cor tuum in ſanctitate ejus, & triſtitiam longe repelle à te.

*2. 25 * Multos enim occidit triſtitia, & non
Cor. eſt utilitas in illa.
7.c.10 26 Zelus & iracundia minuunt dies, & ante
tempus ſenectam adducet cogitatus.
27 Splendidum cor, & bonum in epulis eſt:
epulæ enim illius diligenter fiunt.

Caput XXXI.

Vigilia honeſtatis: cogitatus præſcientiæ: labor divitis & pauperis: diligens aurum: multi caſus in auro: laus divitis, ſine macula: modeſtia in menſa ſervanda: laus ſobrietatis, & vituperatio gulæ: laus uſus modici vini, & vituperatio immodici.

A 1 Vigilia honeſtatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet ſomnum.
2 Cogitatus præſcientiæ avertit ſenſum, &
infirmitas gravis ſobriam facit animam.
3 Laboravit dives in congregatione ſubſtantiæ, & in requie ſua replebitur bonis ſuis.
4 Laboravit pauper in diminutione victus,
& in fine inops fit.
5 Qui aurum diligit, non juſtificabitur: & qui
inſequitur conſumptionem, replebitur ex ea.
*Sup. 6 * Multi dati ſunt in auri caſus, & facta eſt
8.a.3. in ſpecie ipſius perditio illorum.
7 Lignum offenſionis eſt aurum ſacrificantium: væ illis qui ſectantur illud, & omnis imprudens deperiet in illo.
8 Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula: & qui poſt aurum non abiit, nec ſperavit in pecunia & theſauris.
9 Quis eſt hic, & laudabimus eum? fecit
enim mirabilia in vita ſua.
10 Qui probatus eſt in illo, & perfectus eſt,
erit illi gloria æterna: qui potuit tranſgredi, &
non eſt tranſgreſſus; facere mala, & non fecit:

11 Ideò ſtabilita ſunt bona illius in Domino, B
& eleemoſynas illius enarrabit omnis Eccleſia
anctorum.

12 Supra menſam magnam ſediſti? non aperias ſuper illam faucem tuam prior.

13 Non dicas ſic: Multa ſunt, quæ ſuper illa m ſunt:

14 Memento quoniam malus eſt oculus nequam.

15 Nequius oculo quid creatum eſt? ideò ab omni facie ſua lacrymabitur, cùm viderit,

16 Ne extendas manum tuam prior, & invidia contaminatus erubeſcas.

17 Ne comprimaris in convivio:

18 Intellige quæ ſunt proximi tui ex te ipſo:

19 Utere quaſi homo frugi his, quæ tibi apponuntur: ne, cùm manducas multum, odio habearis.

20 Ceſſa prior cauſa diſciplinæ: & noli nimius eſſe, ne fortè offendas. C

21 Et ſi in medio multorum ſediſti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poſcas bibere.

22 Quàm ſufficiens eſt homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non ſenties dolorem.

23 Vigilia, cholera, & tortura viro infrunito:.

24 Somnus ſanitatis in homine parco dormiet uſque manè, & anima illius cum ipſo delectabitur.

25 Et ſi coactus fueris in edendo multum, ſurge è medio, evome: & refrigerabit te, & non adduces corpori tuo infirmitatem.

26 Audi me fili, & ne ſpernas me: & in noviſſimo invenies verba mea.

27 In omnibus operibus tuis eſto velox, & omnis infirmitas non occurret tibi.

28 Splendidum in panibus benedicent labia multorum, & teſtimonium veritatis illius fidele.

29 Nequiſſimo in pane murmurabit civitas, & teſtimonium nequitiæ illius verum eſt.

* Iudith 13. a. 4. 30 Diligentes in vino noli provocare: * multos enim exterminavit vinum.

31 Ignis probat ferrum durum: ſic vinum corda ſuperborum arguet in ebrietate potatum.

D 32 Æqua vita hominibus, vinum in ſobrietate: ſi bibas illud moderatè, eris ſobrius.

33 Quæ vita eſt ei, qui minuitur vino?

34 Quid defraudat vitam? Mors.

* Pſ. 103. b. 15. 35 * Vinum in jucunditatem creatum eſt, & non in ebrietatem, ab initio.

36 Exultatio animæ & cordis, vinum moderatè potatum.

37 Sanitas eſt animæ & corporis ſobrius potus.

* Prov. 31. a. 4. 38 * Vinum multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit.

39 Amaritudo animæ vinum multum potatum.

40 Ebrietatis animoſitas, imprudentis offenſio, minorans virtutem, & faciens vulnera.

41 In convivio vini non arguas proximum: & non deſpicias eum in jucunditate illius:

42 Verba improperij non dicas illi: & non premas illum in repetendo.

Officium boni rectoris: major natu loquatur: tacendum ubi non eſt qui audiat: jucunditas muſicæ in convivio: adoleſcenti tacendum: laus taciturnitatis: diſcutienda propria domus: laus timoris Domini: peccator vitat correptionem: abſque conſilio nihil agendum.

1 Rectorem te poſuerunt? noli extolli: eſto A
in illis quaſi unus ex ipſis.
2 Curam illorum habe, & ſic conſide, & omni cura tua explicita recumbe:
3 Ut læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignationem conſequaris corrogationis.
4 Loquere major natu: decet enim te
5 Primum verbum diligenti ſcientia, & non impedias muſicam.
6 Ubi auditus non eſt, non effundas ſermonem, & importunè noli extolli in ſapientia tua.
7 Gemmula carbunculi in ornamento auri, & comparatio muſicorum in convivio vini.
8 Sicut in fabricatione auri ſignum eſt ſmaragdi, ſic numerus muſicorum in jucundo & moderato vino. B
9 Audi tacens, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.
10 Adoleſcens loquere in tua cauſa vix.
11 Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum.
12 In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens.
13 In medio magnatorum non præſumas: & ubi ſunt ſenes, non multum loquaris.
14 Ante grandinem præibit coruſcatio: & ante verecundiam præibit gratia, & pro reverentia accedet tibi bona gratia.

C 15 Et hora ſurgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam, & illic avocare, & illic lude,

16 Et age conceptiones tuas, & non in delictis & verbo ſuperbo.

17 Et ſuper his omnibus benedicito Dominum, qui fecit te, & inebriantem te ab omnibus bonis ſuis.

18 Qui timet Dominum, excipiet doctrinam ejus: & qui vigilaverint ad illum, invenient benedictionem.

19 Qui quærit legem, replebitur ab ea: & qui inſidioſè agit, ſcandalizabitur in ea.

20 Qui timent Dominum, invenient judicium juſtum, & juſtitias quaſi lumen accendent.

21 Peccator homo vitabit correptionem, & ſecundùm voluntatem ſuam inveniet comparationem.

22 Vir conſilij non diſperdet intelligentiam, alienus & ſuperbus non pertimeſcet timorem:

23 Etiam poſtquam fecit cum eo ſine conſilio, & ſuis inſectationibus arguetur.

D 24 Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.

25 In via ruinæ non eas, & non offendes in lapides: nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas animæ tuæ ſcandalum,

26 Et à filiis tuis cave, & à domeſticis tuis attende:

27 In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc eſt enim conſervatio mandatorum.

28 Qui credit Deo, attendit mandatis: & qui confidit in illo, non minorabitur.

Laudantur timens Dominum & ſapiens: inconſtantia præcordiorum fatui: amicus ſubſannator: dies & tempora à Deo ſunt, qui & reliqua omnia creavit ac diſponit, in cujus manu eſt homo ut lutum in manu figuli: malum contra bonum: poſſeſſio non in vita ſed in morte diſtribuenda aliis: & quomodo ſervi ſint tractandi.

1 Timenti Dominum non occurrent mala, A
ſed in tentatione Deus illum conſervabit
& liberabit à malis.

2 Sapiens non odit mandata & juſtitias, &
non illidetur quaſi in procella navis.

3 Homo ſenſatus credit legi Dei, & lex illi
fidelis.

4 Qui interrogationem manifeſtat, parabit
verbum, & ſic deprecatus exaudietur, & con-
ſervabit diſciplinam, & tunc reſpondebit.

5 * Præcordia fatui quaſi rota carri: & quaſi *Sup. 21. 6. 17.
axis verſatilis cogitatus illius.

6 Equus emiſſarius, ſic & amicus ſubſanna-
tor, ſub omni ſupraſedente hinnit.

7 Quare dies diem ſuperat, & iterùm lux
lucem, & annus annum à ſole?

8 A Domini ſcientia ſeparati ſunt, facto ſo-
le, & præceptum cuſtodiente.

9 Et immutavit tempora, & dies feſtos B
ipſorum, & in illis dies feſtos celebraverunt
ad horam.

10 Ex ipſis exaltavit & magnificavit Deus,
& ex ipſis poſuit in numerum dierum. Et om-
nes homines de ſolo, * & ex terra, unde crea- *Gen. 2. 8. 7.
tus eſt Adam.

11 In multitudine diſciplinæ Dominus ſepa-
ravit eos, & immutavit vias eorum.

12 Ex ipſis benedixit, & exaltavit: & ex
ipſis ſanctificavit, & ad ſe applicavit: & ex

ipſis maledixit, & humiliavit, & convertit illos
à ſeparatione ipſorum.
13 * Quaſi lutum figuli in manu ipſius, plaſ-
Rom. mare illud & diſponere.
9.c.21. 14 Omnes viæ ejus ſecundùm diſpoſitionem
ejus: ſic homo in manu illius, qui ſe fecit, &
reddet illi ſecundùm judicium ſuum.
15 Contra malum bonum eſt, & contra mor-
tem vita: ſic & contra virum juſtum peccator.
Et ſic intuere in omnia opera Altiſſimi: Duo &
duo, & unum contra unum.
16 Et ego noviſſimus evigilavi, & quaſi qui
colligit acinos poſt vindemiatores.
17 In benedictione Dei & ipſe ſperavi: &
quaſi qui vindemiat, replevi torcular.
C 18 * Reſpicite quoniam non mihi ſoli labo-
* *Sup.* ravi, ſed omnibus exquirentibus diſciplinam.
24. *d.* 19 Audite me magnates, & omnes populi,
47. & rectores Eccleſiæ auribus percipite.
20 Filio & mulieri, fratri & amico, non des
poteſtatem ſuper te in vita tua: & non dederis
alij poſſeſſionem tuam: ne fortè pœniteat te, &
depreceris pro illis.
21 Dum adhuc ſuperes & aſpiras, non im-
mutabit te omnis caro.
22 Melius eſt enim ut filij tui te rogent,
quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum.
23 In omnibus operibus tuis præcellens eſto.
24 Ne dederis maculam in gloria tua. In die
conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tempo-
re exitus tui diſtribue hereditatem tuam.
25 Cibaria, & virga, & onus aſino: panis,
& diſciplina, & opus ſervo.
26 Operatur in diſciplina, & quærit requieſ-
cere: laxa manus illi, & quærit libertatem.

27 Jugum & lorum curvant collum durum, D
& ſervum inclinant operationes aſſiduæ.

28 Servo malevolo tortura & compedes, mitte illum in operationem, ne vacet:

29 Multam enim malitiam docuit otioſitas.

30 In opera conſtitue eum: ſic enim condecet illum. Quòd ſi non obaudierit, curva illum compedibus, & non amplifices ſuper omnem carnem: verùm ſine judicio nihil facias grave.

31 * Si eſt tibi ſervus fidelis, ſit tibi quaſi *Sup. 7. 23.
anima tua: quaſi fratrem ſic eum tracta: quoniam in ſanguine animæ comparaſti illum.

32 Si læſeris eum injuſtè, in fugam convertetur:

33 Et ſi extollens diſceſſerit, quem quæras, & in qua via quæras illum, neſcis.

CAPUT XXXIV.

Vanitas ſomniorum, divinationum, augurij, mendaciorum: laus expertorum: beatitudo timentium Deum: oblationes iniquorum: fraudans pauperem: unus ædificans, & alter deſtruens: faciens pœnitentiam, & non abſtinens à peccatis.

1 VAna ſpes, & mendacium viro inſenſato: A
& ſomnia extollunt imprudentes.

2 Quaſi qui apprehendit umbram, & perſequitur ventum: ſic & qui attendit ad viſa mendacia.

3 Hoc ſecundùm hoc viſio ſomniorum: ante faciem hominis ſimilitudo hominis.

4 Ab immundo quid mundabitur? & à mendace quid verum dicetur?

5 Divinatio erroris, & auguria mendacia, & ſomnia malefacientium, vanitas eſt.

6 Et ſicut parturientis, cor tuum phantaſias patitur. niſi ab Altiſſimo fuerit emiſſa viſitatio, ne dederis in illis cor tuum:
7 Multos enim errare fecerunt ſomnia, & exciderunt ſperantes in illis.
8 Sine mendacio conſummabitur verbum legis, & ſapientia in ore fidelis complanabitur.
B 9 Qui non eſt tentatus, quid ſcit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum.
10 Qui non eſt expertus, pauca recognoſcit: qui autem in multis factus eſt, multiplicat malitiam.
11 Qui tentatus non eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abundabit nequitia.
12 Multa vidi errando, & plurimas verborum conſuetudines.
13 Aliquoties uſque ad mortem periclitatus ſum horum cauſa, & liberatus ſum gratia Dei.
14 Spiritus timentium Deum quæritur, & in reſpectu illius benedicetur.
15 Spes enim illorum in ſalvantem illos, & oculi Dei in diligentes ſe.
C 16 Qui timet Dominum nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipſe eſt ſpes ejus.
17 Timentis Dominum beata eſt anima ejus.
18 Ad quem reſpicit, & quis eſt fortitudo ejus?
* Pſ. 33. c. 16. 19 * Oculi Domini ſuper timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani,
20 Deprecatio offenſionis, & adjutorium ca-

ſus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans ſanitatem, & vitam, & benedictionem.

21 * Immolantis ex iniquo oblatio eſt maculata, & non ſunt beneplacitæ ſubſannationes injuſtorum. * Prov. 21. d. 27.

22 Dominus ſolus ſuſtinentibus ſe in via veritatis & juſtitiæ.

23 * Dona iniquorum non probat Altiſſimus, nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. * Prov. 15. b. 8.

24 Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui.

25 Panis egentium vita pauperum eſt: qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt. D

26 Qui aufert in ſudore panem, quaſi qui occidit proximum ſuum.

27 Qui effundit ſanguinem, * & qui fraudem facit mercenario, fratres ſunt. * Deut. 24. c. 14. Sup. 7. c. 22.

28 Unus ædificans, & unus deſtruens: quid prodeſt illis niſi labor?

29 Unus orans, & unus maledicens: cujus vocem exaudiet Deus?

30 Qui baptizatur à mortuo, & iterùm tangit eum, quid proficit lavatio illius?

31 * Sic homo qui jejunat in peccatis ſuis, & iterùm eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis exaudiet? * 2. Pet. 2. d. 21.

CAPUT XXXV.

Verum & acceptum Deo ſacrificium: non apparens coram eo vacuus: primitiæ & oblationes hilari animo tribuendæ: ſacrificium injuſtum: pauperem læſum, pupillum & viduam lacrymantem exaudit Dominus: orationes juſtorum, & potiſſimum ſe humiliantium audit Deus, liberans ab affligentibus, & cuique reddens juxta opera ſua.

A 1 QUi conſervat legem, multiplicat oblationem.

* 1. 2 * Sacrificium ſalutare eſt attendere mandatis,
Reg. & diſcedere ab omni iniquitate.
15. *e.* 3 Et propitiationem litare ſacrificij ſuper in-
22. juſtitias, & deprecatio pro peccatis, recedere ab injuſtitia.

4 Retribuet gratiam, qui offert ſimilaginem: & qui facit miſericordiam, offert ſacrificium.

* *Ier.* 5 * Beneplacitum eſt Domino recedere ab
7. *a.* 3. 26. *d.* iniquitate; & deprecatio pro peccatis recedere
13. ab injuſtitia.

* 6 * Non apparebis ante conſpectum Domini
Exod. vacuus.
23. *c.* 15. 34. 7 Hæc enim omnia propter mandatum Dei
c. 20. fiunt.
Deut. 16. *d.* 8 Oblatio juſti impinguat altare, & odor
16. ſuavitatis eſt in conſpectu Altiſſimi.

B 9 Sacrificium juſti acceptum eſt, & memoriam ejus non obliviſcetur Dominus.

10 Bono animo gloriam redde Deo: & non minuas primitias manuum tuarum.

* 2. 11 * In omni dato hilarem fac vultum tuum,
Cor. 9. *b.* 7. & in exultatione ſanctifica decimas tuas.
* *Tob.* 12 * Da Altiſſimo ſecundùm datum ejus, &
4. *b.* 9. in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum:

13 Quoniam Dominus retribuens eſt, & ſe-
pties tantum reddet tibi.
14 * Noli offerre munera prava, non enim *Lev.
ſuſcipiet illa. 22. c.
15 Et noli inſpicere ſacrificium injuſtum, 21.
quoniam Dominus judex eſt, & * non eſt apud *Deut.* 15. d.
illum gloria perſonæ. 21.
16 Non accipiet Dominus perſonam in pau- * *Deut.*
perem, & deprecationem læſi exaudiet. 10. d.
17 Non deſpiciet preces pupilli; nec vi- 17.
duam, ſi effundat loquelam gemitus. 2. *Par.*
18 Nónne lacrymæ viduæ ad maxillam deſ- 19. b. 7 C
cendunt, & exclamatio ejus ſuper deducen- *Iob* 34
tem eas? b. 19.
19 A maxilla enim aſcendunt uſque ad cæ- *Sap.* 6.
lum, & Dominus exauditor non delectabitur b. 8. *Act.*
in illis. 10. e.
20 Qui adorat Deum in oblectatione, ſuſci- 34.
pietur, & deprecatio illius uſque ad nubes pro- *Rom.* 2. b. 11.
pinquabit. *Gal.* 2.
21 Oratio humiliantis ſe, nubes penetrabit: b. 6.
& donec propinquet non conſolabitur: & non *Col.* 3. d. 25.
diſcedet donec Altiſſimus aſpiciat. 1. *Pet.*
22 Et Dominus non elongabit; ſed judicabit 1. c. 17.
juſtos, & faciet judicium: & Fortiſſimus non D.
habebit in illis patientiam, ut contribulet dor-
ſum ipſorum:
23 Et Gentibus reddet vindictam, donec tol-
lat plenitudinem ſuperborum, & ſceptra ini-
quorum contribulet:
24 Donec reddat hominibus ſecundùm actus
ſuos, & ſecundùm opera Adæ, & ſecundùm
præſumptionem illius:
25 Donec judicet judicium plebis ſuæ, &
oblectabit juſtos miſericordia ſua.

26 Speciosa misericordia Dei, in tempore
tribulationis, quaſi nubes pluviæ in tempore
ſiccitatis.

Caput XXXVI.

Super Iſraël & civitatem Jeruſalem invocat Dei miſericordiam; ſuper gentes verò alienas Dei timorem ejúſque manum, ut ipſius potentia glorificetur, ipſéque ſolus Deus agnoſcatur: cor inſenſatum & cor pravum: ſpecies mulieris faciem viri exhilarat: bona mulieris poſſeſſio.

A 1 Miſerere noſtri Deus omnium, & reſpice
nos, & oſtende nobis lucem miſeratio-
num tuarum:
2 Et immitte timorem tuum ſuper Gen-
tes, quæ non exquiſierunt te, ut cognoſcant
quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magna-
lia tua.
3 Alleva manum tuam ſuper Gentes alienas,
ut videant potentiam tuam.
4 Sicut enim in conſpectu eorum ſanctifica-
tus es in nobis, ſic in conſpectu noſtro magnifi-
caberis in eis,
5 Ut cognoſcant te, ſicut & nos cognovimus
quoniam non eſt Deus præter te Domine.
6 Innova ſigna, & immuta mirabilia.
7 Glorifica manum, & brachium dextrum.
8 Excita furorem, & effunde iram.
9 Tolle adverſarium, & affige inimicum.
10 Feſtina tempus, & memento finis, ut enar-
rent mirabilia tua.
B 11 In ira flammæ devoretur qui ſalvatur: &
qui peſſimant plebem tuam, inveniant perdi-
tionem.
12 Contere caput principum inimicorum,
dicentium: Non eſt alius præter nos.

13 Congrega omnes tribus Jacob: ut cognoſcant quia non eſt Deus niſi tu, & enarrent magnalia tua: & hereditabis eos, ſicut ab initio.

14 Miſerere plebi tuæ, ſuper quam invocatum eſt nomen tuum; & Iſraël, * quem coæquaſti primogenito tuo. * Exod. 4. c. 22.

15 Miſerere civitati ſanctificationis tuæ Jeruſalem, civitati requiei tuæ.

16 Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, C
& gloria tua populum tuum.

17 Da teſtimonium his, qui ab initio creaturæ tuæ ſunt, & ſuſcita prædicationes, quas locuti ſunt in nomine tuo prophetæ priores.

18 Da mercedem ſuſtinentibus te: ut prophetæ tui fideles inveniantur: & exaudi orationes ſervorum tuorum.

19 * Secundùm benedictionem Aaron de populo tuo, & dirige nos in viam juſtitiæ, & ſciant omnes qui habitant terram, quia tu es Deus conſpector ſæculorum. * Num. 6. d. 24.

20 Omnem eſcam manducabit venter & eſt cibus cibo melior.

21 Fauces contingunt cibum feræ, & cor ſenſatum verba mendacia.

22 Cor pravum dabit triſtitiam, & homo peritus reſiſtet illi.

23 Omnem maſculum excipiet mulier: & eſt filia melior filia.

24 Species mulieris exhilarat faciem viri ſui, D
& ſuper omnem concupiſcentiam hominis ſuperducit deſiderium.

25 Si eſt lingua curationis, eſt & mitigationis & miſericordiæ: non eſt vir illius ſecundùm filios hominum.

26 Qui poſſidet mulierem bonam, inchoat

poſſeſſionem: adjutorium ſecundùm illum eſt, & columna ut requies.

27 Ubi non eſt ſepes, diripietur poſſeſſio: & ubi non eſt mulier, ingemiſcit egens.

28 Quis credit ei, qui non habet nidum, & deflectens ubicumque obſcuraverit, quaſi ſuccinctus latro exiliens de civitate in civitatem?

CAPUT XXXVII.

Deteſtatio ficti amici; veri amici ne obliviſcaris: diſcretio in captandis conſiliis, & cum quibus conſulas, & quibus te & conſilium tuum occultes: laus ſententiæ viri ſancti: verbum nequam: quatuor ex corde oriuntur: laus viri periti & ſapientis: qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt: tenta animam tuam; & ſi ſit nequam, non des illi poteſtatem: pernicies crapula.

A 1 OMnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Nónne triſtitia ineſt uſque ad mortem?

2 Sodalis autem & amicus ad inimicitiam convertentur.

3 O præſumptio nequiſſima, unde creata es cooperire aridam malitia, & doloſitate illius?

4 Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adverſarius erit.

5 Sodalis amico condolet cauſa ventris, & contra hoſtem accipiet ſcutum.

6 Non obliviſcaris amici tui in animo tuo; & non immemor ſis illius in opibus tuis.

7 Noli conſiliari cum eo qui tibi inſidiatur, & à zelantibus te abſconde conſilium.

8 Omnis conſiliarius prodit conſilium, ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo.

9 A conſiliario ſerva animam tuam. priùs B
ſcito quæ ſit illius neceſſitas : & ipſe enim ani-
mo ſuo cogitabit :

10 Ne fortè mittat ſudem in terram , & di-
cat tibi :

11 Bona eſt via tua ; & ſtet è contrario vide-
re quid tibi eveniat.

12 Cum viro irreligioſo tracta de ſanctita-
te , & cum injuſto de juſtitia , & cum mulie-
re de ea quæ æmulatur : cum timido de bello ,
cum negotiatore de trajectione , cum empto-
re de venditione , cum viro livido de gratiis
agendis,

13 Cum impio de pietate , cum inhoneſto
de honeſtate , cum operario agrario de omni
opere,

14 Cum operario annuali de conſummatio-
ne anni, cum ſervo pigro de multa operatione :
non attendas his in omni conſilio.

15 Sed cum viro ſancto aſſiduus eſto,
quemcumque cognoveris obſervantem timo-
rem Dei ,

16 Cujus anima eſt ſecundùm animam tuam: C
& qui , cùm titubaveris in tenebris , condole-
bit tibi.

17 Cor boni conſilij ſtatue tecum : non eſt
enim tibi aliud pluris illo.

18 Anima viri ſancti enuntiat aliquando ve-
ra , quàm ſeptem circumſpectores ſedentes in
excelſo ad ſpeculandum.

19 Et in his omnibus deprecare Altiſſimum,
ut dirigat in veritate viam tuam.

20 Ante omnia opera verbum verax præ-
cedat te , & ante omnem actum conſilium ſta-
bile.

Digitized by Google

21 Verbum nequam immutabit cor: ex quo
partes quatuor oriuntur, bonum & malum, vita
& mors: & dominatrix illorum eſt aſſidua lin-
gua. Eſt vir aſtutus multorum eruditor, & ani-
mæ ſuæ inutilis eſt.

22 Vir peritus multos erudivit, & animæ
ſuæ ſuavis eſt.

23 Qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt: in
omni re defraudabitur.

24 Non eſt illi data à Domino gratia: omni
enim ſapientia defraudatus eſt.

D 25 Eſt ſapiens, animæ ſuæ ſapiens: & fru-
ctus ſenſus illius laudabilis.

26 Vir ſapiens plebem ſuam erudit, & fru-
ctus ſenſus illius fideles ſunt.

27 Vir ſapiens implebitur benedictionibus,
& videntes illum laudabunt.

28 Vita viri in numero dierum: dies autem
Iſraël innumerabiles ſunt.

29 Sapiens in populo hereditabit honorem,
& nomen illius erit vivens in æternum.

30 Fili in vita tua tenta animam tuam: & ſi
fuerit nequam, non des illi poteſtatem:

31 Non enim omnia omnibus expediunt, &
non omni animæ omne genus placet.

32 Noli avidus eſſe in omni epulatione, &
non te effundas ſuper omnem eſcam:

33 In multis enim eſcis erit infirmitas, & avi-
ditas appropinquabit uſque ad choleram.

34 Propter crapulam multi obierunt: qui
autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.

Honora medicum: à Deo data eſt homini medicina: quomodo ægrotus ſe habebit erga Deum & medicum: mortuus plorandus, temperandum autem à triſtitia qua mortuo non prodeſt & tibi obeſt: ſed memineris te etiam moriturum: quiſque artifex conſiderat ea in quibus operatur: & hi neceſſarij quidem ſunt in communitate, ſed in ea non præminent dignitate vel ſapientia.

1 HOnora medicum propter neceſſitatem: A
etenim illum creavit Altiſſimus.
2 A Deo eſt enim omnis medela, & à rege
accipiet donationem.
3 Diſciplina medici exaltabit caput illius, &
in conſpectu magnatorum collaudabitur.
4 Altiſſimus creavit de terra medicamenta,
& vir prudens non abhorrebit illa.
5 * Nónne à ligno indulcata eſt aqua amara? *Exod.
6 Ad agnitionem hominum virtus illorum, & 15 d.
dedit hominibus ſcientiam Altiſſimus, honorari 25.
in mirabilibus ſuis.
7 In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius
faciet pigmenta ſuavitatis, & unctiones
conficiet ſanitatis, & non conſummabuntur
opera ejus.
8 Pax enim Dei ſuper faciem terræ.
9 * Fili in tua infirmitate ne deſpicias te ip- *Iſai.
ſum, ſed ora Dominum, & ipſe curabit te. 38 a.
10 Averte à delicto, & dirige manus, & ab 3.
omni delicto munda cor tuum.
11 Da ſuavitatem & memoriam ſimilaginis,
& impingua oblationem, & da locum medico:
B
12 Etenim illum Dominus creavit: & non
diſcedat à te, quia opera ejus ſunt neceſſaria.
13 Eſt enim tempus quando in manus illorum
incurras:
14 Ipſi verò Dominum deprecabuntur, ut

dirigat requiem eorum, & ſanitatem, propter converſationem illorum.

15 Qui delinquit in conſpectu ejus qui fecit eum, incidet in manus medici.

16 Fili in mortuum produc lacrymas, & quaſi dira paſſus incipe plorare, & ſecundùm judicium contege corpus illius, & non deſpicias ſepulturam illius.

17 Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, & conſolare propter triſtitiam,

18 Et fac luctum ſecundùm meritum ejus uno die, vel duobus propter detractionem.

* Prov. 15. b. 13. 17. d 22. 19 * A triſtitia enim feſtinat mors, & cooperit virtutem, & triſtitia cordis flectit cervicem.

20 In abductione permanet triſtitia: & ſubſtantia inopis ſecundùm cor ejus.

21 Ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed repelle eam à te: & memento noviſſimorum,

22 Noli oblviſci: neque enim eſt converſio, & huic nihil proderis, & te ipſum peſſimabis.

23 Memor eſto judicij mei: ſic enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.

* 2. Reg. 12. e. 21. 24 * In requie mortui requieſcere fac memoriam ejus, & conſolare illum in exitu ſpiritus ſui.

C 25 Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis: & qui minoratur actu, ſapientiam percipiet: qua ſapientia replebitur.

26 Qui tenet aratrum, & qui gloriatur in jaculo, ſtimulo boves agitat, & converſatur in operibus eorum, & enarratio ejus in filiis taurorum.

27 Cor ſuum dabit ad verſandos ſulcos, & vigilia ejus in ſagina vaccarum.

28 Sic omnis faber & architectus, qui noctem tamquam diem tranſigit, qui ſculpit ſignacula ſculptilia, & aſſiduitas ejus variat picturam: cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ, & vigilia ſua perficiet opus.

29 Sic faber ferrarius ſedens juxta incudem, & conſiderans opus ferri: Vapor ignis uret carnes ejus, & in calore fornacis concertatur:

30 Vox mallei innovat aurem ejus, & contra ſimilitudinem vaſis oculus ejus:

31 Cor ſuum dabit in conſummationem operum, & vigilia ſua ornabit in perfectionem. D

32 Sic figulus ſedens ad opus ſuum, convertens pedibus ſuis rotam, qui in ſolicitudine poſitus eſt ſemper propter opus ſuum, & in numero eſt omnis operatio ejus.

33 In brachio ſuo formabit lutum, & ante pedes ſuos curvabit virtutem ſuam.

34 Cor ſuum dabit ut conſummet linitionem, & vigilia ſua mundabit fornacem.

35 Omnes hi in manibus ſuis ſperaverunt, & unuſquiſque in arte ſua ſapiens eſt.

36 Sine his omnibus non ædificatur civitas.

37 Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in eccleſiam non tranſilient.

38 Super ſellam judicis non ſedebunt, & teſtamentum judicij non intelligent, neque palàm facient diſciplinam & judicium, & in parabolis non invenientur:

39 Sed creaturam ævi confirmabunt, & deprecatio illorum in operatione artis, accommo-

dantes animam ſuam, & conquirentes in lege Altiſſimi.

Caput XXXIX.

Studium ſapientis, ipſiúſque præclara opera & nominis perpetuitas: Deus benedicendus in operibus ſuis, cui nihil occultum eſt: benedictio Dei in bonos, & ira in malos: bonis omnia in bonum cedunt, malis in malum: ad quos puniendos & cetera ſunt creata.

A 1 Sapientiam omnium antiquorum exquiret
ſapiens, & in prophetis vacabit.
2 Narrationem virorum nominatorum conſervabit, & in verſutias parabolarum ſimul introibit.
3 Occulta proverbiorum exquiret, & in abſconditis parabolarum converſabitur.
4 In medio magnatorum miniſtrabit, & in conſpectu præſidis apparebit.
5 In terram alienigenarum gentium pertranſiet: bona enim & mala in hominibus tentabit.
6. Cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur.
7 Aperiet os ſuum in oratione, & pro delictis ſuis deprecabitur.
8 Si enim Dominus magnus voluerit, ſpiritu intelligentiæ replebit illum:
9 Et ipſe tamquam imbres mittet eloquia ſapientiæ ſuæ, & in oratione confitebitur Domino:
B 10 Et ipſe diriget conſilium ejus, & diſciplinam, & in abſconditis ſuis conſiliabitur.
11 Ipſe palàm faciet diſciplinam doctrinæ ſuæ, & in lege teſtamenti Domini gloriabitur.

12 Collau

12 Collaudabunt multi ſapientiam ejus, & uſque in ſæculum non delebitur.
13 Non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur à generatione in generationem.
14 Sapientiam ejus enarrabunt gentes, & laudem ejus enuntiabit eccleſia.
15 Si permanſerit, nomen derelinquet plus quàm mille: & ſi requieverit, proderit illi.
16 Adhuc conſiliabor, ut enarrem: ut furore enim repletus ſum.
17 In voce dicit: Obaudite me divini fructus, & quaſi roſa plantata ſuper rivos aquarum fructificate.
18 Quaſi Libanus odorem ſuavitatis habete.
19 Florete flores quaſi lilium, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite Dominum in operibus ſuis.
20 Date nomini ejus magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum veſtrorum, & in canticis labiorum, & citharis, & ſic dicetis in confeſſione:
21 * Opera Domini univerſa bona valdè. *Gen. 1. d. 31
22 * In verbo ejus ſtetit aqua ſicut congeries: & in ſermone oris illius ſicut exceptoria aquarum. Marc. 7. d. 37. *Gen. 8. a. 3.
23 Quoniam in præcepto ipſius placor fit, & non eſt minoratio in ſalute ipſius. C
24 Opera omnis carnis coram illo, & non eſt quidquam abſconditum ab oculis ejus.
25 A ſæculo uſque in ſæculum reſpicit, & nihil eſt mirabile in conſpectu ejus.
26 Non eſt dicere: Quid eſt hoc, aut quid eſt

eſt iſtud? omnia enim in tempore ſuo quærentur.

27 Benedictio illius quaſi fluvius inundavit.

*Gen. 28 * Quomodo cataclyſmus aridam inebria-
7. d. vit; ſic ira ipſius gentes, quæ non exquiſierunt
21. eum, hereditabit.

29 * Quomodo convertit aquas in ſiccita-
*Exod tem, & ſiccata eſt terra: & viæ illius viis illo-
14. e. rum directæ ſunt: ſic peccatoribus offenſiones
21. in ira ejus.

30 Bona bonis creata ſunt ab initio, ſic nequiſſimis bona & mala.

*Sup. 31 * Initium neceſſariæ rei vitæ hominum,
29. d. aqua, ignis, & ferrum, ſal, lac, & panis ſimila-
28. gineus, & mel, & botrus uvæ, & oleum, & veſtimentum.

D 32 Hæc omnia ſanctis in bona, ſic & impiis & peccatoribus in mala convertentur.

33 Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo confirmaverunt tormenta ſua:

34 In tempore conſummationis effundent virtutem: & furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.

35 Ignis, grando, fames, & mors omnia hæc ad vindictam creata ſunt;

36 Beſtiarum dentes, & ſcorpij, & ſerpentes, & rhomphæa vindicans in exterminium impios.

37 In mandatis ejus epulabuntur, & ſuper terram in neceſſitatem præparabuntur, & in temporibus ſuis non præterient verbum.

38 Propterea ab initio confirmatus ſum, & conſiliatus ſum, & cogitavi, & ſcripta dimiſi.

39 * Omnia opera Domini bona, & omne *Gen.*
opus hora ſua ſubminiſtrabit. *1.d.31.*
40 Non eſt dicere: Hoc illo nequius eſt: om- *Mar. 7. d.*
nia enim in tempore ſuo comprobabuntur. *37.*
41 Et nunc in omni corde & ore collauda-
te, & benedicite nomen Domini.

CAPUT XL.

Occupationi magnæ, jugo gravi, ac variis miſeriis homo obnoxius: omnia caduca: iniqui cum ſuis divitiis citò delendi: laus vitæ ſibi ſufficientis: varios binarios commendat, quibus tamen alia anteponit: laus timoris Domini: fac ne indigeas, nec in alienam menſam reſpicias, à quo vir diſciplinatus & eruditus ſe ſervat.

1 OCcupatio magna creata eſt omnibus ho- A
minibus, & jugum grave ſuper filios
Adam, à die exitus de ventre matris eorum, uſ-
que in diem ſepulturæ, in matrem omnium.
2 Cogitationes eorum, & timores cor-
dis, adinventio expectationis, & dies finitio-
nis:
3 A reſidente ſuper ſedem glorioſam, uſque
ad humiliatum in terra & cinere:
4 Ab eo qui utitur hyacintho, & portat
coronam, uſque ad eum qui operitur lino
crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, &
timor mortis, iracundia perſeverans, & con-
tentio,
5 Et in tempore refectionis in cubili ſomnus
noctis immutat ſcientiam ejus.
6 Modicum tamquam nihil in requie, & ab
eo in ſomnis, quaſi in die reſpectus.
7 Conturbatus eſt in viſu cordis ſui, tam- B
quam qui evaſerit in die belli. In tempore ſa-
lutis ſuæ exurrexit, & admirans ad nullum ti-
morem:

8 Cum omni carne, ab homine uſque ad pecus, & ſuper peccatores ſeptuplum.

*Sup. 39.d 35 36. 9 * Ad hæc mors, ſanguis, contentio, & rhomphæa, oppreſſiones, fames, & contritio, & flagella:

10 Super iniquos creata ſunt hæc omnia, *Gen. 7.b.10 * & propter illos factus eſt cataclyſmus:

11 * Omnia, quæ de terra ſunt, in terram *Inf. 41.b.13. convertentur, * & omnes aquæ in mare revertentur.

*Eccl. 1.b.7 12 Omne munus, & iniquitas delebitur, & fides in ſæculum ſtabit.

13 Subſtantiæ injuſtorum ſicut fluvius ſiccabuntur, & ſicut tonitruum magnum in pluvia perſonabunt.

14 In aperiendo manus ſuas lætabitur: ſic prævaricatores in conſummatione tabeſcent.

15 Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, & radices immundæ ſuper cacumen petræ ſonant.

C 16 Super omnem aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum evelletur.

17 Gratia ſicut paradiſus in benedictionibus, & miſericordia in ſæculum permanet.

18 Vita ſibi ſufficientis operarij condulcabitur, & in ea invenies theſaurum.

19 Filij, & ædificatio civitatis confirmabit nomen, & ſuper hæc mulier immaculata computabitur.

20 Vinum & muſica lætificant cor: & ſuper utraque dilectio ſapientiæ.

21 Tibiæ & pſalterium ſuavem faciunt melodiam, & ſuper utraque lingua ſuavis.

22 Gratiam & ſpeciem deſiderabit oculus tuus, & ſuper hæc virides ſationes.

23 Amicus & ſodalis in tempore convenientes, & ſuper utroſque mulier cum viro. D

24 Fratres in adjutorium in tempore tribulationis, & ſuper eos miſericordia liberabit.

25 Aurum & argentum eſt conſtitutio pedum: & ſuper utrumque conſilium beneplacitum.

26 Facultates & virtutes exaltant cor, & ſuper hæc timor Domini.

27 Non eſt in timore Domini minoratio, & non eſt in eo inquirere adjutorium.

28 Timor Domini ſicut paradiſus benedictionis, & ſuper omnem gloriam operuerunt illum.

29 Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: melius eſt enim mori, quàm indigere.

30 Vir reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita ejus in cogitatione victus, alit enim animam ſuam cibis alienis.

31 Vir autem diſciplinatus & eruditus cuſtodiet ſe.

32 In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in ventre ejus ignis ardebit.

CAPUT XLI.

Memoria mortis cui eſt amara, & cui non: mortem non metuas, ſed præteritorum & futurorum memento, contentus divina diſpoſitione circa te: maledictio manens impios: cura boni nominis: ſapientia & theſaurus abſconditi inutiles: qualiter ſit de peccatis erubeſcendum: ne faciem avertas à proximo, nec reſpicias mulierem alterius, neque improperes poſt datum.

1 O Mors quàm amara eſt memoria tua, homini pacem habenti in ſubſtantiis ſuis, A

2 Viro quieto, & cujus viæ directæ ſunt in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum!

3 O mors, bonum eſt judicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus,

4 Defecto ætate, & cui de omnibus cura eſt, & incredibili, qui perdit patientiam!

5 Noli metuere judicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperventura ſunt tibi, hoc judicium à Domino omni carni.

6 Et quid ſuperveniet tibi in beneplacito Altiſſimi? ſive decem, ſive centum, ſive mille anni.

B 7 Non eſt enim in inferno accuſatio vitæ.

8 Filij abominationum fiunt filij peccatorum, & qui converſantur ſecus domos impiorum.

9 Filiorum peccatorum periet hereditas, & cum ſemine illorum aſſiduitas opprobrij.

10 De patre impio queruntur filij, quoniam propter illum ſunt in opprobrio.

11 Væ vobis viri impij, qui dereliquiſtis legem Domini Altiſſimi.

12 Et ſi nati fueritis, in maledictione naſcemini: & ſi mortui fueritis, in maledictione erit pars veſtra.

*Sap. 40. b. 11. 13 * Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur; ſic impij à maledicto in perditionem.

14 Luctus hominum in corpore ipſorum, nomen autem impiorum delebitur.

15 Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille theſauri pretioſi & magni.

C 16 Bonæ vitæ numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in ævum.

*Sup. 20. d. 32. 17 Diſciplinam in pace conſervate filij. * ſa-

pientia enim abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?

18 Melior eſt homo qui abſcondit ſtultitiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſapientiam ſuam.

19 Verumtamen reveremini in his, quæ procedunt de ore meo.

20 Non eſt enim bonum omnem reverentiam obſervare: & non omnia omnibus benè placent in fide.

21 Erubeſcite à patre & à matre de fornicatione: & à præſidente & à potente de mendacio:

22 A principe & à judice de delicto: à ſynagoga & plebe de iniquitate:

23 A ſocio & amico de injuſtitia: & de loco in quo habitas, D

24 De furto, de veritate Dei, & teſtamento: de diſcubitu in panibus, & ab obfuſcatione dati & accepti:

25 A ſalutantibus de ſilentio: à reſpectu mulieris fornicariæ: & ab averſione vultus cognati.

26 Ne avertas faciem à proximo tuo, & ab auferendo partem & non reſtituendo.

27 * Ne reſpicias mulierem alieni viri, & ne ſcruteris ancillam ejus, neque ſteteris ad lectum ejus. *Mat. 5. d. 28.

28 Ab amicis de ſermonibus improperij: & cùm dederis, ne improperes.

Caput XLII.

Secretum non revelandum : à reſpectu perſonarum & aliis pleriſque vitiis hic enumeratis abſtinendum : datum & acceptum ſcribendum : de ſolicita cuſtodia filiæ ; & ſuper luxurioſam firmanda cuſtodia : commorari mulieri periculoſum : melior eſt autem iniquitas viri quàm mulier benè faciens : opera Domini, qui omnia videt etiam occulta cordium, ſunt perfecta & deſiderabilia.

A 1 NOn duplices ſermonem auditus de re-
velatione ſermonis abſconditi, & eris
verè ſine confuſione, & invenies gratiam in
conſpectu omnium hominum, ne pro his om-
*Lev. nibus confundaris, * & ne accipias perſonam
19. c. ut delinquas.
15. Deut. 2 De lege Altiſſimi, & teſtamento, & de ju-
1. c 17. dicio juſtificare impium,
16. d. 3 De verbo ſociorum & viatorum, & de da-
19. Prov. tione hereditatis amicorum,
24. c. 4 De æqualitate ſtateræ & ponderum, de ac-
23. ac quiſitione multorum & paucorum,
2. a. 1. 5 De corruptione emptionis & negotiato-
rum, & de multa diſciplina filiorum, & ſervo
peſſimo latus ſanguinare.
6 Super mulierem nequam bonum eſt ſig-
num.
7 Ubi manus multæ ſunt, claude ; & quod-
cumque trades, numera, & appende : datum
verò, & acceptum omne deſcribe.
B 8 De diſciplina inſenſati & fatui, & de ſe-
nioribus, qui judicantur ab adoleſcentibus : &
eris eruditus in omnibus, & probabilis in con-
ſpectu omnium vivorum.
9 Filia patris abſcondita eſt vigilia, & ſolici-
tudo ejus aufert ſomnum, ne fortè in adoleſ-
centia ſua adulta efficiatur, & cum viro com-
morata odibilis fiat.

10 Nequando polluatur in virginitate ſua,& in paternis ſuis gravida inveniatur: ne fortè cum viro commorata tranſgrediatur, aut certè ſterilis efficiatur.

11 Super filiam luxurioſam confirma cuſtodiam: ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, à detractione in civitate, & objectione plebis, & confundat te in multitudine populi. C

12 Omni homini noli intendere in ſpecie:& in medio mulierum noli commorari:

13 De veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.

14 Melior eſt enim iniquitas viri, quàm mulier benefaciens, & mulier confundens in opprobrium.

15 Memor ero igitur operum Domini, & quæ vidi annuntiabo. In ſermonibus Domini opera ejus.

16 Sol illuminans per omnia reſpexit, & gloria Domini plenum eſt opus ejus.

17 Nónne Dominus fecit ſanctos enarrare omnia mirabilia ſua, quæ confirmavit Dominus omnipotens ſtabiliri in gloria ſua?

18 Abyſſum, & cor hominum inveſtigavit: & in aſtutia eorum excogitavit.

19 Cognovit enim Dominus omnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum ævi, annuntians quæ præterierunt, & quæ ſuperventura ſunt, revelans veſtigia occultorum. D

20 Non præterit illum omnis cogitatus, & non abſcondit ſe ab eo ullus ſermo.

21 Magnalia ſapientiæ ſuæ decoravit: qui eſt ante ſæculum & uſque in ſæculum, neque adjectum eſt,

22 Neque minuitur, & non eget alicujus conſilio.

23 Quàm deſiderabilia omnia opera ejus, & tamquam ſcintilla, quæ eſt conſiderare!

24 Omnia hæc vivunt, & manent in ſæculum, & in omni neceſſitate omnia obaudiunt ei.

25 Omnia duplicia, unum contra unum, & non fecit quidquam deeſſe.

26 Uniuſcujuſque confirmavit bona. Et quis ſatiabitur videns gloriam ejus?

Caput XLIII.

Eminentia Creatoris relucet in cælorum ornatu & pulchritudine: nempe in cælo, luna, ſtellis, iride, nive, grandine, nubibus, tonitru, gelu ab aquilone, pruina, & mari, in quo ſunt plurima genera belluarum: denique nemo ad Deum laudandum ſufficit.

A 1 ALtitudinis firmamentum pulchritudo ejus eſt, ſpecies cæli in viſione gloriæ.

2 Sol in aſpectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelſi.

3 In meridiano exurit terram, & in conſpectu ardoris ejus quis poterit ſuſtinere? Fornacem cuſtodiens in operibus ardoris:

4 Tripliciter ſol exurens montes, radios igneos exufflans, & refulgens radiis ſuis obcæcat oculos.

5 Magnus Dominus qui fecit illum, & in ſermonibus ejus feſtinavit iter.

6 Et Luna in omnibus in tempore ſuo oſtenſio temporis, & ſignum ævi.

7 A luna ſignum diei feſti, luminare quod minuitur in conſummatione.

8 Menſis ſecundùm nomen ejus eſt, creſcens mirabiliter in conſummatione.

9 Vas caſtrorum in excelſis, in firmamento cæli reſplendens glorioſè.

10 Species cæli gloria ſtellarum, mundum illuminans in excelſis Dominus.

11 In verbis ſancti ſtabunt ad judicium, & non deficient in vigiliis ſuis. B

12 Vide arcum, & benedic eum * qui fecit illum: valdè ſpecioſus eſt in ſplendore ſuo. *Gen. 9.b.13.*

13 Gyravit cælum in circuitu gloriæ ſuæ, manus Excelſi aperuerunt illum.

14 Imperio ſuo acceleravit nivem, & accelerat coruſcationes emittere judicij ſui.

15 Proptereà aperti ſunt theſauri, & evolaverunt nebulæ ſicut aves.

16 In magnitudine ſua poſuit nubes, & confracti ſunt lapides grandinis.

17 In conſpectu ejus commovebuntur montes, & in voluntate ejus aſpirabit Notus.

18 Vox tonitrui ejus verberabit terram, tempeſtas aquilonis & congregatio ſpiritus:

19 Et ſicut avis deponens ad ſedendum, aſpergit nivem, & ſicut locuſta demergens deſcenſus ejus.

20 Pulchritudinem candoris ejus admirabitur oculus, & ſuper imbrem ejus expaveſcet cor. C

21 Gelu ſicut ſalem effundet ſuper terram: & dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli.

22 Frigidus ventus aquilo flavit, & gelavit cryſtallus ab aqua, ſuper omnem congregationem aquarum requieſcet, & ſicut lorica induet ſe aquis.

23 Et devorabit montes, & exuret deſertum, & extinguet viride, ſicut igne.

24 Medicina omnium in feſtinatione nebulæ: & ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum.

25 In ſermone ejus ſiluit ventus, & cogitatione ſua placavit abyſſum, & plantavit in illa Dominus inſulas.

26 Qui navigant mare, enarrent pericula ejus: & audientes auribus noſtris admirabimur.

27 Illic præclara opera, & mirabilia; varia beſtiarum genera, & omnium pecorum, & creatura belluarum.

28 Propter ipſum confirmatus eſt itineris finis, & in ſermone ejus compoſita ſunt omnia.

D 29 Multa dicemus, & deficiemus in verbis: conſummatio autem ſermonum, ipſe eſt in omnibus.

30 Gloriantes ad quid valebimus? ipſe enim omnipotens ſuper omnia opera ſua.

31 Terribilis Dominus, & magnus vehementer, & mirabilis potentia ipſius.

32 Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, ſupervalebit enim adhuc, & admirabilis magnificentia ejus.

33 Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum poteſtis: major enim eſt omni laude.

34 Exaltantes eum replemini virtute. ne laboretis: non enim comprehendetis.

*Pſal. 35 Quis videbit eum, & enarrabit? & * quis
105. magnificabit eum ſicut eſt ab initio?
a. 2. 36 Multa abſcondita ſunt majora his: pauca enim vidimus operum ejus.

37 Omnia autem Dominus fecit, & piè agentibus dedit ſapientiam.

Laus priorum patrum ac ſeminis eorum: primùm in genere, deinde nominatim laudantur Enoch. Noë, Abraham cui factæ ſunt promiſſiones, Iſaac, & Iacob.

1 Laudemus viros glorioſos: & parentes A
noſtros in generatione ſua.
2 Multam gloriam fecit Dominus magnificentia ſua à ſæculo.
3 Dominantes in poteſtatibus ſuis, homines magni virtute, & prudentia ſua præditi, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum,
4 Et imperantes in præſenti populo, & virtute prudentiæ populis ſanctiſſima verba.
5 In peritia ſua requirentes modos muſicos, & narrantes carmina ſcripturarum.
6 Homines divites in virtute, pulchritudinis ſtudium habentes: pacificantes in domibus ſuis.
7 Omnes iſti in generationibus gentis ſuæ B
gloriam adepti ſunt, & in diebus ſuis habentur in laudibus.
8 Qui de illis nati ſunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:
9 Et ſunt quorum non eſt memoria: perierunt quaſi qui non fuerint: & nati ſunt, quaſi non nati, & filij ipſorum cum ipſis.
10 Sed illi viri miſericordiæ ſunt, quorum pietates non defuerunt:
11 Cum ſemine eorum permanent bona,
12 Hereditas ſancta nepotes eorum, & in teſtamentis ſtetit ſemen eorum:
13 Et filij eorum propter illos uſque in æternum manent: ſemen eorum & gloria eorum non derelinquetur.
14 Corpora ipſorum in pace ſepulta ſunt,

& nomen eorum vivit in generationem & ge-
nerationem.
15 Sapientiam ipſorum narrent populi, &
laudem eorum nuntiet eccleſia.
C 16 * Henoch placuit Deo, & tranſlatus
*Gen. eſt in paradiſum, ut det gentibus pœniten-
5. c. 24 tiam.
Heb. 11. a. 17 * Noë inventus eſt perfectus, juſtus,
5. & in tempore iracundiæ factus eſt reconci-
*Gen. liatio.
9. b. 9. *Gen. 18 Ideò dimiſſum eſt reliquum terræ, cùm
6. c. 14 factum eſt diluvium.
7. a. 1. 19 * Teſtamenta ſæculi poſita ſunt apud il-
Heb. 11. b. lum, ne deleri poſſit diluvio omnis caro.
7. 20 * Abraham magnus pater multitudinis
*Gen. gentium, & non eſt inventus ſimilis illi in glo-
12. a. 2. 15. ria, qui conſervavit legem Excelſi, & fuit in te-
b. 5. ſtamento cum illo,
17. a. 21 * In carne ejus ſtare fecit teſtamentum, &
4. * in tentatione inventus eſt fidelis.
D *Gen. 22 Ideò jurejurando dedit illi gloriam in
17. b. gente ſua, creſcere illum quaſi terræ cumu-
10. lum,
Gal. 3. a. 6. 23 Et ut ſtellas exaltare ſemen ejus, & here-
*Gen. ditare illos à mari uſque ad mare, & à flumine
22. a. uſque ad terminos terræ.
1. 24 Et in Iſaac eodem modo fecit propter
Abraham patrem ejus.
25 Benedictionem omnium Gentium dedit
illi Dominus, & teſtamentum confirmavit ſu-
per caput Jacob.
26 Agnovit eum in benedictionibus ſuis, &
dedit illi hereditatem, & diviſit illi partem in
tribubus duodecim.
27 Et conſervavit illi homines miſericor-

diæ, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

Caput XLV.

De laudibus Moyſi, Aaron, & Phinees: de congregatione Core interempta.

1 Dilectus Deo & hominibus Moyſes: cujus memoria in benedictione eſt. A Exod. 11. a. 3.
2 Similem illum fecit in gloria ſanctorum, & magnificavit eum in timore inimicorum, & in verbis ſuis monſtra placavit.
3 * Glorificavit illum in conſpectu regum, & juſſit illi coram populo ſuo, & oſtendit illi gloriam ſuam. *Exod. 6. 7. 8.
4 * In fide & lenitate ipſius ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne. *Num. 12. a.
5 Audivit enim eum, & vocem ipſius, & induxit illum in nubem. 3. b. 7. Heb. 3. a. 2. b. 5.
6 Et dedit illi coràm præcepta, & legem vitæ & diſciplinæ, docere Jacob teſtamentum ſuum, & judicia ſua Iſraël.
7 Excelſum fecit Aaron fratrem ejus, & ſimilem ſibi de tribu Levi:
8 Statuit ei teſtamentum æternum, & dedit illi ſacerdotium gentis: & beatificavit illum in gloria,
9 Et circumcinxit eum zona gloriæ, & induit eum ſtolam gloriæ, & coronavit eum in vaſis virtutis:
10 Circumpedes, & femoralia, & humerale poſuit ei, & cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, B
11 * Dare ſonitum in inceſſu ſuo, auditum facere ſonitum in templo, in memoriam filiis gentis ſuæ. *Exo. 28. f. 35.

12 Stolam ſanctam, auro, & hyacintho, & purpura, opus textile, viri ſapientis, judicio & veritate præditi:

13 Torto cocco opus artificis, gemmis pretioſis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarij ſculptis, in memoriam ſecundùm numerum tribuum Iſraël.

14 Corona aurea ſuper mitram ejus expreſſa ſigno ſanctitatis, & gloria honoris: opus virtutis & deſideria oculorum ornata.

15 Sic pulchra ante ipſum non fuerunt talia uſque ad originem.

16 Non eſt indutus illa alienigena aliquis, ſed tantùm filij ipſius ſoli, & nepotes ejus per omne tempus.

C 17 Sacrificia ipſius conſumpta ſunt igne quotidie.

*Lev. 8.b.12 18 * Complevit Moyſes manus ejus, & unxit illum oleo ſancto.

19 Factum eſt illi in teſtamentum æternum, & ſemini ejus ſicut dies cæli, fungi ſacerdotio, & habere laudem, & glorificare populum ſuum in nomine ejus.

20 Ipſum elegit ab omni vivente, offerre ſacrificium Deo, incenſum, & bonum odorem, in memoriam placare pro populo ſuo:

21 Et dedit illi in præceptis ſuis poteſtatem, in teſtamentis judiciorum, docere Jacob teſtimonia, & in lege ſua lucem dare Iſraël.

* Num. 16. a. 1.3. 22 * Quia contra illum ſteterunt alieni, & propter invidiam circumdederunt illum homines in deſerto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio Core in iracundia.

23 Vidit Dominus Deus, & non placuit illi,
& conſumpti ſunt in impetu iracundiæ.
24 Fecit illis monſtra, & conſumpſit illos in
flamma ignis.
25 Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi
hereditatem, & primitias frugum terræ divi-
ſit illi.
26 Panem ipſis in primis paravit in ſatieta- D
tem: nam & ſacrificia Domini edent, quæ dedit
illi & ſemini ejus.
27 Ceterùm in terra gentes non hereditabit,
& pars non eſt illi in gente: ipſe eſt enim pars
ejus, & hereditas.
28 * Phinees filius Eleazari tertius in gloria *
eſt, imitando eum in timore Domini: *Num.*
29 Et ſtare in reverentia gentis: in boni- 25. *b.*
tate & alacritate animæ ſuæ placuit Deo pro 7. 1.
Iſraël. *Mach* 2. *c.*
30 Ideò ſtatuit illi teſtamentum pacis, 26. *f.*
principem ſanctorum & gentis ſuæ, ut ſit il- 54.
li & ſemini ejus ſacerdotij dignitas in æter-
num.
31 Et teſtamentum David regi filio Jeſſæ de
tribu Juda, hereditas ipſi & ſemini ejus, ut da-
ret ſapientiam in cor noſtrum judicare gentem
ſuam in juſtitia, ne abolerentur bona ipſorum,
& gloriam ipſorum in gentem eorum æternam
fecit.

CAPUT XLVI.

Laudes Joſue, Caleb, & Samuelis.

1 Fortis in bello Jeſus Nave, ſucceſſor Moyſi A
in prophetis, qui fuit magnus ſecundùm
nomen ſuum,
2 Maximus in ſalutem electorum Dei, ex-

pugnare inſurgentes hoſtes, ut conſequeretur hereditatem Iſraël.

3 Quam gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas, & jactando contra civitates rhomphæas?

4 Quis ante illum ſic reſtitit? Nam hoſtes ipſe Dominus perduxit.

* *Joſ.* 10. c. 14. 5 * An non in iracundia ejus impeditus eſt ſol, & una dies facta eſt quaſi duo?

6 Invocavit Altiſſimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus & ſanctus Deus in ſaxis grandinis virtutis valdè fortis.

7 Impetum fecit contra gentem hoſtilem, & in deſcenſu perdidit contrarios,

B 8 Ut cognoſcant gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non eſt facile. Et ſecutus eſt à tergo potentis:

* *Num.* 14. 6. 9 * Et in diebus Moyſi miſericordiam fecit ipſe, & Caleb filius Jephone, ſtare contra hoſtem, & prohibere gentem à peccatis, & perfringere murmur malitiæ.

10 Et ipſi duo conſtituti, à periculo liberati ſunt à numero ſexcentorum millium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quæ manat lac & mel.

11 Et dedit Dominus ipſi Caleb fortitudinem, & uſque in ſenectutem permanſit illi virtus, ut aſcenderet in excelſum terræ locum, & ſemen ipſius obtinuit hereditatem:

12 Ut viderent omnes filij Iſraël, quia bonum eſt obſequi ſancto Deo.

C 13 Et judices ſinguli ſuo nomine, quorum non eſt corruptum cor: qui non averſi ſunt à Domino,

14 Ut ſit memoria illorum in benedictione,
& oſſa eorum pullulent de loco ſuo,
15 Et nomen eorum permaneat in æternum,
permanens ad filios illorum, ſanctorum virorum gloria.
16 Dilectus à Domino Deo ſuo Samuel propheta Domini, renovavit imperium, & unxit
principes in gente ſua.
17 In lege Domini congregationem judicavit, & vidit Deus Jacob, & in fide ſua probatus eſt propheta.
18 Et cognitus eſt in verbis ſuis fidelis, quia D
vidit Deum lucis:
19 Et invocavit Dominum omnipotentem,
in oppugnando hoſtes circumſtantes undique,
in oblatione agni inviolati.
20 Et intonuit de cælo Dominus, & in ſonitu magno auditam fecit vocem ſuam,
21 Et contrivit principes Tyriorum, & omnes duces Philiſthiim:
22 Et ante tempus finis vitæ ſuæ & ſeculi, teſtimonium præbuit in conſpectu Domini, & Chriſti; pecunias & uſque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & non accuſavit illum homo.
23 Et poſt hoc dormivit, & notum fecit regi, & oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltavit vocem ſuam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

CAPUT XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

A
1 POſt hæc ſurrexit Nathan propheta in diebus David. 2. Reg. 12. a. 1.

2 Et quaſi adeps ſeparatus à carne, ſic Da-
vid à filiis Iſraël:
* 1. 3 * Cum leonibus luſit quaſi cum agnis: &
Reg. in urſis ſimiliter fecit ſicut in agnis ovium, in
17. e. juventute ſua.
34. * 1. 4 * Numquid non occidit gigantem, & abſ-
Reg. tulit opprobrium de gente?
17. g. 49. 5 In tollendo manum, ſaxo fundæ dejecit
exultationem Goliæ:
6 Nam invocavit Dominum omnipoten-
tem, & dedit in dextera ejus tollere homi-
nem fortem in bello, & exaltare cornu gen-
tis ſuæ.
* 1. 7 * Sic in decem millibus glorificavit eum, &
Reg. laudavit eum in benedictionibus Domini, in of-
18. b. 7. ferendo illi coronam gloriæ:
8 Contrivit enim inimicos undique, & ex-
tirpavit Philiſthiim contrarios uſque in hodier-
num diem: contrivit cornu ipſorum uſque in
æternum.
B 9 In omni opere dedit confeſſionem Sancto,
& Excelſo in verbo gloriæ.
10 De omni corde ſuo laudavit Dominum,
& dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi
contra inimicos potentiam:
11 Et ſtare fecit cantores contra altare, & in
ſono eorum dulces fecit modos.
12 Et dedit in celebrationibus decus, & orna-
vit tempora uſque ad conſummationem vitæ, ut
laudarent nomen ſanctum Domini, & amplifi-
carent manè Dei ſanctitatem.
* 2. 13 * Dominus purgavit peccata ipſius,
Reg. & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit
12. c. 13. illi teſtamentum regni, & ſedem gloriæ in Iſ-
raël.

14 Poſt ipſum ſurrexit filius ſenſatus: & propter illum dejecit omnem potentiam inimicorum.

15 * Salomon imperavit in diebus pacis, cui * 3.
ſubjecit Deus omnes hoſtes, ut conderet do- Reg.
mum in nomine ſuo, & pararet ſanctitatem in 3. a. 1.
ſempiternum: quemadmodum eruditus es in
juventute tua,

16 * Et impletus es, quaſi flumen ſapientia, * 3.
& terram retexit anima tua. Reg. 4. d. 31.

17 Et repleſti in comparationibus ænigmata: C
ad inſulas longè divulgatum eſt nomen tuum, &
dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiis, & comparationibus, & interpretationibus, miratæ ſunt terræ,

19 Et in nomine Domini Dei, cui eſt cognomen, Deus Iſraël:

20 * Collegiſti quaſi aurichalcum aurum, & * 3.
ut plumbum compleſti argentum, Reg.
21 Et inclinaſti femora tua mulieribus: po- 10. d. 27.
teſtatem habuiſti in corpore tuo,

22 Dediſti maculam in gloria tua, & profanaſti ſemen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam,

23 Ut faceres imperium bipartitum, * & ex * 3.
Ephraim imperare imperium durum. Reg.
24 Deus autem non derelinquet miſericor- 12. d. 16.
diam ſuam, & non corrumpet nec delebit ope- D
ra ſua, neque perdet à ſtirpe nepotes electi ſui:
& ſemen ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Jacob, & David de ipſa ſtirpe,

26 Et finem habuit Salomõ cum patribus ſuis.

27 Et dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo, gentis ſtultitiam,

28 Et imminutum à prudentia, Roboam, qui avertit gentem conſilio ſuo:

*3. Reg. 12. g. 28. 29 * Et Jeroboam filium Nabat, qui peccare fecit Iſraël, & dedit viam peccandi Ephraïm, & plurima redundaverunt peccata ipſorum.

30 Valdè averterunt illos à terra ſua.

31 Et quæſivit omnes nequitias, uſque dum perveniret ad illos defenſio, & ab omnibus peccatis liberavit eos.

Caput XLVIII.

Laudes Eliæ, Eliſæi, Ezechiæ, & Iſaiæ, quorum oratione Deus liberavit Iſraël ab exercitu Sennacherib.

A 1 ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, & verbum ipſius quaſi facula ardebat.

2 Reg. 37. a. 1 2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum invidia ſua pauci facti ſunt. non enim poterant ſuſtinere præcepta Domini.

*3. Reg. 17. a. 1. 4. 3 * Verbo Domini continuit cælum, & dejecit de cælo ignem ter.

4 Sic amplificatus eſt Elias in mirabilibus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter ſic gloriari tibi?

Reg. 1. c. 10. 12. 5 * Qui ſuſtuliſti mortuum ab inferis de ſorte mortis in verbo Domini Dei.

*3. Reg. 17. d. 22. 6 Qui dejeciſti reges ad perniciem, & confregiſti facilè potentiam ipſorum, & glorioſos de lecto ſuo.

7 Qui audis in Sina judicium, & in Horeb judicia defenſionis.

8 Qui ungis reges ad pœnitentiam, & prophetas facis ſucceſſores poſt te.

9 * Qui receptus es in turbine ignis, in cur- * 4.
tu equorum igneorum. Reg.
10 Qui ſcriptus es in judiciis temporum leni- 2. b. 1.
re iracundiam Domini: * conciliare cor patris * Ma-
ad filium, & reſtituere tribus Jacob. lac. 4.
11 Beati ſunt, qui te viderunt, & in amicitia b. 6.
tua decorati ſunt.

12 Nam nos vita vivimus tantùm, poſt mor-
tem autem non erit tale nomen noſtrum.

13 * Elias quidem in turbine tectus eſt, & in * 4.
Eliſeo completus eſt ſpiritus ejus: in diebus ſuis Reg.
non pertimuit principem, & potentia nemo vi- 2. b. 11.
cit illum.

14 Nec ſuperavit illum verbum aliquod,
* & mortuum prophetavit corpus ejus. * 4.

15 In vita ſua fecit monſtra, & in morte Reg.
mirabilia operatus eſt. 13. d.
21.

16 In omnibus iſtis non pœnituit populus,
& non receſſerunt à peccatis ſuis, uſque dum
ejecti ſunt de terra ſua, & diſperſi ſunt in om-
nem terram:

17 Et relicta eſt gens perpauca, & princeps
in domo David.

18 Quidam ipſorum fecerunt quod place-
ret Deo: alij autem multa commiſerunt pec-
cata.

19 Ezechias munivit civitatem ſuam, & in-
duxit in medium ipſius aquam, & fodit ferro
rupem, & ædificavit ad aquam puteum.

20 * In diebus ipſius aſcendit Sennacherib, * 4.
& miſit Rabſacen, & ſuſtulit manum ſuam con- Reg.
tra illos, & extulit manum ſuam in Sion, & ſu- 18. c.
perbus factus eſt potentia ſua. 13.

21 Tunc mota ſunt corda, & manus ipſorum:
& doluerunt quaſi parturientes mulieres.

D 22 Et invocaverunt Dominum miſericor-
dem, & expandentes manus ſuas, extulerunt ad
cælum: & ſanctus Dominus Deus audivit citò
vocem ipſorum.
23 Non eſt commemoratus peccatorum illo-
rum, neque dedit illos inimicis ſuis, ſed purga-
vit eos in manu Iſaiæ ſancti prophetæ.
* 4. 24 * Dejecit caſtra Aſſyriorum, & contrivit
Reg. illos Angelus Domini.
19. g. 35. 25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, &
Tob. 1. fortiter ivit in via David patris ſui, quam man-
d. 21. Iſai. davit illi Iſaias propheta magnus, & fidelis in
37. g. conſpectu Dei.
36. 26 * In diebus ipſius retrò rediit Sol, & ad-
1. Machab. didit regi vitam.
7. f. 41. 27 Spiritu magno vidit ultima, & conſola-
2. Machab. tus eſt lugentes in Sion. Uſque in ſempiter-
num.
8. e. 19. 28 Oſtendit futura, & abſcondita antequam
* 4. evenirent.
Reg. 20. b.

Caput XLIX.

11. Iſai. 38. b. 8. *De Joſia, & quòd omnes reges Juda, præter David, Ezechiam, & Joſiam, fuerunt peccatores: de Jeremia, Ezechiele, & Zorobabel, Jeſu filio Joſedec, Nehemia, Enoch, Joſeph, Seth, & Sem.*

A 1 Memoria Joſiæ in compoſitionem odoris
* 4. facta opus pigmentarij.
Reg. 22. a. 1. 2 In omni ore quaſi mel indulcabitur ejus
memoria, & ut muſica in convivio vini.
3 Ipſe eſt directus divinitus in pœniten-
tiam gentis, & tulit abominationes impieta-
tis.
4 Et gubernavit ad Dominum cor ipſius,
& in diebus peccatorum corroboravit pieta-
tem.

5 Præter David, & Ezechiam, & Joſiam,
omnes peccatum commiſerunt:
6 Nam reliquerunt legem Altiſſimi reges Ju-
da, & contempſerunt timorem Dei.
7 Dederunt enim regnum ſuum aliis, & glo-
riam ſuam alienigenæ genti.
8 * Incenderunt electam ſanctitatis civita- * 4.
tem, & deſertas fecerunt vias ipſius in manu Reg.
Jeremiæ. 25. b.
9 Nam malè tractaverunt illum, qui à ven- 9.
tre matris conſecratus eſt Propheta, evertere,
& eruere, & perdere, & iterùm ædificare, &
renovare. C
10 * Ezechiel qui vidit conſpectum gloriæ, *
quam oſtendit illi in curru Cherubim. Ezec.
11 Nam commemoratus eſt inimicorum in 1. b. 4.
imbre, benefacere illis qui oſtenderunt re- * 1. Eſdr.
ctas vias. 3. a. 2.
12 Et duodecim prophetarum oſſa pullu- Agg. 1. a. 1.
lent de loco ſuo: nam corroboraverunt Jacob, d. 14.
& redemerunt ſe in fide virtutis. 2. a. 3.
13 * Quomodo amplificemus Zorobabel? 5. d.
nam & ipſe quaſi ſignum in dextera manu; 22. 24.
14 * Sic & Jeſum filium Joſedech? qui in *
diebus ſuis ædificaverunt domum, & exaltave- Zachr.
runt templum ſanctum Domino, paratum in 3. a. 1. D
gloriam ſempiternam. *Gen.
15 Et Nehemias in memoriam multi tempo- 41. e.
ris, qui erexit nobis muros everſos, & ſtare fecit 40. 42.
portas & ſeras, qui erexit domos noſtras. a. 3. 45. b.
16 Nemo natus eſt in terra qualis Henoch: 5. 50.
nam & ipſe receptus eſt à terra. d. 20.
17 * Neque ut Joſeph, qui natus eſt homo, *Gen.
princeps fratrum, firmamentum gentis, rector 4. d. 26.
fratrum, ſtabilimentum populi:

18 Et oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortem prophetaverunt.

*Gen. 19 * Seth & * Sem apud homines gloriam
5.d.31 adepti ſunt: & ſuper omnem animam in origine Adam.

CAPUT L.

Simonis pontificis filij Oniæ præconia narrantur celeberrima: duæ gentes odio habitæ, & tertia ſtulta: de Jeſu filio Sirach hujus libri auctore.

A 1 SImon Oniæ * filius, Sacerdos magnus, qui
* 1. in vita ſua ſuffulſit domum, & in diebus
Mac. ſuis corroboravit templum.
12.,b.
7. 2. 2 Templi etiam altitudo ab ipſo fundata
Mac. eſt, duplex ædificatio & excelſi parietes
3.a.4. templi.

3 In diebus ipſius emanaverunt putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum.

4 Qui curavit gentem ſuam, & liberavit eam à perditione.

5 Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus eſt gloriam in converſatione gentis: & ingreſſum domus & atrij amplificavit.

6 Quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena in diebus ſuis lucet.

7 Et quaſi ſol refulgens, ſic ille effulſit in templo Dei.

8 Quaſi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quaſi flos roſarum in diebus vernis, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ, & quaſi thus redolens in diebus æſtatis.

B 9 Quaſi ignis effulgens, & thus ardens in igne.

10 Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.

11 Quaſi oliva pullulans, & cypreſſus in altitudinem ſe extollens, in accipiendo ipſum ſtolam gloriæ, & veſtiri eum in conſummationem virtutis.

12 In aſcenſu altaris ſancti, gloriam dedit ſanctitatis amictum.

13 In accipiendo autem partes de manu ſacerdotum, & ipſe ſtans juxta aram. Et circa illum corona fratrum: quaſi plantatio cedri in monte Libano,

14 Sic circa illum ſteterunt quaſi rami palmæ, & omnes filij Aaron in gloria ſua.

15 Oblatio autem Domini in manibus ipſorum, coram omni ſynagoga Iſraël: & conſummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelſi regis.

16 Porrexit manum ſuam in libatione, & libavit de ſanguine uvæ.

17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelſo principi.

18 Tunc exclamaverunt filij Aaron, in tubis productilibus ſonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo. C

19 Tunc omnis populus ſimul properaverunt, & ceciderunt in faciem ſuper terram, adorare Dominum Deum ſuum, & dare preces omnipotenti Deo excelſo.

20 Et amplificaverunt pſallentes in vocibus ſuis, & in magna domo auctus eſt ſonus ſuavitatis plenus,

21 Et rogavit populus Dominum excelſum in prece, uſquedum perfectus eſt honor Domini, & munus ſuum perfecerunt.

22 Tunc deſcendens, manus ſuas extulit in

omnem congregationem filiorum Iſraël dare
gloriam Deo à labiis ſuis, & in nomine ipſius
gloriari:
23 Et iteravit orationem ſuam, volens oſten-
dere virtutem Dei.
24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna
fecit in omni terra, qui auxit dies noſtros à ven-
tre matris noſtræ, & fecit nobiſcum ſecundùm
ſuam miſericordiam:
D 25 Det nobis jucunditatem cordis, & fieri
pacem in diebus noſtris in Iſraël per dies ſem-
piternos;
26 Credere Iſraël nobiſcum eſſe Dei miſeri-
cordiam, ut liberet nos in diebus ſuis.
27 Duas gentes odit anima mea: tertia au-
tem non eſt gens, quam oderim:
28 Qui ſedent in monte Seir, & Philiſthiim,
& ſtultus populus qui habitat in Sichimis.
29 Doctrinam ſapientiæ & diſciplinæ ſcripſit
in codice iſto Jeſus filius Sirach Jeroſolymita,
qui renovavit ſapientiam de corde ſuo.
30 Beatus, qui in iſtis verſatur bonis: qui
ponit illa in corde ſuo, ſapiens erit ſemper.
31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit:
quia lux Dei veſtigium ejus eſt.

Caput LI.

Dei laus, exaltatio & gratiarum actio.

A 1 ORatio Jeſu filij Sirach: Confitebor tibi
Domine rex, & collaudabo te Deum
ſalvatorem meum.
2 Confitebor nomini tuo: quoniam adjutor
& protector factus es mihi,
3 Et liberaſti corpus meum à perditione, à la-
queo linguæ iniquæ, & à labiis operantium

mendacium, & in conſpectu aſtantium factus es mihi adjutor.

4 Et liberaſti me ſecundum multitudinem miſericordiæ nominis tui à rugientibus, præparatis ad eſcam,

5 De manibus quærentium animam meam, & de portis tribulationum quæ circumdederunt me:

6 A preſſura flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus:

7 De altitudine ventris inferi, & à lingua coinquinata: & à verbo mendacij, à rege iniquo, & à lingua injuſta:

8 Laudabit uſque ad mortem anima mea Dominum,

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorſum.

10 Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Reſpiciens eram ad adjutorium hominum, & non erat. B

11 Memoratus ſum miſericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à ſæculo ſunt:

12 Quoniam eruis ſuſtinentes te Domine, & libera eos de manibus gentium.

13 Exaltaſti ſuper terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus ſum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore ſuperborum ſine adjutorio.

15 Laudabo nomen tuum aſſidue, & collaudabo illud in confeſſione, & exaudita eſt oratio mea.

16 Et liberaſti me de perditione, & eripuiſti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

C 18 Cum adhuc junior eſſem priuſquam oberrarem, quæſivi ſapientiam palam in oratione mea.

19 Ante templum poſtulabam pro illa, & uſque in noviſſimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox uva,

20 Lætatum eſt cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum, à juventute mea inveſtigabam eam.

21 Inclinavi modicè aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in meipſo ſapientiam, & multùm profeci in ea.

23 Danti mihi ſapientiam, dabo gloriam.

24 Conſiliatus ſum enim ut facerem illam: zelatus ſum bonum, & non confundar.

25 Colluctata eſt anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus ſum.

26 Manus meas extendi in altum, & inſipientiam ejus luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Poſſedi cum ipſa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

D 29 Venter meus conturbatus eſt quærendo illam: propterea bonam poſſidebo poſſeſſionem.

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipſa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum diſciplinæ.

32 Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his? animæ veſtræ ſitiunt vehementer.

33 Aperui os meum, & locutus ſum: Comparate vobis ſine argento,

34 Et collum veſtrum ſubjicite jugo, & ſuſcipiat anima veſtra diſciplinam: in proximo eſt enim invenire eam:

35 Videte oculis veſtris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

36 Aſſumite diſciplinam in multo numero argenti, & copioſum aurum poſſidete in ea.

37 Lætetur anima veſtra in miſericordia ejus, & non confundemini in laude ipſius.

38 Operamini opus veſtrum ante tempus, & dabit vobis mercedem veſtram in tempore ſuo.

Finis Tertiæ Partis.

VITTORIO
BIBLIOTECA
IN ROMA

Digitized by Google